

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
23 Mart 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Rize Milletvekili Hayati Yazıcı, İstanbul Milletvekili Feti Yıldız ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül ile 91 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4284)

ANAYASA KOMİSYONU

2'nci Toplantı

23 Mart 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 15.05'te açılarak beş oturum yaptı.

Rize Milletvekili Hayati Yazıcı, İstanbul Milletvekili Feti Yıldız ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül ile 91 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4284) görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu ve arkadaşlarının,
Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve arkadaşlarının,
Anayasa'ya aykırılık önergesi kabul edilmemiştir.

İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kaboğlu ve arkadaşlarının, daha önce Anayasa Komisyonuna havale edilen bazı kanun tekliflerinin görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilmesine ilişkin önergesi kabul edilmemiştir.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 07.38'de toplantıya son verildi.

23 Mart 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 15.05****BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)****BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)****SÖZCÜ: Emine ZEYBEK (Kocaeli)****KÂTİP: Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)**

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Anayasa Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, değerli katılımcılar, toplantımıza katılan milletvekilleri, basınımızın değerli mensupları; Komisyon Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Anayasa Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi 6’ncı Toplantısını açıyorum. (*)

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**A) KANUN TEKLİFLERİ**

1.- Rize Milletvekili Hayati Yazıcı, İstanbul Milletvekili Feti Yıldız ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül ile 91 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4284) (**)

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bu toplantımızın gündemini 21 Mart 2022 tarihinde sizlere yazılı olarak tebliğ ettik ve ayrıca “tbmm” uzantılı e-posta adreslerinize gönderdik. Yine, teklif sahibi milletvekilleri de toplantı gündem konusuyla ilgili olarak bilgilendirildi.

Bugünkü toplantımızın gündeminde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca 14 Mart 2022 tarihinde Komisyonumuza esas komisyon olarak havale edilen, Rize Milletvekili Sayın Hayati Yazıcı, İstanbul Milletvekili Sayın Feti Yıldız ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Çanakkale Milletvekili Sayın Bülent Turan, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili Sakarya Milletvekili Sayın Muhammed Levent Bülbül ile 113 milletvekilinin imzasını taşıyan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

İzninizle, teklif sahibi milletvekillerimize söz vermeden önce, teklif hakkında kısaca bir bilgi vermek istiyorum. Gündemimizdeki (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi’ne bakıldığında; 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun toplam 2 maddesinde, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 1 maddesinde, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un -1’i geçici madde eklenmesi olmak üzere- toplam 9 maddesinde, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un ise 1 maddesinde değişiklik ihtiva eden bir teklif olduğu görülmektedir.

Değerli milletvekilleri, Anayasa’mızda demokratik siyasi yaşamın vazgeçilmez unsuru olarak ifade edilen siyasi partiler, bir ülkede siyasi iradenin oluşumuna ve gelişimine yön veren başlıca unsurlardır. Bu yönüyle siyasi partiler, günümüzde siyasi katılım, karar alma sürecini etkileme ve

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

(**) (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi tutağa ekliidir.

iktidarı kullanmada vazgeçilmez bir role ve ağırlığa sahiptir. Siyasi partiler ve seçimlere ilişkin kanunlar hem içerik hem de uygulama açısından ülkenin demokrasi standardını gösteren önemli belgeler olup bu yönüyle Komisyonumuzda görüşeceğimiz kanun teklifine, demokrasi standartlarımızın daha da yukarıya taşınmasında her bir üyemizin önemli katkılar sağlayacağına yürekten inanıyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle, “yönetimde istikrar” ilkesinin hayata geçirildiği dikkate alındığında, teklifle Milletvekili Seçimi Kanunu’nda yer alan yüzde 10 genel barajın yüzde 7’ye indirilmesinin önerildiği, böylece daha fazla partinin ve fikrin Mecliste temsilinin sağlanmasının amaçlandığı, “temsilde adalet” perspektifinin güçlendirilmesinin hedeflendiği, ittifakı oluşturan siyasi partilerin her birinin çıkaracağı milletvekili sayısının her seçim bölgesinde ittifak içinde elde edeceği oy sayısı esas alınarak genel D’Hondt sistemi yöntemi uygulanarak hesaplanmasıyla ittifak kapsamındaki ortak amaç ve hedefler yanında ittifak dışı hedefler itibarıyla da siyasi partilerin gönüllülüğünün artırılması, ayrıca seçmen iradesinin kendi partisi dışında başka partilere yansımalarının önüne geçilmesinin gözetildiği ve millî iradenin tecellisinde adaletin sağlanmasının hedeflendiği, siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurmuş olma şartının kaldırılmasıyla Meclis faaliyetleriyle alakalı olan TBMM’de grubu bulunma koşulu yerine yaygın ve katılımcı demokrasinin öncülü olarak siyasi partilerde örgütlülüğün ön plana çıkarıldığı; teklifle ayrıca, il seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanının birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından kurayla belirlenmesinin, sandık kuruluna üye bildirim hakkı olan partinin oluru olmadan başka bir parti üyesine sandık kurulu üyesi olarak gösteremeyeceğinin düzenlenmesi gibi birçok düzenleme yer almaktadır.

Çok değerli Komisyonumuzun saygın üyeleri ve milletvekili arkadaşlarımız; şimdi Komisyon olarak bu toplantıda yapacaklarımızı özetlemek istiyorum. Öncelikle teklifin geneli üzerinde görüşme yapacağız. Bu kapsamda ilk olarak teklif sahibi sayın milletvekillerine teklif hakkında açıklamalarda bulunmak üzere söz vereceğim. Sonrasında, istem sırasına göre Komisyon üyesi sayın milletvekillerinin ve son olarak da üyemiz olmayan sayın milletvekillerinin söz taleplerini karşılayarak devam edeceğiz.

Böylece teklifin tümünü görüşlerinize açmış olayım.

Şimdi ilk olarak teklif sahibi sayın milletvekillerine teklif hakkında açıklamalarda bulunmak üzere söz vereceğim.

Teklifin ilk imza...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Anayasa’ya aykırılık...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Anayasa’ya aykırılık... İlk itirazlarımızı sunalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gündeme alacağım tekliften sonra.

Teklifin ilk ilk imza sahiplerinden Rize Milletvekili Sayın Bakanım Hayati Yazıcı.

Buyurun Sayın Bakanım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, usul konusunda izninizle, İç Tüzük madde 38’i hatırlatmak istiyorum. İç Tüzük madde 38: Komisyonlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Önce Anayasa’ya aykırılık itirazlarımızı yapmak isteriz. İç Tüzük’e göre görüşmeler başlar başlamaz yapmak zorundayız.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – 38’e göre “ilk önce” diyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade eder misiniz Sayın Başkanım. Hocam, müsaade eder misiniz. İlk imza sahibi teklifi sunsun; teklifte neler var, neler yok, öncelikle bir teklifi dinleyelim. Benim konuşmam genel bir konuşma. Dolayısıyla teklifi bir değerlendirip dinleyelim, ondan sonra

Anayasa’ya aykırılık savımız devam ediyorsa onu değerlendiririz. Dolayısıyla teklifi bir inceleyelim, ondan sonra söz vereceğim, Anayasa’ya aykırılık konusunu da değerlendireceğim ama teklifi bilmiyoruz daha, öncelikle önümüze gelen teklif bir okunsun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz sundunuz Sayın Başkan, Komisyon Başkanı olarak siz sundunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yok, hayır, sunmadım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sundunuz.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Eğer bu teklifin haricinde başka bir teklif varsa tamam ama...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bakanım, buyurunuz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Sayın Başkan, Anayasa Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, siyasi partilerimizin Grup Başkan Vekilleri, Genel Başkan Yardımcıları, değerli milletvekillerimiz, basınımızın kıymetli mensupları; sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Siyasi partiler ve seçimler demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Gerçekten, siyasi partiler demokrasinin örgütlü yanını, seçimler ise demokrasinin görünür yanını ortaya koyan araçlardır. Bu nedenledir ki siyasi partilere ilişkin kanunlar, seçimlere ilişkin kanunlar hem içerik hem de uygulamayla ülkenin demokrasi standardını gösteren önemli belgeler olarak kabul edilir. Ülkemizde seçimler uzun yıllardır yerleşmiş uygulamalar ve kanunlar çerçevesinde serbest, eşit, gizli oy, açık tasnif esasına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılmaktadır.

Seçimlere ilişkin önemli ölçüt kurallardan biri de temsilde adalet, yönetimde istikrar. Dolayısıyla “temsilde adalet, yönetimde istikrar” ilkelerinin aynı anda gerçekleştirilmesi gerçekten fevkalade zor, amaç farklılığı gösteren kavramlar çünkü bu 2 kavram. Gerek bu kanun değişikliğiyle gerekse önceki genel seçim ve milletvekili seçimi kanunlarında bu kavramların dengelenmesi ve hayat bulması hususunda büyük çabalar olduğunu herkes bilmektedir. Demokratik ülkelerde bu 2 kavramın uyumlaştırılmasında yaşanacak zorluklar karşısında bu ilkelerin hangisine ağırlık verileceği, o ülkenin siyasal birikim ve toplumsal tecrübelerine göre değişiklik gösteriyor. Bu konuda da gerçekten, bugün gündemimiz dolayısıyla en başat konulardan bir tanesi de ülke seçim barajı.

Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte huzurunuzda getirdiğimiz 15 maddeden oluşan bu kanun teklifimizle 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nda hâlen yüzde 10 düzeyinde uygulanmakta olan ülke seçim barajının yüzde 7’ye indirilmesini önermekteyiz. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin “yönetimde istikrar” ilkesini güçlendirdiği göz önüne alındığında, değişiklikle, ülke seçim barajında bir miktar indirim yapılarak daha fazla partinin, fikrin Mecliste temsili, dolayısıyla “temsilde adalet” perspektifinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 34’üncü maddesine göre, ittifakı oluşturan siyasi partilerin milletvekili sayılarının, ittifakın aldığı toplam milletvekili sayısının, ittifak içinde yer alan bir partinin aldığı oy oranına göre ittifak içinde dağılımıyla hesaplandığını bilmekteyiz. Bu alanda önerdiğimiz değişiklikle, ittifakı oluşturan siyasi partilerin her birinin çıkaracağı milletvekili sayısı, her seçim bölgesinde ittifak içinde elde ettiği oy sayısı esas alınarak genel D’Hondt uygulamasıyla belirlenecektir.

Önerilen bu değişiklikle, siyasi partilerin tüzel kişiliklerine destek verilmiş. Çünkü ittifaklar, partilerin ilçelerinden, programlarından, tüzüklerinden feragat edip belli bir küme altında tekleşmesi demek değildir. Belirlenmiş hedefler, amaçlar doğrultusunda ilke anlaşması çerçevesinde o hedeflere odaklanmış ama bunun yanında tüzel kişiliklerinin, bağımsızlıklarının, ayrı parti oluşlarının da sürdürülmesinin gerekliliği ortadadır. İşte, bu gerekliliğe anlamlı katkı sağlamak ve vatandaşa ait

olan oy hakkının, vatandaşın kullandığı hedef doğrultusunda, sapmaya yol açmadan, hangi partiye verilmişse o partinin hanesine yazılmak suretiyle sandıktan çıkmasını sağlamak buradaki önerimizin ana çerçevesidir ve ayrıca, siyasi parti tercihlerinde belirli ortak hedef ve hedefler ötesinde -demin de ifade ettiğim gibi- seçmen iradesinin kendi partisi dışında başka partilere yansımaması gözetilmiştir. Bu da demokrasinin önemli, değerli hükümlerinden biridir diye düşünüyoruz.

Yine, teklifimizle, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda siyasi partilerin seçimlere katılabilmelerine ilişkin kuralda değişiklik yapmışız. Salt grubun var olmasının seçime girmenin tek şartı olmasının demokratik olmadığı düşüncesiyle madde metninden çıkartılmasını öneriyoruz. Çünkü özellikle vekil arkadaşlarımız bilmektesiniz ki gruplar Meclis çalışmalarına ilişkin yapılarıdır ve bu sebeptendir ki grupların faaliyetleri, görev ve yetkileri Meclis İçtüzüğü'nde düzenlenmiştir. Oysa demokrasi, örgütlü toplumu öngörür ve örgütlenmenin en yaygın biçimini siyasi partiler oluşturur. Bu sebeple, yasamızda yer alan seçime katılabilmede asgari örgütlenme ve seçimden altı ay önce kongresini yapmış olma şartının yeterli ve demokratik değerler açısından uygun olduğunu teklifimizde ifade etmişiz.

Özetle, kanun teklifimizle, ülkemizin yükselmiş olan demokrasi çitasının, standardının daha da yükselmesi, demokratik ülkeler arasında yerinin daha da sağlamlaşması, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ulaşılan yönetimde istikrarın temsilde adaletle güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu değişiklik önerimizi Komisyonumuzun takdir ve tensibine saygıyla arz ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, yine teklifin ilk imza sahiplerinden İstanbul Milletvekili Sayın Feti Yıldız.

Başkanım, buyurun.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri; Milletvekili Seçimi Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun ile Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun teklifi üyelerimize tebliğ edilmiştir.

Kanun teklifini ve gerekçesini paylaşmadan önce, Komisyon çalışmalarının bir düzen içerisinde geçeceğine inanıyor, hepinizi bu vesileyle saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, siyasi partiler ve seçimler, Sayın Başkanımızın da ifade ettiği gibi -tekrara düşmek istemiyorum- demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Siyasi partiler, demokrasinin örgütlü yanını, seçimler de millet egemenliğinin görünür yanını ortaya koyan araçlardır. Demokratik rejimle idare edilen ülkelerde yönetim yetkisinin kaynağı seçimlerdir. Millet temsilcileri ve yöneticiler seçimler vasıtasıyla göreve gelir, seçimler vasıtasıyla temsil ve yönetim ehliyetini kaybederler. Seçimler, hepinizin bildiği gibi, serbest, eşit, gizli ve genel oy, açık sayım, döküm esaslarına göre yargı yönetimi ve denetimi altında yapılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, siyasi partiler için kanunlar ile seçimle ilgili kanunlar hem içerik hem de uygulama açısından ülkedeki demokrasinin çitasını, standardını göstermesi açısından önemlidir. Uygulama şekilleri farklı da olsa genel olarak seçim sistemleri 3 ana grupta toplanmaktadır. İstikrarı öne çıkaran ve en fazla oyu alanın tüm temsilcilikleri kazandığı çoğunluk sistemi; temsilde adaleti öne çıkaran, alınan oy oranında temsilcilik kazanılan nispi temsil sistemi ve karma sistem ile karma sistemin çeşitleridir.

2018 seçimleri dâhil, yapılan son 8 seçimde ülke barajlı seçim sistemi uygulanmaktadır. 1982 Anayasası'nın "Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları" başlıklı 67'nci maddesine, 1995 ve 2001 yılında yapılan değişiklikle "temsilde adalet, yönetimde istikrar" ifadeleri dâhil edilmiştir. Böylece, seçim kanunlarının bu ilkeyle bağdaştırılacak şekilde düzenleneceği esası getirilmiştir. "Temsilde adalet ve yönetimde istikrar" ilkelerinin aynı anda gerçekleştirilmesi fevkalade zordur. Amaç farklılığı gösteren kavramlardır bu 2 kavram. Demokratik ülkelerde bu 2 kavramın uyumlaştırılmasında yaşanacak zorluklar karşısında hangisine ağırlık verileceği yine rejimin rengini gösterir; bu da o ülkenin siyasal birikimi ve toplumsal tecrübeleriyle değişiklik göstermektedir.

Değerli arkadaşlar, demokrasiler, doğası gereği korunması ve yaşatılması zor rejimlerdir. Kesintilere uğrasa da Türk milleti demokrasiyi evrensel kurallarıyla tam olarak özümsemiş ve her türlü tertip ve oyunları bozarak yaşatmasını bilmiştir. Şimdi, seçimler yapılırken elbette bir baraj uygulanmaktadır. Yani, bu barajla -12 Eylül askerî rejiminin ürünü olan baraj- yüzde 10'la kırk yıldır bugüne kadar gelinmiştir. Bunun değiştirilmesi gerekir. Gerçi Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ'nin hazırlamış olduğu ve birçok muhalefet partimizin karşı çıktığı seçim ittifakı sayesinde baraj sıfırlanmıştır ama yine de baraj yasada "yüzde 10" şeklinde mevcudiyetini korumaktadır.

Bilindiği gibi, ülkemizde 16 Nisan 2017 tarihli referandumla birlikte, Türk milleti yetmiş yıllık uygulamada tüm mahzurlarını ve zayıflıklarını bildiği parlamenter sistemden vazgeçmiş ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini ihdas etmiştir. Nitekim, referandumdan kısa bir süre sonra Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey seçim barajını tartışmaya açmıştır. Yine, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan Bey de seçim öncesi ittifakları önermiş 2017'de ve seçim barajının düşürülmesi ve seçim ittifakları konuları gündemde ağırlıklı olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu sürecin sonunda, AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisi seçim ittifakına yönelik yasa teklifini 21 Şubat 2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmuştur. 298 sayılı kısaca seçim kanununda 13 Mart 2018 tarihinde yapılan değişikliklerle, siyasal partilerin ittifak yapabilmesinin yolu açılmıştır; yine, Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 12'nci maddesine seçim ittifakıyla ilgili düzenlemeler eklenerek siyasal partilerin bir protokol çerçevesinde ittifak yapmak suretiyle seçime katılabilmelerine imkân sağlanmıştır. Değerli arkadaşlar, bununla birlikte, bu düzenlemeyle herhangi bir seçim ittifakına dâhil olan bir siyasi partinin, ülke genelinde uygulanan yüzde 10'luk seçim barajını geçememiş olsa dahi tek başına, ittifakın toplam aldığı oyun barajı geçmesi hâlinde o partinin de barajı geçmiş sayılması sağlanmıştır. Uygulamada çok sıkça karşılaştığımız -eski zamanlarda- seçim ittifakı bu sayede de fiili hukuki nitelik kazanmıştır.

Bugün her platformda tartışılan seçim barajı uygulamalarının tarihsel kökeni hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Bilinen ilk uygulama, İkinci Cihan Harbi'nden önceki yıllarda Almanya'da radikal grupların Meclise girmesinin önüne geçilmesi için uygulanmış olandır. Ülkemizde seçim barajı 12 Eylül askerî ara rejimi döneminde yasama yetkisini kullanan Danışma Meclisi ile Millî Güvenlik Konseyi tarafından siyasal sistemimize dâhil edilmiştir. 1983 yılında bu çift baraj D'Hondt sistemine gidilmiş, daha sonraki yıllarda Anayasa Mahkemesine yapılan müracaatla bu sistem değiştirilmiş ve sadece ulusal baraj uygulanmaya başlanmıştır.

Şimdi, 1980 yılı öncesinde sıkça görülen koalisyon pazarlıkları, demokratik ahlaka aykırı girişimler, Meclisin çok parçalı oluşu gibi birçok sebeple bu düzenleme yani baraj, uzunca bir zaman kamuoyunda destek bulmuştur. Tamamen veya kısmen nispi temsil sisteminin uygulandığı ülkelerin çoğunda resmî bir seçim barajı bulunmaktadır. Seçim barajı, bildiğiniz gibi, bir partinin milletvekili çıkarabilmesi için kanunda tespit edilmiş olan en az oy oranıdır. Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33'üncü maddesinin birinci fıkrasındaki mevcut düzenlemeye göre, yüzde 10 barajını geçemeyen siyasi

partiler milletvekili çıkaramazlar. Sayın Başkanımızın 1'inci maddede izah ettiği gibi, bu seçim barajı yüzde 10'dan yüzde 7'ye çekilmiştir. Bu tartışmalar “Niçin 3'tür? Niçin 5'tir?” diye de yapılacaktır, yapacaksınız ama aslında seçim ittifaklarıyla ülkede baraj sıfıra indirilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şimdi, seçim barajının yüksekliğinin mevcut hâlini tartışan hiç kimse yok. Ancak bu seçim barajlarında yapılan değişikliklerin Mecliste sandalye dağılımını etkilediği de belli yani etkileri var; siyasi partilerin izlediği politikalara önemli etkileri olmuştur ve seçmenin oy kullanma davranışlarına da yansdığı görülmüştür, barajın aşılması için stratejik oy kullanıldığı, siyasal sonuçlar doğurduğu da bilinen gerçektir. Geçmiş seçimlerde bunu defalarca gördük. Yüksek seçim barajının seçmeni “Oyum zayı olmasın.” diye merkezdeki partilere yönlendirme etkisinin bulunduğu, ilk tercihin baraja takılacağı endişesini taşıyan seçmenin 2'nci tercihe yöneldiği de görülmüştür.

“Temsilde adalet ve yönetimde istikrar” ilkelerinin esasen birbirine zıt olduğunu daha önce söylemiştik. Parlamenter sistem içerisinde, bu 2 zıtlıkla bu ülkeyi bağdaştırmak her zaman mümkün olmamıştır.

Ülkemizde seçim sistemleri üzerinde yıllardır devam eden tartışmalar ve bu konuda oluşmuş geniş bir külliyat mevcuttur. Seçim barajının Anayasa'ya aykırılığı iddiaları gündeme getirilmiş; Anayasa'nın 2'nci maddesindeki “hukuk devleti” ilkesini, 10'uncu maddedeki “kanun önünde eşitlik” ilkesini, 13'üncü maddedeki “ölçülülük” ilkesini, 26'ncı maddedeki “düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti”ni, 67'nci maddedeki seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkını ve siyasi parti kurma hakkını ihlal ettiği tartışmaları uzun süre yapılmış ve bu gerekçelerle Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

Değerli arkadaşlar, Anayasa Mahkemesi, verdiği kararda, seçim barajının, seçme ve seçilme hakkını sınırlayıcı ölçülere varmadıkça kabul edilebilir, uygulanabilir olduğuna hükmetmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararlarında devamlılık ve süreklilik yoktur. Bildiğimiz, 1995 yılında vermiş olduğu bir kararda, seçimlerde seçmenin kendi adına kimleri Meclise gönderdiğini bilme hakkı olduğunu, bu konuda bir muğlaklık olduğunu bildirmiştir ancak bu konuda istikrar yoktur.

Yine, bugün için seçim barajının Anayasa Mahkemesine götürülme yolu kapalıdır. Anayasa Mahkemesinin genel barajı değerlendirirken yine... Yasama organının anayasal çerçeveye bağlı kalarak, takdir ettiği sınırlama ve baraja rakam olarak el atmasının yargısal denetimin amacıyla bağdaşmayacağı da açıktır. Anayasa Mahkemesine 2015 yılında bazı siyasi partilerin yani az oy alan partilerin temsilcileri bireysel başvuru yoluyla başvurmuş, Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 152/1 hükmü çerçevesinde bu müracaatı “Kabul edilemez.” bulmuştur.

Yine, arkadaşlar, uluslararası hukuk açısından, İnsan Hakları Beyannamesi'nin 21/3 maddesine göre, hükümet otoritesinin temeli halkın iradesine dayanır. Halkın iradesi ancak dürüst, eşit aralıklı, yargı güvenceli seçimlerle belirlenir. Bu düzenlemenin hedefi doğrultusunda, Türkiye'den yapılan başvurular sonucunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 2. Dairesi 2007 yılında, Büyük Daire 2008 yılında vermiş olduğu kararlarla, Türkiye'deki tarihî ve siyasal şartları dikkate alarak şu saptamaları yapmıştır...

Değerli arkadaşlar, çok uzatmayacağım Sayın Başkanımız diğer maddelerle ilgili izah ettiği için. Toplumda en çok tartışılan, sanki bu düzenleme sadece seçim barajıyla ilgili gibi bir algı oluştu; onun için uzun uzun bunları anlatmak gereği duydum.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'deki seçim barajının Avrupa'daki en yüksek seçim barajı olduğunu tespit etmiştir, doğrudur ancak uygulanacak oranla ilgili olarak herhangi bir öneri getirmemiştir, getiremez zaten.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yetkisi yok zaten.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Getiremez, öyle bir yetkisi yok.

Barajın yüksek olmasına karşın toplumdaki siyasal alternatiflerin ortaya çıkmasını engellemediğini saptamıştır. Bu da yine... Meclisimizde bulunan, temsilcilerini burada gördüğümüz, milletvekili arkadaşların partisi, HDP ve öncü partilerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine müracaatlarında “Her ne kadar baraj yüksek olsa da alternatifler suretiyle siz bu meseleyi aşıyorsunuz.” demiştir. Türk halkı da... Evet “Seçmen elinde bir iple, iplikle bu meseleyi düzenliyor.” diye de böyle aklımızda kalmıştır.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Halk barajı aştı yani Başkanım.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Yani baraj aşılmıştır neticede.

ÂİHM, kararlarında -burasını hepinizin dinlemesini rica ediyorum- istikrarın meşru bir amaç olduğu, bölünmeyi engellemek için devletlerin takdir yetkisi olduğu ve böyle bir alan bırakılması gerektiğine hükmetmiştir. Bu, uygulamasını bildiğiniz, sık sık başvurduğunuz, neredeyse tüm yargıçlarını tanıdığınız Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararıdır. Yani bundan sonra tartışırken... “Efendim, niye 3 değil, 5 değil, 0 değil, 2 değil; 7 oldu?”ya cevabı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vermiştir.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Birazdan söyleyeceğiz ama...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Şimdi, bu yüzde 10’luk barajın takdir marjını aşmadığına, bu durumun ek protokolün 3’üncü maddesine uygun olduğuna hükmetmiştir.

Değerli arkadaşlar, baraj konusunda çok daha uzun şeyler söylenebilir. Burada diğer maddeleri -tekrar ediyorum- Sayın Başkanımız izah ettiği için tekrarlamaya gerek duymuyorum. Bu değişikliğin amacının demokrasinin çitasını biraz daha yukarı çekmek olduğunu söylüyor, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yönetimde istikrarın sağlandığını, bu düzenlemeyle, inşallah Mecliste daha çok partimizin temsil edileceğini ve temsilde adaletin sağlanacağını umuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ederim.

Değerli Komisyonumuzun üyeleri, şimdi müsaade ederseniz Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekilimiz, Komisyonumuzun üyesi, önce Sayın İbrahim Kaboğlu Bey’e söz vereceğim, arkasından Grup Başkan Vekili Meral Daniş Beştaş’a söz vereceğim, İYİ PARTİ adına da sözcü olarak zatalinize söz vereceğim.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Anayasa’ya aykırılıkla mı ilgili Başkanım?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aykırılıkla ilgili hocam konuşacak işte.

Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

İç Tüzük madde 38: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa’nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”

Şimdi ben bu maddeden hareketle teklifin Anayasa’ya uygun olup olmadığını değerlendireceğim. Fakat Sayın Başkan, üzülerek belirtmem gerekir ki birinci fıkrada belirtildiği gibi “ilk önce” diyor. “İlk önce”nin açıklamasına gerek yok; her şeyden önce, en başta yani görüşmelere geçilmeden önce. Peki, bunun anlamı nedir? Bunun anlamı şudur: Bize resmen iki gün önce bu metin gönderildi, gönderdiniz, dokuz gün önce de kamuoyunun bilgisine sunuldu; hepimiz inceledik, tekrar tekrar okuduk, hazırlandık. O nedenle Meclis İçtüzüğü’nü yazan vekiller “ilk önce” diye buraya yazmış. Tabii ki ilk önce Anayasa’ya uygun olup olmadığı, bu da kamu yararına ne ölçüde uygun olduğunun değerlendirilmesi

bakımından... Keşke bizim Komisyonumuz bu kadar önemli bir konuda, ilginin bunca yoğun olduğu bir yasa önerisinin görüşmesinde İç Tüzük'ü ihlalle bu görüşmeye başlamasaydı ama yine de temenni ediyorum ki bundan böyle yapacağımız görüşmelerde İç Tüzük hükümlerine titizlikle uyalım ve bu yasa önerisinin görüşmesini ya Anayasa'ya aykırı olduğu için durdurmayı başaralım veyahut da amacına uygun olarak devam edelim.

Şimdi, Sayın Başkanım, sizin de belirttiğiniz gibi -özellikle vurguladınız, iyi oldu- ben bu metni birkaç açıdan -tabii ki metnin bütünlüğü açısından değil fakat- Anayasa'ya bariz, apaçık aykırılıklar yönüyle değerlendirmeye geçmeden önce, ilkin, torba yasa özelliğini bir kez daha vurgulamak istiyorum, sizin de vurguladığınız üzere.

27'nci Yasama Dönemi torba yasalara damgasını vurmuş bulunmaktadır. Yasalaşan önerilerin yüzde 65'i "torba yasa" şeklinde olmuştur; 2.898 madde oylanmıştır, 1.791 maddesi torba maddelerden oluşmuştur. Biz, Anayasa Komisyonu olarak -bu kadar temel ve önemli bir Komisyon- dört yılda 3'üncü kez toplanıyoruz: Bir, İç Tüzük; iki, 27 Mayıs affı; üç, yasa konusunda ve muhtemelen bu sonuncu toplantı olacak. Temenni edildirdi ki bu, bir torba yasa değil, sizin teker teker saydığınız yasalar demetinden oluşan bir torba yasa değil de seçimler yasası olsaydı, siyasal partiler yasası olsaydı, tikel yasa, kod yasa olsaydı ve burada Anayasa'mızın ve İç Tüzük'ümüzün bize verdiği görevler, yüklediği işlevler doğrultusunda biz yasama görevini yerine getirebilseydik. Neden bunu dikkatinize sunuyorum? Çünkü torba yasalar "yasa olma" özelliğini gerçekten büyük ölçüde zedelediği gibi torba yasalar üzerinde Anayasa Mahkemesinin etkili bir denetim yapması da güçleşmektedir. Bu, öyle olmasa da 15-20 maddelik yasalar 15-20 ayrı kanunu düzenleme konusu yapıyor ve Anayasa Mahkemesi, bu konuda çok güçlük çektiği için iptal yerine reddederek onu uygulamaya bırakıyor. Düşünebiliyor musunuz, Anayasa'ya aykırılık kuşkusu bulunan yasa maddeleri yıllar ve yıllar sonra ancak uygulamada itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine gönderilebiliyor. Demek ki burada torba yasanın sakıncası, sadece ulaşılabilirliği, zorluğu, öngörülebilirliği açısından değil, "Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz." ilkesini ihlal etmesi bakımından değil, Anayasa Mahkemesinin denetimini de etkisiz kılması açısından önemlidir. Keşke Anayasa Komisyonu böyle bir torba yasaya araç kılınmasaydı diyorum. Bu açıdan, bu yasanın Anayasa madde 2,7,11 ve 87'ye aykırı olduğunu, anayasanın üstünlüğü ilkesini kamu yararıyla örtüştürdüğümüze göre, hâliyle bunun kamu yararı açısından da sorunlu olduğunu belirtmek istiyorum.

Şimdi, ikinci konu -Sayın Yıldız çok ayrıntılı olarak değindi, verdiği bilgiler için teşekkür etmek isterim- seçim barajı bakımından... Tabii ki burada hep birlikte düşünce özgürlüğü çerçevesinde birbirimizi yüksek bir dikkatle dinliyoruz ancak tabii madalyonun bir de öbür yüzü var. Öbür yüzü nasıl? Evet, belirtildiği gibi, 1995'te Anayasa'ya "Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir." hükmü konuldu -bir bakıma 1983'ten itibaren uygulanmakta olan seçim barajının anayasal çerçevesi oluşsun diye- ve birkaç ay sonra yüzde 10'luk baraj Anayasa Mahkemesine intikal ettirilince Anayasa Mahkemesi 2 ayrı karar verdi; seçim çevresi barajını iptal etti fakat ulusal barajı, teknik, hukuki öğelerden çok yerindelik öğeleri bakımından iptalden kaçındı. Bu vesileyle, belirtmem gerekir ki zamanın üyeleri Yekta Güngör Özden, Güven Dinçer ve Ahmet Necdet Sezer'in karşı oyları, bu bakımdan, yirmi yedi yıl sonra yine kayda değer, belirtilmeye değer.

Şimdi, sayın teklif sahiplerinin gerekçelerine belki yansıtmadıkları veya yansıtmayı uygun görmedikleri önemli bir diğer husus ise -kuşkusuz, şu aşamada görevimiz Anayasa Mahkemesinin kararını tahlil etmek değil- 2001 Anayasa değişikliği. Bilindiği gibi, 2001 Anayasa değişikliği -1982 döneminde- yapılan en önemli Anayasa değişikliğidir ve 13'üncü maddesinde öngörülen ölçülülük ilkesi ile hakkın özüne dokunma yasağı açısından bu yüzde 10'luk baraj 2001 yılında Anayasa'ya açık

bir biçimde aykırı hâle geldi. Evet, 2008’de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi de karar verdi, “Yüzde 10 baraj yüksektir, bunu düşürmek ulusal otoritelerin yetkisindedir.” dedi ama yüksekliği saptayarak, Avrupa Konseyinin diğer organlarının, özellikle Bakanlar Komitesinin barajın düşürülmesi konusundaki tavsiyelerine de yollama yaparak -evet, böylece bizim iç işlerimize bir bakıma karışmış olmadı ama- Avrupa standartlarına göre barajın çok yüksek olduğunu belirtmekle esasen bize barajı makul bir düzeye düşürme yükümlülüğünü yüklemiş oldu.

Fakat sayın üyeler, burada esasen en büyük dönüm noktası, en büyük kırılma, 2017 Anayasa değişikliği kurgusu oldu çünkü 2017 Anayasa değişikliği kurgusu -hatırlayacağınız gibi, hepimizin belleğinde taptaze olduğu üzere- niçin yapılmıştı? En güçlü gerekçelerden biri şu: “Artık hükümet olmayacak, koalisyon hükümetleri zaten olmayacak. Dolayısıyla hükümet istikrarı diye bir sorun bulunmayacak. Parlamento önünde sorumlu bir hükümet olmayacak, Parlamentodan güvenoyu alacak bir hükümet olmayacak.” İşte, 2017 Anayasa değişikliği, Anayasa’nın 67’nci maddesine 1995’te eklenen “yönetimde istikrar ve temsilde adalet” ilkelerinin bağdaştırılması gereğini ortadan kaldırdı çünkü artık hükümet istikrarı diye bir sorun kalmadı, zira hükümet kaldırıldı. Burada sayın imza sahiplerinin geçtiği husus, atladığı husus, bilerek veya bilmeden, farkına varmadan ihmal ettikleri husus, 2017 Anayasa değişikliğinin 104’üncü maddesi ekseninde getirilen yönetim tarzı. Bu yönetim tarzını en düzgün ifadeyle “parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme” şeklinde okuyabiliriz. Şimdi, bu açıdan okuduğumuz zaman -parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme- tek kişi yürütüyor, yürütme tek kişiden oluşuyor ve tek kişilik yürütme Meclis önünde sorumlu olmuyor; ne güvenoyu var ne de onun düşürülmesi söz konusu. Bu itibarla, orada bu paradigma sona ermiştir.

Bu nedenle, biz buna rağmen “40’ıncı yılında baraj yüzde 10’dan yüzde 7’ye düştü.” diyorsak, o zaman, bunun açıkça Anayasa’nın 2’nci maddesine, 13’üncü maddesine ve 67’nci maddesine -özellikle 2017 değişikliğinin- aykırı hâle getirildiğini kesinlikle vurgulamamız gerekir. Ha, denebilir ki: “Yüzde 7 niçin var?” Çünkü sayın imza sahiplerinin yaptığı açıklama sanki bir parlamenter rejim varmış...

(Uğultular)

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Duyamıyoruz arkadaşlar ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli basın mensupları...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Basın mensupları durabilir Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ben zaten çıkarmadım sizin konuşmalarınızı dinleyebilirler diye.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Durabilirler çünkü muhalefeti de dinlesinler, bu Anayasa’ya aykırılık...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Dikkat ederseniz ben de zaten çıkarmadım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ama sessiz olmalarını da rica edeceğim çünkü...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ben de rica edeceğim.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Başkanım, bir arkadaş mı çıkardı yoksa? Yani birden kimse kalmadı.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Basın mensupları içeriye girebilir Başkanın izniyle. Basın mensupları gelebilir, Sayın Başkan izin verdi.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Neden çıktılar?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Niye çıkarıyorsunuz basını? Kafanıza göre iş yapıyorsunuz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Basın içeriye gelebilir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Arkadaşlar, müsaade eder misiniz.

Basın mensuplarını sizin konuşmanızdan sonra dışarıya alacağım, yazılı basın burada devam edecek ama şu anda basın mensuplarımızın burada olmasında bir sakınca yok.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, istirhamım, 2 partimizin temsilcisi de... Sonuç olarak, biz...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Kendi iradeleriyle çıkmadılar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır hayır, kendi iradeleriyle çıktılar.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Hayır, dışarıda bekliyorlar arkadaşlar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, devam edelim Hocam, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bekliyorlar, çağırabilir misiniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli üyeler; dolayısıyla, 2017 Anayasa değişikliği barajın sıfırlanması gereğini beraberinde getirmiştir. Ha, niyetiniz, parlamenter rejime dönüş olabilir ama biz burada objektif hukuk temelinde konuştuğumuza göre o zaman 2017 Anayasa değişikliğine göre baraj kesinlikle Anayasa'ya aykırıdır, çok yönlü olarak aykırıdır.

Şimdi, üçüncü konu ise il ve ilçe seçim kurullarının lağvedilmesi, seçim hukukumuzun temel parçası hâline gelen, artık anayasal hükümlerin ötesinde, Seçim Kanunu'nun ötesinde bir tür Türk seçim hukukunun genel ilkeleri hâline gelmiş bulunan bu kurulların oluşum tarzının radikal bir biçimde değiştirilmesine ilişkin ben hiçbir gerekçe göremedim, meşru, inandırıcı ve haklı hiçbir gerekçe göremedim. Dolayısıyla, bunun ötesinde, tabii ki Anayasa'nın 37'nci maddesinden 67'nci maddesine kadar birçok maddesine aykırıdır, onu da belirteyim.

Ama en son, en büyük aykırılık, en ana aykırılık, bir tür seçim sandığını bombalayacak aykırılık ise Cumhurbaşkanının seçim yasaklarından bağışık tutulmasıdır. Şimdi, Cumhurbaşkanının seçim yasaklarından bağışık tutulması... Aslında, hani “akıl tutulması” demiyorum, bu tür deyimleri kullanmaktan hoşlanmıyorum çünkü burada hukuki zemini kesinlikle kaybetmememiz gerekiyor ama fotoğrafı da çekmemiz gerekir. Nasıl çekmemiz gerekir? İşte, hepimizi bağlayan Anayasa budur ve bu Anayasa'nın hükümlerine saygı göstereceğimize dair hepimiz namusumuz ve şerefimiz üzerine ant içmiş bulunuyoruz.

Sayın vekiller, Değerli Başkanlar; zaten parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme şu anda uygulanış tarzıyla Anayasa'nın 3 dizi hükmüne aykırı bulunuyor: 1'incisi, siyasal partileri düzenleyen hükümlerine; 2'ncisi, seçime ilişkin maddesine ve seçim kanunlarına; 3'üncüsü ise demokratik siyaset ve demokratik topluma ilişkin Anayasa maddelerine aykırıdır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, aykırılık önergenizi okutacağım, orada konuşursunuz onu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii tabii, ben bunu topluyorum, dikkat ederseniz hiç uzatmıyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yok, önergeyi okutacağım, önergede konuşursunuz, o anlamda söylüyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii tabii, onu konuşacağım ama bunu belirtmem lazım çünkü bu 3 cümleyle.

Şimdi, bugünkü durumda bir tarafta devlet başkanı, Cumhurbaşkanı, parti başkanı var; öbür tarafta diğer partiler var. Ha, Cumhur İttifakı, tamam, o kayırlmış ama. Şimdi, partiler eşit yarışmıyor. Özellikle, Cumhurbaşkanının Başkanı olduğu parti ile diğer partiler; Cumhur İttifakı partileri ile diğer partiler eşit koşullarda yarışmıyor. Bu açıdan şu andaki durum Anayasa'nın 68 ve 69'uncu maddelerine aykırılık oluşturuyor. Şu andaki durum, Seçim Kanunu'nu hiç gündeme getirmeseydik dahi, Anayasa'nın 67'nci maddesine göre serbest oy, eşit oy ilkesi, özgür oy, kamuoyunun serbestçe oluşumu ilkesine aykırılık oluşturacağından yine mahzurlu olacaktı. Tabii ki bu çerçevede, bu şeylik olunca bunlar basın özgürlüğüne yansıyor, Anayasa'mızın 26'ncı maddesi ve devamı maddelerine yansıyor, 33'üncü ve devamı maddelerine yansıyor. Toplanma özgürlüklerini ve demokratik siyaset alanını daralttığı gibi, özellikle TCK 299'un sürekli uygulanmasıyla yani iktidar partileri başkanları ile muhalefet partileri başkanları ve vekilleri arasında bir eşitsizlik durumu yarattığı gibi demokratik siyaset alanını daraltıyor bu eşitsiz durum; aynı zamanda demokratik toplumun baskılanması sonucunu da doğuruyor. Tabii, demokratik toplumun baskılandığı bir ortamda seçimlere giden yolun da özgür olduğunu, adil seçim yapılacağını söylemek zor. Şimdi, burada tanık olduğumuz tabloda, parti-kişî, kişî-parti ve devlet birleşmesi söz konusu bir bakıma ve şimdi deniyor ki: Bu fiilî duruma rağmen... Çünkü bana göre -bir anayasacı olarak- parti genel başkanı olması Cumhurbaşkanının, yürütmeyi tek başına elinde tutan kişinin Anayasa'ya aykırıdır, tarafsızlık ilkesine aykırıdır ama bunlar yetmiyormuş gibi "Seçim döneminde Sayın Cumhurbaşkanı siyasal yasaklardan bağışık tutulsun." deniliyor. O zaman, sayın üyeler, Sayın Başkanlar; acaba bir taraftan devlet sandığını mı kuracağız, öbür taraftan göstermelik sandıklar mı kuracağız? Neden sandık kuruyoruz? Neden bu kadar sıkıntı? Neden kendimizi kandırıyoruz böyle bir yasak koyacaksak? Bu durumda, bunun -bir serbest seçimle- dünyada, demokratik bir ülkede bir başka örneği bulunmamaktadır ama dünyayı keşfetmeye gerek yok, Anayasa önümüzde, Anayasa'nın maddeleri önümüzde. Anayasa madde 2, bu bakımdan Anayasa madde 11, 67, 68, 69, 103 başta olmak üzere Anayasa'ya aykırılık taşımaktadır.

Sayın Başkan, ben daha fazla uzatmadan, bu teklifin sadece değindiğim bu nedenlerle geri çekilmesini; hayır, geri çekilmeyecekse, lütfen, bir alt komisyon kurulmak suretiyle Anayasa'ya apaçık aykırı olan hükümlerden arındırılmak suretiyle Anayasa'ya uygun bir öneriyi görüşme sürecini başlatmanızı önerir, hepinize dikkatiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Buyurunuz Sayın Meral Daniş Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Doğrusu, Anayasa'ya aykırılıktan önce bir şey söylemek isterim. Şimdi, bu teklif önümüze gelmeden önce -biliyorsunuz, tüm kamuoyu da biliyor ki- uzun bir süredir tartışılıyor ve sadece ittifak ortakları tarafından tartışılan bir metin olarak önümüze geldi, ne Mecliste bulunan ne de Mecliste bulunmayan hiçbir siyasi partinin bu seçim teklifinin hazırlanmasında bir dahli yok. Aynı zamanda, Türkiye'deki sivil toplumun ve seçimlerle ilgili çalışan hiçbir kurum, kuruluş ve platformun da bilgisi

yok. Biz birazdan önergemizi de vereceğiz yani adil bir tartışma için, hakikaten hakkaniyetli bir Komisyon çalışması için öncelikle baroların, sendikaların, bu alanda söz söylemek isteyen kurumların da Komisyonunda temsili gerekiyor. Mesela, seçim platformlarıyla ilgili birçok çalışma var “Oy ve Ötesi” gibi, “Adil Seçim İçin Seçim Güvenliği Platformu” gibi platformların da mutlak surette burada bulunması ve bu tartışmalara dair sözlerini söylemesi gerekiyor.

Diğer bir mesele, Sayın Başkan, şu anda biz, Mecliste grubu bulunan siyasi partiler olarak buradayız Anayasa Komisyonu üyeleri olarak ve grubu olmayan arkadaşlar da var, TİP’ten milletvekili arkadaşlar da var ama burada olmayıp seçime girme yeterliliği kazanan 22 parti var toplamda yani Türkiye’de şu an seçim yapılırsa 22 parti seçime girmeye hak kazanmış.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Şu anda 24.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – İzninizle, YSK bunu ilan etti, seçimlere katılabilecek siyasi partileri ilan etti, böyle bir karar verdi yani. Bu partiler: Adalet ve Kalkınma Partisi, Anavatan Partisi, Bağımsız Türkiye Partisi, Büyük Birlik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, Demokrat Parti, Demokratik Sol Parti, Emek Partisi, Gelecek Partisi, Genç Parti, Halkların Demokratik Partisi, Hür Dava Partisi, İYİ Parti, Millet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Muhafazakar Yükseliş Partisi, Saadet Partisi, Sol Parti, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Komünist Hareketi, Türkiye Komünist Partisi, Vatan Partisi ve Yeniden Refah Partisi. Bu partiler burada olmalı, seçime girecekler ya, Seçim Kanunu’nu görüşüyoruz ve bu görüşeceğimiz teklif bu partilerin tamamını ilgilendiriyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Seçimi kazanıp da girecekler, merak etmeyin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Seçime hangi şartlarda girebilecekleri, hangi ölçülerle giremeyecekleri, adaylıkların tespiti, seçim kurullarının oluşturulması gibi temel meselelerde, bu konuda kesinlikle demokratik bir tartışma için bu taleplerimizin dikkate alınmasını öncelikle talep ediyoruz.

Sayın Başkan, doğrusu, bugün çok mutlu olduğum bir şey dinledim; sayın teklif sahiplerini de dikkatle dinledik, sizi de dinledik. AİHM’e atıfta bulunulmasından tabii ki mutluluk duydum. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının burada, seçim teklifinin görüşüldüğü bir ortamda yüzde 10 barajının Anayasa’ya aykırı olmadığı ama yüksek bulunduğu dair referansı bence çok önemli bir şey, çok önemli bir adım. Neden? Çünkü bugün Türkiye’de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uygulanmıyor ve maalesef bu ilan ediliyor siyaseten. Biz, tam da oradan bakıyoruz, evet, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları artık Türkiye’nin iç hukukunun bir parçasıdır; Anayasa 90 emredici bir şekilde bunu düzenlemiştir.

Baraja ilişkin olarak da Sayın Yıldız tabii ki anlattı yani doğru karar. Ama orada bize sorumluluk yükledi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye Cumhuriyeti devletine ve Meclisine dedi ki: “Bu, Avrupa’daki en yüksek barajdır, bunu düşürmeniz lazım. Ben ‘Sözleşmeye aykırı.’ diyemiyorum ama demokratik olarak bunu düşürün.” Şimdi, bunu böyle okuyalım ve böyle yorumlayalım.

Diğer boyut da hakikaten sayın teklif sahipleri çok güzel bir demokrasi çerçevesini de sundular, hakikaten, bunu içtenlikle söylüyorum.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Teşekkür ederiz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ancak, ancak... Ancakı var tabii ki. Yani dilde “demokrasi”, dilde “demokratik sistem”, dilde “temsilde adalet”, dilde “eşitlik”; dilde hiçbir sıkıntı yok ama gelin görün ki içine baktığımızda tam aksi düzenlemeler var, tam aksi düzenlemeler var. Yani dünyanın her yerinde de tabii ki baskıcı yöntemler bu tip çerçeve metinlerle, demokratik dille takdim edilir. Aslında, bunu anlaşılır buluyorum ama şunu şöyle nitelemek istersem umarım anlayışla karşılırsınız: Dilde

“demokrasi”, yürekte ve kafada “otokrasi”. “Yani bu seçimde ne yapalım, ne edelim de biz Meclis çoğunluğunu alalım.” Bütün mesele bu aslında. “Ne yapsak acaba seçim sonuçlarını değiştirebiliriz?” Bütün ayrıntılarda bunu bugün geniş bir şekilde tartışacağız. Diğer bir deyimle “Hep bana, hep bana.” Hepsı size.

Ya, şimdi neredeyse “Barajı düşürmeyi HDP için yaptık.” diyeceksiniz, onu geçtik, onu geçtik; HDP barajları yıktı, devirdi. Bu baraj Türkiye’de Kürtler için konulmuş bir baraj 1983’te. Bunu ben değil, sağır sultan biliyor. Dünyanın hangi ülkesine gitsek “Yüzde 10 seçim barajı Kürtler, sosyalistler ve muhalifler için geldi ‘Parlamentoda temsil edilmesinler.’ diye.” diyor. E, biz 2015’te barajı geçince...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Millî Selamet ve MHP için konuldu o baraj. Siz yoktunuz daha, siz yeryüzünde yoktunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Biz öyle görüyoruz ve biz bu barajları geçmek için -geçemediğimiz dönemlerde- bağımsız adaylarla girdik; sizin de ifade ettiğiniz gibi insanlar iplerle oy kullandılar, tercihten oy verdiler, mahallelerinden kaç adım ötedeki okula gideceklerinden tutalım, inanılmaz, insanüstü bir çabayla iradelerinin temsil edilmesi için canhıraş bir mücadele verdiler. Bu, dünyanın hiçbir yerinde yoktur aslında. Ya, temsil edilmek isteniyor ama önü kapanmış yani temsil edilemiyor.

Barajlar geçti. Yani yüzde 7 barajı kesinlikle yüksek. Sıfır barajı öneriyoruz, bunu söyleyeceğiz. Yani neden? Biz şartları koyalım, bütün partiler seçime girsin; belirli bir ölçü konulur demokratik standartlarda. Bu barajı neden koyuyoruz biz? Yani illa bir baraj konulacaksa “Yüzde 1 alan hazine yardımı alabilsin.” diyelim Milletvekili çıkarabilecek kadar oy alıyorsa... Dünyanın birçok yerinde farklı sistemler var, onu ayrıntılarda ifade edeceğiz. Bu sebeple, biz yüzde 7’yi de çok buluyoruz ama asla kendimiz için değil; “Hep bana, hep bana.” demiyoruz. Yüzde 20 yapın, biz o barajı da aşarız, hiç kuşkunuz olmasın yani baraj sorununuz yok artık. Bizim ne parti olarak ne toplumsal destek olarak bir baraj sorununuz kalmamıştır. Tabii, bu ortaklar tarafından, Cumhur İttifakı tarafından düşünülmüş ve zaten bu barajın getirildiğini takdir edersiniz.

Diğer bir mesele yani Anayasa’ya aykırılık meselesinde, maddelerde ayrıntılı bir şekilde ifade edeceğiz. Ya, “tabii hâkim” ilkesini hepimiz biliriz. Bu, seçim hukukunda da seçim kurullarıdır. Seçim kurulları “tabii hâkim” ilkesinin bir paralelidir, yansımasıdır. Neden? Neden? Çünkü ben...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bizim kuradakilere hâkim değil mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yok, yok, onu ifade edeyim Sayın Yıldız, tartışacağız yani siz sundunuz, biz de bunu eleştireceğiz, değil mi?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kurayla çıkandan doğal hâkim olur mu Sayın Yıldız?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şimdi, “doğal hâkim” ne demek? Sayın Başkan -il ve ilçe seçim kurulu başkanları- önceden kıdemli, en kıdemli üyeler orada görevlidir; o değişmez, orada bir subjektif müdahale şansı yoktur. Kıdem zamanla, mesleki deneyimle, liyakatle oluşan bir şeydir. Mesela, şu anda 2024’e kadar görev yapacak olan il ve ilçe seçim kurulları var. Siz bu müdahaleyle kura sistemini getirerek, kıdemi kaldırarak, il ve ilçe seçim kurullarını istediğiniz şekilde dizayn edeceksiniz, edebilme şansını elde edeceksiniz ve üç ay içinde...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – 1.700 hâkime hakaret ediyorsunuz şu anda.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Estağfurullah, estağfurullah, hiç kimseye hakaret etmiyorum.

Üç ay içinde diyorsunuz ki: “Bu değişiklik olur.”

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kıdemli hâkimlerden niye rahatsızsınız ya?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben sizi dinledim ve hiç müdahale etmedim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ama biz hakaret etmeden konuştuk.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben hiç hakaret etmiyorum, hiç hakaret etmiyorum.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Hâkimlerin bazı partilere...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şöyle Sayın Yıldız: O zaman siz en kıdemli hâkimlere hakaret mi ediyorsunuz, kıdemlilere hakaret mi ediyorsunuz? O kıdemlilere olan güveninizi neden yitirdiniz?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bakın, onlar kuranın içinde, dışarıda tutsak doğru.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hayır, neden yitirdiniz? Neden güveninizi yitirdiniz? Yani bu sistemin değişmesinin dayanağı ve arka planı neyse bunu öğrenmek istiyoruz. Yani kıdemli hâkimi kaldıralım, isteyen kuraya girmesin, isteyen kuraya girsin. E, liyakat? Sonuçta hâkim ve savcıların -çok üzülerken söylüyorum tabii ki, bir hukukçu olarak- nasıl belirlendiğini hepimiz biliyoruz; Adalet ve Kalkınma Partisinin parti meclisi üyelerinin, milletvekillerinin, yöneticilerinin, ilçe başkanlarının nasıl hâkim ve savcılık yaptığını, biz damdan düşenler olarak çok iyi biliyoruz. Yani Türkiye’de yargının durumunu biliyoruz. Bu yönüyle bu seçim kurulları dizaynı katiyen Anayasa’ya aykırıdır; “Adil seçim, temsilde adaleti” ortadan kaldıracak bir şeydir. Sizlerin deyimiyle kıdemli hâkimlere hakaretse bu, hakarettir, saygısızlıktır, güvensizliktir. Biz, kıdemli hâkimleri bir çırpıda çıkaramayız.

Diğeri, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine uygun bir düzenlemeden ziyade, doğrudan Cumhurbaşkanının şahsına bir muafiyet getiriliyor ya. Yani deyim yerindeyse –hani, teşbihte hata olmaz- bir tarafta devlet olacak, bir tarafta vatandaş olacak. Yani her türlü resmî töreni, seçim çalışmasını, özel uçakları, her türlü olanağı devlet adına Sayın Cumhurbaşkanı kullanacak, seçim kampanyası yapacak; diğer tarafta, çok kıt olanaklarla partiler o seçimde halk iradesini temsil etmeye çalışacak. Bu, kesinlikle hem rekabet kurallarına hem Anayasa’nın eşitlik ilkesine hem de... Daha birçok önergede de ifade edeceğiz, kabul edilemez bir şey. Yani Cumhurbaşkanı aynı zamanda bir partinin genel başkanı neticede, genel başkan olarak siyasi rekabet içinde olması lazım ve rekabetin asgari ölçütü de ilk sırası da herkesin eşit koşullara sahip olmasıdır. Eşit koşullar olmadığı zaman, resmî ziyafetlerle, açılış törenleriyle “Gaz çıkardık.” nidalarıyla, “Köprü açtık.” seremonileriyle bir seçim kampanyası yapılamaz, yapılamaz. Yani bu asla adil olmayacaktır.

Özcesi, il ve ilçe seçim kurullarının dağıtılması -buna benzer- Cumhurbaşkanlığına seçim muafiyeti getirilmesi ve rekabetin ortadan kaldırılması -diğer partilerin ittifaka ilişkin tartışmaları ilerleyen bölümlerde yapacağız tabii ki- bunların tümü Anayasa’ya totalde aykırı. En önemlisi de ya, 2018’deki sistemi de Adalet ve Kalkınma Partisi getirdi, ittifak sistemini getirdi; şimdi “Kaldırıyorum.” diyor. Yani niye kaldırırıyorsun madem getirdin? İttifaklar sistemi, o olanak, hani, barajın sıfırlanması anlamında, niye kaldırılıyor? Bunu da tabii ki çok güçlü tartışmak gerekiyor. Yani bu söylediklerimiz asla şöyle algılanmasın: Hani HDP endişeli, aman temsil edilemeyiz, aman şöyle. Öyle bir durum değil. Biz Türkiye’deki 84 milyon yurttaşın iradesini savunuyoruz, herkesin hakkını savunuyoruz. Bizim baraj sorununuz yok diye, baraj sorunu olanları savunmayacağız anlamına gelmiyor ya da biz Parlamentoda temsil ediliyoruz diye, Parlamentoda temsil edilmeyenlerin burada sözünü söylemesinin engellenmesini adil ve demokratik bulmuyoruz. Bu yönüyle düşüncelerimizin dikkate alınmasını istiyoruz. Ve bu usul açısından, Sayın Başkan, hakikaten bu görüşmelerin zenginleşmesi, çoğullaşması ve bu görüşlerin alınması da hayati önemdedir diyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Feridun Bahşi Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler, kıymetli bürokratlar; Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine İYİ Parti adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli üyeler, Anayasa'nın 67'nci maddesiyle anayasal güvence altına alınan seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları özgürlükçü bir demokratik mekanizmanın olmazsa olmaz unsurlarındandır. Bu hakların kapsamı ve sirayet ettikleri alanları etkileyecek her türlü hukuki düzenlemenin kapsayıcı ve çoğulcu bir katılımı ile alınması hayati bir mecburiyet arz eder. Üzerinde konuşmakta olduğumuz kanun değişikliği teklifi münhasıran Cumhur İttifakı partileri tarafından hazırlanmış; kritik önemi haiz böylesine bir konuda ne muhalefet partilerinin ne sivil toplumun ne de kamuoyunda karşılığı bulunan diğer ağırlık merkezlerinin görüşü alınmamıştır. Bu sebeple, üzülererek belirtiyorum ki Komisyon bahsetmiş olduğum ideal istişare sürecinden ve ortamından uzak bir şekilde teşekkül etmiştir. Öncelikle bunun Türk demokrasisi için ne kadar içler acısı bir vaziyet olduğunu defaatle dile getirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, seçim kanunlarında değişiklik yaparak amaçlanan, özgürlükçü ve modern bir demokratik ortamın temini, bu vesileyle adil, tarafsız ve bağımsız seçimlerin tatbikidir. Hâl böyleyken, başlıca kaynağımızın hukuk ve temel istikametimizin ise hukukun üstünlüğü olması gerekir. Eğer hukukun hakkaniyete uygun olarak tecelli ettiği bir sistemden bahsedecek isek ihtiyaç duyacağımız en önemli unsur toplumun tüm kesimlerinin taleplerinin, iradelerinin ve ihtiyaçlarının yansıtıldığı bir uzlaşma ortamı neticesinde gerçekleştirilen yasa yapım süreçleridir. Başka bir ifadeyle, söz etmiş olduğum bu şartları taşımayan, yalnızca egemenleri ve üstünleri koruyan bir hukuk sisteminin adalet üretmesini, hakkaniyete uygun sonuçlar doğurmasını ve toplumun tüm kesimlerini kucaklamasını beklemek mümkün değildir.

Demokratik meşruiyetin ön koşulu olan adil ve eşitlikçi seçimlerden beklenen, hem ülkedeki siyasi eğilim ve taleplerin yasama organına yansıtılması hem de ülkeyi yönetecek çoğunlukların hukuka uygun süreçler içerisinde oluşturulmasıdır. Bu husustan bahisle, seçim kanunları hakkaniyeti ve adaleti tesis eden her türlü objektif ve subjektif koşulları uhdesinde barındırmalı, seçmen iradesinin en iyi ve en geniş şekilde yansıtılmasını sağlamalı ve siyasi partilerin seçimlere detayları son anda değiştirilmeyen ve rekabeti engellemeyen kaideler çerçevesinde katılabilmesini güvence altına almalıdır. Bu şartların sağlanmadığı, hukuk devletinin hâkim olmadığı bir siyasal sistemde demokratik, adil ve eşitlikçi seçimlerden bahsetmenin imkânı yoktur.

Değerli milletvekilleri, üzerinde konuşmakta olduğumuz, özünde iktidarın seçim mekanizmasını kendisinin ve ortağının şahsi siyasi ikballeri neticesinde şekillendirmeyi amaçladığı kanun teklifi otoriter bir zihniyetin ürünüdür. Bu otoriter zihniyet; seçimleri şahsi, siyasi ikballerini garanti edecek bir hâle sokmayı, çeşitli partiler ve kesimler için siyasal alanın sınırlarını daraltmayı, hakkaniyete uygun bir rekabet ortamını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Başka bir ifadeyle, siyasi mevcudiyetlerinin zora girdiğini gören iktidar bloku, şahsi siyasi çıkarları uğruna Türk demokrasisine yeni bir kara leke sürmeye hazırlanmaktadır. İktidar, bu yasa teklifinde de olduğu gibi, mevcut yasaları şahsi siyasi menfaatleri doğrultusunda düzenlemenin ve tabiri caizse mevzuatı yamalı bohçaya çevirmenin kısa vadede kendisine bazı faydalar sağlayacağı düşüncesinde olabilir ama unutulmaması gerekir ki tüm bu çabalar beyhude çabalar. Türk siyasi tarihi, hukukun üstünlüğünü ihlal eden ve her türlü demokratik ilkeyi hiçe sayan bu otoriter zihniyeti büyük bir utanç içinde hatırlayacaktır. Zira hiçbir mertçe rekabette, oyunun kuralları oyun esnasında ve diğer katılımcıların aleyhine değiştirilemez. Seçim

kanunu gibi, yalnızca tüm katılımcıları doğrudan etkilemekle kalmayan, aynı zamanda demokratik bir sistemin teminatı olan kaideleri böylesine çaresiz bir şekilde değiştirme çabası iktidarın gökyüzünde kara bulutların kümелendiğinin işaretidir.

Sözün özü, Cumhur İttifakı'na mensup siyasi partiler “Uğradığımız yoğun oy kaybını nasıl telafi edebiliriz?” telaşındadır ve bu telaş onları mezkûr kanun teklifini hazırlamak zaruretine itmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki bugüne kadar milletin iradesini yok sayan ve yalnızca seçim kazanma ihtirasıyla yasalar üzerinde karanlık oyunlar oynamaya kalkışan her iktidar ilk seçimde kendi iktidarını kaybetmiştir. Hiç şüphe yoktur ki iktidarın demokratik siyasete yönelik bir silah olarak hazırladığı bu kanun teklifi de dönüp dolaşacak ve iktidarın kendisini hedef alacaktır. Malumunuz olduğu üzere, zulüm, ahde riayetsizlik ve hile denilen 3 kötü haslet kimde varsa hasletin zararı yine kendisine olmaktadır.

Kıymetli vekiller, az önce bahsetmiş olduğum yapısal sorunların yanı sıra, görüşmekte olduğumuz Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi teknik ve hukuki manada da pek çok sorunu içinde barındırmaktadır. Şimdi sırasıyla bu sorunlarda da İYİ Parti adına görüşlerimizi paylaşacağız.

1'inci maddeyle 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33'üncü maddesinde belirtilen yüzde 10 seçim barajının yüzde 7'ye düşürülmesi düzenlenmektedir. Diğer ülkelerin seçim yasalarını karşılaştırmalı olarak incelediğimizde, yüzde 10 seçim barajı zaten sadece Türkiye'de vardı. Barajın yüzde 7'ye indirilmesine karar veriliyor bu teklifle. Yüzde 7'ye an itibarıyla dünyada sadece -bizde kabul edilirse- 2 ülkede olacak; biri Rusya, biri Türkiye. Kazakistan bile, 2021 seçimlerinde uyguladığı yüzde 7'lik barajı yüzde 5'e düşürmüştür. “Demokrasi standartlarının uluslararası seviyeye yükseltilmesi, temsilde adalet ve yönetimde istikrar” gibi büyük laflardan ve yoğun siyasi retorikten sonra ülke seçim barajında geldiğimiz nokta, “otoriter” olarak tanımlanan Rusya'yla aynı ligde olacaktır. Bu teklif yasalaşırsa yüzde 7'yle yine dünyada en yüksek barajı uygulayan 2 ülkeden 1'i olacağız. Yani, bunca gürültü kopardıktan sonra iktidarın bizi ulaştırmak istediği nokta ve demokrasi seviyesi, muhalif siyasilerin Kremlin'in karşı sokağında şüpheli şekilde öldürüldüğü Rusya'yla aynı lig olacaktır; bu da Cumhur İttifakı'nın Türkiye Cumhuriyeti'ni layık gördüğü demokratik vizyonun yansımasıdır.

Seçim barajının yüzde 10'dan yüzde 7'ye düşürülmesinin pratik hiçbir sonucu olmayacaktır. Kamuoyuyla da paylaştığımız, güçlendirilmiş parlamenter sistem önerimizde belirttiğimiz gibi, seçim barajının yüzde 3'e düşürülmesi yasa gerekçesinde de ileri sürülen “temsilde adalet ve demokrasi standartlarının yükseltilmesi” amacına hizmet etmiş olacaktır. Yüzde 7'lik barajla güzelim ülkemizi Rusya'nın dahi gerisine düşürmeyelim ve gelin, bu maddeyle ilgili vereceğimiz yüzde 3'lük seçim barajı önergemize destek verin.

Teklifin 2'nci maddesine gelince, bu madde teklifin en kritik maddesidir ve iktidarın şahsi siyasi çıkarlarını hayata geçirmek için ortaya koyduğu mühendislik çabalarının ifşa olduğu maddedir. Teklif edilen maddeyle, seçim çevrelerinde milletvekili hesabı ve dağılımı ittifak içinde yer alan her partinin o seçim çevresinde almış olduğu oy sayısı üzerinden yapılacaktır yani ittifaka verilen oylarla milletvekili çıkarılması artık mümkün olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, 2018 seçimlerinde iktidar partisinin işine gelen ve “artık oyların sebep olduğu haksızlığın giderilerek temsilde adaletin ve yönetimde istikrarın sağlanacağı” gerekçesiyle savunulan ittifak sisteminden zımni olarak vazgeçilmektedir. Burada iktidar vekillerine sormak istiyoruz: 2018'de temsilde adaleti sağlayan sistem bugün ne oldu da tercih edilemez hâle geldi? Zira eğer temsilde adalet konusundaki hassasiyet ve duyarlılığınızda samimiyseniz bu

kanun teklifini 2018 seçimlerinden hemen sonra getirmeliydiniz, 2023 seçimlerine ramak kala değil. Yani iktidar bloku temsilde adaleti değil, her ne şekilde olursa olsun seçimi kazanmayı arzuluyor. Bu muhteris tavrın ülkemize yönelik olumlu hiçbir getirisi olmayacaktır.

2020 Martında başlayan ve hâlâ devam eden, tüm dünyayı ve ülkemizi etkisine alan pandemide yasama faaliyetleri de dâhil olmak üzere tüm siyasi faaliyetler de akamete uğramıştır. Bu süreçte siyasi hayatımıza katılan yeni partiler pek çok pandemi kısıtlamasına maruz kalarak teşkilatlanma süreçlerini dahi gerçekleştirememiştir. Bu partiler kurulurken ve teşkilatlanırken Türk siyasetine ve Türk demokrasisine katkı sağlamak için mevcut siyasi seçim yasasını merkeze alarak hareket etmişlerdir. Normal seçime bir yıl kala yapılan bu değişikliğin amacı bizler kadar kamuoyunca ve seçmence de çok net bir şekilde okunabilmektedir.

Ek olarak, teklif edilen bu sistem bireysel tercihlerin yansıtılması açısından da olumlu sonuçlar vermeyecektir. Bu sistem fazla oy alan partilerin fazla milletvekili çıkarmasına imkân sağlarken az oy olan partilerin milletvekili çıkarmasının da önüne geçmektedir; bu durum da “temsilde adalet” söylemiyle çelişmektedir. Oy oranları ile Meclis sandalye sayıları arasında önemli farklar meydana gelecektir. Temsilde adaleti ve temsil birlikteliğini sağlamak için bu maddenin tekliften çıkarılmasını talep edeceğiz.

Değerli Komisyon üyeleri, en önemli maddelerden 2 tanesi de 3’üncü, 4’üncü madde; siyasi partilerin seçimlere katılımına ilişkin şartları düzenlemektedir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi, toparlayalım lütfen çünkü geneli üzerinde de konuşacağız, maddeler üzerinde de konuşacağız. Bu, geneli üzerinde konuşma değil. Şimdi önce Anayasa’ya aykırılık önermelerini oylayacağım. Müsaade ederseniz, şimdi toparlayalım, ondan sonrasında yine söz vereceğim efendim.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Tamam.

Şimdi, Anayasa’ya aykırılık iddialarına gelince, zaten Anayasa’nın 67’nci maddesinin sonuncu fıkrası muvacehesinde değerlendirildiğinde bu teklifin en önemli, Anayasa’ya aykırı maddesi 12’nci maddesi. 12’nci maddesiyle ilgili de açıklamalarımızı yapalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Anayasa’ya aykırılık önermelerini okutayım isterseniz Sayın Bahşi, olur mu? Bunun üzerine söz vereyim yine.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Bir saniye, şurayı konuşayım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Anayasa’nın 67’nci maddesinin son fıkrasının hükmü açık ve emredicidir: “Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.” Yaptığımız bu düzenleme Anayasa’ya açıkça aykırıdır. Ayrıca bu değişiklik teklifi buram buram olası bir erken seçim hazırlığını da çağrıştırmaktadır.

Teklifin 13’üncü maddesi... Neyse, şimdi şeyimizi verelim...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Bu, seçim kurullarının yasa yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde yeniden oluşturulması Anayasa’nın 67’nci maddesine açık aykırılık teşkil etmektedir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Anayasa’ya aykırılık önermesini oylayacağım. Öncelikle görsel basınıımızı dışarı alalım, yazılı basınıımız da isterlerse Komisyon çalışmamızı takip edebilirler.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Anayasa'ya aykırılıkla ilgili verilmiş 2 tane önerge vardır. Şimdi, ilk olarak bu önergeleri okutacağım, ondan sonra önerge sahiplerine söz vereceğim, ardından önergeleri oylamaya sunacağım.

Evet, önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin, TBMM İç Tüzük madde 38 gereğince, ilk önce Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmesi amacıyla usul açısından tartışılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – 2'nci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) sıra sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Anayasa'nın 10'uncu maddesi, 37'nci maddesi, 67'nci maddesi, 68'nci maddesi, 69'uncu maddesi, 135'inci maddesi ve 138'inci maddelerine aykırı olması nedeniyle Komisyon görüşmelerinin durdurularak teklifin Anayasa'ya uygunluk açısından incelenmesini arz ve teklif ederiz.

Meral Danış Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, şimdi 1'inci önerge üzerinde söz İbrahim Kaboğlu'nun.

Buyurun efendim.

Komisyonumuzun üyelerine yer verirken arkadaşlar, Komisyonumuzun üyesi olmayanlar, biraz daha arka sandalyelerde yer alırlarsa çünkü oylama yapacağız birazdan, onu görebilmemiz açısından bize yardımcı olursanız sevinirim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Vallahi, Sayın Başkan, keşke diğer partilerin daha büyük salona geçiş teklifini kabul etseydiniz, hiç böyle bir sıkıntımız olmazdı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sizden teklif gelseydi kabul ederdik ama teklif gelmedi sizden.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Verdi arkadaşlarımız, onların teklifini kabul edebilirsiniz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Arkadaşlarımızı nasıl kaldıracamız?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii ki gerçekten daha önce konuştuğumuz konu belki de büyük salona taşınmamız, hepimizin sağlığı açısından...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yazılı...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yazılı istiyorsanız hemen yazabiliriz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır, yazılı tebliğ edildiği için.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Olsun, bir engel yok Sayın Başkan, sağlığımız önce gelir bence, onu yapabilirsek...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Corona olacağız Sayın Başkan.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Çok da yaptık, o bakımdan onu lütfen değerlendirelim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şimdi, biraz önce ben ve 2 sözcü vekilimiz Anayasa’ya aykırılık konusundaki görüşlerimizi beyan ettik. Tabii ki Anayasa’ya aykırılık konusunda...

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Sayın Başkan, şimdi, milletvekillerinin toplantıyı izlemesi gerekiyor değil mi?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tabii, tabii.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Şimdi, nasıl izleyeceğiz?

Komisyon üyeleri istediği zaman kalkacak, istedikleri zaman oturacak, biz orada saatlerce...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Başkanım, yani çok ayıp bir şey. Başkanım, milletvekillerine “Kalkın.” demek hiç şık bir şey değil. Başkanım, hiç böyle bir örneği yok.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Salonu boş duruyor, daha evvel sözlü olarak iletildi. Ben de bir çözüm önerisiyle gidiyorum Sayın Başkanım, gayet de makul bir çözüm önerisi. Ben de şimdi kalkmamaya karar verdim, oturacağım. Yok böyle bir şey! Kibarlıktan da vazgeçtim. Sabaha kadar buradayız zaten, devam ederiz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Arkadaşlar, bir sandalye daha çekelim, bir sandalye daha koyalım yanına.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir partinin Genel Başkanı, araya bir sandalye koymakta yarar var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tabii, tabii, aynen.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir partinin Genel Başkanını da ayakta bırakmayalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuz son derece güzel bir şekilde çalışmalarına devam ediyor, lütfen, aynı şekilde devam etmeye gayret edelim. Ama siz de takdir edersiniz ki şu anda Anayasa’ya aykırılık önergesi okunacak, Anayasa Komisyonumuzun üyelerini burada görüp de onları değerlendirmemiz, oylarını almamız gerekiyor; bu konuda yardımcı olalım, hepsi bu. Sandalye çekelim aralara, bir şey yapalım, çekelim.

Evet, devam edelim.

Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli üyeler; Anayasa’ya aykırılık önergemiz somut dayanakları olan önergeci. Biraz önce uzunca açıkladım. Bu konu, üzerinde konuştuğumuz konu aslında Türkiye’nin, madde 2’de öngörüldüğü üzere “Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan, demokratik ve laik bir sosyal hukuk devletidir.” kuralındaki “demokratik devlet” olup olmadığı ölçütüyle ilgilidir. Dolayısıyla, buna göre seçimler bundan böyle şekillenecek; halk, iradesini buna göre temsilî organa yansıtabilecek ve halkın temsilî organa iradesini yansıtırken en düzgün biçimde yansıtmayı, en özgür biçimde yansıtmayı, oyların gerçekten eşit olmasını sağlayıcı düzenlemeler yapmamız gerekiyor ama biraz önce yaptığımız konuşmalar esasen, özellikle bu, parti başkanlığı yoluyla, devlet başkanlığı ve yürütmede... Birincisi, bu barajın yüksekliğinin ve böyle bir yönetimin esasen serbest yarışma koşullarını ortadan kaldırmış olduğunu ve getirilen önerilerle Türk seçim hukukunun temel ilkelerinin ortadan kaldırılmakta olduğunu dikkate aldığımız zaman,

seçmenin madde 67'ye göre özgür iradesini düzgün bir biçimde temsili organlara aktarması mümkün olmayacaktır. Siz barajı 7'den 6'ya indirebilirsiniz, 6'dan 5'e indirebilirsiniz ama barajın ötesinde öngörülen farklı engeller, farklı barajlar, hak ve özgürlükleri sınırlayıcı farklı hükümler seçmenin iradesinin adil bir biçimde sandığa ve Meclise yansımaları engelleyecektir. Bizim ortaya koyduğumuz, biraz önce saydığımız Anayasa maddeleri, madde 2'den başlamak üzere 7,10, 11, 13, 25, 67 ve devamı maddeler başta olmak üzere aykırılık açıklamalarımızı yapmış bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler, sayın teklif sahipleri; bunun dikkate alınması, aslında en azından bir alt komisyon kurulması, bu katılımcı ve demokratik meşruluktan yoksun, tek yanlı bir yasa önerisi hazırlama şeklinin yarattığı sıkıntıyı da giderici olacaktır. Hem kamu yararı bir yandan hem Anayasa'nın üstün hükümlerine uyulması hem de bu yasanın, böyle bir yasanın, demokrasinin temelini oluşturan bir yasanın demokratik meşruluk ögesini taşıması açısından önemlidir.

Bizim ortaya koyduğumuz Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri soyut değildir, somuttur, maddeler temelinde sıralanmıştır. Bu bakımdan karşı görüşte olan üyelerimiz varsa "Hayır, bu sizin söylediğiniz yanlıştır, Anayasa madde 67 ihlal edilmemektedir, Cumhurbaşkanının seçim yasaklarından bağışık tutulması, 68 ve 69'uncu maddeyi şu nedenle ihlal etmemektedir." ve diğer hususları "İl ve ilçe seçim kurullarının lağvedilmesi Anayasa madde 37'ye ve 67'ye şu bakımdan uygundur." diye nasıl ki biz gerekçeli olarak açıkladık onlar da gerekçelerini belirlerlerse o zaman biz İç Tüzük 38 gereği Anayasa'ya uygunluk tartışmasını ve incelemesini yapmış oluruz. Anayasa Komisyonundan benim beklediğim, sayısal üstünlüğe dayanarak ellerin kalkması ve ellerin indirilmesi şeklinde olmayacağına inanıyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Hocam.

Şimdi, HDP'nin de bir Anayasa'ya aykırılık önergesini okutmuştum. Size veriyorum sözü, buyurun Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Biraz önce genel olarak aslında ifade ettim. Şöyle ifade edelim: Yani bu tartışmanın öncelikle bir alt komisyona havale edilmesi gerektiğini düşünüyoruz çünkü Anayasa'ya aykırılık iddialarımız oldukça ciddi ve kapsamlı. Önergemiz Başkanlık Divanının önünde bulunuyor ve okundu. Yani Anayasa'nın başta 10'uncu maddesi, 37'nci maddesi, 67, 68, 69, 135 ve 138'inci maddelerine aykırı bir düzenleme duruyor önümde. Bu şekilde, mesela yüzde 7 barajı da bizce, tüm açıklamalara karşın Anayasa'ya aykırılık özelliğini korumaya devam ediyor çünkü partilerin seçimlere girmesini engelleyen, barajı aşmama ihtimali olan partilerin halktan, toplumdaki destek almasını doğrudan engelleyen ve set çeken bir düzenleme. Bu yönüyle yüzde sıfır barajını çok güçlü bir şekilde artık Türkiye'de, Parlamentoda tartışmamız gerekiyor.

Şimdi, diğer maddelere bakacak olursak, özellikle mesela 68 ve 69'uncu maddelerde, vatandaşların siyasi parti kurma, usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkı başta olmak üzere, siyasi partilerin demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurları olduğu realitesi var. Bu, Anayasa'nın çok bilinen ve seçimlere dair, seçim yarışlarına dair, demokrasiye dair en önemli düzenlemelerinden biridir. Şimdi, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerdeki çalışmaların engellenmesi, rekabetin ortadan kaldırılması 68'e çok açık aykırıdır.

Diğer yandan, yani bu 69'uncu madde çok ayrıntılı tabii yani bunu bütün Komisyon üyelerimiz eminim biliyordur. Bununla birlikte 10'uncu madde, eşitlik maddesi de aslında değerlendirmeye, çokça değerlendirmeye muhtaç bir madde çünkü burada Cumhurbaşkanının seçim muafiyeti olması, devletin

bütün olanaklarını kullanarak seçime giriyor oluşu diğer partiler karşısında açık ara bir güce kavuşması anlamına geliyor. Yani siyasi partilerin tamamının aynı haklarla, aynı olanaklarla ve eşit şartlarda yarışmasının önüne geçiyor. Burada, siyasi partiler arasındaki rekabet engellendiği gibi vatandaşların iradesi de darbelenmiş oluyor çünkü vatandaşın, diyelim ki A partisini görme ihtimali ekonomik zorluklar sebebiyle ortadan kaldırılıyor ama iktidar partisi istediği her türlü olanakla halka ulaşma hakkını elde etmiş oluyor. Açıkçası bu mesele, çok çok önemli bir mesele; adil bir seçimin tamamen ortadan kaldırılacağı anlamına geliyor.

Bunun haricinde, diğer maddeleri zaten önergemizde olduğu için tekrar tekrar söylemekten ziyade, ayrıntılara girmekten ziyade alt komisyon kurulmasının mutlak surette zorunlu olduğu kanaatindeyiz. Yani Anayasa Komisyonunda Anayasa'ya aykırı bir kanun teklifini tartışıyor olmak ve bunun bu kadar sıkıntılı bir sürede getirilmesi -saat üçte toplanıyoruz ve muhtemelen bugün iktidar grubu bitirmeyi hedefliyor- yani böyle alelacele, yok "Haftaya Meclis önüne gelecek, Genel Kurula gelecek çünkü bir takvime yetişmesi gerekiyor." gibi... Her zamanki pratik yani hani, böyle "Az bir zamanda bir işi kotaralım; ne kadar kapatabilsek, ne kadar karartabilirsek o kadar iyi." Yani bu da açıkçası sıkıntılı bir durum. Bu açıdan biz kesinlikle Anayasa'ya aykırılık iddiamızın, önergemizin ciddiye alınarak alt komisyon kurulmasını ve orada tartışıldıktan sonra Anayasa'ya uygun bir teklifle Komisyonumuzun önüne gelmesini talep ediyoruz tekrar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

FERİDUN BAŞİ (Antalya) – Sayın Başkan, bizim de var aynı konuda önergemiz, onu da vurgulamak isterim çok kısa, birkaç cümleyle.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

FERİDUN BAŞİ (Antalya) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biz de Anayasa'nın eşitlik ilkesi açısından Cumhurbaşkanının seçim yasakları kapsamında olmamasını Anayasa'ya aykırı buluyoruz. Yine, 298 sayılı Yasa kapsamında kalan seçim kurullarının üyeliklerinin değiştirilmesinin, yeni seçim kurulları oluşturulmasının, ocak sonunda, daha son haftasında oluşan seçim kurullarının yürürlükten itibaren üç ay içerisinde değiştirilmesini de yine Anayasa'ya aykırı buluyoruz. Bu sebeple, biz de Anayasa'ya aykırılık konusunda olumlu oy kullanacağız ve Anayasa hassasiyeti olan herkesi de bu konuda duyarlı olmaya çağırıyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, şimdi Sayın Recep Özel Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Recep Bey.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sayın Başkanım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle bu, Anayasa'ya aykırılık konusunu ele alıyoruz şu anda. Tabii Anayasa'mızın 37, 67, 68, 69 -135'inci madde dediler ama herhâlde bunu bir yanılgıyla söylediler, 135'inci madde kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ilgili bir madde- bir de 138'inci maddeyle ilgili Anayasa'ya aykırılık iddialarını dile getirdiler.

Şimdi, 37'nci madde açısından baktığımız zaman, değiştirmiş olduğumuz, seçim kurullarının bu yeni oluşumunun "kanuni hâkim" ilkesinin neresine aykırı düştüğünü anlamak gerçekten mümkün değil. Önce bir kriter getirilmiş, bu kriter neydi? O ildeki veya ilçedeki en kıdemli hâkimden başlıyordu. Bunun birtakım mahzurları şöyle: Yaşadığımız olaylar var Yüksek Seçim Kurulu önüne gelen; meslekte en kıdemli seviyesine gelmiş, hiç seçim yapmamış, sağlıklı elvermiyor "Ben seçim hâkimliği yapmak istemiyorum." diye müracaatları oluyor, Yüksek Seçim Kurulu buna "Hayır, sen yasada olduğu için,

seçim hukukunu bilmesen de, bugüne kadar hiç seçim yapmamış olsan da bu görevini yapacaksın.” diye bir mecburiyet getiriyordu. Şimdi biz burada, en azından bu düzenlemeyle, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından ad çekme suretiyle kura yöntemini getiriyoruz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Seçimi yapan hâkimi mi çıkartacaksınız, nasıl bulacaksınız yani?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bütün hâkimlerimize güveniyoruz, bütün hâkimlerimiz mesleğini en güzel şekilde... Bir de içerisinden böyle çekilme hakkı olanlara da bir imkân tanıyoruz. Adam yapmak istemiyorsa “Seçim hukukunu ben bilmiyorum.” diyorsa...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Daha önce çekilemiyorlar mıydı ya?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yoktu.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yapmayın ya, yapmayın, doğru söyleyin, aklımıza hürmet edin.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, 67’nci maddeyi de okuduğumuz zaman bakıyoruz ki bu hazırlamış olduğumuz teklifte yüzde 10 barajını yüzde 7’ye çekiyoruz. İttifak içerisinde baraj neredeyse sıfır yani sıfır barajlık bir sistem getiriyoruz. Demokrasimiz açısından, seçim sistemimiz açısından, siyasi partiler açısından -bunu teşekkürle- bir reform niteliğinde olması gereken bu düzenlemeyi siz farklı bir yere çekip yani bunu Anayasa’ya aykırılıkla dillendirmenizi lütfen, bir kere daha...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yalnız giren parti ne yapacak?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yalnız giren parti bir ittifak içerisinde...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – İttifaka girmek zorunda mı?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yüzde 10’dan 7’ye düşürdüğümüzün hiç mi kazanımı yok Türk siyasetine?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde baraj niye olsun, Hükûmet Meclisten çıkmıyor ki?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Barajı yüzde 10’dan 7’ye düşürmemizin hiç mi anlamı yok?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – 7 de çok yüksek.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yani bu anlamda lütfen... Türkiye’de, şartları geldiği zaman kaldırılabilir de yüzde 5’e de indirilebilir, o şartlar oluştuğu zaman yine Parlamento bunun kararını verecektir.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – O şartlar nasıl oluşuyor?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, efendim...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade eder misiniz Sayın Özel.

Değerli arkadaşlar, lütfen, saygı bekliyoruz, lütfen.

Evet, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bu söylediklerine sen inanıyor musun?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Ben inanıyorum Hocam, niye inanmayayım ki? Hocam, lütfen yani, bunu bize hakaret kabul ediyoruz Hocam. Kendi inanmadığımız bir şeyi biz burada söyleyecek değiliz Hocam. Lütfen yani Hocam, bu konuda saygıya sizi davet ediyorum Hocam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, buyurun. Sayın Özel, buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, bu 67’nci maddeyi okuduğumuz zaman, genellikle 67’nci maddede Anayasa’ya aykırılık... Getirmiş olduğumuz şu düzenlemede hangi madde bu 67’inci maddeye aykırıdır, bir tane somut bir örnek hiç kimse söylemedi. Bir tek Feridun Bahşi Bey üç ay sonra uygulanacak olan bu yeniden seçim kurulu oluşumunu bir yıl süreyle ilgili diye... O, seçim mevzuatındaki oluşum iki yılda bir oluyor, Ocak 2024’te de, Ocak 2023’te de o değişim olabilirdi. Bunun, yeni bir seçim kurulu oluşturulmasının bir yıllık uygulamayla Anayasa’ya aykırılığını iddia etmenin hiçbir gerçekçi tarafı da yoktur.

68’inci ve 69’uncu maddede de siyasi partiyle ilgili hükümler... Biz burada siyasi parti eğer kurulmuş, iktidara namzetse, Türkiye’yi yönetmeye talipse teşkilatlanma esasını getirip grup kurarak seçime katılma yeterliliği elde etmemesi yönünde... Ki biliyorsunuz transferlerle ne tür kötü görüntülere sahne olduğumuzu, onun önüne geçmek amaçlanmakta; örgütlenmenin önüne hiçbir engel de getirilmemekte.

Anayasa’ya aykırılık iddiası tamamen soyut, gerçekçi değil; tamamen subjektif gerekçelerle sunulmuştur. Kabul edilmemesini yüce heyetinize teklif ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ederim Recep Bey, sağ olarsınız.

Şimdi Ali Özkaya Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Ali Bey.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Saygıdeğer Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri, çok kıymetli teklif sahipleri, kamu görevlileri ve değerli basın mensupları; hiç şüphesiz ki seçim kanunları demokrasi açısından çok önemli. Seçim kanunlarının genel, eşit, adil bir şekilde düzenlenmesi ve Anayasa’nın o açık hükmü “yönetimde istikrar ve temsilde adaleti bağdaştırmak...” “Bağdaştırmak” kavramı gerçekten zor ama içinde de mündemiç.

Şimdi, kıymetli Komisyon üyemiz Sayın Kaboğlu, bu teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu, Cumhurbaşkanının mevcut yetkilerinin Anayasa’ya aykırı olduğunu vesaire bunları söyledi, mevcut Cumhurbaşkanlığı sisteminin seçim kanunlarına aykırı olduğunu söyledi. Bizim eşya hukuku hocamız çok güzel bir şey söylerdi Sayın Kaboğlu: “Eşya hukukunda ‘tescil’e siz ‘şerh’ dersiniz fahiş hatadır, sınıfta kalırsınız ama bunu ben söylersem doktrinde yeni görüş olur.” derdi. Anayasa’nın kanunlara aykırı olacağı fikri doktrinde yeni bir görüş ve güzel bir görüş; bunu da öğrenmiş olduk.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Efendim, bir daha tekrar eder misiniz onu? Ben duymadım onu, bana yollama yaptınız da.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Çok açık Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Duyamadım, şimdi söyleyin çünkü yanıt vereceğim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hocam, dışarıda söyleyeyim inşallah.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır, şimdi söyleyin.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İkinci konu: Siyasette, seçim kanunlarıyla karalama, seçim kanunlarıyla problem yaratma olmaz. Siyasette ve seçim kanunlarında aslolan, milletvekillerinin seçildiği partide siyasetini yapması, milletvekillerinin oradan oraya transferleriyle sistemin düzenlenmemesi ve siyasi etik kurallarının korunmasıdır. Bu kanun teklifi bu amaçlara uygun, diğer kısımlarını maddelerde görüşeceğiz. Anayasa’ya aykırı geneliyle ilgili bir sorun görmüyorum. Maddelerle ilgili de fikirlerimizi açıkça söyleriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Arkadaşlar, ilk seçime girdiğinizde bir partiden ayrılarak girdiniz ya! Ayıptır bunu söylemek!

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Başkanım, bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, bir saniye...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – 2002 seçimlerine nereden ayrılarak girdiniz ya? Yaptığınız ayıp mıydı?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ben ilk defa girdim resmî olarak. Kiralama...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Niye “ayıp” diyorsunuz o zaman?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bakın, Turan Bey, nerede görülmüş Güneş Motel’de milletvekillerini transfer etmek, geçici döneme geçici bir milletvekili götürüp getirmek? Dolayısıyla çok doğru bir iş yapıyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ya, görülmüş, görülmüş. Siz bir partiden ayrılarak seçime girdiniz. Dikkat edin söylediklerinize, ayıptır ya, herkese hakaret ediyorsunuz ya!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Bunları çok dikkatli söylüyorum. Milletvekillerini on beş günlüğüne göndermek nerede görülmüş?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kendinize hakaret ediyorsunuz, devam edin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz, lütfen...

Değerli arkadaşlar, bakın, parti sözcülerine özellikle yer verdim, onlara söz verdim.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ya, Başkanım, arada bir renk katalım diyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade eder misiniz.

Arkasından sizin Anayasa’ya aykırılık önergeleriniz vardı, önergeleri okuttum, önerge sahiplerine de söz verdim. Siz de takdir edersiniz ki önergenin karşısı olarak o verilen önergelerle ilgili teklif sahiplerinin veya buradaki AK PARTİ’li ve MHP’li Komisyon üyelerinin de bir söz talebi olması lazım. AK PARTİ’li üye konuşmaya başlayınca kadar uhuletle, suhuletle suretle giden Komisyonumuzda ne zaman ki bir arkadaşımız söze başladığı zaman hem sağdan hem soldan, Komisyonun her tarafından atışmalar ve laf atışları oldu. Bunlarla ilgili konuyu lütfen sizin takdirlerinize arz ediyorum.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Feti Başkan da laf attı. Feti Bey, 8 kez laf attı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ben şimdi Feti Bey’e söz vereceğim.

Buyurun Sayın Başkanım.

FETİ YILDIZ (İstanbul) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Teklifin, seçim süreci, sonucu üzerinde etki yaratması dolayısıyla seçmen iradesinin anayasal ilkelere uygun olarak seçim sonucuna yansımaları etkileme ya da seçime katılanların bir kısmına avantaj, bir kısmına dezavantaj oluşturma gibi bir fonksiyonunun olmadığı açıktır. İtiraz edenlerde de zaten böyle bir “Şuna avantaj sağlıyor, buna dezavantaj sağlıyor.” ya da “Seçim sonuçları şu sebeple etkileniyor.” diye bir gerekçe göremedik. Onun için kayda alınmaması, reddi gerekir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi, verilen önergelerle ilgili oylama yapacağım.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bir söz istiyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Anayasa’nın 139’ncu maddesinin birinci fıkrası: “Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.” Hâkimler ve savcıların azlolunamayacağına ilişkin hüküm bir bütün olarak görevlerinden azledilmesi anlamında değil aynı zamanda yürüttükleri görevle de ilgili.

İkincisi, Anayasa’nın 67’nci maddesinin son hükmü: “Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.”

Şimdi, teklif sahipleri, birinci imzacılara soruyorum; Feti Bey’e de soruyorum, Hayati Bey’e de soruyorum: Diyelim, bu teklif Komisyondan geçti, önümüzdeki hafta Türkiye Büyük Millet Meclisine sundunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de kabul edildi. Getirdiğiniz bir geçici hüküm uyarınca, 2022 yılı Ocak ayında belirlenen ilçe seçim kurulu başkanları, il seçim kurulu başkanları ve il seçim kurulu üyeleri, yemin ederek görevlerine başlayan ve mevcut yasaya göre 2024 yılı Ocak ayına kadar görev yapacak olan bu hâkimleri görevden alacaksınız, bunların yerine yeni hâkimleri kura yöntemiyle belirleyeceksiniz. Doğru mu?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Doğrudur.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Varsayıyorum ki kasım ayında bir seçim yapıldı. Kasım ayında seçim yapıldığında Sayın Hayati Yazıcı, Sayın Feti Yıldız; siz hangi hâkimlerle seçimi yapacaksınız? Görevden aldığınız, 2022 yılı Ocak ayında en kıdemli hâkimler olarak belirlenip yemin edip göreve başlayan hâkimler mi yapacak bu işi, yoksa bu yasa teklifiyle atadığınız hâkimler mi yapacak? Her hâlûkârda şu anda, üç ay içerisinde bu hâkimleri görevden almanız Anayasa 139’a aykırı olacaktır. Eğer görevden almazsanız ve Kasım ayında yapılacak seçimlerde bu atadığınız kişilerle seçimleri yaparsanız o zaman da açıkça Anayasa 67’ye aykırı bir iş yapmış olacaksınız, bir yıl geçmeden Seçim Kanunu’ndaki değişikliği hayata geçirmiş ve yetkisiz kişilerle seçim yaptırmış olacaksınız, her hâlûkârda Anayasa’ya aykırı olacak.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kasım ayını nereden çıkardınız bilmiyorum ama seçim tarihini öğrenmek istiyorsanız 18 Haziran 2023; altını çizelim.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Benim soruma cevap verin Feti Bey.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hayati Yazıcı Bey, Sayın Bakanım; buyurun.

HAYATİ YAZICI (Rize) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Arkadaşlar, hepinizi saygıyla dinledik. Konuşmalar da, değerlendirmeler de tahkir, tezyif, istiskal olmadıkça saygıdeğerdir ve yoktu, saygıdeğer buluyorum. Ama matematik değil hukuk, yorum farklılığı olabilir. Ama bir yorumlama bizim açımızdan da yaptığımızda, Anayasa’ya aykırılık iddialarının tamamı nesnellikten yoksun, öznel yaklaşımlara dayalı söylemlerden ibarettir. Somut olarak, son konuşan arkadaşımızın ifade ettiği, seçim hâkimlerine ilişkin düzenlemenin, yasa teklifinin Meclisten çıkmasından, yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içerisinde uygulanmasına ilişkin düzenlemenin örneği var bu ülkede. 2019 yılında YSK’nin yapısıyla alakalı yapılan düzenleme Anayasa Mahkemesine taşınmış ve Anayasa Mahkemesi 2019/1416 esas, 14/3/2019 tarihli Kararı’yla

bu konudaki talebi oy birliğiyle reddetmiştir. Orada da yine Yüksek Seçim Kurulunun yapısıyla ilgili değişikliğin bir yıl sonra yürürlüğe girebileceğine ilişkin, bir yıldan önce Anayasa'nın sözünü ettiğiniz o maddesi gereğince uygulanamayacağına ilişkin itiraz Anayasa Mahkemesince, yüce mahkemece oy birliğiyle reddedilmiştir. Yani biz bunları yaparken ezbere; uygulamalara, pratiklere, Türkiye'de yerleşmiş yargısal uygulamalara bakmaksızın getirmiş değiliz. Dolayısıyla itirazların hiçbirinin varit olmadığı kanısındayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, öncelikle İstanbul Milletvekilimiz Sayın İbrahim Özden Kaboğlu ve 5 milletvekilinin vermiş olduğu Anayasa'ya aykırılık önergesini oylarınıza sunuyorum; Komisyonumuzun üyeleri oy kullanacaklardır: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi, yine Siirt Milletvekilimiz Sayın Meral Daniş Beştaş'ın ve 2 milletvekilinin imzasını taşıyan Anayasa'ya aykırılık önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın milletvekilleri, daha önce verilen kanun tekliflerinin birleştirilmesine yönelik verilen 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşmeleri öncesi CHP Grubu ve milletvekillerinin anılan teklifle ilgili 27'nci Yasama Döneminde Anayasa Komisyonuna havale edilmiş ve Komisyonun gündemine aldığı kanun tekliflerinin TBMM İttüzüğü'nün 26'ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “komisyon gündemine hâkimdir” ile 35'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbiriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler” ibareleri çerçevesinde aşağıdaki esas sayılı kanun tekliflerinin görüşülecek olan (2/4284) esas sayılı Teklif'le birleştirilerek görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Anayasa Komisyonuna havale edilen ilgili kanun teklifleri: (2/1037) — (2/1170) — (2/1667) — (2/1695) — (2/1742) — (2/1905) — (2/2066) — (2/2067) — (2/2577)-(2/3460) — (2/3494) — (2/3805) — (2/3920) — (2/3969)

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Şimdi önerge üzerinde Sayın Levent Gök Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli siyasi partilerimizin sayın temsilcileri, saygıdeğer arkadaşlarım, değerli bürokratlarımız; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarında asıl olan milletvekillerinin yasama sürecinin her zaman her aşamasında dâhil olabilmeleri ve görüşlerini anlatabilmeleridir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi getirildiği süreçte, bildiğiniz gibi, Başbakanlık kaldırılıp, Hükümet kaldırılıp, kanun

tasarıları kaldırıldığında Mecliste görüşülebilecek kanun tekliflerini vermek üzere milletvekilleri yetkili kılındı. Bu suretle milletvekillerinin bundan sonra daha da güçlü olacağı çünkü artık kanun tekliflerini milletvekillerinin vereceği ve bunların görüşüleceği ifade edilmişti. Ben o zaman Grup Başkan Vekiliydim, bu tartışmaları çok net biliyorum, bütün görüşmeler tutanaklarda var. Tabii, daha sonra bu söyleme rağmen bunlar gerçekleşmedi. Şu anda, değerli milletvekilleri -tüm milletvekillerini kastediyorum- bütün partilerin değerli milletvekillerinin Meclis Başkanlığına sunmuş olduğu sanırım 4 bine yakın kanun teklifi var Sayın Başkanım. Şimdiye kadar, uluslararası anlaşmaları dışarda tuttuğumuzda, Mecliste görüşülen kanun teklifi sayısı da aşağı yukarı 97, uluslararası anlaşmalarla biraz sayı artıyor ama onları o kapsam dışında bırakıyorum. Yani 4 bine yakın kanun teklifi vermiş milletvekilleri ama bunun ancak 95 tanesi görüşülebilmiş. Şimdi, bu, önceden söylenen söz ile daha sonraki icraatın birbirini tutmadığını gösteriyor ve biz milletvekillerinin kıymetli çalışmalarından da maalesef faydalanmıyoruz. Bizim ayrıca bir de kanunlarda yazan, iç tüzüklerde yazan maddeleri uygulamama gibi bir hastalığımız var Sayın Başkanım. Aslında, milletvekillerinin birbirinden çok değerli teklifleri aynı ortamda değerlendirilip tartışılrsa hem bütün siyasi partilerin yasama sürecine katılmaları söz konusu olacak hem de kanun teklifi görüşülen bir konuda başka tekliflerin de belki ön açıcı fikirleri olacak Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; şimdi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ve seçimlerle ilgili, 27'nci Dönemde, az önce Sayın Başkanın okuttuğu sayıda -daha da fazla aslında sayılar var da- arkadaşlarımız kanun teklifi vermiş yani tam da seçimleri görüştüğümüz kanunlarla ilgili ve ilintili; doğrudan ilgili, bağlantılı kanun teklifleri verilmiş. Muhtemeldir ki diğer siyasi partilerin de buna benzer kanun teklifleri var.

Şimdi, biz ne yapıyoruz? Şimdi, İç Tüzük'ümüzün 35'inci maddesi çok açık "Komisyon, kendisine havale edilen kanun tekliflerinden birbiriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilir." diyor; çok net bir açıklama. Bu neden böyle yazılmış? İşte, fikir dağarcığından faydalanmak... Yani milletvekilleri hangi partiden olursa olsun o konuda neler söylemişler, belki konuşulan teklifin aksayan yönlerini düzelten teklifler vardır ya da o anda başka ufku açıcı bir teklif gelebilir. Ama İç Tüzük "Eğer bir kanun teklifi görüşülüyorsa bununla ilgili kanun teklifleriyle birleştirilerek görüşülmesi gerekir." diyor Sayın Başkanım. Bu, çok olumlu bir yaklaşım. Yani bu hem milletvekillerinin kanun tekliflerini bir anda kıymetsiz hâle getirmiyor, hepsi çok değerli oluyor, komisyonlarda görüşülüyor, tartışılıyor, onların da kanun teklifleri metinlere geçiyor, tutanaklara geçiyor ve bir çok paylaşımlı bir çalışma yapılmaya olanak sağlayacak bir hadise bu. Şimdi, Meclis İçüzüğü'müzün 35'inci maddesinde yazan bu hükmün ben daha bugüne kadar hiç uygulandığına tanık olmadım; katıldığım komisyon toplantılarından bahsediyorum, varsa bilemem onlara. Sayın Başkan, ama biz Mecliste bir iş yaparken doğrusunu yapmak ve işin önünü de açmak durumundayız. Yani, örneğin, yarın bir gün muhalefete bir parti düşer, iktidara başka bir parti gelir ama -bu söylediğim bütün süreçler için geçerli -hangi dönemde olursa olsun, partilerin verdikleri birbiriyle ilgili kanun tekliflerinin komisyon aşamalarında, görüşülmesinde hepsinden faydalanılması ve bir fikri berraklığa ulaşılması son derece yararlıdır yasama çalışmaları açısından. Yani birlikte kuvvet doğar, fikirler birbirini destekler, başka bir fikrin aksi ispat edilebilir, ikna olabilirsiniz -ki ben verdiğimiz kanun tekliflerinin içinde, pek çoğuna hepinizin de itibar edeceği maddeler olduğunu da bilerek bunları söylüyorum. Dolayısıyla bu İç Tüzük'ümüzün 35'inci maddesindeki belirtilen hüküm çerçevesinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Meclis Başkanlığına sunduğu ve Anayasa Komisyonuna havale edilmiş -şu anda hepsi Komisyonumuza havale edilmiş olarak sırasını beklemektedir- tekliflerinin, bunların da bu kanun teklifi birleştirilerek görüşülmesinin

elzem olduğunu ve doğrusunun bu olduğunu ve İç Tüzük'ün 35'inci maddesinin de uygulanmasını talep ettiğimizi değerli arkadaşlarımıza, Sayın Başkanımıza ifade ediyorum. Bunun gereğinin yapılmasının sayısız faydası olduğunu tekrardan hatırlatıyorum Sayın Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, öncelikle Komisyonumuzu da ilgilendiren bir değerlendirmede bulunduğu için Sayın Başkan... Biz, biliyorsunuz, sonuç itibarıyla bir gündemle bugün toplandık. Dolayısıyla İç Tüzük'ün 26'ncı maddesine göre Komisyon bu gündem üzerine üyelerine bu çağırışı yaptığı için teklif edilen bu işlerle ilgili olarak karar vermek durumunda. İç Tüzük'ün 35'inci maddesi de komisyonların kendilerine havale edilen kanun tekliflerinden birbiriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebileceği gibi, bunları değerlendirebilme imkânının da olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla şimdi sizin burada verdiğiniz önergeyi oylayacağım müsaade ederseniz.

Evet, sayın milletvekilleri, şimdi İstanbul Milletvekili İbrahim Özden Kabaoğlu ve 5 milletvekilinin, daha önce Anayasa Komisyonuna havale edilen bazı kanun tekliflerinin görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Teklif'le birleştirilmesine ilişkin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi geneli üzerindeki çalışmalarımıza başlıyoruz.

Buradaki sistem olarak önce Komisyon üyelerimize söz vereceğim. Süre tutmayacağım ama bunların mümkün olduğu kadar kısa olmasını pandemi noktasında özellikle istirham ediyorum. Komisyonumuza üye olmayan arkadaşlarımızın sürelerini kesinlikle yedi dakika üzerinde sınırlandırarak değerlendirmenin uygun olacağını düşünüyorum. Dolayısıyla, şimdi daha öncesinden değerlendirildiği için...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Özür dilerim.

Geneli üzerinde farklı bir şey uygulasanız sonra yedi dakikaya düşürseniz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Maddeler üzerinde mi?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Zaten maddeler üzerinde fazla konuşma gereği olur mu ki? Peki, bir yol alalım da yolda... Yani bu konuda yaklaşımlarını gördünüz. Bu konuda kesinlikle söylenecek sözleri olan milletvekillerimizin fikirlerine saygı duyuyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Sayın Başkan, 2 önerge gönderdik de onları atladık mı?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yok, atlamadık, sırasıyla ben bunları değerlendirme içerisine alıyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Davet...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Komisyonumuzun çalışmasıyla ilgili olan bir işlem bu, şu andaki toplantısıyla ilgili değil. Onlarla ilgili ben kararımı vereceğim.

Evet, Sayın Muharrem Erkek Bey, size söz veriyorum.

Buyurun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Teşekkür ediyorum.

Ben de herkese ayrı ayrı saygılarımı sunuyorum.

Şimdi, Sayın Hayati Yazıcı Bey bir Anayasa Mahkemesi kararına atıf yaptı. O yüzden ben de konuşmama il, ilçe seçim kurulları ve hâkimlerin durumuyla ilgili konudan başlamak istiyorum. Ama öncelikle şunu söyleyeyim: Bunu tüm samimiyetle söylüyorum, zaten biz tarihe not düşmek için, tutanaklara geçmesi için bu konuşmaları yapıyoruz çünkü maalesef, bir Anayasa'ya aykırılık iddiasını bile Sayın Kabaoglu Hoca gerekçeleriyle anlatırken burada iktidar partisinin birçok milletvekili zaten dışarıdaydı ama bizim görevimiz tarihe not düşmek.

Şimdi, bizim Seçim Kanunu'muzun belki de en sade, en net, en doğru cümleleri; mesela biri "İlin en kıdemli hâkimi il seçim kurulunun başkanıdır." nokta. Ne kadar net, sade, doğru bir cümle. Ve şunu da asla unutmayalım: Seçimlerin yargı gözetimi altında yapılmaya başladığı günden beri bu uygulanıyor; herhâlde 1950'den beri, değerli büyüğümüz daha iyi bilir. YSK 1950'de kuruldu, il, ilçe seçim kurulları... Bugüne kadar hiçbir iktidar bunu değiştirmeyi düşünmedi bile. Bakın, ben bunu bir hukukçu olarak, bir milletvekili olarak, bir vatandaş olarak çok büyük bir demokrasi ayıbı olarak görüyorum. Bu, demokrasiye ihanettir. Bakın, bunu çok samimiyetle söylüyorum, siyaseten değil. Öbür cümle: "İlçenin en kıdemli hâkimi ilçe seçim kurulunun başkanıdır." Nokta. Ya, bir iktidar veya herhangi biri bunu niçin değiştirmek ister? Ben o diğer tartışmaları geçtim, uygulamaya ilişkin, şu, bu falan, "üç ayda olur" falan, onları geçtim, o da ayrı bir garabet de neden bu cümleyi biri veya bir iktidar değiştirmek ister? Bundan duyulan rahatsızlık nedir, sorun nedir? Şimdi YSK temsilcimiz belirtti, bazen hâkimler başvuruyorlar YSK'ye, diyorlar ki: "Ya, ben çok yoğunum veya rahatsızlığım var. Bu görevi yapmak istemiyorum." YSK ne diyor? "Hayır, sen hâkimlik görevini devam ettirdiğin sürece bu görevi de yapacaksın." Neden en kıdemli hâkim? Çünkü en kıdemli hâkim, en az etki altında kalan hâkimdir. Şimdi "22 ilde birinci sınıfa ayrılmış hâkim veya birinci sınıf hâkim yok." deniyor, orada en kıdemli olacak. Sorun bu değil ki, her yerde en kıdemli hâkim o görevi yapmalı. Yedeklerle ilgili her türlü düzenleme yapılır. Bakın, bu gerçekten çok ciddi bir mesele.

Şimdi, Hayati Bey Anayasa Mahkemesine bir atıf yaptı. O Anayasa Mahkemesini şöyle değerlendirmek lazım, ben bir cümle okuyacağım oradan, bakın YSK'yle ilgili ne diyor? YSK üyeleri nereden geliyor? Yargıtay ve Danıştaydan geliyor, yüksek hâkim zaten hepsi, bir sorunları yok. Ne diyor Anayasa Mahkemesi? "Mevcut YSK üyelerinin görev sürelerinin bir yıl uzatılmasını öngörmekten ibaret olan kuralın, YSK'nin yürütme erkinin etkisinde kalmasına -bakın yürütme erkeğinin etkisinde kalmasına- ve tarafsız karar alamamasına neden olması söz konusu olmayacağı gibi..." Gerekçesi bu. Yani bu ne demek. "Onlar zaten yüksek hâkim, Yargıtaydan, Danıştaydan gelmiş, bir yıl daha fazla görev yapabilirler." diyor. Siz şimdi bir ilin en kıdemli hâkimini alıp o ilde ondan çok daha kıdemsiz bir hâkimi atadığınız zaman, o işte yürütme erkinin etkisinde de kalabilir ve seçimlerin dürüstlüğüne, güvenliğine de büyük gölge düşürürsünüz. Hiç kimsenin böyle bir şeyi yapmaya hakkı yok.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Genç hâkimlere zafiyet yüklüyorsunuz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Hayati Bey, neden rahatsızsınız, bir ilde en kıdemli hâkimin il seçim kurulu başkanı olmasından niçin rahatsızsınız, bunu izah edin lütfen.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – En kıdemli olanı da o torbaya girecek merak etme.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Bakın, çok samimi bir şey söyleyeceğim: Bakın, çok güzel bir söz var... Tabii, bir de şu var: İstanbul seçiminde soruşturmalar açtınız en kıdemli hâkimler hakkında, soruşturmalar açtınız ya. Düşünebiliyor musunuz -cumhuriyet tarihinde bir ilktir- bir ilin en kıdemli hâkimleri hakkında o ilin savcıları soruşturma açtı; sonra onların hepsi kapandı, takipsizlik kararı verildi. Buna rağmen o ilin birinci sınıf hâkimleri, birinci sınıf yani en kıdemli hâkimleri, en

kıdemli hâkim oldukları için görevlerini yaptılar, hiçbir etki altında kalmadılar, sizin baskılarınıza da boyun eğmediler. Şimdi, bu düzenleme Türk siyasi tarihine bir kara leke olarak geçer yürürlüğe girerse. 1950'den beri...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Moğultay'ın hâkimleri mi?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bakın, o mesele değil ki bu, seçim hukukundan bahsediyoruz, seçim hukukundan.

Bu cümleyi niye değiştirmek ister bir iktidar? Bunun izahı yok. Yani hani çok güzel bir söz vardır, hani hep deriz ya: “Dünya bir penceredir, her gelen baktı geçti.” Ya, hepimiz bakıp geçeceğiz yarın, insanoğlu fâni. Böyle bir düzenleme getirilir mi Allah aşkına Meclise? Bunu hiçbir iktidar bugüne kadar düşünmedi bile. Seçim Kanunu'nun en güzel cümlesini değiştirmek istiyorsunuz. Neyse değiştirin ama seçmen, millet bunu görüyor yani niye Seçim Kanunu'yla oynadığınızı görüyor. Herhâlde kaybedeceğiniz korkusu çok büyük yoksa böyle bir düzenleme ben bin yıl düşünsem aklıma gelmez ama getirdiniz.

Şimdi, baraj tartışılıyor ve o kadar yanlış tartışılıyor ki buna da üzıldüm. Örnekler veriliyor Kıta Avrupası'ndan işte 3, 5; oralar parlamenter sistem. Parlamenter sistemde hükûmet meclisin içinden çıkar, meclise karşı sorumlu olarak görev yaptığı için bir makul oranda baraj tartışabilirsiniz; 5 dersiniz, 3 dersiniz, 2 dersiniz, sıfır diyebilirsiniz. E, hani Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde “yönetimde istikrar” diye bir konu kalmamıştı? E, kalmadıysa o zaman barajı sıfır yapın. Hani baraj sıfır olacaktı? Çünkü bu sistemde yürütmeyi tek başına Cumhurbaşkanı temsil ediyor -Sayın Mehmet Uçum'un dediği gibi, tek kişilik hükûmet- ve onu millet ayrı seçiyor, Meclisi ayrı seçiyor. O zaman baraj niye var milletvekili için? Neden temsilde adaleti yok ediyorsunuz? Böyle bir anlayış olabilir mi? Sonra Sayın Yıldız'ın vurgu yaptığı AİHM kararları bizim parlamenter sistemimizle ilgili konular. O zaman parlamenter sistem vardı, 2008, 2009. Şimdi Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde. Hani baraj olmayacaktı? Sonra, siz niye bir partiyi bir ittifakın içinde olmaya zorluyorsunuz? Siyasi partilerin önüne niye engeller koyuyorsunuz?

Gerçekten üzüntü verici ve düşündürücü, çok samimi söylüyorum bunu.

Şimdi kısa kısa geçeceğim. Şunu da belirtiyim: Seçim barajı kırk yıldır tartışılıyor ya, kırk yıldır seçim barajı tartışılıyor bu memlekette ve 12 Eylül darbe hukukunun ürünü olan bir demokrasi ayıbını hâlâ daha Cumhuriyet İttifakı'nın savunması da çok düşündürücü. 7 de çok yüksek, hatta bu sistemde baraj hiç olmamalı.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Onlardan bahsederken şu 2 bin hâkimden de bahset.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ya, konumuz o değil ki.

FETİ YILDIZ (İstanbul) - Konumuz o, o.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) - Konumuz o değil ki.

Neyse, bunları tarih yazacak. Bakın, bu teklifi getirenleri, imzalayanları savunanları biz göçüp gideceğiz bu dünyadan ama araştırmacılar, akademisyenler, tarih not edecek. Bir ilin en kıdemli hâkimi il seçim kurulunun başkanıdır. Bunu değiştirenleri tarih mutlaka yazacaktır yani. Bunun bırakın Anayasa'ya aykırılığını, mantığa, siyasi ahlaka aykırı yani lütfen. (CHP ve MHP milletvekilleri arasında laf atmalar)

Şimdi, müsaade edin, müsaade edin. Ya, Sayın Yıldız, müsaade edin ben bitireyim, az kaldı zaten.

Şimdi, diyorsunuz ki: “Daha çok parti, daha çok fikir girsin Meclise.” E, baraj niye yüzde 7 o zaman? Niye bu kadar yüksek bir baraj? Yani gerekçelerinizle bile çelişiyorsunuz, gerekçe bile getiremiyorsunuz. Şimdi, “Demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları siyasi partiler.” diyorsunuz. Niye önüne engeller koyuyorsunuz? Niye önüne engeller koyuyorsunuz? İşte, 2002 tarihli Yüksek Seçim Kurulu kararı; teşkilatlanmasını tamamlamış partileri sayıyor, Adalet ve Kalkınma Partisi yok içlerinde. Adalet ve Kalkınma Partisi 2002’de Mecliste grubu olduğu için seçime girdi.

RECEP ÖZEL (Isparta) – O zaman partimiz kapandı, ondan dolayı o ya; onunla bunu karıştırma yani.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Ya, buyurun, karar burada, buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Partimiz kapanmıştı, partimiz kapandığı için.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Şimdi, bakın, Hayati Bey, YSK kararı, YSK kararı. Şimdi, siz grubunuz olduğu için Meclise girdiniz, şimdi diyorsunuz ki: “Grubun varsa giremezsin, yetmez.” Şimdi, neden, neden siyasi partilerin önüne engeller koyuyorsunuz ya, neden? Şimdi, bunu da bir not edelim, geçelim. Ya, bırakın, milletvekillerinin iradesini, grup kurmuş, seçime... Ya, milletin huzuruna gelecek, niye engelliyorsunuz? Millet oy verir vermez. Yani böyle bir şey olabilir mi?

Şimdi, gelelim çok büyük bir demokrasi ayıbına daha. Şimdi, bu sistemde dediniz ki: “Yürütmeyi Cumhurbaşkanlığı temsil ediyor, Başbakanın yerine o geçiyor.” Bütün kanunlarda “Başbakan” yazan yerleri çizdiniz, “Cumhurbaşkanı” yazdınız. E, bu Seçim Kanunu’nun 65’inci maddesinde niye “Başbakan”ı çıkarıp “Cumhurbaşkanı” yazmıyorsunuz? “Başbakan”ı çıkarıyorsunuz, “Cumhurbaşkanı” yazmıyorsunuz. Partili Cumhurbaşkanı devletin tüm imkânlarını arkasına alıp seçimde yarışacak. Ya, gerçekten ne kadar... Şimdi bir şey söylemek istemiyorum, gerçekten üzüntü verici bir şey. Şimdi hocam çok güzel ifade etti, kişi-parti-devlet birleşmesinin sonuçları. Değerli milletvekilleri, seçimlerde kimler yarışır? Seçimlerde siyasi partiler yarışır, seçimlerde siyasi partiler birbirleriyle yarışır. Devlet yarışır mı ya? Devlet taraf olur mu seçimde? Devleti taraf yapıyorsunuz.

Ya, bu, devleti çürütmektir. 16 Nisan 2017 tarihinde, OHAL döneminde referandum yaptınız, ondan sonra Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle tam bir tek adam sistemine geçildi. Sonra yine OHAL döneminde -OHAL döneminde seçim olur mu ya?- Cumhurbaşkanlığı seçimi yaptınız, milletvekili seçimi yaptınız, şimdi bu teklifle tamamen artık demokrasiyi rafa kaldırıyorsunuz. Şimdi, Cumhurbaşkanı bile Başbakandan da farklı, devleti ve milleti temsil ediyor, bütün kurumlar ona bağlı değil mi? Devletin uçaklarıyla Türkiye’yi dolaşacak seçimde, her gittiği ilde valiler karşılayacak, bütün kurumlar ona bağlı. Ne kadar demokratik değil mi, ne kadar etik, ne kadar eşitlikçi? Ya, gerçekten çok güzel bir teklif hazırlamışsınız(!)

Şimdi, diğer konular da var -bazı konular- ama onlara değinmeyeceğim, onlar madde madde görüşülür. Sonuç olarak, çok samimiyetle söylüyorum: Bakın, bu teklif yürürlüğe girerse Türk siyasi tarihine maalesef kara bir leke olarak geçecek. Bakın, maalesef, maalesef. Çünkü bunların izahı yok. Partili Cumhurbaşkanını devletin tüm imkânlarıyla yarıştırmak -bir de 299’uncu madde var, o da ayrı konu, onu geçmiyorum- en kıdemli hâkimlerden rahatsız olmak ve onları değiştirmek. Bakın, daha yeni ocak ayında Seçim Kanunu’na göre Türkiye’de il ve ilçe seçim kurulları oluşturduk. Niye şimdi değiştirmeye kalkıyorsunuz? Ya, bunun izahı olabilir mi? En kıdemli hâkimden rahatsız olmak. Yani gerçekten çok üzüntü verici ve hâlâ daha yüzde 7 gibi çok yüksek bir barajı savunmak. Diyorsunuz ki: “İttifak içinde zaten baraj sorunu yok.” E, ittifak içinde olmak zorunda mı bir siyasi parti? Sürekli siyasi partinin, demokratik hayatın önüne engeller koyan bir teklifle Meclise geldiniz ama tarih bunları gerçekten zamanı geldiğinde yazacak.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi sırasıyla söz vereceğim.

Feti Bey, buyurun.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Erkek bu kanun teklifinin “Kara bir leke olarak tarihte yerini alacağı.” iddiasında bulundu. Ben tarihten örnekler vereyim, yaşanmışlıkları söyleyeyim, Erkek de ona göre bir defa daha düşünsün.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kötü örnek emsal olmaz ki.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinler misin lütfen.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Geleceği inşa edelim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – 90’lı yıllarda koalisyon hükûmetleri döneminde yani SHP-CHP koalisyon hükûmetleri döneminde Adalet Bakanlarının yargıdaki kadrolaşmayla ilgili söylediği sözleri hatırlatacağım, öyle uzatmayacağım. O dönemde 2 bin hâkim alımıyla ilgili olarak bir bakan, bir rahmetli bakan...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Kötüyü niye örnek veriyorsunuz, siz de kadrolaşmak mı istiyorsunuz?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinle! Onları da biliyoruz, onları da söylüyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ya, Hak-Yol’cular, Süleymancılar...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinle, onları da biliyoruz, onları da söylüyoruz, onları temizledik.

Bakın, bir bakan diyor ki: “Bu kadroları örgütüme vermeyip de ülkücülere mi, MHP’lilere mi verseydim?” Bir bakan diyor.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hangi kadroları?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Öyle olmuyor, öyle olmuyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İl başkanlarından, ilçe başkanlarından mı?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bak, biliyorsunuz, bir diğer bakan “Benim dönemimde 2 bin hâkim alındı, bu kadrolar yeşererek demokrat insanlar olacaktır. Yaptığım suçsa suç işlemeye devam edeceğim.” dedi; kim olduğunu biliyorsunuz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ya, sizden daha büyük siyasi alım yapan var mı ya?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Demokrat olmak suç mu?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bu tarihsel ayıp size yeter.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – AK PARTİ ilçe başkanlarını almak daha mı iyi?

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Seçim kurulu başkanlarını...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – O 2 bin hâkim Meclisi bombaladı.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bu tarihsel ayıp size yeter. Böyle fütursuzca...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Değil mi? Doğru.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Feti Bey... Feti Bey...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bakın, görev alacak 1.600 hâkime fütursuzca saldıramazsın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Doğru, doğru...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hiçbir iktidar seçim kurulu başkanlarından rahatsız olmadı, hiçbir iktidar rahatsız olmadı.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Milletin şerefiyle, haysiyetiyle oynayamazsın.

(Uğultular)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ya, eliniz yargının içinde Sayın Başkan.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bir tarihsel ayıbın içindesiniz hâlâ. Geçin bu işleri...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yeni bir tarihsel ayıp yazma...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Feti Bey...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, Sayın Başarır...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bakın, onlara arka veriyorsunuz; onlarla biz mücadele ediyoruz, 5 binini attık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ölmüş bir Adalet Bakanı hakkında bu iddialar nedir ya?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Onları arkalıyorsunuz, “Onları tekrar getireceğiz.” diyorsunuz. Bırakın bu işleri, bırakın bu gürültüleri.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – 3 binin...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bak, biz bu işleri yemeyiz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Evet, buyurun, buyurun.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bak, kardeşim, sesini yükseltme, terbiyeli ol!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Siz yükseltiyorsunuz.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ben gayet terbiyeliyim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bak, benim adım Feti Yıldız evladım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Benim de Ali Mahir Başarır.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Tehdit mi ediyorsun sen milletvekilini?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bu nedir ya böyle?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar... Ya, bir saniye, değerli arkadaşlar...

MURAT EMİR (Ankara) – Ya, Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sakin olun ya.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Tehdit mi ediyorsun? Yakışıyor mu sana?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ne kadar ayıp ya! Yaşına uygun hareket et!

MURAT EMİR (Ankara) – Ne oluyor ya? “Evladım” demek ne ya? “Evladım” demek ne oluyor Sayın Yıldız?

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Tehdit mi ediyorsun beni?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ayağa kalkıp bir milletvekilini tehdit ederek korkutacağınızı mı zannediyorsunuz burada?

MURAT EMİR (Ankara) – Böyle bir şey olur mu ya? Sayın Başkan, usule müdahale edin lütfen.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Öyle şey mi olur ya?

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, usule müdahale edin lütfen.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ayağa kalkıp milletvekilini tehdit ediyor; böyle bir şey olur mu ya?

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir milletvekiline “evladım” diyemez.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ona yakışır mı?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Terbiyeli olacaksınız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, müsaade eder misiniz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Olur mu böyle bir şey?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hanımefendi, müsaade eder misiniz. Bir saniye kardeşim...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ben sizin kardeşiniz falan değilim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Belli...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Başarır, “Sayın Milletvekili” diyorum bak, deminden beri bakmıyorsunuz.

Sayın milletvekilleri, ben kime söz vermişsem o konuşacak. Burası Anayasa Komisyonu, burada hukukçular var. Buranın çalışma sistemini bozmayın. Lütfen, herkes, her türlü fikrini söyleyebilir, değerlendirebilir.

MURAT EMİR (Ankara) – “Evladım” diyebilir mi bir milletvekiline? Diyemez.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bir saniye kardeşim.

MURAT EMİR (Ankara) – “Sayın Milletvekili” diyorsun...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bak, gördün mü Sayın Milletvekilim, diyorum ki: Lütfen, kime söz vermişsem o konuşacak. Aksi takdirde böyle bir şey yok, böyle bir usul yok. Yani birisinin fikrini beğenmeyebilirsiniz, size de söz veririm, siz de konuşursunuz, cevabınızı verirsiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Böyle yönetim olur mu Sayın Başkan.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ayağa kalkarak...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bakın, benim sözümü kesiyorsunuz Hanımefendi.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ayağa kalkarak tehdit etmemeli.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Ya, tehdit mi edecek beni?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bakın, Sayın Biçer, 4-5 milletvekili buradan, 4-5 milletvekili buradan devamlı oraya müdahale ederse milletvekili ne yapacak?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Tehdit mi edecek?

MURAT EMİR (Ankara) – Takdir ediyorsunuz yani?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Takdir etmiyorum kimseyi, diyorum ki...

MURAT EMİR (Ankara) – Ben size “evladım” dersem ne yapacaksınız peki şimdi? Ne yapacaksınız?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Milletvekilim, ben 62 yaşında adamım.

MURAT EMİR (Ankara) – Yaşa mı bakıyor, yaşa mı bakacak?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Senin öyle diyecek haddin yok, öyle bir şeye hakkın da yok.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkan, beyefendinin var mı?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Başarır, bak, sen şu anda Komisyon çalışmasını sabote ediyorsun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Yapmayın ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Lütfen, sen Komisyon üyesisin.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Lütfen, lütfen ama ya.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Lütfen, bakın, siz sabote ediyorsunuz. Benim bütün iyi niyetime rağmen siz şu anda sabote ediyorsunuz. Lütfen, rica ediyorum değerli arkadaşlar. Bakın, burada beni ara vermeye zorlamayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Verin, verin canım ne olacak ya? Gerekirse verin.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Verin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.24

*İKİNCİ OTURUM***Açılma Saati: 17.45****BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)****BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)****SÖZCÜ : Emine ZEYBEK (Kocaeli)****KÂTİP : Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)**

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, teklifin geneli üzerindeki değerlendirmelerimize devam etmeden önce, daha öncesinde verilen dilekçelerle ilgili 2 tane işlem vardı, onlarla ilgili bir açıklama yapmak istiyorum, Meral Danış Beştaş ve 2 arkadaşı tarafından verilmiş, 2 tane önergeyle ilgili. İlgili önergelerde, Komisyon görüşmelerine ara verilerek Parlamentoda grubu bulunmayan partilerden temsilcilerin ve seçim hukuku alanında çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları, baro ve sendika temsilcilerinin de toplantıya davet edilmesi talep edilmektedir. İç Tüzük’ün 26’ncı maddesi uyarınca komisyon toplantılarına komisyon başkanınca kimlerin davet edileceği belirtilmiştir. Bunun dışında, komisyon başkanı, çalışmalara katkı sağlayacağını düşündüğü kişi ve kuruluşları bilgi ve uzmanlığına başvurmak üzere toplantıya davet edebilmektedir. Ben de Komisyon Başkanı olarak, çalışmalara katkı sağlayacağını düşündüğüm kişi ve kuruluşları toplantımıza davet ettim. Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Yüksek Seçim Kurulu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Hâkim ve Savcılar Kurulu temsilcileri şu anda salonda bulunmaktadır.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, tanıtınsınlar kendilerini.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Olur, hayhay.

Bunun dışında, İç Tüzük’ün 31’inci maddesi kapsamında Komisyon toplantıları, komisyon üyesi olsun veya olmasın bütün TBMM üyelerine açıktır. Ayrıca, pandemi koşullarının da devam etmekte olduğu nazara alındığında, Komisyon toplantısının sağlıklı sürdürülebilmesi açısından da böyle bir davete imkân bulunmadığını düşünüyorum. Şayet önergelerde ısrarcı iseniz aynı mahiyetteki bu önergeleri okutup oylarınıza sunacağım.

Bence oylamaya gerek yok Ruştü Bey, siz bilirsiniz de...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Başkanım, Anayasa’ya aykırılığı bile oylamaya sunuyorsunuz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – O esasla ilgili, biliyorsunuz; bu oylamasız bir işlem.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yani “oylamasız” derken “Kabul etmiyorum.” diyorsunuz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Kabul etmiyoruz, evet.

(Toplantıya katılan bürokratlar tanıtıldı)

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Şimdi, geneli üzerindeki konuşmalara bendeki sıraya göre devam edeceğim.

Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Türkiye’nin seçim kurum ve kurulları dün kurulmuş değil, yetmiş iki yıllık bir geçmişe sahip. 1876’dan 1950 yılına kadar idari kurulların yetkisinde yürütüldü ama 1950 tarihinde ilk kez Milletvekili Seçimi Kanunu’nda yapılan değişikliklerle seçim, yargı gözetimi altına alındı. Yapılan değişikliklerle

ilk kez Ankara’da bir Yüksek Seçim Kurulu, illerde il seçim kurulu, ilçelerde de birer ilçe seçim kurulu oluşturuldu, bu kurullarda yargıçların görev alacağı kurala bağlandı. Dolayısıyla, gerek Yüksek Seçim Kurulunun, gerekse il ve ilçe seçim kurullarının yetmiş yılı aşkın bir kurumsal geçmişi var. 1960 Anayasası’yla birlikte Yüksek Seçim Kurulu ve seçim kurulları, seçimlerin yargı gözetimi altında yapılması anayasal güvenceye kavuşturuldu. Daha önce Milletvekili Seçimi Kanunu’nda olan hüküm Anayasa’ya derç edilerek anayasal güvenceye kavuşturulmuş oldu, 1982 Anayasası’nda da bu kurullara yer verildi. Aslında, Yüksek Seçim Kurulu ve seçim kurulları Türkiye’de böyle çok uzun süredir tartışılan kurullar değil fakat bir süredir Yüksek Seçim Kurulu verdiği kararlarla tartışılıyor. İşte, herkesin yakından takip ettiği mühürsüz oy pusulalarının yasanın açık hükmüne rağmen geçerli sayılması, İstanbul seçimlerinin yenilenmesi, OHAL kanun hükmünde kararnameyle ihraç edildikleri gerekçesiyle 6 belediye başkanına ve yüzlerce belediye meclisi üyesine mazbata verilmemesi, güvenlik gerekçesiyle sandıkların taşınmasına onay vermesi gibi, bir dizi tartışmalı karara imza attı ama buna rağmen Türkiye’de seçim kurullarının kötü bir geçmişi olmadığını söylemek mümkün.

Şimdi, Türkiye’de seçim yasaları bir bütün olarak bir dizi eksiklik barındırıyor. Siyasi partilerin tamamı olmasa da büyük bir bölümünün bu minvaldeki değişiklikler konusunda anlaşıcağını düşünüyorum aslında, gerçekten seçim yasalarındaki eksiklikler tartışılacak olursa. Ama, bu gergin siyasi atmosfer içinde, bu siyasi kutuplaşma içinde böyle bir zemin var mı diye sorarsanız, bence böyle bir zemin yok. Seçim yasalarında bir uzlaşmayla değişiklik yapılması şu anda çok mümkün gözüküyor. Bu yüzden seçim yasalarına ilişkin değişikliklerin önümüzdeki seçimlerden sonrasına bırakılması ve bütün siyasi partilerin daha sakin bir ortamda bu yasaları tartışmasının uygun olacağını düşünüyorum. Ayrıca bir şeyi anımsatayım: 2012-2013 yıllarında Yüksek Seçim Kurulu bürokratları, Yüksek Seçim Kurulu üyeleri ve o zaman Yüksek Seçim Kurulunda temsilcisi olan 5 siyasi parti, aslında seçim yasalarının eksikliklerine dair çok ayrıntılı bir çalışma yaptılar. Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Saadet Partisi ve HDP’nin temsilcileri vardı o zaman Yüksek Seçim Kurulunda ve seçim yasalarındaki eksikliklerin giderilebileceği konusunda önemli oranda uzlaştılar. O tasarılar, o tasarılar hâlâ Yüksek Seçim Kurulunda var. Gerçekten Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi, seçim yasalarındaki eksikliklerin giderilmesi amacıyla bir düzenleme yapmayı düşünüyorsa orayı başlangıç olarak kabul edebilir diye düşünüyorum ama böyle olmayacağından da eminim.

Şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisi uzunca bir süredir bu teklif konusunda hazırlık yapıyor. Bildiğimiz kadarıyla, kamuoyuna yansıdığı kadarıyla bir buçuk yılı aşkın bir süredir Hayati Bey parti içerisindeki bu çalışmaların başında yer alıyordu, kamuoyuna da yansıyor. Ama bu tartışmaları, tartışma başlıklarını sadece fısıldadıkları -tırnak içerisinde- gazeteciler aracılığıyla öğrendik yani neleri tartıştıklarını doğrudan kendilerinden öğrenemedik. Keşke doğrudan kamuoyuyla bu tartışmaları paylaşılsaydı. Çok şey tartıştıklarını, en sonunda kala kala Milliyetçi Hareket Partisinin psikolojik olarak rahatlatılması için barajın yüzde 7’ye indirilmesi ve ittifaklar içerisinde yer alması muhtemel partilerin oylarının ittifaka gitmesini engellemek için getirilen düzenlemeyle yetindikleri anlaşıyor.

Şimdi, ben bu arada tartışma başlıklarını söylersem neleri tartışıp nereye geldiklerini daha iyi anlayabiliriz diye düşünüyorum. Şimdi, bakın, Eylül 2021’de bu fısıldadıkları gazeteciler neler yazmışlar? Diyorlar ki: “1 Ekimde Meclis açıldıktan sonra iktidar seçim yasası teklifiyle köklü değişikliklere hazırlanıyor, seçim barajının düşürülmesini planlıyor ve seçim barajı yüzde 1 oy alan partilerin Mecliste temsilini sağlayacak şekilde düzenlenecek.” Bunu ne zaman söylüyorlar? Eylül 2021’de. Ayrıca, seçim sisteminde ittifakları yakından etkileyecek düzenlemeler de yer alacak. Şubat 2021’de yine o kulaklarına fısıldanan gazeteciler şöyle şeyler söylüyorlar, diyorlar ki: “100 ya da 150 milletvekilinin partilerin seçimlerde aldıkları oyların tamamına paylaştırılması.” Yani Türkiye

milletvekilliği üzerinde çalışmalar yürütüldü fakat daha sonra bunların hepsi taslaktan çıkarıldı. Feti Bey, daha size gelmeden önceki tartışmalar, bunlar daha sizin kapınızı çalmadan önce. Sonra diyor ki: “Adalet ve Kalkınma Partisi barajın yüzde 7 veya yüzde 5 olmasını öneriyor. MHP daha sonra yüzde 7 ve yüzde 5’i öneriyor. İttifaklara da yüzde 10’luk, 12’lik veya yüzde 14’lük baraj uygulansın. Ayrıca, Mecliste grubu bulunanların seçime girme hakkına ilişkin düzenleme de mevzuattan çıkarılsın.” diye bir tartışma yürütmüşler. Yine, hazine yardımına ilişkin şartların değiştirilmesi konusunda bir tartışma yürütmüş Adalet ve Kalkınma Partisi, daha sonra Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte. Şimdi Temmuz 2021’de bu kez şöyle haberler yer almaya başladı, yine o kulaklarına fısıldanan gazetecilerin yazdıklarından öğreniyoruz. “Adalet ve Kalkınma Partisi ile MHP’nin anlaştığı maddeler şunlar: Baraj yüzde 5’e indirilecek, seçime girmek için Mecliste grup kurma hükmü kaldırılacak. Adalet ve Kalkınma Partisiyle MHP’nin anlaşılmadığı maddeler de şunlar: MHP ittifak içinde de baraj getirilmesini istiyormuş. MHP daraltılmış bölgenin 6-7 vekil yerine 10 vekil olmasını istiyormuş. MHP, seçim kurulu başkanlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenmesine karşı çıkmış, mevcut durum korunsun.” demiş. Eylül 2021’e geliyoruz. Yine o kulaklarına fısıldanan gazetecilerden öğreniyoruz. Deniliyor ki: “Erdoğan ve Bahçeli barajın yüzde 7’ye indirilmesi konusunda anlaştı. İttifak içi baraj belirsizliğini koruyor, seçime girmek için grup kurma şartı kaldırılıyor. Dar bölge hiç konuşulmadı, daraltılmış bölgeye MHP’nin itirazı var, o yüzden seçime mevcut sistemle girilecek.” Keşke bunları o gazetecilerden değil de sizlerden duymuş olsaydık, şunları şunları tartıştık, şu konularda anlaştık, şu konularda anlaşamadık diye ama böyle olmadı.

Şimdi şunu söyleyeyim: Eğer bir siyasi parti, bir siyasi iktidar, seçim sistemlerinin, milletvekili dağılımının değiştirilmesiyle seçimi kazanmak için düzenleme yapıyorsa çoktan ilk seçimi kaybetmiş demektir. Yani, bu, onun ilk örneği olmayacak, geçmiş yıllarda da bunun benzeri örnekleri oldu. Sadece çok geriye gitmeden iki tanesini anımsatayım. Ayrıca, masa başında yaptığımız, kâğıt üzerinde yaptığınız düzenlemeler gerçek yaşamda istediğiniz sonuçları da doğurmayabilir. Bakın, 2018’de yaptığınız bir düzenleme, karşınızda ittifak oluşmaz diye düşündünüz ama olmadı, karşınızda bir ittifak oluştu ve bu ittifak, bu düzenlemeden sizden daha fazla yararlandı, çok daha fazla milletvekili çıkardı.

Yine, Türkiye Barolar Birliğinin Genel Kurullarına ilişkin temsiline dair bir düzenleme yaptınız. 100 tane üyeyi barındıran baronun 4 delegeyle Barolar Birliği Genel Kurulunda temsil edilmesini, neredeyse 30-40 bin üyeli baroların da 11-12 üyeyle temsil edilmesini sağlayacak bir düzenleme getirdiniz. Neden? Feyzioğlu’nu tekrar Barolar Birliği Başkanı yapmak istiyordunuz? Ne oldu? Bu düzenlemeye rağmen kaybettiniz. Şimdi yeni bir düzenleme getiriyorsunuz. Muhtemelen karşınızda -çok açık söyleyeyim- yekvücut olacak bir ittifak bulacaksınız yani hiç istemediğiniz bir şey doğacak. Kendi elinizle karşınızdakini bir seçim ittifakı olmaktan çıkaracak, âdeta bir birlige çevireceksiniz ve 2023 yılında veya 2022 yılında yapılacak bir seçimde de yine dizinizi döveceksiniz nasıl böyle bir hata yaptık diye.

Şimdi, içeriğine gelince birkaç şeyi söyleyeyim. 7-8 tane düzenleme yapıyorsunuz, bir tanesi seçim barajı. Grup Başkan Vekilim anlattı, bu seçim barajının hangi amaçla yapıldığını herkes biliyor. HDP bu seçim barajlarını yıktıktan sonra artık seçim barajına takılacak, diğer siyasi parti ortağınız olduğu için seçim barajını yüzde 7’ye indiriyorsunuz. Getirdiğiniz bir diğer düzenleme... Bunun anti demokratik olduğu çok açık. Hâlâ Rusya’da yüzde 7’den yüzde 5’e indirildikten sonra, yüzde 7 olsa bile Avrupa’daki en yüksek baraj yüzde 7 olarak Türkiye’de kalmaya devam edecek ve seçimde adaletsizlik yaratmaya devam edecek.

Gerçekten temsilde adalet istiyorsanız her siyasi partinin, her siyasi anlayışın Mecliste temsilini sağlayacak başkaca düzenleme yapabilirsiniz. Örneğin, bütün Türkiye'yi tek bir seçim bölgesi yaparsınız, yüzde 1 oy alan bir parti bile 6 milletvekiliyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilebilir; sadece bununla bile temsilde adaleti sağlayabilirsiniz ama barajın yüzde 10'dan yüzde 7'ye indirilmesiyle temsilde adalet sağlanamaz. Her tarafta yazıldı çizildi; şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisindeki temsil oranı -2018 seçimlerine katılan siyasi partiler açısından söylüyoruz- yüzde 97'nin üzerinde yani aslında seçmen iradesi önemli oranda Türkiye Büyük Millet Meclisine yansımış durumda. Peki, sizin bu yaptığınız bu düzenlemeyle ne olacak? Eğer ittifaklar ve siyasi partiler yeni bir strateji geliştirmezlerse -her siyasi partinin tek başına girdiğini varsayalım- yüzde 7'lik seçim barajının altında kalacak olanlar temsil edilemeyecekler. Bununla mı acaba temsilde adaleti sağlayacak teklif sahipleri?

Şimdi, en önemli değişikliklerden ikincisi, ittifakların oy dağılımına ilişkin. Şimdi, bunun tam olarak toplumsal bir ihtiyacın karşılanması amacıyla değil, Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Hareket Partisinin ihtiyacının karşılanması için getirilmiş bir düzenleme olduğunu gösteren en önemli madde bu aslında. Yani, teklifin 2'nci maddesi, ittifaklar tek bir parti olarak değerlendirilmeyecek ve böylece bazı siyasi partilerin başka yollara itilmesi sonucunu doğuracak bir değişiklik. Bunun nasıl sonuçlanacağını hep beraber göreceğiz ama ben bir daha tekrarlayayım, siyasi partiler buna karşı yeni stratejiler geliştirecektir.

Bir diğer şey "Temsilde adaleti sağlıyoruz." diyorsunuz, grup kurma şartını ortadan kaldırıyorsunuz ancak kongrelerin 2 kezden fazla ihmal edilmiş olması durumunda bu yerlerde örgütlenme koşulunun sağlanmadığını söylüyorsunuz. Bakın, teklif sahipleri gerçekten örgütlenme özgürlüğünü savunuyor ise, siyasi partilerin serbestçe örgütlenmesini savunuyor ise, siyasi partilerin serbestçe seçimlere girmesini savunuyor ise siyasi partilerin seçimlere girmesinin koşullarını kolaylaştırması gerekir. Şimdi, bu düzenlemeyle siyasi partilerin seçime girme koşullarını kolaylaştırıyor musunuz, zorlaştırıyor musunuz? Bir siyasi partinin Mecliste grubu bulunması durumunda Türkiye'de 41 ilde ve her bir ilin üçte 1'inde örgütlenmemesi durumunda seçime giremeyeceğine ilişkin bir düzenleme getirmeniz kesinlikle örgütlenme özgürlüğünü sınırlandıran, siyasi partilerin seçime girmesini zorlaştıran bir hüküm.

Şimdi, bizim burada, bu masada dünyayı yeniden keşfetmeye aslında bir ihtiyacımız yok. Bunun için dünyanın farklı yerlerinde farklı yöntemler uygulanıyor zaten. Mesela, milletvekillerinin parlamentoya girmesini sağlamak için Almanya örneğinde olduğu gibi ülke barajı dışında bölge barajı uygulanıyor. Eğer o bölge barajlarını aşmışsa bir siyasi parti, o siyasi parti ülke barajını aşmasa bile parlamentoda temsil edilebiliyor. Veya sadece belirli sayıda yurttaşın Yüksek Seçim Kurulu gibi bir kurula başvurması durumunda o siyasi partinin seçimlere katılmasını sağlayan düzenlemeler de var. Ayrıca, bunun bir örneği Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildikten sonra Türkiye'de de uygulandı yani 100 bin seçmen seçim kurullarına başvurduğunda cumhurbaşkanı adayı gösterebiliyor. Bakın, 100 bin seçmen başvuruyor, bu ülkeyi neredeyse tek başına yönetecek kişinin aday olmasını sağlayabiliyor ama siz, siyasi partilerin Parlamentoda temsil edilmesini bırakın kolaylaştırmak, zorlaştırmak için bir düzenleme yapıyorsunuz. 2 kez üst üste bir il, ilçe kongresini yapmamışsa o kongreyi feshetmenin önünü açıyorsunuz. Eğer Parlamentoda grubu yoksa ve 41 il ile her bir ilin ilçelerinin üçte 1'inde örgütlenmemişse seçime girmesini zorlaştırıyorsunuz. Bakın, siyasi partiler belirli bir oy oranına ulaşmadıkça zaten hazine yardımı alamıyorlar; dolayısıyla örgütlenmek için, ülke çapında siyasi faaliyet yürütmek için zaten çok güç koşullarda çalışma yürütüyorlar ve siz bundan sonra daha da zorlaştırmaya çalışıyorsunuz. Bu düzenleme de bir bütün olarak örgütlenme özgürlüğünü sağlayan değil, örgütlenmeyi engelleyen hükümlerden biri olacak.

Şimdi, seçim kurulları başkanlığıyla ilgili çok şey söylendi. Bakın, ben şunu söyleyeyim: Türkiye’de yargıçların herhangi bir yerde kurayla belirlendiği -nerede görev yapacağı kurayla belirleniyor- bir örnek var mı ilk memuriyete atanması dışında? Mesela, yargıçlar görevde yükselirken kura usulü uygulanıyor mu? Mesela, Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi üyeleri, Uyuşmazlık Mahkemesi üyeleri belirli bir kıdeme ulaşmış yargıçlar arasından kurayla belirleniyor mu? Veya Yargıtayın, Danıştayın herhangi bir daire başkanı kurayla belirleniyor mu? Veya Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, bunların herhangi birisi kurayla belirleniyor mu? Yargı sisteminin hiçbir yerinde uygulanan bir uygulama değil yani bunun dışında, buna çok yabancı bir uygulama birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından kurayla belirlenmek. Bir örneği olsa benzetebilirsiniz ama yargıçlar ne görevde yükselirken ne yüksek yargı organlarına atanırken ne bazı görevlere atanırken...

Yine, orada hani “saygınlık” diyorsunuz ya “Niye, diğerlerini saygın görmüyor musunuz?” diye itiraz ediyorsunuz bizim itirazlarımıza karşı. Madem öyle, gerçekten bu konuda kurayla belirlenmesinin çok demokratik olduğunu, bütün yargıçların önünü açtığını düşünüyorsunuz, mesela Yargıtay üyelerinin böyle belirlenmesini, belirli kıdemliler arasından belirlenmesini önerir misiniz? Danıştay üyelerinin böyle belirlenmesini önerir misiniz? Yargıtay Başkanının, daire başkanlarının, Başsavcının bu biçimde belirlenmesini önerir misiniz? Önermezsiniz. Peki, niye seçim kurulu başkanlarının kurayla belirlenmesini öneriyorsunuz? Çünkü, kıdemli hâkimlerin size karşı gelebileceğini, siyasi otoriteye karşı direnebileceğini düşünüyorsunuz.

Bunun yanına iki şey daha getiriyorsunuz, diyorsunuz ki: “İstemeyen görev almayacak.” Bir mahalle baskısı kuracaksınız tabii. Ayrıca “birinci sınıf hâkimler arasından” diyorsunuz, Türkiye’deki her ilçe içerisinde birinci sınıf hâkim var mı? Dolayısıyla, birinci sınıf hâkimliğe ayrılmamış hâkimler arasından da seçim kurulu üyelerini belirleyebileceksiniz. Ayrıca, üç ay içerisinde bunları görevden almaya ilişkin düzenleme getirerek yargıçlık güvencesini de ortadan kaldırmış olacaksınız.

Şimdi, getirdiğiniz bir diğer düzenleme şu, diyorsunuz ki: “Sandık kurulu üyeleri bir başka partinin üyeleri arasından belirlenirse onun onayının alınması koşulunu getiriyoruz.” Ya, şimdi, bir saygısızlık yapmak istemem ama yani gerçekten insanların aklıyla alay etmeyin. Şimdi, bir siyasi parti, sandık kurulu üyesi olarak belirleyeceği kişiyi onun onayı olmadan belirleyebilir mi? Yani, bu hayal edebildiğiniz bir şey mi? Mesela, HDP’nin, Adalet ve Kalkınma Partisinin, Cumhuriyet Halk Partisinin bir kişiden gizlice, ona haber vermeden onu sandık kurulu üyesi olarak görevlendirebileceğini mi düşünüyorsunuz yani? Ama ben söyleyeyim, asıl amacınız bu değil, bu yasanın görünür amacı. Başka bir şey yapmak istiyorsunuz, atıyorum Cumhuriyet Halk Partisi bir İYİ Partili kişiyi sandık kurulu üyesi olarak görevlendirdi veya Halkların Demokratik Partisi Saadet Partili bir kişiyi sandık kurulu üyesi olarak görevlendirdi, onun üstünde baskı kurmaya çalışacaksınız. Şimdi...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Alakası yok.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – “Alakası yok.” Çok alakası var. Recep Bey, bak, Yüksek Seçim Kurulunun temsilcisi olarak söylüyorum sana: Şimdi ben veya Recep Bey siz gidip herhangi bir seçim kurulundan bir başka siyasi partinin sandık kurulu üyelerinin listesini alabilir miyiz? Alamayız değil mi? Alamayız yani. Her siyasi parti sadece kendi sandık kurulu üyelerinin listesini alabilir ama bu düzenlemeden sonra yaşayacağız göreceğiz; Yüksek Seçim Kurulunun temsilcisi olarak Recep Özel yapacak bunu, diyecek ki Yüksek Seçim Kuruluna...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Kendisi de HDP’nin temsilcisi.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Tamam, HDP’nin temsilcisi olarak ben yapacağımı söylüyorum.

Recep Bey gidip diyecek ki: “Ben bunda başka siyasi partinin üyesi var mı yok mu merak ediyorum; belki buna itiraz edeceğim. Bunu nasıl yapabilirim? Bana Cumhuriyet Halk Partili sandık kurulu üyelerinin listesini verin. Çünkü, başka şekilde itiraz hakkımı kullanamam.” Veya “İYİ Partili sandık kurulu üyelerinin listesini verin, ben itiraz edeceğim.” diyecek. Aslında bu itirazın da hukuksal olarak bir anlamı yok. Ne için anlamı var? Gidip baskı kuracaklar, diyecekler ki: “Bak, sen Saadet Partisinin ama CHP’nin listesinde yer alıyorsun; sen Gelecek Partisinin ama İYİ Partinin listesinde yer alıyorsun.” “Vay, bu kadar mı bizi takip ediyorlar?” diye bir baskı oluşturulması amacı taşıyor bu düzenleme de.

Şimdi, bu adres kapanması meselesi... Ben beş altı yıldır Yüksek Seçim Kurulu temsilciliği yapıyorum. Murat Bey burada, belki o söylesin, hani bu adresi kapananlara ilişkin düzenleme “En son adres esas alınarak yapılacak.” diyor, ne anlama geldiğini bize anlatabilir ama ben ne için bu düzenlemenin getirildiğini bilmiyorum.

Bir diğer şey, Cumhurbaşkanının kamu olanaklarını kullanarak seçim kampanyası yürütmesine ilişkin bir yasal dayanak oluşturmak. Gerçekten bu çok büyük bir adaletsizlik yaratıyor. Şimdiye kadar çokça eleştiri yapıldı, bundan sonra da yapılacak, o yüzden ben çok fazla şey söylemek istemiyorum tekrar etmekten kaçındığım için.

Son iki düzenleme de şu: Mahallî idare seçimleri ve muhtarlık seçimlerine ilişkin iki tane düzenleme yer alıyor. Teknik bir açıklama yapayım. Diyor ki teklif sahipleri: “Mahallî idareler ile mahalle muhtarlıkları seçimlerinde bir yıl önceki seçmen kütükleri esas alınacak.” Bunun bir tek nedeni var arkadaşlar, bu toplantıdaki herkes bilsin; Adalet ve Kalkınma Partisi İstanbul seçimlerini bu nedenle kaybettiğini düşünüyor. Diyor ki: “İstanbul’da yaşayan birçok yurttaş muhtarlık seçimleri için kendi köyüne gitti ve ben bu yüzden İstanbul seçimlerini kaybettim, bunu bir daha yaşamak istemiyorum. Bunun için ne yapayım? Seçimden kısa bir süre önce hiç kimse adresini alıp köyüne götürmesin, ben bir yıl önceki seçmen kayıtlarını esas alarak seçime gideceğim.”

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Peki, üç aya düşürsek ne diyeceksin?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Olabilir Feti Bey, benim itirazım yok buna. Hayır Feti Bey, ben başka bir şey söylüyorum, ben itiraz ettiğim için söylemiyorum. Şunun için söylüyorum: Amacını anlatıyorum yani burada hangi amaçla getirildiğini. Böyle bir demokrasi amacıyla, işte temsilde adalet, yönetimde istikrar falan, bu amaçla getirilmiş bir şey değil, sadece bir siyasi partinin bir ihtiyacını karşılamak amacıyla getirildiğini söylüyorum. Madem öyle, mesela niye bu teklif sahipleri şunu söylemiyorlar: Niye sadece 2972, niye mahallî seçimler? Niye milletvekili seçimine ilişkin de aynı düzenlemeyi getirmiyorsunuz? Eğer gerçekten seçmen hareketliliğini engellemek amacını taşıyorsanız -milletvekili seçimlerinde seçmen hareketliliği olmuyor mu- niye bunu getirmiyorsunuz?

Bir de teknik olarak bir şey daha söyleyeyim. Bu bir yıl önce hangi bir yıl önce? Seçim tarihinden bir yıl önce mi, askıya çıkarıldığı tarihten bir yıl önce mi, yoksa takvim açıklandıktan bir yıl önce mi? Hangi tarih esas alınacak Hayatî Bey?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Takvime göre.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Kim okuyacak? Kim anlayacak bunu? Ben söyleyeyim, ben bunu bir parça bilen birisi olarak söyleyeyim; bunu okuyan kimse bu bir yıl önceyi anlayamaz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Siz ne anladınız Sayın Vekilim?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ben anladım zaten, benim Mehmet Tiryaki olarak anladığım anlaşılır ama herkes aynı şeyi anlamayabilir, ben size 3 tane seçenek söylüyorum. Dolayısıyla bu 3 seçenektan biri anlaşılabilir.

Bir diğ er şey -onu da söyleyip bitireceğim- bu muhtarlıkla ilgili. Evet, muhtarlık seçimleri, gerçekten Türkiye’de seçim açısından çok sıkıntılı bir alan, Yüksek Seçim Kurulunu da ilçe seçim kurullarını da en çok yoran konulardan biri yani seçimlerden sonra on binlerce, binlerce muhtara itiraz olur. Nedeni de şu: Çünkü muhtarlar belediye başkanları gibi, milletvekilleri gibi, belediye meclis üyeleri gibi, il genel meclis üyeleri gibi seçim kurullarına başvurarak aday olmazlar yani herkes muhtar adayı olabilir, hatta hiç aday olmayan birisinin ismini bir kâğıda yazıp sandığa atsanız da o oy geçerli olur; bu böyle, böyledir muhtarlık seçimi. Dolayısıyla bir kontrolden geçilmediği için çokça itiraz olur ve çokça muhtarlık mazbatas ı iptal edilir ve pek çok yerde seçimler yenilenmek zorunda kalır. Bunun için, en azından bu zararı bir parça gidermek için Adalet ve Kalkınma Partisi bir öneri getiriyor MHP’yle birlikte. Bu tartışılabilir bir öneri ama sorun barındırıyor içerisinde, ne olduğunu da söyleyeceğim. Neden tartışılabilir? Diyor ki teklif sahipleri: “En azından, seçimden sonra, bir muhtara mazbatas ını vermeden önce biz onun seç ilme koş ullarını taşıyıp taşımadığını bir inceleyelim yani Yüksek Seçim Kuruluna bu belgeleri sunsun. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu, 18 yaş ı doldurduğunu, okuryazar olduğunu, son altı aydır orada ikamet ettiğini, seç ilmesine engel bir adli sicil kaydının olmadığına dair belgelerin hepsini getirsin biz inceleyelim, eğer herhangi bir engel yoksa mazbata verelim, dolayısıyla bu sorunlar ortadan kalksın.” Tek baş ına buraya kadar olsa sorun yok, asıl sorun ondan sonra baş lıyor. Ş imdi, diyor ki teklif sahipleri: “Varsayalım bir kişı muhtar seçildi ve bu koş ullardan birini taşımıyorsa biz mazbatas ı ona değı l de 2’nci en fazla oy alacak kişıye vereceğ iz.” Bu ne demek? Bu şu demek: Diyelim ki bir mahalle düşünün, o mahallede 10 bin seç men oy kullandı muhtarlık seçimlerinde. 9 bin kişı bir muhtar adayına oy verdi, yüzde 90’ının oyunu aldı, bir baş ka muhtar adayı 500 oy aldı, bir baş ka muhtar adayı 300 oy aldı, bir baş ka muhtar adayı 100 oy aldı. Ş imdi, diyor ki teklif sahipleri: “Koş ulları taşımadığı için ben o 10 bin oydan 9 bin oy alan kişıye mazbatas ı vermeyeceğim, 300 oy alan kişıye vereceğ im.” Bu adil mi? Yani bu masada oturan kim bunun adil olduğunu söyleyebilir? Mevcut sistem nasıl düzenliyor? Diyor ki: Bu seç imi yeniliyor, yeniden bir seçim yapıyor. Neden? Çünkü vatandaşı gerçekten adil tercih edeceğı bir hakk ı tanımaya çalış ıyor. Eğer düzenleyecekseniz ikinci kısm ını lütfen ortadan kaldırın çünkü adaletsiz sonuçlara yol açabilir. Ama daha doğ rusu, bence Türkiye’de seçim kurulları bunu yapabilir, bizim önerimiz de bu doğ rultuda olacak. Biz diyoruz ki: “Adaylık başvurusu yapılsın, muhtarlık seçimlerini bütün öteki seçimlerden ayırın, sadece muhtarlık seç imi yapın, ilçe seçim kurullarına muhtar adayları başvursun. Belki oy pusulalarının standartlaş ması da sağ lanabilir ve adaylık sırasında kimin koş ulları taşıyıp taşımadığı belirlensin.”

Dolayısıyla içinde çok fazla antidemokratik düzenleme içeriyor ayrıca gerçekten problemli bazı düzenlemeler de var. Bir kısm ı tartışılabilir olsa da ben bütün olarak toplumsal yararın gerçekleştirilmesi amacını taşımadığını düşünüyorum.

Teş ekkür ediyorum.

OTURUM BAŞ KANI ALİ ÖZKAYA – Teş ekkür ediyoruz Sayın Tiryaki.

Recep Bey “Kısa bir açıklama yapacağ ım.” demişti. Recep Bey’den sonra Sayın Erdal Aydemir buradaki listeye göre.

Buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Saygılarımı sunuyorum efendim.

Ş imdi, Sayın Tiryaki, özellikle bu baş ka siyasi partinin üyesini sandık kurulu üyesi belirlemedeki... Bizim hiç aklımıza gelmeyen bir amaçtan bahsetti. Bizim onu niye yasaya koyduğ umuzu örnekle açıklamak için bir söz aldım.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Keşke söylemeseydi.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Söylemekte bir mahzur yok çünkü sizin başınıza da gelebilir.

Şimdi, şöyle bir olay yaşanıyor seçim zamanında, parti ismi de vermeyeyim: A partisinin üyesini B partisi sandık kuruluna üye olarak ilçe seçim kuruluna bildiriyor. O kişinin seçmen listesinde karşısına “Şu sandıkta görevlidir.” diye şerh düşülüyor ama şahsın haberi yok. Oy verme günü sabahleyin göreve başlamadığı için görevli olduğu sandıkta oy kullanamıyor çünkü sabahleyin haberi yok adamın sandık kurulu üyesi olduğundan dolayı; eski yerine de şerh verildiği için “Orada görevlidir, burada oy kullanamaz.” diye, orada da oy kullanamıyor. Bunun için seçim kurulu hâkimini bulacak, ikna edecek, ondan sonra gidip oy kullanacak. Bu tür garabetleri önlemek için biz yasaya bunu koyduk, başka bir amacımız da yok.

Bir diğer konu da bu seçimden sonra muhtarlarda 2’nciye, 3’üncüye verilmesinin benzeri uygulamalar var. Belediye başkanı, belediye meclis üyelerinde, il genel meclis üyelerinde eğer ki itiraz süresi içerisinde seçilme yeterliliğinden biri mevcut değilse orada da en fazla oy alan 2’nciye mazbata veriliyor.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Öyle bir örneği yok.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Var, öyle bir örneği var yani öyle bir uygulaması var.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yok öyle bir şey, sadece OHAL KHK’leri...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Öyle bir şey var.

Bu iki konuyu açıklamak istedim.

Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Efendim, teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Murat Bey.

MURAT EMİR (Ankara) – Biz bu şekilde mi ilerleyeceğiz? Yani biz konuşacağız, bir iddia ortaya koyacağız, bunun karşılığında kanun teklifinde imzası olanlar cevap mı verecekler, yoksa biz...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır, kesinlikle öyle değil, sırasıyla...

MURAT EMİR (Ankara) – O zaman niye sayın milletvekiline söz verildiğini dikkatinize sunuyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bir daha almayız ya.

MURAT EMİR (Ankara) – Almayın, almayın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, şimdi sıra Erdal Aydemir Bey’de.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Abdullah Koç konuşacak.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Koç, buyurun.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarımız, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de geneli üzerinde bir iki noktayı değerlendirmek istiyorum. Birincisi: Öncelikle, Seçim Kanunu’nda olan bu değişiklik gerçekten demokrasiye olan ihtiyaçtan dolayı mı getirilen bir değişiklik, yoksa farklı bir amaç mı güdüyor? Bununla ilgili somut birkaç tane örnekle birlikte bunu anlatmak istiyorum.

Şimdi, işin pazarlanan yönü, daha doğrusu işin medyaya ve toplumun değişik kesimlerine sunulan yönü, temsilde adalet ve aynı zamanda demokratik bir seçimin yapılmasına ilişkindir. Fakat gel gör ki böyle bir amacın ötesinde toplumsal krizlerin yoğun olduğu, sosyal krizlerin yoğun olduğu bir dönemde, artık Türkiye’de çok ciddi bir çoklu krizlerin hâkim olduğu bir süreçte, iktidar partisinin ve iktidar partilerinin ciddi bir oy kaybıyla karşı karşıya kalmaları nedeniyle öyle bir Seçim Yasası’nda değişikliğe gitmelerine ilişkin olan işin boyutu.

Şimdi, bir düşünür derki: “Her şey apaçık olsaydı bilime gerek kalmazdı.” Yani şu anda mevcut olan bu işin arka planındaki gerçek eğer gerçekten böyle görünür hâlde olsaydı, gerçekten bu kadar tartışmaya, bu kadar farklı nitelikteki olan eleştirilere hiç gerek kalmazdı. Bakın, öncelikle, bu Seçim Yasası’yla ilgili değerli katılımcılar ve Komisyon üyeleri Anayasa’ya olan aykırılıklarla ilgili bir hususu dile getirdiler. Bununla birlikte, şimdi, Anayasa’nın birçok hükmü gerçekten bu kanun teklifiyle ihlal ediliyor -belki unutuldu veya belki de söylediler, ben dikkat etmedim- her şeyden önce Anayasa’nın 23’üncü maddesine gerçekten aykırılık teşkil eden bir kanuni düzenleme. Yerleşme hürriyetini gerçekten çok kısıtlayan bir husus ve seçme ve seçilmeyle ilgili olan hakkı da gerçekten kısıtlayan bir mesele çünkü bu son bir yıllık bir süreci dikkate alan, bu bir yıllık ikametgâh sürecini dikkate alan bir anlayışta hareketli olan seçmenin iradesini ortaya koyma ve seçme ve seçilme hakkını kullanmasına ilişkin, özellikle seçme hakkını kullanmasına ilişkin bir kısıtlamayı da beraberinde getireceğini buradan belirtmek isterim.

Şimdi, tabii, Türkiye’de hangi sorunlar var? Yani bizim günlük, gündelik yaşamımızda karşı karşıya kaldığımız gerçekten çok ciddi sorunlar var. Bu sorunların başında siyasi partilerin üzerindeki baskılar var, siyasi soykırımlar var, adaletin denetim altına alınmış olmasından kaynaklı adaletle erişimeme hususu söz konusu. Bu kanun teklifi bir kurtarma operasyonu aynı zamanda.

Tabii, çoklu kriz var diyoruz, çoklu kriz nedir? Değerli Başkan ve Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; bakın, Türkiye’de normal temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak olan bir kesimden bahsediyoruz yani öyle bir boyuta geldi ki insanlar normal gündelik yaşamını bile şu anda sağlayamayacak durumda. Şimdi, demokrasi diyoruz, demokrasinin kriterlerinden bahsediyoruz -biraz önce birkaç konuşmacı da bunları dile getirdi ama- peki yirmi yıldır neredeydiniz o zaman? Yani bu yüzde 10’luk baraj bu kadar gerçek bir engel ise yirmi yıldır niye buna ilişkin bir çalışma yapılmadı? Ha, “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden sonraki süreçtir bu, bunun için gereklidir.” diyorsanız da ama bu gerçekten tam anlamıyla bu durumu açıklayacak bir durum değildir.

Bakın, ülke barajının yüzde 10 olması -biraz önce arkadaşlarımız bize yönelik, bize ilişkin olduğuna belirtti ama- aynı zamanda kadınların, gençlerin, emekçilerin önünde de çok ciddi bir engel olarak orta yerde duran bir meseleydi. Bu engeli biz 2015 yılında aştık ama şimdi hâlâ yüzde 7 olarak belirlenmiş olması... Şimdi aritmetik olarak şunu da görmek lazım: Şimdi, Türkiye genelinde her ne kadar ittifakın içerisindeki bir partinin, mevcut olan bu yüzde 7’lik bir baraj sorunu olmasa da oy aldığı ilin aritmetik ortalamasına göre yine yüzde 7’yle karşı karşıya kalacağını burada belirtmek isterim çünkü bu yüzde 7’lik baraj gerçekten toplumun önünde, emekçilerin önünde, kadınların önünde, toplumda gerçek anlamda kendisini temsil etmek isteyen grubun önünde ciddi bir engel olarak durmaktadır ve durmaya da devam edecek. Şimdi, bakın, bu nedenle bu yüzde 7’lik barajın gerçekten çok büyük bir baraj olduğunu ve ciddi bir sıkıntı yaratabileceğini, gerçek anlamda demokrasiye engel olabileceğini biz temel görüşümüz olarak belirtmek istiyoruz. Bu nedenle, bakın, gerçekten ihtiyacımız olmamasına rağmen yüzde sıfır olarak belirlenmesi gerektiğini biz belirtmek istiyoruz.

Bakın, bir diğer husus da şu: Şimdi, siz bunu demokratik bir açılım olarak ileri sürüyorsunuz ama muhalefetin önüne, muhalefet partilerinin önüne de şöyle bir ortam doğuyor: Muhalefet aynı zamanda da strateji değişikliğine gitmek durumundadır Türkiye’de. Strateji değişikliğine gittiği zaman ve mevcut olan şu andaki engeli de aşabilecek nitelikte birtakım stratejilerle karşınıza çıkabileceğini de belirtmek isterim.

Düğümün çözüm noktası gerçek bir demokrasi midir? Bu soruyla da devam etmek istiyorum. Demokrasi, insan hakları, yargının tarafsız olması ve bağımsızlığı, ülkenin temel sorunları olan; Kürt sorunu, emekçi sorunu, çevre sorunu, kaynaktan yararlanma sorunu, kaynakları paylaşma problemi, zengini yoksuldan değil, yoksulu zenginden koruma anlayışına ilişkin ve bu anlayışın hâkim kılınmasına ilişkin birtakım tedbirlerin alınması gerektiğini hepimiz çok iyi biliyoruz. Başta Anayasa olmak üzere yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, gelirden adaletin sağlanması, ülkenin gerçek üretenleri olan emekçilerin ve aynı zamanda çiftçilerin korunmasıyla ilgili ciddi bir şekilde yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini hepimiz çok iyi biliyoruz.

Bakın, sabahki, önceki oturumda da konuşmacılar dile getirdiler ama bu torba yasa anlayışıyla kaliteli bir yasama sürecini biz maalesef yaşayamıyoruz bu ülkede. Birçok kanunda değişiklik yapılmak isteniyor ve bu kanunların içerisinde ve bu kanunların ahengiyle ilişkili olan kısımlarda da ciddi sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz. Anayasa’nın değiştirilmesi, temel yasalardaki değişiklikler de ciddi şekilde neredeyse bir yamaya dönüşmüş durumda. Biz bir kanun maddesini değiştirirken eleştirilerimizi dile getiriyoruz, arkasından üç ay geçmeden, bir yıl geçmeden yine o kanun maddesine yeniden bir değişiklik yapmakla karşı karşıya kalıyoruz. Biz bu nedenle bu torba yasayla, bu torba yasa mantığıyla bu Seçim Kanunu’nun ve bu seçime ilişkin olan bu yasal düzenlemenin bu şekilde yapılmaması gerektiğini belirtiyoruz.

Bakın, iktidarda olan partilerin muhalefete şu anda ciddi bir engel ortaya koymak suretiyle bu kanunu ortaya getirdiklerini çok net bir şekilde biliyoruz fakat şunu da belirtmek gerekiyor: Bu yasal düzenleme objektif olmalı; bunun daha sonra bütün siyasal partilerin, bütün temsiliyetlerin demokratik bir şekilde Parlamentoda temsiliyetlerinin sağlanması için çok önemli olduğu belirtmek istiyoruz. Bugün, belki göreceli olarak mevcut olan iktidar partisine ve belki ortağına yarayabilecek bir kanuni düzenleme olsa da yarın öbür gün temsiliyetin sağlanması ve demokrasinin güçlenmesi açısından da önemli bir engel olacağını belirtmek isterim.

Şimdi arkadaşlarımız bu birkaç hususu dile getirdiler. Bakın, en önemli engellerden bir tanesi liyakatin gerçekten ortadan kaldırılmış olmasıdır. Şimdi, liyakate ilişkin, kıdemli olan bir yargıcın bu kapsamın dışına alınmasının ve görevleri devam ederken bu şekildeki bir kanunla yepyeni bir sistemin getirilmiş olmasının altında yatan gerçek neden nedir? Şimdi, demokrasiyi inşa etmek, denge, denetleme mekanizmalarını kurmak, aynı zamanda katılımcılığı, şeffaflığı, yerel yönetimleri güçlendirmek hedef hâlinde olmalıdır yani hedeflenen maksat kesinlikle bu ölçüler olmalıdır. Şimdi bu kanuni düzenlemede bunlar var mı? Maalesef bunlar yok.

Şimdi, bir diğer mesele ise şu: Siyasi partiler üzerindeki gerçek anlamdaki o hukuksuz olan uygulamalardır. Bir tanesi nedir? İşte, bu siyasi partilerin temsiliyetleriyle ilgili, çalışmalarıyla ilgili, hazine yardımıyla ilgili olan düzenlemenin çok antidemokratik olmasıdır. Eğer demokratik bir yasadan bahsedeceksek bütün partilerin, seçime girme hakkı elde eden bütün partilerin hazine yardımından faydalanmaları gerekiyor çünkü esas olan o dur. Yani 100 kişinin, bin kişinin ya da 5 bin kişinin oy verdiği bir siyasi parti, o 5 bin kişinin iradesini temsil eder. Dolayısıyla, o kişilerin de vatandaşlık haklarıdır ve hazine yardımıyla ilgili olan hususun da bu şekilde karar altına alınması gerekiyor. Siyasi partilerin kapatılmaması, özellikle Adalet ve Kalkınma Partisinin bu konuda bir kapatma davasıyla

karşı karşıya kaldığı süreci de gözetirsek bu yönde de çok ciddi bir eksiklik var. Bizim partimize dönük olarak ve şu anda Anayasa'nın önünde, Anayasa Mahkemesinin önünde birden fazla partinin kapatılması süreci yaşanmaktadır. Dolayısıyla, tüzel kişiliğin cezalandırılması ve halkın irade olarak belirtmiş oldukları siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin hususun yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmek istiyoruz.

Bakın, ana dilde siyasi propaganda hakkının tanınmaması da çok ciddi bir engeldir ve bunun da tanınması gerekiyor. Şimdi bir kül olarak, genel olarak bir değerlendirmeye aldığımız zaman, bu kanun teklifi mevcut olan anayasal düzen açısından, Anayasa'nın ahengi açısından da baktığınız zaman çok ciddi aykırılıkları da kendi içinde barındıran bir yasa teklifi. Dolayısıyla, biz her şeyden önce yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, ülkede ciddi bir sorun hâline gelen kayyum rejiminin ortadan kaldırılması ve siyasi partilerin demokrasinin gerçek aktörü hâline getirilmesi açısından yeniden bir düzenlemenin yapılması ve yeni bir düzenlemeye muhtaç olduğunu belirtmek istiyoruz. Dolayısıyla, Türkiye'nin, Türkiye halklarının zaman anlamında kaybedecek bir vakitleri yoktur çünkü çoklu kriz yaşayan bir ülkede yaşıyoruz maalesef. Bu krizleri aşabilmenin, bu çoklu krizlerin üstesinden gelebilmenin yolu da gerçek anlamda yani altında başka sebeplerin yatmadığı, demokrasinin hâkim kılınacağı yeni bir kanun teklifinin getirilmesi gerektiğini belirtiyoruz. Bu nedenle maddelere geçildiği zaman maddelere ilişkin de düşüncemizi belirteceğiz ama bir kül olarak belirttiğimiz zaman, bir kül olarak değerlendirmeye aldığımız zaman bu kanuni düzenlemenin veya teklifin gerçek anlamda demokrasiye, insan haklarına ve her şeyden önce Türkiye'nin önünde ciddi bir engel oluşturabileceğini belirtiyor, bu nedenle geri çekilmesini talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Koç.

Şimdi Sayın Feridun Bahşi'ye söz veriyorum.

Buyurun.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Ben biraz önceki konuşmama devam edeceğim, geneli üzerinde konuşuyorduk zaten biliyorsunuz.

Şimdi, teklifin 3'üncü ve 4'üncü maddeleri, siyasi partilerin seçimlere katılmasına ilişkin şartları düzenlemektedir. Eklenen fıkayla seçime katılabilme şartlarından birisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruba sahip olma şartı ilga edilmektedir. Ek olarak seçime katılma yeterliliğini elde eden parti belirtilen süreler içerisinde ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste 2 defadan fazla ihmal ederse seçime katılma hakkını kaybedeceği düzenlenmektedir. Hatırlayacağınız üzere 2018 yılı milletvekili genel seçimleri öncesinde Türk milletinin idaresiyle kurulan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde tüm kayıtları, kongre teşkilatlanması, yeterlilik ve gereklilikleri kayıtlı olan ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından da tescil edilmiş olan İYİ Parti, tüm şartları sağlamasına rağmen Yüksek Seçim Kurulu eliyle seçime sokulmama tehdidiyle karşı karşıya bırakılmıştır. Bağımsız yargının siyasallaşması tehdidine karşı denge ve denetim mekanizması olarak Seçim Kanunu'na eklenmiş olan bu hüküm demokrasinin doğrudan temsilini korumayı amaçlamaktadır. Unutmamak gerekir ki AK PARTİ de 2001 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi grubunu başka siyasi parti gruplarından ayırarak bu hüküm sayesinde kurmuş ve seçime katılmıştır. Siyasi hafıza maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep etmeyi zaruri kılmaktadır. Bununla birlikte, seçime katılma hakkını elde eden partinin ilçe, il kongrelerini 2 defa ihmal etmesi durumunda seçime katılamayacağına ilişkin düzenlemenin de ne gibi bir amaç ve gizli motivasyonla kaleme alındığı izaha muhtaçtır.

Teklifin 5 ve 6'ncı maddeleriyle il seçim kurulunun oluşumunda kıdemli hâkim uygulamasının kaldırılarak il merkezinde görev yapan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından kurayla kurulun oluşturulması öngörülmektedir. Böyle bir düzenleme halk nezdinde seçimlere şaibe düşeceği, hâkimlerin taraflı olacağı kanaatine yol açabilecek bir düzenlemedir. Kurullara üye olmadan kuraya girmenin isteğe bağlı tutulması, bu hususta hâkimlerimizi sorumluluk almaktan alıkoyabilecek ve uygulamada kurulların oluşmasında sıkıntı yaşanmasına da yol açabilecektir. Kıdemli hâkimler, uzun yıllardır görev yapan, siyasi baskıya direnç gösterebilecek tayin ve benzeri kaygıları taşımayan kişilerdir. Hâkimlerimizin başlıca vazifesi adaleti tesis etmektir. Özellikle adalete güvenin sarsıldığı bu dönemde meslektaşlarımızı daha fazla zan altında bırakacak, hedef gösterecek hiçbir uygulamayı doğru bulmuyoruz.

Değerli milletvekilleri, buradan bir kez daha vurgulama ihtiyacı hissediyoruz: Şahsi, siyasi kaygılarla milletimizin helal oylarına gölge düşürmemek, harama el uzatma teşebbüsünde bulunmamak gerekir. Cumhur İttifakı partileri, birikimli ve kıdemli hâkimlerden rahatsız olmuş, son yirmi yılda inşa etmiş oldukları nevi şahsına münhasır mülakat sistemiyle, nepotist politikalarıyla aldıkları yandaşlarını seçim kurullarında göreve getirmek istemektedirler. Buradaki amaç, İstanbul Belediye seçimlerinde olduğu gibi bir sandığa atılmış 4 oydan 3'ünü geçerli, 1 tanesini geçersiz sayabilen mantığı iş başına getirmektir.

Değerli arkadaşlar, bir hâkim ortalama sekiz yılda birinci sınıfa ayrılmaktadır. AK PARTİ iktidara geldiğinde hâkim, savcı sayısı 9.467'ye 2020 yılı sonu itibarıyla 21.772 olmuş, bugün itibarıyla da 22.500 civarındadır. FETÖ sebebiyle ihraç edilen hâkim, savcı sayısı 4 bin civarındadır, terör örgütü üyeliğinden ihraç edilenlerin büyük çoğunluğu AK PARTİ iktidarında alınmış olsa da bir kısmı da önceden kalmadır. Yani AK PARTİ döneminde mülakat sistemiyle göreve gelenlerin sayısı neredeyse 20 bine yakındır, oransa 85-90 civarındadır.

Toplumdaki adalet duygusunu derinden sarsan, tutuklamayı tedbir olmaktan çıkartarak bir cezalandırma aracı hâline; tahliye de bir lütuf ve borsa hâline getiren kararlar verildiği sulh ceza hâkimliklerinin... Özellikle 15 Temmuzdan sonra akademi süreleri kısaltılarak mesleğe kazandırılan hâkim, savcılarının avukatlık mesleğinden geçip ofislerinden yahut ortaklarından hâlâ kopamayan hâkim, savcılarının yargı gibi tarafsızlığın ve bağımsızlığın esas alındığı bir alanda iktidar partisi teşkilatlarında görev yapmanın mülakatlarda avantaj olduğu bir meslek grubu oluşturulmuştur. Bu oluşan meslek grubundan az önce bahsettiğim hususlar yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığını gölgelemiş, meslektaşlarımıza zaman zaman yandaş yaftasına kadar gidilmiştir. Bu maddeyle, bu algı Türk yargısı adına güçlendirilmektedir; bunun önüne geçmek bugün burada bizim sorumluluğumuzdadır. Bu değişiklikle iktidar bloğu tıpkı sulh ceza hâkimliklerine parti yöneticilerden aldıkları parti militanlarını atadıkları gibi seçim kurullarını da yandaş hâkimlerden oluşturma çabası içerisindedir. Hâlen görevde olan seçim kurulları, mevcut yasaya göre ocak ayı sonunda oluşturulmuştur yani göreve başlayalı iki ay olmuştur. Ülkemizde ufak tefek aksaklıklarına rağmen yerleşmiş ve güven sağlamış olan uygulamadan uzaklaşmanın geçerli haklı bir izahı yoktur. Yargının bağımsız olmadığı yerde, demokrasi ve hukuk devleti de yoktur. Bu gerekçelerle mevcut uygulamanın devamının sağlanması amacıyla teklifin metinden çıkarılması gerekmektedir.

8'inci madde de öngörülen düzenlemeyle iktidar 2019 seçimlerinde İstanbul seçimlerini kaybetme bahanesi olarak gördüğü seçmenlerin kendi memleketlerinde seçmen kütüğüne nakil olma hususunun önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Teklifte seçmen kütüğü hazırlanırken son bir yıl içerisinde gerçekleşen yerleşim yeri değişiklikleri dikkate alınmayarak kütük işlemlerinin bir yıl önce kayıtlar üzerinden gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Ne var ki Yükseköğretim Kuruluna bağlı eğitim kurumlarında

ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerimiz bu uygulamadan dolayı mağdur olacaktır. Biz İYİ Parti olarak, bu öğrencilerimizin seçim dönemlerinde adrese kayıtlı oldukları yerlere gitme zorunluluğunun kaldırılmasını ve öğrenim gördükleri yerlerde oy kullanmalarını teklif ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gelelim 11'inci maddeye. Bu maddede, mevcut hâlinde, başbakan ve bakanlara ilişkin yasaklar, memurların gezilere katılma yasakları ve başbakan ve bakanların yasaklara uymamaları hususları düzenlenmiştir. “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine uyum düzenlemesi” adı altında sunulan değişiklikte dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Hükmün eski hâlinde “Başbakan” ibaresinin yer aldığı kısımlar madde metninden çıkarılmakta, ancak bu ibarenin yerine “Cumhurbaşkanı” ibaresi eklenmemektedir yani yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı bahse konu seçim yasakları kapsamı dışında bırakılmaktadır. Böyle bir durumda, Cumhurbaşkanlığı Forsu'yla, Cumhurbaşkanlığı protokolüyle bütün kamu kurumlarının Cumhurbaşkanına arz edeceği saygı ve itaatle, hatta gerektiğinde Cumhurbaşkanlığı bütçesiyle seçim döneminde faaliyette bulunabilmesi, bu faaliyetler esnasında hiçbir yasağa tabi olmaması mümkün olacaktır. Dahası, seçim propagandasıyla ilgili gezilerde, resmî makam arabaları, resmî hizmete tahsis edilen vasıtalar kullanılabilecek, hatta uçaklar bile buna dâhil edilebilecektir. Bu muafiyetle, partili Cumhurbaşkanı seçim yasakları döneminde açılış törenleri düzenleyebilecek, resmî ziyaretler yapabilecektir. Kıymetli milletvekilleri, bu durum da devletin imkânlarını şahsi, siyasi saiklerle suistimal etmek anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi, Cumhurbaşkanının partili bir hüviyete bürünmesi ve Cumhurbaşkanlığı ile parti genel başkanlığı makamının tek bir kişide bütünleşmesi sebebiyle, bahse konu yasakların kendisi şahsında da uygulanmasını zaruret hâline getirmektedir. Bu nedenle, tüm “Başbakan” ifadelerinin “Cumhurbaşkanı” olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Teklifin 12'nci maddesiyle kanuna eklenen geçici madde, il ve ilçe seçim kurulu üyelerinin belirlenmesinde uygulanacak kura çekim usulünü ve bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde yeniden belirleneceğini düzenlemektedir.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'nın 67'nci maddesinin son fıkrası hükmü açık ve emredicidir. Seçim kanunlarında -ki bu kanun 298 sayılı Yasa'da değişiklik yapmaktadır- yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamaz, yaptığınız düzenleme Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Ayrıca, bu değişiklik teklifi buram buram ilçe seçim kurullarını değiştirdikten sonra bir erken seçim hazırlığını da çağrıştırmaktadır.

Teklifin 13'üncü maddesi, muhtar seçiminden sonraki bir ay içinde seçilenin seçilme yeterliliği belgelerinin Yüksek Seçim Kuruluna ibrazını düzenlemektedir. Söz konusu maddenin tüm kurgusunda ihtiyar heyeti meclisi muhtarlarla birlikte yer almıştır. Burada gözden kaçan husus, muhtarın yanı sıra ihtiyar heyeti meclisi de aynı usullere tabidir ve bizim nazarımızda seçilme yeterliliğine sahip olduğunu aynı şekilde seçimden önceki süreçte belgelendirmelidir.

Pandemi koşulları bize çevrim içi pek çok dijital imkânın kullanımı da dâhil olmak üzere, çeşitli olanaklar sunmuştur. Bu olanaklar pandemi sürecinin yönetiminde topluma pek çok destek sağlamıştır. Devlette dijitalleşme imkânı ve iktidarın dijitalleşmeye ilişkin siyasi retoriği böylesine yoğun bir hâl almışken muhtar adaylarının başvuru sürecinin seçim sonrasına bırakılmasının ve hiçbir teknolojik altyapı olmaksızın yürütülmeye çalışılmasının hiçbir gerekçesi yoktur. Elektronik altyapımız ve e-devletin sunmuş olduğu olanaklar bu kapsamda oldukça yeterlidir.

Değerli milletvekilleri, konuşmamı neticelendirirken bir kez daha vurgulamak istiyorum ki dünya siyaseti pek çok kere yalnızca kendi mevcudiyetini koruma gayesiyle demokrasiyi ve hukuku hiçe sayan siyasi aktörlerin kısa süre içinde tarih sahnesinden silinişini izlemiştir. Biz İYİ Parti olarak,

burada bir kez daha siyasetin daha iyiye ve daha doğruya ulaşmada bir vesile olduğunu hatırlatmak, siyasi aktörlerin yegâne çabasının milletimizin helal oylarıyla seçilip vatana ve millete hizmet etmek olması gerektiğini hatırlatıyoruz.

Görüşmekte olduğumuz seçim kanununa ilişkin değişiklik tekliflerinin bu nazarda bir kez daha değerlendirilmesi gerektiğini belirterek hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Ali Mahir Bey’e söz vereceğim.

Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar, değerli yargıçlar, değerli görevli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Herhâlde bu gece uzun olacak. Yani ne kadar sakın ve birbirimizi anlayarak gidersek o kadar iyi olur. Tabii ki eleştiri olacak, tabii ki tartışacağız ama önemli olan kırıncı olmamak; bunu söyleyeyim.

Şimdi bir seçim yasası yapıyoruz, bir seçim yasası teklifi önümüzde; sandık güvenliği, halk iradesi, eşitlik, temsilde adalet gibi konular bir tarafa bırakılmış, yine AKP, daha doğrusu Cumhuriyet İttifakı kendisine göre bir kıyafet yapıyor. Şimdi burada çok tartışmalı maddeler var. Aslında 4 maddede, 5 maddede uzlaşsak, belli ibareleri çıkarsak, belli ibareleri, kelimeleri getirsek belki uzlaşıyla bir seçim yasası yapmış olacağız ve tüm Türkiye, tüm yurttaşlarımız hem kendini güvende hissedecek hem de mutlu olacak ama maalesef ki böyle bir uzlaşmayı Anayasa Komisyonunda bile uzun süredir sağlayamıyoruz diyeceğim ama zaten dört yılda 2’nci kez veya 3’üncü kez toplanıyor Anayasa Komisyonu; bu da ayrı bir vahamet.

Şimdi ben 1’inci maddeden başlamak istiyorum, barajın yüzde 7’ye getirilmesi. Bazı arkadaşlarımız “Düşürdük işte.” diyor. Yeterli mi? Asla yeterli değil. Neden? Ülkede 100 bin imzayla bir Cumhurbaşkanı adayı gösterebiliyoruz ama burada eğer ki insanlar ittifak içerisinde olmazsa 3 milyon oy alan bir parti bir milletvekili çıkaramayacak durumda olabilir. Hiçbir parti ittifak yapmak zorunda değil, ittifak bir tercihtir. Ha, yapanlara saygı duyarsın ama işte, bir genel başkan var aramızda; tek başına girecektir, yüzde 1, yüzde 2 oy alacaktır, 8 milletvekili çıkaracaktır TİP ama bu sistemde milletvekili çıkaramayacak. Bu adalet mi? Nerede halkın iradesi?

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Çıkacağız, çıkaracağız; rahat olun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Barajı aşarsınız umarım, mutlu olurum, onu söyleyeyim; mutlu olurum, mutlu olurum, onu söyleyeyim.

Ama önemli olan halk iradesinin maksimum şekilde sandığa yansması ve onun sonucunda bu Parlamentoda partilerin temsil edilmesi. Yani yüzde 7 bir ödül değil, bana göre, çok daha büyük bir garabetten “İşte yüzde 3 düşürdük.” gibi bir duruma gelinmesi; bu, kabul edilecek bir durum değil.

Geliyorum, kıdemli hâkim meselesine. Bakın, az önce tartıştık, ne olur gerçekçi olalım. İstanbul seçimlerinde, Ankara seçimlerinde sandık başkanlığı yapmış çok değerli hâkimler sürüldü diyorum, isim verebilirim. İbrahim Fikri Talman, Anadolu Adliyesinde asliye ceza hâkimiydi; 64,5 yaşındaydı, Ataşehir’de seçim kurulu başkanıydı; Van’a yollandı. Ve dedim ki: Ya, bu, Van’a gitti, yerleşti, eşyalarını koydu, makamına gitti; emekli oluyor. Ya, böyle bir kin olabilir mi? Biz bunları yaşıyoruz. Kadıköy seçim kurulu başkanı istinafa yollandı; birçok hâkim -zaten kıdemli hâkim- o seçimde bir şekilde sürüldü. Şimdi, nasıl olacak bu? Ben sizin “birinci sınıf” olarak tanımladığınız hâkimlere niye güvenmeyeyim? Ama partinizin Gençlik Kollarından, Kadın Kollarından avukatlık yapmış kişiler çok yakın bir zamanda hâkim olarak alındı; avukatlıktan hâkimlik, savcılık mesleğine geçti. Bunlar sandık

güvenliğini, seçim güvenliğini mi sağlayacak? Ben gençlerden korkmuyorum, tabii ki gençler olsun ama kıdemli olmamasından korkuyorum. Bana diyorsunuz: “Gençlerden ne istiyorsunuz?” Siz kıdemli hâkimlerden ne istiyorsunuz? Niye en tecrübeli, en bilgili, en çok görev yapmış, sandıklara hâkim bu insanlar seçim kurulu başkanı olmuyor? Niye kuraya bırakıyorsunuz bunu? 60 yaşında, 62 yaşında pırıl pırıl, sicili tertemiz hâkimler var; Anadolu’da var, İstanbul’da var, Ankara’da var. Ne bu değişiklik? Bu değişikliğin gerekçesi nedir gerçekten anlamıyorum.

Diğer bir madde... Bakın, bana göre en sıkıntılı madde 11’inci madde. 11’inci madde, Cumhurbaşkanının... “Başbakanlık” ibaresi kaldırıldıktan sonra “Bakanlar” ibaresi kaldırıldıktan sonra “Cumhurbaşkanlığı” ibaresinin orada olmaması. Bu yasalastıktan sonra o Cumhurbaşkanı imza atacak ve Resmî Gazete’de yayımlayacak bunu. Şimdi, burada, yine, örnek vereyim: Sayın Mahmut Tanal Cumhurbaşkanı aday oldu, Sayın Erkan Baş Cumhurbaşkanı aday oldu, içimizden birimiz daha oldu, o insanlar otobüslerle gidecek, o insanlar ancak kendisine verilen seçim yardımı kadar kullanabilecek ama bu ülkenin Cumhurbaşkanının 10’un üzerinde uçağı var, onunla seyahat edecek, makam arabalarıyla seyahat edecek. Bu olacak bir şey mi? Yani hayır, bir sefer eşitlik... Neresi eşitliğe aykırıdır Sayın Bakan? Ben soruyorum Sayın Bakanım: Sizce bu eşitlik ilkesine aykırı değil mi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Seçimin temel ilkelerine aykırı.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Çünkü Cumhurbaşkanı, bir partinin Genel Başkanı. Cumhurbaşkanının diğer tüm adaylar kadar eşit imkânlarla sahip olması lazım. Ya, bunu eklese ne olur, ne olur? Yani bunu eklemenin bu yasaya, bu ülkeye ne gibi bir zararı var ben merak ediyorum.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Bu konuda düzenleme yapmadık, sadece uyarılama, kelime çıkarması yaptık.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Tamam ama eklenmesi gerekmiyor mu? Yani en azından diyelim ki, diyeceksiniz ki: “İşte Cumhurbaşkanı böyle bir şey yapmaz.” Ama insanların rahatlaması için, Türkiye’nin rahatlaması için olması lazım. Bir yasa yapıyoruz, o kurallarla herkes bağlı. Başbakan, bakanlar eskiden nasıl ki makam arabasını kullanmıyorsa, nasıl ki devletin imkânlarını kullanmıyorsa Cumhurbaşkanı da kullanmamalı. Bakın, çok yakın bir zamanda AKP’nin eski milletvekilleri, eski bakanları Beştepe’de yemek yemedi mi? Biz ne dedik: “Bu yemeğin parasını kim veriyor?” Çünkü siyasi bir çalışma. Eğer İrlanda’dan, eğer Rusya’dan, eğer Ukrayna’dan gerçekten devlet başkanları gelmişse, biz bunları ağırlamışsak sözüm yok. Ha, eski milletvekilleri bile bugün sarayda ağırlanabiliyor. İşte, biz bunun yanlış olduğunu söylüyoruz çünkü yasanın herkese eşit olarak uygulanması lazım, tüm adaylara eşit olarak uygulanması lazım, bu bizi vicdanen rahatsız ediyor.

Şimdi, geneline baktığımız zaman, aslında aramızda, bu Komisyonunda konuşarak çok rahat çözebileceğimiz birkaç madde var. Sabahlara kadar çalışacağız; çalışalım, üç gün çalışalım ama uzlaşıyla herkesi rahatlatacak bu maddeleri, bu kelimeleri, bu hükümleri getirebiliriz, burada bir sıkıntı yok zaten. O sebeple ben özellikle bu üç maddenin çok sakıncalı olduğunu söylüyorum; burada da tartışılacak, Genel Kurulda da tartışılacak, Türkiye’de de tartışılacak.

Kıdemli hâkimlere devam edelim; barajı sıfır baraj yapalım, 100 bin oy almışsa, bir milletvekili çıkırıyorsa o milletvekili gelsin, yemin etsin, o 100 bin kişiyi temsil etsin diyorum. Ve seçim yasaklarına... Başbakanlıktan sonra “Cumhurbaşkanlığı” kelimesini oraya koyalım. Hatta bence bakanları bile koyun, onlar aday olmuyor ama ben seçimlerde bakıyorum her bakan her mitingde arabalarıyla gelip çalışma yapıyor. Yani her ne kadar yeni sistemde Parlamentodan bakan çıkmıyorsa da vallahi milletvekillerinden daha çok seçim alanlarında bakanlar; onu da koyalım, herkes rahatlasın diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Kaboğlu Hocam, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın üyeler, tekrar selamlıyorum hepinizi.

Sayın Başkan konuklarımızı tanıttı, herkese hoş geldiniz diyorum. Tabii, Sayın Başkan, konuklarımız arasında çok değerli şahsiyetler var, bir kısmını tanıyorum diğer komisyonlardan ama keşke bunun sivil toplum-seçmen-yurttaş ayağı da olsaydı. Burada seçmen-yurttaş ayağı yok sivil olarak. Biraz da şuna benziyor: Hani tartışa geldiğimiz konu devlet ve siyasal partiler arasındaki ayrım ve birleştirme, bir tür onun yansıması. Bu sürece katılım bir tür paralel yapı olmuş, orada da biz sivil dışıyoruz. Oysa “seçimler” dediğimiz zaman, esasen belirleyici olan sivil ayaktır.

Bugün burada yaptığımız konuşmalar... İki sayın kıdemli politikacımızın, geniş anlamda meslektaşımızın bu teklifi getirmesinin benim açımdan şöyle memnuniyet verici bir tarafı oldu: Burada, katıldığım hemen hemen bütün komisyonlarda teklifler Meclis dışından geliyordu yani daha çok bürokratlar tarafından hazırlanıp bizim vekiller imzalıyordu ama burada bir yenilik var, önemli bir yenilik, bu da değerli iki vekilimizin hazırlamış olduğu teklif. Açıkçası içeriği beni hayal kırıklığına uğratmış olsa dahi -metin ve gerekçe- bir umutla gelmiştim, burada bir tartışma yürüteceğiz ve bu tartışma sonunda artılarıyla, eksileriyle belki uzlaşma zemini bulabiliriz diye düşünüyordum. Ama ilk turda yaptığımız konuşmalarda Anayasa’ya bile, ortaklaşa üzerinde ant içtiğimiz Anayasa’ya bile o denli farklı anlamlar verildi ki, öyle farklı algılandı ki doğrusu bir tür bellek bobinini tazeleme anlamında on yıl öncesine götürdü beni. Çünkü bugün belki burada konuştuğlarımız, konuşacaklarımız on yıl sonraki Türkiye’nin yol haritasını belirleyecek. Bu bakımdan bazen geçmiş de hatırlamakta yarar var çünkü biz 2010’lu yıllarda olup bitenle 2020’li yıllara geldik, 2030’lu yıllara da bugünlerde yaptığımız, yapacağımız konuşmalar, tasarruflarla gideceğiz.

Ben, izninizle, 2013’ten, 2015’ten, 2016’dan, 2017’den birer cümle alıntı yaparak bugüne nasıl geldiğimizi sizlerle paylaşmak istiyorum. 2013’ten: “Türkiye’nin ağırlaşan siyasal sorunları karşısında bunalan siyasal aktörler, genellikle sorunun 1982 Anayasası’ndan kaynaklandığını beyan eder. Bunu somutlaştırmaktan kaçınan sorumlular yeni anayasa ile sorunların aşılabileceğini de ihmal etmezler, ancak nasıl aşılabileceğini belirtmezler. Gerçekten kamu makamlarının yetki, görev ve sorumlulukları açısından yürürlükteki Anayasa’nın ne tür bir engel oluşturduğu belli değildir. Buna karşılık hak ve özgürlüklere ilişkin güvenceler bakımından anayasanın üstünlüğü kuralının saygı görmediği tartışma götürmeyecek derecede açıktır.” İşte, “Anayasasızlaştırma” başlıklı bir sunuş yazısından üç cümle alıntısı Sayın Başkan, sayın teklif sahipleri. Ve ikinci cümle: “Parlamentar rejimi bekleme odasına aldık.” Mart 2015, tırnak içerisinde belirtiyorum. Üçüncü cümle: “Türkiye’de fiili bir durum vardır ve bu çözümlidir. Ülke yönetimi yasa ve Anayasa’ya uygun değildir ve de suç işlenmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı fiili başkanlık yapmaktadır, bu durum Anayasa’ya aykırıdır.” Ekim 2016. “Yetmiş günde yüzde 30’luk desteği 51,4’e çıkardık.” 6 Haziran 2017. Birinci cümleler, anayasasızlaştırma, 2013’te, naçizane bana ait, ikincisi Sayın Erdoğan’a ait, üçüncüsü Sayın Bahçeli’ye ait, dördüncü cümle ise “Yetmiş günde yüzde 30’luk desteği yüzde 51,4’e çıkardık.” zamanın Başbakanı Sayın Binali Yıldırım’a ait.

Şimdi, ne oldu bu sürecin sonunda? 2017 anayasa kurgusuna giden yol, aslında anayasasızlaştırma ve OHAL süreçleri bağlamında yürüdü, anayasal kamuoyu oluşmadan, anayasal bilgi kirliliği eşliğinde sağlandı. 2018’e geldik, bakın, sayın vekiller, 2018’de uyum yasaları yerine, 2011’de değiştirdiğiniz Anayasa’ya uyum yasaları yerine 2018 Martında Seçim Kanunu değişikliği yaptınız. Seçim Kanunu

değişikliğini nasıl yaptınız? Yaptınız ve iki ay sonra seçim yapıldı, ona uyguladınız. Peki, nasıl yaptınız? 2017 Anayasa değişikliğine şu hükmü koydunuz: Anayasa'nın 67'nci maddesinin son fıkrası hükmü "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra birlikte ilk milletvekili seçimiyle Cumhurbaşkanlığı seçimi bakımından uygulanmaz." dediniz; oysa ilk milletvekilliği seçimi Anayasa madde 21'e göre 3 Kasım 2019'da yapılacaktı. Zaten bu yasağı koymaya, bu istisnanın istisnasını koymaya gerek yoktu ama Anayasa'ya bunu koydunuz. 2018'de, on altı ay sonra uyum yasaları yerine Seçim Yasası'nı düzenlediniz ve bir anda seçime gittiniz. Şimdi, dikkat edin, biz burada 2018'de toplandık, temmuz başında, tam dört yıl geçti, seçime kala kala bir yıl kaldı, yeniden bir seçim yasasına yöneldiniz. Peki ama bu Seçim Yasası konusunda, aslında Türkiye Büyük Millet Meclisinin sahip olduğu üçlü tekel yetkisinden birincisini bizlere danışmadınız, tamam, sizlerin kullanması, vekiller kullanmalı, teklif yetkisini kullandınız çok iyi oldu ama burada, bu tekelci yetkiyi biz burada konuşarak, tartışarak belirli bir uzlaşma zeminine kaydıracağız; Genel Kurulda müzakere yoluyla bu tekelci yetkiyi kullanacağız. Burada, bu yetkiyi, bizim bu yetkimizi biz kullanacağız, Anayasa Mahkemesi değil, biz kullanacağız.

Şimdi, burada, on yıl önceki gelişmeleri birkaç alıntıyla hatırlatmamın nedeni şudur: Bugün kullandığımız kavramlar aslında 2017 Anayasa değişikliğiyle sizin ortaya koyduğunuz anayasal kurguya ilişkin. Nedir bu anayasal kurgu? Çok tartışıldı, ben maddelere girmiyorum, genelle yetineceğim çünkü maddelerle ilgili somut önerilerimiz var. Madde 104: "Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir." Burada hükümeti kaldırdım, Cumhurbaşkanı da tek kişi, hükümet de tek kişi, bakanlar kurulu siyasal anlamda yürütme tek kişi, o kişi parti genel başkanı da oldu, o kişi Varlık Fonu Genel Başkanı da oldu özel tüzel kişi yani şu ana kadar hiçbir demokratik devlette olmayan, bütün yetkileri verdik. Şimdi, bu bir olgu, Anayasa'da bu yazıyor. Siz buna Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diyorsunuz, ben ise parti başkanlığı yoluyla, devlet başkanlığı ve yürütme diyorum.

Şimdi, buradaki sorun, olgu şudur: Bu kişi aynı zamanda siyasal partinin genel başkanıdır. Siyasal parti bildiğimiz gibi özel hukuk tüzel kişisidir. Evet, Türkiye Cumhuriyeti kamu tüzel kişiliğini temsil eden kişi özel hukuk tüzel kişisi ama kamu tüzel kişiliğinden kaynaklanan bütün devlet yetkilerini, yürütme yetkilerini kullanan kişinin bu yetkileri ile özel hukuk tüzel kişisi temsilcisi olarak kullandığı yetkiler iç içe girmiş bulunuyor. Şimdi, eğer bu iç içe girmiş olan yetkiye karşın -biz 68'inci madde, 69'uncu madde- siyasal partiler diğerleriyle o kişinin genel başkanlığını yaptığı siyasal partiler eşit koşullarda yarışmaktadır diyorsanız, diyorsanız, deniyorsa zaten benim kullanacağım bir şey yok yani bunun üzerine hiç konuşmaya gerek yok ama şu yapılabilir: Efendim, biz, o zaman onu yaptık, şimdi de bu şekilde girmesini istiyoruz, Anayasa'ya aykırı olsa da bu şekilde girmesini istiyoruz. Bu denebilir, bu denebilir. Ben şeye de girmiyorum, 88'inci maddeye göre yaptığımız, içtiğimiz anda da girmiyorum ama şu var: Şimdi, Anayasa Mahkemesine -üzülerek söylüyorum- birçok başvuruda bulunduk. Yalnızca 27'nci Dönemde yaptığımız başvurulardan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri şu ana kadar sonuçlanan 8 ret, 7 iptal. Bizim yasalara karşı yaptığımız başvurular 11 ret, 15 iptal, hiç de sevinmiyorum ben bu sonuçlardan. Yani Anayasa Mahkemesine götürmek bile bir vekil olarak beni üzüyor. Çünkü burada açıkça Anayasa'ya aykırı olan bir metin üzerinde, yorum gerekmeyen bir metin üzerinde biz anlaşılmıyorsak o zaman bu ayıp bizindir diye düşünüyorum. Bu nedenle, bu konu basit bir konu değil, sıradan bir konu değil çünkü az önce söylediğim gibi bu kavramlar ben parti başkanlığı yoluyla, devlet başkanlığı ve yürütme diyorum, siz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi diyorsunuz ama Anayasa'da yazılı bu, belli yani, yetkileri belli. Rejim, Anayasa, sistem ayrımı. Dediniz ki: "Biz sistemi kaldırdık." Hayır, 2017 değişikliğiyle hem sistem kalktı hem rejim kalktıktan... Dürüst olalım, size anayasa hukuku, siyaset bilimi kitaplarından iki cümle okumak istiyorum: "Siyasal rejim başlıca siyasal kurumlar ve devlet aygıtının düzenlenme biçiminin ötesinde, siyasal partiler ve seçim sistemiyle şekillenir. Aynı siyasal rejim art arda yürürlüğe konan birçok anayasa döneminde uygulanır. Siyasal

sistem ise daha geniş bir kavram. Siyaset bilimcilerine göre, siyasal sistem eş güdüm içerisinde bulunan kurumlar bütünü ötesinde iktisadi ve sosyal yapıları, tarihi gelenekleri, kültürel bağlamı, değerleri yani siyasal görünümünde bütün yapıları içine alır.” “Biz sistem değiştirdik.” dediğiniz zaman, biz bütün yapıları değiştirdik anlamına geliyor. Bunu itiraf etmek belki dürüstçe bir şey ama kavramlarla oynamamak kaydıyla.

Şimdi, siz sürekli geçmişe yollama yapıyorsunuz, 1970’li yıllara yollama yapıyorsunuz ama ben, yalnızca, Sayın Erdoğan’ın son yönetimi ile, Sayın Ecevit’in üçlü koalisyon dönemindeki, aşağı yukarı aynı dönemlere yollama yaptığım zaman 36 bakan üzerinden yaklaşık 16 bakan değişmişti üç yılda, şimdi ise üç yılda 16 bakanın üzerine 8 bakan değişti. Şimdi, siz eğer hükümet istikrarı dersiniz, hükümet yok ama istikrar yok. Peki, siyasal istikrar daha geniş bir kavram ama siyasal istikrar hiç yok. Şimdi, dolayısıyla “Biz, efendim, barajı yüzde 10’dan 7’ye indirdik ya, memnun değil misiniz?” Hayır, barajı yüzde 10’dan 7’ye değil, 3’e de indirebilirsiniz, sıfırlayabilirsiniz ama bizim burada kavramları doğru okumamız gerekir, dürüstçe okumamız gerekir. Türkiye’de şu anda zaten hükümet yok ama siyasal istikrar da mevcut değil ve bunu hiçbir biçimde dış güçlere atfedemeyiz, içerideki yönetim sorununu da Anayasa ve Anayasa dışı yönetim sorununu da dikkate almamız gerekir. Şimdi, bu çerçevede biz maddelere ilişkin olarak somut önerilerimizi sunacağız ama şu üçlüye değinerek sözlerime son vereceğim: Hazine yardımını konuşmadık, yüzde 3, neye göre yüzde 3? Daha başta partiler arasında ayrım yapılıyor 10’uncu maddeye göre, bunun hiçbir biçimde anayasal dayanağı yoktur, haklı nedeni bulunmamaktadır. Bahsedildi, yüzde 10 baraj, 1983’teki yüzde 10 baraj bugün yüzde 17 demektir. Yüzde 17 baraj anlamına geliyor aradaki demokratik gelişmeler dikkate alındığı zaman, kaldı ki hele hele biz hükümeti kaldırdıksa, artık siyasal istikrar diye bir sorunumuz yoksa, hükümet istikrarı sorunu yüzde 7 baraj aslında çok daha yüksektir. Bizim de üyesi olduğumuz Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu -Venedik Komisyonu- 2017 yılında yayımladığı raporda “Yerleşik demokrasiler açısından yüzde 3 ile 5’lik bir barajın, özellikle ulusal azınlıklar için güvencelerin mevcudiyeti ve daha yüksek bir örtülü eşşğin olmaması kaydıyla kabul edilebilir olduğu.” kanaatini açıklıyor. Şimdi, yüzde 3 ile 5. Peki, buna göre Türkiye yerleşik bir demokrasiye sahip değil mi? Eğer yerleşik demokrasi ise o zaman Venedik Komisyonunun bu saptamasına ne yapmak lazım? Dikkat etmek gerekir. Hayır, eğer biz yüzde 7 barajında direniyor değilsek o zaman “Bizim demokrasimiz yerleşik demokrasi değildir.” biçiminde bir itirafa da girmiş oluyoruz. Bu nedenle bunu biraz sonra tartışacağız ama burada en büyük bomba -yine belirtiyorum- eğer Cumhurbaşkanı siyasal yasaklardan bağışık değilse, bugün bile Cumhurbaşkanlığı Forsu’yla parti içi örgütlerinde ve diğer bütün siyasal mekânlarda konuşma yapıyorsa, devletin gücünü kullanıyorsa o zaman seçimde bunun hangi sürece gireceğini kolayca tahmin edebiliriz. Ama sayın teklif sahipleri, şu gerçeği unutmayalım: 2017 Anayasa oylamasında -hemen hemen Anadolu’nun bütününe gezdim- o denli baskıya rağmen, o denli ölçsüz propaganda süreçlerine karşın başa baş geldik; “hayır” bloku, “evet” bloku başa baş. Doğru olduğunu varsayalım, sonucu kabul ediyoruz, baş başa geldik. İstanbul seçimlerinde gördük, hukuk siyasete boğdurulmak istendi ama halk iradesi “Hayır.” dedi, “Hukuku siyasete boğdurmam.” dedi.

Şimdi, bakın, bu bir bombadır. Bomba, temenni ederim, elinizde patlamaz, böyle bir düzenleme asla ve asla yapılamaz. Ha “Demokratik değiliz biz, sandığın sonucunu garanti ediyoruz silahlarla, kaymakamlarla, valilerle, polislerle.” diyorsanız bunu açıkça söyleyin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Murat Emir Bey’e söz vereceğim.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir latifeyle başlayayım sözlerime. Sayın Hocam, her zamanki nezaketiyle “Umarım, bu seçim yasası teklifi elinizde patlamaz.” dedi. Ben Hocama katılmıyorum; umarım patlar, hatta elleriyle birlikte patlar. Zaten patlayacak; hiç merak etmeyin, patlayacak. Daha önce patlattığımız gibi yine patlatacağız, rahat olabilirsiniz.

Değerli arkadaşlar, bir defa, Anayasa Komisyonunda çalışıyor olmaktan duyduğum memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlamak isterim. Gerçekten Anayasa’nın yamalı bohçaya döndüğü ve Türkiye’nin hiçbir derdine derman olmadığı bir süreçte Anayasa Komisyonu âdeta atıl durumda bekliyor ve Meclis çoğunluğu Anayasa değişikliği noktasında, en azından demokratikleşme adımları bakımından tam bir durağanlık içerisinde. Dolayısıyla Anayasa Komisyonunu daha nitelikli, kaliteli, seviyeli, birbirine saygılı çalıştırmak konusunda umuyorum herkes elinden geleni yapar. Bu çalışmanın da böyle aceleye getirilmeden, daha dikkatli, daha özenli yapılmasından yana olduğumuzu ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, bu yasayla ilgili birkaç tanım yapmam gerekirse: Aslına bakarsanız, iktidara bir şekilde yapışma gayretinde olan siyasi iktidarın, Meclis çoğunluğunu kaybettiğini gören, her gün eridiğinin farkında olan bir siyasi iktidarın “Acaba nasıl olur da bugünkü konjonktüre göre milletvekili sayımı azalmaktan kurtarabilirim veya nasıl siyasi mühendislikle, Seçim Kanunu’yla oynayarak kendimi kurtarabilirim?” kaygısıdır. Ama söylendi, bir kere daha söyleyelim: Hiç unutmayın, her Seçim Yasası değişikliğini getiren parti iktidarda kalmayı hedeflemiştir, oy almadan milletvekili sahibi olmayı hedeflemiştir ama bu emeline ulaşamamıştır. Siyasi tarihimiz bunun örnekleriyle doludur ama maalesef, siz yine bunu deniyorsunuz.

Sayın Yıldız’a bir şey ifade etmek isterim. Geçen, 2017 yılındaki ittifak yasası geldiğinde sizin yerinizde Sayın Parsak oturuyordu, o şimdi yok, siz varsınız. Sayın Parsak her şeyin hâkimi edasıyla ittifakı anlatırken zaman zaman sıkıştırdı, Abdulhamit Gül de yine sıkıştırdı; biz de alt komisyonda Sayın Muharrem Erkek’le birlikte çalışmıştık, komisyonda yine görev yapmıştım. O yasanın sakıncalarını anlattığımızda, olumsuzluklarını anlattığımızda ve demokrasiye olan tahribatını gördüğümüzde ve söylediğimizde bize söyledikleri şuydu: Sıkıştıkça ellerini şöyle açarlardı, “Siz de ittifak yapın.” derlerdi, zannederlerdi ki biz ittifak yapamayız ve biz bir gecede ittifak yaptık, şaşırdınız. Şimdi zannediyorsunuz ki biz bu seçim yasası teklifini kotarır geçirirsek ve eğer oylar da 2018’deki gibi ise veya zannettiğiniz gibi, umduğunuz, hayal ettiğiniz gibi erimeyecekseniz, zannediyorsunuz ki bu işin içinden çıkarsınız ama biz bu filmi gördük, bunu bilin, siz bununla kurtulamazsınız ve bugünden tasavvur edemeyeceğiniz, planlayamayacağınız bir sürü formül bizim ittifakımızın aklındadır ve bunların hiçbirini zamanı gelmeden sizinle paylaşmak durumunda da değiliz ama bunu bilmenizde yarar görüyorum.

Değerli arkadaşlar, bakın...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Macaristan modeli sizi kurtarmaz, Baas modeli yapın siz en iyisi.

MURAT EMİR (Ankara) - Sizinle keyifle tartışırız, sabaha kadar birlikteyiz Sayın Yıldız ama Baas modelinin bizimle ne ilgisi var? Baas modeli tek adam rejimidir, tek adam rejimini siz inşa ettiniz, bütün yetkileri bir kişiye siz verdiniz dolayısıyla Baas’ın genetik temsilcisi sizlersiniz elbette.

Değerli arkadaşlar, şimdi, yavaş yavaş bu kanun teklifinin içerisine girmeye başlayalım. Bakınız, baraj azaltılıyor. Barajın azaltılması da müthiş bir demokratik olgunluk ve bir demokratik çıkış gibi takdim ediliyor. Bakıyorsunuz gerekçeye, diyor ki... Farkında aslında yani Anayasa’nın hükmü olan temsilde adalet ve yönetimde istikrar meselesinin farkında çünkü Anayasa şunu emrediyor, eski

Anayasa'nın maddesi olduğu için diyor ki: "Yönetimde istikrar olacak ve temsilde adalet olacak." Niye? Çünkü parlamenter rejimin bir Anayasa'sı o. Ama siz parlamenter rejimi gömdünüz, mahvettiniz, yok ettiniz ama hâlâ temsilde adaleti unutuyorsunuz, hâlâ yönetimde istikrarın peşindesiniz. Ya, siz hâlâ yönetimde istikrarı elde edemediniz mi? Bakın -sizin şeyinizden okuyorum- diyor ki: "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yönetimde istikrar büyük ölçüde sağlanmış." Ya, 1 kişilik bir iktidardan bahsediyoruz, 1 kişi yani Hükümetin hükmi şahsiyeti yok, Bakanlar Kurulu yok. Meclisin ne hâlde olduğunu hepimiz her gün yaşayarak görüyoruz. Medya yok, Silahlı Kuvvetlerin hiçbir unsuru söz konusu değil ve baktığınızda, yargı âdeta sinmiş, susmuş durumda, yargı 1 kişinin iradesiyle şekillendiriliyor ve hâlâ siz "İstikrar büyük ölçüde sağlanmış." diyorsunuz. Demek ki tam sağlayamamışsınız, nasıl sağlayacaksınız, bilemiyorum.

Ve diyorsunuz ki: "Barajı makul düzeye indirdik." Yüzde 7 mi makul barajınız? Niye? Neye göre? Niye yüzde 5 değil, niye yüzde 3 değil? Niye yüzde 7? Şimdi, Sayın Yıldız -hakkıdır belki, bilemiyorum- "Bizim partimize dönük olarak, bizim yüzde 7'yi geçemeyeceğimizi dolayısıyla bizim kendimiz için çıkardığımız gibi bir çerçeve çiziyorsunuz, bu haksızlıktır." diyor. Sayın Yıldız, eğer bunu haksızlık gibi görüyorsanız yüzde 7'de tutmayacaksınız onu. Bakın "makul düzey" demişsiniz. Zaten fiilen işlemiyor bu, fiilî bir sonucu yok çünkü herkes ittifak içerisinde dolayısıyla -hele bir de zaten Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini getirdiniz, zaten yönetimde istikrar sorunuz yok- gelin temsilde adaleti sağlayalım. Niye temsilde adaletten feragat ediyorsunuz?

Dolayısıyla, bakın, bu Anayasa maddesi, bu değişiklik bile Anayasa Mahkemesine götürüldüğünde gerçek bir Anayasa Mahkemesinin bu barajı kaldırması lazım. Şunu demesini bekleriz Anayasa Mahkemesinden: "Artık, Türkiye'de yönetimde istikrar sorunu yoktur, dolayısıyla temsilde adaletin önünde hiçbir engel kalmamıştır, dolayısıyla bu baraj anlamsızdır." demesi lazım. Biz bunu bekleriz.

Devam ediyoruz: Bakın, şimdi, 2'nci maddede gerçek bir siyasi mühendislik yapıyorsunuz. 2017'de getirdiniz, "Acaba nasıl milletvekili sayımızı artırırız?" dediniz, beceremediniz, elinize yüzünüze bulaştırdınız, şimdi yeni bir mühendislikle geliyorsunuz. O zaman uyardık, şimdi de uyarıyoruz, bunlarla yapamazsınız. Yapmanız gereken şudur: Millettin derdine derman olun, milleti anlayın, milletin içine girin, sokaklarda dolaşın; yoksulluğu, açlığı, işsizliği hissedin, o sorunlara çözümler üretin ve sandığa sizin oylarınız girsün. Başka yolu yoktur. Milletten kaçarak, milletten korkarak, milletin oyu üzerinde manipülasyon yaparak iktidarda kalmanız ihtimal dâhilinde değildir.

Şimdi, bakınız, burada gerekçede bir şeyden bahsetmişsiniz, diyorsunuz ki: "İttifak dışı hedefler itibarıyla ittifak içinde görünür olan her partinin ittifak dışındaki görünürlüğü güçlendirilmiştir." Ya, hiç zannetmiyorum; bence, burada, siz, o partilerin Parlamentodaki görünürlüğüne biraz azaltmaya çalışmışsınız sanki. Bunu da ifade etmiş olayım.

Devam edelim. Değerli arkadaşlar, şimdi, Millet Meclisinde grubu bulunma şartını seçime girebilme şartı olmaktan çıkartıyorsunuz. Ben yoktum, Sayın Özkaya "Kıralık milletvekilleri." demiş. Bu kaba ve yaralayıcı sözü size iade ediyorum ve özür bekliyorum sizden çünkü "kıralık" başka bir şeydir, eğer...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Geçici olarak...

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, geçici başka bir şey, geçici başka bir şey. İddia ediyor musun?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Siz siyasetten özür dilemelisiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – Sensin kıralık. Bakın, kira nedir? Ev kiralanır, başka bir şey kiralanır.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Milletten özür dilemelisin, milletten özür dilemelisin.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Niye, milletin iradesi Meclise yansıdı diye mi özür dileyeceğiz?

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, kimseye “kiralık” denilmez. Bak, ayrı bir konu. Sen söz gelince konuşursun ama bir milletvekiline “kiralık” demek ayıptır, sana dahi yakışmaz. Şiddetle kınıyorum, çok ayıp!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Tezgâhçılar...

MURAT EMİR (Ankara) – Çünkü neyin kiralık olduğunu herkes bilir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sizin yaptığınız çok uygun değil mi?

MURAT EMİR (Ankara) – Ben anlatacağım beyefendi, anlatacağım; sakın olun, anlatacağım.

Şu kiralık konusunda anlaştık mı? Bir milletvekili grubuna “kiralık” demek... Siz kendi parti gruplarınızda her şeyi ağzınıza alabilirsiniz ama yüce Meclisin Anayasa Komisyonunda, tutanağa girecek şekilde, böyle kaba ve yaralayıcı dille konuşamazsınız, böyle bir hakkınız yok, sizi şiddetle kınıyorum ama kaba konuşulacak olursa alta kalırsınız haberiniz olsun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ben de sizi kınıyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, bu grup meselesine gelelim. Değerli arkadaşlar, biz İYİ Partiye milletvekili gönderdik, milletvekillerimiz İYİ Partiye geçtiler, bundan gurur duyuyoruz. Demokrasi tarihimizde altın bir sayfadır, beklemediğiniz bir hamledir. YSK’yi nasıl manipüle ettiğinizi, YSK’nin nasıl ek delilleri beklediğini ve YSK’nin nasıl bir karar vereceğini buradaki herkes biliyor. Hukukun h’sinden anlayan herkes biliyor ve sizin oyununuzu açığa düşürdüğümüz için de yaranız büyük, yara büyük olunca da her fırsatta bu yarayı konuşuyorsunuz. Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, bakın, demokrasiden yana tavır aldık, eğer bu yapılmasaydı İYİ Parti seçime giremeyecekti. İYİ Parti seçime giremeseydi, milyonlarca oy nereye gidecekti, milyonlarca oy nereye akacaktı? İYİ Partiyi seçmek isteyen vatandaşlarımız ne yapacaktı? Bu vatandaşlarımızın iradesine saygımız yok mu, bu vatandaşlarımız için bir şeyler yapmamız gerekiyor mu? Dolayısıyla, bu, demokrasiden yana tavidir ve ülkeden yana, ülke menfaatinden yana tavidir ve siz oradaki aldığınız darbeyi hâlâ sindiremiyorsunuz dolayısıyla biz bundan gurur duyuyoruz.

Şimdi, 20 milletvekili olan, grubu olan bir parti seçime girsin mi girmesin mi? Gerekçede şöyle deniyor: “Özgün örgütlenme biçimi siyasi partilerdir, örgütlensin girsin.” Değerli arkadaşlar, burada 2 tane eksik var. Birincisi şu: 20 milletvekili de aslında seçilmiş olduğu oylar itibarıyla bakarsanız anlamlı bir millet çoğunluğunu temsil eder. Dolayısıyla, o anlamlı millet çoğunluğu, ola ki partisini kuramamıştır, ola ki kurultaylarını yetiştirememiş olabilir ama o siyasi kanalın açılması eğer milletimiz ona oy veriyorsa, onun Parlamentoda temsilinin de sağlanması gerekir. Demokrasiden yana tavır budur. Dolayısıyla, sadece “Kurultaylarını yap da gel.”le bu konuyu geçiştiremezsiniz.

Peki, diğer sakıncası ne? Diğer sakıncası, sizin hiç bitmeyen siyasi mühendislik merakınız. Siz, kimi siyasi partilerin kurultayları, kongreleri üzerinden çeşitli manipülasyonlar yapmak konusunda sabıkalı bir iktidarsınız ve bu sabıkanızı da her an yenileme ihtimaliniz var, bu açıdan da son derece tehlikeli bulunduğumu ifade etmeliyim. Bu nedenle arkadaşlar, bunun da son derece yanlış bir düzenleme olduğu konusunda partimiz açısından ve şahsım adına açık bir duruş gösterdiğimizi belirtmeliyim.

Değerli arkadaşlar, burada, bir de bu maddede, şöyle bir gariplik var: “Kongrelerini ihmal etmemiş olma.” Bundan ne anlıyorsunuz? Yani bir siyasi partiyi seçime sokmayacaksınız. Yani milyonlarca vatandaşımız, oy vereceği partiyi seçim pusulasında göremeyecek ama bunun kararı nasıl oluşacak, nasıl yazıyorsunuz? “İhmal etmemiş olma.” Nedir bu ihmal etmemiş olma? Ya, buna burada izahat bekliyoruz. Nedir? Yani size göre ihmal, bana göre ihmal olmayabilir, ihmal sübjektif bir şeydir. İhmal

Ceza Kanunu'nda olan bir şey, ihmal yoluyla suç işlenir ama buradaki ihmal neyi kast ediyor, açıklığa kavuşturmanız lazım. Dolayısıyla, burada, açık ve hiç olmazsa yasa yapım tekniğine uygun bir duruş bekliyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bu il ve ilçe seçim kurulu başkanlarının oluşumu, aslında -kişisel görüşümü ifade edeyim- buradaki en büyük tuzak budur, en büyük zehir budur. 2017'de Seçim Yasası değişikliği yaptınız, orada çok önemli değişiklikler yapıldı. O zaman çok karşı çıktık ama yaptınız. Bir defa sandık kurulu başkanlarının oluşumunu değiştirdiniz ve kamu görevlisi olma şartını getirdiniz. Yani kamu gücünü sandığın başına getirip oturtunuz. Yetmedi, sandık kurulu başkanı veya bir başkası kolluk kuvvetlerini çağırırsa, kolluk kuvvetlerini seçim sathına, seçim alanına girecek şekilde de getirdiniz, onunla da yetinmediniz; sonra seçim müdürlerini rotasyona tabi tuttunuz, seçim müdürlerini de değiştirdiniz, dolaştırdınız, kendinize göre atadınız. Şimdi kim kaldı? Seçim kurulu başkanları kaldı. Şimdi sıra seçim kurulu başkanlarını kafanıza göre dizayn etmekte. Değerli arkadaşlar, seçim kurulu başkanları son derece kritik görev yaparlar, yargısal görev yaparlar, özgün bir yargısal görev yaparlar, yaptıkları görev öylesine özgündür ki onların kararları, özellikle YSK bakımından sıklıkla da bir şeye konu olmaz, sıklıkla kabul edilir. Peki, bu nasıl oluşacak? En kıdemli hâkim maddesini değiştiriyorsunuz. En kıdemli hâkimden rahatsızlığınız niye, niye? Bunu söyleyemezsiniz, ben size söyleyeyim: Yerel seçimlerde canınız yandı, yerel seçimlerde canınız yandı. İstanbul seçimlerini tam kapıp kaçırdınız ki hukuka bağlı, kıdemli ve "Beni sürersen sür, kovuşturma yaparsan yap, ben hukukun gereğini uygulayım." diyen hâkimlere çarptınız. Ve o hâkimler, sayımı tekrar ettiler, olması gerektiği usule uygun olarak. İtiraz ettiniz, sonrasında özellikle İstanbul İl Seçim Kurulu Başkanı tutanaklar tutulduğu günden, andan sonra tutanakları birleştirdi ve Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasını verdi. Bu sizin için önemli bir şamardı. Anımsayın, Maltepe sonuçlarını bekliyorduk, Maltepe sonuçlarının tutanakları öğlene doğru bağlandı. O tutanaklar, öğleden sonra İl Seçim Kuruluna geldi, İl Seçim Kurulu Başkanı Hâkime Hanım, bu tutanakları birleştirdi ve Ekrem İmamoğlu'na mazbatasını verdi. Ve o mazbata, tabii, oradaki kırılma sürecinin başlangıcıydı. Ha, orada karar verdiniz, biz bir daha bu seçim kurulu başkanlarıyla gidemeyiz. Peki, ne yapalım, ne yapalım? Atayalım ama atıyormuş gibi de olmasın. Yani atayalım, bizden olsun ama atıyormuş gibi olmasın. Nasıl olsun? Kura çekelim, kura çekmiş gibi yapalım. Peki, nasıl yapacağız bunu? Bu kanunda, usulde belirtildiği gibi, Adalet Komisyonları tutacaklar, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından bu kurayı çekecekler ve bunlar gelecekler, il veya ilçe seçim kurulu başkanı olacaklar. Şimdi, burada bir sürü yanlış var, bir sürü yanlış var. Mesela, bu komisyon olmayan yerlerde ne olacak, komisyon görev yetki alanlarını nasıl belirleyeceksiniz? Çünkü her yerde komisyonunuz yok. Bakın, sadece 113 tane komisyonunuz var, vesaire devam ediyor.

Şimdi ama benim garipsediğim bir şey daha var arkadaşlar, yani burada çok yanlış var, çok art niyet var da bir eksik daha var, ben şaşırdım buna, mesela, il seçim kurulunda bir şey yapmışsınız, diyorsunuz ki bakın: "Görev için -ilçe için söylüyorum- yeterli sayıda başka hâkimin olması hâlinde kuraya dâhil olmak istemeyenler listeden çıkartılır." Yani ilçede, aslına bakarsanız, birinci sınıfa ayrılmış hâkim sayısının daha az olması beklenir. Orada bile eğer istemiyorsa hâkim onu kuraya girmekten menedebiliyorsunuz, çekilebiliyor. Peki, bu ilde niye düzenlenmemiş, ben mi görmüyorum? Bunun gerekçesi ne? Yani ilçeye tanıdığınız bir şeyi ile yazmamışsınız, garip. Yani bunun bir açıklaması olması lazım. Unuttunuz mu? Yani normalde, çekilme hakkı eğer şeyse... Gerçekten böyle ilçeler varsa ki, var, çok az sayıda yani onlarca birinci sınıfa ayrılmış hâkim var, siz de nispeten hukuka bağlı hâkimleri sindirdiniz, korkuttunuz, adamlar da çekildiler. Bunu ilde niye yapmıyorsunuz?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Oraya kadar işi bitirirler.

MURAT EMİR (Ankara) – Herhâlde öyle.

Yani size akıl vermiş gibi olmayayım, ya, zaten baştan sona yanlış da bence siz bunu çekin.

Evet, şimdi, devam ediyoruz, bir 11'inci madde var, en korkunçlarından biri o, şu Cumhurbaşkanına seçim yasağı getirilmemesi. Sayın Yazıcı dedi ki: “Ya, biz bir şey yapmadık, Kanun'daki başbakan yok artık, başbakanı sildik, hepsi bu.” Ama bu kadar iyi niyetli değil Sayın Yazıcı. Çünkü niye? Siz aslında ne yaptığınızı iyi biliyorsunuz. Siz hatırlıyor musunuz Anayasa değişikliğinde şöyle yapmıştınız, demiştiniz: “Bu başbakan, bu cumhurbaşkanı; hop, biz bunları birleştiriyoruz.” demiştiniz hatırlıyor musunuz? Başbakanın bütün yetkililerini, bütün yürütme yetkisini Cumhurbaşkanına vermiştiniz. Peki, bu yetkileri verdiniz de bu kısıtları niye vermiyorsunuz Cumhurbaşkanına? Niye vermiyorsunuz? Çünkü beyefendinin bol keseden para harcaması lazım, rahat rahat harcaması lazım. Yine devamındaki maddede “Memurlar katılamaz.” diyor. Ya, bize her gün her gün hakaret edenler memur biliyor musunuz? Sayın Yazıcı, ya biz sizinle tartışırız, sizinle tartışırız, kavga ederiz ama Fahrettin Altun'un bana laf etmesini ben içime sindiremiyorum. Ben seçilmişim ya, ben milleti temsil ediyorum ama Fahrettin Altun bana laf yetiştiriyor; bu olacak iş mi? Şimdi, biliyorsunuz, Cumhurbaşkanı maiyetinde binlerce kişi olmadan gezemez, hepsi de memur, hatta memur maaşıyla da yetinmez 5-6 maaş daha alır, o yüzden bunu düzenlemişsiniz. Ama hakkınızı yemeyeyim, bir yerde doğru söylemişsiniz. Bakın, 11'inci madde diyor ki: “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle uyum düzenlemesi yapılmaktadır.” Yani bunu böyle, bir cümleyle geçiştirmişsiniz. Doğru söylüyorsunuz, bir Cumhurbaşkanı var, o Cumhurbaşkanı her şeyin hâkimi, bütün yetkileri var, onu denetleyecek hiçbir denetim mekanizması yok. Var diyen çıksın, söylesin. Ve diyorsunuz ki: “Bunu sisteme uydurduk. Cumhurbaşkanı canım, -o kadar yetki verdik- bol keseden para harcasın, istediği gibi kullansın, bütün memurlar onun peşinde dolaşsın, seçim kampanyası yapsın; biz de buna adil seçim diyeceğiz.” Biz de buna gülüyoruz Sayın Yazıcı. Devam ediyoruz...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Yani çok güzel konuşuyorsunuz, araya girip bozmak istemiyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Tabii, tabii, biz devam ederiz, sabaha kadar birlikteyiz.

Evet, şimdi değerli arkadaşlar, -bu şeyi de söylemiş olayım- deniliyor ki: “Sandık kuruluna üye bildirme hakkı olan bir parti; oluru olmadan başka bir parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak gösteremez.” Ya, bunu cidden anlamadım yani birisini sandık kurulu üyesi olarak göstereceğiz, o gelecek sandığın başına, ben sandık kurulu üyesiyim arkadaş diyecek ama sandık kurulu üyesi olduğundan haberi olmayacak. Ya, bu üçü nasıl aynı anda olabilir? Bir açıklama olması lazım değil mi yani bu nasıl olabilir? Bu mümkün müdür? Şaşırmamak elde değil.

Şimdi, biz daha, maddelere geçtikçe bunu konuşuruz ama bu hâkimler meselesinde bir tartışma çıktı, Sayın Moğultay'ı söylediniz siz. Sayın Moğultay'ın infaz memuru alımıyla ilgili bir tartışma sırasında söylediği bir şey; sağ siyaset kırk yıldır bunu tepe tepe kullanır, kırk yıldır her tür yargıda kadrolaşmayı, nepotizmi yapar, siyasi alt kadrolarını yargıç yapar ve her defasında yakalandıkça da bunu söyler, bunu bağırır. Bir defa bir an için Sayın Moğultay'ı yanlış dahi bulsak başkasının günahı sizi cennete göndermez. Yani bir yanlış üzerinden yürüyemezsiniz yanlış ise dahi. Kaldı ki o, o günün koşullarında söylenmiş ve o kurultay atmosferinde söylenmiş ve infaz memurları için söylenmiş bir şey. Siz çok deneyimli hukukçularsınız.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Yani doğrudu, haklıydı diyorsunuz.

MURAT EMİR (Ankara) – Bakın, ben sizden şunu beklerdim: Hani övündünüz ya “1.500-4.000 tane hâkim attık.” diye. O hâkimleri alanların, bizlerin de gerçekten burada taksiratı var, çok üzgünüz, milletimizden özür diliyoruz demenizi beklerdim ama bu noktada olmadığınızı anlıyoruz.

Nereden anlıyoruz? Çünkü kadrolaşma sonradan tekrar devam etti. Bakın, 2017 yılında 800-900 hâkim almışsınız 800'ü AKP'li, avukatlıktan aldıklarımız. Şimdi, bunlar büyük ihtimalle birinci sınıfa ayrıldılar ve bunları seçim kurulu başkanı olarak atayacaksınız. 80 puan alanları sözlüdeelediniz, 50-60 puan alanları da yerleştirdiniz. Ben size birkaç isim söyleyeyim: Kadir Nozoğlu AKP Elâzığ Merkez İlçe Başkanı, Behice Çavuşoğlu AKP Giresun Kadın Kolları Başkanı, -böyle isim gidiyor- Ceyda Bozdağ Edirne Merkez İlçe Başkanlığı, Hacer Alan Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in avukatı gibi devam ediyor. Bakın, burada bir liste var, başka bir liste; AKP'nin örgütünde organik olarak çalışanların listesidir bu. Sayın Yıldız, siz benim büyüğümünüz, ben bunu size takdim ederim arada, siz de incellersiniz. Bakın, 113 tane avukatlıktan hâkimliğe alınmış ama AKP'yle organik iltisaki somut olarak belirlenmiş burada hâkimler var; umarım bunları seçim kurulu başkanı yapmayı planlamıyorsunuzdur.

Biraz da geleceğe dönük, bizim partimizin duruşuyla ilgili görüşlerimi ifade edip sözlerime son vermek istiyorum. Değerli arkadaşlar, bir defa yüzde 7 seçim barajı demokratik değil temsilde adaletle ilgisi yok, zaten fiilen de bir geçerliliği yok, dolayısıyla elimiz değmişken gelin bunu yüzde 3 yapalım. Yüzde 3 yapalım, yüzde 5 yapalım; yüzde 7 yaparsak hem demokrasiye hizmet etmemiş oluruz hem de MHP'yi böyle, zatlardan kurtaramayız.

Değerli arkadaşlar, bu özellikle seçime girme koşulunda ihmal etme konusunda mutlaka bir aydınlatılmasının olması lazım. Sizden izahat bekliyoruz çünkü yargıçların önüne gidebilir bu konular, aslında mümkünse hiç olmazsa madde ihdas edilirken doğru dürüst yazılmasını şimdiden temin etmemiz lazım.

Bakınız, evet, aynı şekilde bir konunun altını daha çizeceğim, çok önemli. Şimdi, -Sayın Hocam da bahsetti- seçim yasaları, biliyorsunuz, Anayasa'nın 67'nci maddesine göre ancak bir yıl geçtikten sonra uygulanabiliyor ama aceleniz neyse artık ne yapmayı planlıyorsanız -erken seçim mi, baskın seçim mi bilmiyoruz, her şeyi yapabilirsiniz- burada il ve ilçe seçim kurulu başkanlarını üç ay içerisinde değiştiriyorsunuz. Bu Anayasa'ya açıkça aykırı ve bunun mutlaka buradan çıkarılması gerekiyor.

Bu inançla bu düşüncelerimi ifade ederken yine de bu Komisyonun olumlu bir çalışma ortamı içerisinde, demokratik bir anlayışla ve bu kanuna gerçekten bir nebze olsun -çünkü çok kötü bir kanun ama- katkı verileceği ümidiyle çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bülent Tezcan, buyurun efendim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, çok değerli Komisyon üyesi ve milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensupları; şimdi bir söz vardır “Şu sıraların, koltukların dili olsa da konuşsa.” diye. Ne yazık ki Komisyon sıralarının dili var, Genel Kurulun da dili var; tutanaklar onlar. Tutanaklarda ne, ne zaman ne olmuş, kimin siciline açıp bakarsanız her şeyi birer birer görürsünüz. Tarihin hangi döneminde kim ne numaralar çekmiş, sandıktan çıkarım hesabıyla seçim kanunlarıyla nasıl oynamış, bunların tamamını arşiv unutsa da hafızalar unutsa da tutanaklar unutmuyor.

Şimdi, bir kere, daha, seçimlere bir buçuk yıla yakın -bir yıl üç ay, dört ay zaman- varken bir seçim yasası değişikliğiyle buradayız, ben yine Anayasa Komisyonu üyesiyim. Bundan önceki son seçim yasası değişikliği 2018 yılında burada yapıldı, ben yine Anayasa Komisyonu üyesiydim ve yine burada, bu sıralarda konuşma yaptım. Bu kanun teklifinde -ne ilginçtir ki- getirdiğiniz bir maddeyi o zaman yine getirmiştiniz, o zaman, 2018 değişikliğinde buraya getirmiştiniz, yine Cumhur İttifakı'nı

oluşturan Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi milletvekili arkadaşlarımız hazırlayıp getirmişti. Şimdi dönüp tutanaklara baktığımda o zaman hangi hesapla yapıldığını ayrıntılı bir şekilde anlatıp arkasından da bu size yar olmayacak, aradığınızı satır aralarında bulmaya çalışsanız da sandıkta bulamayacaksınız demişiz. Şimdi aradan üç buçuk yıl geçtikten sonra tekrar “Vay, biz ne yaptık.” diye yeni bir seçim yasası değişikliğinin içerisine -bir kere daha değiştirerek- giriyorsunuz. O gün de, demokrasi adına böyle gerekliydi diyordunuz, bugün de demokrasi adına bu gerekli diyorsunuz; önce dönüp kendinizle bir vicdan muhasebesi yapmanızı tavsiye ediyorum.

Değerli arkadaşlar, oraya, o maddeye gelince bununla ilgili ne dediğimi bir daha söyleyeceğim. Önce tümüyle ilgili şunu söyleyeyim: Herkes çok iyi biliyor ki çökmekte olan iktidarların kurtuluş için ilk sarıldığı can simidi seçim mevzuatıdır, -seçim kanunları, siyasi partiler yasaları, diğer yasalar- seçim kanunlarını değiştirerek nasıl kendimize bir çıkış yolu ararız hesabına girmişlerdir. Çöken iktidarların tamamının yaptığı budur ama ne yazık ki siyaset de tarihten ders almıyor hafızayıbeşer nisyan ile maluldür; yine unutuyor ve siyasette tarih tekrerrür etmeye başlıyor. Çöken her iktidar çökerken yine bir öncekinden ibret almadan seçim yasalarını değiştirerek yeni bir çıkış arıyor ve aradığı her çıkış o iktidarın, sandıkta milletin tokadı olarak yeniden suratında patlıyor. Bugüne kadar seçim yasalarını lehine değiştirerek sandıkta lehine sonuç çıkarmış ve iktidarına devam etmiş bir iktidar ne yazık ki yok, siz de olmayacaksınız, siz de olmayacaksınız. Parmak hesabıyla bunu ne kadar geçirirseniz geçirin, milletin hesabından geçemeyeceksiniz. Burada oylama yapılır en sonunda biz yazarız... Şimdi size okuyacağım dört sene önceki satırları bugün de başka bir şekilde söyleriz ama bir gün birileri oturup araştırırken “Ya neler yaşanmış?” diye bakar yani işin özeti değerli arkadaşlar, milletin gönlünde kaybettiğiniz itibarı kanun değişikliklerinin satır aralarında bulamazsınız. Kanun değişikliklerinin satır aralarında milletin gönlünde kaybedilen iktidar bulunmaz. Her şeyi kaybettiğiniz yerde bulursunuz. Cumhur İttifakı iktidarı milletin gönlünde kaybetti, her geçen gün adım adım eriyor. Yeniden bulma peşindeyseniz yine millete gideceksiniz, burası değil onun işi, onun işi burası değil. Ama görüyorum ki kaybetmeye aday olanların çaresizliği ve gözü karalığı içerisinde yine komisyonda ve Parlamentodaki parmak hesabına güvenerek bir şeyleri değiştiririz ve kurtulur muyuz hesabı içindediniz.

Değerli arkadaşlar, bu konuda, bu bölümle ilgili son söyleyeceğim şudur: Seçimin kapısı geçimden geçer. Milletin geçim kapısını kapatarak iktidarın seçim kapısını açamazsınız. Mazotun 5 kat arttığı bir yerde, insanların yoksullaştığı bir yerde, 45 milyon insanın yoksulluk sınırının altında yaşadığı bir yerde, çiftçinin toprağa gübre saçmadığı bir yerde, yoksulluğun alıp başını gittiği bir yerde, geçimin kapısını kilitlediğiniz vatandaşın seçimin anahtarını bu şekliyle alamazsınız. Seçimin kapısını -geçim bozulmuşsa muhalefetin elindedir o anahtar- açacak anahtar geçim iyiye, güzelse, refah varsa iktidarın elindedir. Onun için buralarda uğraşmayın, işi düzeltmeye çalışın; yönetim yetkisi elinizde. 2017 yılında burada Anayasa değişikliği görüşülürken saatlerce konuştuk o zaman övünerek dedi ki yine aynı ittifak: “Biz 1 kişinin eline yürütme yetkisini veriyoruz, bu tek kişilik yürütmedir.” dedi. Biz de dedik ki: Tek kişilik yürütmenin kayığında bir felakete doğru gideceksiniz ama ülke de bunun zararını görecektir. Şimdi, yapılacak şey eğer milletin gönlünde itibarı kaybettiğinizi görüyorsanız, ki anlıyorum görüyorsunuz, yapacağınız iş buralarda bu kağıtların içerisinde oyalanmayın. Tek kişiye verdiğiniz yetki o tek kişinin elinde duruyor, kadiri mutlak, haşa, kadiri mutlak ağzından çıkan her şey... İstifa etme yetkisini bile aldınız bakanların elinden -kadiri mutlakın kabulüne bağlı- affedilme yetkisine dönuştürdünüz. E, o zaman yapacağınız bir tane iş var, hiç itiraz etmeyin, yapacağınız bir tane iş var arkadaşlar, gidin, o kadiri mutlak şahsiyet bu işleri düzeltsin, vatandaşın refahını artırsın, size de eziyet etmesin. Yazıktır ya, size de yazıktır bu kadar eziyete yani...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Çok mu düşünüyorsun bizi ya?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Nasıl? Üzülüyorum tabi üzülmez olur muyum yahu! Ya, bir daha sen Isparta'dan nasıl geleceksin Recep kardeşim, nasıl geleceksin? Ben size üzülüyorum artık.

Neyse, şimdi, bu dibaceden sonra, bu girizgâhtan sonra işin içine doğru biraz girelim. Değerli arkadaşlar, bakın, eline sağlık, arkadaşlarımız emek vermişler 15 maddelik bir kanun değişikliği yapmışlar, katılmamakla birlikte en azından emeklerine teşekkür etmek nezaket gereğidir. Bu teşekkürüm sadece verdikleri emeğidir. Ama görüyorum ki yola çıktıklarından bambaşka bir şekilde milletin karşısına çıkmışlar. Önce şunu söyleyeyim: Bakın, yanlış söyleyeceğiz, bu işlerin neden bu memlekete faydası olmadığını ve sistemi nasıl bozduğunuzu anlatacağız, bunlar tutanaklara geçecek, ret oyumuzu da vereceğiz ama sakın ola ki şöyle bir düşünceye kimse kapılmasın: “Bu kanun geçti; vay anasına, memleket battı, gitti. Cumhur İttifakı’nın acaba bir gün daha ömrü uzar mı?” diye zerre kadar, buğday tanesinin binde 1’i kadar bir endişemiz yoktur. Hiç aklınıza böyle bir şey gelmesin, ne yaparsanız yapın gideceksiniz, bunun ötesi yok, sandık milletin önüne gelecek ve millet defterinizi katlayacak, dürececek, koltuğunuzun altına verecek. Şimdi, tavlada yenilen gibi tavlayı koltuğunuzun altına...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Ama milletin yerine sen karar veriyorsun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya, tabii ki ben vereceğim, ben milletin tercümanı oldum. Yirmi yıldır millet sizi tercüman zannetti, baktı olmuyor, şimdi milletin tercümanı benim, ben onu söyleyeceğim, millet adına söylüyorum. Şimdi...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yetmiş yıldır devam ediyorsunuz tercümanlığa.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Göreceğiz göreceğiz, inşallah inşallah...

Bakın, değerli arkadaşlar, “Yüzde 10 baraj fazla.” demişsiniz; güzel, teşekkür ediyoruz. Yüzde 10 baraj fazla. Peki, niye yüzde 7? Niye yüzde 7? Arkadaşlar, biz bu barajı şimdi ilk defa bugün konuşmuyoruz. Bakın, bu tutanaklar burada. 2018’de de biz bunu konuşmuşuz. Bu sistemi getirdiğinizde, ittifaklarla ilgili yasayı getirdiğinizde, D’Hondt sistemini önce ittifaklar içerisinde milletvekillerini dağıtım ondan sonra da ittifakın içerisinde dağıtım diye ittifakın dışında kalanlara bütün kapıları kapatıp, ittifak içindeki küçük partileri de büyük partilere nasıl ezdiririz hesabı yaptığınız dönemde biz burada bunları konuştuk. O zaman da sorduk: Ya, arkadaşlar, niye yüzde 10 dedik, niye yüzde 10? O zaman hiç dokunmamıştınız yüzde 10’a bu sistemi getirirken, şimdi yüzde 7. Ha, anlıyoruz ki içindeki bir ittifak ortağı partinin yüzde 7’ye ihtiyacı var; adını koyalım, alınmasın arkadaşlarımız, Milliyetçi Hareket Partisinin yüzde 7’ye ihtiyacı var anladığım kadarıyla olur da ittifak dışına çıkarsam diye, ittifakın içinde kalırsa ihtiyacı yok. Olur da hani, geleceğe yatırım. O zaman bunu değiştirin, niye yüzde 7 dediniz? “Milliyetçi Hareket Partisinin ihtiyacı olan oran neyse baraj odur.” diye yazın.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – 12 yapalım. Çok istiyorsanız 12 yapalım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Daha doğru olur, ha, o daha doğru olur; ne diyorsanız... Yok, Sayın Yıldız, ben daha pratiğini öneriyorum. “Milliyetçi Hareket Partisinin ihtiyacı olan oran neyse odur.” diye yazın, o oran üzerinden bu iş yürüsün hiç birbirimizi yormayalım; bu bir.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Milliyetçi Hareket Partisi en son otuz yıl önce yüzde 8 almıştır. Otuz yıl önce yüzde 8 aldı MHP.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İki, arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi dediğiniz tek adam rejimini getirdiniz, ülkeyi de batırdınız, hadi neyse. Getirdiniz, batırdınız kafiyeli oldu biraz... İşler yürüyor. E, şimdi bu sistemde Mehmet Uçum dâhil herkes burada da bunu savunurken Anayasa Komisyonunda dediniz ki: “Ya, yürütme tek kişilik bir yürütme. Bu yürütme tek kişilik yürütme. Artık bakanlar sekreteryaya düzeyindedir.” E, tamam, bunu da anladık. Peki, Anayasa’da “temsilde

adalet, yönetimde istikrar” diye bir ilke var. Eskiden barajı savunurken “Bu baraj hem temsilde adaleti sağlayacak nispi temsil sistemiyle seçim sistemiyle barajla da yönetimde istikrarı sağlayacağız. Yönetimde istikrarın gerekçesi barajdır.” diyordunuz. Niye? Çünkü yönetim, hükûmet, Parlamentodan çıkıyordu. Ya, arkadaşlar, bu sistemde millet yürütmeyi doğrudan doğruya seçiyor, cumhurbaşkanını doğrudan doğruya seçiyor artık Parlamento seçiminin yönetimde istikrarı sağlamak diye bir görevi yoktur. Parlamento seçimi Anayasa’da sadece temsilde adaleti sağlamaya dönük bir seçimdir. Yönetimde istikrar zaten yürütme organının doğrudan halk oyuyla seçilmesiyle bu sistemle seçiliyor. Yani Parlamentodan güvenoyu almıyor, bakanlar Parlamentodan çıkmıyor, hükûmet Parlamentodan seçilmiyor, güvenoyu diye bir şey yok; o zaman yönetimde istikrar için sizin kalkıda...

(Uğultular)

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Ya arkadaş, azıcık dinleyin ya. Ben Recep Bey sandım da, sen konuşabilirsin.

MURAT EMİR (Ankara) – Beni Recep Bey konuşturuyor zaten.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Murat Bey konuşabilir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Durumumuz çok vahim, yani iktidar hiç konuşmasın, siz her şey konuşun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Söz bizde de ondan.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz dinliyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya, sizi de dinleyeceğiz, sabaha kadar buradayız yani, öyle bir şey yok, sizi de dinleyeceğiz.

Şimdi değerli arkadaşlar, o zaman madem öyle “Bu sistem devam edecek.” diyorsanız... Ha, bu sistemi değiştireceksek, demokratik parlamenter sisteme geçeceksek barajı bir daha konuşalım ama bu sistem devam edecekse barajın sıfır olması lazım. Biz, 6 partinin mutabakat metninde yüzde 3 barajını önerdik. Şimdi birisi, bir arkadaşım şunu diyebilir: E, canım siz de “yüzde 3” dediniz. Evet, dedik ama o demokratik parlamenter sistemde uygulanacak olan bir baraj önerisi, ona geçeceksek yüzde 3 yapalım, yüzde 7 onda bile çok ama bu sistem devam edecek diyorsanız sıfır olmak zorunda. Vatandaş oyuyla bir kişiyi bile milletvekili görmek istiyorsa onun Parlamente’ye gelip sesinin burada duyulması lazım. O yüzden bu meselenin hiç de öyle masumane olmadığını biliyoruz. İhtiyaca binaen baraj inşa edilmiş ama ihtiyaca binaen inşa edilen barajları gelen sellerin yıktığını biliyoruz. İhtiyaca uygun olmayan barajları gelen sellerin yıktığını biliyoruz, hiçbir barajın milletin gelen seli önünde duramayacağını da biliyoruz.

Şimdi gelelim 2’nci maddede getirdiğiniz şeye. Maddelerde bir daha konuşmayacağım bunları, ben dönüp de bir daha tek tek her maddeyi konuşmayacağım Sevgili Başkanım. Yani meramımı anlatayım da, siz, ne yaparsanız yapın, biz de ne diyeceksek diyelim.

Şimdi, bakın, burada başka bir şey getirmişsiniz, diyorsunuz ki: “Ya ittifak içerisinde D’Hondt sisteminde milletvekillerini partiler arasında önce paylaştırıp ondan sonra da o partilerin içerisinde milletvekillerini yeniden dağıtmayı adil bulunmuyoruz, demokrasiye aykırı.”

(Uğultular)

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Özel, Sayın Emir, lütfen dinleyelim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, benim için bu gösterdiğiniz ihtimam nedeniyle.

Şimdi, değerli arkadaşlar...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Başkanım, bir ara versek de sonra devam etse arkadaşlarımız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Pardon...

Şimdi Levent Bey sırasını, bir kişiye nezaket göstererek, başka arkadaşlarına kaydırıldı. Levent Bey'i dinledikten sonra ara vereceğim uygunsa eğer.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) - Değerli arkadaşlar, meramımı anlatacağım, öyle çok uzun uzun bir şey anlatmak niyetinde değilim, derdimi anlatacağım, sabırla dinlemenizi bekliyorum.

Şimdi, teşekkür ederiz burada, yani bunun demokrasiye uygun bir yöntem olduğunu fark etmişsiniz üç buçuk sene sonra, sandıkta neticeleri aldıktan sonra. Biz, size, bunu üç buçuk sene önce, 2018'de burada söylemişiz, benim konuşmam, bu tutanakta 2018'de, hem de burayla ilgili. "Bu hesap oy artırmadan milletvekili artırma projesidir." demişim. Geçmişte bu yaptığınız, şimdi değiştirdiğiniz bu bölüm, oy artırmadan milletvekili artırma projesidir demişim, uzun uzun okumayacağım. "Bu çerçevede milletten aldığınız oyla çıkaramayacağınız milletvekillerini önce büyük sepette toplayalım, ittifak sepetinde, ondan sonra da ittifak sepetinin içinde paylaşalım." demişsiniz diyoruz ama -tarih önünde göreceksiniz diye bu ifadeyi de kullanmışım, tutanaklara merak eden arkadaşlar bakar- "Tarih önünde göreceksiniz, bu sizin elinizde patlar. Bu da size yaramayacak. Bu, ittifaklar içerisinde ittifaka girmeyen, dışarıda kalan partilerin milletvekilini çalma hesabıdır." demişiz; bir. Zannediyordunuz ki ittifaklar kurulmaz. İki ittifaklar içindeki partilerden de küçük partilerin uzun süre yaşayamamasını murat etmişsiniz burada. "Aşkın temsili yine kurumsallaştırmaya çalışmışsınız." demişiz. E, şimdi, üç buçuk sene sonra geldiniz bunu diyorsunuz; bu maddeye itiraz etmeyeceğim ben. Benim bu maddeyle, 2'nci maddeyle ilgili, bu bölümle ilgili maddeye itirazım yok ama niyetimin sizin niyetinizle ilgisi yok. Ben gerçekten demokrasiye inanıyorum, gerçekten Parlamentoda herkesin iradesinin temsil edilmesi gerektiğine inanıyorum.

Değerli arkadaşlar, sizin yaklaşımınız nasıl, hangi hesaplarla seçim kanunlarıyla siyaseti dizayn edebiliriz hesabı. Niye samimiyeti sorguluyorum? Çünkü öyle bir samimiyet sorgulama ihtiyacı doğmasa yüzde 7'de bırakmazdınız barajı -biraz önce söylediğim gibi- aşağı çekerdiniz. Ha, belli ki ya da diğer maddelerdeki işlemlere hiç tevessül etmezsiniz. Ancak görüyoruz ki burada acaba baktınız... Ha, MHP'ye de -yine tutanakta var- o zaman şunu söylemişim: "Bakın, Milliyetçi Hareket Partisinden arkadaşlarımız, siz bunu ittifak ortağıyız diye şimdi imzalıyorsunuz ama bu sizi vuracak, -bu tutanakta yazıyor- bunun zararını siz göreceksiniz." demişim şimdi Milliyetçi Hareket Partisi fark etti ki masada, herhalde dedi ki: "Bunu kaldıracamız arkadaş, bu bize dokunuyor." Ha, şimdi de şunu söylüyorum: Bunu kaldırırsanız da, bunu kaldırmış olsanız bile sandıkta size yarayacak bir sonuç yine çıkmayacak; onun hesabını hep beraber, inşallah, tarihin önünde yine göreceğiz.

Şimdi, gelelim diğer bir meseleye; seçime katılma meselesi. Partilerin seçime katılma hakkını düzenleyen maddede düzenleme yapmışsınız. Grup kurma meselesini seçime girme meselesi olmaktan, daha doğrusu seçime girme hakkı vermekten çıkarıyorsunuz. Eskiden biliyoruz ya örgütlenme şartını gerçekleştirecekti mevcut yasaya göre ya da Mecliste grubu olacaktı. Arkadaşlar -yani yanılıyorsam beni düzeltin- AK PARTİ ilk kurulduğu zamanda o hükümden yararlanarak seçime girmedi mi yirmi sene önce? Fazilet Partisi kapatıldıktan sonra ya da kapatılmadan önce -tam hatırlayamıyorum- ayrıldı milletvekili arkadaşlarımız ve Fazilet Partisinden ayrılan arkadaşlarımız Mecliste grup kurdu ve bu imkânı kullandı, bu seçime girdi. Yani sizin kullandığınız bir imkânı başka partilerin kullanmasından niye rahatsızsınız? Daha önce başka partiler de kullandı, yine -yanılıyorsam- Milli Selamet Partisi geleneğinden, millî görüş geleneğinden gelen partiler daha önce de bundan yararlandılar. Şimdi böyle bir tabloda bunu değiştirmekten muradınız ne? Ha, neymiş? İYİ Partiye Cumhuriyet Halk Partisinin gönderdiği 15 milletvekili canınızı çok yaktı demek ki. Demokrasiye kurulan tuzağı bozan bu önemli

demokratik adım sizi çok rahatsız etti. Yani demokrasiye tuzak kurmak bazı arkadaşları rahatsız etmiyor ama demokrasiye kurulan tuzağı fedakârca, evet gözleri yaşara yaşara, evet ağlaya ağlaya, evet emaneten gide gide ama demokrasinin emaneti olarak, siyasetin emaneti olarak, ülkede siyaset yapma imkânını bilmem Anadolu’da bilmediğimiz filanca kasabanın hâkiminin talimatla verdiği kararlar, bir siyasi partinin kongresini engelleyerek, o partilerde önce oranın dizaynını hâkimler eliyle, kanuna aykırı olarak olağanüstü kongre yapılmasını, delegenin iradesini engelleyerek, durdurup, arkasından önünde siyasette başka seçenek bulmayan bazı arkadaşlarımızın ayrılıp parti kurmaya giriştiklerinde o partileri nasıl parçalarız hesabını yaptığınızda, arkasından o arkadaşlarımızın bir araya gelme iradesi gösterip partilerini kurup İYİ Partiyi kurarak Türkiye demokrasisinde önemli bir pencere açtıklarında bu demokratik çıkışa tuzak kurmak istediniz; bunun adı budur. Nasıl anlatırsanız anlatın; bu kitabı ben başından da okusam böyle okurum, ortasından da okusam böyle okurum, sonundan da okusam böyle okurum, bu kitap böyle yazıldı, başka türlü okunmaz. Ha, ama bir şeyi hesap edemediniz o da demokrasiye kurulan tuzaklara karşı bu ülkenin tarihinden gelen çok önemli bir demokrasi birikimi vardı, tecrübesi vardı, Cumhuriyet Halk Partisi vardı, -ama Sadece Cumhuriyet Halk partisi yoktu- bütün bu tuzakların içerisinde sınavdan, imtihandan başarıyla geçip İYİ Partiyi kuran arkadaşlarımız vardı, buna teveccüh eden milletimiz vardı ve döndüler, baktılar bu demokrasiye kurulan tuzağı, adım adım, taammüden, planlı bir şekilde kurulan tuzağı arkadaşlarımız bozdular; çok da güzel bir şey yaptılar. Bakın, alacakaranlıkta...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – YSK “Seçime katılamaz.” demedi ki İYİ Parti için.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Öztürk, siz devam edin.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – YSK size “Seçime katılamazsınız.” demedi.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Siz konuşursunuz...

Bakın, ne rahatsız etti biliyor musunuz, ne rahatsız etti biliyor musunuz? Ben biliyorum, rahatsız eden şeydu...

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Siz milletvekili kiraladınız.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ya, doğru düzgün konuşun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bırakın arkadaşlar.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) - “Kiralamak” ne demek?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir saniye Sayın Milletvekilim...

MURAT EMİR (Ankara) – Ayıp ya, “kira” demeyin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir saniye Sayın Milletvekilim, bir saniye...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Gemerek Hâkimini siz mi kiraladınız o zaman?

MURAT EMİR (Ankara) – Daha ağırları ışıtırsınız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Değerli arkadaşlar, ben meramımı anlatırım, rahat olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tezcan’ı dinleyelim arkadaşlar, lütfen.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar, yani netice, Yüksek Seçim Kurulunun alacakaranlıkta toplanmaya hazırlanıp tam da “İYİ Parti seçime giremeyecek.” diye bir hafta sonu karar vermeye, bir pazar günü karar vermeye hazırlandığı zaman hiçbiriniz duymadan, Yüksek Seçim Kuruluna talimat verebilme imkânı bulamadan bu işlem gerçekleşti ve demokrasiye kurulan tuzak bozuldu; İYİ Partinin seçime gireceğı, grup kurduğı anlaşıldı. İşte, buna tahammül edemiyorsunuz, buna tahammül edemiyorsunuz.

Ha, gelelim milletvekili kiralama işine, gelelim milletvekili transferi işine. İhale pazarlıklarıyla milletvekili alırsanız o ahlaklı olur, milletvekillerinin borçlarını ödeme hesabıyla milletvekili alırsanız o ahlaklı olur, sandıkta yenemediğiniz, sandıkta milletin oyuyla yenemediğiniz belediye başkanları ve belediye meclisi üyeleri olur da pazarlık yaparak sizin partinize geçerse onlar vatansever milletvekilleri, belediye başkanları, belediye meclis üyeleri olur ama onlar geçmeyip “Ben aldığım oyun iradesinin temsilciliğini yapacağım, milletin oyuyla gelen milletin oyuyla gider.” diye bu zorbaca uygulamalara karşı direndiği zaman onlara kayyum atamak mübah. Yani şimdi, kime neyi anlatıyorsunuz? Bunları bırakın, bunların hepsi bahane. Buradaki mesele şudur: Bakın, ya, bir parti grup kuracak -bakın, hepsini anlattım, tekrar dönmeyeceğim; siz yararlandınız vesaire bunları geçtim; ya, bir de bugüne bakalım ya da bugünden sonraya- Parlamentoda, Mecliste işlemleri yapacak, grup başkan vekili olacak, o parti millet adına her şeyi yapabilecek, grubun bütün imkânlarından yararlanacak, seçim zamanı o partiyi seçime sokmayacaksınız. Ha, yapabilirsiniz yani oyla, bu Parlamentodaki çoğunlukla bunu yapabilirsiniz ama dün olduğu gibi bugün de buradan size ekmek çıkmaz arkadaşlar, başka fırına gideceksiniz, başka fırına; bu fırında size ekmek yok.

Ha, gelelim bu düzenlemenin başka tarafına, bak, burada önemli bir şey yapmışsınız, doğruya doğru, hakkını verelim; orada kongrelerle ilgili müphem bir maddede düzenleme yapıyorsunuz, yine müphem yapıyorsunuz ama en azından burada o düzenlenebilir, o müphemlik giderilebilir. Nedir o müphem madde? Şimdi, aslında Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanunu’nda seçime girmeye ilgili hükümde birinci fıkradaki örgütlenme şartı kuruluş dönemindeki şarta ilişkindir, gerekçe de yazmışsınız ama Yüksek Seçim Kurulu, son dönemde biraz da sizin bu tuzaklarınızı belki hazırlamak için -ya da onu gördüğünüz için daha önce o tuzakları hazırlamıştınız- İYİ Partiyi seçime sokmamanın ilk planlamasını o sene, 2018 yılının Ocak ayında Demokratik Sol Partiyle ilgili verdiği bir kararla yapmıştı. O güne kadar örgütlenme şartını, kuruluş dönük örgütlenme şartını bütün bir partinin yaşamı, dönemi için uygulamamıştı ve o şartı sadece kuruluş dönemine ilişkin uyguluyordu ama 2018’in Ocak ayında Demokratik Sol Partiyle ilgili -kimse dikkat etmeniz ya, Demokratik Sol Parti; Parlamentoda yok, bir şeyi yok, işte, anketlerde gözüküyor o zaman- Yüksek Seçim Kurulu içtihadını değiştirdi ve dedi ki: “Ben örgüt kurma şartına artık sadece kuruluş için bakmayacağım, 41 ilde örgütlenme şartına her dönem için bakacağım. Her ilde üçte 2 ilçede kongresini yapma şartında sadece başsavcılıktan gelen yazıyla yetinmeyeceğim, kongresini yapmış mı diye bakacağım, örgütlenme şartını buna göre koyacağım.” Bu tuzağı gördük, o günden itibaren işte o tuzağı bozmak için bu 15 milletvekili meselesi olmuştu.

Şimdi, bu Yüksek Seçim Kurulunun hatalı içtihadını düzeltmek için bir fırsat bu yani diyorsunuz ki gerekçe de: “Bu, kuruluşla ilişkin bir şarttır.” Doğrudur, buna itirazım yok. Peki, bunu düzeltelim, yahu, düzeltelim de bir şeyi düzeltirken de düzgün düzeltelim. “İki defadan fazla ihmal etmiş olmama...” Bir kere, 40 kere okuyacaksınız bir şeyi; bu bir,

İki: Ya, buna “ihmal etmiş olmama” dediğiniz zaman yahu, kim tespit edecek, ne tespit edecek bunu? Anayasa Mahkemesinin ihtar düzenlemesi var yani kim tespit edecek, bir partiye Siyasi Partiler Kanunu üç yıl kongre yapmama hakkı veriyor, iki yıl normal süre, bir yıl da ilave süre; üç yıl. Şimdi, “iki defa ihmal etmemiş olma” demek, ne demek bu? Üç yıl yapmadın, bir; ondan sonra öbür üç yıl mı başlayacak? Belli değil, yoruma tabii. Ya, başladı öbür üç yıl, altı yıl yapmadın; buna da bir şey yok, iki kere ihmal etme hakkın var. Üçüncü ihmal üçüncü üç yılda mı başlayacak? Bilmiyoruz, bakın, “başlayacak” demiyorum, kim nasıl yorumlayacak belli değil, Yüksek Seçim Kurulu ne yapacak belli değil, siz ne yapacağınızı gerekçe yazmamışsınız, belli değil. Ya, o zaman Anayasa Mahkemesinin ihtar şartına bağlayalım, misal yani ya da başka bir yol bulalım.

Ha, şimdi, başka bir şey daha var -ben buna itiraz için söylemiyorum bunu- bunu yaparken grubu bulunan partiyi, Mecliste grup kurmuş partiyi seçime sokmayacağım diyorsunuz kendiniz yararlandığınız hâlde ama dokuz sene sadece adı olmuş tabela partiye gerekirse dokuz sene girebilsin kardeşim diyorsunuz. Bakın, “girmesin” demiyorum, girsin, eyvallah ama niye? Acaba yedekte beklettiğiniz partiler mi var? Acaba münhal bekleyen devlette görev yapmış eski bazı siyasetçilerimizi yeniden göreve davet edip millet ve memleket için, onları da filanca bir partiye yamayıp o partiler varsın dokuz sene kongre yapmamış olsun, biz bu hükmü koyarsak onlara veremeyiz 20 milletvekili; e, biz bu hükmü koyarsak onlar da seçime giremezler, onları da sokuverelim diye bir hesabınız mı var? Göreceğiz yarın. Ya da şundan mı korkuyorsunuz: Yahu, bu işler gidiyor, gemi batıyor, gemi batarken herkes batan gemiden kaçır. Hani biliyoruz ya Millî Görüş geleneğinden 20’şer milletvekili ayrıldı, AK PARTİ de ayrıldı, bir parti kurdu, o zaman Anayasa Mahkemesinin kapatma kararlarına karşı oluyordu bunlar ama bugün de milletin sandıkta kapatmaya dönük bir işlemi var yani sandıkta bu iktidarın kilidini çevirecek, kapatacak. Acaba olur da içimizden 20 aklıevvel milletvekili çıkarılır de “Yahu bu gemi batıyor, biz en azından başka bir kayık bulalım, bir tahliye sandalı bulalım, 20 kişi o tahliye sandalına binelim ve bu selden, felaketten kurtulalım.” deyiverir endişesiyle ona mı önlem alıyorsunuz? Onu da bilmiyorum, onlara bakacağız yani önümüzdeki dönemde neye önlem aldığınıza bakacağız ama bu yol, yol değil; bunun yanlış kısmını beraber düzeltelim, itiraz ettiğimiz kısımlar da aynı şekilde baki.

Şimdi, gelelim şu hâkimler meselesine. Allah’ınızı severseniz, ya, Allah’ınızı severseniz elinizi vicdanınıza koyun ve düşünün yani şimdi, en kıdemli hâkimden ne rahatsızlığınız var, yahu niye rahatsızsınız? Bakın, şimdi, en kıdemli hâkim en tecrübelidir. Evet, biraz önce müstehzi söylendi “en yaşlı hâkim” diye, evet, en yaşlıdır, yaşlılık kötü bir şey değildir. İhtiyar heyetleri sadece yaşla ilgili değil, eski toplumlarda ihtiyar heyetleri oranın bilgeliliğini de temsil eder, “ihtiyar heyeti” adı oradan gelir. Ya, işte, ak saçlılar vardır her zaman, sizin siyasetinizde de bizim siyasetimizde de millette de ak saçlılar vardır; yargıda da vardır yani en kıdemli hâkim, tecrübesi en fazla olan hâkimdir, etkiye en az açık olan hâkimdir, eyvallahı en az olan hâkimdir. E, bundan niye rahatsızsınız?

1) Tecrübesi az olan hâkim mi istiyorsunuz?

2) Etkiye açık hâkim mi istiyorsunuz?

3) Eyvallahı olan hâkim mi istiyorsunuz?

Bunun başka bir izahı yok, yok başka bir şey; arıyorum, arıyorum, arıyorum; bulamıyorum. Ha, biliyorum aslında, biliyorum yani şimdi, İstanbul seçimlerinde ne yaşadığımızı gördük, yani milletin gönlünde kaybedilen iktidarı bir taraftan satır aralarında kanunlarla öbür taraftan da seçim kurullarında yapılan oynamalarla yeniden devam ettireceğini sanıyorsunuz; ettiremezsiniz, vallahi de ettiremezsiniz, billahi de ettiremezsiniz. Bakın, bunu göreceksiniz. Şimdi, ama ne yapacaksınız biliyor musunuz? Hırs insanın gözünü kör eder ya, hırs aklı tatile çıkarır ya, bir ailede birinin hırsı aklını tatile çıkarırsa onun zararını o ailedeki bütün kurulu düzen çeker, sadece hırsı aklının önüne geçen çekmez. Ya, 1950’den beri Türkiye...

Bakın, 46 seçimleri hala tartışılır, İttihat ve Terakki Dönemi’ndeki sopalı seçimler hala tartışılır bu memlekette. 46 seçimlerinde en çok siz bizi eleştirirsiniz, tek parti döneminden ilk çıkış ama 1950 yılında iktidarıyla muhalefetiyle rahmetli Adnan Menderes, Celal Bayar ve rahmetli İsmet İnönü beraber bir araya gelmişler, 50 seçimleri öncesinde Türkiye’de demokrasiyi kurtarmak için önce adil bir seçim sistemi kurma konusunda anlaşmışlardır. Ve ne güzel bir iş yapmışlar ki aradan geçen bakın, 1950-2022 -yuvarlayarak söylüyorum- yetmiş iki senede -son yirmi senenin on senesi- sizin son yirmi yıllık iktidarınızın son on senesinde de bunu bozmaya dönük bütün çabalarınıza rağmen bu memlekette

seçim sistemi, seçim hâkimleri hâlâ gerçekten kaliteli, düzgün işler yapmışlardır. Ya, şüpheler olmuştur, müphem durumlar olmuştur ama en azından vicdanları rahatlatan şeyler yapmışlardır. 1950’den beri uygulanan bu sistemden niye rahatsızsınız ya? Adnan Menderes rahatsız olmadı, İsmet İnönü rahatsız olmadı, Bülent Ecevit rahatsız olmadı, Süleyman Demirel rahatsız olmadı, Alparslan Türkeş rahatsız olmadı, Necmettin Erbakan rahatsız olmadı, Turgut Özal rahatsız olmadı, düne kadar siz rahatsız değildiniz. Sayın bütün liderleri, Tansu Çiller... Herkesi sayın.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kenan Evren...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Kenan Evren bile -evet, doğru söylüyor arkadaşım- o bile rahatsız olmadı. Ya, niye rahatsız oldunuz ya? En kıdemli hâkimden niye rahatsızsınız? Diyorsunuz ki: “En kıdemli hâkimi bırakacağız...” Ben teknik ayrıntıyı bırakıyorum, arkadaşlarım anlatırlar, birinci sınıf hâkim ile birinci sınıfa ayrılmış hâkim arasındaki farkı. Birinci sınıf bile sizi rahatsız ediyor, birinci sınıfa ayrılmış olma. Yani biraz daha kıdemsizini bulalım. Niye? Bir havuza atalım. Yani diyorsunuz ki: “En kıdemli hâkimin yerine tombaladan çıkan hâkime emanet edeceğim ben seçimi.” Bu, budur. “Tombala çekeceğim, tombaladan hangi hâkim çıkarsa ona emanet edeceğim.” Yapmayın. Bakın, bu, Türkiye’de seçim sistemine vuracağınız en büyük darbelerden biridir. Bu da kurtarmaz sizi. Bakın, bu söylediğimi, sakın ola ki, yeminle söylüyorum, buradan seçim kazanırsınız endişesiyle söylemiyorum; kazanamayacaksınız. Nasıl üç buçuk sene önce söylediğimi çıkarıp önünüze koyduysam bundan sonraki dönemde de bu işleri düzeltmek bize düşecek yeni Parlamentoda, inşallah, yine burada olacağız. Sizden olanlar da olacak Sayın Yıldız, inşallah siz de olursunuz burada milletvekili olarak, iktidar olarak değil; o zaman hangi arkadaşlar temsilci olursa bizim arkadaşlarımız bu söylediklerimizi çıkaracaklar önünüze böyle koyacaklar ve “Bakın, işte, şimdi biz sizin bozduklarınızı düzeltmeye geldik, düzeltiyoruz.” diyecekler. Bundan emin olun, onun için anlatıyorum bunları.

Şimdi, bitiyor, sonuna geliyoruz. Değerli arkadaşlar, hâkimlerle ilgili mesele bu, ne olduğunu siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz ama korkunun ecele faydası yok.

Şimdi, gelelim şu sandık kurulu üyeleri meselesinde olur almak... Yani “Bir parti, sandık kurulundan birini yazdığı zaman başka bir partinin üyesini yazıyorsa, onun oluru almalı.” diyor. Yani şunu diyor: “Partiye üye olmayan, herhangi bir partiye üye olmayan birini yazabilirsiniz.” Buna bir mahzur yok anladığım kadarıyla. Kendi üyeni zaten yazarsın, başka bir partiye üye olursa... Ya, buna niye ihtiyaç duydunuz? Adam gelir yani başka partiye üye adam sandık kurulu üyesi görevi yapmak istemiyorsa gelmez. Ya, mesele sandıkta mümkün olduğunca en geniş denetimi ve temsili sağlamak değil mi? Demokrasinin, adil seçimin, güvenli seçimin şartı bu değil mi? Farklı farklı... Niye sandık kurulu üyelerinin dışında biz oralarda müşahit görevlendiriyoruz, niye temsilciler görevlendiriyoruz? Bunu sağlamak için. E, niye bunu çekiyorsunuz? E, bu bir.

İki, ya, bir de başka bir şey var: Partilere, siyasi partiler sicilini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı açmıyor ki. Hiçbir parti kendi sicilinin dışında sicili göremez. E, nereden bilecek? Yazarken nereden bilecek?

Üç, ya, bir kere AK PARTİ’nin bu konuda sicili bozuk Türkiye’de. Bizim ilçe başkanlarımızı bile haberi olmadan parti üyesi yaptılar, sonra da iki partiye üye diye düşürdüler, adamlar düştükleri zaman üyelikleri anlaşıldı. E, şimdi siz kalkıp da yeniden bir üye seferberliğine girerseniz -hani kötü niyetli değilsiniz, öyle bir şey ima etmiyorum da- ilçe başkanlarınız, il başkanlarınız Sayın Cumhurbaşkanımızın gözüne girmek için adamların haberi olmadan akın akın üye yazıyor, onlar da gönderiyor Yargıtay Başsavcılığına. E, yani şimdi bunların sandık kurulu üyeliklerini düşürürseniz ne olacak? Ya, böyle bir şey olur mu, Allah’ınızı severseniz. Bir akıl işi değil bu. Biraz önce arkadaşım söyledi, onu tekrar etmiyorum yani adam gelip görev yapıyorsa zaten onay vermiş demektir. Ne

istiyorsunuz yani ne yapacak? Ne derler, işte, bilmem ne mumla ya da kırmızı kurdeleyle kabul yazısı mı yazacak? Takdirname mi vereceksiniz? Bırakın bu işleri. Sandık meseleleriyle oynamayın, anlamsız bir iş bu.

Ha, şimdi, gelelim...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Başka?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bitiyor, bitiyor Feti Bey.

Yani siz dört senede hazırlayamadınız, biz de işte yirmi dakikada anlatmaya çalışıyoruz, ne yapalım, dört sene sonra geldi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Otuz dört dakika oldu yalnız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bitti Sayın Başkan, sonuna geldim. Olsun ne olacak? Canınız sağ olsun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tabii, tabii.

Buyurun, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Zaten on dört dakikasını bizim arkadaşlarımızın konuşmalarını durdurup benim konuşmamı sağlamak için harcadınız o yüzden on dört dakikayı ilave edin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun efendim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, değerli arkadaşlar, başka bir şey, bu kütüklerle ilgili... Ya, bir yıl önceki kütükler bu yerel seçimlerde diyorsunuz ki: “Bir sene önceki kütük.” yani 2024 yerel seçimlerinde 2023’ün kütükleri 2022’nin sonunda yayınlanıyor.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Üç aya çeviriyoruz onu.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani üç aya çeviriyoruz ama bu şu demektir: Bir sene boyunca devletin nüfus müdürlerinin yaptığı kayıtlar sahte kayıtlar, yani şüpheli kayıtlardır, sahte demek çok iddialı olur da, şüpheli kayıtlardır. Yani zaten kütükler güncelleniyor. En güncel kütükle seçime gitmek esastır. Yani düşünün, o bir yıl içerisinde gerçekten nakiller olacak. Siz o nakilleri, normal hayatın akışı içerisinde devletimizin İçişleri Bakanlığının yaptığı nakilleri şüpheli nakiller sayacaksınız. Ne için? Seçim için. Seçim dönemindeki hareketler zaten kontrole tabi. Askıya çıkıyor, kontrol ediliyor. Buna ne gerek var? “Üç ay içinde” diyorsanız en sonu alırsınız, en son, niye bir yıl önceye çekiyorsunuz? Madem üç ay içinde yapacağız onları, “en son olan” diye yazın, bir ay içinde yaparsanız bir ay, iki ay içinde yaparsanız iki ay, teknoloji geliyor, üç ay içinde yaparsanız üç ay. “En son güncellenen kütük.” deyin. Niye bir yıl önceye çekiyorsunuz? Niye “bir önceki kütük” diyorsunuz? Yani çok masumane gibi anlatırsın sevgili Recep kardeşim, değerli milletvekili arkadaşım, Isparta’da kandırabilirsin de vatandaşları beni kandıramazsın yani.

Şimdi, sonuçta bir başka konu, bu kütüklerle ilgili yaptığımız diğer düzenleme yani bu, güya havuzdaki seçmenleri almaya dönük düzenleme. Yahu, arkadaşlar, kendi adresinde olmayan adamı son adresi diye götürüp oraya koyacaksınız. Güncelleniyor yani itirazlar var, itirazlarda sandığa itiraz edip “Benim adresimde oturmuyor.” diye düşürebiliyorsunuz. Sonra bir bakmışsınız, son itirazdan sonra önünüze bir liste gelmiş, hiç olmayan adamlar, onları düşürme şansınız yok. Niye? Havuz diye bir şey kalmadı, adresi belli olmayan kişi... Benim adresimde bana rağmen isim olacak, sizin adresinizde size rağmen isim olacak. Ya, böyle bir şey olur mu? Bunun izahı var mı? Bunu bir izah edin bakalım. Madde gelince izah edin, şimdi değil. Madde gelince imzası olan arkadaşlar izah etsin.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bizim karşı çıkmamız lazım, onu sizin desteklemeniz lazım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, buradaki mesele kütüklerin güvenli olmasıdır.

Başka bir konu, söyledi arkadaşlarımız, yahu, yani sağır sultan bile şunu çok iyi biliyor ki bu sistemde bakanlar artı başbakan; tamamının toplamı cumhurbaşkanı; tek kişilik yürütme, hatta daha ötesi de, bütün artık Varlık Fonundan tutun, Merkez Bankası bile Cumhurbaşkanı oldu. Hadi onları geçtim, Anayasa’da tarif edileni söylüyorum. Ya, bunların hepsi Cumhurbaşkanı; bakanlar ile başbakanın toplamı. Bu sistemi böyle geçirdiniz. E, şimdi bu bakanlara seçimle ilgili yasakları koydunuz, “Araç kullanamaz, seyahat edemez.” diye. E, başbakan ne oldu? Niye total bırakıyorsunuz burayı arkadaşlar? Yazık değil mi? Yürütmeyi niye total bırakıyorsunuz? Yürütmenin eskiden olan bir yarısı yasaklara tabi ama öbür, en önemli, en kudretli olan kısmı yasaklara tabi değil. Niye? Yani şuna ihtiyacı mı var Sayın Erdoğan’ın? Başka cumhurbaşkanları bunu kullanmayacak yani ilk seçimden sonra değişeceği için madde de değişecek ama kullanmayacak. Biliyoruz ki Sayın Erdoğan’ın bunu kullanma tıynetini var; eğilimi, tıynetini bu yönde ve bunu kanuna yazıp burada geçirmeye çalışıyoruz. Ya, biri döner... Bakın, Hocam burada, anayasa hukukçusu, anlatırlar ileride, dışarıdan gelenler, birileri Türkiye’yi örnek verir, der ki: “Arkadaşlar, bir dönem Türkiye’de böyle bir şey olmuştu, bir sistem değişmişti. O zaman sistem değişirken bütün kanunlarda ‘Başbakan’ olan yeri çıkardılar, ‘Cumhurbaşkanı’ yazdılar.” Hepsinde yazdınız. Hepsinde “Başbakan” olan yeri... Hani “Bakanlar Kurulu” olan yeri “Cumhurbaşkanı” yaptınız “bakan” olan yeri “Cumhurbaşkanı” yaptınız “Başbakan” olan yeri “Cumhurbaşkanı” yaptınız, öbür kanunlarda yaptınız; buna gelince niye yapmıyorsunuz? Burada niye yok “Cumhurbaşkanı”? Birisi açıklasın, o maddenin sırası gelince birisi açıklasın. Biliyoruz niye olduğunu. Ha, şunu da biliyoruz: Bu olmasa bile, fiilen Sayın Cumhurbaşkanı, kanunu ihlal etme konusunda yetenekli olduğu için yine dinlemeyecek, yapacak. Hani, sizin İçişleri Bakanınız “Yapın, arkasından hukuk gelsin. Önce yapın.” diyordu. Yapmayın, bozmayın ya; bu kadar da olmasın yani en azından kitabına uydurun Sayın Yazıcı, en azından kitabına uydurun. Bu kadar oldu mu artık işin ayarı kaçıyor, dozu kaçıyor.

Son olarak, arkadaşlar, şu yürürlük maddesiyle ilgili mesele...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Cumhurbaşkanı yürütemez.” de ona da!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yok, onu söylemiyorum; o değil söylediğim, o değil.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Her şeyi yürütüyorlar, bunu da yürütürler!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Orada şunu demem lazım: “Bakanlar yürütür.” Siz “Başbakan”ı ayırdınız “Cumhurbaşkanı”nı saymıyorsunuz ya, orada öyle... O değil söyleyeceğim madde.

Şimdi “Üç ay içerisinde bu seçim kurullarını yenileyeceğiz.” diyorsunuz. Anayasa’nın 67’ye son açık. Anayasa Mahkemesi karar vermiş. Neyle ilgili? Sürelerin uzatılmasıyla ilgili. Evet, verdi ve yanlış karar verdi; bu kadar açık.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Konu da farklı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, yanlış karar verdi; konu aynı da olsa onda da yanlış karar verdi, farklı da olsa yanlış karar verdi ki bu, başka bir konu. Şu anda niye ihtiyaç duyuyorsunuz? Niye üç ay içerisinde değiştireceksiniz? Bir sene sonra yürürlüğe girecek. “298 sayılı Kanun” dediği zaman onun içindeki her şey seçimi kapsamaz.” dedi Sayın Yıldız. Yani şimdi, bu kanun, bu maddeler... Burada bu seçim kurullarını, hâkimleri belediye zabıtası mı tayin edecek, pazar yeri mi dağıtacak? Ne yapacak bunlar? Seçim yönetecek ya. 298 sayılı Kanun, 2839 sayılı Kanun, 2820 sayılı Kanun, 2972 sayılı Kanun; bu kanunlara göre ya Milletvekili Seçimi Kanunu’nu ya yerel seçim kanununu ya Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu’nu yönetecekler. Ya, bu şimdi seçime ilişkin bir iş değil mi? Bu, pazar yeri dağıtma işi mi? Bu, ihale verme işi mi? Ne işi bu? Seçim işi. Nasıl 67’ye sona girmez bu. Birisi bunu makul açıklasın ama bahaneyi sığınarak değil. Bunların olmayacağını biliyoruz.

Netice, muhtarlarla ilgili son sözüm şu: Bizim muhtar adayları konusunda söylediğimiz nettir, meseleyi kökünden çözen birleşik oy pusulasına dönülmesi gerekir. Birleşik oy pusulasına dönülmeden önce bu işler çözülmez. Muhtar seçilecek, yarışa girecek, yukarıdan aşağı bir ay süre vereceksiniz. Olmadı, mazbatayı alamaz, sıraya girecek, muhtar sırası başlayacak Seçim Kurulunun önünde “Aman olsa da öteki düşse de...” Bir de muhtar kuyruğu oluşturacaksınız. Patates kuyruğu oluşturdunuz, soğan kuyruğu oluşturdunuz, et kuyruğu oluşturdunuz, şimdi de muhtar kuyruğu oluşturacaksınız; yazıktır, yazıktır!

Sabrınız için teşekkür ediyorum. Netice şudur; işin özü, başta söylediğimi tekrar sonda söyleyerek bağlıyorum: Siz istediğiniz kadar bu kanun değişikliklerini yapabilirsiniz ama milletin gönlünde kaybettiğiniz itibarı seçim kanunu arasındaki hilelerde, satır aralarında yeniden tesis edemezsiniz. Kaybettiğiniz yerde bulun, millete gideceksiniz. Gidin millete, ondan sonra, orada, dönün, arayın, bulun.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bayağı uzun bir çalışmamız oldu. Müsaade ederseniz ara verelim.

Kırk dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.24

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 21.25****BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)****BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)****SÖZCÜ : Emine ZEYBEK (Kocaeli)****KÂTİP : Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)**

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Toplantıyı açıyorum.

Şimdi Sayın Levent Gök Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi tekrar sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz yasa teklifini incelediğimizde birazcık geçmişe doğru bazı değerlendirmelerin yapılması gerektiği ihtiyacını duyduğumu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Her ülkenin kendi siyasal sistemi, seçim sistemleri o ülkenin kendi uygarlık ölçüsüyle baş başa geçer. Bütün uygar ülkelere baktığınız zaman geçmişten gelen tüm deneyimlerin, tüm tecrübelerin, tüm yasa değişikliklerinin birbirini tamamlayan ve süreklilik arz eden bir yapıda olduğunu görürüz. Bu hem siyasal sistemin istikrarı açısından çok önemlidir hem de ülke yönetiminde söz sahibi olmak isteyen herkes bilir ki oyunun kuralları çok önceden belirlenmiştir ve siyasal sistem de bu kurallara göre şekillenmektedir. İktidarlar da bu seçim tekliflerini... Siyasi Partiler Kanunu’ndaki yazılı maddelere göre de seçimler de değişecektir; kimi iktidarda olacaktır, kimi de muhalefette olacaktır. Dolayısıyla her ülkenin seçim teklifi ve siyasi partiler yasası başlı başına o ülkenin demokrasi standardıyla çok özdeştir; bu, çok açık ve nettir. Demokrasiyle yönetilmeyen pek çok ülkeye baktığımız zaman kuralların zaten yeteri kadar olgunlaşmadığını, sürekli bir şekilde değiştiğini ve birbiri ardına yapılan değişikliklerle siyasal sistemin de tam da rayına oturmadığını görürsünüz. Hep söyleriz, İngiltere’nin yazılı anayasası yoktur ama İngiltere iki yüz yılı aşkın bir zamandır anayasası olmadan demokrasisini korumuştur, güçlendirmiştir ve kimse bunlarla oynamayı da pek düşünmemiştir çünkü siyasal sistem öyle bir oturmuştur ki artık herkes bunda A partisi de olsa, B partisi de olsa hemfikir olmuştur.

Türkiye, Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde cumhuriyeti kurduktan sonra Atatürk’ün hayatta olduğu dönemde çok partili siyasi hayatı denemiştir, bir iki teşebbüs başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Sonuçta, İkinci Dünya Savaşı sırasında İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı olduğu dönemde İkinci Dünya Savaşı’ndaki gelişen dünya tablosu içerisinde liberalleşme eğilimlerinin dünyada güçlenmesi ve bu tarz yapılanmaların itibar kazanması, devletler arası ilişkilerin de böyle yapılanmalar sayesinde gelişmesinden kaynaklanan ve başka pek çok gerekçelerle siyasi hayatımızda İsmet İnönü’nün önderliğinde çok partili siyasi hayatın önu açılmıştır. Buna gelirken o çok da kolay olmamıştır; örneğin, Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde önce Adnan Mendereslerin, Celal Bayarların başını çektiği bir milletvekili grubu hepinizin bildiği gibi 1945 yılı Temmuz ayında bir Dörtlü Takrir vermişlerdir partiye sunulmak üzere. Bunların içeriğine baktığımız zaman, bugün yaşadığımız tartışmaların benzerlerinin o tarihlerden itibaren de yapıldığını görürsünüz. Celal Bayar, Fuad Köprülü, Refik Koraltan ve Adnan

Menderes'in vermiş oldukları, Cumhuriyet Halk Partisine sunmuş oldukları Dörtlü Takrir'de Şunlar söylenilmiŐtir, tutanaklara geçmesi açısından önemli yani bir kendi tarihimizi bir parça tarif etmek açısından. Burada metnin sonuna doğru, Dörtlü Takrir'de Şunlar istenilmiŐtir:

1- Milli hâkimiyetin en tabii neticesi ve aynı zamanda dayanağı olan Meclis murakabesini Anayasamızın yalnız Şekline değil, ruhuna da tamamıyla uygun olarak tecellisini sağlayacak tedbirlerin alınması.

2- Yurttaşların siyasi hak ve hürriyetlerinin, daha ilk Teşkilat-ı Esasiye Kanunumuzun gerektirdiği -geniŐlikte- kullanılabilmek imkânlarının sağlanması.

3- Bütün parti çalışmalarının, yukarıdaki esaslara tamamıyla uygun bir Şekilde yeni baştan tanzimi.

Yani orada siyasi hayatın  n  açılarak herkesin, Meclisin de denetiminde olmak kaydıyla, siyasi hayatımızın güçlendirilmesi ve bunun  n n n açılması talep edilmiştir. Bildiğiniz gibi, bu Dörtlü Takrir Cumhuriyet Halk Partisi Grubunda reddedildikten sonra, 7 Ocak 1946'da Demokrat Partinin kuruluŐuyla Demokrat Parti ilk kongresinde "Hürriyet Misakı" diye bir bildiri yayınlamıştır Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri. Bu Hürriyet Misakı Bildirisi, son derece, o tarihsel koşullar içerisinde yine bizleri bugünkü tartışmalara götürecek ilintili bir metindir. Orada da 7 Ocak 1946'da Demokrat Partinin kongresinde Şunlar söylenmiŐtir: Vatandaş hak ve hürriyetlerini halelder eder mahiyette olan ve Anayasa'mızın ruhuna ve metnine uymayan kanun hükümlerinin kaldırılması, vatandaş reyinin emniyet ve masumiyetini sağlamak ve milli h kimiyet prensiplerini teminat altına almak maksatlarıyla Őe im kanunlarında değişiklikler yapmak, devlet reisli i ile -bu da altını çizerek okuyalım bunu- fiili parti reisli inin bir zatın uhdesinde birleŐmemesi esasının kabul . 1946'da Demokrat Partinin kongresinde alınan kararları s yliyorum.

Değerli milletvekilleri, bu tablo içerisinde bakıldığı zaman Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki gerginliklerin artması  zerine Cumhurbաkanı İsmet İ n n  hem bir yandan Celal Bayar'ı hem de o zamanki Başbakan Recep Peker'i birkaç defa yanına  a ırarak artan muhalefet iktidar iliŐkilerindeki tansiyonu düşürmek amacıyla girişimlerde bulunmuŐtur; Celal Bayar, birkaç defa Adnan Menderes'le görüŐmüŐtür, birkaç defa yine BaŐbakanla görüŐmüŐtür. Muhalefetin iddiası, o zamanki Demokrat Parti "İktidar bize hayat hakkı tanımıyor, bize nefes aldırıyor yani biz siyaset yapmak istiyoruz ama iktidar bizi bir Şekilde önlüyor." diye bir talepte bulunmuŐ ama iktidar da muhalefetin kanunların hilafına, aykırı davranarak ortada bir kaos yaratma arayıŐı içerisinde olduğundan bahsederek muhalefeti İ n n 'ye Őik yetini, taleplerini bildirmiştir. Sonuçta, birkaç defa yapılan bu görüŐmelerden sonra, İsmet İ n n , 12 Temmuz 1947'de bildiğiniz gibi, 12 Temmuz Beyannamesi'ni yayınlamıştır. Bu, kıymetli bir beyanname, aslında günümüz için de değerlendirilmesi gereken ve ta o zamanlardan bir Cumhurbաkanı iktidar partisi muhalefet partileri arasındaki iliŐkileri de tanzim edecek bir resmi belge olması açısından da çok önemlidir. Bu beyanname, 12 Temmuz Beyannamesi'nde İsmet İ n n  görüşleri anlattıktan sonra kendisine bir vazife vermiştir ve Şu cümleyle söylemiştir. Şimdi, ben bu d   m  çözmeye çalışacağım -çözmeye  alıŐı ı d   m, iktidarla muhalefet arasındaki tartıŐmalardır ve gerginliktir- gördüm ki -Şunu da çok samimi beyannameye yazmıŐtır- "Taraflardan hangisinin haksız ya da hangisinin haklı olduğu konusunu aramakta fayda görmüyorum. Ben iŐimi yapacağım ve beni bu inaniŐa getiren durum hakkında görüşümü kamuoyuyla paylaŐaca ım." 12 Temmuz Bildirisi'ni her iki partinin temsilcilerinin görüşünü ve onayını aldıktan sonra kamuoyuna açıklamıŐtır ve orada demiştir ki: "Ben -bu Şartlarda- bir devlet başkanı olarak kendimi her iki partiye karşı müsavi derecede vazifeli gördüm."  ok önemlidir bu ve devam etmiştir: "Siyasi partilerin hangisi iŐbaŐına gelirse gelsin, onları, idare mekanizmasında çalışanların, haklarına ve itibarlarına karşı adalette bir zihniyette olacaklarına inandıracaktır." Yani iktidara gelen bir parti kendisinin adaletli olacağını herkese

inandıracaktır. Yine, İsmet İnönü “Varmak istediğim netice başlıca iki parti arasında temel şartın, yani emniyetin yerleşmesidir, -birbirlerine güvenecekler- muhalefet, teminat içinde yaşayacak ve iktidarın kendini ezmek niyetinde olmadığından müsterih olacaktır.” Bakın, çok güzel sözler bunların her biri ve “İktidar da muhalefetin kanun haklarından başka bir şey düşünmediğinden müsterih bulunacaktır. Bütün vatandaşlar da iktidarın şu parti veya bu partinin elinde bulunması ihtimalini vicdanen rahatlıkla düşünecektir.” Bunu, 1947 şartlarında, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Garp Cephesi Komutanı, İstiklal Savaşı’nın kahramanlarından, cumhuriyetin kurucularından İsmet İnönü kamuoyuna deklare etmiş ve bunu kendisine bir vazife olarak almıştır.

Tabii, değerli milletvekilleri, sonuçta, 1949 yılına gelindiği zaman, 1946 seçimlerinden sonra yine muhalefetle iktidar arasındaki gerginliğin artmasından önce, 20 Haziran 1949’dan önce, Demokrat Parti, yine 2’nci Kongresi’nde Millî Ant yayınlamıştır. Bu tarihten iki yıl öncesine sizleri götürmek isterim; Demokrat Partinin taleplerinden bir tanesi devlet başkanlığı ile parti reisliğinin kaldırılmasına yönelik bir talepte bulunmuştu. 1947 yılında gelişen olaylarda İsmet İnönü bu tabloyu görmüştür Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve 30 Kasım 1947 tarihinde, bundan tam yetmiş beş yıl önce yapılan Cumhuriyet Halk Partisinin Tüzük Kurultayında, İsmet İnönü, bütün yakın çevresinin karşısına çıkmasına rağmen kendi koydurduğu bir tüzük maddesiyle devlet başkanlığı uhdesinde bulunduğu sürece parti genel başkanlığını bırakmıştır o tarihte ve yurt gezilerine giderken Demokrat Parti milletvekillerini almış, toplum önünde her iki partiye de eşit bir derecede kendisini göstererek toplumda bir emniyet supabı gibi âdeta bir görev yapmıştır. Bu, çok kıymetli bir tablodur. Şimdi, biz İsmet İnönü’nün Cumhuriyet Halk Partisine hitaben “Arkadaşlar, artık hepiniz rüşünüzü ispat ettiniz, bundan sonra bana ihtiyaç yoktur, ben Cumhurbaşkanı olduğum müddetçe parti başkanlığını bırakıyorum.” diyerek verdiği tüzük değişikliği ve bunu uygulaması; belki şimdi, tekrar, hepimizin bugünkü sistemi sorgulamasını gerektiren de bir sonuç vermiştir. Şimdi, ne yazık ki geldiğimiz tablo içerisinde, Cumhurbaşkanlığı ile parti başkanlığının birleşmesine yetmiş beş yıldan sonra tekrar tanık olduk. Bu, İsmet İnönü’nün ta yetmiş beş yıl önce elinin tersiyle iterek kendisinin bir hükme bağladığı bir konu olarak demokrasi tarihimize altın harflerle yazılmıştır.

Sayın Başkanım, daha sonra, 1950 seçimlerine girerken muhalefetteki Demokrat Partinin en büyük istemlerinden bir tanesi seçimlerin bir teminata bağlanması olmuştur ve az önce ifade ettiğim 20 Haziran 1949 tarihinde Demokrat Partinin 2’nci Kongresi’nde bir Millî Ant metni yayınlanarak seçimlerin kanununun ve seçimlerle alakalı hükümlerin bir kere mutlaka bir güvenlik içerisinde yapılması ve bunun yasal yollarının mutlaka bulunması ve -şurası, altı çok mühimdir- eğer bu sağlanmazsa “Vatandaşların haklarını Anayasa ve Türk Ceza Kanunu müeyyidelerine dayanarak hareket etmeleri yani bu konuda kendilerinin görüşlerini her yerde anlatmaları zaruri olacaktır.” diyerek de önemli bir çıkış yapmışlardır. 1950 seçimlerine gelindiği zaman, İsmet İnönü, Cumhuriyet Halk Partisi bu tabloyu görmüş ve -bir kısım arkadaşlarımızın da görüşmeler sırasında belirttiği gibi- 1950 yılında Milletvekili Seçimi Kanunu’nda yapılan değişiklikle Yüksek Seçim Kurulu kurularak Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurulları, ilçe seçim kurulları kurulmak suretiyle bir hâkim teminatına bağlanmıştır Sayın Başkanım. 1950 yılındaki bu kanun değişikliği, 1961 Anayasası’nda bir anayasal hüküm olarak da Anayasa’ya girmiştir. Dolayısıyla ülkemizdeki demokrasi tarihinde 1950 yılından beri uygulanan hâkim teminatıyla ilgili bir düzenlemeden bahsediyoruz.

Şimdi, bunları anlatırken bir de beş on yıl daha öncesine giderek Atatürk’le ilgili bir örnek verdikten sonra, bu anlattıklarımı seçim kanunuyla bağdaştırmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, 25 Eylül 1930'da İsmet İnönü Meclisten yeterli desteği göremediğini ifade ederek istifa etmiştir. Atatürk, tekrar çağırıştır İsmet İnönü'yü, bu görevi tekrar kendisine vermek istemiştir, İsmet İnönü kabul etmemiştir. O zaman da Atatürk, yakın çevresine, birkaç gazetecinin olduğu ortamda gazetecilerin anladığı tarzda "Ya İsmet ya ben." şeklinde bir söz söylemiştir. Gazeteler onu ertesi gün öyle nakletmişlerdir ve bu, kamuoyuna şöyle denmiştir: Atatürk hem Cumhurbaşkanı olmak istiyor hem de Başbakan olmak istiyor. Şimdi, ertesi gün gazeteler böyle çıkınca, Atatürk bundan fevkalade rahatsız olmuştur. Yani bir yandan Cumhurbaşkanlığının bir yandan da Başbakanlığının konuşulduğu kamuoyundaki, gazetelerdeki haberlerden fevkalade rahatsız olmuş ve İsmet İnönü'ye tekrar bu görevi vererek, bütün yakın arkadaşlarını çağırarak -Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; bunların her birinin kayıtlarımızda olması çok önemlidir- Atatürk, 26 Eylül 1930'da şu sözleri söylemiştir: "Arkadaşlarımız içinde Başvekillik yapacak zevat çoktur. Fakat bütün bu arkadaşlarımızın dâhil olduğu hâlde milletin umumi temayülü benim şu ve bu zaruret karşılığında Başvekil olmamı gerektirirse bu vazifeyi kemalitevazu ve minnetle ifaya hazırım ancak bu takdirde, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığını uhdemde bulundurmanın elbette imkânı yoktur. Başvekil olursam Cumhurbaşkanlığını bırakırım."

Şimdi, buraya niye geldik? Bundan doksana bir yıl önce Cumhurbaşkanlığı ile Başbakanlığı birleştirmemiş bir Atatürk; şimdi geldiğimiz noktada, doksana bir yıl sonra, fiilen Başbakanlığı kalksa dahi, yürütme organının başı olarak Cumhurbaşkanlığı ile yürütmenin başkanlığını yani eski Başbakanlığı birleştirmiş bir sistem var karşımızda ve yetmiş beş yıl önce parti başkanlığı ile Cumhurbaşkanlığını birleştirmeyen bir İsmet İnönü'nün karşısında, yine, içinde bulunduğumuz durumda, parti başkanlığı ile Cumhurbaşkanlığının birleştiği bir sistem var. İşte, sistemin açmazları da buradan geliyor. Keşke biz, Demokrat Parti, Atatürk, İsmet İnönü döneminde başlayan bu demokrasi tablosu içerisinde bu gelişmeleri daha ileri götürebilsek, daha ileri dönüştürebilsek ama maalesef geriye gitmişizdir ve siyasal sistemimiz de şu anda ne yazık ki bu uygulamalar nedeniyle tıkanmıştır. Atatürk, İsmet İnönü bu tabloları görmüştür ama biz, yıllar sonra, yine eski tas, eski hamam uygulamalarla ne yazık ki karşı karşıya gelmişizdir.

Sayın Başkanım, şimdi, kanun teklifiyle ilgili olarak az önce ifade ettiğim hususlardan -sırasıyla gitmeyeyim- az önce dayandığım Demokrat Partinin talep ettiği seçim güvenliği, yargıç güvencesinden giderek hemen seçim teklifindeki 5 ve 6'ncı maddeyle ilgili, il ve ilçe seçim kurullarıyla ilgili görüşümü sizlerle paylaşmak istiyorum. 1950 yılından beri uygulanan bu sistemde... Şimdi, il ve ilçe seçim kurullarının 31 Ocak 2022 tarihinde görev süreleri belirlenmiş ve daha iki yıl görevlerine fırsat varken ve olanak varken ve aslında her şey de yerli yerindeyken yani ilçe seçim kurullarından görevini bırakan yok, il seçim kurullarından görevini bırakan yok ve uygulanan genel ilke kıdemli hâkim ilkesine hiçbir kimsenin karşı olmadığı bir tabloda kurulmuş ve bugüne kadar da kuruluş şekline kimsenin de itirazı olmayan bu sistemde birden bire bir değişikliğe gidiyoruz. Bakın, maksat açısından -yani maksadı herkes bulunduğu ortamdan yorumlayabilir ama- elbette bu değişikliğe neden gerek duyulduğunun açıklanması gerekir.

Şimdi, 30 Ocak 2024'e kadar görevde olacak ve kıdemli hâkimlerin başkanlığında oluşmuş kurullar varken bu ilkenin tersinin ya da önerdiğiniz yöntemle yapılmasının makul ve mantıklı izahı yoktur değerli arkadaşlarım. Şimdi, doğal olarak ben de yapsam bu tabloyu sizin de aklınıza şu konuların gelmesi kaçınılmazdır Sayın Başkanım. Şimdi, Feti Bey, Sayın Hayati Yazıcı, diyorsunuz ki: İl seçim kurullarında Adalet Komisyonunda bir seçim yapılacak ve birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından üyeler, yedek üyeler belirlenecek. İlçelere geldiğimiz zaman da yine birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından Adalet Komisyonunda kura çekilecek ve eğer yeterli sayıda yoksa kıdemliden başlayarak seçim kurulları oluşturulacak ve ilçelerde hâkimlerden arzu edenlerin seçimlerde bir görev talep etme hakkı da tanınıyor.

Şimdi, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım; Türkiye’de 26 bin hâkim var -sayılarda yanlışlabilirsem beni bağışlayın, düzeltmek isteyen arkadaşımız düzeltebilir- bunun 6 bini birinci sınıfa ayrılmış. Şimdi, birinci sınıfa ayrılmış ile birinci sınıf hâkim farklı. Birinci sınıfa ayrılmış hakimler farklı; birinci sınıfa ayrıldıktan sonra, üç yıl da görev yaptıktan sonra birinci sınıfa ayrılıyorsunuz. Şimdi, Türkiye’nin 900 tane ilçesi var, 230 tane ilçede de adliye yok ve Türkiye’deki ilçelerimizde -bazı büyük ilçelerimiz hariçtir, bazı büyük nüfuslu olanlar ama- değerli arkadaşlarım, birinci sınıfa ayrılmış hâkim yok. Şu anda hiçbir ilçemizde yani Ankara’mızın örneğin -hemen ben size sayayım- Gölbaşı ilçesinde birincisi sınıfa ayrılmış hâkim yoktur, Polatlı’da yoktur, Haymana’da yoktur, hiçbir yerde yoktur. Şimdi, bunlarla ne murat edilmek isteniyor? Bunlarla ne yapılmak isteniyor?

Ben, 2016 yılında bu Meclis bombalandığı zaman, Meclisin içerisinde bulunan ve kürsüden darbeye karşı Cumhuriyet Halk Partisinin duruşunu açıklamış bir kişiyim. Daha sonra, 2016’dan sonra bu FETÖ’yle bağlantılı olan 5 bine yakın civarda hâkimin de meslekten ihraç edildiğini biliyoruz ve yerine gelenlerin de ne olduğunu biliyoruz. 2017 yılında -ben o zaman Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekiliyken- avukatlıktan hâkimliğe geçirilmek üzere bir alım yapıldı hâkimler için. Değerli milletvekilleri, o zaman Adalet Bakanı şu andaki Bakan Sayın Bekir Bozdağ’dı. Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; biz listeleri bir incelediğimizde, o gün hâkimliğe alınanların, avukatlıktan hakimliğe geçenlerin -ki listesinin hepsi elimde- birçoğunun, tümüne yakınının ne yazık ki Sayın Başkan, AK Parti’nin birçok ilçesinde, birçok ilinde yönetim kurulu üyesi olduğunu tespit etmiş durumdayız. Burada hem kimsenin ismini vermek istemem hem de bir tartışmaya da mahal vermek istemem, bir tespitimizi paylaşıyorum. Tespit ettik ve biz, o gün, 2017 yılının mayıs ayında Feti Bey, Adalet Bakanı Bekir Bozdağ’la ilgili bu konuda gensoru verdik -o zaman gensoru vardı- ve bu gensorumuz, tabii, dolayısıyla, çoğunluk iktidarda olduğu için reddedildi ama o dönemde bu gen soruya Sayın Feti Bey’in de mensup olduğu parti de destek vermişti. Yani ortada ciddi bir sorun var. Bu hâkimin kimliği önemli değerli arkadaşlarım, siyasi kimliği önemli. Hâkimlik, savcılık yapanların ya da subay olanların bir milletvekili seçimine girmeleri hâlinde meslekten ayrıldıktan sonra eğer seçilemezlerse ya da listeye konulamazlarsa bizim Seçimlerin Temel Hükümleri Hakkında Kanun’a göre mesleğe dönemeyecek olan sınıf olduğunu biliyoruz hâkim ve savcıların ama görüşünü alenen belli etmiş, milletvekili adayı olmuş, bir partinin il başkanlığında, il yöneticiliğinde, belediye başkan adaylığında görev almış kişilerin hâkim yapılması kadar sakıncalı ve taraflı bir şey olamaz. Bunu biz yaparsak da herkesin eleştirmesi gerekir. Şimdi, herkesin bir empati yapması gerekir ve kendisini benim yerime koyması gerekir. Siyasi görüşünün CHP’den geldiğini bildiğiniz bir hâkim seçimle ilgili bir karar vereceği zaman ne ölçüde vicdanınızda bir haklılık ya da haksızlık payı oluşturabilirsiniz? Düşünün ki herkes de bir AK PARTİ’li kişi -ilçe başkanlığı, il yöneticiliği yaptığı zaman- hâkim olarak bu işlerde yer alırsa böyle bir kamu vicdanının oluşması da söz konusu olamaz Sayın Başkanım; bu, çok haklı bir tespittir. Bunu biz yaparsak da böyledir, bir başkası yaparsa da böyledir ama ne yazık ki bu yapılmıştır ve fiili gerçeklik de budur. Şimdi karşımıza hangi tablo çıkacak? Murat kardeşim “Niye ilçelere koydunuz?” diye sordu çünkü hâkim, savcı sayısı 5’i, bilemezsiniz 7’yi geçmez belki küçük ilçelerde orta ölçekli ilçelerde. Dolayısıyla hâkimlerimizin HSK, Adalet Bakanlığı nezdindeki o baskılardan kendilerini korumanın bir yolu da bu işlere bulaşmamaktan geçer ve dolayısıyla baştan bir adresle hâkimlere deniyor ki: “Bu taraftan olmayan hâkimler bir kere bu işin dışında dursun.” Şimdi bu, yargıç teminatı açısından, “doğal hâkim” ilkesi açısından da çok önemlidir. Bizim Anayasa’mızın 37’nci maddesi “kanuni hâkim” ilkesini amirdir, şudur: Bir kişi bir suç işlerse ya da bir olay olursa ondan sonra mahkeme kurarsanız o olmaz, kurulmuş olan mahkeme neyse ondan sonraki suçlar o mahkemede incelenecek ama suça göre mahkeme olmaz. Şimdi şu yapılıyor: 2024’e kadar görev süreleri devam eden il ve ilçe seçim kurullarının kaldırılması suretiyle vicdanlara oturmayan özel

yetkili il ve ilçe seçim kurulları oluşturuluyor. Benim anladığım tarif budur değerli arkadaşlar. Hani özel yetkili savcılar, özel yetkili sulh ceza mahkemeleri vardı ya, buna gider bu iş, bu sakıncalıdır yani siz siyasi partilerin kafasından, yurttaşların kafasından bu algıyı çıkaramazsınız. Eğer çıkarırım diyen bir arkadaşımız varsa ben elimde şu listedeki hâkimlerin hangi ilçeden, hangi ilden geldiğini okurum ama buna gerek duymuyorum. Ve bu tabloyu elbette izleyeceğiz. Şimdi umuyor ve diliyorum ki... Türkiye, bir yandan demokrasi standartlarını yükseltmek için uğraşırken bir yandan bu il ve ilçe seçim kurullarındaki bu değişiklikten dolayı seçimlerin güvenliğine, seçimlerin hukukuna büyük bir gölge düştüğü konusunda bende çok haklı olarak bir endişe uyanıyor. Şimdi, bunun bertaraf edilmesi gerekir. Ben sakıncalarımı ifade ediyorum, siz “Yok.” diyebilirsiniz ama böyle, algı böyle; çıktığınız zaman sokaktaki vatandaşın söyleyeceği budur, başkasının da söyleyeceği budur. Bu hâkimlerin, il ve ilçe seçim kurullarının değiştirilmesinin mantığının izah edilemediğini çok açık ve net görüyorum. Ha, şunu yaparsanız olur, dersiniz ki: “Bunun yürürlük tarihi, diğer il ve ilçe seçim kurullarının görev süresi bittikten sonra uygulanabilir.” Var mısınız? Ben bu soruyu soruyorum. Yani 2024’ten sonra uygulanmak üzere bizi ikna ederseniz, gerekçesinde dersiniz ki: Niye yürürlüğünü üç ay sonra getiriyorsunuz? Kaldı ki ben, bu üç ay sonranın yürürlüğe girmesinin de yine seçimlerin kuralları değiştirildikten sonra bir yıl uygulanmaması kapsamına da girdiğini ifade etmek istiyorum, benim görüşüm budur bu konuda.

Sayın Başkanım, bu önemli tespitlerin her birinin ayrı bir kıymeti var. Umuyorum ve diliyorum ki, arkadaşlarımız bunları dinliyordur ve gereğini yapma konusunda bir tartışma içerisinde olurlar. Bakın, son derece berrak, son derece sakın bir dille, bunları sorumlu bir kardeşiniz olarak sizlerle paylaşmak istiyorum. Biz standartlarımızı yükselteceksek bir kere, bu konudaki her türlü algıyı, şüpheyi yok etmek durumundayız.

Ve seçim kanunları... Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Seçim kanunları, AK PARTİ iktidarı zamanında, siyasi partiler ve seçim kanunlarının üzerinde tam 220’den fazla değişiklik olmuş, 220 yani yirmi yılda 220 Ali Bey.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yanlışınız var Başkanım.

LEVENT GÖK (Ankara) – 39’u siyasi partilerle ilgili, geri kalanları seçim kanunlarıyla ilgili.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hemen söyleyeyim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Varsa şey yaparsanız sevinirim, benim çıkardığım tespit bu, Meclisten aldım çünkü bunları. Gene de siz de ihtiyatlı olun, ben ihtiyatlı olmaya devam ederim.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, seçim kanunları niye değişir, niye değişsin? Yani bir istikrar sağlayacaksa ülkenin siyasal sisteminde, ülkenin demokrasisinde istikrar sağlayacaksa niye değişir? Değişmesinin mantığı nedir? Şimdi, az önce, benden önceki konuşmacı Sayın Tezcan ifade etti. 2018 yılında ittifakın aldığı oyların önce ittifaka dağıtılması, ittifak olarak alınması sonra partilere dağıtılması yolundaki görüşten niçin vazgeçilmiştir? Hangi görüş doğrudur? O zamanki görüş mü doğrudur, bugünkü görüş mü doğrudur? Yani bir siyasi partinin görüşü bir seçim öncesi farklıyken şimdi niye farklı gelmiştir? Yani bunların her biri bir kere esasında cevaplandırılması gereken bir sorudur. “Efendim, ben, o günkü sisteme göre öyle düşündüm ama şimdi yaptığım hesaplamalara göre daha fazla milletvekili çıkarabilirim.” diyorsanız o başka bir yöntemdir. Eğer 2018 seçimlerindeki oyları baz olarak o çalışmayı yaptıysanız köprünün altından çok sular geçti değerli arkadaşlarım. 2018 seçimlerine göre yapılan o hesap şimdi tutmaz, tutmayacağını zaten az önce Sayın Tezcan da çok ayrıntılı anlattı. O zaman, o yapılane “Yanlış.” dediği zaman “Haklı olan bu.” diyordunuz, şimdi getirdiğiniz tablo yine “Biz haklıyız.” diyorsunuz ama vardığınız mantık, hem ciddi bir kafa karışıklığının olduğunu gösteriyor hem de bu yöntemlerle ilgili ciddi çalışmalarınızın olmadığını gösteriyor, çok açık ve nettir.

Baraj konusuna geliyorum hemen. Barajı yüzde 7'ye indiriyoruz. Şu anda, Türkiye, dünyada en yüksek barajı uygulayan ülke. Ondan sonra, Lihtenştayn geliyor yüzde 8. Şimdi, biz yüzde 7'ye indirdiğimiz zaman Rusya ve Türkiye dünyada yine en yüksek barajı uygulayan ülkeler arasında kalacak. Başka ülkelere bakıyorsunuz, bizim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yüzde 5 uyguluyor değerli arkadaşlarım; İtalya 5, Yunanistan 3, Danimarka 2, İsviçre sıfır, Finlandiya sıfır. Örnekleri çoğaltmak mümkün ama yani şimdi eğer temsilde...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bunlar parlamenter rejimde.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tabii, parlamenter rejimin olduğu yerlerde.

Eğer demokrasinin esas unsurunun milli egemenlik olduğunu ifade ediyor ve her oyun kıymetlendirilerek Meclise taşınmasından bahsediyorsak barajları yıkıp geçmemiz gerekir değerli arkadaşlarım. Barajları çıkartalım, bütün partiler aldıkları oy çerçevesinde girsinler ve birden fazla parti girsin. Bakın, şu anda, Meclisimizde milletvekili seçiminden sonra mecburen başka partilerden girip, daha sonra ayrılıp kendi partilerine geçen milletvekili arkadaşlarımız var. Bunlara niye gerek olsun? Yani hülle yollarına niye kapılınsın? Hülleye gerek yok, herkes gerçek kimliğiyle girsin, neyse oyunu alsın, gelsin; 2 milletvekili mi olur, 20 milletvekili mi olur, ne alırlarsa alsınlar, gelsinler. Bunlara engel olmamak gerekir, bir kere bu barajların tümüyle kaldırılması gerekir ki o barajlar kısmında zaten vereceğimiz bir önerge var Sayın Başkanım ve değerli milletvekilleri.

Şimdi, bu değerlendirmeler sırasında seçime girecek partiler arasındaki grup kurma şartının kaldırılmasıyla ilgili benim kendime ait ciddi bir yorumum var değerli arkadaşlarım. Bir yandan, örgütlenmesini tamamlamış partiler seçime girerken şu ana kadar, bir de grup kurması mümkün olan partiler girerken grup kurma şartının kaldırılmasını değerli arkadaşlarım, ben adrese teslim bir düzenleme olarak görüyorum. Bakın, şimdi, diğer partilere baktığımız zaman, örgütlenmelerini tamamlamış partiler var ama grup kurma şartının kaldırıldığı bir madde, değerli arkadaşlarım, bence bir siyasi partiyi tarif ediyor. O da bütün... Doğru mudur, değil midir diye defalarca düşündüm, başka bir mantıklı gerekçe bulamadım. Umarım -altına ihtirazi kayıtlar düşerek söylüyorum- gelişmeler benim bu söylediğimi der ki: "Ya, Levent Gök, sen doğru tahlillerde bulunmadın." ama bir kapatılma davasıyla karşı karşıya olan HDP'yi tarif ettiğini düşünüyorum bu maddenin ve ayrıca, HDP'nin dışında da kapatılma davasının görüldüğü Anayasa Mahkemesine de bir yollama olduğunu düşünüyorum. Benim çok acı bir tespitin budur değerli arkadaşlarım; katılırsınız katılmazsınız, "Öyle değildir." dersiniz... Bunları yaşayarak görürüz. Ben, bunu demokrasi ve Türkiye'deki standartlarını yükseltmesi açısından önemli gördüğümü ifade etmek istiyorum. Umarım yanılırm.

Şimdi, bu taşlar böyle döşenirse demokrasimizde ciddi sarsıntıları da yaşayabiliriz. Bunlara mahal yoktur. Her görüşün, her siyasi partinin, her dinamiğin, herkesin, ülkenin doğusunda, batısında, kuzeyinde, güneyinde yaşayan herkesin temsil kabiliyetinin mutlaka ama mutlaka sağlanması gerekir, zaten bütün amaç da budur; Meclise herkes girsin ve temsil edilsin. En doğru yol budur, en meşru yol Mecliste olmaktır, öteki yollar, değerli arkadaşlarım, bizi demokrasiden uzaklaştırır.

Değerli arkadaşlarım, bu saptamamdan sonra diğer maddelerle ilgili olarak bir Cumhurbaşkanıyla ilgili görüşümü ifade edeceğim, ondan sonraki diğer görüşlerimi diğer maddelerde saklamak istiyorum, zamanınızı da almak istemiyorum, ilerleyen bu saatte diğer arkadaşlarımızın da görüşlerini dinleme fırsatını bulalım, yani ana tema olarak gördüğüm konuları kendi açımdan derli toplu anlatma gayret içerisindeyim.

Cumhurbaşkanlığının yasaklardan muaf tutulması... Şimdi, Hayati Bey, elbette bir uyum yasası yapıyorsunuz, başbakan elbette olmayacak orada ama yerine ne olacak? Şimdi, Başbakan eskiden vardı, tabii ki Başbakanlıkla ilgili kelimeler çıkarılmalıdır. Bakanlar gene var, onlarla ilgili bir sıkıntı yok,

yasak devam ediyor. Uyumu sağlamak için “Biz Cumhurbaşkanlığıyla ilgili düzenleme yapmadık.” diyorsunuz ama başbakanı siz uyum yasasından dolayı zorunlu olarak çıkardığınızı söylüyorsunuz ama başbakan kim, kimi tarif edeceğiz bundan sonra yani yürütmenin başı kim? Değerli arkadaşım, bu yürütmenin başı yok mu? Bakanların olduğu bir yerde yürütmenin başı kim? Şu anda yürütmenin başı Cumhurbaşkanı değerli arkadaşlarım, bu çok açık ve net.

Şimdi, bence, bu hükmün konulmaması Cumhurbaşkanlığı makamını daha da tartışılır hâle getirir. Niçin bundan kaçınılır, unutulmuş mudur? Yani unutulmuşsa düzeltilsin. Ben, Cumhurbaşkanının devlet olanaklarına ihtiyacı olduğunu düşünmüyorum, kim olursa olsun düşünmüyorum. Yani bu konuda... Ayrıca Cumhurbaşkanı, eski Cumhurbaşkanı değil, bir partinin genel başkanı. Şimdi, bu kamuoyu vicdanına oturmaz, bakın oturmaz. Bu tablonun mutlaka düzeltilmesi gerekir. Cumhurbaşkanlığının yapmış olduğu görev; Cumhurbaşkanı yürütmenin başıdır ve aynı zamanda bir partinin genel başkanıdır, diğer partiler seçime girerken Cumhurbaşkanı bir yandan parti genel başkanlığının yanında yüklenmiş olduğu Cumhurbaşkanı sıfatıyla seçim yasaklarından muaf olacak ve Anayasa'mızda da diyecek ki: “Seçimler eşit ve adil koşullarda yapılır.” Bu tablo olmaz, Türkiye'ye yakışmaz bu tablo. Bunları kaldıralım, gereğini yapalım yani hukukun gereği neyse, demokrasinin gereği neyse bunları yapalım. Ben Türk demokrasisinin güçlenmesinden yanayım ama güçlenmek için Atatürk'ün yaptığı gibi Cumhurbaşkanırken aynı zamanda Başbakanlığı düşünmeyeceksiniz; İsmet İnönü'nün yaptığı gibi Cumhurbaşkanırken parti genel başkanlığını bırakacaksınız değerli arkadaşlarım. Tarafsızlık, demokrasi bu yöntemle de sağlanır ve yine Atatürk'ün yaptığı gibi çok partili hayatın önündeki engelleri kaldırmak ve İsmet İnönü'nün yaptığı gibi bütün muhalefet partilerindeki temsilcileri yan yana alarak onların güvenini kazanmak gerekir. Şu andaki Türkiye'deki siyasi kutuplaşmaya baktığımız zaman, bizim Cumhuriyet Dönemi'ndeki çok partili yaşamın çok gerisinde olduğumuzu çok rahatlıkla söyleyebilirim. Böyle bir kutuplaşmayı Türkiye hak etmiyor. Türkiye kutuplaşmadan çıkmalıdır, Türkiye'de, herkes, hangi partiden olursa olsun dışarıda birbiriyle kucaklaşabilmelidir, bir sevgi olmalıdır, saygı olmalıdır, herkes birbirine güvenmelidir. A partisi iktidara geldiği zaman bizi herhangi bir şekilde sıkıntıya sokmayacak, B partisi geldiği zaman diğer partiler düşünmeyecek ama bütün partilerin anlaşacağı konu cumhuriyetin temel ilkeleri konusu olacaktır arkadaşlar. Laik, demokratik, sosyal hukuk devleti, Atatürk ilkeleri çizgisinde olan bir yönetim anlayışında olduğu konusunda herkesin tereddütlere yer vermeyecek şekilde devletin temeli ve teminatı konusunda mutlaka bir birlik ve beraberlik içerisinde olması gerekiyor, sorunlarımızı ancak böyle aşabiliriz. Bakın, geçtiğimiz günlerde Çanakkale Savaşı'nın yıl dönümünü gururla hep beraber andık. Tekrar, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, bütün silah arkadaşlarını saygıyla anıyorum ama Diyaneti kuran Diyanet İşleri Başkanlığı cuma hutbelerinde o gün -kaldı ki cuma günü- Mustafa Kemal Atatürk'ün adını dahi geçirmiyor. Bu olmaz değerli arkadaşlar, olmaz. Cuma günüydü, 18 Mart da Cuma günü, bunlar olmaz. Şimdi, ülkemizin kurucusuna karşı böyle bir tablo hiç de yakışık alan bir tablo değil ve kabul edilecek bir tablo da değil, yani biz daha devletin temeli, Atatürk konusundaki fikrî ayrılıklarımız varsa bunları da gidermek durumundayız ve o yapılanlara bakıldığı zaman ve özellikle şu anda Rusya-Ukrayna Savaşı'nı gördüğümüzde bir devletin bağımsızlığının savaşarak da kazanılabileceğini ama bir devletin bağımsızlığının -Ukrayna'da olduğu gibi- kaybedilebileceğini de görüyoruz. Yani ne demek istiyorum ben? İsmet İnönü, İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye'yi sokmayarak ülkesine son derece büyük bir hizmet etmiştir. Bu anlayışları, bu sorumlulukları gösterebilmek güçlü devlet iradesi gerektirir. Şu andaki Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş içimiz ürpererek izliyoruz, bütün sonuçları bize de yansıyor çünkü. Önlenemez miydi bu savaş? Atatürk gibi liderler olsaydı, İsmet İnönü gibi liderler olsaydı önlenebilirdi o ülkelerde. Biz, İkinci Dünya Savaşı'nda bütün dünya savaşırken savaşın dışında kalmış bir ülke olarak çok şey borçluyuz cumhuriyetin kurucularına. Dolayısıyla hem bir ülkenin siyasal

sistemi kolay kurulmuyor hem bir cumhuriyet kolay kurulmuyor hem de demokrasi kolay kurulmuyor. Birçok teşebbüsten sonra, birçok deneyimden sonra edindiğimiz bu tecrübeleri, bilgileri, birikimleri, kurumları kuralları, geriye götürmeyelim değerli arkadaşlarım. Bundan hem bunu yapmayı öneren ve haklı olduklarını iddia eden partiler zarar görürler hem de ülke zarar görür. Türkiye'nin şimdi aklısına ihtiyacı vardır, Türkiye'nin demokrasiyle taçlanması için de herkesin güvenini kazanmış -varsa- bir seçim sistemi üzerinde hep beraber çalışalım, beraber görüşlerimizi ileri sürelim. Biz bu görüşmeler başlamadan önce vermiş olduğumuz önergede boşuna kendi tekliflerimizi getirmedik. Keşke MHP'nin de İYİ Parti'nin de HDP'nin de bütün arkadaşlarımızın seçimlerin temel hükümleri hakkında ve siyasi partilerle ilgili kanun teklifleri de buraya gelseydi onların üzerinde de makul görüşmeler yapılabilseydi bu kanun teklifinin çok daha zenginleşip, olgunlaşıp hepimizin içine sinecek bir hâle getirilmesinin söz konusu olacağı bir süreci yaşadık. Maalesef, bakın, bugün onu da yapamıyoruz, İç Tüzük'e rağmen yapamıyoruz, birleştirmek mümkünken yapamıyoruz.

Sayın Başkanım, elbette, yeni göreve geldiniz ama görevlerde bence ilkler önemlidir. Belki bugün başaramadık önergemizi gündeme almayı ama benim sizlere naçizane bir arkadaşınız olarak, bir kardeşiniz olarak bir önerim; bu İç Tüzük'ün bu hükümlerini uygulayalım. Başka komisyonlar da uygulamıyor. Bir fikrî zenginliğe kavuşalım çünkü "Kanun tekliflerini milletvekilleri verir." diyor ama milletvekillerinin verdiği hiçbir kanun teklifi iktidar partisi istemezse görüşülüyor. Bu bir gerçek. Oysa bu komisyonlarda milletvekillerinin verdikleri kanun tekliflerinin de görüşülmesi mümkündür ve yöntemi de son derece basittir. Yani o kanun teklifleri de okunur burada, onlar üzerinde de biraz söz edilir ve sonuçta, oradan çıkan bir fikrî zenginlikle kanunlarımız olgunlaşır, yasalaşır değerli arkadaşlarım. Dolayısıyla değerli arkadaşlarım, Türkiye, bir sürece doğru gidiyor. Bu süreçte bu getirilen kanun teklifinin son derece önemli, mahzurlu maddeleri var. Bu mahzurlu maddelerin sakıncalarının giderilmesi gerekir. Umarım ve dilerim ki maddelerde verdiğimiz önergeler hakkında gereği yapılır ve bu mahzurlar, sakıncalar giderilir.

Sayın Başkanım, maddelerde de konuşacağımız için şimdilik geneli üzerindeki konuşmamı bu şekilde sınırlandırıyorum. Diğer bütün maddelere ayrıntılarıyla girmedim arkadaşlarımın vaktinden çalmamak için. Sizin de bir oturum yönetirken hangi duygular içinde olduğunuzu en iyi bilenlerdenim, o nedenle, ben de konuşmamı burada sonlandırıyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Gök.

Ben şimdi, Aysu Bankoğlu'na söz vereceğim.

Buyurun Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, bugün, 3 tane temel yasayla ilgili değişiklikler öneren bir teklif var önümüzde ama seçim sistemine müdahale etmesi açısından aslında bu kanunlar bakımından değil sadece, Anayasa'mızı da ciddi şekilde etkiliyor. Hem hukuki hem de siyasi açıdan tartışılması gereken oldukça fazla noktası var bu teklifin. Ama her şeyden önce ben şunu belirtmek istiyorum: Bizler yasal zemini bile aslında şaibeli olan bu tek adam rejiminin, onun ekonomisinden tutun da adalete, sağlığa, eğitime kadar tüm sorumsuz politikalarının, keyfi uygulamalarının halkımız üzerinde bıraktığı bıkınlığın da ve ne yaparsanız yapın, kazanamayacağınızın da farkındayız; bu, bir. Sizler de herhâlde bunun farkında olacaksınız ki arkadaşlar, çeşitli Ali Cengiz oyunları ile bunu durdurmaya

çalışıyorsunuz. Daha 2018’de getirdiğiniz Seçim Yasası değişikliklerini işinize gelmediğini anlayınca bir çırpıda değiştirme hevesindesiniz. Kaybettiğiniz iktidar gücünüzü sadece küçük ortaklarınızı koruyan, diğer siyasi partileriye bilinçli bir şekilde dışlamaya çalışan yasalarla tesis edemezsiniz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Hanımefendi, hakaret etmeden konuşamaz mısın? Başladın hakaret etmeye, konuşmaya.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hakaret etmiyorum. Dinlerseniz cevap verirsiniz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinlenecek bir şey söylemiyorsun ki sen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Şimdi, bu demokrasi kılıfıyla pazarlamaya çalıştığımız teklif, kusura bakmayın ama kimse buna inanmaz. Ben size “siz” diye hitap ediyorum, siz de bana o şekilde hitap ederseniz çok sevinirim Sayın Vekilim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Geç bunları.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Yıldız, sürekli müdahale ediyorsunuz ama siz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Şimdi, bir nikâh yüzüğünden, bakın...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Hakaret ediyorsunuz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sürekli müdahale ediyorsunuz. Cevap verirsiniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Dinleyin ya, bir dinleyin... Dinleyin, rahatsız olmayın, daha yeni başladık.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Durum tespiti yapıyor, durum tespiti.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Şimdi... Bakın, nereden nereye geldik.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bankoğlu, sayın milletvekilleri...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Beni değil, Sayın Vekili uyarırsanız Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bir saniye, hayır, uyarıyorum sizi.

Müsaade eder misiniz?

Değerli arkadaşlar, burası Anayasa Komisyonu ve Meclisimizin en saygın komisyonlarından birisi.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Saygısızlık mı yaptık? Saygısızlık mı yapıyorum?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Niye alınıyorsunuz? Zatiâliniz için bir şey söylemiyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Neden açıklıyoruz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bir saniye...

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, Aysu Hanım da bu komisyonun üyesi ama sürekli müdahale ediliyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade eder misiniz?

Tabii, kesinlikle konuşmalarımızda uygun bir dille konuşmamız hem Komisyonumuzun selameti açısından hem içinde bulunduğumuz durumun selamet açısından iyi olacak diye düşünüyorum.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Devam edebilir miyim?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Şimdi, arkadaşlar, bir nikâh yüzüğünden...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kimi uyardınız Başkanım şimdi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Herhâlde Fethi Bey’i uyardı, ben öyle anladım.

Bir nikâh yüzüğünden bir saltanata evrilen iktidar ve koltuk sevdanızın, değerli arkadaşlar, kendi rahatından başka hiçbir şey düşünmediğinin herkes çok farkında. Mevkinizi, makamınızı, rantınızı ve rahatınızı korumak istiyorsunuz ve bunun için de yapmayacağınız hiçbir şey yok. Biz bunu biliyoruz çünkü size göre oyları kimin verdiği değil, kimin saydığı önemli. Bunun için, yıl aşırı sistem değiştiriyorsunuz, oyunun kurallarını kendinize göre değiştiriyorsunuz.

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – Allah Allah, iddialara bakar mısınız?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İstanbul’u...

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – Ama hayır, olur mu öyle şey?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hatta yaşamayı da yürütmeyi de yargıyı da tekelinizde zannederek değiştiriyorsunuz.

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – İspatlayacak.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul’u ben ispatlayayım size, birazdan ispatlarım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – İstanbul seçimlerini arkadaşlarım anlattı, tekrar etmeye gerek yok.

Şimdi, ben size bir şey söyleyeyim mi? İktidarınız günden güne gönüllerde kaybediyor değerli milletvekilleri. Bu yüzden de hiçbir yasa değişikliği, hiçbir siyasi kumpas bu kaybınızı onaramaz. Evet, halk da size kızacak, kötüye kullandığınız için elinizdeki yetkileri de alacak çünkü siz zorbalıkla, siyasi mühendislikle muhalefeti, siyasi partileri ne kadar susturmaya çalışırsanız çalışın...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yasayı değiştirmek zorbalık mı oluyor ya!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – ...ne kadar dış sermayeyle, yandaş medyayla desteklenirseniz desteklenin herkes her şeyin farkında.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yasa değiştirmek zorbalık mı oluyor, böyle bir şey mümkün mü!

MURAT EMİR (Ankara) – “Zorbalık” lafını ilk kez mi duyuyorsunuz?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Canlı yayında ya, canlı yayın için yapılan işler bunlar ya.

MURAT EMİR (Ankara) – Yirmi yıldır zorbalık yapıyorsunuz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ya, ne zorbalığı!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Herkes bu teklifin halk korkusundan, seçim korkusundan olduğunun farkında değerli arkadaşlar.

(Gürültüler)

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ne zorbalığı, halk bana verdi bu yetkiyi ya!

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, “zorbalık” demek suç mu?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Korkuyorsunuz, korkuyorsunuz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Müsaade edin Murat bey.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bir saat dinledik ya, bu kadar saygısızlık olmaz şı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Saygısızlık ne ya?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Aynı şeyler ya...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Kıralık milletvekili” diyen biri mi bana saygısızlık diyor?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hanımefendi, siz söylüyorsunuz kendi milletvekilinize.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Milletvekiline “kiralık milletvekili” diyen biri mi bana “Saygısız.” diyor?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Kendiniz “Ödünç vekil verdik.” dediniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Uyarır mısınız Sayın Başkan?

“Kiralık” dediniz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – “Demokrasiye ödünç verdik.” dedik.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bir milletvekiline “Kiralık” diyemezsiniz Sayın Vekil.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – “Ödünç verdik.” dediniz, o sizin tercihiniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bir milletvekiline “Kiralık” diyemezsiniz.

Saygıyı, saygısızlığı sizden öğrenecek değilim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hakaret ettiniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hakaret falan etmiyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ediyorsunuz sürekli.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Dinleyin, bu tuş söz alma tuşu, basın, benim konuşmam bittikten sonra cevap verirsiniz.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Bu teklif demokrasiye hakaret. Asıl siz demokrasiye hakaret ettiniz!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – O sizin görüşünüz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sayın Başkan, müdahale ederseniz devam edeceğim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, lütfen...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Müsaade ederseniz ama insicamım bozuluyor, sürekli böyle araya girecekseniz Sayın Başkan ya.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade eder misiniz?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sürekli böyle araya mı gireceksiniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Milletvekilim, araya giren şu anda sizin partinize ait milletvekili.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hayır efendim, bizim partimize ait arkadaşlara laf atıyorsunuz sürekli.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bakın, bir saniye...

Tutanaklarda var kayıtlar, daha sonra bakarsınız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Daha üç cümle konuştum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Başkan her zaman konuşur ve dinleyin lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Dur bakalım, daha üç cümle konuştum ya.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynen öyle, lütfen dinleyin.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Komisyonda konuşan 2’nci kadını ayrıca yani.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Lütfen dinleyin.

Bakın Sayın Milletvekilim, Komisyon Başkanı olarak, lütfen, bakın, şu saate kadar sabırla dinledim, dinleniliyor.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben de kaç saattir Komisyondayım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Kaç kişiye söz verdiğem daha henüz AK PARTİ’den ve MHP’den hiçbir milletvekili konuşmadı.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – E, benim suçum mu?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ya, müsaade eder misiniz? Bana da cevap veriyorsunuz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Sürekli bölüyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Milletvekili, bir müsaade edin.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Feti Bey ve Hayati Bey hangi parti milletvekili Sayın Başkan?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Neden rahatsız oluyorsunuz? Müsaade edin, ben bitireyim, cevap verir rahatsız olan arkadaşlar, onlar kendileri cevap verebilirler bana, hiç sorun yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Milletvekilim...

Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim. Eğer katılmadığımız görüşleri varsa lütfen, ben size söz verdiğim zaman cevap verirsiniz ama konuşmacı olan arkadaşlarımız da lütfen... Bu komisyonun gerçekten ruhuna uygun olarak, milletvekilliğimizin saygınlığına gölge düşürmeyecek şekilde, ben temiz bir dille, uygun bir dille konuşmanın yapılmasının uygun olacağını düşünüyorum. Bunu hiçbir şahıs için değil, hepimiz açısından bunu söylüyorum.

Buyurun, devam edin şimdi.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tekrar ediyorum: Herkes bu teklifin halk korkusundan, seçim korkusundan olduğunun farkında hatta gençler diyor ya, sosyal medyada görmüşsünüzdür belki “Korkmayın ya, halk biziz.” diye. Kimse sizin demokrasi mücadelesi masalınıza artık inanmıyor. Bu masalların hiçbirisi halkın gönlünde kaybettiğiniz iktidarı da size geri getirmeyecek, size geri kazandırmayacak. Tarih yazdığınızı zannederken dipnot olmaktan öteye de geçemiyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, dünya tarihi demokratik olduğu iddia edilen şaibeli seçimlerle dolu. Hâlbuki demokratik bir seçimin adil ve güvenilir olması gerekir. Şimdi, sizin il ve ilçe seçim kurullarının oluşumundan Cumhurbaşkanının bağımsızlığına kadar ince hesaplarla yaptığınız bu öneri ne adil ne de güvenilir bir seçim zemini oluşturmuyor.

Teklifin içeriğine gelmeden önce açıklamak istediğim bir başka konu var; o da uygulanabilir ve etkili yasa yapımı, Sayın Kaboğlu Hocamız da bahsetti. Bildiğiniz üzere, hukukun adaleti tesis etmek ve düzeni sağlamak gibi 2 tane temel amacı var yani hukukun amacı, erk ve iktidar sahiplerinin aslında ihtiyaçlarına hizmet etmekten ziyade, toplumda düzeni sağlamak. Yasalar da bu normlar hiyerarşisinin ikinci basamağında temel hukuk kurallarını oluşturuyor ancak yasaların sayılan amaçlara ulaşabilmesi için yasa yapımının etkin, uygulanmasının da etkili olması gerekiyor. Etkin yasa yapımı için de elbette öncelikle ne gerekiyor? Demokratik bir ülkede, Anayasa’da öngörülen usullerin takip edilmesi. Sadece salt anayasal uygunluk da bir yasa yapımını etkin kılmıyor. Biz burada aslında siyasetin çerçevesini oluşturan yasaları yaparak bir kurum oluşturmuyoruz.

“Kurumsal iktidar” kuramından bahsedeceğim. Burada, bu kurumlar devletin ve yönetimin tercihlerini belirleyen “hukuk kuramı”, “adalet kurumu”, “yasa kurumu” olarak adlandırılıyor ve bu kurumların etkin olabilmesi için kuralların sık ve kolay değişmemesi, güvenilir, öngörülebilir ve adil olması gerekiyor, bu şekilde oluşmuş yasalar ancak. Hem etkili bir yasama kurumu oluşturur hem de yasanın uygulanmasında etkinlik sağlar.

Şimdi, biraz açayım bunu ben.

Sayın Başkan, biraz sessiz olabilirlerse arkadaşlar...

Toplumun yasalara uygun davranması, hukuk kurallarının da uygulanabilmesi için yasaların açık, anlaşılabilir ve etkin bir şekilde oluşturulması gerekiyor. Dolayısıyla da yasanın içeriği, lafzı ve gerekçesi de etkin uygulama konusunda oldukça önemli çünkü ancak böylelikle toplum yasayı daha iyi anlar ve uygulayabilir. Bu da hukuki öngörülebilirliği artırır. Şimdi, siz, her gün bir sistemi, her gün bir yasayı değiştirirseniz o yasaya etkili uygulayamazsınız. Mesela, bir örnek vereyim: Kamu İhale Kanunu –“ne alaka” diyeceksiniz ama demeyin- 2003’ten 2020’ye kadar tam 190 kez değiştirilmiş, delik deşik edilmiş bir kanun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Ayдын) – 202.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Her gelen için bir kanun yapılıyor. Hâlbuki yasanın ağırlığı neye bağlıdır? Kişiye odaklı uygulamayı engellemesine. Diderot’un çok güzel ve sevdiğim bir sözü var, diyor ki: “Yapılan yasalar bütün herkesi bağlamıyorsa, toplumda onları bile isteye çiğneyebilen tek bir insan bile varsa o yasalar hiçbir işe yaramıyor demektir.”

Başka bir örnek: Vergi. Ya, ülkede neredeyse iki senede bir vergi affı uyguluyorsunuz. İnsanlar her sene bir vergi affı bekler hâle geldi, cezası olmasına rağmen vergilerini ödemiyorlar yani neredeyse bir vergi tahakkuk ettiğinde herkes af sonrası payını düşünüyor. E, mesele de vergi afları değil burada, evet. Mesele bir sistemin, bir yasanın, bir uygulamanın ikide bir değiştirilmesinin doğru olmaması.

Şimdi, bakıyorum seçim yasalarına, değerli milletvekilleri, ya, iktidara geldiğinizden beri -yanlışsam sayıları düzeltin- sadece Siyasi Partiler ve Seçim Kanunu’nda 220 değişiklik yapmışsınız. E, bugün önümüze koyduğunuz yasa teklifiyle değiştirmeyi teklif ettiğiniz Milletvekili Seçimi Kanunu’nda yirmi yılda 20 kere, Seçmen Kütüklerine İlişkin Kanun’da 140, Muhtarlık Kanunu’nda 10 kere değişiklik yapmışsınız.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Nereden aldınız bu sayıları ya?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bu kanunlarda en son 2018’de yaptınız değişiklik.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bu sayıyı nereden aldınız ya?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Düzeltin, düzeltin.

Şimdi o değişikliklerinizi de değiştirmek istiyorsunuz. Ya, siz, şimdi her seçim için başka seçim kanunu mu yapacaksınız? Her seçim için ayrı bir seçim kanunu, her ihale için ayrı bir kamu ihale kanunu mu yapacaksınız? Yani eğer öyleyse çünkü yasa yapma tekniğini çok yanlış anlamışsınız demektir. Kişiye göre, seçime göre, partiye göre kanun yapılmaz. Kanun kişiye değil, kişi kanuna uyar, yani siz kanunları kişiye uydurursanız o kanunların da zaten bir ağırlığı kalmaz değerli milletvekilleri.

Şimdi, siz, yine, her seçimde bir yöntem deneyip onun güzellemesini yapıyorsunuz. “Daha 2018’de” dedim, ittifak meselesini de öyle iştahla bize pazarlamıştınız. Sayın Bülent Başkan da anlattı. Sadece bir seçim geçti değerli arkadaşlar. Yani “En kötü karar bile kararsızlıktan iyidir.” diye bir söz vardır. Bir kararınızın arkasında durun; bir uygulansın, artılarını, eksilerini görün. Bu ülkeyi deneme tahtasına çevirdiniz. “İstikrar” deyip deyip duruyorsunuz ama esamesini bile bırakmadınız. İşinize geldi mi hop yıkalım, hop yeniden yapalım diyorsunuz. Biz, bunu asla kabul etmiyoruz. Bakın, biz burada yasa yapıyoruz değerli arkadaşlar ve ülke yönetiminden bahsediyoruz, değil mi? Bulunduğumuz konumların ağırlığının farkında olmamız gerekir. Bu önemli, ciddi bir iş yani öyle aile şirketi yönetir gibi “Mevzuatı değiştiririz, bürokrasiyi alaşağı ederiz.” diyebileceğiniz şeyler değil.

Şimdi, tabii, sistem değiştiği için eski yasalarda başbakanı içeren maddelerden bu ifadenin çıkarıldığı bir 11'inci madde meselesi var. E, ne oldu şimdi? Başbakan gitti, yerine Cumhurbaşkanı niye gelmedi? Eski başkanların uyması gereken kurallardan neden şimdinin Cumhurbaşkanı muaf, neden serbest? Partili Cumhurbaşkanı neden son güne kadar seçim propagandası yapmakta serbest? Böyle bir şey olabilir mi değerli arkadaşlar? Yani gerekçenize baktım, tek bir cümle gerekçeniz, diyor ki: "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle uyum düzenlemesi yapılmaktadır." Ya, bu mu uyum? Madde 1'de demokrasi güzellemesi yapan gerekçeniz madde 11'in gerekçesinde suspus. Böyle bir gerekçe olabilir mi? Cumhurbaşkanını eklememe gerekçeniz nedir, bunu yazmalısınız. Yani siz kanun yaparken biz niyet mi okuyacağız? Siz güçler ayrılığını hiç mi duymadınız? Yürütme Cumhurbaşkanında, bu kişi aynı zamanda parti başkanı, seçime girecek. E, neden kısıtlamıyorsunuz ya da kısıtlayamadınız mı? Yani bu kadar milletvekili bir kişilik yürütme için bu kadar, bu derece töhmet altında kalmayı gerçekten kabul ediyorsa çok yazık değerli arkadaşlar.

Şimdi, temsilde adalet, Anayasa 67'de -bütün arkadaşlarım vurguladı- deniliyor ki: "Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir." Yani temsilde adalet Y ekseniyse yönetimde istikrar da burada X ekseninde olacak, bu ikisi arasında zıt bir orantı var yani, bizler de orta noktayı bulacağız çünkü Anayasa bizden bunu bekliyor. Biz, ne yönetimde istikrar uğruna temsilde adaleti ne de temsilde adalet uğruna yönetimde istikrarı feda edemeyiz. Bu anlayışla, genel olarak seçim sistemlerine baktığımızda da özellikle çoğunluk sistemlerinde yönetimde istikrarın, nispi sistemlerde ise temsilde adaletin öne çıktığını görüyoruz.

Şimdi, Türkiye'de 61 yılından beri nispi temsil sistemi uygulanıyor. Teknik konuşacak olursak biraz tüm nispi temsil sistemlerinde biz ne görürüz? Bir partinin aldığı oyun parlamentodaki sandalye sayısına uygun gelecek şekilde yansıtıldığını görürüz. Şimdi, bu nispi seçim sistemlerinin en önemli avantajı çoğunlukçu sistemin orantısız sonuçlarından kaçınarak temsilde adaleti aslında yüksek tutması. Yani özellikle derin sosyal ayrışmaların yaşandığı demokrasilerde tüm grupların parlamentoya dâhil edilmesi demokrasinin yerleştirilmesi açısından oldukça önemli çünkü böylelikle büyük partilerin ekstra sandalye kazanması önlenir ve az sayıda oy almış olan küçük partiler de parlamentoya girebilir. Ancak nispi temsil sistemlerinin yönetimde istikrar açısından önemli bir detayı var, o da nedir? Baraj sistemi. Şimdi, temsil için belli bir baraj öngörülebilir ama bu baraj ne kadar yüksekse küçük partilerin de parlamento dışı kalma ihtimali o kadar yüksek olur. Peki, bizde de 12 Eylül'den sonra yüzde 10'luk bir ülke barajı öngörüldü. Şimdi, Türkiye'de temsilde adaleti en az yönetimde istikrar kadar önemseydiğimiz için 1961'den beri biz nispi temsil sistemini uyguluyoruz ama bu sistemin getirdiği temsilde adalet avantajından darbeyle gelmiş olan ve ilk kez 1983 seçimlerinde uygulanan yüzde 10'luk ülke barajından dolayı gerektiği kadar faydalanamıyoruz değerli vekiller. Bazı partileri Meclis dışında bıraktığı için yıllardır bu baraj politikasına can simidi gibi sarılanları da görüyoruz. Hâlbuki bu barajın temsilde adaleti örselediğini seçim sistemlerini az buçuk bilen herkes biliyor. Üstelik yüzde 10 da çok yüksek bir oran. Avrupa'da bu oranlar yüzde 3 ila 5 arasında değişiyor. E, şimdiye bakalım, 2018'de gelen ucube sistemle ne oldu? Yürütme Cumhurbaşkanına bağlandı, Meclis ile yürütme arasında zaten doğrudan bir bağ kalmadı. Bakanlar Kurulu artık Meclisten çıkmıyor, Yürütme Meclisten güven oyu almıyor. E, bu sebeple, zaten anayasa 67'de öngörülen temsilde adalet ve yönetimde istikrar arasındaki organik bağ da otomatik olarak çözülmüş oluyor. Yani dolayısıyla 2018'den beridir temsilde adaletin yönetimde istikrar için dizginlenmesine gerek olmadığını söylüyoruz. 2018'den beri -yüzde vermiyorum ama- barajın tamamen kaldırılmış olması gerekiyordu. Yani sizler bu ucube sistemi savunurken sizin parti Genel Başkan Vekiliniz Numan Kurtulmuş'un da şöyle bir ifadesi var, -arkadaşlar da bahsetti- şöyle diyor: "Zaten partilerin kendi kimliklerini koruyarak ittifak yapabilmelerinin önü açıldı, bunun yasal zemini oluşturuldu. Dolayısıyla bu barajın yüzde 5'e indirilmesi makuldür." Yani diyor ki: Biz getirdiğimiz

sistemle yönetimde istikrarı garantiledik, artık baraj falan önemli değil, Cumhurbaşkanı sistemiyle Meclisin zaten bir hükmü kalmadı, nasıl olsa tek adamımız istediği gibi, istediği zaman bir düzenlemeyle ülkeyi yönetir, onu denetleyen, onu sınırlayan da hiçbir düzenleme yok. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. O zaman, biz size bu sistemin elinizde patlayacağını söylemiştik; dinlemediniz, halkı hesaba katmadınız. Tek adamınız şu an ülkede en çok eleştirilen insanlardan birisi değerli arkadaşlar. İnsanlar size verdiği oylardan bin pişman. 2018’de feda ettiğiniz temsilde adalet, sizden hesap sormak için dört gözle sandığı bekliyor. Ne oldu 2018’de? Siz, bu ittifak sisteminin Cumhuriyet İttifakı’na yarayacağını düşünüürken karşınızda daha da güçlenmiş bir muhalefet buldunuz, AKP’nin ve MHP’nin milletvekili kayıpları oldu; bir de üstüne üstlük, Hükümet, karşısında parçalı değil güçlü bir muhalefet gördü. İşte, korkunuz bundandır, halktandır; başka bir şeyden değildir. Şimdi, kara kara düşünmüş, dünyanın hiçbir yerinde örneği olmayan karmakarışık bir seçim kanunu teklifiyle gelmişsiniz. Böylelikle, bazı partiler seçim barajını garantilerken bazı partiler de barajda eriyecek. Yani sizi bu siyasi mühendislik bile kurtaramayacak değerli arkadaşlar. Siyasetten, rekabetten korkarak, kaçarak demokrasiden bahsedemezsiniz; yalnızca işinize gelen politikalara “evet” diyerek, her türlü haksızlığa susarak bir siyasi duruş da sergileyemezsiniz. Yıllardır barajı destekleyen partilerin de bugün büyük ağabeylerin peşinden gidip “Yüzde 10 barajı ağır.” demeleri de kusura bakmayın ama samimiyetle bağdaşmaz. Biz parti olarak, darbe kalıntısı olan bu ülke barajının temsilde adaleti hırpaladığını ve bir demokrasi ayıbı olduğunu söylüyoruz ve bunu savunuyoruz. Özellikle, yönetimde istikrar söylemleriyle getirilen ucube sistemden sonra yüzde 10 barajının tamamen kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz çünkü gelen Cumhurbaşkanlığı sistemi yönetimde istikrarı artırıyorsa buna denk gelen şekilde temsilde adaletin de sağlanması lazım. Yani zira, Mecliste güvenoyu bile almayan bir hükümetin ve onun yürütme sisteminin baraja zaten ihtiyacı yok, bunu siz de söylüyorsunuz. Aksine, “Millî irade.” deyip deyip duran bu Hükümetin, bu sistemde, bu barajı sıfırlaması gerekir; tekrar tekrar altını çizerek söylüyoruz. Yani mesele daha demokratik, temsil kuvveti yüksek ve güvenilir bir seçim sistemi oluşturmaksa, bu önerilen yasa teklifi çok eksiktir. Cumhurbaşkanı bağıışıklığının ne derece hukuksuz olduğuna, il, ilçe seçim kurullarındaki değışikliklerin ne derece hukuksuz olduklarına birazdan teklifin maddelerinde gireceğiz.

Değerli vekiller, mesela, bu öneride kadın temsiline ilişkin hiçbir şey yok, genç temsiline ilişkin hiçbir şey yok, yurttaşların seçim sürecine etkin katılımına ilişkin, bunu sağlamak adına hiçbir öneri, hiçbir vaat yok.

Devam edeyim: Yine, Anayasa 79; seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ilkesi. Ya, bu ülkede seçmenler birbirine saldırdı, şaibeden seçimler yenilendi; biz, mühürsüz oylar, trafoya giren kediler gördük. Yani o trafo işi de ne oldu bilmiyorum ama ya, bu dürüstlikle, bu güvenlikle ilgili -bu seçim düzeni ve dürüstlüğü ilkesinin- hiçbir öneriniz yok. O yüzden de dediğim gibi, mesele eğer demokratik ve adil bir seçim düzenlemesiye, seçmenin iradesinin temsil organına en demokratik şekilde yansıtılması gerekir. O yüzden, bu yasayı iktidardayken değıştirecekseniz eğer, bir kere, “ben yaptım oldu” tavrından vazgeçmeniz gerekir; daha kapsayıcı, daha çoğulcu, daha demokratik bir yöntem belirlemeniz gerekir. Yani bir kere, gelin, şu barajı kaldıralım. Önerdiğiniz “Hâkimlere kura sistemleriymiş, yok, efendim, ikamet düzenlemeleri, grup kurma değışiklikleri, Cumhurbaşkanına ayrıcalıklar” gibi katakullilerdense adil seçim sistemini nasıl sağlarız onu konuşalım, kadın temsilini konuşalım, genç temsilini konuşalım. Ya, bu karmakarışık yasa yapma düzeninden vazgeçip şu seçim yasalarını tek bir seçim altında toplayalım, bunları tartışalım. Mesela, buyurun, ön seçim yükümlülüğü getirelim, seçim bölgelerinin oluşumunu konuşalım; mesela, teknolojik gelişmeleri takip edip çevrim içi oy verme imkânı nasıl yapılır, altyapıları konuşalım.

Değerli arkadaşlar, aslında demek istediğim, yapılacak, yapılabilecek o kadar çok şey var ki bu önerdiğiniz teklif başlı başına taraflı ve başlı başına adaletsiz bir tekliftir. Bu, kaybetme korkunuzdan ve yalnızca kendi menfaatinizi koruma telaşınızdan besleniyor ama korkunun ecele, bu önerinizin de gelecek olanın gelmesine bir faydası olmayacak.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Hüseyin Kaçmaz Bey’e söz vereceğim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hüseyin Bey gelecek, önce Erdal Bey’e söz verirseniz...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Komisyon üyemiz olarak veriyordum ona.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Erdal Bey de Komisyon üyesi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Erdal Bey de Komisyon üyemiz, hakkını verdi de Hüseyin Bey’in yerine.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Hakkımı vermedim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, biz de konuşacağız, önce Erdal Bey.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam.

Buyurun Erdal Bey.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Sayın Başkan. değerli üyeler; tabii, eğer bir iktidar seçim yasalarıyla oynamaya başlamış, oyunun kurallarını seçim ve Siyasi Partiler Yasası’na göre yeniden belirlemeye çalışmışsa, ben, özellikle yakın tarihimizde, 80’li yıllarda çok büyük bir oy oranıyla iktidara gelmiş ve iktidarı da bir türlü bırakmak istemeyen Anavatan Partisi ve rahmetli Sayın Turgut Özal’ı hatırlatmak isterim. Sanırım, Turgut Özal kadar seçim yasalarıyla oynayan, Siyasi Partiler Yasası’yla oynayan bir siyasi lider tarihimizde yok ama bütün bunlara rağmen, yapmış olduğu bütün seçim değişikliklerine rağmen seçim yenilgisinden maalesef kurtulamaz oldu. Sayın Yazıcı, siz de sanki önümüzdeki erken veya normal seçimi peşinen şimdiden kaybetmeyi kabul etmiş gibi duruyorsunuz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Onun için ağzın kulaklarına varıyor!

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – E, ne yapalım? (Gülüşmeler)

Feti ağabey, affına sığmıyorum.

Şöyle bir şey söyleyeyim: Tabii ki ben özellikle değişiklik ile ilgili bir şeye dikkat çekmek istiyorum. Şimdi, başbakan veya mevcut sistemde Cumhurbaşkanına seçim yasaları kısmında bir düzenleme yapılmaması ve yasaklar kapsamına alınmaması hususu çok çok önemli. Niye önemli? Şimdi, önümüzde yapılacak seçimde normal olarak siyasi partilerin karşısında siyasi partilerle birlikte kimlerle bu partiler siyaset yarışına ve seçim yarışına girecekler diye bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Şimdi, ülkemizde 900 ilçe var, 81 il var. 81 ilin tümünde iktidar partisi AKP’nin il başkanları ve yönetim kurulları var Feti ağabey. 930 ilçede ilçe başkanlıkları ve ilçe yönetimleri var. Yani normal demokrasilerde olması gereken, diğer bütün siyasi partilerin -MHP de dâhil buna- bu parti örgütleriyle seçim yarışına girmesidir ama gelin, görün ki -önümüzde yapılacak- eğer bu teklif çıkarsa ne olacak? Bakın, 81 vali, 930 kaymakam, 930 ilçe emniyet müdürü, 81 il emniyet müdürüyle bütün siyasi partiler seçime girip yarışmak zorunda kalacaklar. Bu ne kadar adil olur? Sayın Hayati Yazıcı, bilginize sunuyorum, vicdanınıza sunuyorum, adalet duygunuza sunuyorum; ne kadar adil olur?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Öyle bir şey yok.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Ama öyle.

Ha, artı, ama en önemlisi, sayın üyeler, Sayın Başkanım; düşünün, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın siyaset yapma biçimini bir an için gözlerimizin önünde tutalım; seçime gidiyoruz, örtülü ödenek imzasında, ne yapar? Soruyorum, ne yapar? Bu ne kadar adil olur? Örnek veriyorum: İstanbul seçimlerinde, yerel seçimlerde 13 bin fark vardı değil mi? Örnek, e, örtülü ödenek orada kullanılsaydı seçim kaybedilir miydi?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – E, kullanılmamış demek ki.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Demek ki olacak bundan sonraki seçimde; bunların hepsini yaşayacağız, göreceğiz.

Beni bir hususla ilgili yine bir hatırlatmada...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Nasıl yani? Sen parayla oy verir misin?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Aa, neler neler! Yine, neler...(Güllüşmeler) Bir dinleyin ama!

18 Mart köprüsünü bir hafta önce açtınız, değil mi? Ön tarafta Sayın Cumhurbaşkanının konuşması var, arka tarafta gıda kolilerini hatırlıyorum ben, televizyonlar naklen yayın verdi; bu nedir, bunun açıklaması var mı?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Kumanya?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Tabii tabii, bütün televizyonlar verdi ya. Gıda, gıda, makarna kolileri.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kumanya?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Gıda, makarna kolileri.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Kumanya?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Hayır, makarna kolileri.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Çok ucuza gitti o zaman.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – E, yani ne yapalım.

Şimdi, şöyle, bir de şuna bakalım, Fethi Ağabey, özellikle size söylüyorum: Şimdi, deminden beri tabii yargıç ilkesi, ilçe seçim kurulu başkanları, il seçim... Onlara karşı bir şeyiniz oldu. Şimdi, ben bir şey desem ama yine kızmayın.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Problem yok.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Şöyle düşünelim: Bir darbe oldu değil mi? Darbe olduktan bir hafta sonra 4.500 hâkim, savcı görevden alındı.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Son darbe mi? Ben çok darbe gördüm de.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Yok, yok, bu, son FETÖ darbesi. 4.500 yargıcın, hâkimin “Bunlar FETÖ’cü.” diye görevlerine son verildi; bu nereden biliniyordu?

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Hazırdı.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Soru... Ama kızmayın. Bakın, şu anda bu yasa teklifi yürürlüğe girdikten sonra üç ay içerisinde yapılacak olan il ve ilçe seçim kurulu başkanları bellidir; iddiamdır, iddia ediyorum. Ben yirmi beş yıllık...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bak, sözünü kesmek istemem, burada dur.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Tamam.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Zannında konuşuyorsun, bir bilgi vereyim istersen.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Tamam.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Şimdi, 81 ilde il seçim kurulunda başkan ve 4 üyeyle 405 hâkim, bak, 405; ilçelerdeki hâkim sayısı da toplam 1.094; bunların toplamı 1.499, geçicileri saymıyorum yani 1.500 kişi. Ya, bunu söylerken 1.500 kişiye -birinci sınıfa ayrılmış hâkim, ilçelerde ayrılmamış olabilir, doğrudur- sen vicdanlı bir adama benziyorsun...

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Eyvallah.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – ...yani nasıl söylersin bunu, yolsuzluk yapacağını?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Bir dakika, bitireyim. Hayır, şöyle...

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Yolsuzluk değil de partisini kayıracak Feti Başkanım.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Değil, değil.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Usulsüzlük yapacak.”

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Başkanım, yok, yok, şöyle bir şey, diyeyim: Şimdi, o yargıçlar... Ben yirmi üç yıl ceza hukuku avukatlığı yaptım, çömeziniz sayılırim meslek yaşı anlamında.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Estağfurullah.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Feti ağabey, ben öyle yargıçlar gördüm ki sulh ceza yargıçları, ağır ceza başkanları. Bir yargıç adliyedeki makam odasına bir siyasi parti genel başkanının portresini asar mı?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Asmaması lazım.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Asmaması lazım, değil mi? Bu yargıcın tarafsızlığı ve bağımsızlığı tartışılmaz mı? Tartışılır, değil mi?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Evet.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Ben, işte, bunları yaşadım, pratikten geldiğim için bire bir yaşadım ve bu yargıçların hepsi ödüllendirildi, şu anda İstanbul ağır ceza mahkemelerinin birinde başkanlık yapıyor. Bunu ben yaşadığım, pratikten geldiğim için bunu bu kadar bastıra bastıra söylüyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ne diyorsun yani? Oraya da asarsa Yargıtaya mı gidecek?

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Yani şöyle, daha fazla uzatmadan şunu söyleyeceğim: Yani yargıçlar anlamında... Mesela diyelim ki ilçe seçim kurulu başkanlığına nitelikleri tutuyor ama örnek veriyorum, A şehrinin il başkanı geldi, dedi ki: “Sayın yargıç, girmemen senin için daha iyi olur.” Bakın, bu yargıçları da AKP il ve ilçe yönetim kurulu başkanları belirleyecek, bu kadar iddialı konuşuyorum çünkü yaşadım; bunlara önümüzdeki süreçte -bunlar yasalaşırsa- hep birlikte şahit olacağız.

Dinlediğiniz için de saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Komisyonumuzun üyelerinin geneli üzerinde konuşmaları sonuçlandı.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, sonuçlanmadı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hüseyin Bey geldi mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Benim de söz hakkım var geneli üzerine, ben de Komisyon üyesiyim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, sözü Hüseyin Bey’e veriyorum.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ülkenin gündeminde uzunca bir süredir konuşulan ve içeriği hakkında çeşitli görüşler öne sürülen Milletvekili Seçimi Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu hakkında değişiklik öngören kanun teklifi nihayet Komisyon gündemine gelmiş bulunmakta. Teklife baktığımızda gördüğümüzü kısaca ifade etmek gerekirse seçim barajının yüzde 7'ye düşürülmesi, Cumhurbaşkanının seçim yasaklarından muaf tutulması, ittifak sistemiyle ortaya çıkan artık oyların kaldırılması, teklifle, demokratik bir seçime hasret olan topluma daha da antidemokratik bir seçim sistemi dayatıldığını görebilmekteyiz. Yine, bu teklifle birlikte demokratik bir seçimin gerçekleşmesi mümkün değil çünkü yapılan değişiklikle eşit siyasi mücadelenin imkânsız hâle geleceği ve kamu kaynaklarında suistimallerin artacağı kesin.

Bir yandan genel seçim barajını yüzde 7'ye düşürürken diğer yandan il barajlarının konulması milletvekilliği için yeniden yüksek oranlı barajların konulmuş olması anlamına gelmiyor mu, bunu sormak isterim. “Bu il barajları ne demek?” diye baktığımızda da yine, il barajlarıyla istenen amaç aslında 1'inci partiye yarayacak bir şekilde bir hesap yapılmış olduğunu görüyoruz. Bu teklifle halkın iradesine ipotek konulmuş olacak ve baraj altında kalan partilerin aldığı oylar hesaba katılmayacak ve dağılıma dâhil edilmeyecek ki sayın teklif sahiplerinin de temsilde adalet ilkesini birkaç defa dillendirmesi karşısında bu durumu görüşlerinize sunuyorum yine. Yurttaşların beklentisi aslında demokratik, şeffaf, güvenli ve adaletli bir seçim ortamının sağlanması ve halkın iradesinin sandığa eksiksiz yansımadır ama teklifin bunu sağlaması mümkün gözüküyor.

Yine, teklife gerekçe olarak 2018'de getirilen ittifak sistemi sebebiyle, hani, aşkın temsile yol açtığı gibi bir iddia var ya da öyle bir görüş var ama biliyoruz ki, asıl amacın muhalefetin Parlamentoda temsil edilmesi düzeyini aritmetik olarak zayıflatma amacı olduğunu düşünüyoruz; bunu görmek için zaten bir kâhin olmaya gerek yok, hani, tüm toplum bu şekilde değerlendiriyor şu aşamada.

Yine, anketlerde muhalefetin oyunun arttığı her fırsatta görülüyor. Bu teklifle, iktidar daha az oy alsaydı daha fazla sandalye elde etmeyi amaçlıyor ve hedefliyor şu aşamada.

Yine, 2015'ten itibaren devam eden bir düşüş trendine aslında cevap verme telaşı olduğunu görüyoruz, hani, bu teklif aslında bu düşüş trendine cevap verme telaşının karşılığı olarak karşımızda bulunuyor.

Yine, bu teklifle oyunun kuralları aslında Cumhuriyet İttifakı lehine değiştirilmek isteniyor, ki kıymetli milletvekillerimiz defalarca bu durumu geniş geniş de açtı, tekrara düşmemek için bu durumu o şekilde sadece söyleyip bırakayım. Bu teklifle, aslında -dediğimiz gibi- oyunun kuralları Cumhuriyet İttifakı lehine değiştirilmek isteniyor. 2018 Seçimlerinde ittifak yasasının muhalefete yaraması -yani aslında orada, gerçekten Cumhuriyet İttifakı'nın herhâlde beklemediği bir hamle ortaya çıktı- muhalefetin akılcı davranması, ittifak kurması ve benzeri durumlar aslında söz konusu hesabın tutmadığını bize gösterdi.

Bu teklif sonrası muhalefet radikal bir karar alma şansına da sahip olabilir aslında. Mehmet Ruştı Tiryaki Vekilimizin de söylediği gibi hani, bu teklifle şu aşamada ittifakları da aşan bir birliktelik durumu dahi ortaya çıkabilir.

Yine, ittifak yasası, son tahlilde, artık oylarla ittifakın büyük partisini sayısal açıdan desteklemesine rağmen, bu artık oy avantajı aynı zamanda küçük partilere -tırnak içerisinde şantaj potansiyeliyle- kontenjan milletvekili kazanabilme olanağı sağladı aslında; tabii, bu durum iktidarın hesaplarında yoktu. Dolayısıyla, önceki değişiklik sonrası ikinci gereklilik olarak iktidar elitlerinin bölünmesini yani yeni aktörlerin çıkmasını ve güçlenmesini aslında teşvik etmiş oldu.

Bugün önerilen değişiklikle yapılan, pratikte ittifak yasasını işlevsiz hâle getirmektir aslında; buradaki amaç, buradaki durum onu gösteriyor. Yine, bugünkü hâliyle ittifak yasası sadece barajı aşmak için bir avantaj yaratıyor fakat artık sandalye açısından ittifaklara bir fayda sağlamıyor çünkü milletvekilliği hesaplamasında eski sisteme geri dönmüş olacaktır bu değişiklik sonrası.

Yine, bu değişiklikle, AKP-MHP ortaklığının Meclis çoğunluğunu korumak temel amacına yönelik birkaç hedefi var. Birincisi, küçük partilerin etkisini azaltarak muhalefetin büyük ortaklarının bu tür partilerle ortaklık kurma isteğini kırmak ve dolayısıyla küçük partilerin önemini azaltarak muhalefetin ortaklık zeminini yok etmek ve tabii, ilkesel birliğini zedelemek. İkincisi, barajı azaltarak Cumhuriyet İttifakı ortağı olan MHP'nin pazarlık gücünü korumasına olanak tanımaktır. Bunlar, milletvekili seçimine dair yapılacak değişikliklerle hedeflenenler olarak karşımıza çıkıyor.

Diğer taraftan, seçimlerin temel hükümlerine dair yapılan değişikliklerle seçim bütünlüğünü tehlikeye sokacak adımlar atılıyor; il seçim kurulunun oluşturulmasında önerilen değişiklik, sandık kuruluna üye bildirme üzerine önerilen değişiklik ve Cumhurbaşkanının seçim yasalarından muaf tutulması seçim bütünlüğünü tehlikeye sokabilecek nitelikte. Bugün, Türkiye'nin rekabetçi, otoriter bir rejim olarak tanımlanmasının nedeni, seçimlerin artık adil ve eşit şartlarda yapılmıyor olması; bu değişiklikle bunun kurumsallaşmasına tanık oluyoruz aslında. Bütün bunlara baktığımızda, artık, seçimden tedirgin olan, popüler desteği giderek azalmış, dolayısıyla oyunun kurallarını değiştirerek varlığını korumayı amaçlayan bir iktidar gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Tabii, burada şunu da belirtmekte fayda var: Nasıl ki ittifak yasası tasarlanırken bazı varsayımların geçerliliğini yitirdiyse ve beklenmeyen sonuçlarla karşılaşmışsanız, bugün de bu yasa tasarlanırken yapılan varsayımların geçerliliğini yitireceğini net bir şekilde görebiliyoruz. Dolayısıyla, seçim mühendisliği karmaşık ve zor bir uğraştır ve bekleneni çoğu zaman vermez. Aslında, çok yakın tarihte bekleneni vermediğine de hep birlikte şahit olduk çünkü dediğimiz gibi, 2018'deki seçimde iktidarın beklediğinin aksine, muhalefetin akılcı hamleleri ve beklenmeyen bazı hamleleri sonrasında aslında iktidarın aleyhine bir durum ortaya çıktı.

Yine, seçim yasası değişikliklerinin aslında bu bir yıl sonra... Tabii, bu Anayasa değişikliğiyle ilgili bir konu ama şu anda tutanağa not düşmek için bunu söylüyorum, tarihe not düşmek için söylüyorum. Herhâlde bu durumu artık aşabilmenin bir yolu, seçim yasası değişikliklerinin bir yıl sonra değil de bir seçim sonra devreye girmesi daha adil olacaktır. Bu durumda da kimse ha bire kendine yarayan seçim sistemi değişikliği yapmayacaktır diye düşünüyorum, hani belki ileride değerlendirilebilir. Tabii, bu grup kurmanın seçime katılma yeterliliği oluşturmaması durumuysa -belki maddede özellikle o duruma değinmemiz gerekecek- şu aşamadaki duruma ilişkin birkaç bir şey paylaşmak istiyorum. Hani, bu değişikliklerden ziyade, bu tekliften ziyade, adil seçim önündeki engeller konusuna baktığımızda, uygulamada yaşanan birçok sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Tabii, dokunulmazlıkların kaldırılması ve kayyum uygulamaları, yine, yargı bağımsızlığına ilişkin konular, aslında sürekli şerh düştüğümüz bir durum çünkü özellikle HDP'ye yönelik haksız gözaltı ve tutuklamalar, uzun yargılamalar, HDP'li seçilmişlerin cezaevinde bulunması ve tüm toplumsal muhalefetin yargı yoluyla cezalandırılması seçimlere de olumsuz etki yapmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre seçimlerin güvenli ve eşit koşullarda gerçekleşmesinden Yüksek Seçim Kurulu sorumludur. Yüksek Seçim Kurulu kararlarına herhangi bir şekilde itiraz edilmemesi, onun verdiği tüm kararların kesin olması manasına da gelmekte ve bu durum, zaten taraf olan YSK'nin muhalefet lehine karar almasını zorlaştırmaktadır.

Yine, dediğimiz gibi, kamu araçlarının adil kullanımı konusunda da büyük bir sıkıntıyla karşı karşıya kalmaktayız. Bakanların, özelde de İçişleri Bakanlığının seçimlere müdahalesi başlığı aslında uzun zamandır gündemde olan bir konu. Özellikle İçişleri Bakanlığı tarafından gerek nüfus

müdürlüklerine dair gerekse görevlendirilecek kolluk güçlerine dair açıklamalar seçimler üzerinde baskı kurmakta ve seçimlerin tarafsızlığını zedelemektedir. İçişleri Bakanlığının görevi, seçimlerin güvenliğini temin etmektir. Oysa sergilenen pratik, seçimlerde özellikle partimizin açıkça hedef alındığı, bazı illere ayrımcılık yapıldığı ve kamu imkânlarının seçimlerde Hükümet lehine kullanıldığını ispatlamıştır. 16 Nisan 2017 günü yapılan referandumla değiştirilen Anayasa'dan İçişleri, Adalet ve Ulaştırma Bakanlarının tarafsız kişilerden atanması kuralı kaldırılmıştı. Bir partinin üyesi gibi davranan, kendisinden yana olmayan herkesi “terörist” olarak suçlayan bir Bakanın seçimler konusunda tarafsızlığına güvenilmeyeceği açıktır. İçişleri Bakanlığı kolluk güçlerini -özellikle de partimizin güçlü olduğu yerlerde- doğrudan seçimin tarafı hâline getirmiş; onları hem seçmen üzerinde bir baskı aracı hem de kendilerini bizzat sandıklarda oy kullanacak olan birer seçmen olarak organize etmiştir. Bu adım, bilinçli ve stratejik olarak seçmen askı listeleri sırasında hayata geçirilmiştir. Seçmen listeleri üzerinden yapılan oy kaydırma işlemleri genellikle şu usullerde yapılmıştır: Başka illerden kolluk güçlerinin bu il ve ilçe merkezlerine yığılması, bu il ve ilçelere bağlı köy karakollarında görev yapan kolluk güçlerinin il ve ilçe merkezlerinde seçmen olarak kaydırılması. Bilindiği gibi, yerel seçimlerde köyde ikamet eden seçmenler ilçe merkezlerinde, belediye seçimlerinde belediye başkanlığı için oy kullanmazlar. Başka il ve ilçelerden başka partilerin seçmeni olduğu tahmin edilen kişilerin seçmen kayıtlarının bu yerlere aktarılması gibi durumlar karşımıza çıkmıştır.

Yine, YSK'nin sandık taşıma ve birleştirme kararları da aslında birçok soruna sebep olmuştu ama özellikle şu hususu belirtmek isterim: Seçmen listelerinde kayıtlı olmayan kişilerin görev belgesiyle oy kullanmalarına ilişkin... Yani kısaca, baktığımızda, hani ortalama her sandıkta 3 ila 11 kişi olmakla birlikte bazı yerlerde ise bu sayı 90'a kadar bile çıkmıştı. Tabii, bu uygulamanın kaynağı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 94'üncü maddesine dayandırılarak İçişleri Bakanlığının kontrolüyle yapılmaktadır. Tarihte henüz hızlı ve yazılı iletişim olanaklarının olmadığı zamanlarda ihtiyaç olan uygulama, aslında günümüzde geçerliliğini yitirmiş olup yukarıda belirtildiği şekilde farklı amaçlar için kullanılmıştır. Bu konuya özellikle dikkat çekmek istiyorum. Çünkü özellikle seçim bölgem olan Şırnak'ta seçmen sayısının az olduğu, birkaç bin kişinin taşınmasıyla seçim sonucuna etki edilebilecek seçmen sayısının az olduğu ilçelerde özellikle sadece bu formülle bile seçmen sayısından daha fazla kolluk gücü taşınarak aslında oradaki halkın iradesi tümünden gasbedilmiş oldu. Tabii, bunun o zaman kamuoyuyla paylaşılması konusunda da itirazlarımız olmuştu ancak sadece şunu söyleyeyim: Ahıra bile seçmen kaydedilmişti; bunun videosunu bire bir ben çektim, itirazımı bire bir ben yaptım. Yine, 52 yatak kapasiteli Beytüşşebap Öğretmenevi'nde yaklaşık 453 kişi kaydedilmişti ki kolluk gücüydü bunlar. Yine, 200 kişilik polisevine yaklaşık 2.800 kişi kaydedilmişti. Ancak maalesef ki konjonktürel olarak verilen kararlar, demokrasiye, hukuka aykırı verilmiş olan kararlar aslında işte, adil seçimin önündeki engel olarak karşımıza çıktı.

Kıymetli milletvekilleri, bugün görüşmekte olduğumuz bu teklif... Aslında dediğimiz gibi, özcesi, iktidar artık neredeyse halkın gerçeklerinden kopmuş durumda; teşkilatlarıyla birlikte, milletvekilleriyle birlikte bizce halkın içine de karışmadığı için seçimi sadece bu değişikliklerle, “Daha az oy alsam bile daha fazla sandalye kazanayım.” mantığıyla bugün bu teklif getirilmiş durumda. Ancak dediğimiz gibi, hani bunlar ülkenin demokrasisine hiçbir katkı sağlamayacak; bunlar daha önce denenmiş ve sonuçları da... Dediğimiz gibi, çoğu zaman bu seçim mühendisliği sonuçları beklenildiği gibi olmuyor ki burada da olmayacağından eminiz bu konuda. Ancak şunu söylemek istiyorum: Bu ülkenin gerçekten, artık gerçek bir demokrasiye, o “reel demokrasi” dedikleri gerçek bir demokrasiye ihtiyacı var. Evet, başat sorunları var; evet, cumhuriyet tarihinin başından beri devam eden birçok sorunu var ancak -dediğimiz gibi- bugün artık sadece bu –tabiri caizse- alicengiz oyunları ile bu işin...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Olmadı, bu dediğin olmadı.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tabiri caizse dedim Sayın Başkan.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bu dediğiniz olmadı.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkanım, sadece...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Caiz değil.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tamam, ben söyledim, siz de olmadığınızı söylersiniz. Yani şöyle söyleyelim, özcesi şöyle söyleyeyim: 2018 Seçimlerine göre bence bir hesap yapılıyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Her ihtiyaca göre değişiyor.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tabii, tabii.

Kıymetli milletvekilleri, o köprünün altından çok sular geçti, o tarihten bugüne kadar çok şey değişti. Dolayısıyla bu teklifle de iktidarın seçim kazanması mümkün değildir. Öyle ümit ediyoruz ki bundan vazgeçilir ve ülkenin menfaatine olan gerçek değişikliklerle karşılaşırsınız.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun Meral Daniş Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Doğrusu geneli üzerine epeyce konuşmalar oldu, hatta maddelere dair analizler de yapıldı, hepsi çok değerliydi ama bunu maddelerde ayrıca vereceğimiz önergelerle hangisine neden karşı olduğumuzu, neden çekilmesi gerektiğini ya da yerine önerdiğimiz düzenlemeyi tabii ki tek tek sunacağız ve anlatacağız. Ancak burada şu ana kadar çok tartışılmayan bir meseleye bütün Komisyon üyelerinin dikkatini çekmek isterim. Yani seçim kanunlarının doğası gereği siyaseti doğrudan etkilediğini, seçimlerin siyaseti dizayn ettiğini -tırnak içinde- seçim sonuçlarının ülke yönetimlerini belirlediğini ve demokrasilerde seçimlerin önemini -sanırım- buradaki her Komisyon üyemiz ve her bir vekilimiz biliyordu; sonuçta belirli bir deneyimden, bir süzgeçten geçerek halkın temsilcileri olarak burada bulunuyorlar. Ben -size belki ilginç gelecek ama- bir yerden başlamak isterim: Bugün seçilmişlere ne kadar değer veriliyor? Seçim Kanunu'na geleceğim. Ya, bu ülkede şöyle bir şey yok, tartışmaları şuradan başlatmayalım derim: Sanki Seçim Kanunu çok iyi, demokratik; Siyasi Partiler Kanunu çok demokratik, şu ana kadar her şey güllük gülistanlıktı, genel başkanların liderliğinde, sultasında adaylar belirlenmiyordu, parti içi demokrasi vardı.

(Uğultular)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Yalnız o Divanda böyle gülüşmeler ve tartışmalar olunca doğal olarak insicam bozuluyor. Burada çok ciddi bir mesele konuşuyoruz, arkadaşlar konuşmalarını bitirsinler, sonra devam edelim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Arkadaşlar, hatibi dinleyelim.

Buyurunuz Sayın Başkan.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Vallahi Ali Özkaya çok eğleniyor orada.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şimdi, bu ülkede şunu tespit edelim öncelikle yani Halkların Demokratik Partisi olarak bizim görüşümüz en azından: Şu anda demokratik sistem işlemiyor, şu anda hukuk devleti ilkeleri yürürlükte değil, şu anda demokrasi zayıf ve yaralanmış durumunda, yargı tarafsız ve bağımsız değil demeyeceğim, yargı yok artık. İşte, bugün Kobani kumpas davasında mahkeme

başkanlığı yapan zat gözaltına alındı. Bu ülkenin Cumhurbaşkanını yargılayan -turnak içinde- Selahattin Demirtaş'ı, Figen Yüksekdağ'ı, bizim onlarca MYK üyemizi yargılayan ve biz duruşmaları izlerken böyle kendisini kral gibi hisseden mahkeme başkanı uyuşturucudan mı, yolsuzluktan mı bilmiyorum...

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Derin devlet adına para topluyormuş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - ...para topluyormuş, çetecilik yapıyormuş, gözaltında; evet, bir mahkeme başkanı ve bu talimatla çalışan bir mahkeme başkanıydı. Böyle bir ülkede yaşıyoruz ve bizim arkadaşlarımız...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ne zaman oldu bu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bugün, bugün. İsmi söyleyeceğim vekilimiz çıkarsın.

Şimdi, şunu tespit ederek devam etmek istiyorum: Bu ülkede şu anda kesinlikle demokratik kural ve işleyiş yok; yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığı bir yana, yargı yok. İktidar bloku ittifak olarak, Cumhuriyet İttifakı olarak yargıyı tamamen kendi iktidarlarının devamı için maalesef bir enstrüman olarak kullanıyor ve istedikleri kararı yargıdan çıkarıp istemediklerini çıkartmıyor. Cezasızlık politikası olabildiğince devam ediyor ama cezalandırmak istediklerini de tutuklamak istediklerini de istedikleri kadar içeride tutuyorlar. Bu hâkimin adı da Bahtiyar Çolak, basından görebilirsiniz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ben tanımıyorum ismen ama...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şimdi, Sayın Başkan, biz Halkların Demokratik Partisi Grubu adına buradayız ve ben girişte Anayasa'ya aykırılık önergesinde söz aldığım zaman şöyle bir şeyi ifade ettim: Bu ülkede yüzde 10 seçim barajının niçin getirildiğini hem biz hem de Türkiye kamuoyu gayet iyi biliyor. “Bu ülkede başta Kürtler olmak üzere sosyalistler, komünistler, muhalefet Parlamentoya girmesin, temsil edilmesin.” diye 83 yılında darbeden sonra getirilen bir düzenleme. Ondan sonra gelen iktidarlara da kendileri de aslında birçok konuda ayrı gibi görünseler de -özellikle gibi diyorum- esasta Kürtlere karşıtlıkta, onların Parlamentoya girişinin engellenmesinde aslında ortaklaştılar. Bir de Türkiye tarihinde birçok konuda ayrıışan muhalefet ve iktidar partileri söz konusu Kürt meselesi ve Kürt halkı olunca hemen buluşabiliyorlar, hemen, hemen buluşabiliyorlar. Bunu birçok örnekten hareketle söylüyorum ama yüzde 10 barajı da bunlardan bir tanesidir. Doğrudur, 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldi, ondan öncesinde de yüzde 10 seçim barajı vardı ve ondan önceki partiler de bu yüzde 10 seçim barajını kaldırmadılar, kaldırmaya teşebbüs etmediler. Bu konuda açıkcası partileri ayırmadan böyle genel bir eleştiriyi de sunmak isterim yani bu da çok temel bir realite olarak önümüzde duruyor. Bu konuda, özellikle yüzde 10 seçim barajını tartıştığımızda AKP şunu söylüyordu o eski yıllarında, böyle tam totaliter bir rejim inşa etmeden önce: “Ya, biz mi getirdik yüzde 10 seçim barajını? Bizden önce geldi, darbe döneminde geldi. Ne yapalım?” Sanki değiştiremezlermiş gibi bir akılla ve dille bizi kendilerince kandırabileceklerini ya da ikna edebileceklerini düşünüyorlardı ama böyle bir dünya yok, onu söyleyelim. Kimin hangi amaçla, neyi yaptığını gayet iyi anlayabilecek durumdayız ve bunun farkındayız.

Şimdi, bir örnek vereceğim. Hazine yardımında bile, biz yüzde 10 seçim barajını geçinceye kadar hazine yardımı verilmesi için yüzde 3'e indirilmedi oran, yüzde 10'du, barajı geçenler hazine yardımı alabiliyordu.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Yüzde 7.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Yüzde 7. Sonra biz barajı geçtik, şöyle bir karar verildi: “Ya, nasıl olsa HDP geçti, artık yüzde 3’e düşürebiliriz, diğerlerine de para verebiliriz.” Yani o kadar belirgin ki bu uygulamalar bu tarihsel silsileyi, serencamı anlatacak olsam... Aslında hepinizin bilgisi dâhilinde, biliyorum ama tabii nereden baktığınıza göre tarihi okumanız değişebilir, bulunduğunuz yerdir sizin okuma şeklinizi belirleyen.

Yüzde 10 barajı -daha önce de söylemiştim, çok tekrara girmek istemiyorum doğrusu- evet, bizler için getirildi, biz geçtik, şimdi -herkesin söylediği üzere- Milliyetçi Hareket Partisi için getiriliyor. Bu bir iddia, bu bir tespit, bu bir gözlem, bu bir realite, nasıl nitelersek niteleyelim ama ortada iki yıldır tartışılan bir seçim kanunu teklifi var ve çok belli ki iktidar ortakları arasında da böyle güllük gülistanlık bir ortam yok, bir uzlaşa yok çünkü oy oranları, perde arkası, arka planları, sosyolojileri, birçok konu ayrı aslında ve burada ortak noktada buluşmaya çalıştılar. Sonuçta önümüze böyle garip, ucube -bence- garabet bir seçim kanunu teklifi geldi yani tutulacak bir yanı da yok. Bu yönüyle şunu söylemek istiyorum yani bu seçim kanununun baştan sona eleştirilecek birçok yönü var ama şu tespitleri yaptık: Bu ülkede ayrımcılık vardır. Bu ülkede farklı dil, kimlik, inanç ve kültürlerin eşitliği yoktur. Bunları tespit edelim. Bu ülkede ayrımcılığın olduğu hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında hem uluslararası birçok mekanizmada karar altına alınmış, hüküm altına alınmış ve dercedilmiştir. Şimdi, işkencenin bile olduğu CPT raporlarında tespit edilmiştir. Böyle bir atmosferde, siyasal atmosferde seçim kanunu konuşuyoruz.

Ya, seçilmişlere bu ülkede değer veriliyor mu? Ben emin değilim. Daha doğrusu -pardon, emin değilim dedim- verilmiyor, seçilmişlerin hangi partiden olduğuna göre karar veriliyor; kesin bilgi, size sır veriyorum. Ben Grup Başkan Vekiliyim, yaşadıklarımın söylüyorum: Gidiyorum herhangi bir ile, diyelim ki resmî plakayı taktım -ben yaşadım, emin olun buna- İzmir’e gittim, plakayı gördüklerinde, biliyorsunuz, selam veriyorlar. Olur ya beni tanıyorlarsa -hani saygısızlık görmedim, öyle haksızlık etmeyeyim- HDP dediğiniz anda şöyle başka bir şey oluyor. Ne derler? “Vekilim.” falan, o el iniyor, o pozisyon değişiyor, o ilikler açılıyor. Bazen de “Ha, Meral Hanım, siz miydiniz?” “Evet bendim.” Bir bakıyorum yanımda -olur ya denk geliyor- başka bir partinin, iktidar partisinin hatta CHP’nin -yani bize aynı bakılmıyor burada- İYİ Parti’nin, MHP’nin... Kesinlikle siyasi dil sokaktaki polise, jandarmaya, memura kadar yansıyor. Gece gündüz siz Mecliste “HDP böyledir, HDP şöyledir, HDP şudur.” dediğinizde, sahaya gittiğinizde tabii ki resmî görevliler tarafından da böyle bir karşılık buluyorsunuz ama emin olun -bunun yerine- bizi halk biliyor, onu anlatacağım. Halk bizi biliyor, “Nevroz”lara bakın, lütfen. Kaç milyon insan üç gün içinde sokaklara, caddelere, meydanlara indi, bir bakın.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Nevruz sizin değil, hepimizin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Nevroz” bizim.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Hepimizin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – “Nevruz” sizin, “Nevroz” bizim. Hiç öyle birbirimize şey yapmayalım.

HDP’nin planladığı, organize ettiği, tertip komitesini oluşturduğu 70 merkezde her bir birey Gâve oldu ve Dahhak’a karşı kafa tuttu. “Nevruz” sizin ama gerçekten. Hani o yumurta tokuşturuyorsunuz ya, onu da bilmiyorum, onu da bıraktınız. Hani istediğiniz kadar ayrımcılık olsun ama halk bunun farkında, önemli olan o.

Şimdi şuraya geleceğim: Ya, bu ülkede kayyum var ya, kayyum var! Benim seçilmiş olduğum ilde, Siirt Belediyesinde kayyum oturuyor, Vali oturuyor. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde Vali oturuyor. Ya, kayyumun diğer adı gasptır, hırsızlıktır. Ya, halk iradesini çalmaktan daha büyük bir günah

olabilir mi, daha büyük bir suç olabilir mi? Halk gidip oyunu sandıkta vermiş Selçuk Mızraklı'ya, Bekir Kaya'ya. Seçimden sonra siz savcılarınıza talimat vermişsiniz, savcılar uyduruk bir gizli tanık bulmuşlar -dosyaların hepsini okudum, Fethi Bey de hukukçu, isterse kendisine getireyim- “Selçuk Mızraklı bir hasta tedavi etti.” Kim, nerede, ne zaman? Yok, yanıt yok. “Gizli tanığı getirin, yüzleşelim.” Yok. Ya, bu gizli tanık kim? Yok ki öyle biri çünkü bir sahtecilik var orada ve bu şekilde belediyelerimize el konuldu. O da yetmedi, ya bu ülkede 2 defa Cumhurbaşkanı adayı olmuş, hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi tarafından 18'inci madde ihlali verilmiş Selahattin Demirtaş hâlâ cezaevinde ya, hâlâ cezaevinde! Bütün dünya “Selahattin Demirtaş” diyor, burada birileri “terörö” laflarıyla milleti aldatmaya çalışıyor. Vallahi, siz Selahattin Demirtaş'a istediğiniz lafı söyleyin, ona olan sevgi giderek büyüyor hem içeride hem dışarıda yani yanlış yoldasınız, yanlış yoldasınız. Tek çözüm var, o da demokrasi, bunu söyleyeceğim.

Milletvekilllerimiz cezaevinde, evet, önceki dönem milletvekilllerimiz cezaevinde. Ya, hakkımızda hazırlanmayan fezleke kalmadı. Susuyoruz, fezleke; konuşuyoruz, fezleke; kürsüde konuşuyoruz, fezleke; ya, basın açıklamasına gidiyoruz, fezleke; mitinge gidiyoruz, fezleke... Ya, ben başsağılığına gitmişim Adana'da, başsağılığına gitmişim; bir çocuk sokakta öldürülmüş, faili polis yani kolluk, soruşturuluyor, tutuklu. Diyor ki: “Gitmiş.” Hakkımda -çocuk 16 yaşında- fezleke var ya! Ve bu fezlekeler sanki suçmuş gibi kamuoyuna lanse ediliyor. Ne, kim hazırlıyor? Sizin savcılarınız. İşte, şimdi, seçim kurulu yapacağınız o savcı ve hâkimler var ya, evet, sizin hâkimleriniz, sizin atadığınız hâkimler. Bugün yargıyı nasıl zapturapt altına aldıysanız, muhalefeti, HDP'yi başta olmak üzere tabii ki, etkisizleştirmek için, demokratik siyaset dışına itmek için bu kadar kullanıyorsanız, asıl seçim kurullarını da bu amaçla oluşturunuz; hiç tartışma dışı, hiç tartışılacak bir şey yok.

Bizim Tiryaki Vekilimiz de diğer arkadaşlar da çok geniş açıkladılar, bunu saatlerce anlatabilirim. Yani oradan itiraz geldi “Siz hâkimlere saygısızlık yapıyorsunuz.” diye. Haşa! Niye hâkimlere saygısızlık yapayım, niye yapayım ki? Ben saygıdan söz etmiyorum, siyasi bir şey söylüyorum, diyorum ki: Bu hâkimler sizin atadığınız hâkimler. Siz kıdemli hâkimlere etki edemiyorsunuz, onlar tabii hâkim ilkesine göre görevli, kimden yana olduğuna dair emin olma durumunuz yok. O yüzden, seçim kurullarını değiştirerek kendi istediğiniz sonuçları çıkarmaya çalışıyorsunuz. Bu kadar sarıh bir şey söylüyorum, hiç tartışmıyorum bile bunu ve bunu herkes biliyor. Ya, en kıdemli hâkim... 2024'e kadar ben görev yapacağım, kazanılmış bir hak bu, aynı zamanda halkın korunması açısından. Siz hâkimlerinizi seçim kuruluna getireceksiniz -çok şey söylendiği için bunu geçiyorum- ve bize diyorsunuz ki: “Hâkimlere hakaret ediyorsunuz.” Hayır, siz asıl hakareti, asıl hukuksuzluğu hukuka yapıyorsunuz, hukukun genel ilkelerine yapıyorsunuz, hukukun temel ilkelerine yapıyorsunuz ve işin kötü tarafı, 84 milyon insanın aklıyla alay ediyorsunuz ya! Ama herkes farkında, alay ettirmeyiz, herkes bunun farkında, bunun perde arkasını gayet iyi biliyoruz.

Şimdi, seçilmişlere değer yok, demokrasi yok, yargı yok, seçim güvenliği yok. Size Siirt'i örnek vereyim ya -ben yaşadım orada- 5.600 oyumuz silindi, tek tek tespit ettim, bizim seçmenimiz, silindi. Geldik, Allah Allah, seçmen kütüklerine baktık, Ahmet, Mehmet, Ayşe, Fatma, Zelal, Azat... “Ya, niye oyunuz silindi?” “Bilmiyoruz ki.” diyorlar. Gittik, tek tek onları bularak yazdırmaya çalıştık. Seçim günü ben saat yedide sandığa gittim, baktım, aynı oranda polis, kolluk genellikle ve vatandaş yazılmış Siirt'e, Siirt'i hayatında görmemiş. Arkadaşlar, tanıklığımı anlatıyorum, zerre kadar gerçek dışı bir şey varsa her türlü özrü dilemeye hazırım. Neyse listelere baktım, Yozgat doğumlu, Kayseri doğumlu, Bursa doğumlu. “Allah Allah ya, bunların Siirt'te ne işi var?” diyorum. Seçim akşamı telefonum kilitlendi, diyor ki “Vekilim, gel bu camiye, gelen misafirler var.” Gidiyorum camiye, bakıyorum -otobüslerin plakaları değişik- herkesi içeri istiflemişler, camide yatıyorlar. Yakın köylere gittim -bir iki köye- otobüsler kapıda, seçmenler içeride, işte uyuyun... Bir de uyuyamamışlar, yazık yani

onlara da. Sabah en çok yabancı oyun kullanılacağı yere gittim, böyle normal bir şekilde “Günaydın arkadaşlar.” dedim, hani bir bakayım dedim. Birisi dedi ki: “Bu vekildir.” Herkesin yüzü şöyle, büyük bir suç işlemişler ya, yüzler böyle... “Arkadaşlar, günaydın, nereden geldiniz, hangi ilden geldiniz?” diye ben anlamaya çalışıyorum. Aslında elimde listeler var. Bir tanesi, canım benim, çok saftı, naifti, döndü “Vekilim, vallahi benim suçum yok; ben memurum, bana buraya git.” dediler, aynen böyle. Ya, sırf onu teşhir etmemek için videoyu yayınlamadım “Yazık, kişilik hakları var, hani bu kadarını da yapmayayım.” dedim. Böyle bir seçim yaşadık ya. Buna rağmen Siirt Belediyesini kazandık, buna rağmen yani halk kazandı. Kürt illerinin hepsinde bunu yaptınız; vallahi Diyarbakır’da da yaptınız, Batman’da da, Hakkâri’de de, Şırnak’ta da, Ağrı’da da hepsinde yaptınız bunu ve kazandığımız için kayyum atadınız. Şimdi, vekilleri tutukla, belediyeleri almak için seçim işiyle uğraş, seçmenleri sil; Yozgatlıyı, Kayseriliyi, Edirneliyi getir, Mardin’e seçmen yap, sonra de ki: “Bu ülkede demokrasi var.” Ne âlâ demokrasi, böyle bir şey yok, bunu da not edelim.

Diğeri şu arkadaşlar: Bizim üzerimizden tartışmalar yapılıyor. Burada söyleyen Sayın Gök’ün iyi niyetinden hiçbir şüphem yok, hani ben kötü niyetle söylediğini düşünmüyorum. Kendisinin söylediği meseleyi şu anda kamuoyunda HDP tartışılması çok moda oldu, maalesef.

(Uğultular)

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinliyorum Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ama dinlemiyorlar, Başkan dinlemiyorsa ben konuşmam vallahi.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Teklifin sahibiyiz, biz dinliyoruz, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz teklifin sahibisiniz, tamam.

Ama çok yüksek sesle bir tartışma var, hakikaten insanın insicamı bozuluyor, burada çok hayatı bir şey konuşuyoruz.

HDP üzerinden bir kurgu var, her akşam televizyonlarda tartışılıyor, onları kimse izlemiyor da ben her akşam on dakika izliyorum ama limitimi zorluyorum, on-on beş dakika A Haber, CNN, falan “Hani bir bakayım ne oluyor?” diye. Ya, Allah için bıkmaz mı insan HDP konuşmaktan, insan bıkmaz mı yani? Bir kendinizi konuşun kardeşim, kendinizi konuşun, deyin ki: “Bizim parti bunu yapar, bizim parti şunu yapar, bu kadar güçlüyüz, bu kadar iyiyiz.” Hani halka bir şey anlatın.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Reklamın kötüsü olmaz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, reklam mı kaldı? Yani gerçekten olacak iş değil. Şimdi, yeni moda da şu: “HDP hakkında kapatma davası var, seçim kanunu teklifiyle bu 20 kişilik grup, milletvekili seçime giremez, iktidar grubu HDP’yi kapattırıp onların 20 vekille seçime girmesini önlemek için böyle bir düzenleme getirdiler.” Görmüşsünüzdür, her yerde çarşaf çarşaf yazılıyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sizin ortaklarınız düşünüyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Vallahi, kim bunu düşünüyorsa avucunu yalar. Vallahi de, billahi de biz 1 kişi de kalsak o seçime girer, yüzde 10’u geçer ve en az 100 milletvekiliyle geliriz. Bu konuda bize güvenin, bu konuda bize güvenin. Bakın, biz öyle boş konuşmayız ama konuşunca gereğini yaparız. Size değil, böyle konuşanlara sesleniyorum, basın mensupları da burada. Şimdi, yok, biz 20 milletvekili istifa ettireceğiz de, başka partiye göndereceğiz de, oradan aday yapacağız da, kapatıldıktan sonra yol bulacağız. Bizim için yol mu yok ya? A’dan Z’ye kadar yol var; en önemlisi halktır, en önemlisi seçmendir; seçmen, inanç, bağlılık ve en önemlisi haklılık olduktan sonra seçimlere girişimizi hiçbir iktidar engelleyemeyecek, bunu söyleyelim. Ha, böyle bir niyet varsa da kendileri

bilir. Yani ister Anayasa Mahkemesine talimat verirler, nasıl talimatla davayı açtırdıysa sonra... Yazık, acıdım neredeyse Yargıtay Başsavcısına, çıkıp dedi ki: “Elimizden geleni yaptık, ne yapalım?” Gerçekten öyle dedi. O da düştü yani istemeden söyledi, televizyonda izleyince bir hukukçu olarak üzüldüm “Elimizden geleni yaptık.” dedi. E, talimatla açıldıysa talimatla kapatılabilirdi. Daha önce de çok parti kapatıldı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden döndü; bu da döner, biz de burada oluruz, buharlaşmayacağız, uçmayacağız. Bu nedenle, bu, nafile bir çaba ama tabii, şuna dikkatinizi çekmek istiyorum: Şimdi, bu Seçim Kanunu’ndaki mantık “20 milletvekili seçime giremezsin.” diyorsunuz; partilerin ittifaklarını parçalıyorsunuz, artık oyları ortadan kaldırıyorsunuz; diğer yandan “2 tane kongreyi yapmayanlar giremez, bilmem şunu yapamayan giremez.” Amaç ne? Yani ilkokul öğrencisi de anlar, en az parti girsin, en azı barajı geçsin, o oylar boşa gitsin, biz en çok oyu nasıl olsa alırız, biz de kazanırız ama evdeki hesap çarşıya uymayacak. Çünkü artık sizin 2002’den beri iktidarınız halka o kadar çok şey öğretti ki. Yemin ederim, gidin Diyarbakır’a 15 yaşındaki çocuğa sorun “Bu seçim kanunuyla ne hedefleniyor?” Size dünyanın siyasal tahlilini yapar.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Yaparlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yapar yani bu konuda bize yapıyorlar.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – 15 yaşında hepsi sosyolog.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Vallahi bize yapıyorlar, sosyolog, siyaset bilimci, yaparlar ama şu önemli: 20 milletvekili en az kaç milyon oyla seçiliyordur ya? Yazık değil mi? Yüz bin oyla siz Cumhurbaşkanı aday gösteriyorsunuz, 20 milletvekiline oy veren iradeyi yok sayıyorsunuz ve “Seçime giremez.” diyorsunuz. Partilere yüzde 7 barajı getiriyorsunuz. Ya, insan hani bir tutarlılık arıyor ama üzülerek söylüyorum, nereden tutsan dökülüyor böyle. Biz önergelerimizde söyleyeceğiz. Bunu bizim için getirdiğinizi tahmin ediyoruz. Milletvekili grubu olabilecek olan kim var? Biz varız. Kim yapabilir?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Siz kendinize diyorsunuz, Davutoğlu bana diyor, Babacan bana diyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bilmiyorum, biz damdan düşenleriz, biz bunu çok yaşadık, biz öyle ezbere söylemiyoruz, biz bunu yaşadık, geldik.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Biz de ne kadar çok şey yapmışız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Maalesef, maalesef çok şey yaptınız.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bir taş atmışız, kuş sürüsü vurmuşuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Şimdi, bununla ilgili çoğunlukçu yaklaşım buna hâkim. “Biz çoğunluğuz, Anayasa’ya aykırı, hukuka aykırı, genel ilkelere aykırı bu yasayı geçiririz.” gibi bir anlayışınız var, bugüne kadar yaptınız, bunu da geçirirsiniz. Nihayetinde söylediğimiz hiçbir şeyin karşılığı oluşmuyor, bir müzakere zemini bile yok. Yani bugüne kadar müzakere edilmedi bizimle bu ortamda bile iktidar grubundan tek bir kişi “Ya, şu maddede şu virgüllü değiştirebiliriz, şu noktanın yerini değiştirebiliriz.” gibi...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ne biliyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bize gelinmedi, bize gelinmedi. Yani bir yaklaşma ihtimali bile yok yani şu anda görmüyoruz bunu ama biz bunun için buradayız. Çoğunlukçu değil, çoğulcu bir yaklaşım gerekiyor. Sizin bugün oy çoğunluğunuz olabilir, bugün birçok şeyi engelleyebilirsiniz, biz bugün 56 milletvekiliyiz, gelecek seçimde size en az 100 milletvekili olacağımızın garantisini veriyorum; ister kapatılsın, ister kapatılmasın, bu kadar rahat konuşuyorum. Ha, bir de şöyle bir yorum da var HDP’yle ilgili: “Ya, bu HDP’ye yarıyor.” O da nasıl oluyorsa yani zaten ilk vurduğunuz HDP’dir.

Yani HDP'ye yarayacak bu iktidar hiçbir şey yapmaz, buna eminim. Yani her şeyden emin olduğum kadar -birçok şeyden- bundan da eminim. Ha, bizim etkilenmememizin tek sebebi arkamızdaki halk gücüdür, inançtır ve haklılıktır. Buna inanmanızı istiyorum.

Son olarak şunu söyleyeceğim, sabrınızı zorlamayacağım. Kesinlikle bu konuda, partilerin girişini engelleme konusunda, özellikle teklif sahiplerine söylüyorum, lütfen, bir daha düşünün. Seçim kurulları ve partilerin seçimlere girmesinin engellenmesi noktasında o genel kongrelere ilişkin, o çok tehlikeli bir şey çünkü pandemi vardı, bazıları kongrelerini yapamadılar, seçimlere girişten size de bir zarar gelmez. Sonuçta demokrasinin A'sıdır bu, isteyen yani şartları oluşturan seçimlere girebilirsiniz. Ayrıca, bizce -zaten teklifimiz de var- 100 bin imzayla isteyen parti seçime girsin, Cumhurbaşkanı aday olabiliyoruz da niye partimiz seçime giremesin? Bunu da Komisyonun takdirine sunuyorum.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Halk hatta 50 bin imzayla kanun teklifi de versin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Veriyoruz, veriyoruz, merak etmeyin.

Yani burada, gecenin bu saatinde, bu kadar anlatıyoruz, henüz teklif sahiplerinden ve iktidar grubundan esnemeye dair hiçbir şey yok. Her zaman olduğu gibi sıkışık bir zamanda, zorlamayla, kendi istedikleri düzenlemeyi geçirme çabası var. Bunu da antidemokratik bulduğumuzu not ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Danış Beştaş.

Şimdi, sözü Ali Özkaya Bey'e veriyorum.

Buyurun Sayın Ali Özkaya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, değerli kanun teklifi ilk imza sahiplerimiz ve kıymetli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarımız; hepinizi gecenin bu saatinde saygıyla selamlıyorum. Sekiz buçuk saattir dinliyoruz. Evet, sekiz buçuk saattir konuşulan önemli bir kanun, hiç şüphesiz ki demokrasilerin belirdiği, standartların yükseltildiği yer seçim kanunları. Seçim kanunlarının iyi düzenlenmesi, o ülkedeki standardı yükselten, demokratik standardı yükselten bir olgu.

Bugün kanunun ilk maddesinde yüzde 10 barajı, Cumhurbaşkanı hükümet sistemi sonrası yönetimdeki istikrar prensibinin sağlanmasından sonra, temsilde adaleti bağdaştırma gayretiyle yüzde 7'ye iniyor. Ha, arkadaşlarımız “Yüzde 5 olsun.” “Yüzde 3 olsun.” “Yüzde 1 olsun.” diyebilir. Hiç şüphesiz ki bunların hepsi konuşulabilir, hepsi söylenebilir.

“Niye şimdiye kadar yapmadınız?” Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili Anayasa 30 Nisan 2018'de yürürlüğe girdi, seçimle ilgili hükümler, 102'nci madde dâhil. Dolayısıyla o günden bugüne hiç seçim yapmadık, seçimi gerektirir bir husus yok; ilk seçim 18 Haziran 2023'te, Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun 8'inci maddesi gereğince. Öyle olunca da bu, tam yapılması gereken bir zaman, doğru bir zaman, Anayasa gereğince de bir yıl önce yapılması gerekiyor.

Ruştu Tiryaki Bey zannediyorum söylemişti: “Efendim, bu yaptığınız kanun önce olursa ne olur?” Usul kuralları, malum, derhâl yürürlüğe girer; maddi hukuk kuralları, yürürlüğe girdikten sonra uygulanır. Bu, bir usul kuralı. Sayın Hayati Yazıcı Bakanımızın da Anayasa Mahkemesi kararında söylediği gibi, usul kuralları derhâl yürürlüğe girer ve yürürlüğe girdiği için de seçim kurulları yeni kanuna göre oluşur.

Grup kurma çok müzakere edildi, tartışıldı, konuşuldu. Yani ben arkadaşlarımı asla kırmak veya onlara bir söz söylemek de istemem, hiç şüphesiz şahsiyetlerine de böyle bir şey... Bundan sonra eğer bir ihtiyaç olursa Sayın Bülent Tezcan'ın kavramını kullanmayı daha uygun göreceğimi söylerim. Yoksa,

bir başka söz söylemek hiç şüphesiz ki... Birbirimizi kırmamak, birbirimizin hak ve hukukuna, kişilik haklarına saygı göstermek hepimizin öncelikli görevi. Biz siyasetçiler birbirimize değer vermeliyiz ki millet de bize daha çok saygı duysun, güven duysun.

“Partilerin niçin ittifaktaki oyları şimdi sayılıyor? Siz başkasının oyuyla fazla milletvekili çıkaracaksınız.” diye bilhassa arkadaşlarımız söylediler. Mevcut sistemde önce ittifaklara dağıtılıyor milletvekilleri, sonra ittifak içinde kendisine. Ne yapıyoruz? Biz diyoruz ki: İttifak yüzde 7’yi geçmişse barajda, her milletvekili kendi aldığı oy kadar milletvekili çıkarsın, biz kimseden bir şey istemiyoruz, kimsenin oyuna tabi değil. Kimseden “Senin oyunu bana ver de ben milletvekili çıkarayım.” değil. “Bu parti ne kadar oy almışsa, genelde D’Hondt sistemine göre, bu ülkede zannediyorum 1960’lı yıllardan beri uygulanan sisteme göre uygulanacak.” diyoruz, dediğimiz bu; bunun dışında bir haksızlık, bir adaletsizlik “Bir başkasının oyuyla daha fazla milletvekili alayım.” değil.

“Efendim, bu bana yarar.” Vallahi, benim gördüğüm, 1987 yılında rahmetli Erbakan Hocanın seçim gezilerinde başlamıştık, o günden bugüne kadar kime yarayacağını sadece Allah bilir, başka kimse bilmez; bir millet, bir de Allah biliyor. Seçim kanununu doğru kurguladığınız müddetçe, milletin iradesi oraya açık bir şekilde yansıyor.

“Partilerin seçime katılma yeterliliğine niçin engel oluyorsunuz?” diye ileri sürüldü. Siyasi Partiler Kanunu’nun 3’üncü maddesi açık bir şekilde “Siyasi partiler; Cumhurbaşkanı, milletvekili ve -yerel-mahalli idareler seçimleri yoluyla ve tüzük amacı doğrultusunda hedefi gerçekleştirmek üzere kurulmuş tüzel kişilik.” diyor. Yani kanun, bir seçime girmeyi, siyasi partinin mutlak amacı koyuyor.

Bir siyasi parti, Siyasi Partiler Kanunu’nun 14’üncü maddesindeki “iki yıldan az, üç yıldan fazla” kongrelerini yapmaz... Genel merkez organları, âdeta, yapılmayan kongrelerle yetkisiz hâle gelen, bu kadar ihmal etmiş, ta kuruluşta sırf bu yetkiyi almış diye bir siyasi partinin sürekli seçime gireceğini kabul etmek, bir eksiklik diye düşünüyorum. Nasıl ki memuriyet hukukunda, memuriyete girerken aranan şartlar memuriyette bulunduğunuz müddetçe de aranıyor ise ve bu şartları kaybettiğinizde memuriyetten ihracınız gündeme geliyorsa, bu hususta da üç+üç altı yıl içinde kongresini yapmamış bir partiyle ilgili Yüksek Seçim Kurulunun bunu yeniden dikkate alması siyasete engel değildir diye düşünüyorum, Siyasi Partiler Kanunu’nun amaçlarına aykırı değildir diye düşünüyorum.

Seçim kurulları ve seçim hâkimliği... Yine, bir milletvekili arkadaşımız “İlçelerde adalet komisyonları yok, bunları nasıl yapacaksınız, problem olur.” dedi. 5235 sayılı İlk Derece Mahkemeleri Kanunu’nun 23’üncü maddesinde adalet komisyonları belirlenmiştir. Bugün Türkiye’de 145 tane adalet komisyonu var, 81 ilimizin tamamında var, ayrıca 64 ilçede var. Adalet komisyonu, adliyesi olmayan veyahut da adliyesi olup da ağır ceza savcılığı olmayan yerler mülhakat adliyesi olarak ağır ceza merkezindeki komisyonlara tabidir; o komisyonlar yetkilidir, onlar buralarda kura çeker ve onların mülhakat ve yetki alanları da dolayısıyla bellidir.

“Kıdemli hâkim ilkesine niçin itiraz geliyor?” En çok eleştirilen konulardan birisi bu. 1991 yılında Ankara Adliyesinde fakültenin son sınıfından itibaren başladık, bütün seçimlerde az çok bulunduk. Büyüklelerimiz de bizden daha kıdemli ağabeylerimiz de vekillerimiz de aynı şeyleri söylediler; gerçekten, Ankara Adliyesinde ben bunu çok net gördüm, bilhassa il seçim kurulu başkanı ve üyesi olan hâkim bey ve hâkim hanımlar -hemen hemen emekliliğine son altı ay, üç ay, beş ay, bir yıl kalmış- belki bir kısmının yetkisi de kaldırılmış, genel yetki hâline konulmuş mahkemelerdeki hâkimler uzun süredir seçim hukukuyla ilgilenmiyor. Bir gün, iki gün, üç günde karar verilmesi gereken çok hızlı, çok teknik bilgileri gerektiren hususlar ve bunlar ciddi sorunları doğuruyor. Bazen seçim müdürlerinin âdeta hâkimlerin yerine geçtiği bir durumla da karşı karşıya kalınıyor. Bunun önüne geçecek. Büyükşehirlerde yani birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf olmuş hâkimlerin olmadığı yerlerde eski

sistem, kıdem sistemi zaten devam ediyor. Buralarda birinci sınıf olmuş yani bugün itibarıyla on yıl, yüksek lisans ve doktora yaparsa dokuz ve sekiz yıl, artı üç yıl, bu on bir-on iki yıl ve daha kıdemli hâkimlerin bir torbada kura çekilmesiyle seçim kurulu oluşturulacak.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Birinci sınıf değil, birinci sınıfa ayrılmış.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İki birden. Malum, şöyle düşünün: Sekiz yılı koyduğunuza göre, zaten on iki yıllık hâkimi... Mecbursunuz “Çoğun içinde az vardır.” kuralı gereğince; bu, genel hukuk kuralı... Ha, burada bir tereddüt olursa, belki bu da dercedilebilir.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Avukatlıktan gelenlerin durumları ne Ali Özkaya Bey?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bakınız, bu seçim hukuku... Kıdem, hakimlikte geçen süresi esas alınır. Hâkimler Savcılar Kanunu...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yanlış biliyorsunuz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Efendim, sayılır. Bakın, memuriyette sayılan kısım ayrı bir şeydir, hâkimlikte sayılan kısım ayrı bir durumdur. Memuriyet hukuku kıdemi ile hâkimlik hukuku kıdemi...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yanlış biliyorsunuz, ben düzelteyim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – HSYK Genel Sekreterimiz de buradaydı herhâlde az önce.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Avukatlıktan gelenleri...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Arkadaşlar, avukatlıktan geçmek yani...

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Avukatlıktan geçenin 1/3’ü alınacak.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – 1/3’ü alınacak. Bu, suç mudur? Yani yirmi yıl avukatlık yapmış bir kişinin sadece 1/3’ünün alınması neyi eksiltir veya bir şeyi...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Değildir ama dediğiniz gibi de değildir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bakın, bunlar kıdemli hâkimler, hepsi kıdemli hâkimler. Ankara’da en az 200 civarında birinci sınıfa ayrılmış hâkim vardır; bu en az, fazlası bir tarafa. 200 hâkimin içinden birisini kurayla çektiğinizde bu hâkimin kim olacağını hangimiz bilebiliriz? Ve bunu söyleyen arkadaşlarımız, güçlendirilmiş parlamenter sistemde Hâkimler Savcılar Kurulunu, efendim, Sayıştay’ı, diğerlerini, hepsini kurayla öneren arkadaşlarımız.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yargıtayda niye kura çekmiyorsunuz, Anayasa Mahkemesinde niye çekmiyorsunuz; niye sadece Yüksek Seçim Kurulunda çekiyorsunuz?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yani bunlar ayrı hususlar. Bunlar yapılabilir, hepsi kıdemli hâkimler ve belirli bir tecrübe olmuş hâkimler. Bunun sonu yok, bu sözün sonu yok. O zaman siz niye milletvekili adaylarınızı kurayla torbadan çekmiyorsunuz? Bütün HDP’ye müracaat edenleri çekin o zaman o mantıklı. Yani bir başladınız mı bir başladınız mı bunun sonu olmaz.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Kurayı getiren sizsiniz, biz değiliz ki.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Kura işini öneren sizsiniz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yani, bu sebeple, orada problem yok.

“Efendim, muhtarlıklarda bir yıllık süre zararlı...” Ben babası da uzun süre muhtarlık yapan -dedesi, ailesi, hepsi- birisiyim. Çankaya İlçe Başkanlığı yaptım uzun süre. Mesela Çankaya Türkiye’nin en büyük... Seçmen sayısı olarak da hep 1 numaradır, 700 bin civarında seçmeni vardır. En az 20-30 bin seçmen Orta Anadolu’ya ve Karadeniz’e muhtarlık için gider. Yerel, mahalli idarelerdeki en çok kavgaya ve problemler muhtarlıklarda oluyor. Çok doğru ve mutlaka yapmamız gereken bir madde. Bu bir yıllık

süre bu konulardaki tartışmaları önleyecek. Bu yıl biz Afyonkarahisar'ın en az 30-40 beldesinde ve köyünde, bu yüzden bir sürü kavga ve olayla karşılaştık; bu, bunları önleyen, bunları doğru bir şekilde çözen bir madde. Ha, eksikliği olabilir, maddelerinde teknik hatalar olabilir; bunların hepsi müzakere edilir, düzeltilir ama ben şunu görüyorum arkadaşlarda: “Ya, biz seçimleri kazandık; siz gittiniz, siz perişan oldunuz...” Arkadaşlar, 2003'te Sayın Hayati Yazıcı Bakanım beni İlçe Başkanı olarak atadı o zaman; ben o günden bugüne partideyim, her seçimde aynı şeyleri duyuyoruz ama hep biz kazanıyoruz, millet hep bize veriyor bunu.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Bu seçim farklı, bu seçim farklı.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bunlardan dolayı, bakın...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Siz sandıktan kaçırıyorsunuz şu anda, sandıktan kaçırıyorsunuz!

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ali Bey, yerel seçimleri unutmayın.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Rahat ol. Sandık... Yazıyor... Anayasa yazmış; 18 Haziran 2023...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – İstanbul'u, Ankara'yı nasıl kaybettiğinizi unutmayın.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Rahat olun, hiçbir problem yok. Biz İstanbul'da da Ankara'da da Mecliste çok açık ara öndeyiz. Yani, milletimiz bir tercih yapmıştır.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Çok sular aktı.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ben inanarak söylüyorum, bakın, bunu inanarak söylüyorum: Bu milletin feraseti kadar dünyada feraset sahibi 2'nci bir millet yok; terazisi keskin, terazisi hassas bir millet yok.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Doğru söylüyorsunuz, doğru.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Doğru.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu millet belediye başkanlığını bir partiye, Meclisi bir partiye veriyorsa bir bildiği vardır.

Etimesgut'ta sandıktaydım bir zaman. Belediye meclisi Fazilet Partisi, büyükşehir Fazilet Partisi, birisi DSP, birisi MHP; aynı zarfta 4 ayrı partiye oy veren seçmeni gördüm.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – 4'ünü kabul ettiniz mi?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Evet, kabul ettik.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – İstanbul'da 1'ini çıkardınız.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – O sizin işiniz Süleyman Bey; o, sizin işiniz. Yok, yok öyle şey; o sizin işiniz. Hepsini de kabul ettik. Millete güvenin.

Az önce söylediniz ki...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Ali İhsan Yavuz Bey burada “Hiçbir şey olmasa bile kesinlikle bir şey oldu.” demişti.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Aynı zarf değil mi? 4 oydan 1'ini geçersiz saydınız.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Onun için, hâkimlerimize güvenelim. Milletimize de güveniyoruz, kendi yaptıklarımıza da güveniyoruz. O sebeple, maddelerde teknik olarak düzeltilmesi gerekenler varsa onları konuşalım.

İnşallah iyi bir madde olur, iyi bir kanun olur ve milletimizin demokrasi standartlarını yükselten bir kanun olur diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ederim.

Şimdi Recep Özel Bey’e söz vereceğim.

Buyurun Recep Bey.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Çok Değerli Başkanım, sevgili üyeler; CHP ve HDP’den Anayasa Komisyonu üyelerimizin hemen hemen tamamı konuştu; AK PARTİ’den de Sayın Ali Bey ile en son herhâlde ben konuşuyorum Komisyon üyesi olarak.

Sözlerime başlarken... Türkiye’nin en iyi yaptığı işlerin başında seçim işi geliyor, Türkiye’nin en iyi yaptığı işlerin. 1950 yılından beri, Yüksek Seçim Kurulu kurulduğundan beri bakarsak, hiçbir seçimimizde şaibe olmamıştır. Elimizdeki Türk seçim mevzuatı... Örnek alınan ve seçim iradesinin tam bir şekilde sandığa yansıdığı, seçim ve seçmen güvenliğinin en kâmil manada düzenlendiği ve uygulandığı bir seçim sistemine sahibiz.

Şimdi, 2018 seçimlerinde 8 tane uluslararası kuruluş, 415 tane de uluslararası seçmen gözlemcisi gelmiş, bizim seçimlerimizi gözlemlemiştir, raporlamıştır; ufak tefek aksaklıklar olmasına rağmen seçmen iradesinin tam bir şekilde sandığa yansıdığı raporlanmıştır. Bu manada Türkiye’nin aleyhinde hiçbir uluslararası rapor yoktur.

Şimdi, getirmiş olduğumuz bu düzenlemeyle seçim mevzuatını bir parça daha ileriye götürüyoruz. Herkesle de bunu her platformda tartışırız. Hiçbir zaman seçim mevzuatı... Burada, almadığımız oyun hesabını yaparak milletvekili sayımızı artırmanın kesinlikle peşinde de değiliz. Bakın, hepimiz şu seçim mevzuatına göre seçildik, Anayasa’ya göre seçildik ve buradayız. Bizi buraya getiren ve burada toplanarak konuşmamıza vesile olan seçim mevzuatını yerle yeksan eden konuşmalara üzülererek şahit olduk.

Dünyanın bütün ülkelerinin çoğu “En adil şekilde seçim mevzuatı Türkiye’de.” deyip seçim sisteminde bizim mevzuatımızı örnek alıyor. Bizim Yüksek Seçim Kurulu üyelerimiz yurt dışında çok seçime gidiyor gözlemci olarak. Bizim uyguladığımız sistemin en güzel manada olduğunu bütün Yüksek Seçim Kurulu üyelerimiz gidip geldikleri ülkelere raporluyor.

Şimdi, biz bu yeni düzenlemelerle neler getiriyoruz? Şimdi, bu düzenlemeye değil de genel siyaset anlamında özellikle bazı milletvekili arkadaşlarımızın “Gidiyorsunuz, ediyorsunuz, bundan dolayı bu düzenlemeyi getiriyorsunuz.” gibi... Elhak, hiçbirimizin hafızasında arka planında böyle bir mühendislik hesabı kesinlikle yok.

Şimdi, burada biz ne yapıyoruz? Bunu maddeler hâlinde sayacak olursam: Seçim barajını düşürüyoruz. Belki bunu daha da aşağıya çekebilir miyiz? Çekebiliriz; yüzde 5 olabilir, belki sıfır olabilir ama bizim tercihimiz şu an yüzde 10’u yüzde 7 olarak düzenlemek.

Konuşmacıların bir kısmı “Başkanlık sisteminin uygulandığı ülkelere seçim barajı yok.” dedi. Benim 2 tane... Hemen, şu anda bir inceleme yaptım; başkanlık sisteminin uygulandığı Arjantin ve Meksika’da baraj oranı yüzde 3. Yani “Başkanlık sisteminin uygulandığı hiçbir ülkede baraj yok.”un bir geçerliliği, bir doğruluğu yok.

Barajı, bütün siyasi partilerin... Türk siyasi tarihinde -gene altında hepimizin imzası olsun- yüzde 7 bir kazanımdır. Uluslararası kuruluşların yüzde 10’un yüksek olduğu noktasında birtakım... Bizim dışımızda birkaç ülke daha yüzde 10’du. Yüzde 7 genel olarak bir ortalama değildir dünyada, ona sahip oluyoruz.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yüzde 7 ortalama değil Recep Bey, yüzde 7 en üst düzey.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Daha ileriki dönemlerde belki daha aşağı çekilebilir. Parlamento bunun kararını hep birlikte verirse daha aşağı çekebiliriz.

Diğer getirdiğimiz düzenleme ne? Her siyasi partinin, aldığı oy kadar milletvekili çıkarmasını düzenliyoruz. Şimdi, sizler oy almadan milletvekili çıkarmanın peşinde misiniz bu düzenlemeye karşı çıkarak? Bir siyasi parti ne kadar oy alıyorsa o kadar milletvekili çıkartsın; daha önce uygulanan sistem. Artık oylarla, bana verilmeyen oylarla, bir siyasi partiye hizmet etmeyen oylarla, bir başka partiden aldığı oyların... Milletvekili çıkartılmasını, seçmen iradesinin sandığa daha doğru yansımını getiriyoruz.

Bir diğer düzenlemeyle, partilerin seçime katılma yeterliliğinde sadece teşkilatlanma ve kongre yeterliliğini getiriyoruz. Burada şunu belirtmek istiyorum: Bu sene Yüksek Seçim Kurulunun kararlarına göre... Hani sizin “Grubu kaldırıyorsunuz, siyasi partilerin seçime girmesini engelliyorsunuz.” gibi birtakım itirazlarınız var ya... 24 tane siyasi partinin seçime katılma yeterliliği var; bunların 5 tanesi hem gruptan hem teşkilattan burada bulunan siyasi partiler, diğer 19 parti de sadece teşkilat yeterliliğini yerine getirdiğinden dolayı seçilme yeterliliğini elde etmiş. Demek ki neymiş? Şu anda bir seçim olsa siyasi parti grubu olmayan 19 tane partinin seçime katılma yeterliliği var. Demek ki grubu olmadan da örgütlenme çalışmasını yapan bir siyasi parti eline geçirmiş seçime katılma yeterliliğini. Türkiye’de 123 tane siyasi parti var, bunlar harıl harıl kongrelerini yapmaya başladılar.

2 tane anekdot vereceğim size: Bir tane siyasi parti, ilçe kongresinin bir tanesinde 1 delege oy kullanmış “Bu geçerli mi, değil mi?” diye görüş soruyor. Bir diğer konu: Bir siyasi parti kurulmuş, ilimizin bir tanesinde kongre yapacak, binası yok. Soruyor: “Şu ada, pafta, parselde çadır kurduk; burada askıya çıkabilir miyiz ve kongreyi burada yapabilir miyiz?” Çadır partileri kuruldu. Biz örgütlenme... Türkiye’de 123 tane siyasi partinin olması demokrasimiz açısından bir kazanım, kabul ediyoruz bunu ama siyaset yapmak istiyorsa, devleti yönetmeye talipse de Siyasi Partiler Kanunu’ndaki şartlara uyarak illerin yarısında teşkilatlanmayı, buralarda il- ilçe kongrelerini yapma şartını ve bu kazanmış olduğu hakkı da Siyasi Partiler Kanunu’ndaki ve kendi tüzüğündeki yükümlülüklerini yerine getirerek devam ettirmesini düzenliyoruz. Bir düzensizlik içerisinde olan siyasi partilere bir düzen getiriyoruz aslında. Adamın 3 üyeye, 5 üyeye ilçe kongreleri yapılan bir sisteme sahibiz. Bakın, 1 tane oy kullanmış delege, ilçe kongresi yapmış. Yani bunların varlığı mı sağlıklı, olmaması mı sağlıklı, sizlerin takdirine sunuyorum.

Diğer bir konu da il ve ilçe seçim kurulu başkanlarını belirleme yöntemini değiştiriyoruz. Sayın Muharrem Erkek burada mı? Yok herhalde. O konuşmasında şöyle bir şey söyledi, çok doğru bir şey söyledi; biz Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin görev süresini uzattığımız zaman, Anayasa Mahkemesine gittiğiniz zaman Anayasa Mahkemesi kararını okudu, orada şöyle bir cümle sarf etti: “Anayasa Mahkemesi, YSK üyelerinin Yargıtay ve Danıştay üyelerinden oluştuğunu ve etkilene ihtimalinin olmadığını söyledi.” Ve bunu doğru söyledi. Bu Yargıtay ve Danıştay üyeleri seçilirken en kıdemli üyelerden, hâkimlerden seçilmiyor ki, birinci sınıf hâkimler arasından seçiliyor. En kıdemli hâkimlerden seçilerek Yargıtay ve Danıştay üyeliği oluşmuyor, birinci sınıf hâkimlerden oluşuyor. Aynı şekilde, il, ilçe seçim kurulları oluşurken de biz birinci sınıfa ayrılmış olanlardan oluşturuyoruz. Muharrem Bey’in dediği gibi, etkilene oranı Yargıtay ve Danıştay üyelerinin ne kadar yoksa, bu belirlenecek olan ilçe ve il seçim kurulu başkanlarının da etkilene oranı aynıdır, aynı seviyededir ve biz bütün hâkimlerimize güvenmek zorundayız.

İlçe seçim kurulu başkanlıklarında “en kıdemli” diye görev ona veriliyor. “Ben bu zamana kadar hiç seçim idare etmedim, benim yaşım müsait. 63 yaşına geldim, benim hastalığım var, bu görevi yapamayacağım.” diyenlere bile zorla görev yaptırılan bir süreç yaşandı. Çok fazla miktarda Yüksek Seçim Kuruluna bunlarla ilgili görüş geliyor, talep geliyor. Bunları bir çözüme kavuşturuyoruz yani bir problemi aslında ortadan kaldırıyoruz.

Bir diğer düzenleme ise sandık kurulu üyelerine bir düzenleme getirerek bir başka partinin üyesinin kendisinin onayı olmadan bir diğer parti tarafından sandık kurulu üyesi olmasının önüne geçiyoruz. Böylece adamın seçme hakkını elinden alan bir düzensizliği de ortadan kaldırıyoruz. Şimdi, sizin hiçbiriniz “Bize ne, biz yazarız kim olursa olsun, bunun seçme hakkını kullanıp kullanmaması bizim için önemli değil.” herhâlde demezsiniz yani. Biz, Türkiye Cumhuriyeti’nde seçme yeterliliği olan her vatandaşımızın oy kullanma hakkını sonuna kadar kullanmasını, getirmiş olduğunuz bu düzenlemelerle mevzuatımıza dâhil ediyoruz.

Mahalli idareler genel seçimlerinde de bir seçim bölgesinde yerleşik olan, mukim olan seçmen iradesinin dışarıdan taşıma birtakım seçmenlerle gasbedilmesinin, bunların o iradesini... Ben burada uzun yıllardır oturuyorum, başka yerden gelen kişiler muhtar veya belediye başkanı seçimlerinde oy kullanacaklar, oy kullandıktan sonra gidecekler. Seçmen kütüğüne bir yıl demiştik, bunu herhâlde üç aya çekeceğiz, önergelerle buna bir düzenleme getiriyoruz. Oradaki yerleşik, orada yaşayan vatandaşlarımızın seçme iradesinin önündeki engeli de kaldırmış oluyoruz. Herhâlde hiçbir siyasi partinin buna karşı olmaması gerekiyor.

Bir diğer düzenlemeyle de herhangi bir nedenle yerleşim yeri olmayan ve seçmen kütüğünde yer almayan seçme yeterliliğe sahip tüm vatandaşlarımızın oy kullanmasını sağlıyoruz. Bir vatandaşımızın dahi oy kullanmaması yönündeki düzenlemelere açıklık getiriyoruz. Siz, şimdi, bazı vatandaşlarımıza “Oy kullanmasa da olur.” diyebilir misiniz?

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – O zaman neden bir yıl getirdiniz de şimdi üç aya çekiyorsunuz?

RECEP ÖZEL (Isparta) – İstiyorsanız bir yılda kalabilir yani hiç problem değil.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Siz getiriyorsunuz.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bir yılda kalabilir yani.

Bir diğer düzenlemeyle de seçilme yeterliliği olmayan muhtar adaylarına mazbata vermeyerek, gereksiz yapılan muhtarlık ara seçimlerinin önüne geçiyoruz. Seçilme yeterliliği olmadan muhtarlık görevi yapmanın önüne geçiyoruz. Siz şimdi “Seçilme yeterliliği olmasa da muhtarlar görev yapsın.” mı diyorsunuz? Yani bizim getirmiş olduğumuz bu düzenleme, ana başlıklar hâlindeki düzenleme bizim seçim mevzuatımızı inanın ki bir adım daha öteye götürüyor. Seçmen iradesine, seçme ve seçilme hakkını sonuna kadar koruyan bir düzenleme getiriyoruz. Bütün siyasi partilerin, bütün vatandaşlarımızın kalbinin rahat olması lazım, mutmain olması lazım. Hiçbir zaman “Bir başka partinin oyları bizim hanemize yazılsın...” Seçmenin oyu bizde olmadığı hâlde, hakkımız olmayan, hiçbir partinin hakkı olmayan bir şeyin altına da AK PARTİ olarak hiçbirimiz imza atmamız; bundan emin olun. Seçmen iradesi seçimin namusudur, sonuna kadar korumak da hepimizin görevidir diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum efendim.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkan, Cumhurbaşkanıyla ilgili neden bir şey konuşulmuyor? Cumhurbaşkanlığı konusunda konuşalım. Gerekçe ne?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yüksek Seçim Kurulunun -CHP olsun, İYİ Parti olsun- gerek yerel seçimlerde gerekse genel seçimlerde bir dünya kararı var, diyor ki: “Cumhurbaşkanlığı denetime tabi değildir, biz denetleyemeyiz.” diye.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Tarafsız Cumhurbaşkanı.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Önümüzde Yüksek Seçim Kurulu kararı varken bunu burada düzenlemenin hiçbir anlamı yok. Sadece bir uyum düzenlemesidir.

Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın İsmail Faruk Aksu Bey’e kısa bir söz veriyorum.

Buyurun Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben bir düzeltme yapmak amacıyla söz aldım. Konuşması sırasında Sayın Levent Gök, 2017 yılında, o zamanın Sayın Adalet Bakanı hakkında bir gensoru önergesi verdiklerini ve Milliyetçi Hareket Partisinin de bu gensoruya “evet” oyu verdiğini ifade ettiler, bu doğru değildir. Teyit etmek amacıyla Grup Başkan Vekillerimizle de konuştum, o zamanki tutanakları da buldurdum. Milliyetçi Hareket Partisi sizin önergenize “evet” oyu vermemiştir, “ret” oyu vermiştir. Bunu kayıtlara geçmesi açısından burada ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Şimdi, sayın milletvekilleri, Komisyonumuzun üyelerinin geneli üzerindeki konuşmaları tamamlandı. Komisyonumuza üye olmayan sayın milletvekillerimize söz isteme sıralarına göre söz vereceğim. Ancak onlardan istirhamım, lütfen konuşmalarını yedi dakika içerisinde tamamlasınlar.

Şimdi, Alpaz Antmen Bey’de sıra.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Sırayı okuyabilir misiniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Okurum, sırayı okuyayım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Bir genel başkan var, genel başkan yardımcısı var, onlar konuşunlar, ondan sonra bize gelsin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Milletvekilim, o zaman buraya siz gelin de siz yapın bu Başkanlığı. Lütfen ama...

Sırayı okuyorum: Alpaz Antmen Bey, Murat Bakan Bey, Turan Aydoğan Bey, Yunus Emre Bey, Ayhan Erel Bey, Sayın Mahmut Tanal, Sayın Gülizar Biçer, Sayın Sibel Özdemir, Sayın Müzeyyen Şevkin, Sayın Süleyman Bülbül, Sayın Hasan Subaşı, Sayın Erkan Baş, Sayın Suzan Şahin, Sayın Cihangir İslam, Sayın Candan Yüceer, Sayın Ünal Demirtaş, Sayın İbrahim Kaboğlu.

İkinci kere söz istediğiniz için Hocam, sizi buraya aldım.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Başkanım sıra bu mu? Sabahtan beri buradayız sıramıza bakın.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sizin herhangi bir talebiniz yok.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkanım, benim size bir talebim yok mu? Üçten beri burada oturuyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Talepte bulundunuz mu yani şimdi?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Tabii ki bulundum, hatta size hatırlattım “Merak etmeyin buradasınız.” dediniz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun Alpay Bey.

ALPAY ANTMEN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri arkadaşlarımız; öncelikle Genel Başkan Yardımcılarımız Muharrem Erkek ve Bülent Tezcan ile Komisyon üyesi milletvekillerimiz hem siyasi açıdan hem hukuki teorik ve pratik açıdan açıklamalarda bulundular. Ben Komisyonun çok fazla vaktini de almadan çok önemli konulardan bahsetmek istiyorum, Adalet Komisyonu üyesi olarak, iki dönem baro başkanlığı yapmış otuz yıllık bir hukukçu olarak. Tabii, baro başkanlığını adliye içinde yaptığım için seçim kurullarıyla, Adalet Komisyonu ile da yakın teşrikimesai yaptığım için bildiklerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

Sayın Yazıcı ve Sayın Yıldız sunumlarını yaparken son derece iyi bir şekilde, güzel bir şekilde, demokratikleşmekten, temsilde adaletten, seçimin adillikinden bahsettiler ve gerçekten konuşmalarını heyecanla dinledik ama kanun metni içinde bunlar yok. Bu getirilen kanun hiç de adil değil, demokratik değil, temsilde adaleti de sağlamayacak.

Mesela, seçimde baraj yüzde 10, buna çok diyorduk, yüzde 7’ye indiriyorsunuz şu an. “Bu bizim tercihimiz.” diyorsunuz ama bunu ya sıfıra indirelim ya da makul bir seviyeye indirilmesi daha demokratik olacak. Çağdaş bir ülke olduğumuzu iddia ediyorsak, bütün dünya ülkelerine seçimde örnek olduğumuzu iddia ediyorsak en azından yüzde 3’e indirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu da bir partinin baraj sorunu olup olmadığıyla ilgili dedikoduların da önüne geçecektir. Antidemokratik bu uygulamadan da vazgeçmiş oluruz.

Bu kanun teklifinin en önemli, en sıkıntılı, en antidemokratik hükmü seçim hâkimlerinin belirlenme usulü. “Kıdemli hâkim” dediğiniz zaman, o yere atanan, o yerde bulunan il veya ilçedeki en kıdemli hâkim bu görevi yapar. Sayın teklif sahipleri diyor ki: “Kıdemli hâkimler yaşlı olur, görev yapmak istemeyebilir.” veya “Seçim işleri çok tekniktir, bilmeyebilir.” Sizin yeni getireceğiniz kuradan çekilecek ya da torbadan çıkacak kıdemsiz hâkimin de bu konuda bilgi sahibi olmayacağı zaten açık. Ama bundan daha önemli bir şey var sayın milletvekilleri: Bakın, adalet komisyonları Adalet Bakanlığına bağlı. Yüksek Seçim Kurulunda seçim hukuku görevi yapan seçim hâkimleri yargılama yapacaklar ve adalet komisyonunda idari görev yapan kişiler kura çekecek. Nerede kura çekilecek, kimin yerine kura çekecek, kuraya kimler girecek belli değil ama demin bir sayın milletvekilinin dediği gibi muhtemelen kuradan kimlerin çıkacağı belli. Diyebilirsiniz ki: “Arkadaşlar, neden hâkimlerimize güvenmiyorsunuz?” Bakın, hâkim ve savcılar milletvekili adayı olduktan sonra görevlerine dönemezler ama belki şu an yüzlerce, belki daha fazla milletvekili adayı olmuş avukatlardan ya da iktidar partisine mensup il ve ilçe teşkilatlarında görev yapmış hukukçulardan hâkimler var. 3 tane mahkemede aynı olayla ilgili açılan davada 3 tanesinden 1’inin kararının farklı olduğunu ve o kişinin de sizin, AKP’nin bir şehrinde milletvekili adayı olduğunu size mahkeme kararıyla ispatlarım; açık ve net olarak taraf gözeterek karar vermiştir. Vebali boynuna, sırat köprüsünün başında bunun hesabını verecek; onun anladığı dil buysa.

Şimdi, şöyle devam etmek gerekiyor: Bakın, ben baro başkanırken, avukatlar Adalet Bakanlığına hâkimlik için başvururken bizden, barolardan mazbata isterler. Kaç tane AKP üyesi, il ve ilçe teşkilatında görev yapmış değerli meslektaşına ben mazbata verdiğimi biliyorum sadece Mersin’de, diğer bütün barolardan bunlara bakabiliriz. Ha, diyebilirsiniz ki: “Bunlar görevlerini en iyi şekilde yapacaklar.” Görevlerini en iyi şekilde yaparlar mı, yapmazlar mı, onu seçimde göreceğiz ama partidarlık duygusuyla görevlerini yaparlarsa, bu, seçimlerin adillikine, seçimlerin güvenilirliğine ve demokrasimize büyük bir ihanet olacaktır. Böyle bir şey olmasa bile bu şüphenin düşürülmemesi gerekmektedir.

Bunun yanında, Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurmuş bir parti 20 milletvekiliyle grup kurarsa Türkiye’deki oyların yüzde 3’ünü, yüzde 3,5’ünü temsil ediyor demektir. Buna diyeceksiniz ki: “Sen kongre yapmadın arkadaş, seçime girme.” O zaman yaklaşık kaç milyon oy dışarıda kalacak ve temsil edilmeyecek?

Bir önemli nokta da muhtarların seçimi. Muhtarların seçilme yeterliliğini seçildikten sonra değil de seçilmeden önce değerlendirin de böyle, muhtarlar, her ay gidip, kuyruk oluşturup “Benim muhtarlık sıram ne zaman gelecek?” “Onun seçilme yeterliliği vardı, yoktu.” diye yine birbirlerine girmesinler. Ben şurada bir şey söylemek istiyorum: 19 Ocakta Sayın Cumhurbaşkanı muhtarlara bir söz verdi, maaşları asgari ücrete endekslenecekti. Ben bu sözün yerine getirilmesini de buradan hatırlatmak istiyorum.

Seçmen kütükleri de çok önemli. bir yıllık süreyi üç aya indirmek belki bu andakinden, şu tekliften çok daha olumlu olacaktır ama özellikle seçmen kütüklerinin MERNİS adreslerine uyumlu hâle getirilmesi gerekiyor. Türkiye’de 20-25 beş milyon civarında icra dosyası ve borçlu olan insanlarımız olduğu için adreslerini gizliyorlar. MERNİS adresleri ile seçmen kütüklerini birbirine endekslememiz ve bu anlamda da seçmen kütüklerinin sıhhatini daha iyi yapmamız gerekiyor. Özellikle, belli bölgelere kolluk kuvveti kaydırılmasıyla o illerdeki nüfus kadar bir oyun da kaydırılması söz konusu oluyor. Bunun da antidemokratik olduğunu ve vazgeçilmesi gerektiğini söylüyorum.

Ben -maddelerde zaten Komisyon üyesi milletvekilleri ayrı ayrı bahsedeceklerdir- Komisyonun vaktini çok almamak için sözlerimi burada noktalıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Murat Bakan Bey.

MURAT BAKAN (İzmir) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle, Anayasa Komisyonu Başkanlığı görevinizde başarılar diliyorum. Geçen dönem birlikte Millî Savunma Komisyonunda görev yapmıştık, ilk defa Başkanlık ettiğiniz Komisyona katılıyorum. Hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ederim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu arada, biz burada çalışma yaparken bu çok uzun çalışma süresinde bizim bir arkadaşımız Genel Başkan Yardımcısı oldu, Bülent Tezcan, onu da tebrik etmiş olayım burada.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayırlı olsun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şimdi, Sayın Başkan, burada yasama faaliyeti yapıyoruz. Kaliteli yasama faaliyeti, komisyonda yapılan yasama faaliyeti. Bu kanunla ilgili kamuoyuna açıklamalar 2020 Haziran ayında başladı, Abdülhamit Gül dedi ki: “Seçim Yasası üzerinde çalışıyoruz, tüm siyasi partilerle müzakere edeceğiz.” Burada gördüğümüz gibi hiçbir siyasi partiyle müzakere edilmeden Cumhur İttifakı bu işi 2020 Haziranından bugüne görüştü ve buraya geldi. Şimdi, bu kadar uzun süredir “Dar bölge mi, daraltılmış bölge mi?” İşte “İttifak içinde baraj mı, şu mu bu mu?” diye kamuoyunda tartışılırken biz şu saate kadar burada, Komisyonda kaliteli yasama yapmaya çalışıyoruz. Yani komisyon çalışması asıl uzun olması gereken çalışma; yasa burada konuşulacak, burada görüşülecek, herkes fikrini burada en geniş şekilde açıklayacak ve sadece biz değil tüm siyasi partiler –burada, Komisyonda tabii ki bizler gibi konuşamaz ama- görüşlerini burada gelip ifade edebilirler. Seçime girme hakkına, yeterliğine sahip tüm siyasi partiler bu yasayla ilgili, bu en önemli yasayla ilgili düşüncelerini ifade edebilmeliydi. Ama biz, gecenin şu saatinde, saat üçten beri buradayız, bir saat ara

verdiniz, hâlâ görüşüyoruz. Bu görüşmelerin yarına kalması, ondan sonraki gün de devam etmesi çok daha sağlıklı olacaktır. Arkadaşlar da hepimiz de konsantrasyonumuzu yitirdik. Herkes birbirine diyor: “İşte, ben konuşuyorum.” Sayın Meral Daniş Beştaş konuşurken başka arkadaşlar konuşuyordu, uyardı. Eleştirilere tahammül kalmadı. Şimdi Milletvekili arkadaşımız Aysu Bankoğlu konuştu, Hüseyin Kaçmaz arkadaşımız konuştu, kanun teklifini veren arkadaşlar “Sesinizi yükselttiniz.” “Yok, alicengiz oyunu dediniz.” diyor.

Şimdi, Sayın Vekilim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden örnek verdiniz kanun teklifinin başında, sunumunuzda. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi usulü dairesinde yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşma, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne tarafız. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de yetkisini kabul ettik. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi eleştirisiyle ilgili diyor ki: “Eleştiri kişilik hakkına da kişinin şöhretine de zarar verebilir ama düşünce özgürlüğü ve düşünceyi ifade özgürlüğü ondan çok daha üstün bir korunması gereken bir hukuki haktır.” Şimdi, burada “‘Alicengiz oyunu dedin.’ diyemezsin.” “Tabiri caiz, caiz değil.” “Sen sesini fazla yükselttin, bağırma.” bu şekilde bir yasama faaliyeti kaliteli bir yasama faaliyeti ve uluslararası standartta bir yasama faaliyeti olmaz. Eğer biz bu Parlamentoda, bu Komisyonunda kaliteli bir yasama faaliyeti yapacaksak -ki bizim milletimiz, bu millet bunun en fazlasını hak ediyor- herkes düşüncesini en geniş şekilde özgürce ifade edecek ve iki senedir konuşulan bir kanun gece yarısına sıkıştırılmış bir şekilde olmayacak. Yarın konuşacağız, öbür gün konuşacağız, belki bir ay bizim bu çalışmayı yapmamız gerekiyordu. Avrupa Birliğinde bu böyle; bir komisyona bir şey geldiğinde insanlar senelerce tartışıyorlar, bu seçim yasasını. Yine, kaliteli yasama kamu yararına olan yasamadır. Şimdi, bu yasa teklifi kamu yararına bir yasa teklifi mi yani bu getirdiğimiz? Kamu yararına derken tüm siyasi partilerin ortak yararına bir teklifi mi; bunu değerlendirmemiz lazım. Bir defa, kişisel yararı ortaya çıkan bir yasa kamu yararına bir yasa olabilir mi? Burada Cumhurbaşkanının kişisel yararı var, Cumhurbaşkanı seçim yasaklarından muaf. Cumhurbaşkanını, başbakanı çıkarıyorsunuz, Cumhurbaşkanını koymuyorsunuz yasaya. Bir siyasi partinin ya da bir seçim ittifakının, Cumhuriyet İttifakı’nın lehine bir yasa düzenliyorsunuz. Bununla ilgili siyaset bilimcilerinin yaptıkları simülasyonlar var. Siz yasa teklifini açıkladıktan sonra basına, birçok siyaset bilimci profesör dedi ki: “Bu koşullarla, şu anki yasayla ve yasa değişikliği olduktan sonra Cumhuriyet İttifakı oyları azalmasına rağmen milletvekili sayısını koruyor.” Dolayısıyla siz kamu yararına da bir yasa yapmıyorsunuz, kendi yararınıza bir yasa yapıyorsunuz ve bunu bir demokratikleşmeyle, siyasal istikrarla, yürütmeye istikrarla, temsilde adaletle açıklıyorsunuz. Ben ikna olmuyorum, buradaki hiçbir milletvekili ikna olmuyor, kamu da ikna olmaz; kendi yararınıza yapıyorsunuz.

Burada da istikrarlı bir tutumunuz yok yani geçmişte aynı konuda ne dediniz, bugün ne diyorsunuz? Bakın, daha önce, 2013 seçimlerinde -çözüm süreci devam ediyordu o zaman- çözüm sürecinde daraltılmış bölge ve yüzde 7 seçim barajı konuşulurken Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili -o zaman- Oktay Vural, bakın, diyor ki: “Bu, tamamen PKK’yle al gülüm, ver gülüm pazarlığıdır. Düşen oylarına karşılık gücü elinde tutmanın yeni tezgâhıdır.” Bakın, o zaman da yüzde 7, şimdi de yüzde 7. O zaman Milliyetçi Hareket Partisi, yine daraltılmış bölge konuşuluyor, diyor ki: “Filli olarak AKP diktasına götürmek için hazırlanmış tezgâh. Oyları düşen AKP, barajla, sistemle oynayarak daha fazla milletvekili çıkarmak için yeni tezgâh pazarlıyor.” Şimdi, 2013 yılında Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekili aynı yüzde 7 oranını o zamanki siyasal konjonktüre göre farklı değerlendiriyor, bugün farklı değerlendiriyor. Burada bir ilkesel tutarlılık var mı arkadaşlar? Biz “Parlamentar sistem içinde baraj yüzde 3 olmalı.” diyoruz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, istikrarlı olarak bunu söylüyoruz. Ve diyoruz ki: “Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde, şu anki sistemde baraja gerek yok.” Ama siz bir taraftan “yönetimde istikrar” diyorsunuz ve “yönetimde istikrar” derken seçim sisteminde değişiklik önerisinde Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin yönetiminde istikrar getirdiğini söylemişsiniz yani

paradigmanızı değiştirmemişsiniz. Paradigma hâlâ parlamenter demokrasi paradigması, parlamenter demokrasi paradigmasıyla bu mevcut hükümet sisteminde bir seçim kanunu tasarlıyorsunuz; bunu doğru buluyorum.

Ali Özkaya arkadaşımız ayrıldı ve “Millî görüş geleneğinin ben de içindeydim o zaman.” dedi, “Erbakan Hocamız...” falan dedi, 1987 seçimlerini söyledi. 1987 seçimlerinde Erbakan’ın eleştirisi var. Erbakan ANAP’ı eleştiriyor, seçim yasası değişikliğiyle ilgili diyor ki -yani bu Ali Özkaya’nın siyasal anlamadaki bu tutarsızlığını dünü ve bugünü için söylüyorum- : “ANAP seçim kanunu değiştirdi, bütün antidemokratik tahribatları yaptı, bütün hileleri koyan bu ANAP’tır. Allah’ın büyüklüğüne bakın, kendi koydukları barajlarda kendileri boğuluyor, çırpınıp duruyorlar. Kim hile yaptıysa sonunda kendi hilesinden perişan olmuştur.” Yani her 2 siyasal hareket de tamamen faydacı şekilde, günün koşullarına göre istikrarlı bir şekilde, ilkeli bir tutum değil de “Bugün biz nasıl bu seçimi kazanırız?” tutumuyla bir seçim yasasını önümüze getirmiş gözüküyor. Dolayısıyla ben bunu ifade etmek istedim sadece. Bir paradigma değişikliğine ihtiyaç var sanırım. O paradigma değişikliği önümüzdeki seçimlerde, biz aldıktan sonra inşallah, parlamenter demokrasiye geçildiğinde olacak; onu söylemek istiyorum. Yani zihinlerinizi değiştirmenize gerek yok Sayın Vekilim, biz sistemi değiştireceğiz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bakan, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Turan Aydoğan Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de yeni görevinizde başarılar diliyorum, hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sağ olarsınız.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bütün kanunların önce iyi niyetle yapılması gerekir, sonra kamu yararına uygun olarak yapılması gerekir, sonra da katılımcılık ilkesine uygun olarak yapılması gerekir. Bu getirdiğiniz kanunda bu saydığım 3 başlıktan hangisi var? Göğsünüzü gere gere “Şu var.” diyebileceğiniz bir şey var mı? “Katılımcılık?” Nerede yaptınız bilmiyorum ama halkın çoğunluğunun uzak olduğu bir yasa teklifiyle geldiniz. “İyi niyet?” Deveye hendek atlatma niyetiyle beraber hâlâ iktidarınızı koruma isteklisiniz; bu mümkün değil, onu söyleyeyim. “Kamu yararı?” Hiç yok. Zaten gerekçesini açıklayamadığınız bir kanunla karşı karşıyayız.

Ama size bir şey söyleyeyim mi? Hukuku bir kenara bırakalım, bu yaptıklarınızla beraber bu ülkeye çok zarar veriyorsunuz. Bu ülkenin önce ekonomisine zarar veriyorsunuz, biliyor musunuz? Bu seçim güvenliğini tehlikeye atan kanunu gündeme getirdiğiniz andan itibaren Türkiye’nin yurt dışındaki kredi notunu iyice zayıflatır hâle geldiniz. Yüzde 14’le bankalardan ve Merkez Bankasından piyasaya para sürüyorsunuz çeşitli inatlarla beraber, sonra da dövizde yüzde 8 rakamla piyasaya borçlanıyorsunuz, o da aşağı yukarı yüzde 47’ye denk geliyor. Bundan sonra yüzde 8’le de borçlanamaz hâle gelirsiniz çünkü dış dünya sizin bu seçim güvenliğini tehlikeye atan davranışlarınızı konuşuyor. Buna hakkınız yok, bu memleketin kaynaklarını hukuksuzluğu hayata geçirerek fütursuzca harcamaya hakkınız yok; önce bunu bir şerh edelim. Vatandaşımız şunu bilsin: Bu seçim kanunu gibi, getirdiğiniz her kanunla beraber onların cebindeki parayı her gün biraz daha eritiyorsunuz yani ekonomiyi biraz daha batağa saplıyorsunuz, demokratik devlete vurduğunuz her darbeye beraber biraz daha eritiyorsunuz. Ortada bir demokratik devlet, hukuka uygun bir devlet yapısı olmadığı sürece, bunun üzerine seçim güvenliğini de tehlikeye sokarsanız, hepimiz bunu cebimizden ödüyoruz. Elinizi cebimizden çekin lütfen. Kafanıza göre kanun teklifleriyle gelerek cebimizi boşaltmaktan vazgeçin.

Şimdi, yüzde 7... Nereden çıkardınız bilmiyorum. “Barajı indirdik.” diyorsunuz. Burada ısrarla gerekçenizde göstermeye çalıştığınız “Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.” hükmünün bu Anayasa’ya ne zaman girdiğine hiç baktınız mı? Ben size söyleyeyim: 23/7/1995 tarihinde girdi yani parlamenter rejimin olduğu, hükümetin Meclisten çıktığı, güvenoyuyla sorgulandığı, bakanların Meclisten çıktığı dönemde çıktı. Sürekli kendinizi tekdüz ediyorsunuz. Bu Anayasa’yı getirdiğinizde, 2017 yılında dediniz ki: “Erkler ayrılığını dört dörtlük yaptık, istikrar gelecek, koalisyonlar dönemi bitti, Parlamento ayrı bir iş, yönetim ayrı bir iş.” Ya, ne olursunuz hukukçu aklımıza biraz hürmet edin ya! Ne olursunuz ya! Açıklayamazsınız bunları. Buralardan dolanarak açıklayamazsınız. Parlamenter sistemde bile oldukça yüksek olan bir oranı, 12 Eylül dayatmasının olduğu dönemdeki yüzde 10’dan bile -bu sistemde- tehlikeli olan bir rakamı buraya koyuyorsunuz. Yani diğer taraftan da “Siyasi partilerin temsil hakkını verdik.” diye “İndirdik.” dediğiniz rakam, parlamenter sistemin yüzde 10’undan daha yüksek bir rakamdır aslında. Hiç kimseyi burada uyutmaya kalkmayın, hepimizin bir siyasi aklı var, hukukçu aklı var. Ya, öbür taraftan ne yaparsanız yapın, D’Hondt sistemi doğru bir sistemdir ama üzerine yüzde 7 barajı koyarsanız, attığınız adımın demokratikleşmeyle bir alakası yoktur, asla kendinizi bir adım demokratik olarak da burada iddia edemezsiniz.

Şimdi, arkadaşlarımız ağırlıklı olarak “grup kurma”ya değindiler. Seçilmişlere saygı ya! Ben bu grup kurma meselesini bu salondakiler gibi okumuyorum “HDP’ye tezgâh, öbür tarafa bilmem ne, falan...” Hayır, değil. Bu Adalet ve Kalkınma Partisinin sıkışmışlığıdır, korkusudur, kaygısıdır, yarın birtakım milletvekillerinin onlardan ayrılarak bir başka partiyle grup kurup seçimlere girme ihtimalidir.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ne hayaller, ne hayaller!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Beyefendi, buyurun.

Bizim siyasi hayatımızın en şerefli işi de İYİ Parti’ye 20 milletvekili vererek bu ülkenin demokrasinin önünü açmaktır. “Kıralık” dediniz, tahkir ettiniz; siz demokrasiden nasıl bahsediyorsunuz bizim karşımızda ya? Bir partiye tuzak kurmaya kalktınız, kongre yapacak olduğu yerin elektriğini kestiniz, salon vermediniz, suyunu kestiniz, Gemerek Hâkimini ürettiğiniz hayatımızın içerisinde. Biz onlara demokratik hayatın temsil yeteneğini kazandıracak şekilde 20 milletvekili verdik ve bize diyeceksiniz ki “Kıralıktılar.” ve bu yasayı ona tepki olarak getirip burada savunacaksınız, öyle mi? Kendinize de “demokrat” diyeceksiniz, öyle mi? Korkuyorsunuz ama ben size söyleyeyim, korkunun ecele faydası yok, gerçekten korkunun ecele faydası yok. Daha önceki yasayı da siz yaptınız, gördünüz, sizden daha zeki birileri çıktı, o yasanın üstünden atladı, geçti. Şimdi, bunu da yapacaksınız, bununla hackerları olacağız, merak etmeyin. Bu toplumda bir tek oyun bile Parlamenta girmesini engellemek isteyenleri önce teşhir edeceğiz, sonra o oyu kendi ellerimizle, dostlarımızla beraber Parlamenta biz sokacağız. Biz demokrasi aşığı olacağız, siz otoriter rejimin sevdalıları olarak bu kanun tekliflerini getirmeye devam edeceksiniz.

Şimdi, seçim kurumlarıyla alakalı çok şey konuşuldu. Ya, hakikaten, kanunun en güzel maddesine tasallutta bulunuyorsunuz ama siz sabıkalısınız, seçim sabıkalısısınız. Az önce beyefendi burada oturuyordu, yüzüne söylemek isterdim “Hiçbir şey olmadıysa bile bir şeyler olmuştur.” diyerek İstanbul seçimini iptal ettirecek kadar seçim sabıkalısısınız ya, ben bu anlamda sizden beklerim bunları. Siz aynı zamanda, sadece İstanbul seçimlerini değil -buradaki arkadaşlarımız iyi bilsinler- Büyükçekmece seçimlerine de tasallut ettiniz, güvenlik kuvvetlerini sokaktaki vatandaşın evine kadar göndererek baskı altına almaya çalıştınız ve o tarihte kişilik haklarına saldırdınız. Kısıtlı insanların, aklın maluliyeti olan insanların listelerini ele geçirdiniz, teşhir ettiniz. O yüzden, seçim sabıkalısı bir partisiniz. Getirdiğiniz tekliften çok şey beklememek lazım. Ama bu kanunun en güzel hükmüne de uzandınız ya, size helal

olsun ya. Siz şunu yapıyorsunuz, tarihte görülmemiş bir şey yapıyorsunuz: Bir yargıcı, yargılama yeteneğini kullanacak olan bir kişiyi, Seçim Kurulu Başkanını torbadan çekmeye kalkıyorsunuz ve idari bir kurumun eline bırakıyorsunuz. Adalet komisyonları idari bir kurumdur. Yargısal bir faaliyeti hayata geçirecek olan insanı idari bir kurumun eline bırakan hukukçulara hukukla ilgili birkaç soru sormak lazım.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Onlar hâkim değil mi?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hâkimler hayatlarında bir kez kura çekerler, hâkim adayırken çekerler, hâkim olduktan sonra asla kura çekmezler. Ama size söylemeyeceğim Feti Bey.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Adalet komisyonundakiler kasap mı?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Feti Bey, siz zaten diyorsunuz ki: “Torbaya giriyor.” Hâkimi torbaya sokan bir anlayış olunca konuşabilecek bir şey kalmıyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kura, kura.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Arkadaşlarımız söylediler, “torba” dediniz. O zaman, ya, yüksek yargı hâkimlerini de mi torba... Bu yolu açarsanız herkesi torbadan çekmeye kalkarsınız.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kura, kura.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ayrıca, sizin, İstanbul’un o kıdemli hâkimlerine bir özür borcunuz var. Onları lekelediniz, onları milletin önüne attınız, sonra hiçbir faaliyette bulunmayarak söylediklerinizi yuttunuz çünkü halk size cezayı verdi, adaleti kendisi sağladı.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanının nasıl bir motif olduğunu hepimiz biliyoruz, ona göre kanun yapmak istiyorsunuz anladığım kadarıyla. Vicdanınız sızlamıyor mu ya? Şimdi, seçim ve propaganda yasakları döneminde Sayın Cumhurbaşkanı çıkacak, her yerde istediğini yapacak; milletin parasıyla beraber, aslında tarafsız kalması gereken milletin bütün kurumlarını hareketli hâle geçirecek; valiye emir verecek, kaymakama emir verecek, emniyet müdürüne emir verecek. Ya, benim aklıma bir şey geliyor, biliyor musunuz? “Züğürt Ağa”da ağanın pehlivanla kapışması sahnesi vardı ya, pehlivan yeniliyordu ona özellikle, ağaya, pehlivan yeniliyordu. Böyle bir seçim sistemi arıyorsunuz galiba.

Şimdi, hukukçu vicdanınız varsa -vardır, ben biliyorum, hepimizi tanıyorum- bu hükmü içinize sindiremezsiniz. Yarışacak olan bir kişinin bütün muafiyetleri taşımasını kimseye anlatamazsınız. Burada, unutulmuş olma ihtimali yok, zaten arkadaşlarımız dediler ki: “Sayın Cumhurbaşkanı...” Hayır, partili Cumhurbaşkanı artık, partinizin Genel Başkanı; size bu talimatları o veriyor, bu kanunları ondan dolayı yapıyorsunuz. Siz bize hâlâ baba motifli bir Cumhurbaşkanı anlatmaya kalkarsanız... Hayır, değil. Sayın Cumhurbaşkanına saygı duyarız ama sizin Genel Başkanınızdır, Genel Başkanınızı utanılacak bir yarışa sokmayın, ileride çok mahcup olursunuz. Anlatırız, buna rağmen sizi sandığa gömdük diye anlatırız. Ben sizden istirham ediyorum, daha hukuka uygun işler yapmaya çalışın, daha adalete uygun işler... İşte, bu, temsilde adalet meselesi var ya, aslında buralarda lazım ama ben size Anayasa’nın 10’uncu maddesini okuyayım, orada anlaşalım. Anayasa’nın 10’uncu maddesi eşitliği anlatıyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Aydoğan, toparlayabilir miyiz çünkü dokuz dakikayı geçtiniz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Toparlayacağım efendim.

Diyor ki: “Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri, malul ve gaziler eşitlik ilkesinden muafırlar.” Sayın Cumhurbaşkanından bahsetmiyor, gördünüz mü? Sayın Cumhurbaşkanı eşitlik ilkesinden muaf tutacağımız bir makamda oturmuyor.

Şimdi, bir başka ayıbınız da muhtar seçimiyle alakalı. Ya, düşünebiliyor musunuz? Bir mahallede seçiliyor bir muhtar, yüzde 90 oy alıyor, ikincisi de yüzde 3 alıyor, diğerleri de yüzde 1, 1 alıyor. Ellerinize beraber, yüzde 90 oy alan bir adamdan seçimi alacaksınız, o mahallenin tercih etmediği, dışladığı, yüzde 3 oy verdiği bir adama vereceksiniz yani kayyum atayacaksınız. Yapmayın ya, muhtar seçiminin tekrarı öyle zor bir iş değildir. Buradaki başka bir niyettir, iktidarın otoriter ve baskıcı yanıyla beraber, seçimlerde çıkmış, ona göre rijit olabilecek adayları sindirme, gerekirse belgelerini tamamlattırmayarak orada bir başka adayı yerine geçirme meselesidir. En demokratik yönden, seçimle beraber gelen insanlara böyle bir zulmü yapmaya kalkmayın.

Ama size şunu da söyleyeyim: İsteddiğiniz yasayla gelin, istediğiniz yasayla gelin, en az sizin kadar siyasi zekâyâ ve hukuksal zekâyâ sahibiz. Sandıkların başına kadar gelseniz, içindeki oyları farklılaştıramazsınız. Ve buradan açıkça söylüyorum, Genel Başkanımız bürokratlara çağrıda bulundu, “İşinizi doğru yapın, hukuka uygun yapın.” dedi. O tarihten beri bürokratların kafasında sandalye kıracak hâle geldiniz çünkü bürokratlar gördüler ki gidiyorsunuz, hukuka uygun davranmaları lazım. Seçim kurullarında iş yapacak hâkimlere buradan sesleniyorum: “Her hâkim gerçekten tarafsızdır.” varsayımıyla bakacağız. Her ne kadar, burada getireceğiniz hükümle beraber objektif ve subjektif tarafsızlığı sakatlayacaksanız da “doğal hâkim” ilkesini öldürecekse de biz onların görevlerini yapacağı düşüncesiyle bakacağız ama sandığa sizin telkininizle elini sokan hâkim olur ise onun da bağımsız, tarafsız yargı içerisinde, millete tasallut ettiği gerekçesiyle hesabını soracağız.

Teşekkür ediyorum.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Kızılay’a çıkamayacaksınız Sayın Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) - Biz çıkarız, merak etmeyin siz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, teşekkür ediyorum.

Çok kısa bir açıklama için Sayın Levent Gök’e söz veriyorum.

Buyurun.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “He, he.” derler Doğu’da buna.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Otuz yıllık hukukçuya anlatamadın Sayın Yıldız, ben millete anlattım, hatta otuz beş yıllık.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sen millete...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Gerekçesini anlatsanıza şunun, bir daha dinleyelim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sen reklamlardaydın, reklamlarda.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – “Temsilde adalet” diyorsunuz, 1995 yılının hükmünden bahsediyorsunuz. 2018’de kaldınız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Aydoğan, lütfen... Bakın, Levent Gök Bey’e söz verdim.

Buyurun Sayın Gök.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Faruk Aksu’ya teşekkür ederim yaptığı açıklamadan dolayı. Tabii, aradan zaman geçince bazen hafızada yanlışlıklar olabiliyor. Bizim verdiğimiz önergede Milliyetçi Hareket Partisinin “ret” oyu verdiğini ben de tespit ediyorum. Benim aklımda kalan, bizim o gensoru önergesinden önceki

yıllarda Milliyetçi Hareket Partisinin Bekir Bozdağ hakkında vermiş olduğu gensoru önergesiydi, onunla onu karıştırmışım. O zaman Milliyetçi Hareket Partisinin vermiş olduğu önergede biz de sizlerle beraber “evet” oyu kullanmıştık. Onun da kayda geçmesini talep ettim.

Sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Gök.

Şimdi Yunus Emre Bey’e söz veriyorum.

Lütfen sürelere uyalım Sayın Emre.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, Komisyonun üyeleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şöyle, az önceki konuşmasında Sayın Bakan bir kapı açtı, o kapıdan girerek birkaç şey söyleyeceğim. Tabii “kaliteli yasama” bahsi çok önemli. Yani Türkiye’nin çok temel bir konusunu konuşuyoruz. Seçim Kanunu’nda ve Siyasi Partiler Kanunu’nda değişiklik yapacak bir yasa teklifini konuşuyoruz ve gerçekten, önümüzde yararlanabileceğimiz çok ciddi bir birikim var, Türkiye’nin bu alanda oluşturduğu ciddi bir birikim var, uluslararası gözlemcilerin Türkiye’yle ilgili, Türkiye’deki seçimlerin işleyişiyle ilgili geçmişte gündeme getirdikleri eleştiriler var, tavsiyeler var. Ve değerli arkadaşlarım, unutmayalım, seçim günümüzde artık neredeyse her rejimde var, en berbat, en kanlı diktatörlüklerde bile seçim var. O yüzden, seçime bir “demokratik süreç” diyebilmek için bazı asgari standartların gerekliliği var ve Türkiye’de, bu tartışmalar, aslında hepimiz için, siyasal hayatımızın demokratikleştirilebilmesi için bir fırsat. Bakın, Türkiye, özellikle son beş, altı yılda demokrasiden gitgide uzaklaştı. Bütün uluslararası demokrasi endekslerinde, özgürlükler endekslerinde çok kötü durumdayız. Kurucusu olduğumuz Avrupa Konseyinde, 2017 yılından itibaren tekrar denetleme sürecine alındık. En son, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmamasıyla birlikte, Türkiye’yle ilgili bir de bir ihlal prosedürü başlatıldı. Bu durumdayız, demokrasiden uzaklaşmış durumdayız ve demokrasiyi sahiplenmek için, demokrasiyi koruyabilmek için, Türkiye’yi demokratikleştirebilmek için önümüzde tek seçenek sandık, ona sahip çıkmaya çalışıyoruz ve kusura bakmayım ama siz getirdiğiniz bu teklifle sandığı da dejenere ediyorsunuz, birazdan bunu anlatmaya çalışacağım.

Değerli arkadaşlarım, ifade ettim, Türkiye’nin bu konuda bir birikimi var dedim; sizin de bir birikiminiz var değerli milletvekilleri. Bakın, ben buraya gelmeden AK PARTİ’nin programına baktım. Acaba, bugün burada, bu teklifle önerdiğiniz şeyler sizin programınızda var mı? Sayın Yazıcı, Değerli Bakanımız, sanıyorum, programın ilgili bölümlerinin yazımlarına kendisinin de katkısı olmuştur. Yani bu metinde, AK PARTİ’nin programında yer alan birçok husus var ki Türkiye’de yirmi yıldır hayata geçirilmedi ve bu sizin topluma taahhüdünüzdür; bu program, partinizin programı topluma taahhüdünüzdür. Bunları yapmayacaksınız ve programınızda yer almayan, hiçbir şekilde gündeme getirmediği birtakım değişiklikleri bizim önümüze, buraya getireceksiniz. Ben şimdi sormak istiyorum: Siz programınızda, örneğin milletvekili aday yoklamalarında “Bütün üyelerin katılımıyla ön seçim yapılması önceliğimizdir.” diyorsunuz. Yani, yirmi yıldır bununla ilgili düzenlemeyi niye buraya getirmediğiniz Allah aşkına? Siz parti içi demokratik yarış, serbest rekabet ortamından bahsediyorsunuz programınızda. “Parti gruplarında bağlayıcı grup kararları tüzükte sayılı istisna yerlerde alınacaktır.” diyorsunuz. Seçim kanununu değiştireceğinizi söylüyorsunuz. Dahası, “Siyasi yasaklar ve siyasi partilerin kapatılmasıyla ilgili hükümler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve Venedik Komisyonunun çizdiği ilkeler çerçevesinde yeniden düzenlenecektir.” diyorsunuz. Venedik Komisyonu’nun önerileri nerede? Biz bugün neredeyiz? Farkında mıyız Allah aşkına?

Değerli arkadaşlarım, yine, siz, programınızda “daraltılmış bölge” “tercihli sistem” falan diyorsunuz. Seçimle gelen herkesin kanunen hesap vermek zorunda olduğunu belirtiyorsunuz. Arkasından, milletvekilleri ve bakanların yargılanmaları önündeki yasal engelleri kaldıracağınızı söylüyorsunuz. Ya, biz burada bir Ticaret Bakanı Sayın Ruhsar Pekcan hadisesini yaşadık, her gün bunları konuştuk bu Mecliste. Sizin programınızda yazıyor bu Allah aşkına. Bunları yapmayacaksınız, programınızda topluma vadettiğiniz şeyleri yapmayacaksınız; hiçbir şekilde taahhüdünüz olmayan bir paketle önümüze geleceksiniz. Değerli arkadaşlarım, ne oluyor biliyor musunuz? Tam sizin programınızda söylediğiniz şey oluyor. Diyorsunuz ki siz programınızda: “Siyaset alanının daraltılmasına ve saygınlığının gölgelenmesine dönük tüm teşebbüslere karşı kararlı bir politika izlenecektir.” Ama bu yaptığınızla hem siyasetin alanını daraltıyorsunuz hem de siyasetin saygınlığının gölgelenmesine neden oluyorsunuz. Birçok örnek verebilirim programınızdan ama bir şeyi daha hatırlatmak istiyorum: Bakın, önümde duruyor, ben bunu sizin partinizin “web” sayfasından aldım. İlk kurduğunuz Hükûmetin Acil Eylem Planı. Burada, ilk birkaç ayda, “İlk altı ayda, ilk bir yılda şunları yapacağız.” diyorsunuz topluma. Bakın, bu taahhütlerinizdir sizin. Yirmi yıldır yapmadığınız, Türkiye’de siyaset hayatının demokratikleştirilmesi için taahhütleriniz var; birkaçını müsaadenizle söyleyeceğim. Daha başlangıçta “Seçim sisteminden Siyasi Partiler Kanunu’na, yönetimde katılım ve şeffaflıktan yerel yönetimler reformuna temel hak ve özgürlüklerin önündeki tüm engellerin kaldırılması...” diye ifadeleriniz devam ediyor. Ya, Allah aşkına, Siyasi Partiler Kanunu, seçim kanunlarını Türkiye’de uluslararası standartlara yükseltecek hangi adımı attınız ya? Ben bu pakette bunların hiçbirini göremiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bakın, yine aynı Acil Eylem Planı’nın ilerleyen bölümlerinde on iki aylık bir süre içerisinde Siyasi Partiler Kanunu, seçim kanunlarının değiştirileceği yazıyor. Bakın, Türkiye’deki seçim kanunları ve Siyasi Partiler Kanunu darbe hukuku. Meclisin kapalı olduğu bir ortamda 1980 darbesinden sonra, 83 Kasımındaki seçimlere kadar geçirilen ortamda Türkiye’de Milli Güvenlik Konseyinin kabul ettiği 600’den fazla düzenleme var, kanun var ve bunların arasında bu kanunlar da var. Ya, bunları zamanın ruhuna, demokratik standartlara uygun bir şekilde yenileyeceğinizi 2002 yılında söylüyorsunuz ve “On iki ayda yapacağım.” diyorsunuz; bunu yapmıyorsunuz ve böyle bir paketle Meclisin karşısına geliyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bakın, yine aynı Acil Eylem Planı’nda sürekli olarak yapacağınızı taahhüttlediğiniz bir şey daha var: “Muhalefet partileri hükûmet uygulamalarıyla ilgili periyodik olarak bilgilendirilecektir.” Ya, ben merak ediyorum, bilgilendirmenin yapıldığı acaba hangi dönemde biz karşı karşıya bulunduk?

Değerli arkadaşlarım, “İlk altı ay ile on iki ay arasında siyasetin finansmanı şeffaf hâle getirilecektir.” diyorsunuz ve bunu da diğer siyasi partilerin görüşlerini alarak yapacağınızı söylüyorsunuz. Nerede Allah aşkına bu paket? Nerede? Şimdiki paketin aciliyeti nedir?

Değerli arkadaşlarım, yine devam edeceğim, aynı Acil Eylem Planı’nda “Siyasi Partiler Kanunu ve seçim kanunları değiştirilecek.” derken birçok taahhüdünüz var. Üyelik sicillerinin seçim kurullarında tutulması var, aday belirleme yöntemi ve parti organlarının seçiminde kayıtlı üyelerin tamamıyla seçimlerin yapılması taahhüdü var. Bunların hepsini ilk on iki ayda yapacağınızı söylemişsiniz. Parti teşkilatlarının kanunda belirtilecek istisnai durumlar dışında feshedilmeyeceği taahhüdü var, bunun düzenlenmesinin yapılacağı var. Bu metinde birçok farklı taahhüdünüz var, bunların hiçbirini yerine getirmiyorsunuz ve bakın, çok çarpıcı bir taahhüdünüz var orada, diyorsunuz ki: “Yetkili organlarınca açıkça Anayasa’da parti kapatmayı gerektirecek bir karar alınmadığı sürece siyasi partiler kapatılamayacaktır.” Değerli arkadaşlarım, bugün HDP’yle ilgili bir kapatma davası var malumunuz ve

burada sizin taahhüt ettiğiniz şey var mı Allah aşkına? Yani, bütün iddianame siyasetçilerin konuşmaları üzerine duruyor. Sizin taahhüt ettiğiniz gibi bir düzenleme oldu mu? Bizim mi haberimiz yok? Sadece partinin yetkili organlarının...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emre, toparlayalım lütfen, son cümlelerinizi isteyeyim.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkanım, anlıyorum ancak yani bunlar çok önemli konular, ıstırham ediyorum. Yani bunları...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Hocam, bir gün gel bize de anlatayım hepsini.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Ya, bana anlatmayın Sayın Bakanım yani bunları yapın. Bunları yapmak yerine, Acil Eylem Planı'nda yirmi sene önce taahhüt ettiğiniz şeyleri yapmadan seçimleri dejenere edecek hükümlerle karşımıza çıkıyorsunuz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Bunların birçoğu yapıldı.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Hayır, yapılmadı.

Son bir bölümü de yine dikkatinize sunmak istiyorum: Bakın, dünyada da bizde de seçimler uluslararası gözlemcilerin gözetiminde, onların gözlemleriyle yapılıyor. Biz de Türkiye olarak yıllardan beri AGİT'ten, Avrupa Konseyinden gözlemciler davet ediyoruz, Türkiye'ye geliyorlar, sizlerle de konuşuyorlar, bizlerle de konuşuyorlar. Size yakın birtakım görüş sahibi gazetecilerle de konuşuyorlar, başkalarıyla da konuşuyorlar ve birtakım raporlar ortaya koyuyorlar. Ben dikkatinize sunmak istiyorum, bakın, bunlarla ilgili Allah aşkına ne yaptınız? Yani, Türkiye'ye bu konuda yapılan tavsiyeler var, eleştiriler var. Siz bir defa, önce bunları düzeltecek tedbirleri almanız, kanunda bu düzenlemeleri yapmanız lazım. Önümde duruyor; 2017 referandumundan sonra AGİT gözlemcilerinin ve Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesinden gelen gözlemcilerin raporu var, burada çok kapsamlı eleştiriler var. Bunlarla ilgili ne yapıyorsunuz Allah aşkına? Bu pakette buradaki eleştirileri ortadan kaldıracak ne var? Çok merak ediyorum, ne var? Bir tanesini bana söyleyin.

Değerli arkadaşlarım, 2018'deki seçim kanunlarındaki değişikliklerinden bahsettik. Bu Seçim Kanunu değişikliklerinden sonra Avrupa Konseyinin danışma organı olan Venedik Komisyonunun ve yine AGİT'in seçimleri takip eden ilgili ofisinin bu paketle ilgili bir görüşü var orta yerde. Bu çok önemli bir doküman. 17 Aralık 2018 tarihli bu dokümandaki eleştiriler yani sizin 2018'de seçim kanunlarında yaptığımız değişiklikler, eleştiriler ve öneriler niye gündeminizde değil Allah aşkına? Niye birtakım kendi acil ihtiyaçlarınız için bir kanun getiriyorsunuz şu Meclise de uluslararası planda Türkiye'ye getirilen bu eleştirilerle ilgili bir hazırlık yapmıyorsunuz?

Yine, aynı şekilde dikkatinize sunmak istiyorum: 24 Haziran 2018 seçimleriyle ilgili AGİT seçim misyonunun kapsamlı bir raporu var. Çok kapsamlı, çok önemli eleştiriler var burada ve bunların arasında siyasetin finansmanı ile ilgili eleştiriler de var, GRECO Kriterlerinin Türkiye'de yerine getirilmemesi eleştirileri de var, medyaya erişimle ilgili eleştiriler de var, devlet imkânlarının siyasette rekabeti bozacak şekilde kullanılması eleştirileri var. Siz, bu eleştirileri giderecek adımlar atmak yerine daha beterlerini önümüze getiriyorsunuz. Sayın Bakan, yani bunları yine hatırlatmak istiyorum, bakın önümde duruyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emre, lütfen ama...

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkanım, rica ediyorum, bu konular önemli.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Biraz da Genel Kurulda konuşursunuz Sayın Emre, partiniz size söz versin.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Efendim, ben bunları anlatırken... Müsaade eder misiniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ama bakın, yedi dakika dedim, siz on bir dakikadır konuşuyorsunuz.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, siz de milletvekilisiniz ben de milletvekiliyim, milletvekilinin bir saygınlığı var. Ben, burada, başka yerde konuşayım diye bir şey anlatmıyorum. Burada oy kullanacak arkadaşlarımız, AK PARTİ’li arkadaşlarımız oy kullanacak. Ben, uluslararası gözlemcilerin ve kendi parti dokümanlarının ortaya koyduğu gerçekleri anlatıyorum. Müsaade edin, birkaç dakika bunları konuşalım, bu çerçevede insanlar da oy kullanmış olsunlar. Ben çok dikkat ettim, başka görüşleri tekrar etmiyorum. Yani benden önce çok notlarım vardı, söylenmiş görüşlerden farklı şeyler söylüyorum. Müsaade edin, birkaç dakika da bunları söyleyeyim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Maddeler üzerinde konuşursunuz, maddelerde söz veririm.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, o zaman birkaç cümleyle müsaadenizle toparlıyorum.

Bunu da son olarak hatırlatmak istiyorum: Yine, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesinin...

Hoş geldiniz, sizinle de görüşmüşler bu raporu hazırlarken; sizin de adınız yazıyor görüşülen, bilgisine başvurulmuş kimseler arasında.

Değerli arkadaşlarım, toparlıyorum, Türkiye’nin çok köklü bir demokrasi, hürriyet birikimi var; bundan Türkiye’yi uzaklaştırmayın. Türkiye’nin ihtiyacı olan, siyasi hayatı demokratikleştirecek kapsamlı reformların yapılmasıdır. Burada da birkaç cümleyle tamamlıyorum Sayın Başkan, birkaç cümleyle bunun da yolunu söyleyeceğim. Yapılacak yasamanın, başta Sayın Bakan’ın söylediği gibi -Murat Bakan’ın, bakanlar karışmasın- kaliteli yasamanın yapılabilmesi için seçim düzenlemeleriyle ilgili, bir defa yasaların açık ve anlaşılır olması lazım, bu düzenlemeler bundan çok uzak. Yine ifade etmek istiyorum, Türkiye’nin uluslararası yükümlülüklerinin ve mevcut uluslararası standartların karşılanması lazım, bundan çok uzak. Aynı şekilde, yine az önce ifade ettiğim, uluslararası planda Türkiye’ye yapılan tavsiyelerin karşılanması lazım, yine bundan çok uzak. Ve yine yasama faaliyetinin -hele ki böylesine ciddi bir konuda- en geniş uzlaşmayla yapılması lazım, bundan da çok uzak. Ve tüm paydaşların katılımıyla müzakerelerin, hazırlıkların yapılması lazım, bundan çok uzak. O yüzden Türkiye’ye büyük bir kötülük yapıyorsunuz. Gelin, bu teklifi geri çekin; Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu seçim kanunlarındaki, Siyasi Partiler Kanunu’ndaki düzenlemeler çok geniş bir uzlaşmayla bütün toplum kesimlerinin katılımıyla yapılsın diyorum.

Teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hocam, ağzına sağlık, çok güzel şeyler anlattınız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Ayhan Erel Bey, buyurun.

AYHAN EREL (Aksaray) – Teşekkürler Sayın Başkanım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Günümüzde seçim hukukunun hemen hemen her ülkede tartışma konusu olan seçim sistemidir. Her ülkenin tarihi gelişmesi, siyasal yapısı ve koşulları, siyasal gelenekleri farklı çözümlere konu olan bu tür sorunların başında, kullanılan oyların değerlendirilmesine, başka bir deyişle, verilen oyların sayılarına göre seçime katılan parti veya bağımsız adayların parlamento veya ilgili yerel mecliste kazandıkları sandalye sayılarının belirlenmesine ilişkin seçim sistemi gelmektedir. Çok partili demokrasilerde parlamento genel seçimlerinin amacı belirli bir süre için hangi parti veya partilerin iktidar olacağını, hangi partilerin muhalefet olarak denetim görevini yapacağını belirlemektir.

Seçim sisteminin hangi partinin hükümet kurmaya yeterli bir parlamento çoğunluğu kazanacağını belirleme işlevine fayda veya istikrar yönetilebilirlik ilkesi, seçime katılan parti veya bağımsız adayların güçleri oranında parlamentoda temsil edilmelerini sağlama işlevine de adalet ilkesi denilmektedir. Her ülke aslında ters yönlerde işleyen, o nedenle birine öncelik verildiğinde diğerkinin etkisini zayıflatan bu

iki ilkeyi, her biri ayrı seçim sistemi olarak adlandırılan farklı yöntemlerle kendi koşullarına uygun bir sentez içinde dengelemeye çalışırlar. İngiltere gibi bazı ülkelerde uzun zamandan beri uygulanagelen seçim sistemi âdeta siyasal yapının bütünleyici parçası durumuna geldiği hâlde, bazı ülkeler seçim sistemlerinde zaman zaman farklı nedenlerle değişiklik yapma ihtiyacını duymaktadırlar.

Çağdaş demokrasilerde tek ve ideal bir seçim sisteminin olmadığı, her ülkede seçim sisteminin şekillendirilmesinde zaman içinde değişen şartların getirdiği ihtiyaçların, hatta farklı hesapların rol oynadığı görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı ertesinde siyasal düzen olarak çok partili demokratik rejimi benimseyen Türkiye, 1960 öncesinde iller itibarıyla liste usulü çoğunluk sistemini, 1961 Anayasası döneminde de nispi temsil sistemlerinin barajlı veya barajsız, D'Hondt ve millî birlik bakiye türlerini denedikten sonra günümüzde ağırlıklı olarak nispi temsil sistemini uygulamaktadır.

Mart 2018 ayında yapılan düzenlemelerde bazı değişiklikler yapıldı. Bunların en önemlisi ittifaka yasal zemin hazırlanmış, böylece hülleyle ittifakların önüne geçilmesi talep edilmişti. Yine, seçme ve seçilme yaşı 25'ten 18'e düşürülmüştü. Şu anki güçlendirilmiş parlamenter sistemle temsilde adalet, yönetimde istikrar ilkelerinin eşit şekilde uygulanması amaçlanmakta. Daha önce parlamenter sistemde yaşanan istikrarsızlık sorununu ortadan kaldırmak, hükûmete istikrar kazandırmak için gensoru ile yapıcı güvensizlik oyu birleştirilerek hükûmetin düşürülmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla yeni hükûmetin seçilmesi şartına bağlı olacak. Böylece bir yandan hükûmetin düşürülmesi zorlaştırılırken diğer yandan olası hükûmet krizleri önlenecektir. Yeni hükûmetin kurulması güvence altına alınmadan mevcut hükûmet düşürülmeyecek, böylece güçlendirilmiş parlamenter sistemle temsilde adalet ve yönetimde istikrar sağlanmış olacaktır.

Şu anda yürürlükte olan mevcut düzenleme o günkü şartlarda AK PARTİ ve MHP'ye avantaj sağlamak amacıyla çıkarılmış ancak geline nokta o gün bu kanunu düzenleyen irade şimdi de günün şartlarına göre yeni bir hukuki düzenleme peşindedir. Son on beş yıldır ülkemizde yapılan düzenlemeler kanuni olup ancak hukukiliği tartışmalıdır. Zira, siyasî irade oy çokluğuna dayanarak evrensel hukuk kurallarını, uluslararası hukuk sözleşmelerini, hukukun üstünlüğü ilkesini, çoğulcu demokrasi anlayışını bir tarafa bırakarak sadece şekle uyup kanunlar çıkarmaktadır. Bu kanunlar da yukarıda saydığımız özelliklerden uzak olduğu için maalesef uzun ömürlü olmamaktadır. Bunun örneği de bugün karşımıza çıkmaktadır.

Yapılmak istenen düzenlemeyle, siyasî iradenin karşısında oluşan ittifakların oluşmasını engellemek, devlet yönetimine egemen siyasî iradenin az oyla çok sayıda milletvekili çıkarma hedefi göze çarpmaktadır. Bu düzenlemeyle ülke barajı 7'ye düşürülmekte ancak ittifak içindeki barajla ülke barajı anlamsız hâlde gelmektedir. 2018'de yapılan seçimlerde uygulanan sistemle ittifak içinde yer alan küçük partiler artık oylarla milletvekili çıkarma şansı bulmuş ve her kesimin Mecliste kendisini temsil etme imkânı ortaya çıkmıştı. Getirilen bu düzenlemeyle ittifak ülke barajını geçtiğinde içindeki partiler de ülke barajını geçmiş sayılacak ama milletvekili dağılımı yapılırken ittifak dikkate alınmayacak, partilerin oyları üzerinde yapılacak hesap sonucunda milletvekili dağılımı gerçekleşmiş olacaktır. Getirilen düzenlemeyle her ne kadar "Temsilde adalet sağlanacak." denilse de aksine, adaletin sağlanması görünüşte mümkün olmayacaktır. Belki de 2002 seçimlerinde olduğu gibi, seçmenin yaklaşık yüzde 46'sının iradesi Meclise yansımamış olacaktır.

İl ve ilçe seçim kurullarının oluşumunda en kıdemli hâkimler uygulamasından vazgeçilerek birinci sınıf hâkimler arasından kura yoluyla seçim kurullarının oluşturulması seçimler üzerine şaibelerin düşmesini beraberinde getirecektir. Biz, tarafsız ve bağımsız olduğuna inandığımız hâkimlerimizin en kıdemlilerinden seçim kurullarının oluşmasının, bugüne kadar ufak tefek aksamalara rağmen başarıyla yürütüldüğü kanaatindeyiz. Birinci sınıf hâkimler arasında istekli olanların kuraya katılarak

seçim kurullarının oluşturulması son derece sakıncalıdır. Bir kere, her şeyden önce, devlet yönetimine egemen olan siyasi iradenin haksız ve hukuksuz taleplerinden çekinen ve tayin korkusuyla karşı karşıya kalacağı algısıyla büyük bir sayıda hâkimimiz bu kuraya katılmak istemeyeceklerdir. Kuraya katılıp seçim kurulunu oluşturanlar ne kadar bağımsız ve tarafsız davranırlarsa davranırlar seçimde istediği neticeyi alamayan siyasi parti mensuplarınca hukuksuzluk yapıldığı algı ve kanaatine kapılacaklar ve seçimler üzerindeki şaibe söylentilerinin ardı önü kesilmeyecektir.

Seçmen kütüklerinin düzenlenmesinde başka şehirlerde eğitim ve öğretim hayatına devam eden öğrenciler hakkında burada herhangi bir düzenlemenin olmaması ileride çeşitli sorunları da beraberinde getirecektir. En azından öğrencilerin ya okullarının bulunduğu şehirde ya da MERNİS kayıtlarının bulunduğu yerde oy kullanmalarına imkân sağlanmalıdır. Çünkü haziran ayı okulların tatil olduğu dikkate alınırsa, çocuğun memleketten tekrar okulunun bulunduğu yere veya okulunun bulunduğu yerden memlekete oy kullanması yönündeki maddi ve manevi masrafların nasıl karşılanacağı da soru işaretleri arasındadır. Biz kanunların millet ile devlet arasında yapılan bir sözleşme olduğu inancındayız. Sözleşme bir tarafın lehine diğer tarafın aleyhine olduğunda bu sözleşmenin çok da hayatta kalmayacağı aşîkârdır. Bu nedenle, hukuki düzenlemeler günü kurtaracak, kamu yararına aykırı, belirli kesimleri korumaya, azınlıkların haklarını kısıtlamaya yönelik olduğunda evrensel hukuk kurallarını, hukukun üstünlüğü ilkelerini göz ardı ettiğinde sık sık değişikliğe uğraması kaçınılmaz bir gerçektir. Bu yeni seçim kanununu genç avukatlara gönderdiğimizde onların bir talebi var, “Mevcut siyasi irade eğer seçimi kazanmak istiyorsa 18 yaşa indirdiği seçme ve seçilme yaşını tekrar 25 değil, 35’e çıkarırsa -AK PARTİ iradesi- seçimi çok daha rahat kazanabilirler.” yönünde düşünceleri var. İlle de seçim kazanma arzu ve isteğinde iseniz bu kanuni midir? Kanunidir, sayısal çoğunluğunuz var ama hukuki midir? Hukuki değildir, lütfen hukuka dikkat edelim diyorum.

Emeğe saygı adına emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ayhan Erel Bey’e teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz sırası Mahmut Tanal Bey’de.

Sayın Tanal, lütfen süreye uyalım yalnız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, kamu kurumu temsilcileri, basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Değerli Başkanım, dinliyorsanız size hitap edeceğim ben.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sizden ricam, başlıklar şeklinde söyleyeceğim:

1) Muhtarlarla ilgili “Seçilen kişinin bir ay içerisinde belgelerini vermesi gerekir.” deniliyor, eğer yeterli değilse sıra 2’ncisinde. Teklifi sunan sayın arkadaşlarımız, bu 1, 2, 3; 3 kişi de bir ay içerisinde mi belgelerini verecek, yoksa her aday için birer ay mı verilecek? Kanun teklifinde bu konuda açıklık yok, burada bir müphemlik var yani açık ve net bir şey getirin. Bir ay içerisinde tüm muhtarlar bunu gerçekten verecekler mi, yoksa her kişi için ayrı ayrı bir ay mı? Burada bir açıklık yok, sizden istirham ediyorum, bu konuda bir açıklık getirin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyle düzeltereğiz Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Düzelteceksin, söylüyorum ben sana.

2) Yani bir aylık süreyi niye getiriyorsunuz? Ya, bir hafta getirin, vatandaşın orada muhtarlık işlemleri askıda kalır, belirsizlik olur, bir hafta getirin, on beş gün getirin; bir ay niye getiriyorsunuz?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Tamam, tamam yapıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söyleyeyim ben size ağabey, yani niye bugüne kadar söylemediniz ki bunu? Yapsaydınız öyle.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Söyledik.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Elinizi tutan mı oldu ağabeyciğim şimdi.

3) Bu kongrelerle ilgili “İl ve ilçe kongrelerinin tamamını 2 sefer ihmal etmiş olanlar.” diyorsunuz. Peki, birkaç il kongresini yapmamışsa siz bunu iptal mi edeceksiniz, seçime girmeyi engelleyecek misiniz? Yine, burada da bir açıklık yok.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Var açıklık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nerede açıklık var kardeşim? Konuşup da benim sözümü kesme, ben senin sözünü kestim mi? Bir zahmet dinle önce ya. Üstadım yani netice itibarıyla söz sırası gelince cevap verecek.

4) Şimdi, burada sayın yargıçlarla ilgili “kura çekimi” diyorsunuz. Bakın, kardeşim, Yüksek Seçim Kurulunun burada temsilcileri var. Yüksek Seçim Kurulunun yayınlamış olduğu 16 sayılı Karar’ı elimde. 16 sayılı Karar’da diyorsunuz ki: “25 Ocak 2022 tarihinden itibaren bir hafta içerisinde iki yıllık süre için yeniden kurulmaları gerekmektedir.” Doğru mu? Doğru. Peki, daha ötesi, geliyoruz aşağıya, bunun (A) bendinde diyorsunuz ki: “Aynı Kurulda eşler birlikte yer alamazlar.” E, kurayla çektiniz, eşlerin aynı kurulda çıkma ihtimali var, bunu nasıl engelleyeceksiniz ya? Engelleme imkânınız yok ki, bununla ilgili bir düzenleme var mı? Yok. Peki o zaman şöyle bir düzenleme koyun bari, yani “Aynı ilde eşler varsa biri kuraya girmesin.” deyin, veyahut da “Farklı kurullarda girsin.” deyin. Yani burada siz bunu nasıl engelleyeceksiniz? Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nda bu hüküm var. Peki, Hâkimler ve Savcılar Kanunu’ndaki bu hükmü -aynı kuruldan eşler çıktı- ne yapacaksınız bunu siz? Hatta bunu eşlerin ötesine, bence yargı camiasının içerisinde... Adalet Bakanlığının temsilcileri burada var, doğru şey söylüyorum tabii ki Sayın Üstadım.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Bu uygulanacak işte, elinizdeki uygulanacak.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Elimizdeki uygulanmayacak üstadım. Kurulda, burada normal seçim olduğu için görüyorlar eş mi, değil mi. Torbadaki kurada, bunlar karı kocadır, nereden bilecek? Kuranın onu bilebilmesi imkânlı mı? İmkânsız. İkisi de birinci sınıfa ayrılmış durumda. Yani bunun çıkma ihtimali var, “Çıkamaz.” demeyelim, hukukun ilerideki çıkabilecek olan ihtimalleri de göz önüne alması gerekmektedir.

Gelelim grupla ilgili... Efendim, “Grubu olan siyasi partiler katılamaz.” Bu gerçekten hukuk devletini zayıflatan bir hükümdür. Mevcut olan Anayasa’mızın 2, 5, hatta 13 ve 14’üncü maddelerinde diyor ki: “Ölçülülük ve orantılılık ilkesine uygun olması lazım.” Ölçülülük ve orantılılık ilkesine... Sayın Ağabeyim, sen bu işi daha iyi bilirsin, ölçülülük ve orantılılık ilkesine aykırılık teşkil ediyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Grubu olan katılamaz.” diye bir laf yok, “Grubu olan katılamaz.” diye bir cümle yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Grubu olan 22 milletvekili var, katılamayacak seçime.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Grubu olan katılamaz.” diye bir şey var mı?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 20 milletvekili olan, grubu olan seçime katılabiliyor mu?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Tamam Mahmut, bir daha oku sen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Siz bunu çıkarmışsınız maddeden ama. Şimdi, yani...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yani aslında çok önemli bir şey. Ne demek? “20 kişilik grup giremiyor.” diyor.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Grup kurmak örgütlenmeden başlı başına seçime katılmaya sebep olamaz.” diyor.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Vesile olamaz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Vesile olamaz, onu söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – E, giremiyor işte, aynı şeyi söylüyorum, giremez diyorum.

Şimdi, gelelim... Sayın Başkanım, Değerli Başkanım, özür diliyorum, dinliyor musunuz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Dinliyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, muhtar olmak için altı ay orada oturması gerekiyor ama seçmen olmak için bir yıl olması gerekiyor. Ya, arkadaşım, muhtar olma adayını daha hafife alıyorsunuz, oy kullanma hakkını daha zorlaştırıyorsunuz.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Onu üç aya düşürdük.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bunu niye, siz, kalkıp oy kullanmayı bir yıllık şarta bağlıyorsunuz, muhtar adayı olmayı altı aya bağlıyorsunuz? Zaten o muhtarın altı ayı eski kanundu ama oy kullanmayı bir yıla bağlıyorsunuz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Üç aya düştü.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üç aya mı düştü? Ama daha gelmedi bize. Ya, biz eksikleri söylüyoruz size.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Oy kullanmayı da ona bağlamıyoruz, güncellemek için.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, bir şey daha söyleyeyim size. Orada diyorsunuz ki: “Kayıta yoksa bir önceki seçimde oy kullandığı yer.” diyorsunuz. E, ben yeni 18 yaşına girdim arkadaşım, ben o kayıta yoksam ben nerede oy kullanacağım? Demek ki gençlerin önündeki oy kullanma yolunu bu şekilde de engellemiş oluyorsunuz?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Buradan bunu mu anladın?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Allah Allah! Bu çıkıyor Başkanım, bu çıkıyor. Yani bir önceki seçmen kaydına bakarsanız da ben 18 yaşına yeni girmiş durumdaysam siz bunu engelliyorsunuz bununla birlikte.

Gelelim, efendim, yine bu hâkimlerle ilgili üç aylık bir olay. Bu nedir? Anayasa’nın 67’nci maddesine aykırı, bu şimdiden çökmüş durumda. Yani siz diyorsunuz ki: “Seçildiği andan itibaren üç ay içerisinde bunu yenilemesi gerekiyor. Anayasa’nın 67’nci maddesi uyarınca bu çökmüş durumda; bu da yine mevcut olan anayasal düzenlemelere aykırı. Yani bunları söylerken kimsenin seçimden, vesairenden kaçındığı yok. Yani siz istersiniz... Sayın Bülent Bey bahsetti yani hakikaten geçmişte gelişiniz neydi? Vatandaşa iş, aş, ekmek vadettiniz, vatandaşın işini, aşını, ekmeğini elinden aldınız. Artık bu seçimi bu kanunla nasıl yaparsanız yapın yani halk hakikaten de seçim istiyor. Yani bence bunun için bir yıl sonrayı da beklemeye gerek yok, Anayasa’yı değiştirelim, bunların bir yıl sonra değil, hemen hükmü devam etsin, hemen yürürlüğe de girsin; bunu da getirelim. Yani kimsenin seçimden kaçındığı bir olay da yok, bir sene sonraya da ertelemeyelim. Yani Anayasa 67’de, tamam, “Bir yıl sonra uygulanır.” deniyor ama bence o Anayasa’yı değiştirelim, derhâl yürürlüğe girsin, derhâl erken seçim kararını alsın yani millet de rahatlasın, biz de rahatlayalım, siz de rahatlayın. Burada...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ama siz öyle deyince oradan çok ters bakıyorlar size.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kim bana ters bakıyor? Hepsi gayet rahat gülüyor zaten, sevinçle bakıyor Sayın Bakanım. Yani onun için...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Şefkatle bakıyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Tanal şahsı adına konuşuyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – E, zaten teknik deyim anlamında burada ben grubun üyesi değilim zaten yani Anayasa Komisyonu üyesi değilim. Onun için siz bana önce süre vermediniz, öncesinde girdiğim hâlde dediniz ki: “Komisyon üyesi değilsiniz.” Kalktınız bizi sonraya aldınız. İkincisi, arkadaşlara süre sınırlamasını yapmadınız, bize yedi dakika süre sınırlamasını yaptınız. Yani birbirimize tutarlı olmakta yarar var. Murat Bey arkadaşımız doğru söyledi tabii ki...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Mahmut Bey, bak, grubu savununca grup arkadaşların ne dedi? “Şahsı adına konuşuyor.”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, milletvekili bağımsızdır ve özgürdür. Parti içi demokrasi olduğunu gösteriyor zaten bu. Sayın Yunus Emre Bey biraz önce sizin programlarınızı anlattı, programlarınıza katılımcı demokrasiyi, ön seçimi, parti içi demokrasiyi siz kendiniz yazmışsınız ama uymamışsınız Sayın Bakanım. Yani sizinle biz gayet rahat -avukatlık yaşamınızda da Sayın Nevzat Er’le birlikteydiniz- İstanbul Adliyesinde birlikteydik yani girdiğimiz davalarda birbirimizi bilen iki insanız üstadım. Yani onun için...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Parti kur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ağabey, senin öyle bir niyetin varsa senin önüne engel koydular, 20 milletvekiliyle seçime giremiyorsun.

Sözün kısıası: Bu kanun teklifi aslında demokratik mi? Aslında Anayasa’mızın 13’üncü ve 14’üncü maddelerindeki ölçülülük ve orantılılık ilkesi uyarınca antidemokratik. Antidemokratik olmasına rağmen bilerek ve isteyerek hodri meydan diyoruz, bir an önce seçim olsun, herkes rahatlasın, hepimiz şapkamızı önümüze koyalım.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal, ilk defa gerçekten hem konu üzerinde hem de maddeler üzerinde hem de kanunun esası üzerinde... Onun için, çok teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, bana sataştınız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır, sataşmıyorum.

Sayın Gülizar Biçer Hanımefendi, buyurun.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarımız, değerli bürokratlar ve basın mensubu arkadaşlarımız; gecenin bu saatine kadar sabırla burada gerçekten doğru bir yasama faaliyetini hayata geçirebilmek için hep birlikte görüş ve önerilerimizi iletmeye çalışıyoruz. 2018 yılında seçim kanunlarında bir değişiklik yapıldı, o seçim kanunu değişikliğinde ben milletvekili değildim ve dedim ki: Bu seçim kanununda eksik olan bir şey var da ondan mı yeniden değişiklik yapılıyor? 190 sayfayı aşkın bir tutanak var, hepsini tek tek okudum ve bu kanun teklifinin gerekçesini okudum; sonra, kanun teklifinin gerekçesi ile bizim tutanaklardaki konuşmalarımızın, fikirlerimizin, önerilerimizin ne kadar örtüştüğünü gördüm. Hangi konuda? Örneğin, ittifak ve oy dağılımı konusunda. O zaman,

bu sistem doğru değil, bu önerdiğiniz sistem doğru değil, bu milletvekili hesaplama yöntemini de doğru bulmuyoruz demişiz, doğrularını da anlatmışız. Şimdi bu kanun teklifinin gerekçesine baktım, gerçekten bizim o günkü konuştuklarımızı bugün kanun teklifine gerekçe yapmışsınız. Şimdi ben soruyorum: 2018 yılının üstünden dört yıl geçti, dört yıl önce doğru bulmadığımız bir sistemi, yöntemi bugün “Doğru.” diyerek “Yeniden eskiye dönüyoruz.” diyerek ki sanıyorum Recep Bey söyledi “Eskiye dönüyoruz, 2018’e.” diye.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Ben demedim de başkası dedi.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O zaman, Sayın Özkaya söylemiş olabilir. “Eskiye dönüyoruz.” denildi. Peki, neden dönüyoruz? Neden çıkardık? Yani neden o zaman bir önceki yasama faaliyeti döneminde...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sizin dediklerinizi yapıyoruz işte.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama neden dört yıl boşa gitti? Neden tekrar bu zamanlamayı bu hâle getiriyorsunuz?

Onun dışında, ben bir şey söyleyeceğim arkadaşlar. 2839 sayılı Kanun’un 34’üncü maddesini değiştiriyorsunuz, ittifak içerisindeki siyasi partilerin aldıkları oy oranına göre milletvekili seçilip seçilmeyeceğine karar verilecek değil mi, ona göre hesaplanacak? Şimdi, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 100’üncü maddesinin on birinci fıkrasının ikinci cümlesini size okuyorum; geçerli oyları tarif ediyor: “Bu haller dışında, yalnız ittifak alanı içerisine ‘EVET’ mührünün basıldığı her durumda, bu oy pusulaları da geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde ittifakın ortak oyları sütununa rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir.”

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tamam, hiç problem yok.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Şimdi, ittifaka verilen oy kime, hangi partiye sayılacak?

RECEP ÖZEL (Isparta) – O ittifakın içerisindeki partilerin oy oranlarına göre orada dağıtım hesabı var, ona göre verilecek, onda bir değişiklik yok.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Garameten dağıtılacak aldığı oya göre.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Yok öyle bir şey. “Aldıkları oya göre” diyorsunuz, ittifakın oyunun bir önemi yok ki o zaman.

ERKAN BAŞ (İstanbul) - Ama başka yere gidecek.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Gitmeyecek.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Diyelim ben ittifaka oy vermek istiyorum; AKP’ye, MHP’ye vermiyorum, ittifaka veriyorum...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Bunlar, tartışmalar süremden sayılmıyor değil mi?

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Siz rahat olun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – İttifakın içerisinde benim oy oranım neyse ona göre oradan alacağım, benim oyum olacak. Onda bir problem yok.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Nasıl yani ben anlamadım.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Yani şöyle demek istiyor: İttifakın ortak oyu öncelikle ittifaktaki partilere dağıtılacak, partilerin oyları ortaya çıktıktan sonra direkt partilere bildirilecek.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tabii, tabii.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Yani “evet” mührü ittifakın tepesine basılmış ise geçerli olacak ve oy oranında dağıtılacak mı tekrar?

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Evet, dağıtılacak.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Onda problem yok. O dediğiniz bizim de aklımıza geldi de sonra düşündük, bir problem olmadı.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Uzunca tartıştık o konuyu.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Peki.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Partiler kristalize oluyordu, sadece ülke oranı açınsındandı bu yüzde 7, partileri kristalize etmişiniz. Nasıl olacak MHP “üç hilal”le girecek, siz başka bir şeyle? Bu böyle değil miydi? Bir yanlışlık mı var bu işte?

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Aynı, aynı.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O madde bilinçli bırakılmış, boş verin siz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ben konuşmama devam edebilir miyim arkadaşlar...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sizin niyetiniz o olabilir ama Gülizar Hanım’ın söylediği doğrudur. Sizin niyetiniz ayrı bir şey ama kanunda öyle bir şey yok.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hani sadece ülke barajıydı?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Arkadaşlar, isterseniz bakın şöyle yapalım: Bunu çalışalım, eksik var mı, yok mu tartışmayalım, ben de konuşmamı tamamlayayım.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Biçer, konuşmasını tamamlasın.

MUHAMMED ERKEK (Çanakkale) – O madde geldiğinde konuşuruz.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – O maddede konuşalım.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Aynen, evet.

Şimdi, ben çok uzatmayacağım. İl, ilçe seçim kurullarından bahsedildi ve il, ilçe seçim kurullarında en kıdemli hâkim uygulamasından vazgeçiyoruz “Birinci sınıfa ayrılmış yani sekiz ya da on yılını doldurmuş hâkimler arasından kurayla belirleyeceğiz.” dendi ve dendi ki: “Biz hâkimlere güvenelim.” O zaman soruyorum: En kıdemli hâkimlere güvenmediğiniz için mi değiştiriyorsunuz? Ne değişti? Yani “Yirmi yıllık iktidarız.” diyorsunuz. Evet, yirmi yıldır iktidardasınız, birçok seçim yaşadınız ve yaşadığınız her seçimi bu en kıdemli hâkimlerle yaptınız. Ne oldu? Sonra arkadaşımız “Hiçbir seçimde şaibe olmamıştır.” dedi. Hiçbir seçimde şaibe olmadıysa neden o zaman en kıdemli hâkim uygulamasından vazgeçiyorsunuz, neden vazgeçiyorsunuz? Yani 2019 seçimlerinde 1.500 civarında -Sayın Yazıcı söyledi- birinci sınıfa ayrılmış değil, en kıdemli hâkimler görev yaptı. Recep Bey, dediniz ki: “Hâkimler görevi kabul etmek istemiyorlar.” Şimdi, ben soruyorum: 1.500 civarındaki il ve ilçe seçim kurulu başkanı olan hâkimden kaç tanesi “Ben görevi kabul etmiyorum.” dedi? Çünkü kanunlar toplumun ihtiyaçlarından doğar ve kamu yararı gerekir. Yani kaç tanesi... Bu bir gerekçe değildir. Bize bunu anlatın. En kıdemli hâkim uygulamasından neden vazgeçiyorsunuz? Gerekçenizde -gerçekten samimice söylüyorum- bunu açıklayacak hiçbir cümle yok.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Açıkladım ben biraz önce.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama açıkladığınız... Diyorum ki ben kaç hâkim kabul etmedi? Kuradan çıktı “Ben kabul etmiyorum.” dedi. Yedek hâkimden bahsediyorsunuz, yedek üyeden bahsediyorsunuz. En kıdemli hâkim başkan olur, yedek üyeyi ayrıca düzenlersiniz, bir engel yok ki. Niye en kıdemli hâkimden vazgeçiliyor? Yirmi yıldır size seçimlerde bir şaibe yok, kazandınız,

neden değiştiryorsunuz? şimdi, neden değiştiryorsunuz biliyor musunuz? 2019 seçimlerinde, 2019 yerel seçimlerinde İstanbul çok işinize oturdu, çok canınızı acıttı. İstanbul’da nşbetçi olduğum, gşrev yaptığım bir seçim kurulunda bir hâkim gelen yoğun baskı yüzünden yüksek tansiyondan dolayı fenalaştı, hastaneye kaldırıldı, diğer hâkim telefonunu kapattı; telefon kapandı, parti yetkilileriniz geldi tepesine ve arkasından...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sizin il başkanlarınız oradan çıkmadı ya!

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Bir saniye, başka bir şey söyleyeceğim, başka bir şey söyleyeceğim.

Hâkim telefonunu açmadığı işin, kapattığı işin telefonunu, parti yetkilileriniz geldi, hâkime aba altından sopa gösterdi. O hâkimi kutluyorum ve gerçekten orada da kutladım. Ne dedi biliyor musunuz? “Benim zaten emekliliğim gelmiş, sizin baskınız bana işlemez. Ne istiyorsanız onu yapın.” dedi. İşte, en kıdemli hâkim uygulamasından bu nedenle vazgeçiyorsunuz, bunu açıkça burada itiraf edin, herkes rahat etsin, gerekçe aramak zorunda da kalmayalım.

Yine, “başbakan” kelimesini kaldırıyor. Bu “başbakan” kelimesi kanunda düzenlenirken, o kanunun gerekçesine baktım neden başbakan seçim yasaklarına dâhil edilmiş diye. Diyor ki: “Tarafsız, adil ve eşit bir seçim yapılması işin.” Ve onunla da yetinmemiş 3 bakan gşrevinden istifa ediyor -biliyorsunuz eskiden öyleydi- yerine bağımsız bakanlar atanıyor. Gerekçe, kanunun gerekçesi aynen bu, diyor ki: “Tarafsız, eşit ve adil seçim.” şimdi, başbakan yok değil mi? Mehmet Uçum ne dedi? Milletvekili, sizin kendi parti yetkiliniz ne dedi? “Tek kişilik hükümet.” dedi yani başbakanlığı da bakanların hepsini Cumhurbaşkanı temsil ediyor. Burada diyorsunuz ki: “Cumhurbaşkanı bundan muaf olmaz her Cumhurbaşkanı gibi.” O zaman soruyorum ben size: İstanbul Sözleşmesi’ni bir gecede feshettiğinizde ya da bir gecede İstanbul Sözleşmesi’nden geri adım atıp yürürlükten almaya kalktığınızda, biz itiraz ettiğimizde dedik ki: “Bunu Cumhurbaşkanı tek imzayla, bir kararla kaldıramaz.” Siz dediniz ki: “Olmaz, o yürütme. Nasıl ki İstanbul Sözleşmesi’ni yürütme, Bakanlar Kurulu imzalamışsa yine yürütme Cumhurbaşkanı olduğuna göre İstanbul Sözleşmesi’ni imzaladığı gibi imzadan geri dőnebilir.” Bunu demekle de kalmadınız, Danıştayda İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasına ilişkin Cumhurbaşkanı kararının iptali davasında savunma olarak yazdınız, dediniz ki “Yürütmenin başı Cumhurbaşkanıdır, yürütme organı bu kararı verebilir ve bu dava bu nedenle konusuzdur.”

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Anayasa’da da böyle yazıyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Evet, şimdi ben sormak istiyorum: İstanbul Sözleşmesi’nde yürütme Cumhurbaşkanı, seçim yasaklarında yürütme değil; böyle bir şey olabilir mi?

şimdi, bir kişi Meclise geliyor, Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkanı olarak grup toplantısı yapıp grup konuşması yapıyor. Ardından saraya gidiyor, “Ben yürütmeyim.” diyor, İstanbul Sözleşmesi’nden imzayla geri çekiliyor ama seçim yasakları geldiğinde ne yürütme olduğu ne bir siyasi partinin Genel Başkanı olduğu hiç kabul edilmiyor, “O Cumhurbaşkanı.” deniyor. Yok, arkadaşlar böyle bir şey olabilir mi? Bakın, bu kanunun gerekçesinde, Başbakanın seçim yasaklarına dâhil edilmesinin gerekçesinde “Tarafsız, eşit ve adil seçim.” diyor. O zaman Başbakan yürütme miydi, yürütmenin başı mıydı? Evet, şimdi de Cumhurbaşkanı yürütmenin başı.

OTURUM BAşKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Biçer, yedi dakika artı üç dakika; on dakikayı tamamladınız.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Ama şöyle tartışma oldu...

OTURUM BAşKANI ALİ ÖZKAYA – Onları da cevapladınız...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Çok araya girildi.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Çok araya girdiniz, evet.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Ona da toleranslı olarak yaklaşıyoruz yani o açıdan üç dakika daha verdik.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ediyorum.

O nedenle burada “başbakan” çıkarılıyorsa, yürütmenin başıysa “Cumhurbaşkanı” yazılacak; Cumhurbaşkanı da siyaset yasağı yapacak. “‘Başbakan seçime giriyor.’ diye yasak geldi.” diyor gerekçede, Cumhurbaşkanı da seçime giriyor.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Burada tek başına yarışıyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Yarışıyor bir de.

Peki, o zaman nasıl eşit olacak? Biri Cumhurbaşkanı forsuyla, Cumhurbaşkanı uçaklarıyla ve Cumhurbaşkanlığı konvoylarıyla gelecek, seçim meydanında Adalet ve Kalkınma Partisinin bayrakları altında miting yapacak, bütçe nereden gidecek? Cumhurbaşkanlığı bütçesinden. O kimin bütçesi? Milletin bütçesi. Hani eşitlik, hani tarafsızlık, hani adalet, adil seçim? Var mı? Yok. O zaman bunu da düzenlemek lazım değerli arkadaşlar.

Sandık kurulu üyeliğinden bahsetti, dedi ki: “Sandık kurulu üyeleri görev yaptıkları sandık, görev tevdi edilen -bilgisi dışında görev tevdi edilen- sandıklarda görev aldığından haberi yok, o nedenle gittiği sandıkta, gerçek sandığında oy kullanamıyor.” Şimdi, 2019 seçimlerinde 194.390 sandıktan kaç tanesi oy kullanamadı?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bunu biz bilemeyiz. Çok miktarda olduğunu biliyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Bakın, ne dedim? “Kanunlar ihtiyaçtan doğar.” dedik değil mi, kamu yararından?

Bir de her siyasi parti sandık görevlisine sandık görev yazısını tebliğ eder yani herkes sandık görevlisi olduğunu seçimden en az iki üç gün önce bilir ve eğer sandık görevini kabul etmeyecekse gider, o sandıkta zaten oyunu kullanır. Bu da doğru bir gerekçe değil.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Buna itiraz etmeyin ama çok güzel bir düzenleme.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Bu da doğru bir gerekçe değil.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Biçer, toparlarsanız...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O nedenle, maddelerde de diğer kalanlara devam edeceğim.

Dediğimiz gibi, bu değişiklikler adrese teslim değişiklikler ama hiç önemli değil. Tabii ki 2018’de yaptınız. Neden yaptınız? “İttifak olmaz.” dediniz, “İYİ Partiyi seçime sokmayız.” dediniz, hiçbir tutmadı, bu da tutmayacak, hiç merak etmeyin.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Biçer’e teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Özdemir, buyurunuz.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Komisyon üyeleri, teklif sahipleri; ben de çok teşekkür ediyorum.

Saat geç oldu, tabii, uzun saatlerde çalışıyoruz.

Aslında Yunus Emre Hocanın vurgu yaptığı kısımlara ben de dikkatinizi çekmek istedim. Genel gerekçeye baktığımız zaman, ilk paragrafta, seçimlerin özellikle demokrasi standartlarını gösteren en önemli süreçler olduğu belirtiliyor. Tabii, burada sadece seçimler değil, seçimlerle ilgili kanunlar değil, bu seçimlerle ilgili kanunların nasıl yapıldığı da çok önemli. Nasıl bir süreçte biz bu kanunları yapıyoruz? Biz Anayasa değişikliğini yaptığımız zaman 2017 yılında ben de Parlamentodaydım ve orada da yine sağlıklı bir süreci işletememiştik. Yine, bugün olduğu gibi 2 siyasal partinin getirmiş oldukları, hazırlamış oldukları teklifler ama bütün siyaset kurumumuzu ve bütün demokratik süreçlerimizi etkileyen kanunlar bunlar. Burada, hani paragrafta dikkatimi çekince ben de belirtmek istedim. Burada bu kanunlar bizim için, gelecek nesiller için; demokrasiler açısından demokrasi standartlarımızı ya da var olan birikimimizi ya da yaşadığımız eksikleri giderme noktasında daha kapsamlı yasalar yapmaya ihtiyaç var ya da bu süreci daha kapsayıcı şekilde yapmamız gerektiğini belirtmek istiyorum.

Tabii, çok vurgu yapıldı “temsilde adalet, yönetimde istikrar” olarak. Biz o dönemde çok tartışmıştık bunu Komisyonunda, Sayın Özkaya da buradaydı, çok detaylı tartıştık bunu. Koalisyonları ortadan kaldıran bir süreç olduğu söylendi, sağlıklı bir süreç olacağı söylendi ama ittifaklar süreci... İşte bugün Sayın Yıldız da bir hatipten sonra “Pazarlık yapacak o partilerle.” dedi. Seçime katılacak olan partiler için de alternatif olarak pazarlık yapmayı önerdi. Ya, bunlar tabii ki...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ben önermedim Hanımefendi, ben önermedim, “Onlar pazarlık partisi.” dedim.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Doğru, böyle bir kavram yani “pazarlık” ve “siyaset kurumu”nu ya da “siyasi partiler”i aynı cümle içerisinde kurmak, hani o söylediğimiz demokrasi standardı anlamında ulaşacağımız noktadan yani hedeflediğimiz noktadan da uzaklaştırıyor bizi. Hani bu da sağlıklı bir süreç olmuyor, onu ima etmek istedim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Onlar demokrasiyi yozlaştırıyor, merak etmeyin.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Evet, yozlaştıran bir süreç.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Onlar, onlar.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Siyasi partiler için söylüyorsunuz; o başka bir tartışma noktası ama hani bu da bizim o sağlıklı sürece ulaşmadığımızı ortaya çıkardı. Neticede de yine bir düzenleme ihtiyacı doğdu ve tabii ki bugün yeni sisteme uygunlukla ilgili tekrar bir tartışma.

Şimdi, ittifaklar süreci... İttifakların içindeki süreci tekrar tartışıyoruz ve tekrar, yeniden bir oy dağılımı sistemi yani sürekli bir revizyon çünkü sağlıklı bir sistemi oluşturamadık maalesef çünkü bunu sağlıklı şekilde tartışmadık. İşte grup kurma kararını kaldırıyoruz şimdi. Burada siyasi etikten bahsediliyor ama bizim gerçekten siyasi etik anlamında yapmamız gereken ciddi yasal mevzuatlar var, bunları yapmadık. Bunları yapmadan sadece bu grup kurma kararını ortadan kaldırmak çok da sağlıklı sonuç doğurmayacak çünkü gerçekten siyasi etik kanununda yapmamız gereken düzenlemeler var.

Ben uluslararası konulara da vurgu yapmak istiyorum. Ben de Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesiyim. Sayın Komisyon Başkanı burada değil, geçen hafta da Brüksel’de Türkiye-Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonundaydık. Gerçekten Türkiye ya da dünyada temel tartışmalar, demokratikleşme ve otoriterleşmeyle bu tartışma çok fazla yapılıyor. Bugün sizin getirdiğiniz kanun teklifi de Türkiye’nin demokrasi çitasını yükseltme ya da demokrasi standartlarını yükseltme noktasında bir hedef ortaya koymuş ama sadece seçimler değil tabii bunun tek unsuru ana unsurlardan bir tanesi güvenli, sağlıklı, temsiliyeti sağlayan seçimler elbette ama bunun yanında Parlamentonun oluşumu, Parlamentonun görevleri, yetkisi, Parlamentodaki karar alma biçimleri, yasa yapma süreçleri, bunları da tartışmamız gerekiyor.

Şimdi, biz birkaç ayağı eksik bırakıp, bir kanunla bunu yapmaya çalışıyoruz ve bu olmuyor maalesef ve tekrar yeniden bir revizyon ihtiyacı doğuyor. Kurumsal bağımsızlık, güçler ayrılığı, yeni sistemimizde bir hükûmet, yürütme yapısı var ve bunların tek kişide toplanması. Sonra yasama faaliyetinin ve yasama sürecinin 1, 2, 3 parti şeklinde yapılması ama buna uygun bir yasal mevzuat sürecini biz yapamıyoruz. Birçok eksik nokta var, sadece siyasi partilerin eşit temsiliyetini sağlamanın bu kanunda gerekli hedefi sağlayamayacağıni paylaşmak istiyorum.

Yunus Emre Hoca'nın atfı yaptığı, gerçekten Türkiye'ye uluslararası raporlarda, Avrupa Birliği raporlarında, Avrupa Konseyinin raporlarında çok ciddi eleştiriler var bu noktada ve tavsiyeler de var. Ama bizim asıl hedef ya da odaklanmamız gereken nokta, eğer demokratikleşme noktasında adım atacak ya da bu standardı yükselteceksek biz Türkiye olarak, bu uluslararası raporlardaki atıflara dikkat etmemiz gerekiyor ve o atıflardaki o eksiklikleri -Venedik Komisyonunun önerileri var- birçok hatip de dile getirdi, bunlarla ilgili bizim adımlar atmamız gerekiyor. Gerçekten sağlıklı, iyi işleyen bir demokratik yapı oluşturmak istiyorsak bağımsız kurumlar, güçler ayrılığı, Parlamentonun yetkileri... Ki son referandumla gerçekten ciddi sorunlar yaşadığımız ve birçok uluslararası raporda da karşımıza çıkan ve aynı zamanda uygulanmasında yaşadığımız sorunlar var. Kanun maddelerindeki -geç saat oldu- birçok konu belirtildi. Ciddi kaygılar yaratan ve sorunlar olan ve hatta sizin şu an "Biz onları önergeyle düzeltiyoruz." dediğiniz -ki uzun süre çalışılmış bir kanun bu bildiğimiz kadariyle- ama hâlâ bir yıllık o sürenin üç aya indirilmesi ya da diğerlerinde "Önergeyle burada düzelterek." dediğiniz noktalar da yine eksik hazırlanmış ve tam bir mutabakat olmadan ya da kapsayıcı bir şekilde hazırlanmadığını da ortaya koyuyor. Türkiye'nin gerçekten demokratikleşme noktasında adımlar atması gerekiyorsa çok yapısal sorunlar var ve bu yapısal sorunları çok kapsamlı oturup çalışmak gerekiyor. Ben bunu vurgulamak istedim. Umuyorum, kısa vadede yapılacak olan revizyonu da sağlıklı ve kapsayıcı şekilde yaparız diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Evet, Sayın Sibel Özdemir'e her zamanki gibi süreye uyduğu, nezaketi ve bu güzel konuşmasına da teşekkür ediyoruz. Sağ olun.

Sayın Müzeyyen Şevkin? Yok.

O zaman Sayın Süleyman Bülbül...

Buyurun Sayın Vekilim, size beş dakika ilave...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Demokrasiyi arıyoruz, adaleti de arıyoruz ama adalet de yerine gelmiyor, demokrasi de yerine gelmiyor. O nedenle, bu konuda sizi değil de Başkanımı bu konuda eleştirmek istiyorum. Başkanımı birkaç defa ikaz ettiğim hâlde yani bu ikazlarım yerine gelmedi hep liste değişti, hep liste değişti.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Bir Ege hemşehrısı olarak size beş dakika ilave süre veriyorum, rahatça konuşun.

Buyurun.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ülkemizde sabahleyin ekmek kuyrukları var, öğleyin yağ kuyruğu var, akşam ise akaryakıt kuyruğu var. Dün akaryakıt almadım, bugün gittim benzin aldım, litre başına 1 lira 69 kuruş arada fark vardı, yarın da 3,5 lira geliyor mazota, cuma günü de 1 lira 5 kuruş geliyor. Yani bir günde, iki günde o kadar çok şeyler değişiyor ki ülkemizde ama ekonomik krizi yaşıyor vatandaş. Bununla birlikte, Türkiye'nin en büyük sorunlarından birisi demokrasi krizi. Demokrasi krizi çok önemli yani demokrasiyi yaşayamayan vatandaşlarımız, yaşam alanlarında özgürlüklerini kullanamayan yurttaşlarımız büyük

sıkıntıda. Şimdi, elimizde Anayasa var, bu Anayasa'nın içinde hak ve özgürlüklerimiz var, bu hak ve özgürlükleri kullanamadıktan sonra ve Anayasa'nın en önemli maddesi olan 11'inci maddesine "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." uygun bir uygulama olmadığı sürece "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" denilen, 2018'den bugüne devam eden sistemde anayasal hak ve özgürlükler kullanılmıyor, seçimle ilgili düzenlemeler uygulamada seçim güvenliği açısından dışarıda kalıyor ve demokrasinin olmadığını her alanda yaşıyoruz, sokakta yaşıyoruz, Mecliste yaşıyoruz, cezaevinde yaşıyoruz, mahkemelerde yaşıyoruz, kuyruklarda yaşıyoruz ve insanlar anayasal hak ve özgürlüklerini kullanırken "Acaba başıma bir iş gelecek mi?" diye düşünüyor. 2022 yılında cezaevlerine 6,5 milyar TL pay ayrılıyor; insanlara, muhaliflere deniliyor ki: "İktidara karşı sesini çıkaranların yolu ya gözaltıdır ya gazdır ya sopadır ya da cezaevidir." Bu durumda, toplumun demokratik olmayan yapısında yeni bir seçim kanunu teklifi bizim önümüze geliyor, bu seçim kanunu teklifinden biz seçim güvenliği, bu seçim kanunu teklifinden biz seçimde Anayasa'nın 67/2'nci maddesinde oluşan seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarını ve özgürlüklerini çıkarmaya, bu hakları kullanmaya dair madde var mı diye düşünüyoruz, tartışıyoruz. Ve öyle bir şey var ki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle beraber yasama ve yargı tam anlamıyla yürütmeye bağlanmış durumda, artık biz burada torba yasalarla işlemler yapıyoruz. Bu torba yasalara örnek olarak, Cumhurbaşkanı 95 tane kararname ile 2.597 madde çıkarmış ama biz Mecliste 27'nci Dönemde 97 kanun teklifiyle, 2.423 maddeyle iş yapmışız. Bu maddeler ne? Hep güvenlikle ilgili maddeler ya da büyük şirketlerin alacaklarını sağlama almayla ilgili şirketlerin haklarını koruyan birçok yasa maddesi yani vatandaşın taleplerine sırt çeviriyoruz, demokratik talepler de demokratik istemler de burada kanun maddesi olarak ortaya çıkmıyor yani torba yasalarla, torba kurallarla hâkimleri de bu işin içine sokuyoruz ve bu çerçevede demokrasicilik oyununa devam ediyoruz arkadaşlar.

Bakınız, şimdi, burada birçok madde var. Bu maddelerde en iyi demokratik maddeleri getirseniz dahi uygulamaya bakacağız. Burada ben biraz önce, bir saat önce söyledim, uygulamada ne var? En yakında 2017'de referandum var. Referandumda neler oldu? Mühürsüz oy pusulaları olsun, diğer zarflar olsun... Ondan sonra, oradan İstanbul seçimlerine geldik; burada İstanbul seçimlerinin en iyi tanığı 2 kişi var, AKP'nin Sayın Genel Başkan Yardımcısı Ali İhsan Yavuz var, burada Recep kardeşim de var. Burada en büyük tanıklarından Ali İhsan Yavuz'un "Hiçbir şey olmasa bile kesinlikle bir şey oldu." tabiri var uygulamada.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Tarihe geçen bir tabir.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Bu tabirle biz ne yaptık arkadaşlar? Oradaki hâkimi, oradaki en kıdemli ilçe, il ve seçim kurulu hâkimlerini zan altında bıraktık; ne oldu, var mı bir şey? Gözaltına alınanlar hakkında, yapılan işlemler hakkında bir sonuç alındı mı? Alınmadı. Ama ne alındı? Seçimi 13 bin oyla kazanmıştık, daha sonra 806 bin oyla kazandık. Hiç unutmam, Bağcılar'da bir spor salonunda çalışma yapıyoruz Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleriyle beraber, İYİ Parti milletvekilleriyle beraber; orada Bağcılar Belediye Başkanı geldi, hâkimlerin yüzüne karşı dedi ki: "Burayı ben yaptım, buradan çıkınız."

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Evet, biz de onu çıkardık. Ben çıkardım onu.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Burada şahit Turan Bey de vardır. Ben de "Sen kimsin, burada 3 hâkime karşı bu tavrı koyuyorsun?" dedim, birbirimize girdik ve hâkimleri orada koruyan, milletvekilleri olarak bizler olduk. Hâkimlerin durumuna baktık, hâkimler... Ya, seçim güvenliği... Ne

seçim güvenliği? O torbaların üzerinde Mahmut Tanallar, Turan kardeşim ve milletvekilleri oturmasaydı İstanbul seçimleri ne olacaktı? Olacağı şey, kesinlikle bir şey olacaktı yani kesinlikle bir şey olacaktı; yok ama bir şey, olacaktı. Uygulamaya bakacağız arkadaşlar.

Şimdi, bakınız, hâkimlere bakıyorum, yeni getirilen düzenlemede kıdemli hâkim kaldırılıyor. Elli yıldan beri kıdemli hâkimler, il ve ilçe seçim kurulu başkanları neden kalkıyor? Cevap yok. Şimdi, bir araştırma yaptım, bugünün tarihi itibarıyla 3.763 birinci sınıf olan hâkim var arkadaşlar, 3.763. 1.368 de birinci sınıfa ayrılan hâkim var. Şimdi, aklıma yani bir şeyler geldi. Neden birinci sınıf 3.763 hâkime ve kıdemli hâkime güvenmiyorsunuz da...

(Uğultular)

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ya, duyamıyoruz.

Sayın Başkan, çok uğultu var, biraz müdahale edin.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Demokrasi...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Başkanım...

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sizi dinliyoruz.

Buyurun Sayın Bülbül.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Arkadaşlar, bugünkü aldığım verilere göre yine söylüyorum, 3.763 birinci sınıf hâkim var. 1.368 de birinci sınıfa ayrılmış hâkim var. Şimdi, birinci sınıfa ayrılmış hâkimleri de soktunuz işin içine. Birinci sınıfa ayrılmış hâkim ayırdır, birinci sınıf olmuş hâkim ayırdır. Acaba diyorum ki bu 1.368 hâkim içerisinde parti üyesi olarak aldığınız kaç tane hâkim var, avukat var? Ben bunu soruyorum, cevabını alamıyorum, cevabını alamıyoruz. Niçin kıdemi bıraktınız da birinci sınıfa ayrılma koşulunu getirdiniz de bu hâkimlerden yararlanacaksınız? Buradan şu soruyu her zaman soruyorum: Bu hâkimlerin içerisinde birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf hâkim olan kaç tane parti üyesi olarak hâkimliğe geçmiş kişi var? Seçim güvenliğini nasıl sağlayacağız? Bir hâkim, bir milletvekili adayı olmaya kalktığı zaman, bir belediye başkanı adayı olmaya kalktığı zaman ne yapıyor? Geliyor, kaybettiği zaman hâkimliğe dönemiyor ama parti üyesi hâkimler geliyor...

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Parti üyesi avukatlar...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Parti üyesi avukatlar geliyor, hâkim oluyor. Ondan sonra ne oluyor arkadaşlar? Ben ondan sonra olanları söyleyeyim: Bir savcı tartıştığı doktoru gözaltına aldırıyor, bir başka savcı arabasını yanlış yere park ettiği için kendisini uyarın yurttaşı gözaltına aldırıyor, bir başka savcı nişanlısı telefona çıkmayınca polislerle yurdu basıyor. İşte, geldiğimiz nokta bu. Geldiğimiz ikinci nokta şu: Bir de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını tanımayan, AYM kararlarını tanımayan, dolaşan mahkemeler var, dolaşan mahkemeler, böyle seyyar mahkemeler var. Nerede bu seyyar mahkemeler? Çağlayan'da. Sözcü davasına bakan, arkasından Demirtaş davasına bakan, Canan Kaftancıoğlu davasına bakan ve birçok toplumsal davaya bakan aynı heyet geziyor, Çağlayan Adliyesinde geziyor. Ya, hukuk devleti yok memlekette, yargı bağımsızlığı yok. Çıkmışsınız, kıdemli hâkimleri bir kenara itmişsiniz. Tabii, burada ne yapıyorsunuz? 1.368 tane birinci sınıfa ayrılmış ve 3.763 birinci sınıf hâkime güvenmiyorsunuz, birinci sınıfa ayrılmış hâkimleri sokuyorsunuz. Böyle şey olmaz arkadaşlar, böyle şey olmaz. Ne olur? Şöyle olur: Seçim kurullarının oluşturulmasının nedenlerini açıklayamazsınız. Başka neyi açıklayamazsınız? Cumhurbaşkanı meselesini. Burada AKP sözcüleri bu konuya açıklık getirmediler. Ya, Cumhurbaşkanı neden seçim yasakları kapsamına girmiyor? Neden girmiyor yani neden girmiyor?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Onlar da bilmiyor ki, bilmiyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Bunu bir anlatın bize, biz de anlayalım. Cumhurbaşkanı, partili bir Cumhurbaşkanı değil mi? Cumhurbaşkanı şu anda tek adam değil mi? Cumhurbaşkanı yürütmenin başı değil mi?

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Aday olmayacak...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – E, o zaman aday olursa ne olacak?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yürütmenin kendisi.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Yürütmenin kendisi o.

Bakanlara seçim yasağını getiriyorsunuz ama Cumhurbaşkanına getirmiyorsunuz. Birçok yasada Başbakanı silip Cumhurbaşkanı yazıyorsunuz ama orada yazmıyorsunuz, bunun gerekçesini de burada açıklamıyorsunuz ama ne yapsanız boş, ne yapsanız boş. Açıklamasanız dahi sandık geliyor, sandık mutlaka gelecek ve bu sandıktan çıkamayacaksınız arkadaşlar.

Ne anlatalım başka? Şu kanunda o kadar çok Anayasa'ya aykırı madde var ki, Anayasa'ya aykırı madde, yasa teklifi getirme konusunda uzmanlaştınız, AKP iktidarı uzmanlaştı. Kanun teklifi gelince biz, hocamla beraber Anayasa'ya aykırı madde şeyini bir açıyoruz, 2'nci maddeden başlıyoruz, "hukuk devleti"nden başlıyoruz, ondan sonra devam ediyoruz, devam ediyoruz, hocam çok ilerliyor. Bir de gerekçe yok. Arkadaşlar, Sayın Başkanım; bu kanun tekliflerinde niçin gerekçe yok, niçin gerekçe yok? Anayasa'nın 141'inci maddesi açık. Hâkimlerde gerekçe aranıyor, muhalif yazılarda bile, kararlarda bile gerekçe yazılıyor ama bu kanun teklifini getiren arkadaşlarda gerekçe yok.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – "Gerekçe yok." demeyin de "eksik" diyebilirsiniz.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Gerekçe yok. Bakın, arkadaşlar, gerekçeye bakın, böyle gerekçe olabilir mi? Yanlış anlamayın da emeklerinize sağlık ama Cumhurbaşkanlığının seçim yasaklarından bağışık kılınmasıyla ilgili maddede "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle uyum düzenlemesi yapılmaktadır." Neyin uyumu bu? Bu uyum ne, ne uyumuymuş bu? Ondan sonra, geliyorum, hâkimlerle ilgili maddede yedek hâkimlerin seçilmesi maddede yokmuş. Yahu, arkadaşlar, siyasette böyle gerekçelerle kanun teklifi hazırlanmaz. Yapamıyorsanız gelin biz size kanun teklifi hazırlayalım, gerekçeleri de çok iyi şekilde yazalım yani bu konuda da yardımcı olalım yani bu konuda uzmanız. Avukatlık mesleğinde hasbeldkader otuz yıl çalıştık, bu konuları da biliyoruz. Yahu, arkadaşlar...

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Beş dakikayı da tamamladınız, ilave beş dakikayı da.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – İlave beş dakika almayayım, arkadaşlar her konuda açıklamada bulundu.

Arkadaşlar, şunu demek istiyorum: Bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kuvvetler ayrılığı kalktı; yargı ve yasama, yürütmeye bağlandı, tek adam karar veriyor, yarın sabah kalkınca ne karar vereceği de belli değil. Siz kulağınızın üstüne yatarken "Acaba sabah Reis ne karar verecek?" diye bizlerden çok beklenti içerisindeyiz ama Reisin vereceği karar kalmadı, önümüze gelen sandıktan Reis çıkamayacak. Önümüzdeki dönem hep birlikte demokratik parlamenter sistemi Millet İttifakı'yla beraber getireceğiz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Teşekkür ediyoruz Sayın Bülbül.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Başkanım, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Estağfurullah, biz size "Geç kaldım." dediğiniz için bir ilave süre hakkı verdik.

Çok iyi gerekçe yazdık, Sayın Kaboğlu Hocam bir gün “Bu kanunun gerekçesini çok iyi yazmışsınız, çok şaşırdım.” dedi ya sosyal medya kanununda “Ama bu gerekçeye de itiraz ediyorum.” demişti. Hatırlıyorsunuz Hocam, değil mi, sosyal medyayla ilgili kanunda?

İYİ Parti milletvekili Sayın Hasan Subaşı burada mı?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hasan Bey Antalya’ya gitti.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Erkan Baş...

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, şöyle başlayayım: Yaklaşık yirmi beş yıldır antidemokratik Siyasi Partiler Kanunu’na, seçim kanununa karşı mücadele eden bir siyasi hareketin temsilcisi olarak buradayım. Bir de başlarken herhâlde şunu söylemek lazım: Hani seçim kanununu tartışıyorsak, bir kere bir “millî bakiye sistemi” diye bir şey yaşandı bu memlekette ve hani tek bir oyun bile boşa gitmediği bir seçim modeli de aslında mümkün. Bunu hatırlatarak başlayayım.

Değerli arkadaşlar, şimdi, hiç öyle sinirli falan değilim, açık söyleyeyim, bazı kanunlar beni çok sınırlandırıyor; bu sefer daha hâkim olan duygum, üzgünüm yani bu duruma şahit olduğum için üzgünüm. Biraz sonra örneklemeye çalışacağım yani. Benim tahminim iki buçuk yılı falan geçti, o dönemki AKP grup yönetimiyle İç Tüzük üzerine bir görüşme yapıyorduk “Ya, zaten Siyasi Partiler Kanunu, İç Tüzük falan biz bunların hepsini beraber ele alacağız, merak etme.” dediler. İki buçuk yıldır bir kanun bekliyoruz yani iki buçuk yıldır memlekete demokrasi getirecek bir kanun bekliyoruz. Vallahi karşımıza teknik olarak bile -biraz sonra açacağım- bu kadar özensiz bir kanun çıkacağını ben bile beklemiyordum yani o durumdayız.

İkinci üzüntüm, her hâl ve şartta -dört yıl oldu artık buradayız- biliyorum ki parmak hesabıyla bu kanun teklifi maalesef geçecek yani biz burada ne yaparsak yapalım, ne anlatırsak anlatalım Genel Kurulda falan karar verilmiş, bu kanun teklifi geçecek.

Üçüncü üzüntüm de memlekette açlık, yoksulluk, sefalet, vatandaşın bin bir tane derdi, çilesi var; hani bizden çözüm bekliyor, hâlâ yüzünü Meclise dönüyor, diyor ki: “Meclis bize bir çare bulsun.” Biz bunlarla uğraşacağımıza bir sonraki seçimden sonra yeniden değiştireceğimiz bir Seçim Kanunu’yla vakit kaybetmiş durumdayız ama bir itirafta bulunayım, biraz da mutluyum. Bu kanun teklifi bence iki şeyi net gösteriyor, bir tanesi, Cumhur İttifakı diyor ki: “Biz Cumhurbaşkanlığı seçimini zaten kaybettik. Cumhurbaşkanlığı seçimini kaybettik, bari Parlamentoda koltuk sayımızı artırabildiğimiz kadar artıralım.” Ben bu kanun teklifinden politik olarak bu sonucun çıktığını düşünüyorum.

İkincisi de Cumhur İttifakı arayış içerisinde. Bülent Bey’le göz göze geldim, bence en güzel ifadeyi o kullandı -bu arada hayırlı olsun yeni göreviniz- “Halkın gönlünü kaybetmişsin, iktidarın anahtarını kanunun satırları arasında arama.” diye not aldım Sayın Tezcan’ın cümlesini. Pek yapmam ama bir fıkra geldi aklıma, onu anlatacağım: Nasrettin Hoca evin anahtarını kaybetmiş, eş dostu, akrabayı, bütün köyü toplamış, aksama kadar anahtar aramışlar. Aramışlar, aramışlar, aramışlar; bulamıyorlar. En son “Hocam, sen bu anahtarı burada kaybettiğine emin misin?” demişler. “Yok, ben onu bizim evin kömürlüğünde kaybettim.” demiş. “Niye burada arıyoruz?” “Orada bulamayız da ondan.” Şimdi, bunlar da iktidarın anahtarını kaybetmişler, bulamayacaklarını da biliyorlar, kaybettikleri yerde bulamayacaklarını biliyorlar; arıyorlar da arıyorlar ama bence çok uzatmaya gerek yok, evdeki hesap bu sefer de çarşıya uymayacak.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir kanun yaparken neye bakarız? Vatandaş bizden ne bekliyor? Rica ediyorum, hani bu kanun böyle gelir geçer ama sokağa çıktığınızda vatandaşa deyin ki: “Ya, ben milletvekiliyim, Siyasi Partiler Kanunu’nda düzenleme yapıyorum, Seçim Kanunu’nda düzenleme

yapıyorum, sen de vatandaşsın, bu işin öznesisin; ne beklersin?” Sonra, o vatandaşın verdiği cevapla şu kanun teklifi arasında bir bağ kurmaya çalışalım. Vatandaş ne bekler? Bakın, ben açık söylüyorum: Vatandaş eşitlikçi, adil, demokratik bir seçim sistemi bekler; der ki: “Ya, ben seçme ve seçilme hakkımı özgürce kullanabileyim, bunun önündeki engeller ortadan kaldırılsın.” Mesela, “Baraj olmasın.” der. Ya, bundan daha anlamsız bir şey olabilir mi? Ben bir partiye oy vermek istiyorum, o partiye oy vereceğim ama baraja takılırsa benim oyum hiçbir işe yaramayacak, hatta büyük partilerin lehine kullanılacak. Şimdi, bunu bir vatandaş kabul eder mi? Herhangi bir vatandaşa soralım, herkes diyecek ki: “Barajsız olsun.”

Hiç konuşmadık arkadaşlar, hazine yardımında adaletsizlik, eşitsizlik. Şimdi, ben baktım -kendi resmî rakamlarından- Adalet ve Kalkınma Partisi bütçesinin yüzde 87,5’u hazine yardımlarından oluşuyor. Şimdi, geçen sene 280 milyon lira almış, diyelim ki seçim olursa bir 560 daha alacak hepimizin vergilerinden, tüm vatandaşların vergilerinden, bizim partilerimize oy veren vatandaşların vergilerinden bu parayı alacak, Türkiye İşçi Partisi hiç para almayacak ama eşit bir yarışa gireceğiz Cumhurbaşkanının olanaklarına falan geleceğim, diğer eşitsizliklere.

Arkadaşlar, mesela, burada paylaşmak istiyorum; hani, vatandaşın eşit, adil seçim beklentisinin yansması... Ben dört yıldır milletvekiliyim; TRT’de, Anadolu Ajansında bir satır haberimiz çıkmadı bizim ya, özel kanalları falan geçtim. TRT, Anadolu Ajansı, bunlar devletin kurumları, vatandaşın vergisiyle oluşturduğu kurumlar; bir satır haber çıkmadı ama biz, eşit bir seçime gireceğiz, hani, demokratik bir yarışa giriyoruz, “Kim iyi oynarsa o kazansın.” yarışına giriyoruz falan.

Dolayısıyla, gerçekten bir düzenleme yapma ihtiyacımız varsa gerçek sorunlarla konuşalım. Mesela, inceliyorum kanunu, radyo, televizyonda propaganda meselesi... Orada “Mecliste grubu olanlar” hâlâ duruyor, unutmusunuz yani Mecliste grubu olana seçime girme hakkı vermiyorsunuz ama kanun teklifinin başka bir maddesinde Mecliste grubu olanlara ayrıcalıklar devam ediyor yani düzelteceksek -tırnak içinde söylüyorum- birbirine uyumlu hâle getirmek gerekir.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Grubu kaldırmadık, grup kalkmadı.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Şimdi, grubun avantajlarını kaldırdınız.

Arkadaşlar, bakın, bu ülkede bir ay önce Yeşiller Partisi bizi ziyaret etti, daha doğrusu, Yeşiller Partisi girişimi. Anayasa’ya göre kurucu üyeleri parti programını, tüzüğünü götürüyor, İçişleri Bakanlığına teslim ediyor, parti kurulmuş oluyor. Ya, bir yıldır insanlar parti kuramıyorlar ya; bağıryorlar, çağırıyorlar, diyorlar ki: “Bütün evrakları verdik.” En son getirdik, Mecliste basın açıklaması yaptırarak, hani sesleri duyulsun. Bakın, burada herkesin huzurunda söylüyorum: Memlekette örgütlenme özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmıyoruz ki. Mesela, bana sorarsanız, yapılması gereken şey, seçime girmeyi kolaylaştırmaktır. Şimdi, grubu bulunan partinin seçime girme hakkını elinden alıyorsun, ne diyorsun? “Örgütlenme. 41 ilde, her ilde de o ilin üçte 1’inde örgütleneceksin.” Niye böyle bir zorunluluk var? Tamam, belirli bir örgütlenme barajı koyalım. Bakın, basit bir şey söylüyorum, rakam olarak söylüyorum: 85 milyon nüfusumuz var TÜİK rakamlarına göre, en büyük 11 ilin nüfusunun toplamı Türkiye’nin yarısından fazla yani niye biz, partilerin seçime girmesini kolaylaştırmıyoruz da daha fazla partinin, daha fazla görüşün halk tarafından onaylanabilme olanağını sağlamıyoruz da elimizde ne kadar zorluk varsa bu partilerin seçime girmesini engellemek için kullanıyoruz? Gerçekten çok net bir soru soruyorum arkadaşlar: Neden partilerin yaşayıp yaşayamayacağına iktidar karar veriyor da halk karar vermiyor? Ya, bırak, partiler özgürce kurulabilsin, en kolay biçimde seçimlere girebilsin, vatandaş oyunu vermezse o parti zaten yaşamaz. Mesela, bu mantıkla çalışsaydık bu kanun yapım sürecinin bence şöyle olması gerekirdi: Sadece seçime girme hakkı olan partiler değil, Yargıtayın listesinde şu anda kurulu bulunan bütün partileri bizim buraya davet etmemiz lazım. Ya, arkadaş, sen

parti kurmuşsun, Yargıtay da seni denetlemeye devam ediyor, tamam, senin seçime girme hakkın yok ama ben senin nasıl seçime gireceğine karar vereceğim. Ya, bir soralım o 123 tane partiye “Neler çekiyorsunuz, siz niye seçime giremiyorsunuz ya? Bir siyasi fikriniz var, bir örgütünüz var, seçime girmenizin önünde ne gibi engeller var, biz bunu nasıl kolaylaştırabiliriz?” Yapılması gereken şey bu iken biz zorlaştıracı bir şey yapıyoruz.

Mesela, arkadaşlar, açık konuşalım, sokaktaki vatandaşın hepsine soralım: Siyasi partiler demokratik bir işleyişe sahip midir? Ben, bir siyasi partinin genel başkanı olarak konuşuyorum ya. Nasıl memlekette bir tek adam zihniyeti varsa Siyasi Partiler Kanunu da esas olarak tek adama göre kurulmuş. Yani mesela, biz, neden kadınların siyasete katılımını kolaylaştıracak hükümler eklemiyoruz? Neden bunu zorunlu hâle getirmiyoruz? Neden gençlere siyasete alan açacak düzenlemeyi Siyasi Partiler Kanunu’nda yapmıyoruz? Memleketin gerçek ihtiyaçları bunlar ama mesele memleketin ihtiyaçları değil, mesele “Bizim oyumuz azalsa da nasıl koltuk sayımızı koruruz?” sorusu.

Bir de arkadaşlar, çok basit bir şey ya, hani Ali İhsan Bey’i görünce hatırlamadan olmuyor yani “Hiçbir şey yoksa da bir şey var.” Şimdi, bu kanun benim önüme gelince hiçbir şey yoksa da kesin bir şey var diyorum.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Daha çok söyleteceğim onu size, merak etmeyin.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Hayır, niye var biliyor musunuz Ali İhsan Bey? Daha bir önceki seçime o kanunla girdik, aynı kanunla iki seçime giremiyoruz ya. Aynı kanunla iki seçime giremediğimiz bir ülke. Her seçimden önce... Bakın, ben açık söyleyeyim, çok uzun yıllardır, önce “oy hırsızlığı” diye bir şey çıktı, bunu önlemeye çalıştık. Dünyada örnekleri var mı bilmiyorum, bilen arkadaşlar söyleyin.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Baş, on dakikayı geçtiniz.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Hemen toparlayacağım.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Tamam.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Dünyada örnekleri var mı, gerçekten bilmiyorum. Vatandaş oy kullanıyor, sonra gidip oyuna sahip çıkmak için gece sabaha kadar sandıkta bekliyor. Bunu yaptık, mühürsüz oy pusulaları geldi; onu yaptık, seçim sistemi değişti. Her seçimde bir şey yapıyorsunuz, biz onun karşısında bir şey yapıyoruz, sonra tekrar değiştiriyorsunuz.

Mesela şunu bilmiyorum: Recep Bey dedi ki “Bütün dünya bizi örnek alıyor.” Doğru olabilir, ben bilmiyorum, gerçekten, doğrudur, Recep Bey’e inanacağız. Dünya bizim seçim sistemimizi örnek alıyormuş fakat bence AKP iktidarı tarihe şöyle geçti arkadaşlar; en iyi yaptığımız işleri, en iyi bozan iktidar olarak tarihe geçti. Bakın, ben, ÖSYM’nin dünyanın en iyi sınav sistemini yapan kurum olduğunu biliyorum ama ne oldu? AKP döneminden mahvoldu. Şimdi, seçim sisteminde de aynı şeyi yaşadık.

Dolayısıyla, şu soruyu sormamız lazım arkadaşlar, öncelikle şu soruyu sormamız lazım: Gerekçeler yazılmış ya burada, önümüzde gerekçeler var. Bu gerekçeler... Geçen sefer kanunu gene siz yaptınız aynı gerekçelerle değiştiriyorsunuz. O yüzden soruyorum; net sorular, mümkünse, arkadaşlar cevaplarsa; bana değil, halkımız öğrensin bunu. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin alametifarikası nedir? Yönetimde istikrar, değil mi, böyle anlatıldı. Yönetimde istikrar varsa bizim derdimiz şimdi temsilde adaleti sağlamak. O zaman baraj sıfır olmalı arkadaşlar. Ya diyorsunuz ki bize “Siz şunu bir geçirin, biz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden vazgeçeceğiz.” Hani bunu düşünüyorsanız bunu söyleyin, “Baraja ihtiyacımız var çünkü vazgeçeceğiz.” Ya da bir itiraf var burada, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi istikrar falan sağlamadı. Dolayısıyla, sıfır baraj meselesi önemli.

İki, arkadaşlar, ben Gülizar Hanım'a yüzde yüz katılıyorum. Bir daha maddeler üzerinde söz almayacağım, o yüzden bunu söylemem lazım. Şimdi, kanun bana, vatandaşa diyor ki: "İstersen git bir partiye oy ver, istersen git ittifaka oy ver. Sen bir partiye oy vermek zorunda değilsin, bir ittifaka oy vermek zorunda değilsin." Kanun bu hakkı veriyor değil mi bize? Şimdi, ben bir vatandaş olarak gidiyorum, ittifaka oy kullanıyorum. Sen onu niye bir partiye aktarıyorsun ki, nasıl aktarabilirsin? Aktaramazsın. Şimdi, bu hâliyle çıkarsa kanun, bakın, açık söylüyorum, bir oy için insanlar birbirini öldürdü bu memlekette. Yani, örneğin, bakın, çok açık... Recep Bey, düşünün, beraber düşünelim; bakın, vatandaş gitti, AKP'ye ya da MHP'ye vermedi; 80 kişi oy kullanıyor, 80'i de Cumhuriyet İttifakı'na oy verdi, tamam mı, 20 kişi de CHP'ye oy verdi. Kim çıkartır vekili?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Bilmiyor.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Bilmiyoruz.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Biliyoruz ya.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Yok, bilmiyoruz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Vallahi bilmiyor.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Bakın, ittifaka oy verme hakkımız var, ittifaka verdiğimiz oy partiler arasında dağıtılabiliyor şu anda, onu görüyoruz ama ya herkes ittifaka oy verdiyse, partiye vermediyse ama diğer ittifaktaki, bir partiye verdiyse... Bakın, arkadaşlar, uyarıyorum, bu konuda bir boşluk var. Ben şunu söylüyorum arkadaşlar, diyorum ki eğer vatandaşa ittifaka oy verme hakkı tanıyorsanız, vatandaş ittifaka oy kullanabilmelidir.

Özetle, arkadaşlar, son olarak şunu da tutanaklara geçirip bitireceğim: Şimdi, arkadaşlar, bakın, kişiye özel kanun, şahsıma kanun; bu da en önemli örneklerimden bir tanesi. Bazı arkadaşlar atıf yaptı, ben tutanaklara girsin diye tarihli, kayıtlı okuyorum. 3 Kasım 2002 seçimleri öncesinde Yüksek Seçim Kurulu toplanır, der ki: "Şu şu şu partilerin örgütlenmesi tamamlanmış, aşağıdaki partilerin de -Türkiye Büyük Millet Meclisinden aldık- grubu var." 6'ncı sırada Adalet ve Kalkınma Partisi var, yukarıda yok Adalet ve Kalkınma Partisi. Yani bu kanun 2002'de yürürlükte olsaydı Adalet ve Kalkınma Partisi seçime giremezdi.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Giremeyecekti, tamam.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Şimdi, bu iyi bir şey mi Hayati Bey, doğru bir şey mi?

HAYATİ YAZICI (Rize) – İyi, kötü, neyse...

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Doğru bir şey mi?

Şimdi, bakın, çok net, bu tarihler kayda girsin arkadaşlar, yarın öbür gün bu kayıtlar hepimize lazım olacak. Fazilet Partisi Haziran 2001'de kapatılır, Adalet ve Kalkınma Partisi Ağustos 2001'de kurulur, Kasım 2002'de seçim yapılır, AKP 1'inci Kongresi 2003'te yapılır yani Adalet ve Kalkınma Partisinin kendi kongre yapmadan seçime girdi, yüzde 10 barajı nedeniyle yüzde 30 oy alıp yüzde 60 Parlamento çoğunluğunu aldı, ondan sonra geldi, her seçim döneminde kanunları istediği gibi şekillendirmeye devam ediyor. Arkadaşlar, bence yapın, bu son yapışınız.

Şöyle bitireyim: Kusura bakmayın, herkesin takımına saygım var, ben Beşiktaşlıyım çocukluğumdan beri; biz parası olmayan bir kulüptük, tesis yoktu Beşiktaş'ta 90'lı yıllarda falan ama Vedat Okyar'dan kalma bir söz vardır, hep büyüklerimiz bize onu öğrettiler, dediler ki: "Sen Beşiktaş'san bütün haksızlıklara rağmen sahaya çıkacaksın, karşıdaki takımı yeneceksin, hakemi yeneceksin, üstüne federasyonu yeneceksin ama Beşiktaş'san Beşiktaşlı gibi oynayıp kazanacaksın." Bence Türkiye halkı da AKP'den kurtulmayı kafaya koymuş durumda. AKP'yi de yenecek, Cumhuriyet

İttifakı'nı da yenecek, YSK'yi de yenecek. Bütün kural dışlıklara rağmen Adalet ve Kalkınma Partisinin son yaptığı seçim kanunudur bu. Ben sizi uyarıyorum. Ben olsam tarihe böyle geçmek istemezdim. Bütün bunlara rağmen yenilmiş bir iktidar olmak, yazık olacak ama benim söyleyebileceğim tek şey var, geçmiş olsun arkadaşlar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Şimdi Sayın Suzan Şahin Hanımefendi'ye söz veriyorum.

Buyurunuz Sayın Suzan Şahin Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, tüm katılımcılar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Aslında, burada konuşmanın pek bir anlamı da yok. Neden? Sayın Bakan ne dedi biraz önce? “İyi ya da kötü, ne fark eder? Önünüzdeki bu.” Yani Sayın Bakan, bu saate kadar biz burada niye oturuyoruz ya! Vallahi billahi, niye oturuyoruz? Yarın da diyecekler ki -geldiğimiz nokta burası- Mecliste: “Kardeşim, ne konuşursanız konuşun. Kabul edenler... Etmeyenler... Parmakların sayısı bu.” Doğru.

Şimdi, bu seçim yasası niye önümüze geldi? Bu seçim yasasının niye önümüze geldiğini birçok arkadaşım, değerli hukukçular, Komisyon üyeleri, herkes burada anlattı. Tekrardan ibaret ama tekrarin faydası var. “Bir şeyi 40 kez söylersen olur.” derler, ben de buna takılıyım. Muhalefet partileri olarak 2019 yılında Millet İttifakı yerel seçimlerde AKP'yi yendi. İstanbul, Ankara, Antalya, Adana, Mersin gibi büyükşehirleri seçimlerde kazandı ve Cumhurbaşkanlığı'nda korku dağları sardı. Burada konuşmamızın sebebi bu. Geline süreçte bu milletin sandıkta kendilerini göndereceğini gören AKP-MHP, seçim yasasını değiştirerek Millet İttifakı'nın Meclisteki milletvekili sayısını düşük çıkarmak için siyasi kurnazlık yapıyor. Sandıkta kaybedeceğini anlayan MHP ve AKP bu teklifle gün geçtikçe oylarının eridiğini, halkın desteğini kaybettiğini, yenildiğini ikrar etmiş durumda yani nihai çöküşlerinin ikrarı sayılır. Allayıp pullasalar da gemileri batıyor, hem de öyle bir batış ki hiçbir stratejileri tutmuyor. Bir ümit “Sandıkta değil, kâğıt üzerinde seçim kazanılır.” hayalindeler, seçim yasasını da bu yüzden değiştirmek istiyorlar çünkü ne aciliyeti var bu yasa değişikliğinin ama önümüzde.

Yaşanan ekonomik kriz, dış politika, ülke içindeki hukuksuzluk, eğitim, sağlık alanındaki başarısızlıklar ve devlet kaynaklarının yandaş ve yabancılara aktarımı konularındaki AKP'nin karnesi kırıklarla dolu. Sadece AKP'nin değil, ittifak ortağı MHP'nin de oylarının eridiğini, bu yasa değişikliğinin de MHP'yi baraj altında kalmaktan kurtarmak için yapıldığını hepimiz biliyoruz, gayet açık. Ancak bu politikalar ve yönetememezliklerle ne yapsanız boş. Seçim kanununu değiştireceğinize bir “geçim kanunu” çıkarın; insanların yoksulluğunu, açlığını giderin; ete, süte, mazota, elektriğe ulaştırın. Vallahi kuyruğa bile girseler artık bulamaz oldular, bulsalar da alamaz oldular. Yani bu seçim kanununun bugün buraya geliş sebebi çok net; adalet, demokrasiye, eşitliğe bu kadar açık aykırılıklar yapmayın artık.

YSK tarafsız olması gereken bir yargı organıdır. AKP yapmak istediği seçim kanunu değişikliğiyle seçim kurulu başkanlarını kendi atadığı yandaşlar arasından seçmek istemekte. Bir ildeki en kıdemli hâkimin il seçim kurulu başkanlığı görevini yapmasını, uygulamasını değiştirmek istiyorlar. Oy sayımı ve tasnifler sırasında kâğıt üzerinde seçime hile katarak kazanma peşindeler. İstedikleri değişikliğe göre artık illerdeki seçim kurulunda başkanlık yapacak hâkimler en kıdemliler arasından seçilmeyecek çünkü etkiye en az açık olan onlar.

Peki, kimlerden seçilecek seçim kurulu başkanları? AKP'nin son yıllarda kadrolaşmak için atadığı genç ve tecrübesiz, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek. Unutmayın ki AKP iktidara geldiğinde 7 bin olan hâkim-savcı sayısı -ki bu hâkimlerin çok büyük çoğunluğu emekli oldu- bugün 25 bine falan geldi. Yıllarca kadrolaşarak devlet kadrolarına partizanlarını yerleştiren AKP, seçim günü bu partizanlarına talimat vererek harekete geçirecek. İktidarı bırakmamak için her yolu deneyecek.

Hileyle seçime müdahale edecektir. Biz yurtseverler ise tüm adaletsiz ve antidemokratik uygulamalara karşı sonsuz mücadeleye devam edeceğiz. Sandıktan çıkamayacaksınız. Kurayla seçim kurullarının belirlenmesi tarafsızlık ilkesini bozacak nitelikte olmasına rağmen bu millet gereken dersi sandıkta en güzel şekilde verecek, aynı İstanbul'da 856 bin farkla ders verdiği gibi.

Sayın milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine uyum gerekçesiyle yapılan kanun düzenlemesiyle, mevcut yasadaki Başbakan ve bakanlara ilişkin seçim yasakları maddesinden "Başbakan" ibaresinin çıkarılarak yerine yeni sistemde yürütmenin başı olan "Cumhurbaşkanı" ibaresinin yazılmaması sadece bakanların seçim yasaklarına tabi olacağını, AKP'li Cumhurbaşkanının seçim kampanyası boyunca devlet imkânlarını kullanacağını gösteriyor. Yani teklifin yasalaşması hâlinde partili Cumhurbaşkanı Erdoğan, seçim propagandasının başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar hiçbir kısıtlamaya tabi olmayacak, seçim gezilerinde tüm devlet imkânlarını kullanmasında hiçbir engelle karşılaşmayacak, makam araçlarını, uçakları, devletin parasını yani vatandaşın vergilerini rahatlıkla kullanabilecek. Devlet olanaklarıyla 81 ilde mitingler, törenler düzenleyecek hem de tek başına aday olduğu kendi adaylığı sırasında. Bu adaletsizlikle mi seçim kazanacağımızı sanıyorsunuz? Bu salonda 1 kişi var mı ki çıkıp bunun eşitlik ilkesine aykırı olmadığını söylesin. Bu, seçim eşitliğine aykırı bir durum arkadaşlar. Bu adaletsizliğe tabii ki "Hayır" diyeceğiz.

Değerli katılımcılar, yeni düzenlemeyle seçim barajını yüzde 10'dan 7'ye düşürüyorsunuz. Böylece ittifakın aldığı oy toplamı seçim barajını geçmesi hâlinde ittifakta olan partilerin o seçim bölgesinde yer alan oyları sayılacak. Yani aslında sadece ittifaktaki partiler için yüzde 7 barajını kaldırmış oluyorlar. Ayrıca, genel baraj olan yüzde 10 kaldırılmış oluyor. Yani bir nevi artık oyları dağıtma formülünü değiştiriyorlar. Verildikleri partiden milletvekili çıkarmaya yetmeyen oyları kendi lehlerine bölüştürecek, Millet İttifakı'nın oylarını kendilerine yazmaya çalışacaklar. Mesela, bir parti bir yerde küçük bir oy aldı ve artık oyla milletvekili çıkarabilecekken artık o milletvekilini çıkaramayacak, oylar doğrudan partilerine gidecek. Her partinin oyu kendi hesabına yazacak, böyle olunca da ittifakın bir anlamı kalmayacak. Ancak Cumhurbaşkanlığı seçimi için ittifak devam edecek, il ve ilçe seçim kurulları kurayla belirlenecek, AKP kendi atadıkları yandaş hâkimlerin kuradan çıkmasını sağlayıp bağımsız yargıya baskı yapacak. Halkımızın bu siyasi kurnazlıklara karnı tok. Bizim bunları gördüğümüz ve dile getirdiğimiz gibi bütün halk bunun farkında. Artık, sizin, demokrasiden uzak, adaletsiz, hukuksuz işlerinizi her şekliyle, her ayrıntısıyla biliyor, yaşıyor ve sonucunu da bilfiil görüyorlar.

En çok oy alan siyasi partinin daha fazla vekil çıkarmasını sağlayacak bir sistem getirilmek isteniyor. Böylece, DEVA, Gelecek, Saadet, Demokrat Partinin getireceği oyların önüne geçilmek hedefleniyor ama nafi. İttifak sistemi içinde diğer partilere göre az oy alan siyasi partilerin oylarının ittifaka yansımaları istemiyorlar, ittifak içindeki oy dağılımını da değiştiriyorlar. Toplam oylar üzerinde vekil dağılımı yapıldığı için CHP'nin daha fazla vekil çıkardığını düşünüyorlar. Bu kanun değişikliğiyle bunun da önüne geçmek istiyorlar.

Siyasi etik, halkın iradesinin tamamının en yüksek oranda Meclise taşınmasıdır, yasalar buna dönük olmalıdır ama şu an yapılan elbette bu değil, tam bir siyasi kurnazlık ancak sonuç değişmeyecek, AKP ve küçük ortağı MHP'den bu ülke ilk seçimde kurtulacak. Bu Komisyonunda onlarca hukukçu Komisyon üyesi arkadaşımız konuştu, önerilerini lütfen dikkate alın, uzlaşma yoksa bu teklifi geri çekin, antidemokratik bir kanun teklifiyle kamuoyunun da huzurunu bozmayın diyorum, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

Şimdi Cihangir İslam Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım.

Arkadaşlar, seçimler, seçim dediğimiz hadise demokrasinin bir gerek şartı, yeter şartı değil ama insan hakları, kuvvetler ayrılığı, hukuk devleti vesaire konularında yani demokrasinin diğer komponentlerinde çok zayıf olduğumuz için şu anda bizi aslında demokrasiyle irtibatla tutan yegâne şey seçimler. Ha, demokrasiyle eğer bir problem varsa demokrasinin alternatifi otokrasidir yani yerlilik ve millilik konusunda bir problem varsa ben otokrasinin kaynağını karşımdakine sorarım. Fakat demokrasinin bir yumuşak karnı var değerli arkadaşlarım yani çoğunluğu elinize geçirdiğinizde bir anlamda yanlış şeyler uygulayabiliyorsunuz, yanlış icraatlar yapabiliyorsunuz. Burada barajın kaldırılmamasının ve hâlâ yüzde 7’de tutulmasının bence en önemli tarafı istikrar değil. Bir defa, istikrarın, artık, Türkiye Büyük Millet Meclisiyle alakası yok, sadece ve sadece iktidarın performansı ile alakası var. Peki, neyi gasbediyorsunuz? Yasama halkın işidir, halkın hakkıdır arkadaşlar, yasama sokaktaki insanın hakkıdır ve biz de onların temsilciyiz. İşte buraya insanların gelmesini engellemekle veya belli kesimlerin burada temsilini engellemekle siz bir anlamda yaşamayı eksik bir faaliyet hâline getiriyorsunuz ve tekrar ediyorum, bunun bu sistemde yani gensorunun olmadığı bir sistemde istikrarı bozabilecek herhangi bir tarafı yok. Burada hiç milletvekili olmasa Sayın Tayyip Erdoğan yine Cumhurbaşkanlığına icra edebilir, bakanlarını seçebilir. Doğru mu Sayın Başkan? Doğru.

Şimdi yasa teklifini okurken bende şu çağrışı: Max Horkheimer’la Bertrand Russell’in bir tartışması var değerli arkadaşlar, çok önemli bir tartışma yani herkesi ilgilendirecek bir tartışma. Bizim bütün ifadelerimizde Russell der ki: “Bizim ifadelerimiz sadece bilgisel ve mantıksal doğruluktan ibarettir, bundan ötesi yoktur.” Yani “Orada ahlaki bir doğruluk kuralı çıkaramayız.” der Bertrand Russell. Ha, benim oradan anladığım şey ancak subjektif yani duygulanımla karışık ahlakımsı bir şeydir. Horkheimer buna ciddi bir şekilde karşı çıkar yani Russell tarafından okursak biz bir ifadeyi, bir önermeyi, bir eylemin dile dökülmesini, benim bugün çiçekleri sulamam ile Hiroşima’ya bomba atılması arasında herhangi bir fark bulamazsınız; ikisinde de eylem ve söylem örtüşmesi vardır ben bugün çiçekleri suladıysam ve Hiroşima’ya bomba atıldıysa. Söyleyeceğimiz şey bu kadardır. Bu kadar mı arkadaşlar? Yani bizim ifadeler hakkında söyleyeceğimiz şeyler bu kadar mı? Hayır, tabii ki Horkheimer buna ciddi bir şekilde itiraz eder, ciddi şekilde itiraz eder, bunların dışında hepimizde ortak bir ahlaki kanaat olduğunu ifade eder.

Şimdi, olay teknik açıdan bütün detaylarıyla ve bir anlamda ihtimalleri de ortaya kondu, tekrara kaçmadan şey yapacağım. Eğer “Hiroşima’ya atılan bomba, 6 Ağustos 1945’te, sabah sekiz on beşte, 40 bin megaton gücünde, 140 bin insanı öldüren bir şeydi”nin dışında ortak söyleyecek bir şeyimiz varsa o zaman bu kanunu, bu teklifi de bizim ortak bir ahlak anlayışıyla ele almamız ve bu meseleyi değerlendirmemiz gerekiyor. Çünkü insanın bütün amelleri, insanın bütün eylemleri, insanın bütün ifadeleri iradeye dayandığı için ahlak mahkemesinde mutlaka sorgulanır. Sorum şu: Grubu olan siyasi partilerin... Buradaki çelişkinizi sormuyorum Sayın Yazıcı yani siz bu imkânı kullanarak, milletvekili transfer ederek 2002’de iktidar oldunuz, bunu sormuyorum. Bunu değiştirmekteki amacınız ne? Amacı bana söyleyin, daha doğrusu bana söylemeyin, bunu kendiniz düşünün sayın teklif sahipleri, ben size bunu söylüyorum. Biz burada neyi amaçlıyoruz? İstikrar mı amaçlıyoruz, milletin temsilini, Meclisin temsil yeteneğini artırmayı mı amaçlıyoruz?

İkinci olarak, evet, “Başbakan” meselesi yerine “Cumhurbaşkanı” ifadesinin konmaması. Amaç ne? Bunu bir düşünün yani kendi kendinize düşünün. Ha, bunun içinden çıkabiliyorsanız ve gerçekten Hiroşima 40 bin megavat bombadan ve 140 bin insanın ölümünden değil, bundan daha önemli, daha insanı etkileyen adil bir şey var bunda diyorsanız, tamam, anlaşıyoruz, bu minvalde değerlendirelim. Amaç ne? Ama bize amacı mutlaka izah etmeniz lazım.

Kıdemli hâkim uygulaması bence hukukun en önemli maddelerinden ve en doygun maddelerinden bir tanesidir. Bütün geleneklerle uyum içindedir, bütün örflerle uyum içindedir, bütün âdetlerle uyum içindedir, ahlaki prensiplere uygundur, teamüllere uygundur. Hangi topluma giderseniz gidin, arada bir problem olduğu zaman size en yaşlıyı, oradaki en akil insanı sorunun çözümü için gösterirler, siz bunu tombalaya bağlıyorsunuz. Milli Piyangoya verecek misiniz bu kura çekimini Sayın Yazıcı, bunu soruyorum ben size.

Çok değerli arkadaşlarım, bana göre siyaset ahlaki bir yükümlülüktür ve herkesin içinde yer alması gereken bir yükümlülüktür. Üzerimize vacip olan siyasettir, iktidarda kalmak değildir, ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmak değildir. Bu ülkede artık iktidar değişimi gündelik hayatın, olağan hayatın bir parçası hâline gelmeli, hiçbirimiz için de büyük sürprizlerle dolu olmamalıdır arkadaşlar. Eğer bu ülkeye gerçekten bir şey yapacaksak, gerçekten hizmet edeceksek, ortak bir şeyler yapacaksak hem seçim geleneğimizi hem demokrasiyi, bu ülkedeki demokrasiyi yıpratın bu teklifi...

Hocam, bu geri adım değildir, lütfen geri alın ve tümüyle, bütün partileri içine alan, dışarıdan da Mecliste temsil edilmeyenleri de içine alan ciddi bir çalışma yapın ve bunu konsensüsle geçirin, bu da bizim yüz akımız olsun.

Tekrar ediyorum, seçim bizim yaptığımız, yüz elli yıllık hikâyesi olan ama en iyi işlerden biriydi şu son birkaç yıla kadar, son birkaç yıla kadar. Gelin, bunu kurtaralım çünkü geriye sizler de bir miras bırakacaksınız ve buradaki tutanakları okuyanlar -ki ileride mutlaka okuyacaklar- sizler hakkında da bizler hakkında da bir şeyler söyleyecekler.

Sabrınız için teşekkürler.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Yani biz o çiçek sulamanıza benzer iş yaptık ama siz onu Hiroşima’ya atılan atoma benzetiyorsunuz.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Hocam, ben size dışarıda biraz daha fazla şey yapayım, süre kısa olduğu için çok iyi anlatamadım herhâlde.

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Sayın Candan Yüceer, buyurun.

CANDAR YÜCEER (Tekirdağ)- Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Tabii, konsantrasyon Komisyonun genelinde çok azaldı, farkındayım. O yüzden, ben de sabrı zorlamadan, çok tekrara düşmeden -ama tekrara düşmemek de mümkün değil- ve Cihangir İslam’ın da tam bıraktığı yerden hani “Amaç ne?” diyerek ve özetleyerek gideyim.

Aslında ilk önce demokrasinin vazgeçilmezlerden biri, gerçekten hepimiz için iradenin yansımasının belki en geçerli yolu seçim çünkü seçim olmazsa demokrasi yoktur diyoruz, olmaz diyoruz ve herkesin oyunun yani zengin de fakirin de okumuşun da okumamışın da aynı değere, aynı kutsiyete sahip olduğunu ifade ediyoruz, eşit olduğunu söylüyoruz. Vatandaş sandıkta eşit olduğunu, vatandaş olduğunu, toplumun bir parçası olduğunu, seçme hakkı olduğunu gerçekten hissediyor ve bu yüzden de sandığa ve seçime ayrı bir önem veriyor ama seçimin olması tek başına tüm kurum, kuruluşlarıyla beraber demokrasinin işlerliği olduğunu da tabii ki göstermiyor. Seçimin nasıl olduğu da

çok önemli yani seçim nasıl oluyor? Yani öyle uçuk kaçık seçim barajı olmamalı mesela seçimde. Hani yüzde 10'dan yüzde 7'ye düşürmek, hâlâ dünyanın en yüksek seçim barajına sahip olup da işte “Burada seçim yapıyoruz, demokrasi vadediyoruz.” demek çok mantıklı değil. Mesela, oyların çalınmayacağına güven duyması lazım insanların. İşte “Trafoya kedi girdi.” “Yok mühür vurmayı unuttuk biz.” İşte, sizin de ifade ettiğiniz gibi yani “Hiçbir şey olmadıysa bir şey oldu gibi.” abuk...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben de ezberlemiş oldum.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Evet, evet, abukluklarla olmamalı seçim gerçekten. Mesela ifade özgürlüğü olmalı, mesela eşit, adil şartlarda bir propaganda fırsatı sunulmalı. İşte, tabii ki sadece seçimin olması da demokrasi için yeterli değil; anayasal kurumlar da gerçekten vazgeçilmez, insan hakları da aynı şekilde, hukuk da olmazsa olmaz. Bunun yanı sıra partiler, sivil toplum örgütleri, özgür bir basın da demokrasinin kurumsal olarak yaşaması için gerçekten çok kıymetli çünkü bunlar olmazsa çoğulculuk olmaz diyoruz biz.

Türkiye ise bu idealden her geçen gün, maalesef, sayenizde, uygulamalarınızla, çıkardığınız kanunlarla her zaman geriye gitmeye, biraz daha uzaklaşmaya devam ediyor. Bağımsız uluslararası sivil toplum kuruluşlarına göre, özgür olmayan ülkeler arasındayız. 195 ülke içerisinde demokrasi özgürlük liginde 146'ncı sıradayız, son on yılda özgürlüklerin en çok gerilediği 2 ülkeden biriyiz maalesef. Muhafiz siyasetçiler, sivil toplum örgütleri, bağımsız gazeteciler ya da iktidarın iç, dış politikalarını eleştiren tüm vatandaşlar soruşturmalara, troll saldırılarına gerçekten kurban ediliyor. 120 bin KHK'nin içinde, çok büyük bir kısmında kesinleşmiş mahkeme kararı yok, Avrupa İnsan Hakları Mahkemelerinin kararlarına uymuyoruz ülkemizde. Üniversiteler akademik özgürlüklerinden, özgünlüklerinden uzaklaşmış durumda, rektörler âdeta il başkanları, AK PARTİ'nin il başkanları gibi çalışıyor.

Şimdi, cezaların, gerçekten cezaevindeki hükümlülerin ve tutukluların artık rekor düzeye ulaştığı ülkemizde gençler gidiyor sayın vekillerim, doktorlar gidiyor, gerçekten bilim insanlarımız gidiyor. İşte, biz, bu koşullar altında getirilen kanunda, uygulanan hukukta şu soruyu soruyoruz haklı olarak: Bu kimin hukuku olacak? Bu kimin hukuku olacak? Halk için hukuk mu? Hayır, bence tek adam için oluşturulmuş bir hukuk bu, “Ben yaptım oldu.” hukuku bu, egemenlerin hukuku bu, “Amaca giden her yolda her şey mübahtır.” hukuku bu. Bu kanun, işte, bu noktada söyleyelim, ben onu bir özetledim böyle “Oylarım eriyor, seçimde aldığım oyları da alamayacağım. Seçimi nasıl kazanabilirim?” kanunu bu. “Temsildeki adaletsizliği nasıl kendi lehime çeviririm de daha az oy alıp, daha çok milletvekili nasıl çıkarıp halkın oyunu sandıktan nasıl çalabilirim?” kanunu bu. Seçim yargısını kendine bağlayıp “Seçim güvenliğini nasıl ortadan kaldırırım?” kanunu bu. “Muhalefeti nasıl parçalarım, ittifakı nasıl bozarım, milletin iradesine nasıl ipotek koyarım?” kanunu bu. Devletin tüm olanaklarını, uçağını, arabasını, otobüsünü, belediyesini, kaymakamını, valisini seçimde propaganda için kullanıp milletin vergisini pervasızca harcama kanunu; ben, şahsım, devletim kanunu. Bakın, seçim sistemini kendi siyasi çıkarlarına göre dizayn etme kanunu bu. Mühürsüz oy pusulalarını hatırlarsınız tabii, hatırlarsanız hani o pusulalar geçerli sayılmıştı. Kaybettiğiniz İstanbul seçimlerini tekrarlatan AKP, bu düzenlemeyle de İstanbul seçimlerindeki o ibretlik manzarayı tüm Türkiye için tekrarlama hazırlığında. Tüm Türkiye'yi aynı manzaraya oturtmak istiyorsunuz ama milletin kendinize vermediği iktidara sandıklara müdahale ederek ulaşmaya çalışıyorsunuz. İşte, seçim barajı bunlardan biri. Seçim barajı gerçekten halkın sandıktan alınan oyu, başka bir şey değil. Hani paramızı koyuyoruz bankaya ya da bir köşeye, sabah uyanıyoruz, bir bakıyoruz yarısı gitmiş ya, hani hemen azalmış; aynı şey bu da. Atıyoruz sandığa oyumuzu, bir açılıyor sandık, bizim oyumuz nerede? Tam da istemediğimiz partiye gitmiş. Şimdi, bunun adı “seçim” değil, bunun adı “demokrasi” değil.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Nerede yazıyor bu?

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Dolayısıyla, millî iradenin yasal düzenlemeyle gasbından başka bir şey de değil. Fakat hani bunu yasaya yazdık diye bunu meşru da göremiyoruz, bunu adaletli bulamıyoruz, hakkaniyetli bulamıyoruz. Sandıktan bugüne kadarki söylemler artık dilinize olmuyor, “Ya, istikrar.” diyemiyorsunuz, “Koalisyonlar bitecek.” diyemiyorsunuz çünkü gerçekten öyle bir şeyi sağlayamadık; yok. Hani koalisyonlar sistemde imkânsızlaşmıştı; hani istikrar seçimle bozulmayacaktı ama bakıyoruz ki bugün istikrarın “i”si kalmamış durumda; ekonomiden eğitime kadar, dış politikadan her alana kadar şu an istikrarın Türkiye’de “i”sinden bahsedebilen kimse yok diye düşünüyorum.

Bakın, baraja takılan en yüksek oy oranını, biliyorsunuz, 2002’de yaşadık. AK PARTİ yüzde 34’lük bir oyla milletvekillerinin yüzde 64’ünü aldı; 10 milyon oy aldı, 14 milyon seçmenin iradesi maalesef Meclise yansımada. Şimdi de yine aynı şekilde yapılmaya çalışılıyor sanırım, düzen ona doğru götürülmeye çalışılıyor ama olmuyor. Yani bunlar hep bugüne kadar ters tepti biliyorsunuz, bugün de ters tepecek. Eğer gerçekten biz temsilde adaleti, seçimde adaleti ve seçim güvenliğini sağlamak istiyorsak seçmenlerin verdikleri oyların boşa gitmemesi için çaba göstermek zorundayız, onun için kanunumuzu yapmak zorundayız ama görüyoruz ki burada yapılmaya çalışılan gerçekten, kaybedilen seçimi, sandıkta kaybedilen seçimi bir şekilde kanunla elde etmeye çalışmak ama bu olmayacak. Bu yeni seçim yasası da gerçekten sizi kurtaramayacak. İstanbul seçimlerinde olduğu gibi, burada da farklı bir sonuç maalesef elde edemeyeceksiniz. Öyle olacak, böyle olacak ama böyle olacak.

Çok teşekkür ediyorum.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Bunun kurtarıcı olduğunu nereden biliyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Buyurun Sayın Demirtaş.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, eğer bir iktidar Milletvekili Seçimi Kanunu’ndaki değişiklikleri seçimlere on dört ay kala yapmaya çalışıyorsa, oyunun kurallarını kendi çıkarına göre değiştirmeye çalışıyorsa, daha az oyla daha çok milletvekili çıkarmaya çalışıyorsa, sandıkta alamadığı millet iradesini seçim kanunlarıyla masa başında almaya çalışıyorsa orada iktidar açısından gerçekten çok büyük bir sorun var demektir.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Hangi maddede yazıyor ya?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Amaç ve gayesinin öyle olduğu anlaşılıyor, dinlerseniz anlatacağım.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Madde 1, madde 1.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Maddelere geçince anlatacağız.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Bu sebeple, bu teklifle önümüzdeki ilk seçimde Cumhur İttifakı açısından çok büyük bir sorun olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, bu kanun teklifi aslında bir itiraftır, bir ikrardır. Neyin ikrarıdır? Sizin “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” dediğiniz, bizim “tek adam rejimi” dediğimiz tek adam rejiminin dikiş tutmadığının, yürümediğinin ve çöktüğünün itirafıdır, ikrarıdır. Neyin ikrarıdır? İktidarın küçük ortağının yüzde 10’luk barajı geçemeyeceğinin kabul edildiğinin ikrarıdır. Neyin ikrarıdır? “Bizim için demokrasi, temsilde adalet, millet iradesi, sandık güvenliği hiç önemli değil, her şeyden önemli olan bizim iktidarımızın devam etmesidir.” olduğunun ikrarıdır. Peki, başka neyin ikrarıdır? “Biz adil ve dürüst bir seçim yapmak istemiyoruz.” ikrarıdır. Başka neyin ikrarıdır? “Biz Cumhur İttifakı olarak

önümüzdeki ilk seçimde seçimi kaybedeceğiz.”in yani Millet İttifakı’nın iktidara geleceğinin ikrarıdır. Başka neyin ikrarıdır? “Millet İttifakı’ndan korkuyoruz.”un ikrarıdır ama korkunun ecele faydası yok değerli arkadaşlar. Ne yaparsanız yapın, önümüzdeki ilk seçimde millet size sandığa gömecek ve Millet İttifakı’nı iktidara getirecek. Bugüne kadar, seçime kısa süre kala seçim kanunlarıyla kendi lehine ama demokrasi aleyhine değişiklik yapan hiçbir iktidar başarılı olamadı, siz de başarılı olamayacaksınız.

Değerli milletvekilleri, bu süreçte nasıl geldik? Kısaca hatırlatmakta yarar görüyorum. Tarih tekrardan ibarettir.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Evet.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Öyle değil mi?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – İbret alırsanız...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yargıyla ilgili 2010 Anayasa değişikliğinde sizi uyardık ama dinlemediniz. O zaman AK PARTİ olarak FETÖ’yle ortaktınız. Bize, FETÖ’yle beraber “Yargı tarafsız ve bağımsız olacak.” dediniz. Referandumdan sonra baktık ki yargıyı FETÖ’ye teslim etmişsiniz, devleti de FETÖ’ye teslim etmişsiniz. Sonra ne oldu? 15 Temmuz darbe girişimi oldu. O gece ben de birçok milletvekili arkadaşımınla beraber Meclisteydim ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinde ilk defa bombalandı; kendi ordusu kılıklı, asker kılıklı kişiler tarafından, teröristler tarafından bombalandı ve bu bombalar hepimizin başına yağdı ama bu yaşananlardan maalesef ders çıkarmadınız. 15 Temmuz darbe girişimini kullanarak sizin “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” bizim “tek adam rejimi” dediğimiz değişiklik için Anayasa değişikliği yapmaya çalıştınız. Bakın, o dönemde Anayasa Komisyonunda 23/12/2016 tarihinde yaptığım konuşmadan birkaç cümle okumak istiyorum: “Bakın, 123 milyar dolar kamunun, 290 milyar dolar özel sektörün borcu var. Bir yıl içinde ödememiz gereken dış borç stoku 160 milyar dolar, cari açıkla beraber 200 milyar dolar gibi bir paraya ihtiyacımız var. Böyle tek adam yönetiminin olduğu bir rejime kimse parasını vermek istemez. Hukuk güvenliğinin olmadığı, adaletin olmadığı bir ülkeye kimse yatırım yapmak istemez, parasını göndermez ve bir daha da Türkiye’ye yabancı sermaye gelmez.” demişim ve “Bu, Türkiye ekonomisini felakete götürecek bir uygulamadır.” demişim değerli arkadaşlar. Yine, 29/12/2016 tarihli oturumda “Tarih tekrardan ibarettir, bakın, 2010’da aynı hatayı yaptınız, kendi kazdığınız kuyuya düştünüz. Yine aynı şey gerçekleşecek, bunu görüyoruz. Bu yaptığınızla yine kendi kazdığınız kuyuya düşeceksiniz ama bunun faturasını çocuklarımız, torunlarımız, hepimiz ödeyeceğiz.” demişim.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkan, biraz sükuneti sağlayabilir miyiz?

OTURUM BAŞKANI ALİ ÖZKAYA – Yönetimde sorun yok, Komisyon gündemine hâkim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Evet, bunun gibi birçok öngöründe bulunmuşuz, dediğimiz gibi de birçok öngörümüz gerçekleşti. Kendi kazdığınız kuyuya düştünüz, AK PARTİ olarak da 2018 yılında Parlamentoda çoğunluğu yitirdiniz ve tek başınıza kanun çıkaramaz hâle geldiniz. 2019’da da Adana, Mersin, Antalya, Ankara gibi en önemli büyükşehir belediyelerini kaybettiniz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ne güzel işte sizin için.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Evet güzel, onu anlatmaya çalışıyorum.

İstanbul Büyükşehir Belediyesini de kaybettiniz ama kaybettiğiniz seçimi masabaşı oyunları ile iptal ettiniz. İstanbullu vatandaşlarımız da size ikinci seçimde sandıkta tarihî fark atarak gereken cevabı verdi.

Yine, tek adam rejimi Türkiye’yi adım adım ekonomik felakete götürdü. Bugün vatandaşlarımız ekonomik krizin etkilerini iliklerine kadar hissediyorlar ve bu hatalarımızın ağır faturasını bugün hepimizin ödediği gibi yarın da çocuklarımız ve torunlarımız ödemeye devam edecekler. Ama hâlâ bunlardan ders çıkarmadınız, şimdi aynı hatayı yapıyorsunuz ve seçim yasası oyunlarıyla iktidarınızı devam ettirmeyi hedeflemiştiniz. Ama yanılıyorsunuz, bakın, evdeki hesap çarşıya uymayacak, tutanlara geçsin diye söylüyorum. 2016’da söylediğim gibi, milletimiz ilk seçimde sizi değiştirecek.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Bizim için üzülm.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Ya, ben Türkiye için üzülüyorum, sizin için üzülüyorum, Türkiye’ye oluyor olanlar.

Değerli milletvekilleri, ben 2018 milletvekili seçimleri öncesinde demokrasiye karşı kurduğunuz kumpası bozmak için İYİ Partiye giden, sizin deyiminizle “kiralık” veya “ödünc” vekillerden birisiyim. Ben 14 arkadaşımızla birlikte yaptıklarımızla gurur duyuyorum çünkü o gün 15 vekil olarak Genel Başkanlarımızın talimatıyla demokrasiye karşı kurduğunuz bu kumpası bozduk. Bugün de...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Hem ağlarım hem giderim.” dediniz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Hayır, ben gülerek gidenlerdenim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ağlayan da var.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) - Ben ağlayan arkadaşlardan... İlk imzayı atan da benim, onu da söyleyeyim size; Sayın Bülent Tezcan burada, ilk imzayı atan da benim.

Bugün de yine bu kanun teklifiyle demokrasiye yine kumpas kurmak istiyorsunuz ama yine tarihten ders almamışsınız, yine yanılıyorsunuz. Bakın demokrasiye karşı kurmaya çalıştınız bu kumpası da önümüzdeki ilk seçimde milletimiz sandıkta bozacak.

Teknik konulara da girmek istemiyorum ama son cümlelerle tamamlayacağım, bir daha da söz istemeyeceğim.

Değerli milletvekilleri, seçimlerin yargı gözetiminde başladığı 1950’lerden günümüze kadar -darbe dönemleri dâhil- ilçe ve il seçim kurulu başkanları en kıdemli hâkimlerden oluşmuştur. Bir iktidar yetmiş yıldır uygulanan bu düzenlemeyi neden değiştirmek ister? Üstelik, son yirmi yıldır da sizin döneminizde de bu şekilde il, ilçe seçim kurulları oluşturulmuştur. Yirmi yıldır bu hükmü değiştirmek aklınıza gelmedi de şimdi niye geldi? En kıdemli hâkimden niye şimdi rahatsızlık duyuyorsunuz? Tecrübesi az olan bir hâkimi niye şimdi atamaya çalışıyorsunuz? Yoksa avukat iken sizin teşkilatlarınızda görev almış, size yakın olan hâkimleri mi il, ilçe seçim kurulu başkanlıklarında görevlendirmek istiyorsunuz? Bunları gerçekleştirdeniz bile aslında yine de seçimi kazanamayacaksınız.

Bir cümle daha sarf edip konuşmamı tamamlayacağım.

Öte yandan, Cumhurbaşkanının yeniden aday olması hâlinde devlet olanaklarını kullanarak seçim kampanyası yürütmesini de sağlayacak düzenleme de son derece yanlış bir düzenlemedir. Vakit varken bundan da vazgeçmenizi öneririm, çünkü devlet imkânlarını da almış olan bir Cumhurbaşkanını biz yine sandıkta yeneceğiz ve son derece üzüleceksiniz.

Saygılarımla.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Saliha Sera Kadıgil Sütü, buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkan, devam mı tamam mı konusunda kararınızı açıklar mısınız?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bitiriyoruz bu gece.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Maddeleri de dâhil mi?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Maddeler de dâhil, evet.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Maddeler dâhil bitiriyoruz bu gece. Şu anda saat iki buçuk. Bu videoları falan yayınlıyoruz ya, insanlar sanıyor ki normal bir Meclis mesaisi yapıyoruz. Öyle değil, bunu bilsin insanlar, onunla başlayalım. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasa Komisyonundayız, saat gecenin iki buçuğu. Siz bu teklifi hazırlamak için iki senedir debeleniyorsunuz, gidiyorsunuz, geliyorsunuz “Öyle olacak, böyle olacak, şöyle yapacağız, böyle yapacağız.” diye iki senedir görüşüyorsunuz. Getirdiniz bunu açıkladınız, biz niye bunu bir gecede bitiriyoruz? Yani nedir, amacımız nedir bunu yaparken? Çok mu hayati şeyler yapıyoruz? Ne bileyim, açıklıkla boğuşan insanların derdine mi bir çare arıyoruz? Milyonlarca genç işsiz, onlar için mi bir şey getirdiniz, onu mu oyluyoruz şu an? Ne yapıyoruz biz? Gecenin iki buçuğunda gerçekten biz ne görüşüyoruz ya? Yani böyle yurt dışına kaçan gençlerle ilgili bir çözüm mü önerdiniz bize? Kendi Nebati Bakanınız çıktı al yanaklarıyla “Türk lirası tarihin en düşük seviyesinde.” dedi, onunla ilgili mi bir şey çalışıyoruz? 50 milletvekili var burada ya. Yani vallahi size demiyorum çünkü umurunuzda olmadığını biliyorum, tavrınızdan anlıyorum, Ali İhsan Yavuz Bey’in yüzünden anlıyorum, verdiğiniz tepkilerden anlıyorum, umurunuzda değil.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Basiretinize hayranım!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Umurunuzda olan şey halkın dertleri değil, insanların açıklıkla mücadele etmesi değil, milletin pazar artıkları için birbirine düşmüş olması değil. Sizin umurunuzda olan tek bir şey var: AKP, MHP eriyen oylarına rağmen nasıl iktidarda kalır? Bunun hesabını iki senedir yaptınız. Bizi de şu anda gecenin iki buçuğunda bu hesabın peşinde çalıştırıyorsunuz çünkü ne dediğimiz umurunuzda değil ya! Hadi beni geçin, benim yaşım kadar sizin kıldeminiz var, İbrahim Kaboğlu orada oturuyor...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Aşk olsun, o çok genç yahu.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – ...yanında Levent Gök var, orada Bülent Tezcan var yani burada birbirinden kıymetli hukukçular var; tek hukukçu, tek avukat siz değilsiniz. Meral Daniş Beştaş orada, Ruştü orada, burada, aha, Baro Başkanı adam ya!

HAYATİ YAZICI (Rize) – Biz öyle bir şey mi dedik?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Umurunuzda değil bizim ne söylediğimiz, bu yüzden bu gece çalıştırıyorsunuz. Geneli üzerine bitireceğiz, maddelerde de konuşacağız, yüzünüze vuracağız, bütün eksiklikleri söyleyeceğiz, yerine ne yapılması gerektiğini anlatacağız. Umurunuzda değil ki getirdiğiniz şeyi parmak hesabıyla geçirip buradan çıkmak istiyorsunuz. Nasıl ki Kamu İhale Kanunu’nu, o çeteleri zengin etmek için 500 kez değiştirdiniz, şimdi de ne zaman başınız sıkışsa seçim yasası değiştirmeye çalışıyorsunuz; bu işin Türkçesi bu, Türkçesini konuşalım, vallahi Türkçesini konuşalım. Yani böyle uzun uzun konuşma hazırladım, bayağı da teknik şeyler anlatmıştım çünkü ben hukuka kıymet veririm, ettiğim yemin önemlidir benim için. Çünkü biz avukatız; hukuk fakültesinden mezun olurken bir yemin ediyoruz, üstüne avukatlık ruhsatı alırken bir yemin ediyoruz, onlar önemli benim için. Bayağı teknik bir konuşma hazırlamıştım -saat üçten beri buradayız, on iki saat oldu- hiçbir şey umurunuzda olmadığı için böyle teknik teknik konuşmanın da hiçbir anlamını ben artık gerçekten göremiyorum. Gerçekten tebrik ediyorum sizi ya! Ya, memleketin bu kadar derdi var, iki buçukta ben bunu konuştuğumuza inanamıyorum. Seçimle ilgili bir teklif konuşuyoruz değil mi Sayın Başkan? İtirazlar geldi buradan. Kimi ilgilendiriyor bu teklif? Siyasi partileri ilgilendiriyor özünde. Nerede

siyasi partiler? Siyasi partiler sadece Mecliste vekili olan insanlardan mı ibaret, grubu olan insanlardan mı ibaret? Seçime girme yeterliliği olan bir sürü parti var, seçim güvenliğini sağlamayı beceremediğiniz için on yıldır kurulmuş bir sürü demokratik kitle örgütü var; nerede onlar, neden davet etmiyorsunuz? Bu Komisyonunda sizin iki senedir konuştuğunuz şeyleri biz bu insanlarla en azından iki gün olsun niye konuşamıyoruz? Gerçekten merak ediyorum ben bunları. Sayın Başkan açıklama yaptı HDP'nin eleştirisi üzerine “Ben zaten gerekli gördüğüm herkesi davet ettim.” dedi. Kim varmış burada? Sayın Başkan'ın ifadesinden okuyayım: İçişleri Bakanlığı varmış, Adalet Bakanlığı varmış, YSK varmış, HSYK varmış; hoş gelmişler. Yani “Siz yakın, biz hukuku size uydururuz.” diyen, her millî suçluyla fotoğrafı çıkan İçişleri Bakanlığı gelecek, seçim yasasıyla ilgili görüş verecek; güzel. “YSK” dediğiniz yer mühürsüz oyları geçerli saydı ya! Mühürsüz oyları geçersiz saymış bir kurumun temsilcileri... Bürokrat arkadaşlarıma değil sözüm elbette, onları atayan saraydaki zatımuhtereme. Ne varmış burada başka? HSYK. Bu arada, bu saydığımız insanların tamamı Recep Tayyip Erdoğan tarafından atanmış iradeler yani sizin buraya davet ettiğiniz insanlar -tekrar ediyorum bürokratlarımız için konuşmuyorum, siyasi iradeler için konuşuyorum- zaten Recep Tayyip Erdoğan'ın atadığı kimseler. E, siz zaten onu yeterince temsil ediyorsunuz, bu arkadaşları gecenin köründe niye burada tutuyoruz?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Onların hiçbirini ora atamıyor, yanlış biliyorsun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Vallahi, Sayın Özel, sizin yeriniz bende ayrı, istediğiniz kadar sataşın, cevap vermem. Sizin sayenizde 13 bin oy farklı olan belediyeyi biz 800 bin oyla aldık; siz ne dersiniz deyin ben size kızmam.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yanlış biliyorsun, doğrusunu söylüyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bir sizin, bir de Ali İhsan Yavuz'un yeri bende ayırdır; devam edin o yüzden.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Siz kimsiniz ya? İşçi Partisi misiniz?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Biz kimiz biliyor musunuz? AKP-MHP bloku dışında kalan ve bu ülke için içi yanan herkesiz Sayın Özel, herkesiz; işte, o yüzden yanılıyorsunuz, tam olarak o yüzden.

Şimdi devam ediyorum. Demokrasıcılık oynuyoruz anladık da yani bir istirhamım var, aklımızla alay etmeyin bizim. Gerçekten, o ayıp oluyor biraz Sayın Başkan.

Teklifin maddelerine geçeceğim, sürem de bitmek üzere.

1'inci maddeye geldik: Baraj yüzde 7. Kimin için? Daha çok siyasi parti girsin içinmiş; “okey”. Yüzde 7 ile yüzde 10 arasında kaç siyasi parti var bu ülkede? Ya, hepimiz siyasetçiyiz değil mi? Bir tane var. Bir tane var, Milliyetçi Hareket Partisi var. Ama bir şey söyleyeyim mi? Ben asli hedefin bu olduğunu düşünmüyorum, asli hedefiniz orada oturuyor. HDP'nin aldığı oyların gereksiz olduğu kanaatindesiniz ve “Barajı düşürsek belki birkaç tane oy eksilir oradan da HDP'nin MHP'den çok oy alması utancına bir son veririz.” diye bir hesap görüyorum ben burada.

2'nci maddesi var teklifinizin. Daha bir seçim geçirdiğiniz, seçmene doğru düzgün anlatamadığınızı 2018'deki seçim kanununun içini boşaltıyorsunuz, ittifak sistemini ortadan kaldırıyorsunuz. Amacınız ne söyleyeyim: Küçük partilerin artık oyları büyük partilere yaramasın istiyorsunuz, “İttifaklar içinde böylece bir kargaşa çıkar da belki ayrışsınlar, bize yarar.” diye düşünüyorsunuz. Yine çok beklersiniz yani çok beklersiniz, gerçekten çok beklersiniz çünkü bence atladığınız çok hayati bir şey var burada: Ya, umurumuzda değil bizim şu anda ya! Ben kendi adıma söyleyeyim, bir dönem daha milletvekili olmuşum, olmamışım, zerre kadar umurumda değil. Mesleğim var benim, avukatım; giderim, paramı kazanırım, ne ihale alırım ne bir şey yapıyorum ne siyaset boyunca dokunulmazlığım kalkınca

yargılanacak bir suç işledim. Benim umurumda değil, sizlerin neden bu kadar umurunuzda? Neden her seçim çıkıp siz bir seçim yasası değiştirmeye çalışıyorsunuz ve gerçekten, hiç mi ar etmiyorsunuz bundan? Samimiyetle ben merak ediyorum bunu ya!

3'üncü maddesi, Mecliste grubu olmayanı seçim yeterliliğinden çıkartıyorsunuz. Yani artık, grubu olan bir parti, seçim yeterliliğine sahip değil ama altı sene kongre yapmamış bir parti seçim yeterliliğine sahip. E, grubu olmasaydı AKP, 2002 seçimlerine giremiyordu; burada da derdiniz bence bu değil, AKP'den kopuşları önlemeye çalışıyorsunuz. Yani saat gecenin iki buçuğu olmuş, artık böyle siyasi, diplomatik falan konuşmakta ben bir anlam görmüyorum.

5'inci, 6'ncı maddesine gelelim. En korkunç madde, en utanç verici madde; her hukukçu için, o hukuk fakültesinden diploma alırken, o avukatlık mesleğini yaparken, yemin ederken, bu yemini eden her hukukçu için utanç verici bir madde. Hâkimlerle oynuyorsunuz ve bize diyorsunuz ki: "Hâkimlere güvenmiyor musunuz? Hâkimlere hakaret ediyorsunuz." Biz değil, siz hakaret ediyorsunuz. Siz bu ülkenin en kıdemli hâkimlerine hakaret ediyorsunuz. Az önce dediniz, birinizin kırk yıl, birinizin kırk beş yıl meslekte itibarı var; o insanların en az sizin kadar var. Ve avukatlık yaptınız mı, ne zaman yaptınız en son, inanın, bilmiyorum, adliye ne zaman gittiniz bilmiyorum. Ben niye buradayım biliyor musunuz ya? Avukatlık yapamadığım için. Çok seviyordum ben mesleğimi ya. Ofise gelen müvekkil "Yargıtayda tanıdık var mı?" diye sormaya başladı bana. Böyle ülke mi olur diye siyasete girmek durumunda kaldım ben. Bilmiyorsunuz böyle olduğunu. Şu anda aramızda biz ne konuşuyoruz biliyor musunuz, seçim sistemlerinde, ilçe seçim kurullarında, il seçim kurullarında? "Kimdenmiş o hâkim?" Açıyoruz, bakıyoruz ve "Oo, AKP ilçe başkanymış bu, yandık, bittik." Önüne düştü çünkü. Bunlar yokmuş gibi davranıyorsunuz, en kıdemli hâkimlerden kurtulmaya çalışıyorsunuz ki yapılan hilelerin önünü kesemesinler, yapılan usulsüzlüklere çıtını çıkaramayacak insanları o torbalardan çekeceksiniz. O kurayı kim çekecek, o da belli değil. Bu konuda size güvenmemizi bekliyorsunuz, gerçekten büyük bir özgüven.

Ve son olarak -uzattım, biliyorum, toparlayacağım ama- 11'inci madde. Yani Recep Tayyip Erdoğan'a benim vergimle bana kara propaganda yapma yetkisi veren, kan donduran o madde. Bunu nasıl yapabilirsiniz Sayın Yazıcı? Feti Ağabey, soruyorum, gerçekten bunu nasıl yapabilirsiniz? Kendi ifadeleriniz, sizler avukatsınız. "Başbakanlık" ifadesini kaldırıyorsunuz, Cumhurbaşkanını oraya koymuyorsunuz. Bu ne demek? Tayyip Erdoğan benim vergimden kestiğiniz parayla, benim ekmek alırken topladığınız vergilerle binecek uçaklarına, gezecek oralarda buralarda, nasıl sarayda sizleri ağırladı, yemekler verdi, benim paramla halka propaganda yapacak ve siz bu seçimden elde edeceğiniz sonuca gerçekten böyle göğsünüzü gere gere -kazanamayacaksınız, ayrı da hadi de ki kazandınız-kazandık diyebilecek misiniz ya? Yani bunları hiç mi değerlendirmiyorsunuz bilmiyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Derler, derler!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hayır, ben günahlarımı almak istemiyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yok, derler ya! Ben alıyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ve şu benim çok dikkatimi çekti: Sabahtan beri burada tartışıyoruz, hangi maddeden bahsetsek bir itirazları var, onlar da iyi hukukçular, bir itiraz ediyorlar, Başkandan da bir itiraz geliyor; bu maddede itiraz edemiyorsunuz. Vücut dilinize bakıyorum, önünüze bakıyorsunuz. Bu maddeyle ilgili doğru düzgün bir şey söyleyemiyorsunuz. Farkındasınız çünkü bunun ne kadar büyük bir haksızlık olduğunun, hepiniz en az benim kadar farkındasınız.

Devam edeyim. Yani devam edecek de bir şey yok, süre de bitti, zaten saat üç, dediğim gibi, ne desek zaten dinlemiyorsunuz. Yani eti, sütü, meyveyi falan geçtim, 3 öğün simit yiyemeyen asgari ücretliyle ilgili bir şey konuşmuyoruz. Efendim, niye ayçiçeği yağını Ukrayna'dan, buğdayı biz Rusya'dan alıyoruz, bunu konuşmuyoruz; bu ülkenin çocukları niye harıl harıl yurt dışına çıkıyor, biz bunu konuşmuyoruz; 2, 3 bin lira aylıkla hayatta kalmaya çalışan emekliler var, biz bunu konuşmuyoruz ama seçim zamanı geldiğinde sofrasından, cebinden, çoluğunun çocuğunun geleceğinden çalıp sadakaya mahkûm ettiğiniz milyonlarca insanı yine din diye, Allah diye, kitap diye, millet diye bayrak diye uyuturuz sanıyorsunuz; uyutamadığınızda da oyuna seçim mühendisliğiyle müdahale etmeye çalışıyorsunuz. Gerçekten ben bunu utanç verici buluyorum. Öyle bir patırtı kopartırız ki insanlar yaygaramızdan boş midesinin gürültüsünü duyamaz olur sanıyorsunuz. Bence tam da burada yanılıyorsunuz. Çünkü ne yaparsanız yapın bu iş bitti arkadaşlar. Yani gerçekten, AKP iktidarı bir çekirge sürüsü gibi geçti bu ülkenin üzerinden. O yüzden ister şimdi 40 takla atın ister 40 kez seçim yasasını...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kadıgil, temiz bir dil...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Temiz bir dil istiyorsanız doğru düzgün bir mesai saati düzenleyeceksiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ama lütfen...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Gecenin iki buçuğunda bu kadar oluyor, temiz bir dil bu kadar oluyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kadıgil, bakın...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yani siz yapıyorsunuz bunu, biz değil.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Size yakışıyor, yakışıyor! Çok yakışıyor size!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Vallahi, bence de yakışıyor.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Çok yakışıyor size!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Gerçekten bence de yakışıyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Son cümleliz...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Çünkü birinin sizin yüzünüze bu üslupla gerçekleri anlatması gerekiyor. Çok farkındayım, o yüzden benden hiç hazzetmediğinizde de...

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Üslubu lisan aynıyla insan diyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bir kere de Türkçe konuşsanız keşke ya, bir kere de Türkçe konuşsanız keşke ya.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Türkçe bu. Kendinize bu kadar yabancısınız, kendinize bu kadar yabancısınız!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ya, ülkeyi mahvettiniz, hâlâ burada bana iki buçukta seçim yasası tartıştırıyorsunuz.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Üslubu lisan aynıyla insan.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bana üslup dersi verecek son insansınız gerçekten.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Hadi oradan!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Önce gidip o Tayyip Erdoğan'a, "Ananı da al git." diyen Tayyip Erdoğan'a vereceksiniz dersi.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Hadi oradan, hadi! Edepsizlik yapma.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Edepsizlik yapan sensin.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Hadi oradan, hadi!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sen bana “Edepsiz.” diyemezsin, haddini bil!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, bu nasıl olay ya? Bir kadına nasıl “Edepsiz.” diyor bu? Ayıptır ya!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Haddini bil!

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Saygılı ol!

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Saygılı olmamı istiyorsan, sen önce saygıdeğer bir insan olmayı bileceksin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yalnız, lütfen, sakın...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sen kimsin, benimle böyle konuşuyorsun!

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Sen kimsin bana hakaret ediyorsun ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ben sana etmiyorum, sen bana ediyorsun, sensin saygısızlık yapan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, lütfen...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, bu nedir? Bu nedir, bu?

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Seni temiz bir dille konuşmaya davet ettim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ben de seni doğru düzgün bir Meclis çalışması yapmaya davet ettim...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, lütfen...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – ...ben de seni bu ülkenin dertlerini konuşmaya davet ediyorum.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Bir kadınla böyle konuşamaz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sen bir kadınla nasıl böyle konuşursun? (Gürültüler)

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – “Edepsiz”miş, sensin edepsiz!

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Sayın Başkan, böyle bir usul yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, Sayın Antmen, Alpay Bey, lütfen...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Böyle bir saatte bunu yaparsanız böyle bir gerginlik olur, insanca bir çalışma saati ayarlayın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri...

(Gürültüler)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkan, özür dilemesi lazım, özür.

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Yarın sabah 09’00’da başlayın. Niye sabaha kadar?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hiç!

ALPAY ANTMEN (Mersin) – Neden? Nereden emir aldınız?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sanıyorsunuz ki konuşmayacağız, tartışmayacağız ya!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ya, bu ne biçim söz ya? Ne biçim söz o? Ne demek o? Ne demek “emir” Ya, kimden emir alacağız, kimden emir alacağız? Ayıp bir şey ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Çok mu acil ya?

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bu çalışma yöntemi insani mi? İnsani mi bu çalışma yöntemi?

RAFET ZEYBEK (Antalya) – Böyle bir usul yok Sayın Başkan, milletvekili konuşacak, derdini anlatacak.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Hakaret edemezsin bize.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hakaret etmiyorum ben. hakaret etmiyorum ben; yalan söylüyorsunuz!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yahu, ediyorsun, ediyorsun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Hakaret etmiyorum ben; yalan söylüyorsunuz!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hakareti sen ettin, “Edepsiz.” dedin bir kadına.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Senin hakaretlerine cevap vermeyeceğim.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bir kadına “Edepsiz” dedin sen, “Edepsiz.”

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hakaret eden sizsiniz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yüreğin varsa cevap ver bana. Sen bana “Edepsiz.” dedin, hakareti sen ediyorsun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Ya, canlı yayın yapınca... Orada artistlik yapma ya; canlı yayın yapıyorsun, oradan konuşuyorsun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yakışıyor mu size bir kadına “Edepsiz.” demek.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yayın yapmıyorum, video çekiyorum ki ne işler karıştırdığınızı halk görsün.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Mustafa Tuncer’e söz veriyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ayrıca, bu yayını yapmak zorunda kalan ben değilim; bunu şuradan siz yayınlamak zorundasınız. Yangından mal mı kaçırıyorsunuz, yasama mı yapıyorsunuz ya?

(Gürültüler)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hiçbir kadına “Edepsiz.” denilmez, öğrenin bunu. Yanınızda bir kadın milletvekili oturuyor, ayıptır!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 02.42

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 02.48****BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)****BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)****SÖZCÜ: Emine ZEYBEK (Kocaeli)****KÂTİP: Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)**

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Milletvekilleri, toplantıyı açıyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Lütfen arkadaşlar...

Sayın Mustafa Tuncer Bey, buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Başkanım, bir sessizliğe davet eder misiniz?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – İsmail Bey, lütfen.

Buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, sevgili milletvekilleri; kanun teklifiyle ilgili benim de birkaç söyleyeceğim var. Rahmetli Profesör Doktor Burhan Kuzu benim anayasa hukukunda pratik hocamdı. Onun şöyle bir sözü vardı, “Bir kanun teklifi ya da tasarısı eğer milletin yararına değilse savunmayın.” derdi bize. Yaşasaydı kendisi de bunu aynen söylerdi, ki 2018’de kabul edilen, seçimde tek adamlığa gelen iktidarı eleştirdiği gibi bunu da eleştirirdi.

Bu teklifin öncelikle millet için ne getirdiğine bakmak gerekiyor. Şöyle bir bütün maddeleri gerekçesiyle birlikte incelediğinizde de millet yararına hiçbir şey yok. Var olan tek şey var, o da Sayın Cumhurbaşkanının koltuğunu nasıl koruma kanunu teklifidir bu ama şundan emin olun: Yolcudur Abbas, bağlasanız durmaz teklifidir bu; başka bir teklif değildir. Mesela, diyorsunuz ki: “Barajı yüzde 7’ye düşüreceğiz.” Ya, ben bunu anlamıyorum; ittifakları kurdunuz, o zaman karşı çıktık. Şimdi, diyorsunuz ki: “İttifaklarda yüzde 10’u yüzde 7’ye düşürüyoruz.” İttifak varsa niye baraj var? Niye temsilde adaleti sağlamıyorsunuz da bir sınırlamaya gidiyorsunuz? Madem, ittifak var bu ülkede, ittifakları meşru kabul ediyorsunuz, devam ettirme niyetiniz var, o zaman ittifaklarla ilgili barajı niye 7’yle sınırlıyorsunuz? Sıfırlayın ya; “İttifak var.” diyorsanız baraj da olmasın. Bu işin özeti, budur yani başka bir açıklaması yoktur.

Mesela, bir hukukçu olarak benim aklıma uymayan konulardan biri de “TBMM’de grubu bulunan partiler seçime katılabilir.” hükmünü niye kaldırılıyorsunuz? Niçin kaldırılıyorsunuz? Sevgili kanun teklifi sahipleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesini niye sınırlıyorsunuz, yetkilerini niye daraltıyorsunuz, siz yasama yetkisine karşı mısınız, yasama yetkisinin sınırlarını daraltmaya karşı değil misiniz?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Karşı da yayınlıyorsunuz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sayın Başkanım, size çevireyim. Hayati Başkan, hiç sorun yok, hiç sorun yok. Ben hukukçuyum, sonra siyasetçiyim ama cidden bunu sormak istiyorum yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyesi olan yasama...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Yayınlıyor.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Habere neye de ihtiyacım yok Feti Başkan; cidden yok, beni bilen bilir, sizi de bilen bilir.

Kanun tasarısının kaldırıldığı sadece teklifin kabul edildiği bir sistemde bir yasama organı üyesi, TBMM'nin yetkisini niye kısıtlar ya? Ki herkes söylemiştir ama ben yine söyleyeyim; Yüksek Seçim Kurulunun 2 Ağustos 2002'deki 411 sayılı Kararı'yla Adalet ve Kalkınma Partisi seçime girmiştir. Nedir bu? Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu olan partiler içinde olduğunuz için yani Seçim Kanunu'nun birinci hükmüne YSK'nin o kararının birinci hükmüne ilişkin değil, ikinci hükmüne uyduğunuz için. Şimdi, kendinizi niye inkâr ediyorsunuz? Yani sadece 2018'de Cumhuriyet Halk Partisi 15 milletvekilini İYİ Partiye verdiği için, siz 400 milletvekiline sahip olmadığımız için intikam almaya mı çalışıyorsunuz? Sanmıyorum, hukukçusunuz, cidden hukukçuluğunuzla ilgili de hiçbir şüphem yok, bilginizle ilgili, tecrübenizle ilgili de hiçbir şüphem yok; tanıyorum, biliyorum ama bir hukukçunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin sahip olduğu bir yetkiyi sınırlamak üzere bir kanun teklifi vermesini de kabul etmiyorum. Siz de kabul etmiyorsunuz, vicdanınız bunu kabul etmiyor. Sayın Ali İhsan Vekilim, etmiyor; gülüyorsunuz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – O hep gülüyor.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ağlasın mı adam?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Cidden.

Yani olur mu böyle bir şey? Bir hukukçu olarak yani yirmi yedi yıllık bir hukukçu olarak size soruyorum: Yasama organını bir yasama organının üyesi niye sınırlamaya çalışıyor? Bunun açıklaması yok, inşallah da açıklarsınız.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Kanun yapma yetkisi mi veriyoruz biz bununla?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yani kanun teklifinden başka bir hak var mı kanun yapmada Sayın Recep Vekilim, var mı?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bu, yasama yetkisi değil ki ya.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Nedir? Yasama yetkisi.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Değil.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Çünkü siz kanun teklifine yasama yetkisi değil diyorsanız, benim size söyleyecek sözüm yok.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Ama seçime katılma yeterliliği...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kararnamelere alışmışlar.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Siz hâlen yasama organının ne olduğunu öğrenememişsiniz. Önce rahmetli Burhan Kuzu'nun en azından açın da Anayasa Hukuku Pratiği kitabını bir okuyun ya, başka bir şey söyleyemiyorum ben size.

Şimdi, “birinci sınıf hâkim” tabirini getiriyorsunuz. Yani birinci sınıfa ayrılmıştınız sevgili hâkimim, yani kıdemli hâkimlere ne oldu? Şimdi, ben size sormak istiyorum yani üçünüz de benden yaşça büyüsünüz. Hâkim olsaydınız, yargıç olsaydınız şu an birinci sınıf mı olacaktınız, bulunduğunuz yerde en kıdemli mi olacaktınız?

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ben emekli olurdum, beş sene önce emekli olurdum.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hayır, siz gençsiniz Feti Başkanım, öyle “Emekli olurdum.” diye bir şey yok. Üçünüz de bulunduğunuz yerde en kıdemli hâkim olurdunuz. Peki, kabul eder miydiniz altınızdaki birinci sınıfın bu işe girmesini? Etmezsiniz, değil mi?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Niye etmesin?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Bakın, hukukta her şey kanunla yazılmaz, her şey metne tabi değildir, doğal hukuk vardır ya, olması gereken hukuk vardır. Ya, siz bunlara karşı çıkıyorsunuz, hukuku mahvediyorsunuz ya, sadece kanun, kanun, kanun. Yazalım çözelim, yazalım çözelim, hayır arkadaşlar, yazıp çözemezsiniz. Hukukun evrensel kuralları vardır, doğal hukuku unutmayın, doğal hukuku uygulayın gözünüzü seveyim ya, bunları yapmıyorsunuz ya. Bu gece, gece de değil bu sabah yatağa yattığınızda cidden rahat olabilecek misiniz? Olmayacaksınız ya, olmayacaksınız ya.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) - Emin olma.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Turan Vekilim, ben iktidarın milletvekili olayım, bu teklife imza atanlardan biri olayım...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bizde böyle bir teklif olmaz ki.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Olma şansım yok, bunlar da olmayacak. Olmaz, insan olanın vicdanı vardır, vicdanı olan da hukuka saygı duyar. Kanunu belki kabul etmeyip ben aksine dava açıyorum, şunu yapıyorum diyebilir ama...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Ben insanım kardeşim ya.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Bir hukuk vardır ya, hukukun gereği vardır. Sizler benden tecrübelisiniz...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bırak şimdi tecrübeyi “İnsan olan imzalamaz.” dedin.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – ...üstatlarımsınız Feti Başkanım, benden çok iyi biliyorsunuz. İnanın vicdanen siz de rahat değilsiniz

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sen söylediğini anlamıyorsun herhâlde ya da duymuyorsun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Gerçekten ben söylediğimi çok iyi biliyorum, çok iyi anlıyorum.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “İnsan olan, imzalamaz.” diyorsun güzel kardeşim, ayıp değil mi?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Genel bir tabir.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – İmzalamaz tabii ya, ben olsam imzalamam dedim.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Biz insan değil miyiz?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hayır, ben olsam imzalamam dedim, sizi suçlamadım, öyle bir ithamım hayatta yok. Yani polemik çıkartmayla ilgili de bir şey olmasın, öyle bir şey mümkün değil. Ben imzalamam ya böyle bir şeyi, mümkünü var mı ya?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Vicdani esasla söylüyor ama yani gayet normal.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yani hukukçu olacaksın, hukuka karşı bir neşter vurulacak, hukuka karşı bir hançer saplayacaklar, bir hukukçu olarak ben onu imzalamam. Bu benim görüşüm, o da sizin görüşünüz, ona bir şey diyemem. Ama ben şunu özellikle tekrar yineleyerek soruyorum: En kıdemli hâkim, en kıdemli yargıç olsaydınız ne düşünürdünüz ya? Gözünüzü kapatın, bir üç saniye düşünün, ne düşünürdünüz?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kuraya girerdiler.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Tabii, kuraya girerler. Ya, şimdi kura sistemi, o kadar kötü bir sistem ki hukukçuları yarıştırmaktır, hukukçuları yarıştırmaktır. Ya, arkadaşlar, hukukçuları yarıştıırıyorsanız kararlarıyla yarıştırın. Hukukçuları yarıştıırıyorsanız...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tuncer, toparlayalım lütfen, süreniz...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Oradan geliyor da siz onun farkında değilsiniz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Başkanım, daha dükkânı açmadıydık ki siz hemen kapatın diyorsunuz. Yani hukukçuları yarıştıırıyorsanız üst mahkemeden aldıkları puanla yarıştırın dedim ama siz...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Birinci sınıfa ayrılma oradan geliyor.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – ...Hayati Başkanım, siz neyle yarıştıırıyorsunuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yarış bile yok.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Tabii, tabii, o yarışa geleceğim.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Birinci sınıfa ayrılmanın unsurları var.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hayati Başkanım, siz neyle yarıştıırıyorsunuz? Kura çekeceğiz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ehliyet ve liyakat.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ya, gözünüzü seveyim, bakın, buradaki milletvekillerinin çoğunluğu hukukçu, hukukçu yarıştırılmaz. Sağlıkçının yarıştırılmadığı gibi hukukçu da yarıştırılmaz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Burada yarış yok.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Kura varsa yarış var. O zaman şu vardır...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Yok, yarış olmaz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – “Sevgili ‘x’ hâkim kuraya girme.” diye telkin olur, telkin vardır. Yarışma yoksa telkin vardır.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Öyle bir şey yok, “Kuraya girme.” diye bir şey yok.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sevgili Başkanım, toparlıyorum, çok kısa birkaç şey var.

Cumhurbaşkanı seçim yasaklarıyla ilgili “Başbakan” ibaresi kaldırılıyor. Bunu ben bütün Komisyon üyelerine; hukukçu olur olmaz, Komisyon üyesi olur olmaz çok ilgilendirmiyor... “Başbakan” ibaresini kaldırıp da oraya “Cumhurbaşkanı” ibaresini koymamak eğer sizin vicdanınıza sığıyorsa, bunu kabul ediyorsanız; seçimde Cumhurbaşkanının bütün imkânlarıyla, devletin her şeyiyle, uçaklarıyla, gemileriyle, yatlarıyla, katlarıyla, parasıyla seçimde bunu kullanmasını vicdanınız kabul ediyorsa benim diyecek sözüm yok, sizi Allah’a havale ediyorum.

Şimdi, muhtarlarla ilgili bir şey diyeceğim. Ben muhtar çocuğu...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tuncer, on bir dakika oldu konuşmaya başlayalı.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Vallahi, ben muhtar çocuğuyum, iki dakika daha müsaade edeceksiniz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bir de benim hemşehrimsin bak, bana yardımcı olacaksın ama olmuyorsun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Başkanım, babam 2 dönem muhtarlık yaptı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ya, muhtarlar Türkiye’nin yarayan kanası, bunu hepimiz biliyoruz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – “Yarayan kanası” mı?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – “Kanayan yarası” diyelim, “yarayan kanası” değil de.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yani seçim usulü... Ya, muhtarların seçim usulü gerçekten de ülkenin kanayan bir yarası, bunda sıkıntı yok. Ama şimdi, siz devleti bir tarafa bırakıp da aday olmuş, muhtarlığı kazanmış birisine tutup da “Sen, bir ay içinde yeterlilik sahibi misin değil misin; kendin ispat et.” diye bir şey olmaz. Yani o zaman o muhtar bir ay içinde seçime yeterlilik hakkını kazandıktan sonra gelip de devlete der ki: “Ben hakkımı kazandım, seni de tanımıyorum.” Ne yapacaksınız?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Mazbata vermiyorlar.

ALİ ÖZKAYA (Afonkarahisar) – Suç işlerse görevden alırsınız.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hayır, yani şimdi, devlet olarak siz görevinizi yapmıyorsunuz. Evet, arkadaşlar burada onu diyor yani bir ay muhtarlığı kazanan kişi muhtarlık yapıp yapamayacağını kendisi ispatlasın.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yapamayacağını değil, seçilme yeterliliği olduğunu ispat edecek.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ondan sonra milletvekillerinden de ispat isteyecekler.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – E, Recep Vekilim, o ne demek oluyor gözünü seveyim? Hayır, ne demek oluyor?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sonra milletvekillerinden de isteyebilirler.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Muhtarlığı kazandı. Ben diyorum ki...

ALİ ÖZKAYA (Afonkarahisar) – Aday olmadan seçebilirler onu.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Mesela siz aday olmadan seçilebilirsiniz, biri oy verirse seçilirsiniz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Recep Vekilim, ben muhtarların nasıl aday olacağını, nasıl kazanacağını hepsini iyi biliyorum. Sabah kalkıp aday olabilirsin, seçim sabahı kalkıp Isparta’da “Ben şu mahallenin adayıyım.” diyebilirsin, bunda sıkıntı yok.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Aday olmasan bile aday gösterebilirler.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ama bak, Isparta’da o mahallenin muhtarlığını kazandıktan sonra sana diyor ki burası...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tamam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Recep Bey, karşılıklı konuşmayalım.

Üstat beş dakika doldu.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Muhtar olup olamayacağını sen ispatla diyor.

HAYATİ YAZICI (Rize) – “Evrak getir.” diyor ya!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devletin elinde bütün evraklar var.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ya, bu devletin kolluk kuvvetleri niye ispatlamıyor? İlçe seçim kurulu niye ispatlamıyor? İl seçim kurulu niye ispatlamıyor da muhtara görev veriyor?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hayır, bu evrakları devlet vermiyor mu, kim veriyor?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yani bu da yanlıştır. Muhtarlarla ilgili bir şey yapacaksınız Hayati Başkanım, ayrı bir teklif verin, muhtarların seçimiyle ilgili ciddi anlamda bir düzenlemeye ihtiyaç vardır, gerçekten ihtiyaç vardır.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Doğru.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sadece burada bir maddeyle bunu düzenlemek doğru değildir, yetersizdir. Muhtarlık seçimiyle ilgili ülkemizde ciddi problemler vardır. Bununla ilgili Komisyon olarak bir çalışma yapıp ayrıca güzel, daha verimli bir teklif verilebilir.

Bu bağlamda da Sayın Başkanım, sevgili hemşehrim teşekkür ediyorum; kendinize iyi bakın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sağ olasınız, çok teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devlet kendi verdiği evrakları bir daha istiyor.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Devlet diyor ki: “Devlet, devletliğini yapmasın, siz kendiniz yapın.”

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – “Benden evrak aldın, o zaman onu bana getir.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Feridun Bahşi Bey, sözü size veriyorum.

Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Evet, teşekkür ederim.

Şimdi, on iki saattir buradayız ve görüşmelere devam ediyoruz.

Şimdi, konuşmalara başlandığı andan itibaren zaman zaman İYİ Partinin 15 milletvekiliyle seçime girdiği, efendime söyleyeyim, Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçime girebileceği yönünde açıklama yapıldığına dair sözler sarf edildi. Ben buna bir açıklık getirmek için söz aldım.

Şimdi, İYİ Parti 25 Ekim 2017 tarihinde kuruldu, 10/12/2017 tarihinde de kurultayını yaptı, 21 Aralık 2017 tarihinde de teşkilatlanmasını bitirdi. Teşkilatlanma bilindiği gibi dernekler mevzuatına tabidir. Teşkilatlanma nedir? Teşkilatlanma yönetim kurullarının emniyet dernekler masasına bildirilmesiyle oluşturulmuş olur. Şimdi, daha önce, hem partinin avukatıydım hem Sayın Genel Başkanın avukatıydım o dönemde. Biz de 21 Aralık itibarıyla Türkiye’nin 41 ilinde ve her ilin üçte 1 ilçesinde teşkilatlanmayı sağlamıştık yani yönetim kurullarımızı dernekler masasına bildirmiştik. Bunun üzerine parti Hukuk İşleri Başkanlığı Yüksek Seçim Kuruluna müracaat ederek dedi ki: “İYİ Parti seçime girme yeterliliğine sahip mi, değil mi?” Hâlbuki bunun daha önceden başta Emine Ülker Tarhan’ın kurduğu Anadolu Partisi olmak üzere birçok örneği vardı ki teşkilatlanmaları dernekler masasına bildirimle beraber kabul edip seçime girmesine müsaade etmişti. Şimdi, böyle, bu şekilde bir müracaat yapınca Yüksek Seçim Kurulu da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı siyasi partiler masasına bir müzekkere yazarak İYİ Partinin seçime girme yeterliliğine sahip olup olmadığını sordu. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Yüksek Seçim Kuruluna verdiği cevapta İYİ Partinin seçime girme yeterliliğine sahip olduğunu bildirdi ancak bize cevap verirken Yüksek Seçim Kurulu dedi ki: “Siz, ilçe teşkilatlarını kurduğunuzu söylemişseniz de ilçe teşkilatlarının kuruluşunun kabul edilebilmesi için kongrelerini yapmış olma şartı vardır.” Yüksek Seçim Kurulu tarihinde ilk defa bizi, bizim seçime girmemizi engellemek amacıyla kongre şartı getirdi. Daha sonra Cumhuriyet Halk Partisiyle yapılan görüşmelerde 15 milletvekili grup kurulması amacıyla bizim partimize gelince bize verdiği cevabın aksine, İYİ Partinin seçime girebileceğine, yeterliliğinin bulunduğu dair bir açıklama yaptı Yüksek Seçim Kurulu yani Yüksek Seçim Kurulu siyasallaşmış bir kurum. Daha önce 2017 referandumunda yasanın açık hükmüne, AK PARTİ döneminde düzenlenen mühürsüz oyların geçersiz olacağına dair açık hükmüne rağmen mühürsüz oyları geçerli sayması gibi, bizim de seçime girmemizi engellemek amaçlı bize böyle bir yazılı cevap vermişti.

Ben sadece bunu açıklamak için söz aldım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Ali İhsan Yavuz Bey, sözü size veriyorum, buyurun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım; evet, hiçbir şey olmadıysa bile bir şey oldu, bana da sıra geldi.

Aslında, o kadar çok sataşma var ki her sataşmayı varsayarak söz hakkımı kullanacak olursam Sayın Başkanım, herhâlde bir yirmi dakika bana hak tanımanız gerekiyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yedi dakikada toparlayalım Sayın Yavuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Peki, dikkat edeceğim ben de yedi dakikada bitirmek için. Duruma göre o sataşma hakkını da kullanmak istiyorum açıkçası.

Şimdi, arkadaşlar, çok tekrara düşmeyeceğim, o yedi dakikalık imkânı da kullanmak niyetinde değilim ama elimden geldiği kadar, biraz daha belli noktaların iyi anlaşılmasına katkı sağlamak üzere bir kısım açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Özellikle Mustafa Tuncer Milletvekilimiz “insan olan” diye başladı, sonra “vicdanı olan” diye devam etti yani “İnsan olan buna imza atmaz.” Sonra da “Hani ben ‘vicdanı olan...’”

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Oradaki amacımı da bilmen gerek yani.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Tamam, öyle anlayalım.

Ben de diyorum ki insafılı olan, vicdanlı olan, topyekûn en azından, en azından topyekûn buna böyle karşı çıkmaz. En azından insafılı ve vicdanı olan hiç kimse “Millet yararına burada ne var?” demez. Neden? Şimdi birkaç tane örnek vereyim ben size; bu, millet yararına mı, değil mi konuşalım. Mesela 2019 seçimlerinde tam 500 bin kişi ortalama her seçimde havuza düşüyor ve seçmen olamıyor. Şimdi, bu 500 bin kişiye seçmen hakkını yeniden vermek ve hiç kimsenin seçmen hakkını yok etmeme anlamında o imkânı ortaya koymak milletin yararına bir şey değil midir?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Onu yalnız getirseydiniz ya.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – O zaman bunların da hakkını verin.

Devam ediyorum. Geçen seçimlerde –tam sayı vermek istiyorum size- bir yerden bir yere naklolurken ya itiraz edildiği için ya da şüpheli görüldüğünden dolayı vesaire resen YSK karar vererek usulsüz olduğu tespit edilmesi sebebiyle dondurulan seçmen sayısı 88.916. Biz şimdi diyoruz ki hiç kimse seçmen kaydı, usulsüz seçmen nakli sebebiyle dondurulan hiç kimsenin seçmen hakkı ortadan kalkmasın. Sizce bu, milletin yararına bir şey değil mi?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ölüleri de mezarından kaldırmıyorsanız sıkıntı yok.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Şimdi, biz diyoruz ki... Mesela İstanbul’dan örnek vereyim, az sonra bir iki örnek daha vermek istiyorum, tartışma çok açılmasın diye dikkatli vereceğim örnekleri, İstanbul’dan örnek vereyim: Ortalama her ay İstanbul’dan başka illere giden seçmen sayısı 20-25 bindir. Yahu, bir ay 135-136 bine çıkıyorsa bu önemsiz bir şey midir sizin gözünüzde?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ordu’ya yığdığınız ne oldu 2014 seçimlerinde?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Dikkat edelim, ben o tarihten bahsetmiyorum Sayın Başkanım, Sayın Milletvekilim. Ben o tarihten bahsetmiyorum.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Değerli Başkan, “Ordu” demiyorum.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bir dakika Mustafa Bey...

Bak, Başkanım, eğer bunlar olursa her biri için bir beş dakika ilave etmeni istiyorum çünkü burada en az 15 kez adım telaffuz edildi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Doğru.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bak, “Doğru.” diyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz de o kadar ünlü olmasaydınız.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Teşekkür ederim.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Vallahi o sözlere ben olsaydım katlanırdım.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Eyvallah. Katlandım, hiç gocunduğumu gördünüz mü? Tamam, çok güzel, hiç problem yok, sözüme de öyle başladım. “No problem.”

Şimdi, biz orada ne diyoruz mesela? Bu milletin hayrına mı, değil mi, sizin insafınıza bırakıyoruz. Biz diyoruz ki orada...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Kıymetli Başkanım, İstanbul’dan gidenlerin çoğu -aralıkta gidip de ocakta- İller Bankasından daha fazla para almak için değil mi? Bunu keşke düzenleseniz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, yeter ama! Ya kardeşim, ya Mustafa Bey...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tuncer, gecenin bu saatinde, lütfen...

Değerli arkadaşlar, hatibin sözünü kesmeyelim.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya Mustafa Bey, dönerim o sizin sözlerinize tekrar, ben de sizin konuştuğunuz gibi ağır konuşurum, bu akşama yakışmaz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ben ağır konuşmadım. Rica ederim...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ama “insan olan”la başladın ya, üstüne kitap yazılır, burada bir sürü hakaret ifadeleri ağzımızdan çıkar ama buranın mehabetine bir halel getirmek istemiyorum.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hayır, rahmetli Burhan Kuzu’dan bahsettim ben.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Onun için sabret, ben de muradımı, maksadımı ifade etmeye çalışayım. Sabret. Biz nasıl sabrettiyssek, bizim gülümsememize bile tahammül edemedin ama şimdi oradan durmadan benim sözümü kesiyorsun. Bu nasıl insaf yani?

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Söz kesmiyorum, destek veriyorum. Vallahi destek veriyorum.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Müsaade eder misin. Yok, müsaade edersen devam edeceğim, etmezsen Sayın Başkan, bir şekilde benim konuşma ortamımı uygun hâle getirsin.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sevgili Başkanım, bilgi paylaşmayınca bilgi değildir.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Devam ediyorum.

Mahalli idareler seçimlerinde seçmen güncellemeleri, bir yıl önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemi yapılsın dedik. Siz diyorsunuz ki: “Altı ay olsa.” Olsun. O da düşünülebilir. Ama muradımız ne? Ya, bakın, aslında sizin bizi takdir etmeniz lazım. Normal zamanlarda Hocam, beyan yetiyor. Bakın, siz de muhtarip olmuşsunuz ara ara. Beyan yetiyor. Diyoruz ki beyan yetmesin. Yüksek Seçim Kurulu, ilçe seçim kurulları bir makbuz istesin, bir kira kontratı istesin. Ya, biz buradan neresinde yanlış yapmışız bunun?

Mustafa Bey, cevap verme. Yeter ama ya! Yani vücut dilinden cevap vereceğini anladım; lütfen, cevap verme.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Ha böyle dönüyorum o zaman.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Şimdi, o kadar çok şey var ki... Ya, uzatsam olmayacak, uzatmasam o da olmuyor ama öyle yanlış şeyler telaffuz edildi ki burada... Başkanım, az uzarsa müsaade et. Bakın, “yedi dakika” “hemşehrim” dedin, orada hemen üstüne koydun. Biz de aynı partiliyiz, “Aynı partiliyiz.” de, bizim de biraz bu konuşma süremizi uzat.

Devam ediyorum. Şimdi, bakın, o kadar yanlış şeyler var ki burada.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Başkan, aynı partiliye müsamaha geçilmez ama hemşehrililik ayrı.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Mesela... Saliha Sera Hanım olsaydı iyi olurdu ama çıktı. Birkaç noktaya, o ve başka arkadaşlara cevap vermek istiyorum. “Mühürsüz oylar” dedi mesela ya da dedi ki “Ya, burada sadece grubu bulunan partiler mi burada bulunacak?” Ya, Sera Hanım’ın grubu mu var burada? Yani kendi söylüyor.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – “Seçime girme hakkı olmayanları bile davet edelim.” dedi.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, geçelim. Bakın, onu demedi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ama onu kastetti.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, Sayın Başkanım, kastetti değil ya, etmeyin ya.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Siz devam edin, buyurun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Yani bakın, sizin yüzünüzden konuşmamı 3-4 kat daha fazla hâle getireceğim.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Vallaha sustum.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, tebrik ediyorum.

Sera Hanım dedi ki: “Ya, bu seçim kanunlarını konuşurken niye burada daha fazla parti yok? Sadece grubu bulunan partiler var.” Hocam, böyle dedi, niye itiraz ediyorsunuz?

MURAT EMİR (Ankara) – “Sadece milletvekili olan” dedi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Milletvekili olan partiler.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Devam ediyorum.

Hâlbuki Mecliste şu anda 14 parti temsil ediliyor, 14 parti Mecliste temsil ediliyor.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Komisyona giremiyor ki.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Niye giremiyor ya? Milletvekili olan buraya geliyor. Ben de bu Komisyonun üyesi değilim. Ne alakası var Hocam? Etmeyin, eylemeyin. Yani sanki bizde hakikaten bu işlerin çok dışından geliyoruz. 14 parti burada temsil ediliyor. Dolayısıyla 14 milletvekili 14 partide var. 14 parti burada temsil edilebilir, gelip buraya katkı sunabilirdi. Dolayısıyla böyle değil bu işler. Biraz insaflı ve vicdanlı olacağız.

Mühürlü oylar...

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Siz diyorsunuz ki “Önümüzdeki dönem daha fazla olacak.”

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Nasıl?

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Bu teklifle “Önümüzdeki dönem daha fazla olacak.” diyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Onu millet belirler, ben bilmem.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Siz diyorsunuz, amacımız bu ama. Gerekçede o yazıyor.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bak, bizim amacımız ne biliyor musun? Erkan Bey, bizim amacımız daha hakkaniyete uygun bir sistem kurgulayalım, milletin oyu boşa gitmesin, seçmen hakkı kaybedilmesin, hiçbir seçmen dondurulmasın, havuza düşerek... Hatta Kemal Kılıçdaroğlu Bey de aynı şeyi yaşadı, değil mi? Kemal Kılıçdaroğlu da seçmen olamadı. Biz Kemal Kılıçdaroğlu’nu da kurtarmış oluyoruz. Niye o kadar itiraz ediyorsunuz yani?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Nereden kurtardınız, anlayamadım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya, FETÖ’cü polisleri görevlendirdiniz, götürdünüz, orada sandıktan düşürdünüz. Ya, söyletmeyin, o zaman iyiydi ilişkileriniz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Dolayısıyla, diyoruz ki ne Kemal Kılıçdaroğlu ne de o 500 bin kişi ne de o 90 bin dondurulan kişi ne de Mahmut Tanal Bey’in dediği 18 yaşına girdiği için seçmen olamayacak noktasındaki eleştirisi söz konusu olmayacak. Biz bütün seçmenlerin seçmen hakkının yitirilmediği bir sistem kurguluyoruz. Ne var bunda? Neresi bunun milletin aleyhine? Nasıl diyebiliriz ki biz milletin yararına bir şey yok?

Neyse, ben çok daha fazla uzatmak istemiyorum. Ne yaptıysak biz...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kanunun ana fikri bu muydu?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Uzatayım.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bu kanunun ana fikri bu mu size göre?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Arkamdan konuşmayın, geldim Yavuz Bey.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Başkanım...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – En az eleştirilenlere cevap veriyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Tamam, talep var, devam edelim, çok güzel.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – En az eleştirilenlere cevap verin ki cevap vermiş olmayın.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Peki, tamam, talep var, ben hepsini not aldım. Talep var, devam etmek istiyorum.

Hoş geldiniz Sera Hanım.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devam edebilirsiniz, savunabilirsiniz. Yüzde 7 baraj zorunluluk mu mesela?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Evet.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Savunun. Anayasa’nın 67’nci maddesinin 95 yılında olduğunu söyledim, niye olduğunu söyledim. Siz onun üstüne savunun, hadi!

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Vallahi Başkanım, ben bu konulara girmek istiyorum ama lütfen bana bu anlamda, zaman anlamında sınırlama getirmeyin.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hayır, AK PARTİ’nin seçim işlerine bakıyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Söylüyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yüzde 7 barajını savunun, biz de izleyelim.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Müsaade edin, ya, müsaade edin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ali İhsan Bey, bir soru soracağım: 20 milletvekili olan bir partinin Meclise girmesini neden engelliyorsunuz?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Böyle bir usul varsa sor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Arkadaşlar, soru-cevap yapmıyoruz.

Sayın milletvekilleri...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Çoktandır komisyon toplantılarına girmedim, yeni usul bu şekildeyse böyle devam edin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Yavuz...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Yavuz konuşabilir, biz onu bekliyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Yavuz, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, soru-cevap diye bir sisteme girmedik. Böyle bir sistem, usul de yok Komisyonumuzda. Sizden...

LEVENT GÖK (Ankara) – Ali İhsan Bey de tahrik ediyor ama ya bu şekilde.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır, Ali İhsan Bey tahrik etmiyor. Ali İhsan Bey gayet güzel bir şekilde Sayın Başkanım, gayet veciz ve gayet net bir şekilde...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kanunun ana fikrini anlayamamış Ali İhsan Bey.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Çok iyi ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bakın, bu cümle bile yanlış Sayın Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Yanlış olan ne? Orada tarif ederken bir sıkıntı var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yok, şu anda bakın sizin yaptığınız cümle bile yanlış. O, kanun teklif edenlerden birisi.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – E, tamam o zaman, doğru yerden bize anlatsın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Dolayısıyla... O zaman dinleyelim sadece, lütfen...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Yani Sera Hanım'ın dediği gibi iki buçuk yıl çalışmadık ama ben de Hayati Başkanımın başkanlığını yaptığı partide...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Kimse kesmesin lütfen lafını, kimse müdahale etmesin.

Sayın Yavuz, buyurun devam edin. Sürenizi on dakika daha kullanabilirsiniz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – ...uzun uzun çalıştık, yeteri kadar çalıştık. Ben de bu kanunun ruhunu biliyorum, niye getirdiğimizi biliyorum. Bu kanunun ruhu nedir, ben açıklamak istiyorum.

Milletin lehine olacak olan noktalarda daha çok sistemi rahatlatalım, seçmen hakkı ortadan kalkmasın, milletin oyu gerçekten murat ettiği yere tam gitsin.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – On bir dakikadır aynı maddeyi anlatıyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – E, peki, müsaade et ama ya. Ya, kardeşim, bir sağdan bir soldan geliyorsunuz, ne yapayım ben yani. Şimdi, bir de Sera Hanım geldi, bir de oradan o gelirse yandık.

Şimdi, ben toplamak istiyorum. Baraj noktasında, ittifak süreçleriyle barajın sıfırlandığını anlatmaya gerek ama biz barajı yüzde 10'dan barajı yüzde 7'ye indirdik.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Düşürmediniz, artırdınız.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bir eğilim süreci içerisine girdik. Gelecek dönemlerde daha fazlası tartışılabilir, konuşulabilir ama “Yüzde 10 kalsaydı daha mı iyiydi?” diye size sormak istiyorum. Milletvekillerinin dağılımının direkt partiler üzerinden olmasının kime zararı var? Yahu, hakikaten Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar söylesin, Cumhuriyet Halk Partisine zararı var mı? Merak ediyorum, zararı var mı?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bize bu kanunun zararı yok ama biz millet adına düşünüyoruz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Millet diyor ki: “Ben oyumu Saadet’e veriyorum, ona yazılsın.” Millet diyor ki: “Ben oyumu MHP’ye veriyorum, ona yazılsın. AK PARTİ’ye veriyorum, ona yazılsın.” Kime veriyorsa oyunu ona göre hesap edilerek milletvekili ayrılıyor. Dolayısıyla....

ERKAN BAŞ (İstanbul) – O zaman sıfır baraj olması lazım.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sıfır baraj koyun, yazılsın.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Zaten ittifakın içine girenler için sıfır baraj oluyor.

Ben, daha fazla devam etmek istemiyorum buna. Çünkü bir şekilde sonuç alalım, maddeler üzerinde gerekirse konuşuruz ama bir şey söyleyerek bitireyim.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yine benden söyleme.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Yok. Aslında, Sera Hanım üzerinden söyleyecektim, ondan da feragat ediyorum.

Bakınız, İstanbul’da olup bitenle ilgili sadece örnek vermek istiyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bana söyle, benim orada...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Az müsaade edin. Bakın, olmuyor Sayın Milletvekilim; yakışmıyor Sayın Milletvekilim. Ben burada...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul’u konuşursanız her şey olur.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekilim, yakışmıyor. Niye yakışmıyor?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Siz kendinize yakıştırdınız mı seçimi tekrarlamayı?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Aydoğan, lütfen ama...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekilim, bakın, siz gerginleşirseniz ben sizin iki katınız gerginleşirim. Dolayısıyla...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Olalım zaten yeterince gerdiniz memleketi.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekilim, ben burada -on saat, kaç saat bilmiyorum- konuşulurken hiç kimsenin sözünü kesmedim. Eğer birisi derse ki “Ali İhsan Yavuz...” On kez de laf attınız bana. Bir kez olsun “Sözümü kestiniz, söz kestiniz, hakaret ettiniz ağır konuştunuz.” dersiniz ben her birinizden özür dileyeceğim. O zaman, lütfen ben de saygı istiyorum, lütfen.

Bakın, burada hiç kimseye on kez sataşma olmadı, herkes sataşma yaptı. Neredeyse Candan Hanım’dan Serra Hanım’a, Mustafa Bey’e varıncaya kadar. En azından...

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – “Sataşma”yla kastınız ne? Sizin söylediğiniz şeyleri söyledik. Söylemediğiniz bir şeyi söylemedik.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Tamam, çok güzel. Kabul ediyorum, hiç kesmedim, bir şey yapmadım. Dolayısıyla ben de aynı saygıyı bekliyorum. Sayın Milletvekilim, rica ediyorum...

Konu İstanbul değil ama açıldığı için bir örnekle geçiştirmek istiyorum ben de. Ben, aslında, “Hiçbir şey olmadıysa bile bir şey oldu.” demedim ama ne dedim? Bakın, dedim ki “Hiçbir şey olmadıysa şayet 28 bin oy ne oldu da nasıl oldu da 13 bine düştü?” Aynı şey mi şimdi bu? Şimdi, size soruyorum: Yüzde 5’i sayıldığı hâlde 28 binden 13 bine düştüğüne göre... İtirazınız var mı, düştü değil mi? O zaman bir usulsüzlük ve bir hırsızlık var ortada.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Hayır, hayır...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Beni ağır konuşturmayın, bir dakika. Beni ağır konuşturmayın.

MURAT EMİR (Ankara) – Ağır konuş kardeşim ya. İstanbul’u konuşacaksak beş gün konuşuruz burada, haddini bil. Şu tür suçlar bitsin diye uğraşıyoruz burada. İstanbul’u mu açıyorsun şimdi sen!

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben bunu konuşmak istemezdim.

MURAT EMİR (Ankara) – Konuş kardeşim, konuş o zaman sabaha kadar. Niye yenilediniz İstanbul'u? Nasıl yüzümüze bakacaksınız şimdi, hiç mi utanmıyorsunuz? Elimizden seçim çaldınız! Sonra da “Beyefendi beyefendi dinleyiniz.” Olur mu böyle bir şey ya!

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bakın, ben size şunu söyleyeyim... Bakınız, ben bunların hepsiyle ilgili konuşurum merak etmeyin, hiç endişe etmeyin. Bakınız, ben vicdanlara seslenerek şunu diyorum, vicdanlara seslenerek...

YUNUS EMRE (İstanbul) – Vicdansızlık yapıyorsunuz.

MURAT EMİR (Ankara) – Vicdanın varsa İstanbul seçimini buraya getirme!

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Vicdanlara seslenerek şunu söylüyorum: Vicdansızlık yapma Hocam.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Vicdansızlığı siz yapıyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, vicdansızlık yapma.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Vicdansızlığı siz yapıyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, beni ağır konuşturma.

MURAT EMİR (Ankara) – Konuş kardeşim, ne ağır konuşacaksın sen ya! Ağır konuşacakmış...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bakınız, ben sadece, ben sadece... Ben...

MURAT EMİR (Ankara) – Var mı böyle bir şey?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bak, Hocam, ben... Hocam, bak, orada burada...

(Gürültüler)

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, burada, sizden en az 10 kişi “Hırsızlık yapılıyor.” dedi.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Tamam, biz de söyledik, hırsızlık yapıldı.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, ilk sizinkiler söyledi, Hocam sizinkiler söyledi. Hocam, sizinkiler söyledi.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri...

(Gürültüler)

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bize gelince onları söyleyeceksiniz, biz size söylemeyeceğiz, öyle yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkan... Bakın, orada en az 10 kişiden duyum aldım, en az 10 kişi bizi hırsızlık tanımıyla suçladı. Ben bunu söylemezsem eksik kalır.

MURAT EMİR (Ankara) – Kaç tane Kurul Başkanını yargıladınız?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hayır, Başkanım, ben devam edeceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Kaç tane komisyon başkanı yargılandı ve ceza aldı?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben sesimi düşürüyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emir, lütfen...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Geri çekiliyorum, bir örnekle bitiriyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Almadı tabii, ben de biliyorum.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekili, sesimi düşürüyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Seçim çalmak için yaptınız, bunu siz yaptınız.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Çünkü bize o hakaretlerle gelindi.

MURAT EMİR (Ankara) – Evet.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bu tabiri onun için kullandım.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Yanlış tezlerle geliyorsunuz, mahcup olacaksınız, hiç kusura bakmayın.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, o seni ilgilendirmez. Benim mahcup olup olmamam, benim mahcup olup olmamam sizi ilgilendirmez.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Siz kendi partinize bakın.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hiç ilgilendirmez.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emre, Sayın Emre, Hocam, lütfen...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben geri çekiliyorum, ses tonumu düşürüyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emre, lütfen.... Sayın Emre lütfen...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bak, Hocam, ben geri çekiliyorum, ses tonumu düşürüyorum. Bir örnek veriyorum: Bu arada, örnek sizinle ilgili değil, baştan söyleyeyim, kimseyi rahatsız etmeyecek. Rica ediyorum, geri çekiliyorum, ses tonumu düşürüyorum ve buradaki sükûneti sağlama anlamında taviz veriyorum. Ve sizinle olmayan ama ortada olan bir probleme dokunarak değinerek bitiriyorum.

İstanbul sürecinde bir hâkim çıkıyor, İlçe Seçim Kurulu hâkimi. Hiçbir arkadaşımızdan buna dönük bir eleştiri görmedik, bir beyan görmedik. Bak, açık açık söylüyorum, bir İlçe Seçim Kurulu hâkimi çıktı, dedi ki: “298 sayılı Yasa’nın 31’inci maddesine göre -31’inci madde mülga, hepimiz hukukçuyuz- ben şu işlemi tesis ediyorum.” Yani yasama Meclisinin yerine geçerek kanun koydu âdetâ, koymaya çalıştı ve biz bunu açıkça belgeleriyle, ismiyle ortaya koyduk.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Maddi gerçeği...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sabreder misin ağabey.

Dolayısıyla, bunu biz hiç söylemeyecek miyiz? Bir, diyoruz ki bakın...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – İstanbul’u ne için iptal ettiniz Ali İhsan?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Arkadaşlar, Sayın Milletvekilim, biz bunları konuşamazsak...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ne için iptal edildi ya? Bundan önce hiçbir...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, yeni bir tartışma konusu açma.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Hocam, hukuk karşısında bir anlamı yok.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki... Arkadaşlar...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – İstanbul seçimlerinin iptal edilmesinin nedenleri bunlar değil sadece memur üyeler...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki.... Ruştı Bey...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hocam, buyurun siz konuşun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekilim, siz konuşun. Siz konuşun, buyurun açın mikrofonu.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yüksek Seçim Kurulu bunları kabul etmedi.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hayır, siz konuşun, siz konuşun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yüksek Seçim Kurulu kabul etmedi.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, Sayın Başkanım, ben mi konuşuyorum, Sayın Milletvekilimiz mi konuşuyor? Böyle bir şey olabilir mi?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yüksek Seçim Kurulu kabul etmedi ya!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki... Lütfen, değerli arkadaşlar...

Değerli arkadaşlar, bakın, sabahtan beri, sabahtan beri...

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Konuyu başka yere çekiyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tuncer, lütfen...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben burada sadece...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sabahtan beri arkadaşlar, çok güzel bir şekilde... Pardon...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Mahkeme kararı var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki, bakın, benim sözümü de kesiyorsunuz.

Sabahtan beri çok güzel bir şekilde çalışmalarımızı iyi bir noktaya getirdik. Sizden istirham ediyorum... Kanunu hazırlayan milletvekillerimizden biriyim. Dolayısıyla, bırakın, burada konuşulanlarla ilgili olarak meramını ifade etsin, belli sorulara da cevap versin. Zaten şimdiye kadar sataşma yapmamış olsaydınız, konuşmasını tamamlamış olacaktı. Onun için...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben devam ediyorum.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Vallahi, Başkanım, Ali İhsan Başkan herkese sataştı, biz hiç sataşmadık, o herkese sataştı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Peki, buyurun, devam edin Sayın Yavuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Devam ediyorum.

Bu mesele bizim derdimiz olmayacak mı? Biz milletvekiliysek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleriyeşek yani bu bizim aleyhimize sizin lehinize, sizin lehinize bizim aleyhimize fark eder mi? Bu, şimdi size yarar, döner daha sonra sizi vurmaz mı ya da bize yarar, döner bizi vurmaz mı? Şimdi, bu meseleler önemsiz meseleler mi diye bir örnek vermek istedim. Dolayısıyla, ben orada bana sataşmanın gereği olarak -İstanbul'u- azcık, parantez içi kadar bir bilgi aktarmak istedim. Aslında o kavramı kullanmak da istemezdim ama buradan o kadar fazla sayıda arkadaşımız o ifadeyi bize dönük kullandı ki yani gerçekten tahrik oldum diyebilirim. Birbirimize karşı bunu kullanmamıza gerek olmadığını düşünüyorum.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Hukukta tahrik yok.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Eğer bir yerde bir yanlış olduysa sistem anlamında işlemeyen bir şey varsa hepimizin el birliği içinde o sistemi daha iyi işleyen hâle getirmek gibi bir sorumluluğumuz olduğunu düşünüyorum. Biz, bütün bu kanun çalışmasını kurgularken daha iyi işleyen bir sistem olsun, daha şaibesiz, daha güvenli bir kurgu oluşsun diye uğraş verdik; niyetimiz bu, meramımız bu, maksadımız bu ama o sizin bana attığınız sözle bitirmek istiyorum. Hiçbir şey olmasa bile yine bir şey olacak ve AK PARTİ yine birinci olacak, CHP yine yerinde sayacak.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Çok yanlış bir örnek oldu Başkan. Hile mi yapacağız diyorsunuz?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hiçbir şey olmasa bile bir şey olacak ve yine tarih tekrerrür edecek.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Yine böyle olacak herhâlde İstanbul seçimleri gibi.

MURAT EMİR (Ankara) – Çalacaksınız yani.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Teşbihte hata oldu. Teşbihte hata yaptınız bence düzeltin, AKP çalacak gibi oldu.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben tüm Komisyon üyelerini tekrar...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ne demek “Çalacaksınız.” neyi çaldık, neyi çaldık?

ZEYNEP GÜL YILMAZ (Mersin) – Her şeyi söylüyorsunuz...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bakın, bakın tamamlamadım. Başkanım, Başkanım... Siz, bize dönüp “çalma” ifadesini on kez kullandınız da benim oraya dönüp bir kez kullanmam sizi o kadar niye rahatsız ediyor? Ediyorsa lütfen siz de kullanmayın, ben de yüz bin kez geri alayım. Bakın, bize on kez kullandınız. Sayın Başkanım, on kez kullandılar, biz bir kez kullandığımızda nasıl rahatsız oluyorlarsa o zaman bize de biraz insafılı davranın, vallahi ben de hiçbir zaman kullanmayayım ondan sonra. Bu, rahatsız edici bir şey tabii ama bize dönüp de bunu böyle empati yapın ve böyle düşünün, sırf bunun için kullandım. Yoksa başka hiçbir meramım ve maksadım yok, tarzıma da çok uygun değil açıkçası, çok da hoş değil yer yer ama bazen de bu hakaret ifadeleri bizi burada daralttı. Zorumuzdan güldük Sera Hanım, biliyor musunuz. Çünkü hiçbirimizin birimize hakaret etme hakkı ve yetkisi olmadığını düşünüyorum. Hepimiz meramımızı gayet tabii anlatabilir insanlarız.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ben size hakaret mi ettim?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Hepiniz de çokça söz aldı hatta bazı arkadaşlarımız...

(Uğultular)

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya Sayın Başkanım, ben bitirmedim. Bazı arkadaşlarımız iki tur attı...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, yarım saattir konuştu “Bitirmedim.” diyor, böyle bir şey yok yani. Burada biz Komisyon Üyesi olarak on beş dakika konuştuk, çok uzattınız.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Yavuz, toparlayalım.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ama siz istediniz uzatmamı ve ben...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hayır, biz istemedik.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Bitirelim Sayın Yavuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ben tamamlıyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Böyle bir usul yok yani yedi dakikadır...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Yavuz, bitirelim, evet tamamlayalım.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkanım, ben tamamlıyorum ama empati yapmamızın önemine işaret ederek bir kez daha bitiriyorum. İki tur atan arkadaşlar var, saatlerce âdeta konuşan arkadaşlarımız var. Sabırla dinledik, biz de o sabırdan biraz istiyoruz.

İnşallah, bu kanun çalışması hayırlara vesile olur.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, ben son kez geneli üzerinde Hocama söz vereceğim. Ondan sonrasında da...

MURAT EMİR (Ankara) – Ben de söz istiyorum Sayın Başkan.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Başkan, ben de bir...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ama Hocam, buna dönersek bunun şeyini yapamayız.

MURAT EMİR (Ankara) – Dönsün.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Neye dönüyoruz?

ALİ ÖZKAYA (Afonkarahisar) – Hocam, maddesinde cevap versinler yani bu...

MURAT EMİR (Ankara) – Hayır, ben onun söylediğine cevap vereceğim.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Efendim...

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ya, kısaca bir iki noktaya temas etmek istiyorum müsaadenizle. Hocaya söz verdikten...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben söz istedim ama. Ben söz isteğimde ısrarcıyım Sayın Başkan. İç Tüzük’ü ihlal ediyorsunuz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, ihlal etmiyorum. Hoca sizden önce istedi.

MURAT EMİR (Ankara) – Bu Komisyonunda...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayır, Hoca sizden önce istedi ve dolayısıyla...

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, Hocam konuşsun o zaman Sayın Başkan.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Efendim, teşekkür ederim.

Şimdi, “Nerede iktidar sorunu varsa orada özgürlük sorunu da var.” diye bir Japon sözü var. Şimdi bununla gireyim. Sevgili Başkanımız, bizi cumhuriyetin ilk yıllarına götürdü. Ben on yıl öncesine götürmüştüm sizleri konuşmamda. On yıl sonrası için bu toplantı önemli demiştim. Gerçekten bu akşam ki toplantı tarihi bir toplantı. Yani burada tarihi bir toplantı olduğunu hepimiz bellek olarak şey yapabiliriz. Cumhuriyetin ilk yıllarına götürdü, önemliydi saptamaları. Ben de sizi iki üç cümleyle Osmanlı’nın ilk yıllarına götürmek istiyorum, özellikle iktidar sorunu açısından. Şöyle ki Osmanlı Devleti’nde I. Orhan’dan itibaren var olan Divan-ı Hümayun -tırnak içerisinde- devletle ilgili bütün işlerin devletin siyasi, idari, mali işlerinin görüşüldüğü, incelenerek müzakere olunduğu, nihai karara bağlandığı en yüksek müessese, bir merci niteliğindedir. II. Mehmet’ten itibaren Hükümdarlar Divana başkanlık etmekten vazgeçerek bu görevi sadrazamlarına bırakmışlardır. Fatih’ten bu yana Osmanlı’da hükümet sistemi oluşmuştur. Hükümet hiçbir zaman lağvedilmemiştir tarihimizde. Darbeler olmuştur, hepimiz darbelere karşıyız ama darbe dönemlerinde bile askeri yönetimler bile hükümet kurmuşlardır.

Tarihimizde hükümet ilk kez 16 Nisan 2017 seçimlerinde ilga edildi. Burada biz 9 Temmuz 2018’de ant içtiğimiz zaman da defnedildi. Şimdi, bugünkü toplantı, bu akşamki toplantı ve özellikle en kritik maddeler işte o defnettığınız hükümetin, tarihimizde, anayasal ve siyasal belleğimizi yok ettiğiniz o iktidar, siyasal karar mekanizmasının ardından onu ikame eden hiçbir siyasal karar mekanizması kurulmadığı için bugün onun sorununu yaşıyoruz ve çok önemli konuşmalar yapıldı on iki saat süreyle, hepsini dinledim dikkatle. Sadece özgürlük sorunu değil, özgürlük, eşitlik ve adalet sorunu var bu seçim sistemi bağlamında. İşte onun da nedeni Türkiye’de kolektif siyasal mekanizması yoktur, lağvedildi; siyasal karar alma mekanizması bulunmamaktadır. Bu olmadığı sürece bu sorunları yaşayacağız. Bu

nedenle tarihseldir ve tabii ki bizim açımızdan bunun da çözüm yolu demokratik parlamenter rejime dönüşür. Çünkü bir toplum ancak kendi tarihine, kurallarına, kurumlarına, değerlerine saygı gösterirse, onları eleştirerek yenilerini eklerse ilerler, yoksa “Ben bozдум oldu, ben yaptım oldu.” derse işte bu tür toplantıları daha çok sürdürürüz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum dikkatiniz için.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ederim.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Gerçi, gecenin bu vaktinde İstanbul seçimlerine geri dönüp tartışmayı gerekli bulmazdım ama Sayın Ali İhsan Yavuz oraya değinince bu konudaki görüşlerimi açıklama ihtiyacı duyduğumu ifade etmeliyim.

Değerli arkadaşlar, “Hiçbir şey olmadıysa bir şey olacak ve seçimleri AKP kazanacak.” demek, seçimin olağan akışı dışında bir şeyler olacağını ima etmektir, bunun da anlamının ne olacağını hepimiz biliyoruz. İstanbul seçimlerini aslında hiç gündeme getirmemeniz lazım çünkü orada kazanılmış, tertemiz bir seçim elimizden çalındı ve cevabını İstanbullulardan siz aldınız. Öncelikle 4 pusula girdi zarfın içerisine, 4 pusuladan 3’ünün doğru, sarıh, geçerli olduğunu ama 1’inin her nasılsa geçersiz olduğu gibi bir buluşa imza attınız. Şaşırtıcı bir buluştu ve bunu, çıktınız basın karşısında boncuk boncuk terleyerek üç saat boyunca anlatmaya çalıştınız. Beceremediniz, beceremeyeceksiniz, bu ringe çıkmayın, siz bunu unutturmaya çalışın, yediğiniz fırçaları da biz biliyoruz.

Devamına gelelim: Sonra dediniz ki “Sahte seçmenler var.” ve kolluk kuvvetleri İstanbul’da sahte seçmen peşine düştü.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkan, eğer bu İstanbul seçimlerini konuşacaksak benim de burada konuşacağım çok şey var.

MURAT EMİR (Ankara) – Sözümlü kesmeyin! Devam edin, konuşacaksınız. Sözümlü kesmeyin, niye sataşıyorsunuz bana, korktunuz mu?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ne alakası var? Bana sataşmadınız mı?

MURAT EMİR (Ankara) – Ben bitirince söz alır devam edersiniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ali İhsan Bey, konuşalım, İstanbul seçimlerini sabaha kadar konuşalım.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben bitirince söz alırsınız. Üç gün konuşuruz İstanbul’u ama İstanbul’da alтта kalırsınız, bunu bilin.

Devam ediyorum: Kolluk kuvvetleri İstanbul’un belli semtlerinde sahte seçmen avına çıktılar. Hatta dediler ki: “Seçmenler evinde otursun, biz geleceğiz, tespit edeceğiz.” Anımsayın, hatta biz dedik ki: Ya, çalışan insanlar, işe gidiyorlar, Kadıköy’de, Halkalı’da, şurada burada çalışıyorlar, nasıl olacak? O da olmadı. Sonra birden, sandık kurulu başkanlarının FETÖ’cü olduğunu çıkarttınız. Ya, siz demediniz mi “Sandık kurulu başkanları partilerden gelmesin, memurlardan gelsin.” diye? Hatta bunu uzun uzun siz getirdiniz geçirdiniz. Sandık kurulu başkanları devletin memuru, bu devletin memurunun daha atılı suçu yok, cezalandırılmış bir şeyi yok, mahkeme kararı yok; nereden çıkardınız? “Yok, biz biliyoruz.” dediniz. Sonra döndünüz, bunlar hakkında dava açtınız. Ben sordum size, biraz önce söyledi: Kaç tanesini yargıladınız FETÖ’cü diye? Hangisi FETÖ’cülükten veya görevi suistimalden sandık kurulu başkanlığından ceza aldı diye... Yok. Bakın, sıfır üzerinden bir şüphe yarattınız, o şüpheyile de koca bir seçimi çaldınız. “Çaldınız” kelimesini bir yere koyun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Milletvekilim, tahrik ediyorsun. Benim vereceğim örnekler biraz rahatsız edebilir sizi, dikkat edin derim açıkçası.

MURAT EMİR (Ankara) - Kişisel verileri götürdünüz. Bakın, anımsayın, anımsayın. Sandık kurulu başkanlarının ve oy verenlerin akli dengesine dönük olarak, akli dengesi bozuk olanların yani seçmen yeterliliği olmayanların bir şekilde oy kullandığını ispatlamak için onların kişisel verilerini Sağlık Bakanlığından alıp YSK'ye valizler dolusu götürdünüz. Bundan utanacağınız yerde burada gelip İstanbul seçimlerini konuşma cesaretini gösteriyorsunuz; kınıyorum sizi. İsteddiğiniz kadar konuşuruz bu konuyu.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ben İstanbul Milletvekiliyim.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkan, bu noktaya gelindiğinde birkaç cümle kurmak gerekiyor.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Müsaade edin, müsaade edin Sayın Yavuz.

MURAT EMİR (Ankara) – İstedğin kadar, sabaha kadar anlat.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekilleri, söz alan milletvekillerimizin...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkanım... Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Söz vereceğim efendim.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sözümüzü kullanalım, bir müsaade edin Sayın Yavuz ya! Belki topyekûn cevap verirsiniz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – ...İç Tüzük'ün 65, 66 ve 67'nci maddelerine göre, konu dışına çıkmamaları ve görüşlerini temiz bir dille ifade etmeleri gerekir.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, izin verir misiniz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Efendim, ben şu anda Tüzük maddesini okuyorum.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Biliyoruz onu zaten.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – O zaman buna uyalım lütfen.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Özür diliyorum, tamam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Şahsiyatla uğraşmamanızı ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmamanızı özellikle rica ediyorum.

Sayın Yavuz'a da söz vereceğim, önce size söz veriyorum.

Buyurun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ben de konuşayım, sonra söz verin, topyekûn cevaplasın.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hayati Bey'e de söz vereceğim.

MURAT EMİR (Ankara) – Devam edeceğiz, onu da söyleyin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yani devam edelim.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, ben Sayın Yavuz'u gördüğümde her türlü itiraz hakkını kullanma hakkı olan bir milletvekiliyim. İstanbul seçimlerinde Sayın Ekrem İmamoğlu'nun otobüsünde, seçim başlamadan, aralık ayında başlayıp 31 Marta kadar günde iki saat uyuyarak, bileğinin hakkıyla, alnının teriyle seçim almış bir milletvekiliyim. Sayın Yavuz'u gördüğüm zaman alnının terine kan sıkılmış hissediyorum kendimi. Bu gayet normal çünkü tertemiz...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Çünkü bütün yolsuzlukları biz ortaya çıkardık, onun için böyle söylüyorsunuz.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Nerede yani, nerede yolsuzluk?

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Şimdi örnekleri vereyim de görün.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Çünkü tertemiz...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir tane mahkûmiyet yok ya, bir tane mahkûmiyet. Yapmayın ya!

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – 41 bin oy...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Birazdan örnekleri vereyim de görün.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Olsaydı “AKP'nin hâkimleri verdi.” derdiniz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devam edeyim mi, beyefendi konuşun mu?

Sayın Yavuz, çünkü tertemiz, her türlü provokasyona rağmen, arkamıza taktığınız yandaş basının Ekrem İmamoğlu'nun sınırlarına oynadığı bir sürecin içerisinde halkımızla tek tek buluşa, buluşa, buluşa sizin mağrur siyasetinize cevap verdik. O seçimde, hiç kimse unutmasın, Sayın İmamoğlu'nun karşısındaki aday aslında Sayın Cumhurbaşkanındı, İstanbul'da mitingleri yapan Sayın Cumhurbaşkanındı. Hayatının dersini aldı Adalet ve Kalkınma Partisi. Sayın Cumhurbaşkanı o güne kadar görmediği ilgisizlikle karşılandı çünkü kurgulu bir seçim yapmaya kalktınız; karşınızda yüreğimizle, tertemiz bir seçim yaptık.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: “20 küsur binden 13 bine inmişse hiçbir şey olmamış mıdır?” Ben de size diyorum ki emek veren, ter döken, sizin gibi sırça köşkten bakan değil, orada günde iki saat uyuyarak o seçimi bileğinin hakkıyla almış bir milletvekili olarak: Ya, yüzünüz kızarmıyor mu? Seçim gecesi bu ülkede Başbakanlık yapmış bir şahsa “Seçimi kazandım.” diye yalancı bir açıklama yaptırdınız. İstanbul'un bütün billboardlarına, bütün üst geçitlerine “İstanbul halkına teşekkür ediyoruz.” diye afişler astınız o gece. Neye dayanarak astınız? Bu yediğiniz farka dayanarak mı astınız? Bilmiyor muydunuz bu seçimin böyle olduğunu? Yüzünüz kızarmıyor mu? Anadolu Ajansına yayın durdurdunuz. O gece o Genel Müdüre söylenmesi gerekenleri biz söyledik. On bir saat boyunca yayın kestiniz. Yüzünüz kızarmıyor mu? Önce kendi önde olduğunuz sandıkları Anadolu Ajansına yüklettirdiniz ama aslında çok daha erken gelmiş, full Cumhuriyet Halk Partisine oy çıkmış olan sandıkları beklettiniz. Yüzünüz kızarmıyor mu? Seçim kurulu başkanlarını suçladınız, hâkimleri suçladınız, bir tek kişiyle ilgili tek bir dava açılmasını sağlayamadınız. Karaladığınız insanlardan özür dilemeyi düşünmüyor musunuz? Yüzünüz kızarmıyor mu? İstanbul sokaklarında, özellikle Büyükçekmece'de o dönem İstanbul Büyükşehir Belediyesine baktırmış olduğunuz kişiyi Hasan Akgün'ün karşısına geçirip, trilyonlarca para harcaayıp seçim kaybettikten sonra Büyükçekmece halkını evinde rahatsız etmeye, kolluk kuvvetleriyle baskın yapmaya, sokaklarda taciz etmeye... Burada Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilleri var, 100 milletvekili sokakta gezerek sizin iktidar baskınızın karşısında durduk. Yüzünüz kızarmıyor mu? Bu halk size bir ders verdi, adaletsizliğinize karşı 800 bin oy farkıyla ders verdi. İstanbul gerçeği budur, bunu içinize sindirin.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Aydoğan...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sorumlulardan birisiniz, siz burada bize caka satamazsınız İstanbul’la ilgili.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Siz burada İstanbul’u konuşamazsınız, benim İstanbul’la ilgili konuşacağım daha çok şey var.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Siz İstanbul seçiminin katlinden sorumlu olanlardan birisiniz; diğeri de Yüksek Seçim Kuruludur, görülmemiş bir kararın altına imza atan Yüksek Seçim Kuruludur.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yeter artık ama ya! Zorluyorsunuz ya!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – İstanbul hakkında konuşmaya hakkınız yok, susun lütfen.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Siz susun be!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sen sus! Hakkımla oyladın! Sen kimsin! Emeğimle oynadı bu adam!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, Sayın Hayati Yazıcı Bey’e söz veriyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ne emeğiyle oynuyor ya! Sadece siz mi emek veriyorsunuz!

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sen İstanbul’u konuşamazsın!

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 03.46

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 03.56****BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)****BAŞKAN VEKİLİ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)****SÖZCÜ : Emine ZEYBEK (Kocaeli)****KÂTİP : Zeynep GÜL YILMAZ (Mersin)**

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri; toplantıyı açıyorum ve Ali İhsan Bey’e çok kısa bir söz hakkı vereceğim, ondan sonra Hayati Bey’e söz vereceğim ve geneli üzerindeki görüşmeleri tamamlamış olacağız.

Buyurun Ali İhsan Yavuz Bey.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sabırla on saat dinledim, onuncu saatte aslında çok pozitif bir şekilde sunumumu, konuşmamı yapayım ve bitireyim istedim ama ona rağmen bir sağdan bir soldan yağmur gibi yağdı. Ondan önce de en az 10 kez adım telaffuz edildi, İstanbul seçimlerine atıfta bulunuldu ve hırsızlıkla itham edildik. Bunun üzerine bir örnek vermeseydim de çatlardım. O “usulsüz” diye başlayan ifade oradan çıktı.

Şimdi, ben orada olanlara ilişkin somut birkaç örnek vermek istiyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Az önce “bir” dedin.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bire indiriyorum, söz verdim arkadaşlara. Söz verdim; anlaşıldı, biz daha sonraki süreçlerde bunları konuşacağız. Bire indirerek, bir örnek vermek istiyorum ve bitiriyorum. Bu konuları açmayı arzu etmezdim açılmasaydı çünkü bizim önümüze bakmamız gerekiyor, bu kanunu konuşmamız gerekiyor; bundan sonraki süreçlere nasıl katkı sağlayabiliriz, ona odaklanmamız gerekiyor ama beni o zeminden çıkartmak için herkes el birliği içerisinde uğraş verdi; arkadaşları kastediyorum özellikle. Tamam, bize de düşen, orada olup bitenle ilgili çarpıcı birkaç somut, net, belki şimdiye kadar paylaşmadığımız örnek vermek. Bire indiriyorum ve Sayın Başkanlarımıza verdiğimiz sözde durmak istiyorum çünkü bunu devam ettirmemiz gerekir.

Ben şimdi Cumhuriyet Halk Partisine sormak istiyorum: Cumhuriyet Halk Partisi...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sorsun, sorsun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, ben ortaya konuşuyorum. Yani siz, size sorulmamış gibi kabul edebilirsiniz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Sorun.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Sorulmuş gibi kabul edin o zaman. Cumhuriyet Halk Partisi... Seçimlere girerken bizim bir iddiamız vardı “AK PARTİ olarak seçim sonuçlarını hızlı bir şekilde aldığımız bir sistem kurguladık.” dedik. Cumhuriyet Halk Partisinin ilgilileri de “Biz bir sistem kurduk, AK PARTİ gibi biz de hızlı bir şekilde alacağız ve sonuçları gireceğiz.” demişlerdi. Ne oldu da sandık sonuçlarını, ne oldu da o sistemi çalıştırmak istemedi Cumhuriyet Halk Partisi, çok merak ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Sana ne ya! Ya, gerçekten garipsiniz ha! Sizin uyku sorununuz var, gerçekten ben sizi anladım, uyuyamadığınız için herkesi burada tutmak istiyorsunuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Peki, bize dönük olduğunda biz de “Sana ne!” desek bu senin çok hoşuna gider miydi? Benim de aslında tam siz konuşurken “Sana ne!” demem lazımdı; biz kendimize yakıştıramıyoruz, ben yakıştıramıyorum ama tabii, maalesef, herkes kendine yakışan üslupta oluyor.

Ama bazen de herhâlde aynı üslupla karşılık vermek gerekiyor diye bu akşamdan çıkarttığım bir netice var. Biz mesela, bize o kadar saldırdılar “Sana ne!” demedik, “Sen kimsin?” demedik. Dolayısıyla, ben sadece, nezaketli bir şekilde, hiç hakaret etmeden bir soru sorarak bitirmek istedim; ona bile tahammül edemedi sayın milletvekilimiz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Yavuz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – “Sana ne!” diye kabaca bir ifadeyle mukabelede bulundu. Dolayısıyla, Sayın Vekilim, daha öncesi için, o zaman tonlarca “Sana ne!” demem gerekirdi. Evet, ben bununla, bu kadarla şimdi iktifa ediyorum ve bir şekilde devam etsin istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Bir cümle de Bülent Bey’e söz verelim, toparlasın; ondan sonra da Sayın Bakana, Hayati Yazıcı Bey’e söz vereceğim.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekili arkadaşım soru sorduğu için cevap verme ihtiyacı duyduk; umarım burada bitiririz ve ondan sonra da devam ederiz görüşmelere.

“Öyle bir sistemleri vardı, niye çalıştırmadı?” dedi. Çalıştırdık, çalıştırdığımız için, gecenin bir yarısı Anadolu Ajansı yayını kestiği hâlde, gecenin bir yarısı devletin televizyon kanalları yayını kestiği hâlde, bizim belediye başkan adayımız, oradaki arkadaşlarımız çıktılar, dakika dakika bizim örgütümüzün topladığı, sandık sonuç tutanaklarından aldıkları oyları dakika dakika söylediler. Onun için devletin Anadolu Ajansının bile nutku tutuldu, bir şey diyemedi; kapatmak zorunda kaldılar, yayınları kesmek zorunda kaldılar. Onun için İstanbul seçimleri, her şeye rağmen, Sayın Binali Yıldırım’a “Kazandım.” diye açıklama yaptırılmasına rağmen, arzu edildiği gibi, iktidarın arzu ettiği gibi sonuçlanmadı. Buna rağmen mesele, Yüksek Seçim Kurulunda bizim doğru olmadığını söylediğimiz sebeplerle iptal edildi; millet de “Siz misiniz 13 bin oyu kabul etmeyen, alın size 860 bin fark!” dedi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Sayın Yazıcı, buyurun.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; bu tartışmalardan sonra, önem verdiğim yerlerde de kullandığım bir anlatımı paylaşmak istiyorum. Ya, Allah’ın insanlara bahşettiği en mükemmel enstrüman ses telleridir; beynimizle hükmederiz ve ses tellerini kullanmak suretiyle muhataplarımızla diyaloga gireriz.

O kadar güzel devam ederken burada birbirimizi rencide edici şekle dönüşmesi cidden üzüntü verici. İsim vermeyeceğim ama konuşan arkadaşlarımızdan bazıları çok istiskal edici, işte “şaiBELİ adam rejimi” “Ali Cengiz oyunları” gibi, bir vekile değil, bir insana dahi yakışmasını düşünemediğim sözcükler kullanıldı; bunlar üzüntü verici.

Ve elbette ki Türkiye, bu coğrafyanın önemli bir ülkesi, çok mükemmel bir vatanımız var hepimizin ortak olduğu. Parlamento da bizim demokrasimizin merkezi; burada çalışıyoruz, dolayısıyla burada ürettiğimiz ürünleri millete sunarken hepimiz katkı veriyoruz, vereceğiz. Ha, beğeniriz beğenmeyiz ama nihayet, beğenmediğimiz şeyleri de ifade ederken kullanacağımız sözcükler Türkçede mevcut. Keşke bunu becerebilsek, başarabilsek. Ben bunu söylerken aynı zamanda kendime de hitap ediyorum yani burada herhangi bir kimseyi hedef almış değilim.

Bunu ifade ettikten sonra birkaç noktada açıklama yapmak istiyorum: Baraj konusunda söylenen söylendi. Yani bu 5 olsa “Niye 3 değil?” “Niye 7 değil?” “Niye sıfır değil?” denecekti; bu 7 diye belirlendi, teklifimiz böyle; takdir Komisyonumuzun ve yüce Meclisin.

En çok üzerinde tartışılan, konuşulan maddelerden bir tanesi de 5’inci madde. Hatta, 2 üzerinde konuşuldu, önce ondan söz edeyim. “Oy kullanma şekli niye...” Gene bir arkadaşımız -ismini vermiyorum ki söz hakkı doğmasın- 2018’deki düzenlemeyi esas alarak şöyle bir cümle kullandı: “Bu düzenleme, oy arttırmadan vekil arttırma projesidir.” 2018’de yapılan düzenlemede, bu ittifak düzenlemesinde milletvekili bölüşümünün ittifak içerisinde D’Hondt sistemiyle uygulanmasını bu şekilde anlatmış. Doğru; bu cümle, çok doğru bir cümle ama tabii ki o uygulamayla hayata geçirilen, pratiğe dönüştürülen de yasaldı. Neye? Yasaya dayanmış. İşte, biz şimdi onu düzeltiyoruz; bu oylama şeklini, milletvekili dağılım şeklini düzeltiyoruz. İlave ettiğimiz gerekçelere detayda girmeyeceğim.

Bir diğer konu, kurulların oluşumu. Bir arkadaşımız soru sordu: “Burada niye ‘1’inci sınıf’ yok da ‘1’inci sınıfa ayrılmış’ diyorsunuz?” Çünkü 1’inci sınıf daha ileride yani Yargıtay üyeliğine namzet konumunda olanlar.

Burada, içimizde hukukçu çok, hâkimlik mesleğiyle ilgilenenler var. Bu hâkimlik, savcılık mesleğinde çalışan arkadaşlarımızın meslekte yükselmelerine ilişkin yükselme nitelemeleri vardır, kademeleri. “Yükselmeye layık”, “tercihli yükselmeye layık”, “mümtazen yükselmeye layık” diye kademelendirme yapılır. “Mümtazen yükselmeye layık” demek emsalleri arasında temayüz etmiş kişi demektir, bunun bugünkü dille ifadesi de ehliyet ve liyakattir, ehliyet ve liyakat bakımından daha öne çıkmış kişi demektir ve bu kurulların oluşumunda da bu arkadaşlara öncelik veriliyor. Dolayısıyla, burada ehliyeti ve liyakati de gözetmiş oluyoruz; bunu bu vesileyle sizinle paylaşmak istedim.

Bir diğer konu, grup oluşturulması. “Niye bundan sarfinazar ediyorsunuz?” dediniz, hatta 2002 seçimlerinde AK PARTİ’nin de grup varlığıyla seçime girdiğinin de altını çizdiniz. Tamam, mevzuat öyleydi, girdik. Biz kimseye sürpriz yapmıyoruz; bir kanuni düzenleme yapıyoruz, bunun da hüküm icra etmesi bir yıl sonraya dönüktür. Şayet Meclisten geçer, yasalarsa herkes, her siyasi parti, her siyasi yapı bu yeni düzenlemeye göre, kendisini ona göre ayarlayacak. O günkü koşullarda böyle bir şey olsaydı biz de kendimizi ona göre hazırlayacaktık, o hazırlığı yapacaktık; yetişirse girecektik, yetişmezse giremezdik.

Şu gerekçeyi de tekrarlayayım: Grup, Meclis çalışmasına ilişkin önemli bir yapı. Siyasi örgütlenme itibarıyla baktığımız zaman da bu siyasi örgütlenmenin içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu var, belediye meclisleri var, il genel meclisi grupları var, teşkilatlar var ama en büyüğü, amiral gemisi partidir; parti, amiral gemisi. Dolayısıyla, her partinin o amiral gemisinin Mecliste grubu varsa bir de Meclis grubu var. Esas olan, o amiral gemisinin halk nezdinde örgütlü olmasıdır; bu bakımdan o ölçüt öne çıkartılmış, düzenlemenin gerekçesinde yatan hususlardan biri de bu.

Son olarak, Yunus Emre Hocayı tebrik ediyorum. İnşallah, bu vesileyle değil... Daha önce de okumuşsunuz bizim programımızı, efendim, 58’inci Cumhuriyet Hükûmetinin Eylem Planı’nı okumuşsunuz ama onların tabii, hayata yansımaları konusunda bilgi eksikliğiniz var. Bir gün teşrif eder gelerseniz hem yemek ısmarlarım, orada detaylı konuşuruz, sana çok uzun bir liste veririm demokratikleşme ve Türkiye’ye gerçekten hak ve özgürlükler bağlamında sağladığımız kazanımlar konusunda. Ama onu da birlikte yaptık.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ben teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

1'inci maddenin görüşmelerine başlıyoruz.

1'inci maddeyi okutuyorum:

MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “oyların %10’unu” ibaresi “oyların %7’sini” şeklinde, aynı fıkra ile üçüncü fıkrada yer alan “yüzde onluk” ibareleri “yüzde yedilik” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekilimiz var mı? Söz talebi yok.

Önergeleri okutuyorum.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) sıra sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 1- 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde herhangi bir baraj oranı yoktur.

İl seçim kurulları, yukarıdaki maddeye göre, birleştirme tutanağını düzenledikten sonra sonuçları en seri şekilde telgrafla, ayrıca telefon veya telsizle Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler.

Yüksek Seçim Kurulu, bütün illerden bu şekilde alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde geçerli oyların toplamını yapar ve her siyasi partinin aldığı geçerli oy toplamını genel geçerli oy toplamına bölerek, siyasi partilerin ülke genelinde aldığı oy yüzdesini hesaplar ve siyasi partilerin isimlerini il seçim kurullarına bildirir ve ilan eder.

Bu ilandan sonra, bir veya birkaç seçim çevresinde, seçimin iptaline karar verilmesi ülke genelinde alınan oy yüzdesinin yeniden tespitini gerektirmez.”

Meral Danış Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge sahibi olarak Erdal Aydemir Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Aydemir.

ERDAL AYDEMİR (Bingöl) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii ki önergemizde, temsilde adalet hususuyla, ilgili mutlak suretle bunun yasa taslağına eklenmesi açısından ülke barajının sıfırlanmasını yani barajsız bir seçim sistemiyle seçime gidilmesini teklif ettik. Bunun gerekçeleri de seçim sistemleri toplumdaki farklı dünya görüşlerine sahip partilerin, kadınların, gençlerin, çalışanların, farklı kimlik ve inançlara sahip yurttaşların, engelli bireylerin ülke yönetimine ve yasama faaliyetlerine adil bir şekilde katılmasını sağladığı ölçüde ülke ve kent sorunlarının çözümünde gerçekten araç olabilirler.

Toplumsal özelliklerle yoksul, emekçi, mağdur ve ezilen kesimlerinin ülke ve kent yönetimine katılma mekanizmaları ne ölçüde adil ve demokratik ise o siyasal sistem o ölçüde meşrudur. Dolayısıyla ülke ve kent yönetimlerinin hangi toplumsal kesimler tarafından hangi yöntemlerle belirlendiği demokrasinin temel kriteridir. Yönetimlerin seçimle belirleniyor olması o sistemi demokratik ve meşru kılmamaktadır. Şu kadar ki seçim barajlarının olduğu ve sadece büyük partilere hazine yardımının yapıldığı, adayların genel başkanlar tarafından belirlendiği bir ülkede ne temsilde adaletten ne de demokratik bir sistemden ve meşru bir yönetimden söz edilemez. Yine, yakın tarihimizde, temsilde adaletin yerinde çok büyük haksızlıklara sebep olduğunu gösteren 2002 seçimleridir. 2002 seçimlerine 19 siyasi parti girmiş ancak Meclise sadece AKP ve CHP girebilmiştir. AKP oyların yüzde 34,28'ini alarak 363 milletvekiliyle, CHP ise oyların yüzde 19,38'ini alarak 178 milletvekiliyle Mecliste temsil edilirken –AKP'li temsilcilere de bir gönderme yapalım, burası çok önemli, altını çiziyorum– yurttaşların yüzde 47'sinin –bakın, arkadaşlar, yurttaşların yüzde 47'sinin– Mecliste temsili gerçekleşmemiştir. Bundan dolayı şu andaki mevcut hükümet sisteminde yürütmeye istikrar sağlanmış veya seçimlerde direkt yürütmenin başı olan Hükümetin ve Bakanlar Kurulunun yegâne temsilcisi olan Cumhurbaşkanı zaten seçimle belirlenirken, aynı oranda adaletli bir temsilin özellikle de yasama Meclisine yansımaları açısından, barajların olmaması, barajın sıfırlanması bu bakımdan, demokratik, hukuki, adil ve sandıkta kullanılan millet iradesinin yasama Meclisinde temsili bakımından hayatidir.

Bu gerekçelerden dolayı önergemizin kabulünü talep ediyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 1 – 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasındaki “ve yüzde onluk barajı aşan siyasi partilerin” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde Sayın Gök konuşacak.

Buyurun efendim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk siyasal sisteminde bütün seçimlerde tartışılan konulardan bir tanesi uygulanan ülke barajı. Dünya ölçeklerine baktığımızda, dünyada yüzde 10'luk barajı uygulayan bir Seyşel Adaları'nı görüyoruz, bir de Türkiye önümüzde gündemde. Dolayısıyla dünyanın en yüksek barajını uygulayan bir ülke olarak bugüne kadar seçimleri götürdük.

Şimdi, görüştüğümüz yasa teklifinde yüzde 7'ye indirilmesi öngörülüyor. Cumhuriyet Halk Partisi olarak verdiğimiz önergede ise biz barajın tamamen kaldırılmasını ifade ediyor ve savunuyoruz. Şundan dolayı: Yani barajın olduğu bir tabloda millî hâkimiyetin ve egemenliğin sağlanması bakımından çok

önemli olan 1 tane oyun dahi boşa gitmemesini amaçlıyoruz çünkü hem bugüne kadar uyguladığımız yüzde 10'luk barajda hem de yasa teklifinde getirilen yüzde 7'lik barajda neresinden bakarsanız bakın, her zaman millî iradenin dışında tutulacak oylar var. Sayın Başkan, örneğin, yüzde 7'lik oy barajını uyguladığımız anda dahi, 2018 genel seçimlerindeki seçmen sayısını baz aldığımızda, seçmen sayısı o zaman 56 milyon küsur, yüzde 7'lik barajla 4 milyon civarındaki oy baraj dışında kalıyor ve görmezden geliniyor. Dolayısıyla 4 milyon civarında bir oyun yüzde 7'lik barajla dahi millî egemenliği temsil etmemesi sonucunu doğuruyor yani yüzde 7'lik barajın maliyeti, 2018'deki seçmen sayısına göre şu anda Türkiye'deki maliyeti 4 milyon oyun değerlendirilmemesidir, Parlamente'ye yansıtılmamasıdır. Dolayısıyla bütün amacımız her bir oyun değerlendirilmesini, demokrasinin bu şekilde güçlenmesini ve Parlamente'da temsil edilmesini sağlamak olduğundan dolayı biz sıfır barajı önerdik.

Sayın Başkanım, şimdi, esasen, zaten sistem değişikliğiyle parlamenter sistem tercihten vazgeçilmiş ve yönetimde istikrar gerekçesiyle baraj uygulaması da aslında onun gerekçesini ortadan kaldırmıştır şu anda uygulamış olduğumuz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi çerçevesinde. Zira, artık yürütme organı yasamanın içerisinden çıkmıyor; yürütme organı, Cumhurbaşkanı seçimi ve Cumhurbaşkanının atadığı bakanlardan çıkıyor. Dolayısıyla yönetimde istikrar ilkesi ve temsilde adalet ilkesi arasında denge kurma amacı artık göreceli olarak yüksek seçim barajlarını haklı kılacak bir ölçüt olarak ileri sürülemez. Güncel siyasi sistemde yüzde 7'lik seçim barajı olağanüstü yüksek derecede duracaktır ve bütün dünya ülkelerine baktığımız zaman, şu anda, yüzde 7'ye düştüğü anda, Türkiye, dünyada Rusya'yla beraber yüzde 7'lik barajı uygulayan 2 ülke olarak yine en sonda kalmaktadır. Ben sabahki konuşmamda ifade ettim, parlamenter rejimle yönetilen pek çok ülkede bu barajlar örneğin, 5'tir, 3'tür, Danimarka'da 2'dir, İsviçre'de sıfırdır, Finlandiya'da sıfırdır, bizim "Yavru Vatan" dediğimiz Kıbrıs'ta dahi baraj yüzde 5'tir. Dolayısıyla demokrasinin gerçekleşmesi ve millet iradesinin tecellisi açısından yüzde 7 barajının yüksek olduğunu ifade ediyoruz ve biz atılan bütün oyların değerlendirilmesine dönük olarak da sıfır baraj önergemizin değerlendirilmesini talep ediyoruz. Bu bakımdan, verdiğimiz önergemizin de desteklenmesini arz ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Açıklanan önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 1'inci maddesinde yer alan "oyların yüzde 7'sini" ifadesinin "oyların yüzde 3'ünü" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yasanın geneli üzerindeki konuşmamızda da belirttiğimiz gibi, genel olarak demokratik ülkelerin çoğunda başvurulmuş baraj uygulaması belli bir orana kadar yönetimde istikrarın gereğidir ama bir noktadan sonra temsilde adaleti de zedeleyici hâl almaktadır.

Avrupa ülkelerinde, nispi temsil sistemini uygulayan ülkelerin çoğunda ihtiyaç duyulan ve uygulanan baraj yüzde 5'i aşmamaktadır; hiçbir demokratik Avrupa ülkesinde Türkiye'deki kadar yüksek seçim barajı bulunmamaktadır. Dolayısıyla istikrarı sağlamaya yönelik olarak seçim barajı daha düşük bir seviyede olmalıdır. Söylediğimiz gibi, birçok Avrupa ülkesinde yüzde 3 civarında olan barajların ülkemizde de bu civarda olması gerekir. Bu sayede, hem çok küçük oy oranına sahip partilerin temsil edilmesi zorlaşacak ve korkulan istikrarsız yönetimler oluşmayacak hem de ülkede az denilmeyecek ölçüde oy alan partilerin temsil edilmesi sağlanarak çoğulcu demokrasi uygulanmış olacaktır. Demokrasi standartlarının uluslararası seviyeye yükseltilmesi, temsilde adalet ve yönetimde istikrar gibi büyük laflardan ve yoğun siyasi retorikten sonra ülke seçim barajında geldiğimiz nokta "otoriter" olarak tanımlanan Rusya'dan dahi geride. Bu teklif yasalarsa yüzde 7'yle dünyada yine en yüksek baraj uygulayan ülke olacağız yani bunca gürültü kopardıktan sonra iktidarın bizi ulaştırmak istediği nokta ve demokrasi seviyesi, muhalif siyasilerin Kremlin'in karşı sokağında şaibeli şekilde öldürüldüğü Rusya'yla aynı kategoridedir. Bu da Cumhur İttifakı'nın Türkiye Cumhuriyeti'ne layık gördüğü demokratik vizyonun yansımasıdır. Seçim barajını yüzde 10'dan yüzde 7'ye düşürmesinin pratik hiçbir sonucu olmayacaktır. Kamuoyuyla paylaştığımız güçlendirilmiş parlamenter sistem önerimizde de belirttiğimiz gibi, barajın yüzde 3'e düşürülmesi yasa gerekçesinde ileri sürülen temsilde adalet ve demokrasi standartlarının yükselmesi amacına hizmet etmiş olacaktır. Yüzde 7'lik barajla güzel ülkemizi Rusya'nın daha gerisine düşürmeyelim ve gelin, bu maddeyle ilgili yüzde 3'lük seçim barajı önergemize siz de destek verin. Böylelikle, hep birlikte temsilde adaleti sağlayalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oyluyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesinin görüşmelerine başlıyoruz.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 2839 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ittifakların" ibaresi "ittifakı oluşturan partilerin" şeklinde değiştirilmiş; üçüncü fıkrada yer alan "ittifakların ve", "ve ittifakların" ve "ittifaklara" ibareleri madde metninden çıkarılmış, son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İttifakın aldığı oy toplamı ülke barajını geçtiği takdirde, seçim çevrelerinde milletvekili hesabı ve dağılımı, ittifak içinde yer alan her bir partinin o seçim çevresinde almış olduğu oy sayısı dikkate alınarak bu maddenin üçüncü fıkrasına göre yapılır."

MURAT EMİR (Ankara) – Madde hakkında...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam, madde hakkında söz veriyorum.

MURAT EMİR (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, bu maddeye niye ihtiyaç duyulduğunu sorgulamak istiyorum kısaca. Doğrusu, burada bir siyasi mühendislik görüyoruz biz ve özellikle sıkışan, eriyen iktidarın "Hiç olmazsa Meclisteki varlığını bir nebze olsun sürdüreyim." gayesiyle yeni bir seçim kanunu getirdiğini görüyoruz ve neredeyse her defasında yeni bir seçim kanunuyla gidiyoruz biz son seçimlere.

Şimdi sizi 2018 yılına götürmek isterim, rahmetli Burhan Kuzu'yu da anmış olalım. O da bu, sizin “başkanlık sistemi” dediğiniz Anayasa değişikliğine büyük emek vermişti ve kendisiyle çok ciddi polemikler yapmıştık. Ve o sırada, o, başkanlık sisteminin, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin 2 partili olacağını iddia etmişti, biz de bütün dünya örneklerinde olduğu gibi çok parti olacağını söylemiştik, kabul ettirememiştik ama Sayın Yıldız'ın açıklamalarından da anlıyoruz ki gerçekten de bu sistemle birlikte parti sayısı arttı. Biz öyle tanımlamıyoruz ama bu partileri kendisi “pazarlık partisi” olarak tanımladı ve bu “pazarlık partileri”nin belki de olanağını, şansını azaltmak için böyle bir ihtiyaca girmiş gibi görünüyorsunuz. Ve yine Burhan Kuzu'dan bir şey söyleyeyim size: “Oğlan bizim, kız bizim.” demişti, anımsarsınız. İşte, hangisi hangisi bilmiyorum ama birisi Cumhurbaşkanlığı, biri de Meclisti.

Şunu söylemek için söylüyorum bunları: O zamanlar her şey tozpembeydi ve bütün o anayasal değişiklikten sonra, hele bir de ittifak yasasını geçirirseniz her şeyi halledeceğinizi düşünüyordunuz. O günün ihtiyaçlarına dönük olarak ittifak yasasını geçirdiniz, onunla her şeyin bittiğini düşündünüz ama bir anda şoke oldunuz çünkü hesap tutmadı çünkü asıl olan milletin desteğini almaktı. Şimdi o yaptığınıza “yanlış” ve şimdi getirdiğinize, o gün bozduğunuza “doğru” diyorsunuz. Peki, bu yaptığımız işinize yarayacak mı? Yaramayacak çünkü bu milletin oyları üzerinde yapacağınız her türlü siyasi mühendislik, sonunda milletin iradesine çarpmak zorunda ve çarpacak ve dağılacak; uyarmadı demeyin. Dolayısıyla, biz bu hükmün bir ihtiyaçtan kaynaklandığını, konjonktürel ihtiyaçtan kaynaklandığını ama bunun sizin kendiniz için getirdiğiniz son seçim yasası olduğunu ifade etmek istiyoruz. Umuyorum bundan sonra biz geldiğimizde gerçekten doğru dürüst, herkesin hayrına, milletin hayrına ve demokrasiden yana bir seçim kanunu yapma fırsatı bulacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerindeki görüşlerimiz tamamlandı.

FERİDUN BAŞŞİ (Antalya) – Bizim önergemiz var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sizin önergeniz var, önerge üzerine söz vereceğim.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ben söz istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Kuşkusuz seçim yasalarında değişiklik yapılabilir; seçim yasaları değiştirilmeyecek, mutlak yasalar değil, elbette değiştirilebilir, buna bir itirazımız yok. Sorun şu: Şimdi, 2018'de seçim yasalarında yapılan en önemli değişiklik, ittifaklar hâlinde seçime girilmesine olanak tanınmasıydı yani siyasi partiler ittifak yaparak seçime girebileceklerdi ve bu ittifaklar tek bir parti gibi değerlendirilerek bu D'Hont sistemine göre çıkaracakları milletvekili hesaplanırken ittifakın tamamı üzerinden milletvekili dağılımı yapılacaktı. Aynı zamanda bu ittifak yine tek bir parti gibi değerlendirilerek eğer bu ittifaklardan herhangi biri veya toplama barajı geçmişse ittifakı oluşturan siyasi partilerin tamamı barajı geçmiş sayılacaktı. En önemli değişiklik, Mart 2018'de seçim yasalarında yapılan en önemli değişiklik buydu ve bunu büyük bir iddiayla yaptı o zaman Adalet ve Kalkınma Partisi, “Artık siyasi partiler ittifak yapabilecek.” demişti. Şimdi, bu getirdiğiniz teklifle aslında ittifak yapılmasını pratik olarak anlamsız hâle getirmek istiyorsunuz çünkü ittifakın şu anda siyasi partilere sağlayacağı tek bir olanak var: Yüzde 10, onu yüzde 7'ye indiriyorsunuz. Seçim barajını aşmak dışında, siyasi partilerin ittifak yapmasının siyasi partilere herhangi bir katkısı olmayacak; şu anda getirdiğiniz şey bu. Eğer bunun tek amacı, siyasi partilerin tek amacı, hâlâ ittifak için tek amacınız siyasi partilerin, barajı aşmama

bile bir siyasi partinin ittifak içerisinde barajı aşmasını sağlamaksa yani eğer tek amaç buysa... Çünkü bu değişikliği yaptıktan sonra tek bir faydası olacak siyasi partilere, barajı aşmayan siyasi partiler ittifak içerisindeyse barajı aşmış olacak. Eğer tek amacı -bir daha söylüyorum- siyasi partilerin bir araya gelerek barajı aşmasını sağlamaksa, tek amacı buysa bunu bu kadar karmaşık hâle getirmenize gerek yok; yasada bir düzenleme yaparsınız, seçim barajını -yüzde 7 değil de yüzde 0, yüzde 3, yüzde 1, her neyse- düşürsünüz. Dolayısıyla, siyasi partilerin ittifak yapmasına artık gerek kalmayacaktır ama siz diyorsunuz ki: “Biz temsilde adaleti sağlamak için barajı yüzde 7’ye indiriyoruz. Eğer siyasi partiler yüzde 7 barajını aşamayacaklarını düşünüyorlarsa ittifak yaparak yüzde 7 barajını aşsınlar ama bu ittifakın milletvekili dağılımı sırasında hiçbir anlamı olmasın.” Getirdiğiniz teklif tam olarak bu. Çünkü ittifakın içerisinde sadece geçersiz olması muhtemel oyları geçerli hâle getirmeye yarayacak... Aslında bir boşluk var diye tartışmıştık ya, muhtemelen teklif sahipleri 298 sayılı Kanun’un 108’nci maddesi uyarınca bir boşluk olmadığını düşünüyorlar çünkü kanunun o maddesinde iki şey düzenlenmiş, deniliyor ki: “İttifakın aldığı toplam oy hesaplanır.” İttifakın içerisindeki her bir partinin aldığı oy diye bir hesaplama olmayacak, ittifakı oluşturan partilerin aldığı oylar şöyle hesaplanacak: Her bir siyasi partinin aldığı oya ortak oylar, aldıkları oy oranında bölüştürülerek dağıtılacağı için milletvekili dağılımına da hiçbir katkısı olmayacak. Dolayısıyla, bu getirdiğiniz teklifin aslında hiçbir anlamı yok yani bu teklifin, ittifak yasasının tek yararı siyasi partilerin bir araya gelerek barajı aşmasını sağlamaksa, bu ittifaka dair bütün maddeleri ortadan kaldırın, sadece seçim barajını düşürün, istediğiniz amaca ulaşmış olacaksınız ve “Seçim ittifakı hâlinde şöyle olur, ittifak hâlinde oyların dağılımı şöyle olur.” diye. bunu karıştırmaya, insanların kafasını karıştırmaya gerek yok, seçmenin kafasını karıştırmaya gerek yok, siyasi partilerin hesap yapmalarına gerek yok. Barajı düşürün -ittifak anlamsız bir hâle geldi- tam olarak sorunu çözmüş olursunuz diyorum; ben işin öbür tarafına hiç girmiyorum. Yani asıl amacınız, geçmiş seçimlerde Millet İttifakı daha fazla milletvekili çıkarmıştı, şimdi onu engellemeye çalışıyorsunuz falan... Bunun hiçbir önemi yok; basit bir şey, düşürün bitsin.

Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

2’nci madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

2’nci madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 2’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Teklifin 2’nci maddesi en kritik maddelerden bir tanesidir, iktidarın şahsi siyasi çıkarlarını hayata geçirmek için ortaya koyduğu mühendislik çabalarının ifşa olduğu maddedir. Teklif edilen maddeyle, seçim çevrelerinde milletvekili hesabı ve dağılımı, ittifak içinde yer alan her partinin o seçim çevresinde almış olduğu oy sayısı üzerinden yapılacaktır. Yani, ittifaka verilen artık oylarla milletvekili çıkarılması artık mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, 2018 seçimlerinde iktidar partisinin işine gelen ve artık oyların sebep olduğu haksızlığın giderilerek temsilde adaletin ve yönetimde istikrarın sağlanacağı gerekçesiyle savunulan ittifak sisteminden zımni olarak vazgeçilmektedir.

Burada iktidar vekillerine sormak istiyoruz: 2018’de temsilde adaleti sağlayan sistem bugün ne oldu da tercih edilmez hâle geldi? Zira eğer temsilde adalet konusundaki hassasiyet ve duyarlılığınızda samimi olsaydınız bu kanun teklifini 2018 seçimlerinden hemen sonra getirirdiniz, 2023 seçimlerine ramak kala değil. Yani, iktidar bloku, temsilde adaleti değil, her ne şekilde olursa olsun seçimi kazanmayı arzuluyor. Bu muhteris tavrın ülkemize yönelik olumlu hiçbir getirisi kalmamıştır.

2020 Martında başlayan, hâlen devam eden ve tüm dünyayı ve ülkemizi etkisi altına alan pandemide yasama faaliyetleri de dâhil olmak üzere tüm siyasi faaliyetler akamete uğramıştır. Bu süreçte siyasi hayatımıza katılan yeni partiler, teşkilatlanma süreçleri dâhil pek çok pandemi kısıtlamasına maruz kalmıştır. Bu partiler kurulurken ve teşkilatlanırken Türk siyasetine ve demokrasisine katkı sağlamak için mevcut seçim yasasını merkeze alarak hareket etmişlerdir. Normal seçime bir yıl kala yapılan bu değişikliğin amacını bizler kadar kamuoyu ve seçmen de çok net bir şekilde okuyabilmektedir.

Ek olarak, teklif edilen bu sistem bireysel tercihlerin yansıtılması açısından da olumlu sonuçlar vermeyecektir. Bu sistem fazla oy alan partilerin fazla milletvekili çıkarmasına imkân sağlarken az oy alan partilerin hiç milletvekili çıkarmamasının önünü açmaktadır. Bu durum temsilde adalet söylemiyle çelişmektedir. Oy oranları ile Meclis sandalye sayıları arasında önemli farklılıklara yol açacaktır. Temsilde adaleti ve temsil birlikteliğini sağlamak için bu maddenin tekliften çıkarılmasını talep ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sayın Başkanım, burada bir şey var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ülke barajı, genel barajla ilgili mi? Ben söyleyeceğim şimdi.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tamam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Komisyon üyeleri, teklifin 2’nci maddesinin son fıkrasında “ülke barajını” ibaresi geçmektedir. Bu ibareyi 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 33’üncü maddesinin başlığındaki “Genel baraj ve hesaplanması” ibaresiyle uyumlu hâle getirmek amacıyla “genel barajı” yani “ülke barajını” yerine “genel barajı” olarak tashih ediyoruz.

Bu düzeltme çerçevesinde 2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması” ibaresi madde metninden çıkarılmış, maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanununda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defadan fazla ihmal etmemiş olma koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekilimiz var mı? Yok.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

3’üncü madde üzerinde 4 adet önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi, buyurun.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

3'üncü maddede seçime katılma hakkını elde eden partinin ilçe ve il kongrelerini 2 defa ihmal etmesi -ne demekse- durumunda seçime katılamayacağına ilişkin düzenleme yapılıyor. Şimdi, biz buradan şunu anlıyoruz: Oluşturulan yandaş seçim kurulu hâkimlerince kongrelerini yapmış büyük partilerin bile birkaç yerde kongrelerini iptal ederseniz seçime giremiyorlar. Bizim anladığımız bu. Gerçekten bu düzenlemede ne gibi bir amaç olduğunu, hangi gizli motivasyonla kaleme alındığını izah ederseniz seviniriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 3- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 36 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 36- Siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için 100.000 seçmenin imzası ile Yüksek Seçim Kurulu'na başvuru yapılması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır.”

Meral Danış Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kaçmaz'a söz veriyorum.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Demokrasinin ölçütlerinden biri de siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi önündeki engellerin azlığı ya da fazlalığıdır. Bu bağlamda Siyasi Partiler Kanunu'nun 36'ncı maddesine baktığımızda, kısaca değinmek gerekirse, 41 ilde örgütlenme ve yine bu il örgütlerinin geçerlilik kazanabilmesi için de o ilin ilçe sayısının üçte 1'inde de ilçe örgütünün bulunması şartı söz konusu. Bu şartları yine, tabii, altı ay önceden tamamlamış olması gerekiyor. Sadece bu aşamada bile baktığımızda bir partinin, siyasi partinin seçime katılabilmesi için yaklaşık 200 ila 250 teşkilat binasının bulunması gerektiği durumu karşımıza çıkıyor. Ortalama bir hesapla -kabataslak- böyle aylık 500 bin lira gibi... En az o da tabii; elektrik, su, kira, doğal gaz, stopaj vergisi vesaire gibi birçok masrafın olduğu gerçekliği karşısında ve hazine yardımıyla yararlanmayan bir partinin bu kadar masrafı karşılayabilmesi mümkün gözüküyor. Yani ekonomik bir imkânsızlık var ve yine basında da yer alamama durumu söz konusu.

Yine, Siyasi Partiler Yasası mevcut hâliyle dahi siyasi partilerin örgütlenme özgürlüğünü kısıtlamakta, partilerin örgütlenme biçim ve yönetimine ileri derecede müdahale etmektedir. Buna ilişkin, ama, Avrupa ülkelerindeki örneklerle baktığımızda ise Avusturya’da siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için 3 milletvekilinin imzası yeterli oluyor. Eğer “3 milletvekili imzası” şartını da yerine getiremiyorsa eyaletlere göre 100 ila 400 arasında değişen bir sayıda seçmenin imzasıyla seçime girme yeterliliği sağlanabiliyor. Yine, Belçika’da, İsveç’te, Polonya’da ve İsviçre’de yürürlükte bulunan seçimlere katılabilmeye ilişkin uygulamalar da yine bununla çok benzerdir. Fransa’da siyasi partilerin seçime girmek için kayıt yaptırmalarına dahi gerek yok, sadece 1901 tarihli Dernekler Kanunu’na uygun olarak kurulmuş olmaları ve adayların kimlik belgeleriyle başvurmaları yeterli oluyor. İtalya’ya baktığımızda, İtalya’da siyasi partilerin seçimlere katılabilmeleri için kayıt yaptırmaları ve 1.500 seçmenin imzalarının bulunması yeterli bir durumda. Yine, Norveç’te siyasi partilerin seçimlere katılabilmeleri için zorunlu tutulan seçmen imza sayısı 5 bindir. En ağır şartlara da baktığımızda, “Hangi ülkededir?” diye baktığımızda da Portekiz’de olduğu gözüküyor. Portekiz’de de 7.500 imzayla yine başvuru yaparak Anayasa Mahkemesine kayıt yaptırmaları yeterli görülmektedir. Ama dediğimiz gibi Türkiye’de maalesef ki Siyasi Partiler Kanunu’nun 36’ncı maddesindeki bu ağır şartlar aslında dediğimiz gibi örgütlenme özgürlüğünü kısıtlamakta ve yine partilerin örgütlenme biçim ve yöntemine ileri derecede müdahaleye sebep oluyor.

Aslında bu durumda -hani sabahtan beri de çok defa ifade edildi- çok partili seçim bu kadar zorlukla birlikte nasıl mümkün olacak? Yine, bu sadece aslında büyük partilerin seçime girmesine bir yönüyle sebep oluyor ve yine tabiri caizse neredeyse tek partili siyaset hayatına geçişe de sebep oluyor. Biz bu sebeple nasıl 100 bin seçmen imzasıyla Cumhurbaşkanı adayı seçilebiliyorsa yine 100 bin seçmen imzasıyla da siyasi partilerin de bu şekilde seçime katılabilmeleri ve yine Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunmasının yeterli olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kaçmaz, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

3’üncü önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 3’üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 3- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 36 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanununda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defadan fazla yapmadığı Anayasa Mahkemesinin ihtar kararı ile tespit edilmemiş olmak koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde Sayın Tezcan’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bülent Tezcan.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; şimdi, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası’nın 36’ncı maddesi, siyasi partilerin seçimlere katılma hakkını nasıl kazanacağını düzenlemiş. Maddede özetle, bir, “örgütlenme şartı” iki, “Mecliste grubu bulunma şartı” diye 2 ayrı şart var. Örgütlenme şartını gerçekleştirmek, parti seçimden altı ay önce il, ilçe kongrelerini ve büyük kongresini yapmışsa seçime katılabiliyor veya bunları yapmasa bile Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup kurmuş ise, grubu varsa o partinin seçime katılma hakkı var.

Şimdi, bu çerçevede yeni bir düzenleme yapma ihtiyacı duyulmuş. Getirilen teklifte grup kurma şartı kaldırılıyor ama örgüt kurmayla ilgili meselede 3 kere ihlal edebilme yani “2’den fazla ihlal etmiş olmamak kaydıyla.” diye 2 kere ihlal etme hakkı verip “ihmal etme” diyor kongre yapmayı. “2 kere kongreni süresinde yapmazsan 3’üncü sefer ancak bir kere daha hakkın olur, yapmazsan seçime sokmayız.” diyor. Bir kere, önce şunu söyleyeyim: Birinci mesele: Mecliste grubu bulunan partilerin seçime girmesini engellemek, bizim siyasi parti pratiğimiz ve seçim pratiğimiz açısından kabul edilebilir bir şey değil. Ülkelerin seçim pratikleri, aynı zamanda tarihleriyle vardır ve geneli üzerinde konuşurken anlattığım gibi -tekrar dönmeyeceğim oraya- bu süreler içerisinde tarihimizde birçok siyasi parti, bu hükümden yararlanarak grubu olduğu için seçime girmiş ve sonrasında iktidar olup Türkiye’yi yönetmiştir. Yirmi yıldan bu yana Türkiye’yi yöneten AK PARTİ de ilk kurulduğunda bu hükümden yararlanarak seçime girmiştir ve tek başına iktidar olmuştur. Şimdi teklif sahipleri diyorlar ki: “E, tamam, o zaman öyle oldu, bu zaman böyle yapıyoruz.” Diyebilirsiniz tabii ama bunu dediğiniz zaman bu ihtiyacın nereden hasıl olduğunu bilmek lazım.

Polemikle ilgili kısmı anlatmıyorum, onun tarihini, hikâyesini geneliyle ilgili konuşmayı yaparken anlattım o hikâye nereden çıktı diye, bir daha oraya dönmüyorum, tutanaklara bakan arkadaşlar ileride oraya dönerlerse o ayrıntıyı oradan görürler.

Yalnız, burada başka bir şey var; bir kere, bu hükmün korunması lazım çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir partinin grubunun bulunması demek, o ülkede yasama faaliyeti gibi önemli bir faaliyette grup olarak çalışabiliyor olması demektir. Bu kadar yetkisi olan bir siyasi partiyi tarihimizde bu kadar geçmişi ve birikimi olan bir haktan mahrum etmenin makul, kabul edilebilir hiçbir sebebi yoktur; birinci mesele bu, bu nedenle bunun kalması gerekir. Getirdiğimiz önergeyle, grubu olan partilerin yine burada seçime girebilme hakkının muhafaza edilmesi gerektiğini düşünüyoruz ve onu koruyoruz.

Ha, bu arada, başka bir şey var; son dönemde bu tartışmalar sırasında Yüksek Seçim Kurulu bu 36’ncı maddenin (1)’inci fıkrasını yorumlarken kuruluşa ilişkin olan bu örgütlenme şartını daha sonra “Her dönem için geçerli.” diye yorumlamaya başladı ve geneli üzerinde yaptığım konuşmada anlattığım gibi, İYİ Partiden önce Demokratik Sol Partiyle başlayan süreçte “Onların seçime girme hakkı yoktur.” diye kararlar vermeye başladı, içtihatlarını değiştirdi. Eskiden Yargıtay Başsavcılığından gelen teşkilatlanma şartına ilişkin yazıyı kabul ediyordu, ondan sonra, kongrelerini yapmış mı diye bakmaya başladı.

Şimdi, değişiklik teklifinin 3’üncü maddenin gerekçesine baktığımızda “Kuruluşa ilişkin (1)’inci fıkrayla ilgili konuyu düzenliyoruz, düzeltiyoruz.” diye bir yaklaşım var. Gerçekten de o yorumlardan sonra (1)’inci fıkrayla ilgili bir rötüşa ve düzenlemeye ihtiyaç var. Ancak bunu yaparken yine uygulamada sorunlar çıkarak, müphem, anlaşılması güç ifadeler konulmuş. Ne diyor? “2 kereden fazla ihmal etmemiş olmak.” Şimdi, bir kere, ifadenin probleminin ötesinde “ihmal etmek” hukuki

tabirdir, değildir; hep bu tartışmaları yaptık, değildir de haydi, yasa koyucu olarak dedik ki: “Yahu, biz koyduk, bu kavramı biz geliştirdik, kullanıyoruz.” İyi de bunu kim belirleyecek? Bir sistem kuruyorsak, bir şey yapıyorsak bunun belirlenmesini netleştirmemiz lazım.

Bakın, böyle geçtiği zaman karşımıza şöyle bir problem çıkıyor: Siyasi Partiler Kanunu’nda en geç iki yılda kongrelerinizi yapmak zorundasınız, bir yıl da uzatma hakkınız var, üç yıl yani azami üç yıl, normali iki yıl, bir yıl uzatmayla üç yıl. Şimdi “ikiden fazla ihmal” dediğiniz zaman, üç yıl geçti, bir; üç takvim yılı bitti, uzattınız, birinci ihlal oldu. Kim tespit edecek, burada görmüyoruz. İki, ikinci üç yıllık devre başladı, ikinci üç yıl da geçti, altı yıl oldu. Kim tespit edecek, nerede kesilecek; bu da belli değil. Üç, iki kere ihmal hakkı var ya, üçüncü ihmale gelecek, bir üç yıl daha mı çalışacak? Nerede başlayacak, nerede bitecek? Dokuz yıl mı süre veriyoruz. Bakın, bu, uygulamada ciddi sıkıntılar yaratacak bir şey.

Ha, pratik bir şey öneriyoruz, diyoruz ki: Bakın, yine sistemin kendi içerisinde çözelim, Siyasi Partiler Kanunu’nun 104’üncü maddesi var, 104’üncü maddede Anayasa Mahkemesi, kurallara uymayan partilere cumhuriyet başsavcısının talebi üzerine ihtar kararı veriyor. Bu kongrelerin yapılmaması meselesinde Anayasa Mahkemesine gidiliyor, usul bu. Yani partiler kongrelerini yapmazsa Yargıtay Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesine müracaat ediyor, Anayasa Mahkemesi de ihtar kararı veriyor. Şimdi, bu maddeyi ihtar kararına bağlarsak, paralellik kurarsak “ikiden fazla ihtar yemiş olan, 3 kere ihtar yemiş olan, 2 kereden fazla ihtar yemiş olan parti” dediğinizde siyasi partileri yasa gereği denetlemekle yükümlü olan yüksek mahkemenin kararına bağlıyoruz, uygulama netleşiyor. Kimse kalkıp da kim ne oldu, kim ne yaptı diye bakmaz ve uygulama bu şekliyle netleşir. Önergemizi bu nedenle verdik. Bu önerge geçerse ileride uygulama konusunda bir tartışmaya yol açmaz diyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Tezcan, teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi’nin çerçeve 3’üncü maddesi ile 2820 sayılı Kanun’un 36’ncı maddesine eklenmesi öngörülen fıkrada yer alan “içerisinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “birinci ve ikinci fıkrada belirlenen teşkilatlanma yeter sayısı esas alınarak” ibaresinin eklenmesini ve fıkrada yer alan “iki defadan fazla” ibaresinin “iki defa” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde Sayın Recep Özel.

Buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) - Gerekçesini şöyle arz edeyim efendim: Bu düzenlemeyle bir açıklık getirmek istiyoruz maddeye. Çünkü birinci fıkrada belirtilmiş olan teşkilatların nisabı oranında yani 41 ilde ilçe, il ve büyük kongresini yapmış olmayı yani teşkilatlanmadaki aranan oranı buraya getiriyoruz. Bir de ikiden fazla, üç olmasın diye “iki defa” diye oradaki cümleyi düzelterek bu çelişkiyi gideriyoruz.

Tabii, biraz önce Bülent Bey’in söylemiş olduğu bu DSP’yle ilgili konu; kongre değildi o. O teşkilatlarında 41’in altına düştüğü için o zaman seçime... 40’ın altına düştüğü için bu şeyden kaynaklanmıyor yani bundan dolayı değil.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yok, yok, 41’in üstündeydi, bazı kongrelerini yapmamışlardı.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sadece kongresini yapmadı diye.

RECEP ÖZEL (Isparta) – İşte kongresini yapmamış, teşkilatları da azalmış, örgütsüz sayıldığı için...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bülent Bey’in söylediği gibiydi. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı “Seçime girebilirler.” dedi, Yüksek Seçim Kurulu kongrelerini yapmamış diye...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, burada, Bülent Bey’in teklifini de aslında dikkate alabiliriz. Onu bir değerlendirelim, düşünelim, aşağı kadar belki olabilir, o ihtar kararına bağlamak da olabilir. Bunun tespitini kim yapacak? Bunun tespitini seçime katılmaya hangi partinin yeterli olduğuna karar vermeye yetkili olan Yüksek Seçim Kurulu, kongre takvimine her parti ayrı ayrı geldiği müddetçe bakacak, edecek iki defa ihlal olmadığı zaman yine bir yargı kurumu olan Yüksek Seçim Kurulu bu kararı verecektir.

MURAT EMİR (Ankara) – Siz “ihmal”den neyi kastediyorsunuz?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – O zaman düşünün, göreceksiniz, bakın, Genel Kurula inene kadar düşünün, bugün burada oylayacaksınız da.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tamam, düşünelim onu diyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – “İhmal”den neyi kastettiğinizi de bir cümleyle söyleyebilir misiniz.

RECEP ÖZEL (Isparta) – “İhmal”den kastettiğimiz, iki defa kongresini yapmamak. Siyasi Partiler Kanunu’ndaki ve kendi iç tüzüğündeki siyasi partinin yükümlülüklerini, kongre yapma yükümlülüğünü süresi içerisinde yerine getirmek. Bunu niye getiriyoruz biliyor musunuz? 1995 yılında bazı siyasi partiler kongre yapmış, bir daha hiç kongresini yapmamış. Bunların hâlâ daha o zaman elde ettikleri şey devam ediyor. Bunlara düzenleme getiriyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Okunan önergeyi...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Onu, dediğim gibi, düşünelim diyorum, olabilir yani.

LEVENT GÖK (Ankara) - Recep Bey, şu yerleştirilmiş şekliyle orayı bir okur musunuz yani ben bir cümle düşüklüğü görüyorum da orada Sayın Başkan.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yerleştirilmiş şekilde okuyalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Birleştirilmiş şekliyle bir okur musunuz orayı yani şu vermiş olduğunuz önergeyle değiştirilmiş şeklini.

RECEP ÖZEL (Isparta) - Yani cümle düşüklüğü yok orada da.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir okuyun bakayım orayı “Seçime katılma yeterliliği elde eden parti” diye başlayan yeri.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Birinci fıkradakiyle bağlıyor ki irtibatlandırıyor, bir de 3’ü 2’ye indiriyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Cümle düşüklüğü var mı bir bakın. “Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanununda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde” ondan sonra şunu da ekliyorsunuz “birinci ve ikinci fıkrada belirlenen teşkilatlanma yeter sayısı esas alınarak ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defa ihmal etmemiş olma koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

RECEP ÖZEL (Isparta) – Evet, öyle oluyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Böyle oluyor.

RECEP ÖZEL (Isparta) – “Fazla”yı kaldırdık yani.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – 3’ü 2’ye indirmişler orada.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Yanlış anlaşılmayı önlemek için.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Orada şey var mı? Birinci ve ikinci fıkralar var mı?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Nasıl birinci ve ikinci?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ondan önce.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Onlar muhafaza ediliyor zaten, birinci ve ikinci fıkrada bir değişiklik yok zaten.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, sayın milletvekilleri geçiyoruz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...3’üncü madde kabul edilmiştir.

4’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendinde yer alan “veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması” ibaresi madde metninden çıkarılmış, bendin sonuna aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanununda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defadan fazla ihmal etmemiş olma koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – 4’üncü madde üzerinde 4 adet önerge vardır.

Öncelikle madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekilimiz var mı? Yok.

4’üncü madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

4’üncü madde üzerindeki önergelerden birinci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 4’üncü maddesinin, teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Teklifin 4’üncü maddesi, siyasi partilerin seçimlere katılmasına ilişkin şartları düzenlemektedir. Eklenen fıkra ile, seçime katılabilme şartlarından birisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruba sahip olma şartı ilga edilmektedir. Ek olarak seçime katılma yeterliliğini elde eden partinin belirtilen sürelerde -bu 3’üncü maddeyle ilgili tabii- katılma hakkını da kaybedeceği düzenlenmektedir.

Hatırlayacağınız üzere 2018 yılı milletvekili genel seçimleri öncesinde Türk milletinin iradesiyle kurulan, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde tüm kayıtları, kongreleri, teşkilatlanması, yeterlilik ve gereklilikleri kayıtlı olan ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından da tescil edilmiş

olan İYİ Parti, tüm şartları sağlamasına rağmen Yüksek Seçim Kurulu eliyle seçime sokulmama tehdidiyle karşı karşıya bırakılmıştı. Bağımsız yargının siyasallaşması tehdidine karşı denge ve denetim mekanizması olan Seçim Kanunu'na eklenmiş bu hüküm, demokrasinin doğrudan temsilini korumayı amaçlamaktadır. Unutmamak gerekir ki AK PARTİ de 2001 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi grubu başka bir siyasi parti gruplarından ayrılarak bu hüküm sayesinde kurmuş ve seçime girmiştir. Siyasi hafıza, maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep etmeyi zorunlu kılmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) sıra sayılı Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 4- 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

Siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi için 100.000 seçmen imzası ile Yüksek Seçim Kurulu'na başvuru yapılması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması yeterlidir.”

Meral Danış Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, örgütlenme özgürlüğüne dair daha önce attığınız adımların hepsinden teklif sahiplerinin, Adalet ve Kalkınma Partisinin geriye gittiğini düşünüyorum. 2 tane örnek vereceğim: Bir tanesi: Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldiğinde ilk yaptığı değişikliklerden bir tanesi Dernekler Yasası'nı değiştirmektir ve gerçekten o Dernekler Yasası devrim niteliğinde bir yasadı, dernek kurmayı ciddi biçimde kolaylaştırıyordu, derneklerin denetimini kendi iç birimlerine veriyordu; Hükümet komiserlerini, kongrelerini yargı denetiminde yapmalarını, buna dair bütün zorunlulukları kaldırmıştı. Fakat aradan geçen yıllar içerisinde Adalet ve Kalkınma Partisi, özgürlüklerden yana değil, otoriter bir rejimi benimsemeye başladığı andan itibaren bütün bu özgürlüklerden vazgeçti. İlk önce, üyeliklerini, istifalarını, bütün tamamının bildirilmesini zorunlu hâle getirdi; İçişleri Bakanlığına “Programlar üzerinden her üyeyi bildireceksiniz.” dedi, “Her istifa edeni bildireceksiniz.” dedi, bir kontrol altına almaya başladı.

En son, bu FATF'la ilgili yasa değişikliği sırasında bir dernek yöneticisi hakkında -bu, denetleme kurulu üyesi de olabilir yani bırakın yönetim kurulu üyesini- bir denetleme kurulu üyesi hakkında, bırakın ceza mahkûmiyetini, soruşturma başlatılması üzerine bütün dernek yönetimine kayyum atanmasının önünü açtı yani özgürlüklerden uzaklaştı, ilk geldiği iddialardan uzaklaştı; şimdi de aynı şeyi yapıyorsunuz Siyasi Partiler Yasası'yla ilgili. Daha önce siyasi partilerin örgütlenmelerinin önündeki zorlukları kaldırma konusunda adımlar atarken, şimdi bir süredir attığınız adımların tamamı örgütlenme özgürlüğünü kısıtlayan, örgütlenmeyi güçleştiren düzenlemeler; bu, tam olarak böyle bir düzenleme.

Daha dramatiğini söyleyeyim Sayın Başkan, bir örnek vereyim. Hani “İki defa üst üste kongresini yapmamış olan ilçe teşkilatı, il teşkilatı veya merkez teşkilatı seçilme yeterliliği açısından seçilme yeterliliğini kaybetmiş...” diyorsunuz ya getirdiğiniz teklifle, ben size valiliklerin ne yaptığını söyleyeceğim. Yeni, şubat ayında, henüz bu yasa yok. Şubat ayında Konya Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü “Siyasi Parti İlçe Teşkilatları Kongreleri” konulu bir yazı yazıyor bütün ilçe kaymakamlıklarına ve diyor ki: “2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 20’nci maddesi ve parti tüzükleri uyarınca, olağan genel kurullarını iki defa üst üste yapmayan, ekli listede adı bulunan siyasi parti ilçe teşkilatlarının, anılan kanunun 121’inci maddesi gözetilerek 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun 36’ncı maddesi aracılığıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 87’nci maddesinin (5)’inci bendi uyarınca kendiliğinden dağılma hâlinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığının şu tarih şu sayılı kararı uyarınca açılacak davalarda ilgi tutulmak suretiyle ilçenin sulh hukuk mahkemesinden istenilip karar kesinleştiğinde dava sonucunun Valiliğe bildirilmesini rica ederim.” diye valilikler çalışma başlattı. Yani diyor ki: “İki defa üst üste kongresini yapmamış bir ilçe teşkilatı varsa, ey kaymakamlık, hemen sulh hukuk mahkemesine başvuru ve bunların dağıldığına dair karar aldır, sonucunu da ivedilikle bana bildir.”

Yani siz, sadece bu yaptığınız yasa değişikliğiyle siyasi partilerin seçime girme yeterliliğini tartışmıyorsunuz; siyasi partilerin teşkilatlarını kapatmak için Adalet ve Kalkınma Partisi, İçişleri Bakanlığı, valilik bu yasa değişikliğinden çok önce girişimlere başladı. Parti kapatıyor bu iktidar, parti kapatıyor sadece kongresini yapmadığı için seçime girme yeterliliği ne ki, bundan çok daha dramatik adımlar atıyor bu iktidar. Yapın, yapabilirsiniz, bunun sonu var. Ya özgürlüklerden yana olacaksınız ya örgütlenme özgürlüğünün önünü açacaksınız ya da siyasi partileri kapatmak için bugün olduğu gibi girişimlerde bulunacaksınız diyorum.

Size makul bir öneri sunuyoruz gerçekten. Cumhurbaşkanlığı seçiminde olduğu gibi diyoruz ki: “Bir siyasi parti 100 bin imzayı bulup Cumhurbaşkanı adayı gösterebiliyorsa aynı siyasi parti 100 bin seçmenin imzasıyla seçime girebilsin.” Makul bir rakam söylüyoruz, Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu’nda olan rakamı söylüyoruz; teklifimiz bundan ibaret.

Teşekkür ediyorum Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkan, çok affedersiniz; önergenin üzerinde konuşma yapılırken en azından önerge sahibi arkadaşlarımızın, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın konuşması daha uygun olacaktır. Akışın daha isabetli ve daha iyi olması açısından.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Rahatsız olmasan iyiydi Başkanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Niye?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Şimdi, maddelerde konuşacaksınız, değil mi?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Şöyle, yok, maddelerde konuşmuyoruz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Benim yaptığım şey sizin konuşmanızdan rahatsızlık değil, mutlaka konuşmalar oluyor da.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bunun bir yolunu bulurum Muhammed Bey.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Yolunu hukuka uygun bir şekilde bulun, bunda bir sıkıntı yok da bunun da burada altını çizmekte fayda var. Yani netice itibarıyla, önerge üzerinde söz alırken önergede imzanızın olmadığını, Anayasa Komisyonu üyesi olmadığınızı da şimdi burada söylemek de uygun olur diye düşünüyorum.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – O zaman madde üzerinde konuşma hakkımı kullanırım.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Burada engel zaten yok. Ruştı Tiryaki'nin şahsına veya yaptığınız konuşmaya dair değil benim dediğim şey.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Benim konuşmamdan sonra yaptınız bunu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Bu konuda ben de bir şey söyleyeyim. Sayın Başkan, usulde buna ilişkin bir engel yok, birincisi bu. Mehmet Tiryaki, bizim merkezî seçim komisyonumuz sözcüsüdür ve Adalet Komisyonu üyesidir.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Anayasa Komisyonu üyesi değildir, önergede imzası yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Anayasa Komisyonu üyesi olmayabilir, bizim YSK temsilcimizdir.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Bunu şahsileştirerek algılamayın. Şimdi, bu akış...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Hayır yani buna bile itiraz edilmesini doğru bulmuyoruz. Madde üzerinde söz alırsınız.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) - Beş dakika fazla konuşsanız ne olur, on dakika fazla konuşsanız ne olur? Usule uygun hareket edilmesini söyledim ben ya, başka bir şey söylemedim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın milletvekillerimiz, tamam, önergeyi oyladık.

Önerge kabul edilmemiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 4 – 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendin sonunu aşağıdaki cümle eklenmiştir.”

“Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defadan fazla yapmadığı, Anayasa Mahkemesinin ihtar kararıyla tespit edilmemiş olmak koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

İbrahim Özden Kabaoğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tezcan, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu değişiklik önergesiyle ilgili gerekçemiz, 3'üncü maddenin değişiklik önergesiyle ilgili gerekçemizin aynısıdır. Aynı mahiyette maddelerdir oradaki açıklamalarımızın tamamı burası için geçerlidir. Onlara atf yapmakla yetiniyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Sayın Tezcan.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.
4'üncü önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/4284 esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 4'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 4 – 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendine, “Siyasi partilerin adlarını,” ibaresinden sonra gelmek üzere “(11) numaralı bentte belirlenen esaslar dâhilinde,” ibaresi eklenmiş, (11) numaralı bendinde yer alan “veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve benden ikinci paragrafına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde, bu bentte belirlenen teşkilatlanma yeter sayısı esas alınarak ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defa ihmal etmemiş olma koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.”

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, efendim, ben bunun hemen madde metnine işlenmiş şeklini okuyayım da biraz önce Bülent Bey'in bir talebi olmuştu.

Şimdi, bununla ilgili Yüksek Seçim Kurulunun görevlerini tanımlayan bu maddenin dördüncü fıkrasında (11)'inci bendde yapmış olduğumuz değişikliğe atıfta bulunuyoruz. (11)'inci bendi de şöyle: “Bir ilde teşkilatlanma merkez ilçesi dâhil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Seçime katılma yeterliliği elde eden parti, Siyasi Partiler Kanunu'nda öngörülen ve parti tüzüğünde belirtilen süreler içerisinde bu bentte belirlenen teşkilatlanma yeter sayısı esas alınarak ilçe, il ve büyük kongrelerini üst üste iki defadan fazla ihmal etmemiş olma koşuluyla seçime katılma hakkını muhafaza eder.” şeklinde düzenliyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İl seçim kurulu bir başkan, iki asıl ve iki de yedek üyeden oluşur. İl seçim kurulu başkan ve asıl üyeleri, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan ve birinci sınıfa ayrılmış hakimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca yapılan kura çekimiyle

tespit edilir. Kura çekiminde ilk çıkan başkan, sonraki iki üye asil ve en son çıkan iki üye de yedek üye olarak belirlenir. Birinci sınıfa ayrılmış yeterli sayıda hakimin olmaması durumunda en kıdemli hakimden başlayarak eksikler tamamlanır. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar. Hakimlerin kıdemi, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi var mı?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Önergemiz var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergede mi konuşacaksınız Hocam?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam.

5’inci madde üzerinde söz talebimiz yok.

5’inci madde üzerinde 3 tanesi aynı mahiyette olmak üzere 4 adet önerge var, sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 5’inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi, buyurun.

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Teklifin 5’inci ve 6’ncı maddelerinin konuşmasını birlikte yapacağım ben. Bu maddelerle il seçim kurulunun oluşumunda kıdemli hâkim uygulamasının bırakılarak il merkezinde görev yapan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasında kurayla kurulun oluşturulması öngörülmektedir. Böyle bir düzenleme, halk nezdinde seçimlere şaibe düşeceği, hâkimlerin tarafı olacağı kanaatine yol açabilecek bir düzenlemedir. Kanuna göre il ve ilçe seçim kurulu başkanları bölgedeki en kıdemli hâkim oluyordu, bu da kıdemli hâkim değiştirilemeyeceği için görece bir seçim güvencesi niteliğindeydi. Bu, kamusal bir görevdi ve haklı sebep olmadan, isteğe bağlı çekilmek mümkün değildi. Şimdi bu yeni düzenlemeyle il ve ilçe seçim kurulu başkanları bir kurayla belirlenecek yani kim olduğu eskisi gibi belirli ve öngörülebilir olmayacak ama buradaki en kritik nokta şu: Bu görevi istemeyen hâkimlere isterlerse kuraya katılmama hakkı veriliyor. Özellikle yerelde, taşrada ama genel olarak her bir bölgede bir hâkimin gelebilecek siyasi baskılardan ötürü bu görevi istemeyebileceği ortadayken özellikle siyasi iktidarın görüşünde olmayan hâkimlerin bu görevden kolaylıkla çekilmesinin yolu açılmaktadır. Dolayısıyla, kura da bu göreve talip olan ve muhtemelen tarafı olabilecek hâkimler arasında yapılıyor olacak. İl ve ilçe seçim kurulu kararlarına itiraz YSK’ye yapıldığından ve YSK’nin kararlarına karşı yargı yolu kapalı olduğundan bu kurulların verdiği kararlar oldukça önemliydi ancak il ve ilçe seçim kurulları nezdinde yaratılan kapalı devre sistem tüm yurttaşlık itiraz haklarını tehlikeye düşürmektedir.

Buradan bir kez daha vurgulama ihtiyacı hissediyoruz, şahsi, siyasi kaygılarla milletimizin helal oylarına gölge düşürmemek, harama el uzatma teşebbüsünde bulunmamak gerekir. Cumhuriyet İttifakı partileri birikimli ve kıdemli hâkimlerden neden rahatsız olmuş? Son yirmi yılda inşa etmiş oldukları

nevi şahsına münhasır mülakat sistemi ve nepotist politikalarıyla aldıkları yandaşların seçim kurallarında görev almalarını neden istemektedir? Buradaki amaç, İstanbul belediye seçimlerinde olduğu gibi bir sandığa atılmış dört oydan 3'ünü geçerli, 1'ini geçersiz sayabilen mantığı iş başına getirmektir.

Bir hâkim ortalama sekiz yılda birinci sınıfa ayrılmaktadır. AK PARTİ iktidara geldiğinde hâkim, savcı sayısı 9.467 iken an itibarıyla 22.500 civarındadır. 2002 yılından bu yana görevde olan hâkim, savcılardan 4 bin civarında kişi emekli olmuştur. Geri kalanlarından bir kısmı da ilçe seçim hâkimliği yapılmayan BAM üyeliklerine tayin olmuştur. FETÖ sebebiyle ihraç edilen hâkim, savcı sayısı da yine 4 bin civarındadır. Terör örgütü üyeliğinden ihraç edilenlerin büyük çoğunluğu AK PARTİ iktidarı döneminde alınmış olsa da bir kısmı da önceki dönemden kalmadır.

Yani AK PARTİ döneminde mülakat sistemiyle göreve gelenlerin sayısı neredeyse 20 bin civarındadır, oran ise 85-90 civarındadır. Mülakatların nasıl yapıldığını en yoğun bir şekilde bizzat ben yaşadım. 96 puanla yazılı sınavı kazanmış yeğenim, soyadı Bahşi olduğu için mülakattan elendi. Kızım 86 puanla hâkimlik sınavına girdi, yazılıyı kazandı, mülakata geçti; Sayın Adalet Bakanı hakkında suç duyurusunda bulunduğu bahisle kızım kazandı listesinden çıkarıldı.

Bu nedenle toplumdaki adalet duygusunu derinden sarsan, tutuklamayı bir tedbir olmaktan çıkartarak bir cezalandırma aracı hâline, tahliyei de âdetâ bir lütuf ve borsa hâline getiren kararların verildiği sulh ceza hâkimliklerinin özellikle 15 Temmuzdan sonra akademi süreleri kısaltılarak mesleğe kazandırılan hâkim, savcılarının avukatlık mesleğine geçip ofislerinden yahut ortaklarından hâlâ kopamayan hâkim ve savcılarının yargı gibi tarafsızlığın ve bağımsızlığın esas alındığı bir alanda iktidar partisi teşkilatlarında görev yapmanın mülakatlarda avantaj olduğu bir meslek grubu oluşmuştur. Bu oluşan meslek grubundan az önce bahsettiğim hususlar yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını gölgelemiş, meslektaşlarımıza zaman zaman “yandaş” yaftasına kadar gitmiştir. Bu maddeyle bu algı Türk yargısı adına güçlendirilmektedir. Bunun önüne geçmek de bugün burada bizim sorumluluğumuzdur.

Bu değişiklikle, iktidar bloğu tıpkı sulh ceza hâkimliklerine parti yöneticilerinden aldıkları parti militanlarını atadıkları gibi seçim kurullarını da yandaş hâkimlerden oluşturma çabası içerisine girmişlerdir. Hâlen görevde olan seçim kurulları mevcut yasaya göre ocak ayının son haftasında oluşturulmuştur. Yani göreve başlayalı iki ay bile olmamıştır. Ülkemizde ufak tefek aksaklıklarına rağmen yerleşmiş ve güven sağlamış olan uygulamadan uzaklaşmanın geçerli ve haklı bir izahı yoktur. Yargının bağımsız ve tarafsız olmadığı yerde demokrasi ve hukuk devleti de yoktur. Bu gerekçelerle, mevcut uygulamanın devamının sağlanması amacıyla teklifin, metinden çıkarılması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyetteki diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/4284 esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kaboğlu...

Buyurun Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Evet, burada kıdemden kuraya geçiliyor. Kıdem yerine kura esası... Önce ilçe seçim kurulu ona binaen il seçim kurulunun belirlenmesi ilkesi terk ediliyor. Oysa esasen ilçe seçim kurulunun görev ve yetkileri, yükümlülükleri aslında il seçim kurulu açısından önemli bir ön çalışmalar süreci ve esasını oluşturduğuna göre onun terk edilmemesi gerekirdi, bu bağlantının koparılmaması gerekirdi fakat esasen burada asıl sorun il ve ilçe seçim kurullarının birbirinden ayrılmasının ötesinde, önerilen değişiklikle kıdemden ayrılma, nesnel ölçüt olan kıdemden ayrılma ve kura sistemine geçme... Bu durumda bu kuraya giren ve kura yoluyla seçilen hâkimlerden hiçbirisi, seçim kurulu üyeliği ve başkanlığı yapmamış olabilir, bir seçim kurulu başkanı bu görevi daha önce yerine getirmemiş olabilir. Bu da tabii ki genel itibarıyla bu düzenleme tarzının bilgiyi, birikimi, uzmanlığı ikinci plana atmasıyla paralellik arz eden bir durumdur.

Şimdi, ben bunun gerekçesini okudum, 2 gerekçe gördüm: "...il seçim kurulu yedek üye seçimine ilişkin belirsizlik giderilmektedir." deniliyor. Yedek üye için başka bir çözüm bulunabilirdi ama gelin görün ki burada "Birinci sınıfa ayrılmış yeterli sayıda hâkimin olmaması durumunda en kıdemli hâkimden başlayarak eksikler tamamlanır." deniyor yani yine kıdem esası ne yapılamıyor? Terk edilemiyor. Şimdi, burada kıdem esası terk edilemediğine göre yedek üyelik sorunu da pekâlâ kıdem esasına göre giderilebilirdi yani bu bir gerekçe değil ki yani hiç değilse gerekçede "Ya, böyle uygun gördük." diyebilirdiniz. Bunu tabii, 12 Eylülde askerler daha dürüstçe yapıyorlardı "Öyle redakte edilmiştir." diyorlardı ama bu, gerekçe değil.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ya, hayır, şimdi, dürüst olalım, daha mertçe "Böyle redakte edilmiştir." öyle deyin, hiç değilse konuşmamız daha açık olur.

İkinci olarak "seçimlerin adil ve şeffaf biçimde yapılmasında etkin bir rol oynayan il seçim kurulunun tartışmalara mahal vermeksizin kura ile oluşturulması" Ya, bu gerekçe nedir ya, ben bu cümleyi anlayamadım yani "seçimlerin adil ve şeffaf biçimde yapılmasında etkin bir rol oynayan il seçim kurulunun tartışmalara mahal vermeden kurayla oluşturulması." Ya, siz peki kıdemli hâkimi bilemiyor musunuz, onu saptayamıyor musunuz? Yaşı 64, 63, 62; saptayamıyor musunuz? O belli ya. Şimdi, bu cümleden ne anlıyorsunuz? Bu gerekçeyi "gerekçe" diye yazanlar bana açıklasın, Türkçe olarak açıklasın yani resmî dilimiz Türkçe olduğuna göre. Ben buna nasıl gerekçe muamelesi yapayım? Bunu diyecektiniz ki "Biz böyle istedik, değiştirdik." Pekâlâ daha dürüstçe olurdu. Gerekçe yok. Şimdi, bu kadar önemli, bütün üyelerin üzerinde hassasiyetle durduğu bir konuda gerekçenin ortaya konulamamış olması bile bu 2 maddenin, il ve ilçe seçim kurullarının değiştirilmesinin ne kadar sorunlu olduğunu göstermektedir.

Şimdi, teklifte "birinci sınıfa ayrılmış hâkimler" deniliyor, oysa Hâkimler ve Savcılar Kurulu, birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf hâkimler arasında ayırım yapıyor. Peki, o zaman bu durumda siz birinci sınıfa ayrılmış hâkimlere birinci sınıf hâkimlere göre öncelik mi tanıyacaksınız? Bu da belli değil. Tabii, bu konuda daha çok şey söylenebilir ama esasen "kura" deyince kuranın nasıl çekileceği, bu sürecin nasıl işletileceği konusunun belirsiz bırakılması da kuraya katılmak istemeyenlerin çekilme hakkı bizim yasalarla düzenlediğimiz, hâkim ve savcılardan öğretmenlere kadar hep bir açık kapı bırakma, hep takdir yetkisi bırakma biçimindeki; hani "Bunu, bu heyeti istediğimiz gibi oluşturalım." şeklindeki iradenin bir tezahürü oluyor.

Anayasa'nın öne sürülebilecek maddeleri 37'nci madde, 67'nci maddesi, 79'uncu maddesi; açıklamıyorum, burada heyet bütün bu maddeleri biliyor diye ama önemli bir husus -biraz sonra Sayın Gök açıklayacak- hani bu kurulu, ocak ayında oluşan, teşekkül eden bu kurulu şimdi, bu yasa yürürlüğe girdiği zaman lağvetme, onu dikkate aldığımız zaman Anayasa madde 17 ile 138-139 arasındaki bağlantı çerçevesinde göreve ilişkin haysiyet haklarının ihlal edildiği, kötü muamele anlamında çünkü o görevi yapmıyorsa, yeterince yapamıyorsa, ehil değilse onu görevden alabilirsiniz ama teşekkül ettikten sonra, iki ay sonra "Hayır, seni istemiyorum, gönderiyorum." demek 138-139'un Anayasa madde 17 ışığında değerlendirilmesi mesleki görevi yerine getirme, haysiyet (dignitas) açısından hâkimlerin haysiyetiyle de böylece oynamış oluyoruz; bu, yasalaşırsa.

Evet, benden bu kadar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum Hocam.

Aynı mahiyetteki üçüncü önergeyi okutuyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) sıra sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin, teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Daniş Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi, öncelikle şunu ifade edeyim: Yapacağım konuşma 5 ve 6'ncı madde önergelerimize ilişkindir çünkü aynı mahiyette, diğerinde söz almayacağız, kayıtlara geçsin diye söylüyorum.

Önergeye geçmeden önce şunu ifade etmek isterim: Doğrusu, kaç saat oldu bilmiyorum, 15.00'ten beri görüşüyoruz ve iktidar grubundan söz alan milletvekilleri şöyle bir serzenişte, eleştiride bulunuyorlar: "Ya, hep siz konuşuyorsunuz, eleştiriyorsunuz ama biz konuşunca tahammül etmiyorsunuz." gibi, bu, Genel Kurulda da zaman zaman oluyor. Şunu ifade etmek isterim: Bu, tahammül etmemek değil, mesela biz, saat 15.00'ten beri yaptığımız toplantıda hakikaten dikkatle iktidar grubu adına konuşan herkesi dinledik doğal olarak ve ben hâlâ -bu konuşacağım madde de dâhil- gerekçe görmedim yani hani, muhalefete, kamuoyuna "Ya, biz bunu şu ihtiyaçtan yaptık." Hani, nasıl anlatayım ya? Bu, bir sorumluluk; bu, çok güçlü bir sorumluluktur yani hem teklif sahiplerinden hem... Ya, keşke orada sohbet edilmese ama neyse... Böyle bir ikna... Şüphesiz, ikna olmayacağız ama en azından burada yazılan dışında bir gerekçe. Tam tersine, böyle, gülümseme, söz atma, ciddiye almama, bizimle sanki biz çok basit bir şey söylüyormuşuz gibi... Bu tutumu kabul etmediğimizi ifade edeyim. Yani tamam, siz konuşunca eleştiri varsa tabii ki eleştiri hakkınız var, haklı olarak dinlenmek istersiniz ama dinleyeceğimiz bir şey söyleyin, dinleyeceğimiz bir şey. Yani işte, "Biz, 5 ve 6'ncı maddeleri, il ve ilçe seçim kurullarını, 1950'den beri seçim kurulları aynı usulle düzenleniyordu, biz bunu şu gerekçeyle değiştiriyoruz. Böyle bir ihtiyaç var, bizim böyle bir ihtiyacımız var." demenizi beklemiyoruz tabii ki. Ha, söyleseniz iyi olur dürtüşçe, samimice, bunu söylemeyeceksiniz ama en azından bu yasama faaliyeti o kadar basit bir iş değildir yani sizin Türkiye yurttaşlarına karşı -bizim de tabii- sorumluluğumuz var.

Şimdi, bana göre -ben demin de söylemiştim, genel konuşmada sanırım- seçim güvenliğini tamamen ortadan kaldıracak en tehlikeli düzenleme 5 ve 6'ncı maddelerdir çünkü burada bir siyasi mühendislik var. Burada iktidar grubu, seçim konusunda yapılacak seçimlere doğrudan müdahale, kendi lehlerine karar aldırma ve kendi hâkim ve savcılarının çıkma olasılığının çok güçlü olduğu bir kura sistem öngörüyor. Şimdi, biz, genel görüşmelerde bunların birçok boyutunu söyledik, o yüzden tekrara girmeyeceğim; normalde, bunun üzerine çokça daha fazla söyleyeceğimiz meseleler var.

Şimdi, nedir seçim güvenliği dediğimiz mesele? Seçim güvenliği dediğimiz mesele nedir? Herkesin aynı kurallara tabi olduğu ve seçim kurullarının -il ve ilçe seçim kurulları da dâhil- Yüksek Seçim Kurulunun bütün partilere eşit mesafede olması, tarafsız olması; böyle bir şey var mı? Yok. Yüksek Seçim Kurulu, şu anda iktidar tarafından çoğunluğu elde edilmiş bir kuruldur. Yüksek Seçim Kurulu tarafsız bir kurul olmaktan çıkmıştır. Buna ilişkin örnek mi istiyorsunuz? Buyurun, Türkiye tarihinde ilk defa -bütün ilkler bize denk geldi ya da biz öyle biliyoruz- KHK'li 6 Belediye Başkanımıza mazbata verilmedi ya! Yüksek Seçim Kurulu "Seçime girmenizde hiçbir engel yok. Buyurun, seçilme yeterliliğiniz var." dedi; girdiler seçime, seçimi kazandılar; seçimi kazandıktan sonra "Biz size mazbata vermiyoruz, siz KHK'lisiniz." dediler ama hâlbuki KHK'li milletvekilleri var Parlamentoda, biliyorsunuz. Ve kazanılmış bir hakkın... Ya, seçmene gitmiş o belediye başkan adaylarımız, oy almış. Halk da aldatılıyor, aday da aldatılıyor ve daha da vahimi ikinci sıradakine mazbata verildi.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Siz ne yaptınız?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Dava açtık.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ne oldu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Kaybettik çünkü yargı da sizin elinizde çünkü hepsini almışsınız Sayın Yazıcı.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – İncelemiyor bile.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yani incelemiyor, YSK'ye itiraz ediyoruz, reddediyor. Ya diyorum ki: Ben belediye başkanı adayım, sana başvurdum yeterliliğim var mı yok mu diye. Sen bana "Yeterliliğin var." diyorsun. Ben seçime giriyorum, propaganda yapıyorum, üç ay çalışıyorum, halk bana oy veriyor, ben kazanıyorum; sen diyorsun ki: "Sana mazbata vermiyorum." Ya, oyunda bile böyle bir mızıkçılık yoktur hani halk tabiriyle. Şimdi, biz itiraz ediyoruz, YSK reddediyor; dava açıyoruz, reddediyor; Anayasa Mahkemesine gidiyoruz, reddediliyor. 6 Belediye Başkanımız ve yüzlerce meclis üyemiz KHK'li diye alınmadı. Buna YSK karar verdi. YSK, açıkça kendi hukukuna aykırı, iktidardan yana ve ikinci sıradaki adayı belediye başkanı yaptı.

Size bir oy oranı vereyim. Diyarbakır Bağlar Belediye Başkanlığında biz yüzde 70'i aşkın oy aldık; iktidar partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi yüzde 20 oy aldı. Adalet ve Kalkınma Partili Belediye Başkanı, şu anda Belediye Başkanı, sözde. Biz ona nasıl belediye başkanı diyelim? Ya da bu iktidarın yaptıklarına nasıl güvenelim? Gerçekten, samimice soruyorum. Bize bir tek gerekçe söyleyin ya, güvenmemiz için bir tek gerekçe. Gerçi siyasette güven dışında başka olgular esastır. Bu nedenle, burada asla bir iyi niyet zaten yok. Ben teknik tartışmaları geçtim, zaten teknik tartışmaları da söyledik.

Diğer kararları söyleyeyim. Güvenlik gerekçesiyle sandıkları taşıdınız ya! Kürt illerinde korucu olan bütün köylere sandıkları götürdünüz. Sandık götürdünüz, topladınız orada; korucular silahla sandık başında durdu, "HDP'ye oy vermeyeceksiniz." dedi. Sandıklar bizim için taşındı. Şimdi, YSK verdi bu kararı. Biz ne diyelim? Bunu kıyaslayacağım, o yüzden YSK diyorum. Diğeri mühürsüz oy pusulası falan.

Buradan şuraya gelmek istiyorum. Şimdi, bu 5 ve 6'ncı maddelerde -başta da söyledim- 1950'den bu yana uygulanan bir rejimi değiştiriyorsunuz, diyorsunuz ki: "En kıdemli hâkim değil, ben kurayla belirleyeceğim." Ya, nereden icap etti? Niye böyle bir ihtiyaç duyduunuz? Gerçekten, teklif sahiplerinden samimiyetle bunu duymak istiyorum. Hiçbir açıklama yok, gerekçe deseniz -İbrahim Hoca söyledi, tekrar ediyorum, katlıyorum- komik, komik yani, sadece komik diyebilirim. O gerekçeyle kim ikna olur? Yani o gerekçe, kendisi, ben bu gerekçe değilim diye bağırıyor. Yani siz en kıdemli hâkimleri ve yüzlerce hâkimi -Seçim Kurulu kaç bin bilmiyorum- görevden alıyorsunuz ya.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – 1.499.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Kaç?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – 1.499.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – 1.499 -tam rakamı bilmiyorum- hâkime diyorsunuz ki: "Ben seni seçim kurulu başkanlığından aldım." Neden? "Kura getiriyorum." Hâkimin güvencesi yok, tabii hâkim ilkesi ortadan kalktı. Kuradan kim çıkacak? Ya kim çıkarsa çıksın, sizin yargı üzerinde yaptığınız ameliyatları adım adım biliyoruz. Yargıda hiçbir şey bırakmadınız, hepsine kendi insanlarınızı yerleştirdiniz. Şimdi, onların arasından kura çekeceğiz. Kimi çekersek çekelim size yakın olacak zaten, sizin emir ve talimatlarınızla çalışacak. Bu nedenle güvenmiyoruz. O kuraya girecek olana A partili, B partili, C partili diye bakmak istemeyiz ama seçilen hâkimler ilçe başkanı, PM üyesi, il başkanı, milletvekili adayı, belediye başkanı adayı olunca başka bir seçenek yok, bunun binlerce örneği var ve en tehlikeli düzenleme budur. Bununla yasalaşırsa -ki gördüğüm kadarıyla hiç izah etme gereği bile duymuyorsunuz- siz diyorsunuz ki: "Tıpkı YSK gibi, il ve ilçe seçim kurullarında da bizim vereceğimiz talimatlarla lehimize kararları alırız, uygularız, siz hiçbir şey yapamazsınız." Yani buna zorbalık mı diyeyim, çoğunlukçuluk mu diyeyim kibarca, baskıcı bir rejim mi diyeyim, totaliter bir rejim mi diyeyim, faşizm mi diyeyim, ne diyeyim?

HAYATİ YAZICI (Rize) – "Ehliyet" "liyakat" deyin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – En ehliyetlisi kıdemli olandır. Ya, ehliyet ve liyakati kurada nasıl belirliyorsunuz? Böyle bir şey yok Başkan.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Ben burada paylaştım, siz yoktunuz herhâlde.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Hayır, ben duymadım. Yani ehliyet ve liyakat kurayla belirlenmez, bir ölçü belirlenir "On beş yıldır hâkim olanlar" denir. Ne bileyim "Mesleğinin..."

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hayır, birinci sınıf olan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Tamam, kıdemli hâkimi niye alıyorsunuz?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – "On beş yıl" diyorsunuz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Anlatamadım. Ya, biz kıdemli hâkimi alınca, kuraya tabi tutunca liyakati geç, ehliyeti geç, ben kuraya kendi insanlarımı koyuyorum, içinden çekiyorum ve istediğim, zaten kim çıkarsa çıksın.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – "İsteddiğiniz" diye bir şey var mı kurada ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Kuraya girecek olan 100 kişinin 100'ü sizin zaten, hepsi sizin.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – O zaman, o kıdemli hâkim...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Kıdemli hâkim sizin döneminizde atanmamış, 50'den beri bu var, 50 yılından beri bu var.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hayır, ne alakası var, olur mu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Bizden, sizden değil o; o, hâkim. En azından hâkim olma olasılığı daha yüksek.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Efendim, sizin dediğinizde kesinlik var, diğerinde ihtimal var.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, biz Yargıtay üyelerini niye kurayla seçmiyoruz?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Elinizde bir veri mi var? Türkiye’de illerdeki en kıdemli hâkimler Hükümetin istediğinin dışında hâkimlerdir de kuraya girdiği zaman birinci sınıf hâkimler daha farklı çıkar diye böyle bir veri mi var? Herkesin iddiası bu.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – İhtiyaç ne Muhammed Bey?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ya, burası Genel Kurul değil, böyle bir tartışma usulü de yok. Şu anda 2 Grup Başkan Vekili olarak burada değiliz, Anayasa Komisyonu üyesiyiz.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ben de Anayasa Komisyonu üyesiyim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – O nedenle, sözümü kesmeyin lütfen ve dinleyin.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Yani hem 2 Grup Başkan Vekiliyiz hem 2 Anayasa Komisyonu üyesiyiz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – İkisiyiz ama tartışmayalım isterseniz, siz cevap verin sonra.

Ben iddia etmiyorum, eminim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Danış Beştaş, toparlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – 2 madde için konuştuğumdan dolayı... Farkındayım uzattığımı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Estağfurullah.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Özcesi, şunu söylüyorum: İktidar partisi yargıyı aldı, YSK’yi aldı, bütün kurumları ele almak için her türlü girişimde bulunuyor ve alamadığı il, ilçe seçim kurullarında, olur ya, kırk yılda bir farklı bir karar çıkmasın, aman, dikkat edelim, orayı da kontrolümüze alalım, bizde olsun karar yetkisi diye bu değişikliği yapıyor ve bunun örneği de başta verdiğim KHK’li belediye başkanlarına mazbata verilmemesidir, mühürsüz oy pusulası karardır, yine güvenlik gerekçesiyle sandıkların taşınmasıdır. İktidarın, iktidar grubunun, MHP ve AKP’nin ihtiyacı var bu kurullara, bu nedenle bu düzenlemeyi yapıyor. Bence en tehlikeli, demokrasiye en büyük darbeyi vuracak olan düzenleme budur ve ben şu saate kadar tatmin olmak ya da ikna olmak gibi bir dertten değil ama bize anlatma gereği bile duymadığınız bu konuyu da çok şiddetle eleştiriyorum. Burada 3 parti grubu var yani “Biz bunu bu dertten yaptık.” deseniz, biz de en azından tartışma olanağı bulalım diyorum ve önergemizin kabulünü istiyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Levent Bülbül’e söz vereceğim.

Buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Sayın Başkanım, çok ilerleyen bir saatteyiz, bir tartışma açmak noktasında değil benim söyleyeceklerim. Yani bugünden beri “Kanun teklif sahiplerinin, sizlerin, Sayın Başkanların yapmış olduğu konuşmaları hiçbir şekilde anlamadık.” veyahut da yani ağza almak istemiyorum ben de “İçerik noktasında gerekçesini duymadık.” “Hiçbir şey yoktu.” gibi ifadelerin uygun olmadığı kanaatindeyiz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Anlatılmadı Sayın Bülbül.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Burada, teklifin gerekçesi de efendime söyleyeyim, neden buna ihtiyaç duyulduğu da izah edildi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Siz yoktunuz, izah edilmedi, izah edilmedi.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Bunları kamuoyu layıkıyla mutlaka değerlendirecektir fakat bizim anlamadığımız bir husus var yani mantığım bunu çözemiyor. Şimdi, mesela en kıdemli hâkim belli bir kişidir bir ilde, bu tespit edilebilecek birisidir ve eğer etki altına alınma gibi bir iddianız varsa, burada bu belirlilikten dolayı etki altına alma ihtimali asıl bunun için söz konusu olabileceksen, konuşulabilecekken birinci sınıf hâkimler, birinci sınıfa ayrılanlar ve birinci sınıf hâkimler arasından bunun kura usulüyle belirlenecek olması, bu noktada oluşabilecek etki altına ve baskı altına alma girişimlerini engelleme veya sonuçsuz bırakmaya yönelik olarak çok daha etkili, çok daha isabetli bir formül olarak değerlendirilebilir.

Şimdi, ben şöyle düşünüyorum: Yani bugün teklif edilen şey kura usulü değil de en kıdemli hâkimin burada il seçim kurulu başkanı olacağı gibi bir teklifimiz olsaydı, ben çok iyi biliyorum ki burada “Mutlaka kura usulüyle belirlenmelidir.” diye bir muhalefet sesini duyacaktık. Şimdi, bunun bizler tarafından bu şekilde öngörülmüş olması, teklif edilmiş olması karşısında, sizler, bu bütün 81 ilde bilinen eğer iktidarın elinde diyorsanız, iktidarın da çok iyi bildiği, ismen de tespit edebileceği bu kişiler üzerinden -efendime söyleyeyim- bütün demokrasiyi, seçimleri, özgürlükleri sadece bunlara bağlıyor olmanız açıkçası beni şaşırtıyor. Anlamadığım husus -sizin anlayamadığınız gibi- bizim de anlamadığımız husus bu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben de size çok şaşırdım gerçekten.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Yani kuraya ne olabilir, ne karışabilir? Yani burada, bu ihtimal A şahsı da çıkabilir, B şahsı da çıkabilir. Herkesin bir dünya görüşü vardır fakat liyakat esastır ve bu liyakatin nasıl temin edildiği de bellidir. Ayrıca, Yargıtay, Danıştay üyelerinin tespitinde de kıdem değil, birinci sınıf hâkimler arasından bunun tespit edilmesi gibi bir koşul var. Yani biz üst yargımızı oluştururken de kriter aldığımız bir meselede, seçim kurullarımızı oluştururken aynı kriterle hareket etmemizde beis olabilir mi arkadaşlar?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Kura mı çekiyorsunuz?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Hayır, kura değil.

Siz birinci sınıfa ayrılmayı, birinci sınıf hâkim olmayı yetersiz görüyorsunuz ya liyakat açısından.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Birinci sınıf hâkim olmayı yetersiz görmüyoruz, kurayı doğru görmüyoruz. Eğer kurayı doğru görüyorsanız...

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Efendim, “en kıdemli” yerine... Bugünden beri yapılan konuşmalarda “en kıdemli” yerine yapılan tercihin sanki liyakatten uzak, hiçbir tecrübe ve birikim sahibi olmayan hâkimler tarafından bu işin gördürüleceği konusunda bir algının oluşturulması son derece haksız bir yaklaşımdır.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Liyakatlıları görevden alıyorsun ya, liyakatlıları görevden alıyorsun. Görevden alıyorsun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Dolayısıyla, siz söylerken bile “On sene, on beş sene tecrübesi olsun.” diye bir kriter getirildi, biliyorsunuz. Netice itibarıyla “birinci sınıf hâkim” demek, aynı zamanda bu “tecrübe” kriterini de yerine getirmek demek. Dolayısıyla buradan, tekedan süt sağmaya çalışıyorsunuz ama o sütün çıkmayacağını da bilmeniz lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Başkanım, ben bir söz alabilir miyim?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde konuşursunuz efendim, bir sonraki madde üzerinde şey yaparsınız.

Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Şimdi, madde üzerindeki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 5'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 5– 298 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İl seçim kurulu bir başkan ve iki asıl üye ile iki yedek üyeden oluşur. İl seçim kurulu başkanı ve asıl üyeleri ile yedek üyeleri, iki yılda bir ocak ayının son haftasında, il merkezinde görev yapan, kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle tespit edilir. Ad çekmede ilk çıkan hâkim başkan, sonraki iki hâkim asıl ve son çıkan iki hâkim yedek üye olarak belirlenir. Ad çekmeye katılacak hâkim sayısının beşten az olması durumunda, bu hâkimler arasında ad çekme işlemi yapıldıktan sonra eksik kalan asıl ve yedek üyeler en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenir. Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise başkan ve asıl üyeler ile yedek üyeler en kıdemli hâkimden başlayarak belirlenir. Bu suretle kurulan il seçim kurulu iki yıl süre ile görev yapar. Hâkimlerin kıdemi, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 15 inci maddesine göre belirlenir. Ancak, bu kıdemin belirlenmesinde, kınama veya daha ağır disiplin cezası almış olanlar diğerlerinden kıdemsiz sayılırlar."

"İl seçim kurulu başkanlığının boşalması hâlinde asıl ve yedek üyelere en kıdemli hâkim, il seçim kuruluna başkanlık eder. İl seçim kurulu üyeliklerinde boşalma olması hâlinde ise birinci fıkradaki usulle boşalan üyelik tamamlanır.""

Recep Özel

Isparta

İbrahim Halil Fırat

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Özel, buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Efendim, şimdi, düzenlemeyle -zaten metni okuduğunuz zaman daha detaylı bir şekilde- boşalma hâlinde nasıl olacağı, birinci sınıfa ayrılma ile birinci sınıf hâkim arasındaki o farkı, tereddüdü ortadan kaldırmak amaçlanmış. Zaten Levent Bülbül Başkanımız da Grup Başkan Vekili de biraz önceki konuşmasıyla bu maddenin gerekçesini detaylı bir şekilde açıklamış oldu efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5'inci madde kabul edilmiştir.

Şimdi 6'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“İlçelerde, ilçede görev yapan ve birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından, merkez ilçelerde ise il seçim kurulu başkan ve üyelere ilişkin kura çekiminden sonra kalan listeden olacak şekilde il merkezinde görev yapan ve birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca yapılan kura çekimiyle belirlenen hakim üye kurula başkanlık eder. ”

“Birinci sınıfa ayrılmış yeterli sayıda hâkimin olmaması durumunda en kıdemli hâkim kurulun başkanı olur. Kura çekimine dahil olmak istemeyen hakimler yazılı olarak komisyona başvurur. Görev için yeterli sayıda başka hâkimin olması halinde kuraya dahil olmak istemeyenler listeden çıkartılır.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekilimiz var mı?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Şimdi, bu kurulların içerisinde bir tane kura örneği vardı aslında, yargıçların olduğu yerde değil ama. Yani il seçim kurulunda da Yüksek Seçim Kurulunda da ilçe seçim kurulunda da hiçbir zaman kura yöntemi uygulanmadı fakat kurullardan bir tanesinde kura uygulandı. Hangisinde? Sandık kurulu başkanlıkları için kura uygulandı. “Sandık kurulu başkanları için siyasi partilerin bildirdikleri isimler ve memur üyeler arasından kurayla sandık kurulu başkanı belirlenecektir...”

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Niye? İlçe seçim kurulu memur üyelerinde de aynı işlem yapılmadı mı?

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Hâkimler için dedim bakın, hâkimler için yoktu dedim, hâkimler için kura olmadı.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Ya, sandıktan örnek veriyorsunuz da onun için verdim ben.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sandık kurulu için söylüyorum: Sandık kurulu başkanlığı için kura çekme vardı, yargıçlar için yoktu. Şimdi, kura matah bir işse, doğru bir işse Adalet ve Kalkınma Partisi niye sandık kurulu başkanlıkları için kurayı kaldırdı? Niye siyasi partilerin bir liste vermesini engelledi, sadece memurlar arasından sandık kurulu başkanlarını belirliyor? Sandık kurulu başkanları için bile siyasi partilerin bildirdiği isimler arasından kura çekilmesini objektif, nesnel görmeyen Adalet ve Kalkınma Partisi, nasıl olur da ilçe seçim kurulu başkanı ile il seçim kurulu başkan ve üyelerinin kurayla belirlenmesinin daha adil olduğunu söyleyebilir? Yani bu büyük bir tutarsızlık değil mi? Ama ben başka bir şey daha söyleyeyim: Adalet ve Kalkınma Partisinin sandık kurulu başkanlığı için siyasi partilerden liste alıp kura çekilmesinden vazgeçmesinin bir tek nedeni vardı: HDP parti olarak seçime girdi ve HDP sandık kurulu başkanlıkları için liste vermeye başladı. Yani teorik olarak söylüyorum, sandık kurulu başkanlarının yüzde 15’inin -yaklaşık olarak söylüyorum- HDP’nin bildirdiği isimler arasından kurayla belirlenmesi olasılığı vardı. Adalet ve Kalkınma Partisi buna da tahammül edemedi ve o zaman yasadan bunu çıkardı. Hani, bizimle beraber hiçbir siyasi parti sandık kurulu başkanlığı için liste verememeye başladı. Şimdi, bu çok daha matah bir şeymiş gibi, yargıçların en kıdemli hâkim arasından değil de birinci sınıfa ayrılmış, birinci sınıf hâkimler arasından kurayla belirlenmesinin daha demokratik olduğunu söylemeleri anlaşılır bir şey değil, kesinlikle makul, mantıklı hiçbir gerekçesi yok.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Siz söylediniz.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Neyi söyledim?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Demokratik olduğunu söylediniz, işte “HDP girecekti.” dediniz...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ben “demokratik” demedim, ben öyle bir şey söylemiyorum. Ben diyorum ki: Bunu Adalet ve Kalkınma Partisi kaldırdı, şimdi de “demokratik” diye, bize “İlçe seçim kurulu başkanı ve il seçim kurulu başkan ve üyelerini kurayla belirleyelim.” diyor.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Anayasa Mahkemesi, sandık kurulu başkanlarının bu şekilde kura usulüyle seçilmesini, CHP’nin açtığı davayı reddederek ifade etmiş, hukuka uygun bulmuş, adalet açısından da hiçbir sorun görmemiş, bunu da dercedelim.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ya, tamam, hani burada ne olmuş oluyor?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Kura usulünde...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Şunu söylüyorum: Kura demokratik mi, değil mi? Biz böyle bir iddiada bulunmuyoruz. Kura demokratikse niye sandık kurulu başkanlarını kurayla belirlemekten vazgeçtin? Eğer kura demokratik değilse niye bugün hâkimler arasından kurayla belirleniyorsun?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Kamu görevlileri arasından seçiliyor.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Yani nereden bakarsanız bakın, tutarsız bir teklif.

Ben son olarak başka bir şey söylüyorum, Milliyetçi Hareket Partisinden milletvekillerinin bu kadar karşı çıkmalarının ben bir tane -yani yanlışsa söylesinler- nedeni olduğunu düşünüyorum: Aslında Adalet ve Kalkınma Partisi mutfağında bu teklif tartışılırken Yüksek Seçim Kurulu tarafından, ilçe seçim kurulu başkanları ile il seçim kurulu başkan ve üyelerinin doğrudan Yüksek Seçim Kurulunca belirlenmesi tartışılmıştı, bu önerilmişti. Milliyetçi Hareket Partisi önce buna karşı çıktı, daha sonra bir orta yol, orta formül olarak böyle bir şeyi önerdi, daha demokratik olduğunu düşünüyor. Buna rağmen itiraz edilmesini doğru bulmuyorum.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ruştı Bey, yapmayın Allah aşkına ya! Saatin ileri olmasına veriyoruz, Allah aşkına ya!

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bunların hepsini ben mi söyledim yani?

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ya, nerden çıkardınız bunu ya!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz.

Şimdi, Ali İhsan Yavuz Bey’e kısa bir söz vereceğim.

Buyurun Sayın Başkanım.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Yani Sayın Milletvekilimizin söylediklerine ilişkin bir düzeltmede bulunma ihtiyacı duydum açıkçası. Sayın Milletvekilimiz “Kura usulü kaldırıldı, hiçbir yerde yok artık, burada niye getiriyorsunuz?” dedi. Hâlbuki sandık kurulunda da kura var hâlâ çünkü sandık sayısını...

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Memurlar...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Tamam da kura var yani 2 katı oranında kurayla çekiliyor bütün memurların içerisinde, demek ki kura var; bir. İki, seçim kurulunda da kura var, memur üyeler üzerinden, işte, kıdemi en yüksek 8 kişi arasından kura çekiliyor yani orada da var, orada da var, hâlen var, bunlar kaldırılmış değildir, onu tashih etmek istedim açıkçası.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Beştaş, buyurun.

Çok kısa olsun lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, en önemli madde olarak gördüğümü yani seçim güvenliği açısından tehlike olarak gördüğümü söyledim, o yüzden amacım polemik yapmak değil, sadece kayıtlara geçsin çünkü eminim iki yıl sonra bu iktidar grubu iktidar olmayacak ve çok farklı bir zeminde tartışacağız, buna yürekten inanıyorum ve bu yapılanlar da bu siyasi mühendislik de işe yaramayacak ancak sadece tarihe bir not: Bu özel yetkili seçim kurulları oluşturmaktır; özel yetkili mahkeme gibi, aynen öyle bir şeyi var, tamamen kendilerine bağlı. 1.499 hâkimin, 2024 yılının Ocak ayına kadar görevli olan hâkimin bir anda görevden alınıp yerlerine kura sistemini getirip buna da “demokratik” denilmesini çok talihsiz bir tespit olarak görüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Ben teşekkür ediyorum.

6’ncı madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

6’ncı madde üzerinde 3’ü aynı mahiyette olmak üzere 4 tane önerge vardır. Sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 6’ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde söz talebi yok.

2’nci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 6’ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kaboğlu, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

6’ncı maddenin gerekçesi şöyle: “Anayasa’mıza göre seçimlerin yapılmasını gözetlemek ve denetlemekle görevli yargı erkinin yargısal faaliyetlerle ilgili görevlendirmede ölçüt olarak oluşturup dikkate aldığı kriterler, seçim görevlendirmelerinde de dikkate alınmıştır.” Bir daha okumama gerek var mı Sayın Özel? Benim dilim değil bu, sizin diliniz.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Anladık onu işte Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Anladınız mı?

RECEP ÖZEL (Isparta) – Tabii canım.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – O zaman demek ki bende bir anlama güçlüğü var fakat bu gerçekçe 5’inci maddeyle ilgili olarak öne sürdüğüm görüşü pekiştirmektedir çünkü bunu yargı erkinin bir parçası olarak alıyor, şeyi belli değil yani yargı erkinin kullanılmasında kura usulünün geçerli olduğunu buradan öğrenmiş oluyorum elli yıllık hukukçu olarak. Bu da tabii ki bir şeydir maalesef...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Öğrenmenin yaşı yok Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, tabii, bu tür arızalarla karşılaşmak herhâlde çok da şakaya alınır tarafı olmayan bir durumdur ama işte, tam da budur Sayın Özel. Biraz önce, hani, akademik dil olarak bana sitemde bulunmuştunuz, işte şu: Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulamaz. Benim saydığım madde 17, diğer maddeler Anayasa 37, doğal yargıç -yargı görevi diyorsunuz buna- seçme ve seçilme hakkı 67; 79 yargı yoluyla seçimlerin denetlenmesi, düzenlenmesi ve geniş anlamında 138, mahkemelerin, yargıçların bağımsızlığı ve 139, görev güvencesi. Tam da bunun Anayasa’ya nasıl ve neden aykırı olduğunu öne sürmek için biz de gerçekçe olarak kullanabiliriz. Tabii ki talihsizlik şudur sayın üyeler: Hani, geleneklerimiz, seçim hukukunun, yetmiş yılda temellenmiş seçim hukukunun genel ve temel ilkesinin bu kadar kolayca, kolaylıkla, gerekçesiz bir biçimde terk edilmesi, gerçekten bir hukukçu olarak, kıdemli bir hukukçu olarak ben esef duyuyorum, sadece bunu belirtmekle yetineyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum Hocam.

Aynı mahiyetteki 3’üncü önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 6’ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

Şimdi, madde üzerindeki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi’nin çerçeve 6’ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 6- 298 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

‘İlçelerde, ilçede görev yapan kınama veya daha ağır disiplin cezası almamış en az birinci sınıfa ayrılmış ve birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş hâkimler arasından, merkez ilçelerde ise aynı nitelikleri haiz hâkimler arasından adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca ad çekme suretiyle belirlenen hâkim, kurulun başkanıdır.’

‘Ad çekmeye katılacak hâkimin bulunmaması durumunda ise, en kıdemli hâkim kurulun başkanıdır.’

‘İlçe ve merkez ilçe seçim kurulu başkanlığının boşalması halinde, başkan birinci fıkradaki usule göre belirlenir.’”

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 6’ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6’ncı madde kabul edilmiştir.

7’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 23 üncü maddesine beşinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Sandık kuruluna üye bildirme hakkı olan bir parti; oluru olmadan başka bir parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak gösteremez.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekili yok.

7’nci madde üzerinde 2’si aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge var, sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 7’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aysu Hanım, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ediyorum.

Bu maddede, yine, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 23’üncü maddesinde değişiklik öneriyorsunuz. Sandık kuruluna üye belirlemede, bir partinin başka bir parti üyesini kurul üyesi gösterebilmesi o kişinin olurlarına bağlıyor ama bunun ne şekilde düzenleneceğini söylemiyorsunuz. Yani bu oluru sözlü mü yapacaksınız, yazılı mı alacaksınız? Ayrıca, zaten bir insanın, bir kişinin, bir sandık görevlisinin görev alma iradesi diye bir şey var, bu iradesini zaten ortaya koyuyor, tekrar olur almaya gerek yok, bu yeterlidir zaten. Bir de bunu kayda bağlamak burada bir baskı unsuru oluşturacaktır değerli milletvekilleri, bunun dikkate alınması gerekir. Yani burada yapılmaya çalışılan şuysa: İşte, “A partisi sandık güvenliğini sağlamak için B partisi üyesiyle kendi yerine anlaştı, hangi parti, hangi partinin sandık üyesini koymak için nerede, nasıl anlaştı; bunları kayda alalım, buna göre de bir çalışma yapalım.” diyorsanız bu anlayış da hiç doğru değildir. Zaten bu ülkede yaşayan vatandaşlar seçim güvenliğinden duydukları endişe nedeniyle sabahlara kadar oyları bekliyorlar, çuvalları bekliyorlar. O yüzden, bu da iddia ettiğiniz aksine... Yani gerekçede diyorsunuz ki: “Sandıkların güvenliğini ve denetimini sağlayan kişilerdir sandık görevlileri, o yüzden de bu konuda bir sorun yaşanmasın.” Seçim güvenliği endişesi duyuyorsunuz galiba. Seçim güvenliği

endişesi duyuyorsanız değerli arkadaşlar, buna ilişkin başka düzenlemeler yapalım; mühürsüz oyları konuşalım, İstanbul seçimlerini konuşalım, trafolara giren kedileri konuşalım ama gerçekten sorun sandık güvenliğiye, seçim güvenliğiye bunları konuşalım. O yüzden, biz bu maddenin çıkarılması talebinde bulunuyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyetteki diğer önergeyi okutuyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

Mehmet Ruştı Tiryaki

Batman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Teklifin bize sunulan gerekçesi ile Recep Bey'in konuşmasında söylediği gerekçe birbiriyle örtüşmüyor. Teklifin gerekçesinde deniliyor ki: "298 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesinde sandık kurulu üyeliği düzenlenmektedir. Bu maddeye yeni bir fıkra eklenerek, partilerin başka bir partinin üyesi olan bir kişiyi ancak o kişinin onayıyla sandık kurulu üyesi olarak görevlendirilebileceği düzenlenmektedir. Seçim sandıklarının güvenliği ve denetimi sandık kurulu üyeleri aracılığıyla temin edilmektedir. Başka bir partinin üyesi olan bir kişinin oluru olmadan diğer bir siyasi parti tarafından sandık kurulu üyesi olarak görevlendirilmesi durumunda oluşabilecek sorunları önlemek için kişinin olurunun varlığı aranarak, uygulamada kimi yerlerde yaşanan gereksiz tartışmaların önlenmesi amaçlanmıştır."

Ben geneli üzerine konuşurken de söyledim, dedim ki: Herhangi bir siyasi partinin sandık kurulu üyesi olarak görevlendirdiği kişinin, görevlendireceği kişinin onayını almadan onu görevlendirmesi mümkün mü?

AHMET ÖZDEMİR (Kahramanmaraş) – Mümkün.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Hiçbir siyasi parti bir kişiye bilgi vermeden, haber vermeden onu sandık kurulu üyesi olarak...

AHMET ÖZDEMİR (Kahramanmaraş) – Hayır, mümkün.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Ha, siz yapıyorsunuz bilemem. Demek gerçekten emrivaki sandık kurulu üyesi veriyormuşsunuz yani. Ahmet Bey, sen dedin ya, onun için söylüyorum.

Ben hiçbir siyasi partinin bunu yapmayacağını düşünüyorum. Şunu söylüyorsanız bu anlaşılır bir şey: Recep Bey az evvel konuşmasında söyledi, dedi ki: "Şimdi oturduğu yer yani aslında adrese dayalı kayıt sistemine göre oy kullanması gereken yer dışında bir sandıkta görevlendirilirse eğer, kendi sandığında kaydı silinip öbür sandığa kaydı yapılıyor." Bu doğru bir uygulama zaten, böyle olacak ve dedi ki: "Eğer vatandaş oraya göreve gitmediyse ne orada oy kullanabilecek ne eski yerinde oy kullanabilecek."

AHMET ÖZDEMİR (Kahramanmaraş) – Çünkü orada görevli olduğunu bilmiyor.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Şimdi, dedi ki: “Biz bu sakıncayı ortadan kaldırmak için söylüyoruz.” Yani, şimdi, bu sakınca, Allah aşkına, bu maddeyle ortadan kaldırılır mı ya? Sen şimdi onayını almadan...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Burada “Oluşabilecek sakıncaları gidermek için.” diyor ya.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Şimdi, söylediğin gibi olsa Recep Bey, onayını aldıktan sonra da yine gitmediğinde aynı sorunu yaşayabilir. Bunu çözenin daha kolay yolu var, çok kolay yani bunu çözmek. İster göreve başlasın ister göreve başlamasın görevlendirildiği sandıkta oy kullanacak diye bir kural, bir hüküm koyarsanız olur biter ama “Bir siyasi parti bir başka siyasi parti üyesini sandık kurulu üyesi olarak görevlendirecekse onun onayı aranır gibi” bir hüküm bunu karşılamaz yani amacınız söylediğinizse o biçimde bir düzenleme getirin, hiç kimse karşı çıkmaz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Yani bu izah edilen gerekçeye ilaveten, biliyorsunuz 298 sayılı Kanun’un 23’üncü maddesine göre, en son seçimde en yüksek oyu alan 5 parti sandık kurulu üyesi bildirebiliyor, oysa seçime katılan 15-20 tane parti oluyor. Dolayısıyla, sandık kuruluna üye bildirme hakkına erişememiş bir parti üyesinin bildirilmesi tartışmalara yol açıyor, bu tür vakalar nadiren de olsa yaşandı, önemli diyeceklerimden birisi de bu. Yani yarın, başka bir partinin, sandık kuruluna üye bildirme hakkına erişememiş bir parti üyesinin kurul üyesi olarak bildirilmiş olması kanunun o hükmünün ihlali anlamında değerlendiriliyor, bunu da gidermek amacıyla bu düzenleme getirilmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Aynı mahiyetteki önermeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, madde üzerindeki diğer önermeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 7’nci maddesinde yer alan “bir parti;” ibaresinden sonra gelmek üzere “kişinin” ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi mi okutayım, söz mü vereyim?

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Kayıtlara geçsin, ben kayıtlara geçireyim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Tamam, buyurun efendim.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Şimdi, yasa teklifindeki metin anlaşılır değil ancak madde gerekçesi daha anlaşılır. Madde gerekçesine uygun olarak “bir parti;” den sonra “kişinin” ibaresinin eklenmesi, “...onayının alınması” şeklinde devam edecek şekilde düzeltilmesi uygun olur kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önermeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

7’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7’nci madde kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8- 298 sayılı Kanunun 33 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılacak seçimlerde, birinci fıkra gereğince yerleşim yeri adresine göre oluşturulan bir yıl önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemleri yapılır.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

8'inci madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, 8'inci madde üzerinde 3 adet önerge vardır. Önergeleri sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve tklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bankoğlu, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler.

Şimdi, burada, 33'üncü maddede bir değişiklik öneriyorsunuz. Yerel seçimlerde ve muhtarlık seçimlerinde seçmen kütüğünde, seçimden bir yıl önceki adresler esas alınarak belirlenen seçmen kütüğünün oluşturulması yönünde teklifiniz. Sanırım bir önergeniz var bu bir yıllık sürenin de üç aya inmesiyle ilgili, işte, gerekçesini de yazmışsınız. Ama bu madde seçme hakkını engelleyici nitelikte bir madde yani bu süre içinde ikametgâhı değişen vatandaşların yaşayacakları, özellikle yaşayacakları yerdeki yöneticileri seçmesini engelliyorsunuz bir nebze. O yüzden, aslında yazdığımız gerekçelerle, çoğunluk partisi olarak sorun olarak addettiğiniz alanda ürettiğiniz çözüm bir hak ihlali ortaya koyuyor, hak ihlali oluşturuyor. O yüzden, bu maddenin tekliften çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Yani siz, ikametgâhı değişen yurttaşlarını, tayin olan insanları, üniversite öğrencilerini... Yani üniversite öğrencileri bir oradalar, bir oradalar. Zaten normal seçim zamanlarında bile oy kullanabilecekleri yere gitme konusunda sıkıntı yaşıyorlar, o yüzden bunların dikkate alınması lazım, göz ardı edilmemesi gerekir. Bu, Anayasa 67'ye aykırılık içermektedir çünkü seçme hakkını ölçsüz bir şekilde ihlal ediyor bu durum. O yüzden, muhtarlıklarla ilgili de her ne kadar bir yıldan üç aya düşürerek bunu engellemeye, önlemeye çalışsanız da zaten muhtarların yani en az altı ay önce taşınması gerekiyor oturdukları yere aday olabilmesi için, o yüzden de aday olabilecek kişilerin yani en az bir yıl önce oraya yerleşmesi gerekecek. Kendine de mi oy veremeyecek? Bunu üç aya düşürürseniz bu ortadan kalkıyor ama biz yine de kabul etmiyoruz bu şekilde, bu doğru değil. Teklif maddesinin çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz

Teşekkürler ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 8'inci maddesine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim için Yükseköğretim Kuruluna bağlı öğretim kurullarında kayıtlı olan öğrenciler; Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilen Seçim Takviminde belirtilen muhtarlık bölgesi askı listelerinin, askıda kaldığı süre içinde İlçe Seçim Kurullarına yapacakları öğrenci belgesini içeren yazılı müracaat ile öğrencisi bulundukları öğretim kurumunun rektörlüğünün bulunduğu ilçede oylarını kullanabilirler.”

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) - Teşekkür ederim.

8'inci maddede öngörülen düzenlemeyle, iktidar, 2019 seçimlerinde İstanbul seçimlerini kaybetme bahanesi olarak gördüğü, seçmenlerin kendi memleketlerinde seçmen kütüğüne nakil olması hususunun önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Teklifte, seçmen kütükleri yerel seçimler zamanında kişinin en son oturduğu yere göre değil, bir yıl önceki ya da üç ay önceki seçmen kütüğü üzerinden güncellenecek.

Ayrıca, bu düzenlemeyle, Yükseköğretim Kuruluna bağlı eğitim kurumlarının ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri bu uygulamadan mağdur olacaktır. Biz, İYİ Parti olarak, bu öğrencilerimizin seçim dönemlerinde adrese kayıtlı olduğu yerlere gitme zorunluluğunun kaldırılmasını ve öğrenim gördükleri yerde oy kullanabilmelerini teklif ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 8'inci maddesi ile 298 sayılı Kanun'un 33'üncü maddesine eklenmesi öngörülen fıkranın aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılacak mahalli idareler genel seçiminde, birinci fıkra gereğince yerleşim yeri adresine göre oluşturulan seçimin başlangıç tarihinden üç ay önceki seçmen kütüğü üzerinden güncelleme işlemleri yapılır.”

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Özel, buyurun.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, bu düzenlemeyle, Aysu Hanım'ın söylediği gibi, o yerleşim yerinde oturanların iradesine daha çok sahip çıkıyoruz. O yerleşim yerinde oturmayıp dışarıdan geçici bir şekilde gelip orada seçimin kaderini değiştirip gidenlerin önüne geçmek istiyoruz; temel amaç bu.

Sayın Feridun Bahşi Bey'in de sadece üniversite öğrencilerine yönelik düzenlemesini eksik görüyoruz. Bunu zaten Yüksek Seçim Kurulunun hazırlamış olduğu genelgede öğrenci olup öğrenci belgesini ibraz edenlerin orada oy kullanabilme düzenlemeleri zaten mevcut.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Taşınanlar, tayin edilenler falan ne olacak?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- 298 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Adresi kapanmış olması sebebiyle adres kayıt sisteminde gözükmeyenler, en son seçmen olduğu adrese göre seçmen listelerine kaydedilirler.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

Madde üzerinde 2'si aynı mahiyette olmak üzere, 3 adet önerge vardır. Önergeleri sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun Sayın Bahşi.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hem yerel hem genel seçimler için adres kayıt sisteminden adresi kapanarak düşen kişiler, en son kayıtlı oldukları yerde oy kullanabilecek. Bu kişilerin kim olduğu, neden adres kayıt sisteminden düştükleri, düşmelerine rağmen neden son kayıtlı oldukları yerde oy kullanabiliyor oldukları ise birçok soruyu karşımıza getirmektedir. Bu konuyu bir örnekle açıklayacak olursak, bir adreste yirmi yıl önce oy kullanmış bir kişi yurt dışına gitmiş ve bugün geri geldiğinde yirmi yıl önceki adres kentsel dönüşüme girip adres kaybolmuş. Böyle bir durumda bu konu nasıl çözülecektir? Biz bunu merak ediyoruz. Bu nedenle bu maddenin teklif metninden çıkarılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

İstanbul

Ali Mahir Başarır

Mersin

Levent Gök

Ankara

Aysu Bankoğlu

Bartın

Bülent Tezcan

Aydın

Murat Emir

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, özellikle adresi kapanmış ve havuzdaki seçmenlerin bir şekilde oy vermesinin sağlanması hedeflenebilecek, demokratik yaşamın gereği kabul edilebilecek, iyi niyetli sayacağımız bir yaklaşım olur. Zaten sunumda da önemli bir iddia olarak ortaya kondu. Ancak bunun ne şekilde yapıldığı son derece önemli çünkü burada özellikle seçim güvenliğini riske edebilecek bir kapalılık söz konusu. Bu maddenin daha derli toplu, daha düzgün yazılmış olması gerekir ve suiistimallere açık olmaması gerekir. Özellikle parmak boyasını da biz öneriyoruz ama korkarım, bu da kabul edilmeyecek. Dolayısıyla, mükerrer seçmenin önüne nasıl geçilecektir, bunlar önemli. Tabii, burada şu kaygımızı da ifade etmeliyiz: Aynı adreste birden fazla birbirini tanımayan insanın üst üste gelmesi riski de vardır. Dolayısıyla bunların daha açık, daha teknik, altyapısı düşünülmüş bir kanun düzenlemesiyle düzenlenmesi isabetli olacaktır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi madde üzerindeki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 9'uncu maddesi ile 298 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere, eklenmesi öngörülen cümlelerin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Kütük düzenlemesi nedeniyle seçmen hiçbir şekilde oy kullanma hakkından yoksun bırakılamaz. Adresi kapanmış olması sebebiyle adres kayıt sisteminde görünmeyenler, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün adres kayıt sisteminde bulunan en son geçerli adres kayıt bilgileri kapsamında seçmen kütüğüne kaydedilirler.”

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde Sayın Özel'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Özel.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Şimdi, aslında bu madde o kadar çok önemli ki yaklaşık olarak her seçimde 400 bin ile 500 bin kişi havuzda oluyor. Askı süresi içerisinde müracaat ederse oy kullanabiliyorlar ama bunların geneli oy kullanamıyor. Biz buna bir çözüm getiriyoruz ve mesela ilk cümle çok güzel: “Kütük düzenlemesi nedeniyle seçmen hiçbir şekilde oy kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.” Türkiye’de seçme yeterliliğinde olan bütün vatandaşlarımızın oy kullanmasını önceliyoruz. Keşke bunu her iki partimiz önermelerinde bunun “teklif metninden çıkartılması” şeklinde değil de daha teknik açıdan nasıl olabilir, o konuda önerge getirselerdi belki destekleyebilirdik, onu kabul edebilirdik. Bu, gerçekten bütün siyasi partilerin altına imza atması gereken bir düzenleme. Bu, hepimizin yükü akı olacak diyebilirim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 9'uncu madde kabul edilmiştir.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 298 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasına “Seçmen kütüğünde yazılı adreslerine” ibaresinden sonra gelmek üzere ”,adresli kapanmış olması sebebiyle adres kayıt sisteminde gözükmeyenler ise en son seçmen olduğu adreslerine” ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

10’uncu madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

10’uncu madde üzerinde 2’si aynı mahiyette olmak üzere 3 adet önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 10’uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi’nin söz talebi yok. Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Aynı mahiyetteki 2’nci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 10’uncu maddesinin teklif metninden çıkartılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – 9’uncu maddede ifade ettiğimiz çekincelerimizi tekrar ediyoruz. Çünkü burada da yine seçim güvenliğine dönük kaygılar bulunmakta ve daha açık bir düzenleme ihtiyacı görülmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi madde üzerindeki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi’nin çerçeve 10’uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Madde 10 – 298 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Muhtarlık bölgesi askı listelerinin askı süresi içinde, bir seçim çevresinden diğerine yapılan seçmen nakil istemleri hakkında ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, itiraz üzerine veya nakil isteminin şüpheli bir girişim olduğu kanaatine varılması üzerine resen yapılacak araştırma ve inceleme neticesinde, nakil isteminin kabul edilmemesi halinde seçmen kaydı dondurulmaz ve bir önce kayıtlı olduğu adreste seçmen kaydı devam eder.””

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Özel...

RECEP ÖZEL (Isparta) – Efendim, bunu hemen şöyle özetleyeyim: Naklettirdim, şüpheli görüldü, hâkim benim seçmen kaydımı donduruyor. Ben geldiğim yerde de oy kullanamıyorum, daha doğrusu, seçme hakkım elimden alınıyor. Biz, en azından, burada, gerçek bir beyanda bulunmuyorsa eski kayıtlı olduğu yerde kullanabilmesini düzenliyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 10’uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 10’uncu madde kabul edilmiştir.

11’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun;

a) 65 inci maddesinin başlığı “Bakanlara ilişkin yasaklar:” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “Başbakan ve” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

b) 66 ncı maddesinde yer alan “Başbakan,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

c) 155 inci maddesinin başlığı “Bakanların yasaklara uymamaları:” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

11’inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Sayın milletvekilleri, 11’inci madde üzerinde 3 adet önerge vardır, şimdi önergeleri sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 11’inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 11- 298 sayılı Kanunun;

a) 65 inci maddesinin başlığı “Cumhurbaşkanı ve Bakanlara ilişkin yasaklar:” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “Başbakan ve” ibareleri madde metninden çıkarılarak “Cumhurbaşkanı ve” ibareleri eklenmiştir.

b) 66 ncı maddesinde yer alan “Başbakan,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

c)155 inci maddesinin başlığı “Cumhurbaşkanı ve Bakanların yasaklara uymamaları:” şeklinde değiştirilmiştir.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Başarır, buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) – Efendim, şimdi, aslında bu teklifteki hepimizi rahatsız eden en sıkıntılı maddelerden bir tanesi. Hepimiz, tüm arkadaşlarımız geneli üzerinde konuşurken uzun uzun eleştirilerini söyledi. Kısaca birkaç şey daha söylemek istiyorum. Gerçekten, bu konuda “Cumhurbaşkanlığı” kelimesini eklemek durumundayız. Evet, 298 sayılı Kanun’un 66’ncı maddesinden “Başbakan” ve “Bakanlar Kurulu” çıktı ama buna Cumhurbaşkanını eklemesek çok büyük bir sıkıntı olacak; görüşmelerde, Genel Kuruldaki görüşmelerde de sıkıntı olacak, toplumda da bir rahatsızlık yapacak. Birkaç örnek vermek isterim: Bakın, belediye başkanları -2019’da- mevcut belediye başkanı tekrar aday olduğu zaman makam arabasının anahtarını neden o makamda bırakıyor, özel arabasıyla seçim çalışmalarına katılıyor? Yani burada ya da Norveç’te, İsveç’te, Avrupa’nın birçok ülkesinde bir bakan ya da bir başbakan tarifeli uçağa binmesi gerekirken “business” bileti aldığı için bile çok ciddi yaptırımlara maruz kalabiliyor, istifa edebiliyor. Yani Cumhurbaşkanının burada mutlaka eklenmesi lazım. Tarafsız olmadığı bir gerçek, bir partinin Genel Başkanı -tekrar tekrar söylüyorum- diğer Cumhurbaşkanı adaylarıyla bir kampanya yürütecek.

On sekiz saattir, on dokuz saattir çalışıyoruz; 18 kelimedede bile uzlaşamadık ama bu kadar bariz bir konuda bence uzlaşma olması lazım, bu kelimenin bu maddeye eklenmesinin lazım olduğunu tekrar tekrar söylüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 11’inci maddesinin (a) fıkrasının “Bakanlara ilişkin yasaklar” kısmının “Cumhurbaşkanı ve bakanlara ilişkin yasaklar” olarak, “Başbakan ve” ibaresinin” madde metninden çıkarılarak “Cumhurbaşkanı ve” olarak değiştirilmesini; (b) fıkrasında yer alan “Başbakan” ibaresinin madde metninden çıkarılarak “Cumhurbaşkanı” olarak değiştirilmesini; (c) fıkrasında yer alan “Bakanların yasaklara uymamaları” ibaresinin “Cumhurbaşkanı ve Bakanların yasaklara uymamaları” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Danış Beştaş, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Geneli üzerinde yaptığımız konuşmalarda uzunca değerlendirmiştik, aynen atıfta bulunuyoruz, tekrar ediyoruz. Yani, burada çokça söyledik, bir daha söyleyelim. Tamam, velev ki Cumhurbaşkanlığı sistemine uyum, doğru, Başbakan kalmadı, “Cumhurbaşkanlığı” yazıyor onun yerine, artık yazmak lazım, bu kesin. “Başbakan” ibaresi kaldırılıyor, Cumhurbaşkanlığı yazılıyor ama seçim muafiyetine ilişkin bir düzenleme yapılmıyor. Anayasa’nın 104’üncü maddesinde çok çok uzun yetkileri olan Cumhurbaşkanlığı sisteminde bir Cumhurbaşkanı var artık, Başbakan yok. Bunların hepsini okumayacağım sabahın bu saatinde, yani Cumhurbaşkanı yürütme yetkisini Başbakana göre bence çok daha iyi kullanıyor. Her konuda tek imzayla, tek sözle, iki dudağının arasında, her konuda karar verebiliyor yani neredeyse; mübalağa ediyorum bilerek. Ama siyasal rejim olarak gerçekten Başbakandan katbekat yetkili bir Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi var. Teknik düzenleme amaçlanmış ama yani teknik düzenlemeyi yaptınız da burada “Cumhurbaşkanı”nı niye yazmadınız, gerçekten merak ediyorum? Madem teknik, merak ediyorum derken “Başbakan”ı çıkardınız niye diğerini yazmadınız? Onun yerine yazsaydınız, biz de derdik ki: Vallahi Cumhurbaşkanlığı sistemine uygun hâle getirildi; böyle bir şey de yok. Bu durumda akla tek bir şey geliyor, bir Cumhurbaşkanı, aynı zamanda iktidar partisinin genel başkanı devletin tüm olanaklarıyla bir seçim kampanyası yürütürse bunu biz nereye koyacağız, Anayasa’nın hangi hükmüne dayandıracağız? Nasıl bir yarış olacak, siyasi partiler arasında rekabet koşulları nasıl olacak? Yani, burada, açıkça şu deniyorsa: Cumhurbaşkanı istediği araçla, istediği uçakla, istediği sarayda, istediği devlet erkânıyla her türlü seçim çalışması yapabilir, hiçbir güç onun önünde duramaz. Bence bir madde daha ekleyelim, yani seçim sonucunu ilan edelim; Cumhurbaşkanı kazanır, boşa para harcamayalım.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Madde üzerinde yaptığımız değerlendirmelerden de mahcup olabileceğinizi söyleyebilirim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ne olabileceğimizi?

HAYATİ YAZICI (Rize) – Mahcup.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Öyle mi? E, söyleyin, olalım. Hayır, niye “Cumhurbaşkanı” yazmadınız gerçekten? Ya, amacımız üzüm yemek, bağcıyı dövmek değil.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Efendim, artık bizim gündemimizde, mevzuatımızda “başbakan” olmadığı için onu çıkarmak durumundayız. “Cumhurbaşkanı”nı oraya koymak bizim gündemimizde yoktu, onun için konmadı. “Niye konmadı?” diye soruyorsunuz ya, cevabı o.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Tamam, biz de öneriyoruz.

HAYATİ YAZICI (Rize) – Gündeme bağlı yaptık ama bunun ötesinde, bu konuyla ilgili yaptığımız değerlendirme itibarıyla sanırım mahcup olursunuz yani.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – “Arabaya biner, uçağa biner...” falan diyorlar ya...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yok, ben açıkçası demokrasi lehine mahcup olmak isterim. Yani eğer siz bunu o amaçla yapıp seçim muafiyetlerinde o kaynaklar kullanılmıyacaksa varsın ben mahcup olayım, biz mahcup olalım, yeter ki ihlal edilmesin.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Bakanlar kullanmayacak, milletvekilleri de kullanmayacak...

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) - Peki, kullanırsa yapacak bir şey var mı? Hukukun sorumluluğu ne olacak?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Beştaş, bitirelim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Burada teklif sahipleri ilk defa istisnaen konuşuyorlar da ben de merak ediyorum, o yüzden önemsiyorum, gerçekten önemsiyorum.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) - On dokuz buçuk saattir ilk defa bu topa girdiniz.

ERKAN BAŞ (İstanbul) – Bu cümleyi duymak için on dokuz saattir uğraşıyoruz Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Yani, müsaade edin,

HAYATİ YAZICI (Rize) – Sizde maşallah çok küçük şeylerden büyük mutluluk duyabiliyorsunuz. (Gülüşmeler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Yani, ben teklif sahiplerinin verdiği cevapla şunu anlıyorum: Biz teknik bir düzenleme yaptık, sadece “başbakanı” çıkarttık, tamam. Şimdi, “başbakan” yerine yürütmenin başı artık Cumhurbaşkanıdır, bizim önergemizde diyoruz ki Cumhurbaşkanı da bir zahmet yazı verin.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Evet, bitirelim Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) - Yani niyetinizden bu açıklamayla şüphe duymayacağımı söylüyorum, ilan ediyorum, mahcup olmayı da peşinen kabul ediyorum yani yeter ki bu olsun. Uygun bir düzenleme yapılması...

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Yarışmacılara başarılar diliyorum. (Gülüşmeler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Uygun bir düzenlemenin yapılması yönündeki önergemizin kabulünü istiyoruz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 11'nci maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 298 sayılı Kanun'un 65, 66 ve 155'inci maddelerinde geçen “başbakan” ibaresinin “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi, buyurun.

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Anayasa'nın 10'uncu maddesini kısmen okuyarak konuşmama başlayacağım. 10'uncu maddesinin birinci fıkrası: “Herkes, kanun önünde eşittir.” Dördüncü fıkrası “Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadır.” Yani bu maddede Cumhurbaşkanı “devletin başı” sıfatıyla bir ayrıcalık, bir istisna tanınmıyor. Bu eşitlik ilkesi gereği, bu maddeye “başbakan” yerine “Cumhurbaşkanı”nın eklenmesi gerekir. Devletin imkânlarını -kısa kesiyorum çünkü uzun konuştuk bu konuda- şahsi, siyasi saiklerle suistimal etmek anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle Cumhurbaşkanının partili bir hüviyete bürünmesi ve

Cumhurbaşkanlığı ile parti genel başkanlığı makamının tek bir kişide bütünleşmesi sebebiyle bahse konu yasakların kendisi şahsında da uygulanmasını zaruret hâline getirmektedir. Bu nedenle tüm “başbakan” ifadelerinin “Cumhurbaşkanı” olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

11’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 11’inci madde kabul edilmiştir.

12’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 12- 298 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 24-İl seçim kurulu başkan ve üyeleri ile ilçe seçim kurulu başkanları, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 3 ay içinde, 15 ve 18 inci maddelerde yapılan değişikliklere göre yeniden belirlenir. Bu şekilde belirlenen başkan ve üyeler, önceki başkan ve üyelerin görev süresini tamamlar.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – 12’nci madde üzerinde söz talebi yok.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Var Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT 12’nci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önerge üzerinde konuşun lütfen.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Bizim önergemiz yok Sayın Başkan, var mı?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Var.

12’nci madde üzerinde aynı mahiyette 3 adet önerge vardır.

Sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin çerçeve 12’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Bahşi, söz talebiniz var mı efendim?

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Var efendim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun efendim.

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Teşekkür ederim efendim.

Şimdi, size yine Anayasa’nın 67’nci maddesinin son fıkrasını okuyacağım: “Seçim kanunlarında -evet, aynen böyle- yapılan değişiklikler yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanamaz.” Anayasa’nın bu hükmü yoruma açık bir madde değil, net olarak düzenlenmiş, “Seçim kanunları” diyor. Teklifin 12’nci maddesiyle 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’dan bahsediyor. “seçim kanunları” denilince akla ilk gelen kanun da bu

kanundur. Bu nedenle, yasa yürürlüğe girdikten üç ay sonra, elli gün önce oluşturulmuş kurulların dağıtılarak yeni kurayla ilçe seçim hâkimi belirlenmesi hem vicdana hem Anayasa'ya hem de yasalara aykırıdır. Bu sebeple bu madde yasa teklifinden çıkarılmalıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Gök, buyurun efendim.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi önemli bir madde. Bu maddenin gerekçesinde, teklif metninin gerekçesinde aynen şu ifadeler kullanılıyor: “Madde ile il seçim kurulu başkan ve üyeleriyle ilçe seçim kurulu başkanlarının belirlenmesine ilişkin 298 sayılı Kanunun 15 ve 18'inci maddelerinde yapılan değişikliklere uygun olarak mevcut başkan ve üyelerin yeniden belirlenmesi öngörülmekle uygulama yeknesaklığının oluşumu hedeflenmiştir.” Şimdi, bu, teklifteki önerilen metnin gerekçesi olamaz Sayın Başkanım, yani böyle bir gerekçeyle karşımıza çıkılmasını hiç uygun bulmadığımı ifade etmek istiyorum. Yani maksat bu değil uygulama yeknesaklığından bahsediliyor. Asıl amacın biz il ve ilçe seçim kurullarının değiştirilmesi suretiyle seçimlerin güvenliği ilkesini zedeleyeceğini düşündüğümüzü ifade ediyoruz. Şimdi, bu kanun metni yapılırken elimizde daha önce Yüksek Seçim Kurulunun Görev Süresinin Uzatılmasına Dair Kanun'a dair bizim Cumhuriyet Halk Partisinin yapmış olduğu itiraz üzerine Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bir kararın emsal alındığını görüyoruz. Zaten konuşmalarda iktidar sözcüleri buna atıfta bulundular yani Yüksek Seçim Kurulunun görev süresiyle ilgili konuda Anayasa Mahkemesinin iptal kararını vermediğini ve bunu emsal aldığınızı ifade ediyorsunuz.

Şimdi, Değerli Başkanım, sayın milletvekilleri; o Anayasa Mahkemesinin YSK'deki üyelerinin görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin vermiş olduğu vkararla şimdi getirmiş olduğunuz kanun teklifindeki madde birbirinden farklıdır. Neden farklıdır, onu izin verirseniz izah etmeye çalışayım. Şimdi, daha önceki kanun metninde şöyle deniyor değerli milletvekilleri, daha önceki kanun metninin gerekçesinde yani YSK'ye göttürmüş olduğumuz YSK Üyelerinin Görev Sürelerinin Uzatılmasına Dair Kanun Teklifi'nin gerekçesinde şu ibareler kullanılıyor, deniliyor ki: “YSK üyelerinin görev yaptıkları sürede seçim hukuku alanında uzmanlaştığı, mevcut üyelerin bilgi ve tecrübelerinden yararlanılmasında fayda görüldüğü, geçmiş dönemlerde de mevcut üyelerin bilgi ve tecrübelerinden faydalanmak amacıyla benzer düzenlemelerin yasalaştırılarak YSK üyelerinin görev sürelerinin uzatıldığı ifade edilmiştir. Bu itibarla, kuralın kamu yararına yönelik olmadığı söylenemez.” Yani bu daha önceki YSK üyelerinin görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin iktidar partisinin getirmiş olduğu kanun teklifinin gerekçesi. Nedir bu gerekçe? YSK üyeleri görev yaptıkları için, çalıştıkları için o konularda hem kıdem sahibi

olmuşlardır hem uzmanlaşmışlardır, dolayısıyla onların görev süresini uzatmakta bir mahzur yoktur, bundan seçimler etkilenmez. Yani Anayasa'daki vücut bulan anlamıyla, "O kanun seçim kanunu değildir." diyor görev süresini uzatmaya. Ama değerli milletvekilleri, şimdi yapılan ile bu farklı. YSK üyelerinin görev süresini uzattığımız zaman zaten onlar kendi kanunları çerçevesinde seçilmiş YSK üyeleriydi. Nitekim Anayasa Mahkemesi de ona atıfta bulunarak şöyle dedi: "Bu YSK üyeleri kendi kanunlarına göre seçilmiş üyeler olup bir yıl uzatılmasından ibaret, bu değişiklik herhangi bir seçim süreci üzerinde etki yaratmaz." Yani kanunlarına göre seçilmiş YSK üyelerinin görev sürelerinin uzatılmasında mahzur görmeyen Anayasa Mahkemesi karşısında şimdi bizim elimizde ne var? Yine, kanuna göre belirlenmiş il ve ilçe seçim kurullarının görev süresinin uzatılmasını değil, onların görev sürelerinin sona erdirilmesini konuşuyoruz yani ikisi birbirinden çok farklı, tam tersi. Peki, önceki kanunun gerekçesi de neydi? YSK üyeleri görev yaptıkları sürede uzmanlaşmış, bilgi ve tecrübe sahibi olmuşlar; peki, şu anda elimizdeki mevcut il ve ilçe seçim kurulları ne? Yani o kanunun gerekçesine baktığımız zaman, şu andaki mevcut il ve ilçe seçim kurulları, daha önce kurulduğundan ve muhtemeldir ki o il ve ilçe seçim kurullarının oluşumundaki hâkimler daha önceden de aynı görevleri yaptıklarından, tam da bunu tarif eden bir anlamda, yani şu andaki il ve ilçe seçim kurulları şimdi kanun teklifiyle getirilen il ve ilçe seçim kurullarından daha tecrübeli ve kıdemli yani gerekçeler birbirini karşılamıyor, Anayasa Mahkemesinin kararındaki gerekçe bu hükmü karşılamıyor. Burada dikkatli olmakta yarar var. Bu kanunu biz mutlaka Anayasa Mahkemesine götüreceğiz, ben Anayasa Mahkemesi bunu iptal eder diye düşünüyorum çünkü birbiriyle bağdaşan bir tablo yok. YSK'deki durum farklı, buradaki durum farklı Sayın Başkanım. Dolayısıyla, YSK'nin görev süresinin uzatılmasına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesi burada emsal alınamaz ve bu kural konulamaz, dolayısıyla bunlar da Anayasa'nın 67'nci maddesindeki bu, bir yıllık uygulanamayacak kuralın içerisinde değerlendirilir. Bence, muhtemelen birazdan yapacağınız oylamayla geçecek ama Anayasa Mahkemesi bunu YSK üyelerinin görev süresinin uzatılmasından çok daha farklı değerlendirip iptal eder. Benim görüşüm ve yorumum bu şekilde.

Biz bunları not edelim, önergemizi de bu şekilde verdikten sonra da onun kabulünü de talep edelim. Uygulamayı da daha sonra yaşayarak göreceğiz Sayın Başkanım.

Saygılarımla.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Çok teşekkür ediyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bir cümle ekleyeyim Sayın Başkanın söylediğine.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Buyurun efendim.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Anayasa Mahkemesine yayımlandığı gün götürmemiz gerekiyor eğer bu değişmezse.

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyette olduğu için diğer önergeyi okuttuktan sonra oylayacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/4284 sıra sayılı Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş Betaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Üzerinde çokça konuştuk ama iki tane şeyi söyleyeceğim. Ya, birincisi, bu en kıdemli hâkimin ilçe seçim kurulu başkanı, il seçim kurulu başkanı veya il seçim kurulu üyesi olarak görev yapmasının ne tür bir sakıncası var, biz anlayabilmiş değiliz. Yani, hani, somut olarak en kıdemli hâkimin görev yapması seçim kurullarında bir dizi sakınca yaratıyorsa, teklif sahipleri bunu bizimle paylaşırsa biz de deriz ki makul bir gerekçeleri var ama şu ana kadar bu anlamda bir gerekçe ortaya koyamadılar.

İkincisi, şimdi, yani, hani, bunu ortaya koyamadıktan sonra bu ivediliğin de gerekçesi ortaya konulamıyor. Ocak ayının son haftasında seçim kurulu başkanları ve il seçim kurulu başkan ve üyeleri belirlendi, 2024 yılı Ocak ayına kadar görev yapacak kimseler. Şimdi, bunların görevden alınmasını gerektirecek bir gerekçe de yok ortada. Yani bir, bu kurayla belirlenmesinin makul olduğunu ortaya koyacak bir gerekçe yok. İkincisi, bunların hemen şimdi görevden alınmasına neden oluşturabilecek bir gerekçeyi de teklif sahipleri ortaya koyabilmiş değil.

Anayasa Mahkemesi kararı konusunda ben de Başkanımla aynı şekilde düşünüyorum. Anayasa Mahkemesi acaba 2019 yılında Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin, mart ayında gerçekleştirilecek mahalli seçimler de göz önünde bulundurularak görev sürelerinin uzatılması yönünde değil de Yüksek Seçim Kurulu üyeleri henüz görev süreleri dolmadan bir yasal değişiklikle acaba Yüksek Seçim Kurulu üyelerini görevden alsaydı Anayasa Mahkemesi yine aynı kararı verir miydi? Ben kuşkuluyum, bu kuşkuyu kuşkusuz Anayasa Mahkemesi yapılacak başvuru sonucunda ortaya koyacaktır, dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin geçmiş kararının buna emsal olmayacağını düşünüyorum.

Son olarak şunu söyleyeyim: Gerçekten bu tehlikeli bir kapı aralayabilir yani hiçbir siyasi parti böyle kümülatif olarak bütün seçim kurulu başkanlarını görevden alacak bir yasa teklifi getirmemeli. Bütün Yargıtay, Danıştay üyelerini, yüksek mahkeme üyelerini veya belli bir mahkeme üyelerini, başkanlarını görevden alacak bir yasa teklifi getirmemeli yani bunun kapısını açmamalı. Eğer bugün Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi böyle bir öneriyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin karşısına çıkıyor iseler, gelecekte başka siyasi partiler de bunun daha ötesinde tekliflerle halkın karşısına çıkabilirler yani bütün hâkimlerin görevden alınması, bir nedenle, bir sebeple teklif edilebilir. Böyle toplu olarak yargıçların, kamu görevlilerinin görevden alınmasına yol açacak düzenlemelerin Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Aynı mahiyetteki önerileri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 12'nci madde kabul edilmiştir.

13'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 32 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Seçim sonucuna göre, ilk sırada yer alan muhtar aday seçilme yeterliliğine sahip olduğunu en geç bir ay içinde belgelendirmesi halinde kendisine seçim kazandığına dair ilçe seçim kurulunca Mazbata verilir. Aksi halde ikinciye, daha sonra üçüncüye ve nihayet seçilme ehliyetine sahip aday bulunana kadar bu işlem yapılır. İlçe Seçim kurulunun bu hususta vermiş olduğu kararlara karşı iki gün içerisinde İl Seçim Kuruluna itiraz edilebilir. İl Seçim Kurulunun vermiş olduğu kararlar kesindir.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

13’üncü madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

13’üncü madde üzerinde 4 adet önerge vardır, sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 13’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Söz talebi yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Gerekçe.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi okuyalım.

Gerekçe:

Teklifin 13’üncü maddesi, muhtar seçimi ve seçim sonuçlarıyla ilgili olarak karışıklık yaratmaya elverişli bir zemin doğurmaktadır. Kanuna mazbatanın ilk sırada yer alan muhtar adayının seçilme yeterliliğine sahip olduğunu en geç bir ay içinde belgelendirmemesi hâlinde seçilme ehliyetine sahip aday bulunana kadar sırayla diğer adaylara verileceğine dair bir hüküm koymak, muhtarlık seçimlerine hukuk dışı müdahalelerin yolunu açma riskini taşımaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) sıra sayılı Milletvekili Seçim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 13’üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 13- Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un 32’inci maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

Muhtarlık seçimleri öncesinde aday olacak kişilerin il ve ilçe seçim kurullarına başvuruları alındıktan sonra aday olup olmayacakları belirlenir. Başvurularda aday olma koşulları için geçerli hususların tamamlanması için adaylara ek süre verilerek aday seçiminde eşitsizlik yaşanmaması için gerekli tedbirler alınır. Muhtarlık seçimlerine aday olma koşullarını sağlayan adaylar katılır.”

Meral Danış Beştaş

Hüseyin Kaçmaz

Erdal Aydemir

Siirt

Şırnak

Bingöl

Mehmet Ruştı Tiryaki

Batman

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Tiryaki, buyurun.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Başkan.

Yani “Bu teklifin içerisinde somut, olumlu bir adım hangi madde?” denilirse, bence bu maddede somut, olumlu bir adım var çünkü muhtarlık seçimleriyle ilgili gerçekten çok ciddi tartışmalar var, itirazlar nedeniyle seçim kurulları ciddi sorunlar yaşıyorlar. Dolayısıyla bunun çok uzun süreler içerisinde yüzlerce, binlerce itiraz yerine, seçilenlerin seçilme yeterliliğine sahip olduklarına dair belgelerin sunulmasından sonra mazbataların verilmesi makul bir öneri gibi duruyor fakat sonrası sıkıntılı yani bence şu anda eğer teklif sahipleri bundan vazgeçmeyecekse bile en azından Genel Kurula getirildiğinde daha sonra en çok oy alan kişiye mazbatanın verilmesi gerçekten sıkıntılı bir iş, örnek de vermiştim: 10 bin seçmenin olduğu bir yerde 9 bin oy alan yerine 300 oy alan kişiye mazbatanın verilmesi seçmen iradesini doğru bir şekilde yansıtmaz. Bunun yerine seçimin yenilenmesi çok daha doğru olacaktır. Bizim önerimiz muhtar adaylıklarının ayrı zamanlarda yapılması ve başvurulardan sonra seçilme yeterliliğine sahip kişiler arasında seçimin yapılması. Eğer bunu kabul etmeyecekseniz en azından teklifinizin son kısmını gözden geçirin diyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 13'üncü maddesi ile 2972 sayılı Kanun'un 32'nci maddesine ilave edilen ek fıkranın birinci cümlesinde geçen “muhtar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ihtiyar heyeti” ibaresinin eklenmesini, “en geç bir ay içerisinde” ibaresinin “Yüksek Seçim Kurulu'nun belirlemiş olduğu seçim takvimi süresi içerisinde” ibaresi ile değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Feridun Bahşi

Antalya

FERİDUN BAHSİ (Antalya) – Gerekeceyi okuyalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekeceyi okutuyorum:

Gerekçe:

Söz konusu maddenin tüm kurgusunda ihtiyar heyeti veya meclisi muhtarla birlikte yer almıştır. Muhtarın yanı sıra ihtiyar heyeti veya meclisi de seçilme yeterliliğine sahip olduğunu aynı şekilde belgelendirmelidir. Ek olarak bu belgelendirme işleminin seçim tarihi öncesinde yapılması zaruret arz etmektedir. Elektronik alt yapı ve e-devlet alt yapısı bahse konu başvuruların yapılması ve belgelendirilme şartının sağlanması bakımından yeterlidir. Önergemizle eklenmesi öngörülen fıkradaki eksikliğin tamamlanması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Kanun Teklifi'nin çerçeve 13'üncü maddesi ile 2972 sayılı Kanun'un 32'nci maddesine eklenmesi öngörülen fıkrada yer alan "bir ay" ibaresinin "on gün" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Recep Özel

İbrahim Halil Fırat

Isparta

Adıyaman

RECEP ÖZEL (Isparta) – Gerekçe...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Önerge ile muhtar adayının seçilme yeterliliğine sahip olduğunu en geç on gün içinde belgelendirmesi ve böylece süreç uzamadan muhtarın belirlenerek göreve başlamasının sağlanması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultunda 13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 13'üncü madde kabul edilmiştir.

Yeni madde ihdasına dair önerge var.

Şimdi, değerli milletvekilleri, yeni madde ihdasına ilişkin olarak verilmiş 15 adet önerge bulunmaktadır. Sırasıyla okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

1'inci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teelsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

"Madde 1- 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Milletvekili sayısı 600'dür. Bunun 490'ı yurt içi, 10'u yurtdışı seçim çevresinden seçilir. 100 milletvekili ise ülke seçim çevresi esas alınarak seçilir."

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Gerekçeyi okuyalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

600 milletvekilinin 10'unun yurt dışı seçim çevresinden belirlenmesi, 100 milletvekilinin ise Türkiye milletvekili olarak belirlenmesi hedeflenmiştir.

Yurtdışında yaşayan yurttaşlarımızın temsiliyetinin sadece oy vermeyeyle sağlanabilmesi mümkün değildir. Seçme ve seçilme hakkı, anayasal siyasal güvencelerden en önemlisidir. Seçimlerde oy kullanan ve yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızın seçim çevrelerini temsilen seçilebilmelerinin önü açılmak istenmiştir.

100 milletvekili ise özellikle seçim barajının kaldırılmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Seçim barajının kaldırılmasıyla yüzde 1 oy alan siyasi parti dahi temsiliyet hakkına kavuşmaktadır. İlgili siyasi partinin listesi doğrultusunda temsiliyet kazanması hedeflenmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Toplam milletvekili sayısının 10'u yurtdışı seçim çevresi, 100'ü ülke seçim çevresi için ayrıldıktan sonra kalan 490 milletvekili illere dağıtılır. İllerin çıkaracağı milletvekili sayısının tespitinde her ile önce 1 milletvekili verilir.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gereşeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yurt dışı seçim çevresi ve ülke seçim çevresi için belirlenen sayılar dikkate alınarak, kalan 490 milletvekilinin her ilin temsiliyet hakkının güvence altına alacak şekilde dağıtılması öngörülmüştür.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun Anayasa Mahkemesi'nin 18/11/1995 tarih ve E. 1995/54, K. 1995/59 sayılı kararı ile iptal edilen 34/A maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“Siyasi partilerin çıkaracakları ülke seçim çevresi milletvekili sayısının hesabı

Madde 34/A: Ülke seçim çevresi milletvekilleri, seçime katılan siyasi partiler arasında ikinci fıkr hükümlerine göre paylaşılır.

Bu maddeye göre siyasi partilerin aldıkları oy sayısı esas alınarak çıkaracakları ülke seçim çevresi milletvekili sayısının hesabı Yüksek Seçim Kurulunca yapılır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

10/6/1983 tarihli 2839 sayılı Kanun’un Anayasa Mahkemesinin 18/11/1995 tarih ve E. 1995/54, K. 1995/59 sayılı kararı ile iptal edilen 34/A maddesinde, ülke seçim çevresine dair yapılacak milletvekili sayısı hesabı düzenlenmiştir.

Düzenlemeyle siyasi partilerin aldıkları oy sayısına göre çıkaracakları ülke seçim çevresi milletvekili sayısının hesabının Yüksek Seçim Kurulu tarafından yapılması öngörülmüştür.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teelsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun Ek 1 inci maddesinin beşinci fıkrası, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %1’inden fazlasını alan son milletvekili genel seçimlerine katılan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az Devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak yardım bir milyon Türk Lirasından az olamaz. Bunun için her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Siyasi parti özgürlüğü, ulusal egemenliğin temel tezahür biçimlerinden birisidir. Bugün halktan az teveccüh almış olan bir siyasi partinin yarın fikirlerini kabul ettirerek iktidara aday bir konuma gelmesi olasıdır. Bu cihetle, siyasi partilere devlet yardımı bahsinde, seçimlere katılabilecek ciddiyet ve teşkilat seviyesine erişmiş olmakla beraber, o esnada oy sayısı bakımından “güçsüz” durumda olan partilerin de devlet yardımından belirli bir ölçüde yararlanması demokrasinin bir gereğidir. Bu sebeple, 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun Ek madde 1’inin (5)’inci fıkrası yüzde 1 oy almış olmak devlet yardımı almak bakımından dikkate alınmasını mümkün kılacak surette değiştirilmektedir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Yeni madde ihdasına ilişkin önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Yeni önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

Yürürlükteki “Aynı binada oturan seçmenler, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla, farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.” cümlesi sandık çevresinde bilinmeyen seçmenlerin eklenmesi ve birbirlerini tanıyan seçmenlerin ayrıştırılarak sandık çevrelerinde müdahale ihtimalini doğuran bir düzenlemedir. Bu açıdan, seçim güvenliği açısından oluşabilecek risklerin önlenmesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (16) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

Söz konusu düzenlemeyle, sandık ve seçim bölgelerine ve seçmen listelerine valilerin müdahalesi olanağı tanınmıştır. OHAL hukuku mantığı ile getirilen bu düzenleme “serbest ve adil seçimleri” açıkça ihlal etmektedir. Bunun yanında, düzenlemedeki “Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda” standardı son derece belirsizdir ve keyfi uygulamaların önünü açması mümkündür.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 68 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde, oy pusulaları ayrı zarflara konulur.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

Seçimlerin aynı gün yapılması bir kez sorunlu iken; bir de aynı zarf içerisinde yapılan oylama, iki ayrı erkin seçiminin birbirini etkilemesi sonucunu doğurmaktadır. Bu itibarla, serbest oy ilkesini birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde azami ölçüde temin etmek ve seçmen iradesinin tam anlamıyla tespitini sağlamak amaçlanmıştır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 82 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “seçmenlerin” ibaresiyle fıkranın son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 82'nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “seçmenlerin” ibaresi ve fıkranın son cümlesi; seçmenlerin, sandık çevresinde cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık ve seçim düzenini bozmaya kalkışanları kolluk güçlerine ihbarı konusunu düzenlemektedir oysa, söz konusu düzenleme uyarınca, sandık güvenliğinden öncelikle sorumlu ve bu konuda yetkili olan sandık kurulu başkanı ve üyelerinin kolluk güçlerine çağrı yapma yetkileri zaten vardır. Hâl böyleyken, belirgin şekilde kötüye kullanıma riski olacak biçimde, seçmenlerin, sandık çevresine kolluk kuvvetlerinin müdahalesine yol açabilecek

tarzda ihbarda bulunma olanakları olmamalıdır. Seçim güvenliğiyle ilgili gereksiz karışıklıklar ve şüphelerin oluşmasını engellemek ve kötü niyetli seçmenlerin sandık güvenliğini etkileyebilecek eylemlere girişmelerini engellemek amaçlanmıştır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 93 üncü maddesinin ikinci fıkrasının “körler” ibaresinden önce gelmek üzere “talep etmeleri halinde” ibaresi eklenmiş, sonuna “Ancak Yüksek Seçim Kurulu görme engelli seçmenlerden isteyenlerin, Braille alfabesi ile hazırlanmış oy pusulası, şablon veya benzeri yöntemlerle gizli oy kullanabilmelerine yönelik önlemleri alır.” cümlesi eklenerek maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

‘Engellilerin tek başlarına oy kullanabilmeleri için Yüksek Seçim Kurulu, engellilerin oy kullanacağı sandıkta her türlü önlemi alır ve engellilerin bağımsız ve tek başına oy pusulasına işaretleme yapmasını sağlayacak her türlü araç gereci o sandıkta bulundurur ve teknik altyapıyı hazırlar.’

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun engelli yurttaşlarımızın seçimlerde, akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımıyla oyunu kullanabilmesine olanak sağlamaktadır. Ancak engelli vatandaşlarımızın bir akrabaları ya da başka bir seçmenin yardımıyla oy kullanmaları seçme haklarını kullanmalarını sağlarken, “gizlilik” ilkesi ihlal edilmektedir.

Uygulanan yöntem özel olarak görme engelli yurttaşlarımız açısından gerçek siyasi tercihlerine göre oy verememe gibi potansiyel bir tehlike de içermektedir. Oy kullanırken kendisine refakat eden akraba ya da diğer seçmenin, görme engelli yurttaşın tercihi uygun olarak oy kullanıp kullanmadığı bilinmemektedir. Önergemizle görme engelli yurttaşlarımızın, seçimlerde oylarını gizli ve güvenli bir şekilde kullanabilmelerine olanak sağlanması hedeflenmektedir.

Önergemizle, Yüksek Seçim Kurulu isteyen görme engelli yurttaşlarımızın oy kullanacakları sandıklarda, Braille alfabesi ile hazırlanmış oy pusulası, şablon ya da farklı yöntemlerle refakatçi olmadan gizli oy kullanmalarını sağlamak üzere gerekli önlemleri alacak; ayrıca, engelli vatandaşların tek başlarına bağımsız olarak oy kullanmalarını mümkün kılarak engellilerin bir refakatçiyle oy kullanmalarındaki sakıncaların önlenmesi sağlanacaktır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 98 inci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'unun 98'inci maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesi, Sandık Kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarfların geçersiz sayılacağını belirtirken; fıkranın son cümlesiye, üzerinde Sandık Kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve İlçe Seçim Kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsu dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarfların geçerli sayılacağını öngörmektedir oysa zarfta Sandık Kurulu mührünün bulunması ve zarfın üzerinde bulunmaması gereken leke ve çiziklerin yokluğu, seçim ve oy güvenliğini sağlamaya yönelik ve sahte oy kullanılmasını engellemek amacıyla getirilen kontrol mekanizmaları bünyesinde değerlendirilmek gerekir. Mühürsüz, lekeli, çizik zarfların seçim sonuçlarının güvenilirliğine gölge düşürdüğü hususu ve toplumda bu açıdan geçmişte hasıl olmuş derin kuşkuların gelecek seçimlerde önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'unun 101'inci maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi uyarınca, yetkili Seçim Kurulları tarafından gönderilen ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının Sandık Kurullarının ihmalıyla mühürlenmemiş olmasının, oy pusulalarını geçersiz kılmayacağı öngörülmektedir ancak oy pusulalarının arkasında Sandık Kurulu mührünün bulunmasını seçim ve oy güvenliğini sağlamaya yönelik ve sahte oy kullanılmasını engellemek amacıyla getirilen kontrol mekanizmaları bünyesinde değerlendirilmek gerekir. Mühürsüz, oy pusulalarının seçim sonuçlarının güvenilirliğine gölge düşürdüğü de dikkate alındığına, 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teelsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun Ek 5'inci maddesinde yer alan “ile Cumhurbaşkanının görüşünün” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

Cumhurbaşkanının tarafsız olduğu parlamenter rejim dönemine ilişkin olarak öngörülmüş bu hüküm, günümüzde Cumhurbaşkanının siyasi tartışmaların tarafı Parti Genel Başkanı kimliğiyle uyusmamaktadır. Halkoyuna sunulan kanunla ilgili olarak çoğunluk ve azınlık görüşlerinin TRT'de açıklanması yeterli olup, uygulamada parti genel başkanı olabilen Cumhurbaşkanının taraflı görüşünün zaten açıklanmakta olan iki görüşten birisinin kayrılması anlamına gelecek şekilde Türkiye Radyo ve Televizyonları aracılığıyla ayrıca seçmenlere açıklanması, halk oylamasında halkın gerçek iradesinin serbest şekilde ortaya çıkması yönünde bir engeldir ve Anayasa'nın 2'nci ve 67'nci maddelerine aykırıdır. Bu sebeple, 298 sayılı Kanun'un Ek Madde 5'indeki “ile Cumhurbaşkanının görüşünün” ibaresi yürürlükten kaldırılmaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'a aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 10 – 1. Kurul Başkanı, oyunu kullanan seçmene, kimlik kartını verirken, seçmen listesindeki adı hizasına imzasını attırdıktan sonra ayrıca sol elinin işaret parmağını çıkmayan özel boya ile boyayarak bastırır. Hiç parmağı olmayan seçmenin boyun bölgesini bu boya ile işaretler.

2. Yüksek Seçim Kurulu oyunu kullanan seçmenin parmağının işaretleneceği özel boyayı ithal veya imal ettirmek, sandık kurullarında zamanında bulundurmamak ve saklamakla görevlidir.

3. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı; seçmen işaret boyası ve ıstampasını zamanında il ve ilçe seçim kurulları başkanlıklarına gönderir ve o seçimde hangi malzemenin sandık kurulu başkanlarına teslim edileceğini belirler. İl seçim kurulu başkanları, oy verme gününden en az on gün önce, ilçe seçim kurulları başkanlıklarına, ilçe seçim kurulu başkanları da oy verme gününden en az kırksekiz saat önce, oyunu kullanan seçmen için özel işaret boyası ve ıstampasını o seçim için gerekli olanını sandık kurulları başkanlarına teslimini sağlarlar.

4. Her kim oyunu kullandıktan sonra sandık başında kendisine sürülen özel boyayı silerek, yok ederek veya herhangi bir şekilde gözle fark edilemez duruma getirerek aynı seçimde 2’nci defa oy kullanır veya kullanmaya teşebbüs ederse, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve bin liradan 5 bin liraya kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bu fıkra söz edilen özel boyayı ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldıktan sonra kasten yok veya imha eden ya da oyunu kullanan seçmenin belirlenen uzvuna bu boyayı hiç sürmeyen veya bu özel boyadan başkasını süren sandık kurulu başkan ve üyelerine veya seçmenleri ya da sandık kurulu başkan ve üyelerini bu fıkra yazılı fiilleri işlemeye herhangi bir surette icbar eden kimselere, bu fıkra yazılı ceza üçte 1’den yarıya kadar artırılarak hükmolunur.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Oylamalar var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, gerekçeyi okutuyoruz. Çok dikkatli izliyorsunuz, dikkatli yazmışsınız, dikkatli dinliyorsunuz, dikkatli takip ediyorsunuz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama kabul oyu birkaç kez... Sağ olsunlar Sayın Bilen ve Zeybek eksik olmasınlar ama oylarını saymadınız ama bu kayıtlara geçti Sayın Başkan. Sayın Bilen ve Zeybek olumlu oy verdiler.

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) – Hocam, hatırlınız kalsın.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hadi, gerekçe, neyse.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Yo, hatırlınız değil önerilerimiz haklı, haklı önerilerimiz.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Arkadaşlar, Hocam,

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Biraz daha yüksek sesli, daha tok, böyle biraz...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hocam, iradeyle beyan arasında farklılık varsa malum irade esastır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, evet...

Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Seçmen iradesinin, seçim sonuçlarına sağlıklı bir şekilde yansımayaacağı kaygısı vatandaşlarımızı tedirgin etmektedir. Seçim yarışının adil ve güvenilir bir şekilde yapılabilmesi ve sonuçların herhangi bir tartışmaya mahal vermemesi adına; gerekli uygulamalar hayata geçirilmelidir. İlgili önergedeki değişikliklerle seçimlerde kullanılan parmak boyasının yeniden uygulamaya konularak olası seçim hilelerinin ve mükerrer oy kullanımının önüne geçilmesi ve seçmen iradesinin en sağlıklı şekilde sonuçlara yansması amaçlanmıştır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teelsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 32'nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve beşinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“Muhtar ile ihtiyar meclisi veya heyeti üyelerinin seçiminde birleşik oy pusulası kullanılır. Birleşik oy pusulalarının hazırlanmasına ilişkin esaslar Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir.”

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

Gerekçe:

Bilindiği üzere seçime katılan adayları, varsa partileri ve parti simgeleriyle tek bir kâğıt üzerinde ayrı ayrı gösteren oy pusulasına birleşik oy pusulası denilmektedir. Seçimlerde objektiflik ve açıklık ilkeleri gereği bu zorunludur ve vatandaş hangi partiye isterse oyunu kullanabilmektedir. Ancak söz konusu durum muhtarlık seçimlerinde geçerli değildir. Söz konusu değişiklikle muhtarlık seçimleri için birleşik oy pusulası esasının getirilmesi ve muhtarlık seçimlerinin şaibesiz bir ortamda yapılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu muhtarlık mevzu müstakilen çalışılması gereken bir konu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır, tamam da diğerleri ne olacak?

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Siz bir “Anayasa’yı değiştireceğiz.” diye gelin masaya bu muhtarlık mevzusunu konuşalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde ihdasıyla ilgili en son önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teelsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE - 19/1/2012 tarihli ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu’nun 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Başbakan” ibaresi madde metninden çıkarılmış, bakanlar ibaresinden önce gelmek üzere “Cumhurbaşkanı,” ibaresi eklenmiştir.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Gereğe...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Gerekeceyi okutuyorum:

19/1/2012 tarihli ve 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu’nun 13’üncü maddesinin dördüncü fıkrası, propaganda döneminde başbakan, bakanlar ve milletvekilleriyle ilgili yasaklara ilişkin hükümler dâhil olmak üzere propagandaya dair diğer hususlarda 298 sayılı Kanun hükümlerinin kıyasen uygulanacağını ifade etmektedir. Bu düzenleme, 2017 Anayasa değişiklikleriyle ortaya çıkan başbakanlık makamının kaldırılması ve Cumhurbaşkanının tarafı parti genel başkanına dönüşmesi değişikliklerine uyarlanmak gerekmektedir. 6271 sayılı ve 298 sayılı kanunlarda, görevdeki Cumhurbaşkanlığı için muadil bir propaganda yasağının öngörülmemiş olması, Cumhurbaşkanının günümüzde siyasi tartışmaların başat bir tarafı olma konumuyla uyumsuzdur. Anayasa’nın 101’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca bir kimsenin 2 defa Cumhurbaşkanlığı seçilebileceği de dikkate alındığında, 298 sayılı Kanun’a Cumhurbaşkanına ilişkin propaganda yasağıyla ilgili hüküm koyulmasının yanında 6271 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesine görevdeki Cumhurbaşkanına ilişkin propaganda yasaklarına atfın dercedilmesi zorunludur.

Bu sebeple, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu’nun 13’üncü maddesinin dördüncü fıkrasındaki “başbakan” ibaresi “cumhurbaşkanı” ibaresi ile değiştirilmiştir.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Dolayısıyla madde ihdası gerçekleşmemiştir.

Şimdi, 14’üncü maddeyi okutuyorum:

“Madde 14- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.”

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebi yok.

14’üncü madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/4284) esas sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 14’üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Levent Gök

Bülent Tezcan

İstanbul

Ankara

Aydın

Ali Mahir Başarır

Aysu Bankoğlu

Murat Emir

Mersin

Bartın

Ankara

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Sayın Kaboğlu, buyurun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın üyeler, on altı ay veya belki on sekiz ay, on sekiz saat ve on sekiz dakika... On sekiz aydır seçim yasa önerisi hazırlanıyor diye sürekli bekliyoruz, on sekiz aydır çalışıldı, Komisyonumuz sadece buna on sekiz saat ayırabildi. Bizim hazırladığımız 15 maddelik önerge ise tamamen seçim hukukunun bağrında yer alan, Türk seçim hukukunun adil seçim, güvenli seçim, Anayasa'ya uygun ve demokratik seçim ilkelerini yansıtan metneyse on sekiz dakika ayrıldı. Şimdi, bu, aslında belki hepimizin acaba böyle bir mutfak çalışması... Yasama organının çok önemli bir Komisyonunun, en temel Komisyonunun yaklaşımı böyle mi olmalı? Bunu ben Cumhuriyet İttifakı vekillerini eleştirmek için söylemiyorum. Eminim ki şu anda tabii ki zaman sınırlılığı nedeniyle çok hızlı okundu, üyelerin büyük bir kısmı bunu dinleyemedi ama tabii ki bunu muhalefet şerhine geçireceğiz.

FETİ YILDIZ (İstanbul) – Dinledik zaten, hazır oldu mı dinleyeceğiz Hocam?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Üstadım, yani neden alınıyorsunuz siz üzerinize? Ben de dinlememiş olabilir dedim çünkü gerçekten çok hızlı okudu. Hanımefendi o kadar hızlı okudu ki ben yazdığım hâlde ben bile anlayamadım ama.

MUHAMMET LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Biz dinledik Hocam, yavaş okusa da sonuç değişmeyecekti ama. (Gülüşmeler)

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ama şu var... Güzel, güzel. Şimdi, tabii, bakın, Levent Bey gerçeği söyledi. Teşekkür ederim, teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Hocam, buyurun.

MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL (Sakarya) – Ama dinlemediğimiz hususu doğru değil.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Hayır, kaçırmış olabilirsiniz. Herkesi tekeffül ediyorsanız bir şey diyemiyorum tabii; o zaman düzeltiyorum: Tamam, Levent Bülbül herkesin dinlediğini söyledi. Dolayısıyla...

LEVENT GÖK (Ankara) – Olmazsa bir daha okutalım Hocam.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, bir daha okutalım, ben de sözümü... (Gülüşmeler)

Şimdi, tabii ki bir biçimde bu saatte gülmek de gerekiyor ağlanacak hâlimize demiyorum kimseyi incitmek için.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ankara'ya çok güzel kar yağıyor Hocam, beyaz beyaz.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Evet, neyse ki bu kara gecenin dışında kar yağıyor olması da bize umut veriyor, geleceğe yönelik olarak demokratik umut veriyor çünkü gerçekten kara bir geceydi demokrasi tarihimiz açısından.

Şimdi, bu bakımdan, eminim ki sizler rapor çıkınca muhalefet şerhinde okuyacaksınız gerek burada kabul edilen maddeleri okuyacaksınız gerekse reddedilen maddeleri okuyacaksınız. Tıpkı biraz önce Sayın Özel'in söylediği gibi, Sevgili Zeybek'in de sonradan geri almak zorunda kaldığı üzere... Tabii, mahalle baskısını da anlıyoruz kuşkusuz yani onu şey olarak alalım ama işin şeyini... Tamam, bir şey söylemedim.

EMİNE ZEYBEK (Kocaeli) - Başkanımız çok hızlı hareket ettiği için uyum sağlayamadık.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Şimdi, gerçekten burada bırakın on altı saati, bir saatlik bir tartışma ortamımız olsaydı bu mühürden yurt dışı seçmenlere kadar önerdiğimiz hususlar, seçim güvenliği, eşit ve özgür oy ve demokratik seçim Anayasa'nın ilgili maddeleri bakımından çoğunuzun "Evet, bunu tartışalım, bunu şu şekilde formüle edelim, bunu şu şekilde düzenleyelim çünkü Türk seçim hukukunun aslında düzenlemek durumunda olduğu, düzenlemesi gereken

alanlardır.” diyeceğiniz hususlardı. Mesela mühür olayına, parmak mürekkebine kişisel olarak ben de sıcak bakmıyorum ama araştırmalar yapılmış ve çok yüksek bir talep var. Bu talep sadece Cumhuriyet Halk Partisi seçmeninden değil, partilerin seçmenlerine bakıldığı zaman çok yüksek oranda “Yeniden parmak mürekkebi getirilsin.” biçiminde talep var. Dolayısıyla demek ki Türkiye’de şu anda 2022-2023 yılında seçim güvenliğini ancak bu tür önlemlerle sağlayabiliyoruz. Belki -dileyelim ki- 2030’larda, 40’larda çok daha farklı yöntemler, belki de elektronik oy kullanılacak ama şu anda gerçeğimiz bu.

Diğer maddelerin, bizim önerdiğimiz diğer maddelerin hepsinde şu anda eminim ki Anayasa Komisyonu olarak eğer bir çalışma yapabilseydik, seçim hukukuna ilişkin bir çalışma yapabilseydik Sayın Başkan -Anayasa Komisyonu Başkanıyla da paylaştım, birkaç kez sohbet etme olanağımız oldu, daha da devam edeceğimiz- biz eğer dört yıllık dönemimizde bir seçim kanununu masaya koysaydık -Türk seçim kanunu, Siyasi Partiler Kanunu’nda şey yapılabilirdi, ya bir seçim kanununa, kod niteliğinde bir kanuna bu kadar ihtiyacımız var, delik deşik edilmiş- bu bile bizim açımızdan bir kazanım olurdu. Evet, şu anda çok hızlı biçimde okundu, çok hızlı biçimde reddedildi ama eminim ki bunları okuduğunuz zaman “Ya, bunlar da düzenlenmeli, bu konulara da el atmalıyız...” Biz önerdik, lütfen siz el atın.

Türkiye’nin geleceğinin demokraside olduğuna inanan bir kişi olarak bu tür önemli temel yasaları birlikte yapabilmemiz... Ama siz dersenez ki: “Biz esinlendik, engellilerle ilgili olarak, diğer seçim güvenliğiyle ilgili, adil seçimle ilgili olarak düzenlemeleri biz yapalım, siz destekleyin.” Hemen yapın, önümüzdeki haftalarda, aylarda biz destekleyelim.

Teşekkür ederim dikkatiniz için.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Biz teşekkür ediyoruz efendim, sağ olarsınız.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

14’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14’üncü madde kabul edilmiştir.

15’inci maddenin görüşmelerine başlıyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Madde üzerinde söz talebinde bulunan sayın milletvekilimiz yok.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

15’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 15’inci madde kabul edilmiştir.

Teklifin maddeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Raporun Genel Kurul görüşmelerine yönelik olarak özel sözcü atanmasına ilişkin bir önerge vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Milleti Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanlığına

İç Tüzük’ün 45’inci maddesi uyarınca görüşülmekte olan (2/4284) esas numaralı Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’ne ait Komisyon Raporu’nun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Mersin Milletvekili Zeynep Gül Yılmaz, Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Kahramanmaraş Milletvekili Ahmet Özdemir ve Kastamonu Milletvekili Metin Çelik’in özel sözcüler olarak seçilmelerini arz ve teklif ederim.

Yusuf Beyazıt

Tokat

Komisyon Başkanı

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Teklifinin tümünün oylamasından önce teklifin yazımı, kanun tekniği, imla kuralları ve atıflara ilişkin olarak Komisyon Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiştir.

Muhalefet şerhi veya ek görüşü olan sayın üyemiz var ise 28 Mart Pazartesi saat 12.00'ye kadar süre veriyoruz. Lütfen, o saate kadar muhalefet şerhlerini yazın.

Sayın milletvekillerimiz, öncelikle, müsaade ederseniz, bir iki değerlendirme yapmak isterim. Milletvekili Seçimi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin görüşmelerinde yaklaşık on altı saat, otuz beş dakika, on saniyeden beri çalışma yapıyoruz. Bu süre içerisinde hiçbir üyenin söz hakkını kesmeden ve Komisyon üyelerine kısıtlama yapmadan görüşmeleri tamamlamaya çalıştım.

Değerli milletvekilleri, seçim hukukuna dair son derece önemli düzenlemeleri hayata geçirmek üzere yaptığımız müzakerelerde uyumlu ve verimli bir toplantı gerçekleşmesinde katkı sunan Komisyonumuzun siz değerli üyelerine ve yine burada olmayan milletvekillerimize, teklif sahiplerine, yürütme organının değerli temsilcilerine, bürokratlarımıza, bize bu saate kadar yardımda bulunan, emekler sarf eden çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, herkese hayırlı sabahlar diliyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 07.38

